MAGYARORSZÁG

GEOGRAPHIAI SZÓTÁRA,

MELLYBEN MINDEN VÁROS, FALU ÉS PUSZTA, BETÜRENDBEN KÖRÜLMÉNYESEN LEIRATIK.

KIADTA

FENYES ELEK.

III. KÖTET.

PESTEN, 1851.
NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

Digitized by Google

Digitized by Google

L.

Láb, tót falu, Pozsony vmegyében, ut. p. Stomfához északnyugotra $1\frac{1}{2}$ mfld. 1398 kath. 7 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határja homokos róna, sok kenderrel, halastóval, két vízimalommal. F. u. gr. Pálffy Leopold.

Labasincz, oláh falu, Temes vmegyében, egy hegytetőn, magas erdős hegyek által elszigetelve, Lippához 4 órányira, 705 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határán van urb. szántó 504, kaszáló 244, legelő 96, szorgalom-föld 9, h. 454 □ öl, belsőség 114 hold. Majorsági szántóföld 230 h. 800 □ öl, legelő 350 h. 430 □ öl, házhely 7 h. 74 □ öl, szilvás 42 h. 1236 □ öl, korcsma s mészárszék 22 h., erdő 4914 h. 1054 □ öl, szőlő 2 h. 328 □ öl, templom, tanoda 41 h. 1000 □ öl, utak s haszonvehetlenek 128 h. 1306 □ öl. Van itt 10 fél, 52 negyed, 24 nyolczad telek, 28 zsellér, 10 lakó. Földe hegyes, köves, vízmosásos; fő kincse roppant erdejében áll, mellyben nagy vadak is tanyáznak. Birja a királyi kincstár.

Lábatlan, magyar falu, Komárom az uj r. szer. Esztergom vmegyében, Komáromhoz 5 $\frac{5}{16}$, Nyerges-Ujfaluhoz, melly utolsó postája, $\frac{6}{16}$ állomásra, Piszkével együtt Komáromtól elszakitva Esztergom megye kebelében esik, a Duna mellett. Határa 6332 hold, mellyből 33 egész telek urbériség, a legelő közös. E kiterjedésbe azonban Piszke határa is benfoglaltatik, melly egészen nemestelki hely. Vidéke alacsony, hegyes, völgyes. Nagy szőlőhegye a neszmélyihez hasonló bort ad. Van márványkő törése, sőt határában 3 helyt kőszenet is találtak. Mészkő-kereskedés. Lakja 488 reform., 102 r. kath., 19 zsidó, 4 ágostai, reform. anyatemplommal. Birják a Nedeczky, Kondé, stb. családok. Hajdan a Lábatlan nevü nevezetes magyar család birta, mellynek magva Györgyben kihalt 1558-ban.

Lábd, puszta, Zala vmegyében, Tördemiczhez tartozik, a Balaton mellett, Tapolczához $1\frac{1}{4}$ óra.

Lábod, magyar falu, Somogy vmegyében, 131 kath. 635 ref. lak., Ref. anya-, kath. fiók szentegyházakkal. Vízimalom, szép erdő. F. u. gr. Széchenyi Pál. Ut. posta Babócsa.

Mező-Laborcz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil. 12 római, 700 g. kath. 12 zsidó lak., 329 h. szántófölddel. F. u. gr. Csáky. Ut. posta Komarnyik.

Alsó-Labs, tót falu, Szepes v. megyében, Ofaluhoz nyugotra $1\frac{1}{4}$ mfdnyire, 760 kath., 35 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Vízimalom. Hegyes, erdős határ. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. p. Késmárk.

Felső-Labs, tót falu, Szepes vmegyében, az elébbeni helységhez $\frac{1}{2}$ órányira: 913 kath. lak., templommal. F. u. b. Palocsay Horváth.

Labsanka, tót falu, Szepes vmegyében, Labs fil. 461 kath. lak. F. u. b. Palocsay.

Lácza, magyar falu, Zemplén vmegyében, Király-Helmeczhez délre

Digitized by Google

1 órányira: 12 római, 13 g. kath., 404 ref., 9 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. 452 h. szántóföldel, bőséges rétekkel. F. u. gr. Sennyei, gr. Döry, Csuka, Zoltán, s m. Ut. posta Ujhely.

Láczfalva, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, Homonna fil. 100 r. 245 g. kath., 6 zsidó lak., 270 hold szántóföldel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. N. Mihály.

Láczfalu, oláh falu, Szathmár vmegyében, közel F. Bányához, 3 r. 714 g. kath. lak. s anyatemplommal. Mezejök szük, s ezen is szénát termesztenek; erdejök kevés. F. u. a kamara.

Laczháza, magyar város, a Kis-Kunságban, Pesthez délre 4 mfld, közel a Dunához, 4000 lak., kik többnyire reformatusok, anyaegyházzal, postahivatallal. Határa termékeny, de népességéhez képest szük.

Laczkó, tót falu, Hont vmegyében, a bozóki uradalomban: 227 kath. lak. Selmeczhez 6 óra.

Laczkova, tót és német falu, Szepes vmegyében, a magurai járásban, Lőcséhez 7¼ órányira. Van 490 r. kath. lakosa, kiknek fele tót, fele német, 14⅜ urbéri telke, 70 h. majorsági földje, derék erdeje, hegyi patakja. Földje középszerü; terem árpát, zabot, burgonyát, lent, káposztát, répát. Birja Dursy Athanasius.

Lacsnó, orosz falu, Sáros vmegyében, Szinye-Lipóczhoz nyugotra, Szepes vmegye szélén: 27 római, 109 g. kath. lak., sovány, erdős, hegyes határral. F. u. Szinyei Merse.

Laczunás, oláh falu, Temes v.-megyében, Kudriczhoz északra 1 mfld. hegyes, völgyes vidéken, 1025 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van 8 fél, 179 negyed, 28 nyolczad telek. és 5 zsellér után urbéri szántó 1224 h. kaszálló 653 h., legelő 223 h., házhely 220 h.; ezenkivül a lakosok kezén vannak szőlők és szilvások 240 h. 800 □ öl. A majorsági birtok 2100 h. mellynek nagyobb része erdő. Földe urbérileg 2. osztálybeli ugyan, de azért termékeny és szép buzát, zabot, kukoriczát terem. Birja Sztojánovics János.

Magyar-Lád, magyar falu, Somogy vmegyében, Szigetvárhoz 2½ óra, dombos helyen, 236 ref. lakossal és templommal.

Német-Lád, Magy.-Ládával összeragasztva szép dombos helyen fekszik, s vagyon a két faluban papok és mesterek telkeivel 46⅝ urbéri telek, N.-Ladon 662 r. kath. német de magyarul is tudó lakos, 14 zsidó. Határuk róna és 3379⅜ holdra terjed. A föld jó s mindent megterem; szőlő 117 hold. A két hely birtokosa Czindery László ur, kinek itt jeles laka, gyönyörü angol kertje van, sok üveg- és mulató-házzal, mesterséges tavakkal; és egy igen szép angol telivér ménessel.

Szendrő-Lád, magyar falu, Borsod vgyében, Edelenytől Szendrőnek vivő országutban, amattól 6/16 ettől 7/16 állomásnyira, a Bodva balpartján, annak téres völgyében, kies vidéken. Szomszédjai Garadna, Abód, Ládbesenyő, Balajt, Borsod, puszta Kazincz. Határkiterjedése 3309 hold, ebből 81 h. belsőség 661 szántóföld, 316 rét, 72 szőlő, 2636 erdő, 43 használatlan. Urbériség 7½ elsőosztályu telek. Lakóház 114; lakos 654, u. m. 321 r. kath., 9 g. kath., 308 ref. 1 óhitü, 15 zsidó. Helyben van ref. anyaegyház, a r. kath. templommal s iskolával ellátott leányegyház Ládbesenyőhöz tartozik. Van egy vízimalma. Választója volt 1848-ban 32, u. m. 22 telkes gazda, 1 kézmüves, 4 értelmiség s 5 régibb jogu. Birtokosok Berzeviczy, Gombos, Korotnoky, Dobos, Hodossy családok.

Sajó-Lád, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolctól 12/16 ál-

Digitized by Google

lomásra rónaságon. Határának kiterjedése körülbelől 2090 hold, mellyből szántóföld 723 3/4 h., rét 152 hold, erdő 640 h., belső telek 80 h., legelő 404 1/4 h., többi 90 h. miveletlen. Van még ezen helységhez tartozó két kis puszta, n. m. Jenke és Déta. Az első 96 hold szántóföldből, 224 h. kaszállóból és 190 h. erdőből áll. Déta, melly monda szerint nevét vette a szomszéd Ónod városában 1707-dik évben Rákóczy Ferencz alatt tartott országgyüléstől, hová tudniillik az összevehuzott katonaság lovainak legelőül adatott, áll 67 hold szántóföldből és 95 h. rétből. Urbéri föld van 481 2/8 h., rét 111 h., legelő 339 1/4 h., ezenfelül minden szántóföld, legelő, rét, erdő, valamint a puszták is az uraságéi. A föld nagyobb részben fekete, kevés agyaggal vegyült, egy része homokos, de e mellett jól termő; terem leginkább buzát, rozsot, árpát, kukoriczát, zabot, krumplit és mindenféle hüvelyes veteményt. A mezei gazdaság jó állapotban van, minthogy népe szorgalmas; az állattenyésztés türhető. A lakosok száma 968 lélek, ebből r. kath. 906, anyatemplommal, g. kath. 19, reform. 16, zsidó 27. Nemre van férfi 475, asszony 493; nyelvre mind magyar, - foglalatosságra nézve van uraság tisztje 3, lelkész 1, kántor 1, jegyző 1, bíró 1, telkes gazda 42, házas zsellér 87, házatlan 10, mesterember 5, u. m. molnár 3 legénnyel, kovács 1, legény 1, inas 3, asztalos kontár 1, inas 1, kerékgyártó 1, csizmadia 2. A helység határát keresztülfolyja a Sajó vize, melly temérdek károkat okoz, ugy szántóföldekben, mint rétekben; ezen folyamon van az uraságnak 11 kerekü malma. A helység közepén álló, erős anyagból készült nagy épület (hajdan Paulinusok klastroma), mellyet a templommal együtt Sz. Pálról nevezett szerzetesek laktak, kiknek alapitójok volt Onodi Czudar Péter és György, most lakást ad a helybeli lelkésznek és gazdasági tiszteknek; van a helység közelébe egy △ formába épült kápolna a hét fájdalmú szüz tiszteletére. Van a helységben az uraságnak egy pálinkagyára, melly 4 ember segedelmével 450—500 akó 20 fokú pálinkát, — és egy olajgyára, melly szinte 4 ember segedelmével 150—200 mázsa olajat állit elő. Sajó-Lád, valamint erről nevezett uradalom a vallásos alapitványi javakhoz tartozik.

Hajdan itt paulinusok zárdája volt, mellyet 1560-ban Tamás perjel ujitott meg, eladván e czélra Panka Péternek Abaujmegyei alsó Gelop helységének felét.

Lada, tót falu, Sáros vmegyében, Kapihoz 1/2 órányira: 74 kath., 201 evang., 16 zsidó lak. Földe jó rozsot terem. F. u. Kapy nemzetség.

Ladány, magyar falu, Székesfejér vmegyében, Veszprém vmegye szélén, egy termékeny szép vidéken, 268 kath., 410 reform., 6 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával, szép uraságí kastélylyal és kerttel, vízimalommal, kövér szántóföldekkel, erdővel, tágas rétekkel. F. u. gr. Schmidigg. Ut. p. Fejérvár.

Ladány, (Ludányi), magyar falu, Bars vmegyében, Hont vmegye szélén: 207 kath., 499 ref., 10 evang. lak., kath. és ref. anyaszentegyházakkal. Rétje, legelője bőséggel. Dohányt termeszt. F. u. h. Eszterházy. Lévához 1 óra.

Jász-Ladány, szabad magyar m. v. a Jászságban, Jász-Berényhez 2 óra, 5000 kath. lak. Van szép paroch. temploma, gazdag tiszta buzát termő határa, mellynek egy részét Millér nevü ága a Tiszának, valamint a Zagyva is elönti, mellynélfogva csaknem 2 mfld. töltést kéntelen tartani.

Körös-Ladány, hajdan Körös Nadány, magyar falu, Békés

Digitized by Google

megyében, a Sebes-Körös partján, Békéshez északra 3 mfldnyire: 485 kath., 3413 ref., 10 óhitü lakosokkal. Neve Ásiából kihozott szó, s zsidó és chaldaeai nyelven mind Ladány, mind Nadány, annyit tesz mint hüvely, tok. Már 1200-ban előfordul a váradi regestrumban. A reformatió elején a törzsökös Nadányi magyar nemzetség birta, melly Bihar vmegyében jelenleg is virágzó, de 1608 táján elpusztulván a helység, ez 1719-ben szinte Harukkern János Györgynek adatott. Ékesiti a helységet az uraságí pompás kastély, a mellette lévő kies kert, s a Körös szigetében most készülő angolkert. Továbbá van itt kath. és ref. anyatemplom, uradalmi és vármegyei lakház, egy mellette lévő nagy kerttől; vendégfogadó, 8 liszt-, 1 olajmalom, sörház, hol ezen a környéken a legjobb sör főzetik; derék híd a Körösön, 489 ház. Határa lapályos, szikes fekete föld, melly ha megszárad, kőkeménységüvé válik, nehéz munkálatu, egyébiránt jótermő. Egész telek van 116, melly 60 holdjával méretett ki, u. m. 38 h. szántóföld, 22 h. kaszálló, három fordulóra osztva. Kétszeri szántás után termesztenek buzát, árpát, zabot, kukoriczát, kölest. Szőleje 4 helyt van, s jó időben 2000 akót megterem. Szilvája, almája, megygye bőséggel, nemesebb gyümölcsöket oltogatni csak most kezdenek. A helység alatt folyó Körösben kevés halat és rákot fognak. Az árvizek elhárítására boldogult b. Wenkheim József sok és költséges csatornát ásatott, de azért a határt most is gyakran elboritja a víz, mintez 1830-n megtörtént. Erdeje nincsen, hanem a közel levő Facsi erdőből, melly az uraság allodiuma, szerez tűzi és épületi fát. Az uraság igen szép nemesitett birkákat tart, mellyeknek fajtájából a lakosok is 6000 darabot tenyésztenek, igy szinte 2000 szarvasmarhát, 1500 szép lovat. Sertést pedig mind az uraság mind a jobbágyság felesen tart. Az uraság bivalyokat is tenyészt. F. u. Wenkheim József özvegye, született b. Orczy Therézia asszonyság, s ennek fia b. Wenkheim Béla.

Őrmező-Ladány, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Beregh vmegye szélén, Őrmező szomszédságában: 16 római, 3 g. kath., 205 ref., 61 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $1^{6}/_{8}$ másod osztálybeli egész telekkel. F. u. gr. Forgács, gr. Vay Ábrahám, b. Horváth, Jékey, Király, Lakatos, Makláry, Pethő, Szuhay, Uzonyi. Ut. p. Vásáros-Namény.

Püspök-Ladány, magyar mező város, Szabolcs vmegyében, Debreczenhez délnyugotra 4 mfldnyire: 959 római, 31 g. kath., 1 evang, 3305 ref., 4 n. e. óhitü, 15 zsidó lak. római kath. és ref. anyatemplommal Gazdag fekete földü határának jórésze már a Sárrétjéhez tartozik, s azért nádja sok, de szénában is szerfeletti bősége lenne, ha néha az árvizek a kaszállókat el nem öntenék. Van $76^{6}/_{8}$ első osztálybeli telke. F. u. a religyioi kincstár. Országos vásárra ez évben kapott szabadalmat.

Tisza-Ladány, magyar falu, Szabolcs vmegyében, a Tarkaközben: 9 kath., 547 ref., 8 zsidó lak., ref. anyatemplommal, 12 első osztálybeli egész telekkel. F. u. a kamara. Ut. p. Tokaj.

Ládháza, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $^{13}/_{16}$ állomásra rónaságon; határának kiterjedése tagositás hiányában hozzávetőleg 816 hold, ebből szántóföld 123, rét 598, legelő 30, erdő 25 hold. A helység fekszik mintegy 40 holdnyi földön; urbéri föld van 90 hold szántóföld és 92 h. rét, a többi mind allodialis vagy földesuri majorság, urbéri telek van 27 nyolczad részes. A föld minemüsége fekete, nagy rész-

Digitized by Google

ben igen vizállásos, mert a Hejő vize gyakran egészen elönti a rétet. Terem rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, krumplit. Az állattenyésztés silány, s általában a mezei gazdaság igen csekély. Lakosok, vallásszerint, r. kath. 7, ref. 205 anyaegyházzal, mellyhez Nyék és Mályi leányegyházak is tartoznak. zsidó 9; nyelvszerint magyar 207; ujmagyar 5, zsidó 9; nemszerint férfi 98, asszony 114; foglalatosság szerint földesur 8, haszonbérlő 1, lelkész 1, kántor 1, jegyző 1, biró 1, korcsmáros 2, cseléd 15, jobbágy 13, zsellér 13, lakó 11, mesterember 5, u. m. 1 molnár, 1 kovács, 3 csizmadia, s ezek mind kontárok; az összes mesterségi keresetök, molnáré 200, kovácsé 65, csizmadiáé 140 vfrt. A helység tövében foly a Hejő vize, rákja s csádéja van igen sok és jó. Nevezetes épülete Spécz Antal ur szeszgyára; a gyár középszerü élettermés évben foglalatoskodtat october elejétől kezdve április utójáig egész munkáltatásban 12—14 rendesen hónapos munkást, a nyári munkáltatásban, melly ugyan nem folytonosan müködik 4-et. Kivántatik a gyár fentartására 2-től 5,000 pgő frt., miután csak attól függ, hogy millyen mennyiségben szedethetnek be az anyagok, a készitménynek bizonyos mennyiségét meghatározni lehetetlen, hanem a gyár tőkéjét évenként egy vagy kétszer forgathatja. Az elkészült szesz eladás helye legközelebb eső város Miskolcz, hol a Lengyelhonival hasonló áron kél, sőt annál inkább kerestetik. A helység mostani birtokosai: Miskolcz városa. Gr. Erdődy, b. Sekkendorf, Specz Antal, Balogh örökösök, Bizony Sámuel, Paksy család, és Novák örökösök.

1754-ben B. Meskó Jakab bizonzos birtokrész iránt a Miskolcz városi nemességgel, mint közbirtokossággal barátságos egyezkedést kötött.

Alsó-Ladiskócz, tót falu, Lyubisse fil. 380 kath., 6 zsidó lak., 661 hold szántófölddel, vízimalommal. F. u. gr. Vandernath. Ut. postája Nagy-Mihály 4 óra.

Felső-Ladiskócz, tót falu, Zemplén vmegyében, Lyubisse fil. 330 kath., 7 zsidó lak. 585 h. szántófölddel. F. u. gr. Csáky. Ut. postája Nagy Mihály.

Kis-Ladna, tót falu, Sáros vmegyében, N. Ladnához $^3/_4$ órányira, a Hernád mellett: 302 kath. lak. Hegyes, erdős határ. F. u. Kassa városa, hozzá 1 óra távolságra.

Nagy-Ladna, tót falu, Sáros vmegyében, a Hernád mellett, Kassához északra 2 mfdnyire, 408 kath. lak., nagy erdővel, paroch. templommal. F. u. Kassa városa.

Ladno, puszta, Bars vmegyében, Jalna fil. 49 kath. lakos., Ternavához tartozik.

Ladomány, német falu, Tolna vmegyében, 128 kath. lak. F. u. gr. Festetics. Ut. p. Szekszárd $2^1/_4$ ór.

Ladomér, orosz falu, Sáros vmegyében, Szvidnikhez 1 mfld., a galiczíai országutban: 46 római, 856 görög kath., 164 zsidó lakossal. Görög paroch. templom. Synagoga. A makoviczi uradalomhoz tartozik.

Ladomér, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil. 8 r., 430 g. kath., 14 zsidó lak. Görög paroch. templom. 692 hold szántóföld. Erdő. F. u. Vladár.

Ladomér, tót falu, Bars vmegyében, Sz. Kereszt mellett: 266 kath. lak. F. u. a kamara.

Ladomér, magyar falu Győr vmegyében, a ladoméri tó mellett: 295 kath. lak. F. u. a Viczay nemzetség. Ut. p. Győr.

Nemes-Ládony, magyar falu, Sopron vmegyében, a Répcze mellékén, Sopronhoz délre $5^1/_4$ mfld. 180 r. kath., 290 evang. lak., kath. paroch.

Digitized by Google

templommal. Róna határa 1100 hold, mellyből szántóföld 980 h., rét 85 h., belsőség 35 h. Terem buzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, lóhert, luczernát. Mind majorsági birtok, s többen birják.

Pór-Ladány, magyar falu, Sopron vmegyében, a Répcze mellékén, Sopronhoz délre 5½ mfld. 183 kath., 145 evang. lak. Határa róna s kiterjed 1015 holdra, mellyből 650 h. szántó, 157 hold rét, 164 h. legelő. Földje igen termékeny; rétjei különösen zsiros szénát adnak; gyümölcse is van, s baromfit nagy mértékben tenyészt. Birja Ruprecht János.

Laghno, orosz falu, Sáros vmegyében, a Poprád mellett, Galliczia szélén: 445 görög kath. lak. s paroch. templommal. Eperjeshez 10 óra.

Lagnócz, régen Ladomuch, magyar falu, Zemplén vmegyében, a Bodrog jobb partján, Zemplénhez nyugotra ½ órányira: 44 római, 18 g. kath. 384 ref. templommal, 169 h. szántóföldel, márvány-bányával, és mészégetéssel, szőlőhegygyel. A Bodrog áradásaitól sokat szenved. F. u. Klobusiczky, Szeghy. Ut. p. Ujhely.

Lajos, puszta a kis Kunságban, a pest-kecskeméti országutban, homokos de termékeny határral, tölgyes erdővel, postahivatallal és váltással Örkény és Kecskemét közt. Birja Jász-Berény város.

Lajosfalva, (Lojszov), tót falu Nyitra vmegyében, Egerszégh mellett: 82 kath., 4 zsidó lak., s igen jó határral. F. u. Ghylányi fam. Nyitrához 2 óra.

Lajosmive, lásd Derekegyháza.

Lajtafalu, (Pocz Neusiedl), horvát-német m. v. Mosony vmegyében, Ausztria szélén a Lajta mellett, regényes vidéken, 600 kath., 36 ágostai, 3 zsidó lak., kath. fiókegyházzal, csinos uraságí kastélylyal, 2 vízimalommal. Rétje felette kevés, valamint legelője is szük. 49⁶/ harmadrendű telek után bir az ötven telkes gazda 832⁵/ hold harmadrendű, 832⁵/ hold negyedrendű szántóföldet, 7 embervágó harmadik osztálybeli rétet. Van erdeje, serfőzőháza, és uradalmi juhtenyésztése. F. u. gr. Batthyáni.

Lak, magyar falu, Komárom vmegyében, a Csalóközben, a posonyi országutban, Thuri-Szakállas tőszomszédságában. Áll alsó és felső Lakból. Felső-Lak kiterjedése 1405 h., mellynek harmada szántóföld, harmada kaszálló, harmada legelő. Alsó-Lak 403 hold, mellyből 380 h. szántóföld, 23 h. pedig legelő és mocsáros hely. Vösztő puszta pedig, melly szinte ide tartozik, 82 holdra terjed s ez mind szántóföld. Mind a három határ földje kitünő termékeny, csakhogy a pozsonmegyei vizek a legelőkön és kaszállókon sok mocsárt képeznek; van egy Zsemlékes nevű nagy s hallal bővölködő tava is. Népessége a két Laknak 510 lélek, u. m. 408 ref., 94 kath., 8 zsidó. Reform. anyaegyház. Birtokosok: Pázmán, Csepy, Vágh, Szücs, Farkas, Barthalas, Csiba, Bajcsy, Nagy, Halászy.

Lak, magyar falu, Pest Pilis és Solt megyében, a Géderi dombon, közel a Dunához lapályos vidéken, ut. postája Faks 1 óra. Rendes neve Lak, de a környékbeliek és a dunántuliak Gédernek hivják. Határa felmérve nincs, de becsü szerint urbéri szántóföld van 682½ hold, 273 h. kaszálló, szabados föld 52 h., allodium 40 hold, helység szántóföldje 18 h., uradalmi erdő 500 hold. Földje lapályos, néhol dombos s mindent jól megterem. Lakja 1201 r. kath., 7 zsidó. Folyója a Duna, tavai: Inám és Terhez nevüek. Birtokosa a kalocsai káptalan.

Lak, magyar falu, Vas vmegyében, közel a Répczéhez, 200 kath., 650 evang. 44 zsidó lak., ágostai oskolával. F. u. Kisfaludy, Barthodeisz-

Digitized by Google

ky, Vitnyédi, s mások többen. Ut. p. Kőszeg.

Lak, német falu, Baranya vmegyében, 803 kath., 8 zsidó lak., kath anyaszentegyházzal. Földje első osztálybeli; bora kevés, erdeje szép. F. u. a pécsi püspök. Pécshez $1\frac{1}{2}$ óra.

Lak, magyar falu Borsod vmegyében, Abauj megye szélin, Miskolcztól $1\frac{14}{16}$, Szendrőtől $\frac{12}{16}$, Szikszótól $\frac{2}{16}$ állomásra, Szikszóról Tornára vivő országutban. Szomszédai Hegymeg, Lád-besenyő, Szakácsi, Borsodi, F. Vadász és Tomor abaují helységek. Határkiterjedése Nyilas és Tormaháza pusztákkal együtt 4095 hold, ebből 85 h. belsőség, 1185 h. szántóföld, 828 h. rét, 1967 h. erdő, 30 h. használaton kivüli. Urbérisség nincs több 1 telteknél a gr. Gyulay részen, a többi részt részint magok a tulajdonosok, részint szerződéssel zsellérek birják. A határ negyedik osztálybeli terméketlen nyirok s nehezen mivelhető; sok helyt, kivált a réteken, nagyon vizes. Lakház van 139, lakos 725, köztük 38 r. kath. 76 g. kath., 650 reform., 61 zsidó, ref. anyaegyház. Választó volt 1848-ban 58, u. m. 15 ingatlan birtok, 2 értelmiség, 41 régibb jogon. Birtokosok: gr. Gyulay Ferencz, Jóczik, Tolvaj, Olasz, Nagy Bazsó, Csorba, Baranyay, Dávid, Zilay, Fekete, Adorján, Dávid, Fodor, családok.

Nagy-Lak, oláh-tót-magyarrácz m. v. Csanád vmegyében, a Maros mellett, Makóhoz keletre $2\frac{3}{4}$ mfldnyire: 615 kath., 4022 tót evang., 5016 n. e. óhitü, 50 ref., 45 zsidó lak., evang. és 2 n. e. óhitü anyaszentegyházakkal. Van itt több derék uradalmi épület, egy kamaraház, mellyben a szolgabiró szokott lakni, vendégfogadó, tiszttartói hivatal. Határa tágas és felette termékeny; a marha, juh, sertés és apró szárnyas-állattenyésztése nagy fontosságu. Tüzi és épület-fát a Maroson szállitnak le, mellynek kiöntései tetemes kárt okoznak. F. u. a kamara. Ut. p. Batonya.

Lak (Ormánd), magyar falu, Zala vmegyében, 134 kath., 4 evang. lak. F. u. Hertelendy. Egerszeghez 2 óra.

Nagy- vagy **Öreg-Lak**, tótból lett magyar falu Somogy vmegyében közel a Balatonhoz, 588 kath., 5 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Postahivatal. Termékeny határ. F. u. Jankovich.

Szőlős-Kis-Lak, magyar falu Somogy vmegyében, 341 kath. lak., jó rétekkel, vízimalommal. F. u. Jankovich, Viza, Tráknyák. Ut p. Szőlős-Györök $\frac{1}{4}$ óra.

Tót-Lak, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban 124 kath., 326 evang. lak. Ut. posta Radkerskurg.

Vindornya Lak, lsd Vindornya.

Lakácsi (Lakaszovcze), tót falu Nyitra vmegyében, a Gábor-hegye alatt. Számlál 625 kath., 14 zsidó lak. Kath. paroch. templom; tehenészet, szőlőhegy, nagy erdő. F. u. a nyitrai püspök. Ut. posta Galgócz 1 óra.

Lakárt, orosz-tót falu, Ungh v.-.megyében, az Ungh vize mellett: Ungvárhoz nyugotra $1\frac{1}{4}$ mfldnyire: 289 r. 553 g. kath., 24 ref., 5 zsidó lak. g. kath. paroch. templom. F. u. kamara.

Lakatya, puszta, Bihar vmegyében, Petegd mellett, szép fekvéssel, jó marhatartó földdel. Birja a váradi deák püspök.

Lakenbach, Lakto v. Lákompaknak is neveztetik, német falu Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugotra 2 mfld. 517 kath., 1200 zsidó lak., synagógával. A lakosság bir 162 hold szántóföldet, 87 h. rétet; az uraság birtokát nem adta be. Földje sovány. Birja h. Eszterházy Pál, kinek itt egy vára van, melly vár a kapu feletti felirás szerint 1618-ban épült, s maig is jó karban van. A vár keritésén kivül emelkedettebb helyen áll Tarródy

Digitized by Google

Mátyás kurucz vezérnek síremléke, következő felirattal:

Hic jacet dux bellicus sepultus
In pugna ad Lakompak occisus
Principis Bethlehem Primarius
Nomine Mathias Tarodius
Dum Nicolaus Esterazius
Ab obsidione liberatus
Fit victor, a Dampero adjutus
Anno MDCXXIII.

Lakendorf, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz 1¾ mfld. 514 kath. lak. Van 372 h. középszerü urbéri szántóföldje, 27 hold rétje. A majorsági birtok nem küldetett be. Van egy kis patakocskája. Birja h. Eszterházy.

Lakócsa, shokacz falu, Somogy vmegyében, 717 kath. lak. Kath. paroch. szentegyház. Földje igen termékeny. Marhát tart s avval kereskedik. F. u. a szentjakabi apátság. (Abbatia S. Jacubi de Silisie). Ut. p. Szigetvár.

Lakos (Alsó), magyar falu, Zala vmegyében, 252 kath. lak. Ut. posta A. Lendva.

Lakos (Felsö), magyar falu, Zala vmegyében, 283 kath. lak. F. u. h. Eszterházy.

Lakos (Kis), magyar falu Zala vmegyében, 113 kath. lak. F. u. h. Eszterházy.

Laksándor, puszta, Somogy vmegyében, Czindery Lászlóé. Ut. p. Szigetvár.

Lalinek, tót falu Trencsén vmegyében, 296 kath. lak. F. u. többen. Ut. posta Zsolna 3 óra.

Lality, szerb-német falu, Bács vmegyében, ut. p. Verbászhoz nyugotra 3 órányira, 1200 n. e. óhitü, 800 evang., 12 zsidó lak., óhitü és evang. anyatemplomokkal. Határa 1100 □ ölével 8863 hold, mellyből urbéri szántóföld 107⅜ telek után 3867 h., rét és beltelek 2617 hold, jó legelö 2163 h., szölö 150 h., utak 66 h. Majorsági birtok itt nincs. Földje első osztálybeli s gazdag termékenységü. Fő terméke a buza és kender. Birja a k. kamara.

Lám (Dacso, Alsó, Felsö), népes tót falu, Hont vmegyében, Nográd v.-megye szélén: 15 kath. 1000 evang. lak. Evang. anyatemplom. Határja köves, sovány; erdeje elég. F. u. gr. Zichy, b. Balassa, Dacsó, s m. t. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Lamacs, (Blumenau), tót falu, Pozson vmegyében, Pozsonyhoz 1¼ mfd., a holicsi országutban, 903 kath., 16 evang. lak., kik csekély bor-, és földmivelésből élnek, fuvaroznak. Kath. paroch. templom. 5 vízimalom. F. u. Pozsony városa.

Lancsár, tót falu, Nyitra vmegyében, Verbóhoz 1 órányira: 206 kath., 9 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, bórtermesztéssel, híres cseresznyével. F. u. gr. Erdödy Józsefné. Ut. posta Galgócz.

Lancsuk, német-magyar-rácz falu, Baranya vmegyében, Mohácshoz közel, 1194 kath., 258 óhitü, 4 evang., 4 zsidó lak., kath. és óhitü szentegyházakkal. Tágas és termékeny határ. Bora meglehetös. Vadas kertje b. Szepesy püspöksége alatt eltöröltetett. F. u. a pécsi püspök.

Alsó-, Felső- és Közép-Láncz, három magyar falu, Abauj vármegyében, a Kanyapta mocsár mellett, Kassához 5 órányira: 290 kath., 41 g. kath., 194 ref., 8 zsidó lak. Alsó és Közép-Lánczon ref. Felső Lánczon kath. szentegyház van. Rétjek, legelőjök bőséggel van az emlitett mocsárban; malmokat is birnak. F. u. a Lánczy nemzetség.

Landeck, német falu, Vas vmegyében, Lékához ½ órányira, 311 kath. lak. Sovány vízmosásos határ. F. u. h. Eszterházy.

Landi, puszta, Szepes vmegyében, Tóthfalu fil. 29 kath. lak.

Digitized by Google

Landok, tót falu, Szepes vgyeben, a Kárpátok alatt, u. p. Késmárkhoz észak-nyugotra 1 ½ mfldnyire: 954 kath., 5 evang., 26 zsidó lak., kik sok gyolcsot szőnek, lent termesztenek. Kath. paroch. templom. Savanyuvíz. Hires mészégetés. A szántóföldeken gyakran találnak fejór kristályt, vagyis álgyémántot, Pilla és Chlatka nevü réteken fejér és kékes achátot; egy a faluhoz közellévő hegyben pedig alabastromot, s fekete márványt törnek. Az ide való prépostságot Canonici SS. Sepulchri Christi vagy Sepulchri Dominici Hierosolimitáni birták későbben, t. i. 1593-ban a hozzátartozó jószágokkal együtt Palocsay Horváth György vette meg, s ennek maradékai birják jelenleg is.

Lándor, puszta, Komárom vmegyében, Komáromhoz 1 mfld. a Nyitra vize két mellékén fekszik. Belső és Külső-Lándorra oszlik s 3100 hold terjedésü. Szántóföld igen kevés van, csaknem egészen kaszálló rétekből állván, mellyek az árvíz által gyakran rongáltatnak. Birja az esztergomi érsek.

Lándorgócz, puszta, Pozsony vmegyében, a Csalóközben Al- és Fel-Pakához tartozik.

Kis-Láng, puszta, Székes Fehér vmegyében, 93 kath., 72 evang., 8 ref. lak. F. u. gr. Zichy János örökösei. Ut. p. Fejérvár 2 ¼ óra.

Nagy-Láng, puszta, Székes Fehér vmegyében, a Sárvíz csatornája mellett, 318 kath., 67 ref., 4 evang. lak. Pompás urasági kastély és kert; kath. plébánia és szentegyház; vendégfogadó, fáczányos kert, nevezetes birkatenyésztés. F. u. gr. Zichy János örökösei.

Langató, Sopron vmegyében, a Likvándi határban az uraság majorsági földjén telepitett kis szerződéses helység. Lásd Likvánd.

Langczál, német falu, Vas vmegyében, 213 kath. lak., jó bortermesztéssel. A n. ujvári uradalomhoz tartozik. Ut. posta Körmend.

Langvíz, v. **Hosszúvölgy**, német falu, Zala vmegyében, 372 kath. lak. F. u. h. Batthyáni. Ut. posta Nagy Kanisa 1 óra.

Lánzsér, német falu, Sopron vmegyében, Ausztria szélén Sopronhoz 4 mfld. 602 kath. lak. Határa hegyes völgyes és sovány; van 419 h. urbéri szántóföldje, 48 h. rétje; a majorsági birtok nem tudatik. Spritczbach nevü patakja van. A helységtől nem meszsze áll egy nagyszerü várnak omladéka, 1772-ben égett le. Hajdan Eördög család birta; ugyan ezen vár alatt látható egy régi malom omladéka, mellyet az itteni németek maig is Teufelsmühlenek neveznek, végre egy másik emelkedettebb hegyen a Camaldulensisek zárdájának romjai lepik meg a vándort, mellynek főépületfalai még egészen, az egyes celláknak pedig alapjai láthatók; s ezen hely e vidéken legkiesb, hol sok utas gyönyörködve mulat. Birja a helységet h. Eszterházy.

Lápafő, magyar falu Tolna vmegyében, 42 kath., 340 ref., 13 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával, bortermesztéssel, erdővel. F. u. közbirtokosok. Ut. posta N. Dorog.

Lapáncsa, német falu, Baranya vmegyében, 479 kath. lak., postahivatallal. A dárdai urad. tartozik.

Lápas (Kis és Nagy), két tót falu, Nyitra vmegyében, a lévai országutban, Nyitrától 1 mfldnyire. Az elsőben van 131 kath., 3 zsidó; a másodikban 450 kath., 11 zsidó lakos.

Lápispatak, tót falu, Sáros vmegyében, a Tarcza vize mellett, ut. postája Lemes ¾ óra, 380 kath. lak. Birja a Keczer nemzetség.

Lapos, Lopoch u w, tót falu, Sáros vmegyében, M. Raczlavicz fil., 122 kath., 168 ev., 21 zsidó lakos. Evang. temp. F. u. többen. Ut. p. Bártfa 2 ¼ óra.

Digitized by Google

Lapos, puszta Nyitra vmegyében, Mocsonok filial. 10 kath. lak.

Lápos-Bánya, oláh-német falu Szathmár vmegyében, Nagy Bányához közel, 223 római, 748 kath., és 26 evang. lak., a Handalt is ide számitván. Mind a két felekezetnek van temploma és papja. A lakosok nem földmivelésből, hanem kézimunkákból, szekerezésből, bányászságból, szénégetésből keresik élelmöket. A Lápos pataka stompokat, kohfúvókat, malomkerekeket hajt, s benne a hegyek közt sok pisztráng fogatik. F. u. $^2/_3$ a gr. Károlyi ház, $^1/_3$ Nagy-Bánya városa, de kevés jövedelmet vesznek be.

Lapujtő, magyar falu, Nógrád vmegyében, a Karancs hegye mellett, egy gyönyörü vidéken, hol t. i. a karancs-berényi völgy 3 szélesebb völgyre oszlik el. Táplál 889 kath., 126 evang. lak. Határja hasznos volna, de a Karancs hegyéről sebesen lerohanó árvizek gyakran nemcsak a réteket, hanem a helységet is elboritják F. u. Mocsány, Szontagh, Lisznai, Ivánka.

Lapusnik, oláh falu, Krassó v.-megyében, Lugoshoz 2 $^1/_2$ órányira: 8 kath., 412 óhitü lak., s anyatemplommal. Birja D' Ellevaux.

Lask, orosz-tót falu, Zemplén v.-megyében, Vásárhely fil. 93 r. 138 g. kath., 48 evang., 47 ref., 8 zsidó lak. gör. szentegyházzal, 414 hold szántóföldde l. F. u. Szirmay. Ut. p. N. Mihály.

Laskafalu, német falu, Baranya vmegyében, 919 kath., 2 evang., 8 zsidó lak. Kath. anyaszentegyház. Rendes vágásokra osztott erdeje igen szép. Sör- és pálinka-házak. A dárdai urad. tartozik. Postahivatal és váltás Baranyavár és Eszék közt.

Lasko, magyar falu, Baranya v.-megyében, közel a Dunához, 23 kath., 1105 ref. lak., ref. anyaekklézsiával. Vagyonos lakosai marhatenyésztésből, halászatból, földmivelésből táplálják magokat. F. u. Károly főherczeg. Ut. posta Laskafalu.

Laskod, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Kercshez 1 fertálynyira: 67 r., 62 g. kath., 248 ref., 17 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $3^3/_8$ első osztálybeli jobbágytelekkel. Dohányt termeszt. F. u. Dobay, Jármy, Nagy, Némethy, Pap, Répásy, Rutkay, Téglásy. Ut. posta N. Kálló.

Last, puszta, Liptó vmegyében, Stankovánhoz 1 fertály: 51 kath. lak.

Laszkár, tót falu Thurócz vmegyében, a Thurócz vize mellett: 20 kath., 126 evang. lak., s igen jó határral. F. u. b. Révay fam. Ut. posta Zsámbokrét 2 $^1/_2$ óra.

Laszkár, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra vize mellett: 175 kath. lak. Urasági kastély és kert; erdő, tehenészet. F. u. b. Braunecker özvegye. Ut. posta Privigye.

Alsó-László, németül Unterluisdorf, német falu Sopron vmegyében, Köszeghez északra $^2/_4$ mfld., 500 kath. lak. Agyagos határa részint középszerü, részint sovány, s $1197^7/_8$ holdnyi, mellyből $663^1/_8$ h. szántóföld, $134^6/_8$ h. rét, 400 hold erdő. Urbéri föld 200 h., rét $97^1/_2$ h., gyümölcsös $6^1/_2$ h., és 1 major a határban, és 1 uradalmi malom a Répcze vizén. Birja h. Eszterházy.

Felső-László, németül Oberluisdorf, német falu, Sopron vmegyében, Köszeghez északra $^3/_4$ mfld. hegyes, völgyes, dombos helyen, 560 kath., 150 evang lak., paroch. templommal. Határa 2019 hold, mellyből szántóföld 600 h., rét 420 h., szölő 399 h., erdő 600 hold. Majorsági föld nincsen. Birja h. Eszterházy.

Lászlófalva, magyar falu, Borsod vmegyében, a Bikk helység északi aljában, szélesen terülő, kies, nyilt völgyön, Miskolcztól melly egyszersmind utolsó postája, $^{13}/_{16}$ állomásra, keletről Kápolna, délről Bábony,

Digitized by Google

nyugotról Parasnya, Ridistyán, északról Kondó szomszédságában. Határkiterjedése 1352 hold, (1200 ölivel) mellyből 40 h. belsőség, 202 h. szántóföld, 146 h. kaszálló rét, ebből 3 h. a helységé, 120 h. legelő, 221 h. szőlő 535 h. erdő, 88 h. út, stb. mivelésen kivüli. Felszabadult urbériség van 5½ telek, a szántóföldek észak-keletnek dülő téres síkon fekszenek, vegyületök fekete homokos agyag, tiszta buzát, rozsot, kukoriczát, zabot bőven teremnek. A szőlő részint homokos, részint nyirkos hegyen fekszik, kellemetes dűléssel, szorgalmatosan mivelletvén, jó borral fizet, gyümölcs sok, állattenyésztés meglehetős. A helységen keresztülfolyó a mályinkai hegyekből jövő Nyögő patak, mellyen egy átmérőleg évenként 50 köblöt jövedelmező malom van. Lakosok száma 382 lélek, mind reformátusok, s helyben van anyaegyházuk, s van köztük 22 telkes gazda, 41 házas zsellér. Birtokosok: Darvas József, Máriássy Jób, Máriássy Juliánna és Therézia k. a. Bay Sándor, Kolosy Ignácz, Darány Bertalan, Csontos József kanonok.

Lászlófalva, puszta, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyében, Méhi m. 32 ref. lak. F. u. Király, Szentmiklóssy, s m.

Lászlófalva, (Laszlova), tót falu, Thurócz vmegyében, a Thurócz vize mellett: 96 kath., 110 evang. lak. A falu mellett van egy omladozott templom. F. u. többen. Ut. posta Rudno 1¼ óra.

Lasztócz, magyar-orosz-tót falu, Zemplén vármegyében, Velejtéhez ½ órányira: 253 r. 30 g. kath., 334 ref., 75 zsidó lak. Római és görög kath. paroch. templom., ref. anyaegyház. 1469 hold szántóföld. Határa hegyes, völgyes. F. u. Kazinczy, Szirmay s m.

Lasztomér, tót-orosz f., Zemplén vmegyében, N. Mihály fil. 140 r. 444 g. kath., 78 evang., 224 ref., 40 zsidó lak. Evang. szentegyház. Szép kastély és kert. 630 h. szántóföld. Jó rétek. F. u. többen.

Lasztonya, magyar falu, Zala vmegyében, 142 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta A. Lendva.

Latkócz (Kis), tót falu, Trencsén vmegyében, Nyitra vmegye szélén: 151 kath., 12 evang., 6 zsidó lak. Erdeje ennek is sok. F. u. az ugróczi uradalom, és a Latkóczy nemes fam.

Lasztozo, tót falu, Sáros vmegyében, Nyirjes fil. a Tapoly mellett: 82 kath., 52 evang., 12 zsidó lak. F. u. többen.

Latobár, puszta, Bihar vmegyében, Csatár mellett. Határa 1600 hold, mellyből szántóföld 842, kaszálló 80, 1200 □ ölével, erdő 678 hold 1600 □ ölével. Agyagos földe trágya után mindent gabonanemet bőven teremne. Birja a váradi deák püspök.

Latorcza-Remete, puszta, Zemplén vmegyében, Kis-Rár fil. 32 római, 9 g. kath., 6 zsidó lak.

Látrány, magyar falu, Somogy vmegyében, egy völgyben, közel a Balatonhoz, 240 kath., 765 ref., 22 zsidó lak., kath. és ref. paroch. szentegyházakkal. Szőlőhegye tágas. F. u. Jeszeniczei Jankovich Ferencz. Ut. posta Szemer 1 óra.

Latránfalva, Zádorfalva melletti puszta, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyében, 17 kath. lak. F. u. Ragályiak s m.

Laturka, orosz falu, Beregh v.-megyében, a Gallicziai határszélen: 583 g. kath., 2 zsidó lak., és nagyon sovány határral. Erdő. F. u. gr. Schönborn. Ut. post. A. Vereczke 2 ½ óra.

Lauka, orosz falu, Beregh vmegyében, N. Loho fil. 413 g. kath., 5 zsidó lak. Földje, rétje csekély, szőlőt mivel; erdeje van. F. u. a munkácsi basiliták. Ut. posta Munkács 1½ óra.

Laukov, tót falu, Árva vmegyé-

Digitized by Google

ben, 73 kath., 3 zsidó lak. F. u. Kubinyi. Ut. posta Rosenberg.

Láz, tót falu, Trencsén vmegyében, Morvaország szélén, kősziklás hegyek közt. Lakja 147 kath., 253 evang., 5 zsidó. Kath. és evang. anyatemplom. Erdeje és legelője nagy; gyümölcsei szépek; kőbánya. F. u. gr. Erdődy. Az ide affiliáltatott hegyek és völgyek közt lakik 436 kath., 467 evang., 12 zsidó. Ut. posta Trencsén.

Láz, telep, Máramaros vmegyében, Akna-Rahó határán; 190 görög kath. lak.

Láz, oláh falu, Arad vmegyében, Deznához közel: 17 kath., 428 óhitü lak., s anyatemplommal.

Láz, lásd Vámos-Láz.

Hosszú-Láz, német falu, Zemplén vmegyében, Ujhelyhez ½ órányira, hegyes vidéken: 196 r. 30 g. kath., 10 evang., 28 reform. lak.

Laszka, Lazani, tót falu, Sáros vmegyében, Szinye fil. 88 kath. lak. F. u. a Szinyei Merse nemzetség. Ut. posta Eperjes.

Lazán, tót falu, Nyitra vmegyében, 519 kath. lak. Erdő, jó legelő, tehenészet; kath. paroch. templom. F. u. a bajmóczi prépost. Ut. p. Privigye.

Lazán, tót falu, Thurócz vmegyében, Znió-Váralja mellett. Számlál 429 kath. lak. Jó rét és legelő, erdő. Lakosai sok olajat sajtólnak s avval kereskednek. F. u. a pesti universitás. Ut. posta Rudnó.

Lázárföld, német falu, Torontál vmegyében, 1342 kath., 24 óhitü, 10 zsidó lak, kik contractuálisták, s igen vagyonosok. R. kath. anyatemplom. F. u. Lázár Zsigmond. Ut. posta N. Becskerek.

Lázári, magyar falu, Szathmár vmegyében, Szathmárhoz északra egy órányira: 172 római, 211 gör. kath., 285 ref., 12 zsidó lak., ref. anyatemplommal, s egy ujonan állitott római kath. plébániával, mellyhez a szentegyház mostan épittetik. Azon kevés tótok, kik itt laknak, lassan lassan elmagyarosodnak. A falu rendetlenül van épitve, de diszére szolgál az Eötvös László csinos lakháza, és nagy kiterjedésü szép gyümölcsös és veteményes kertje, melly a megyében az elsők közé tartozik. Határa, mellyet egyébiránt az árviz nem jár, igen termékeny, különösen sok és szép tiszta buzát, zabot, kevesebb rozsot, árpát terem, a tengerit nem igen szereti; rétjei bőségesek és jók; fája mind tüzre, mind épületre elég. F. u. Eötvös László és családja, továbbá a Nagy és Szerdahelyi nemzetségek, úgy a Daróczy, Balogh, Barabás, Csüry és Csoma nemesek.

Lázárpataka, orosz falu, Bereg vmegyében, ut. post. A. Vereczkéhez 1 óra. 283 g. kath. lak. Birja gr. Schönborn.

Lázi, puszta, Sáros vmegyében, N. Sáros fil. 19 kath., 4 zsidó lak.

Lázi, puszta, Tornavgyében, Perkupához délre: 6 kath. lak. Majorság, malom, jó rét, erdő. F. u. Ragályi, Gedeon, és a Varbóczi közönség. Ut. posta Rosnyó.

Lázi, uj telep, Máramaros vmegyében, lásd Kalocsa.

Lázi, magyar falu Veszprém vmegyében, Győr vmegye szélén: 768 kath., 37 evang., 110 ref. lak., kath. paroch. szentegyházzal; borterm cztéssel, kis erdővel. F. u. a benedekiek. Ut. posta Pápa.

Lázi, puszta, Nógrád vmegyében, Galsa fil. 79 kath., 8 evang. lak., egy kicsiny de nemes vérü ménessel. Ut. posta Balassa-Gyarmat.

Lázi, puszta, Liptó vármegyében, 3 illyen nevü puszta, kettő a Vágh bal, egy a jobb partján: összesen 76 kath., 8 evang. lak. F. u. Ghylányi nemzetség. Jó rozs termő földdel birnak.

Laziszlye, tót falu, Liptó vme-

Digitized by Google

gyében, 71 kath., 127 evang. lak. Szép erdő. F. u. Okolicsányi. Ut. posta Berthelenfalva.

Lazony, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Vásárhely fil. 235 római, 200 g. kath., 9 evang., 104 ref., 12 zsidó lak. Kath. fil. szentegyház. Szép kastély és kert. 630 h. szántóföld. Jó rétek. F. u. Szirmay. Ut. p. N. Mihály.

Belényes-Lazúr, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 1 mfld. 244 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urbéri szántó 275, rét 100, szőlő 3, majorsági erdő 550 hold. Földje meglehetős, szilvája sok. Folyóvize a Fekete-Körös. Birja a váradi görög püspök.

Mikló-Lazúr, lásd Mikló.

Robogány-Lazúr, lásd Robogány.

Szohodol-Lazúr, lásd Szohodol.

Lyachovecz, a gallicziai határtól benyomuló hegyeknek több oldalain szóljelszórva fekvő orosz falu, Máramaros vmegyében, 447 g. kath. lak., és leánytemplommal. Lakosai a földmivelésben s marhatartásban igen gyakorlottak, s más helységbelieknél vagyonosabbak; a mit annak lehet egy részt tulajdonitni, hogy zsidók itt nem laknak. F. u. Dunka János.

Leányfalu, magyar falu, Veszprém vmegyében, Zala vmegye szélén, 100 kath., 164 ágostai, 39 ref., 18 zsidó lak., ágostai fiókszentegyházzal és oskolával. F. u. nemesek. Ut. posta Veszprém.

Leányfalu, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Pócs-Megyerhez tartozik, lásd Megyer leirását.

Leányfalu, puszta, Borsod v.-megyében, Sály mellett vízimalommal. Ut. posta Harsány.

Nagy-Leányfalva, (Lalovo), orosz-német falu, Beregh vgyében, Munkácshoz 1 mfldnyire, a máramarosi posta-utban: 133 r. kath., 368 görög kath., 5 zsidó lak. Görög kath. paroch. Erdeje derék, földe trágya után jó gabonát terem. F. u. gr. Schönborn.

Leányvár, német falu, Esztergom vmegyében, a pest-bécsi főországutban, Pesthez 4 mfld., ut posta Dorog. Határa homokos, hegyes, sovány, főleg rozsot, burgonyát termő. Van 144 hold második, és 288 hold negyedik osztálybeli szántóföldje, 192 h. rétje, 404½ kapa szőleje, sovány legelője. Lakja 612 r. kath. paroch. templommal. Derék vendégfogadó. Van itt egy domb, mellyen hajdan vár lehetett, s Báthory Mária is sokáig lakott ebben, s azt hiszik, hogy nevét is innen kölcsönözte a helység. Ezelőtt a budai apáczák birták, most a vallási alapitvány Csolnoki uradalmához tartozik.

Leányvár, magyar falu, Zemplén vmegyében, közel a Tiszához: 10 római, 95 g. kath., 138 ref., 52 zsidó lak, ref. templommal, révvel a Tiszán, 384 hold szántófölddel, sok réttel, legelővel, erdővel, nádlórétekkel. Hajdani vára a Hussiták ellen épitetett, s Varda Lászlónak jegyesérül, Palóczy Agathárúl Leányvár nevet kapott. F. u. Sennyei.

Leányvár, puszta, Tolna vmegyében, a pécsi postautban, Földvárhoz 3 óra.

Lebenbrunn, német falu, Vas vmegyében, Ausztria szélén, 232 kath. lak., fenyves erdővel. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta Kőszeg.

Lébeny, (Leyden), magyar-német m. v. Mosony vmegyében, Győr vmegye szélén: 1288 kath., 549 ágostai lak., kath. és ágostai paroch. sz. egyházakkal, 29 nemes személylyel. A katholikusok szentegyháza igen régi goth épület, melly a szomszéd házakkal együtt Szent-Jakab apátság neve alatt 1209-ben Chepan és Poth Hedervay testvérektől alapitatván: előbb a benedekieknek, később a jesuitáknak

Digitized by Google

engedtetett, most pedig a gr. Zichy Károly örököseit illeti. Tágas határa termékeny, s második osztálybeli; 198⅛ egész 109 telkes gazdája, 355 hold második, 3081⅜ hold negyed osztálybeli szántóföldje van. Rétje igen sok, mert csak a jobbágyok 3148 ember-vágót birnak. Marhatartása virágzó, s ezenkivül szénaszállitásból sok pénzt vesznek be. F. u. b. Sina.

Lebenye, puszta, Abauj vgyében, a Hernád mellett: 17 kath. lak. F. u. Sz. István seminárium. Ut. posta Kassa.

Lebuj, puszta, Veszprém vmegyében, Veszprémhez ½ óra, szép erdővel, s egy régi szent László temploma omladékival.

Lechnicz, tót falu, Szepes vmegyében, Dunajecz mellett, Galliczia szélén: 648 kath. lak., kik sok gyolcsot szőnek, lazaczczal kereskednek. Kath. paroch. templom. Az idevaló hegyeken sok fejér, vagy ugynevezett kristály-gyémántok találtatnak. F. u. az eperjesi püspök és káptalan, s a helység nevet ád egy uradalomnak. Ut. posta Késmárk.

Sub-Lechnicz, puszta, Szepes vmegyében, Lechnicz fil. 25 kath., 117 evang., 4 zsidó lak. Evang. szentegyház.

Léczfalva, orosz falu, Beregh vmegyében, N. Bresztó fil. 225 görög kath., 6 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. posta Munkács.

Lédecz, magyar falu, Sopron v.-megyében, Sopronhoz délre 3¼ mfd., 163 kath. lak. Urbéri szántóföld van 316 hold, közös legelő 16 hold; erdő, szőlő nincsen. Birja a csornai prépost.

Lédecz, tót falu, Trencsén vmegyében, Kossához 1 fertály, a Vágh bal partján, s a Sziléziába vivő országútban: 662 kath., 1 evang., 13 zsidó lak. Termékeny határ, jó legelő, sok csinos uraságí épület, és egy kath. filial. templom. F. u. többen. Ut. posta Trencsén.

Lédecz, magyar falu Nyitra vmegyében, Bars vmegye szélén, Ghymeshez ½ órányira. Lakja 682 kath. Van kath. paroch. temploma. Határja jó, erdővel, szőlőhegygyel, és sok gyümölcscsel. F. u. az esztergomi érsek. Ut. posta Nyitra 5 óra.

Ledény (Ladzány), tót falu, Hont vmegyében, Szebeléhez ⅛ mfld. 18 kath. 638 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Sok gyümölcs. Bora, fája, legelője elég, de földjei kövesek, soványak. F. többen. Ut. posta Szántó.

Lednicz, tót m. v., Trencsén v.-megyében, bent a hegyek közt Morvaország felé: 780 kath., 17 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Említést érdemelnek az uraságí majorság, sörfőző ház, mészégető kemencze, s egy igen szép kőris, fenyő, bikfából álló erdő. Feje egy uradalomnak, mellyhez 2 m. v. 24 falu, s egy kősziklára épült régi, már most lakhatatlan vár tartozik. Hajdan a Podmaniczkiaké volt, azután a fiskus elfoglalván Telekesy Imrének adta, később Dobó vezérnek; majd Rákóczy és Zalomér, ismét Matyasovszky birták: jelenleg gr. Erdődy György birtokában van. Ut. posta Trencsén 7 óra.

Lefkócz, tól falu Szepes vmegyében, Menyhárdhoz ½ órányira: 134 kath. lak. Kastély. F. u. Horváth. Ut. posta Késmárk.

Légh (Kis), magyar falu, Poson vmegyében, a pesti országutban, Posontól 4 órányira: 288 kath., 3 ref., 4 zsidó lak. Határa a Csallóközben legtermékenyebbnek tartatik. Egyébiránt rétje kevés; erdeje sincs. F. u. a Kisléghy fam. Ut. posta Somorja.

Légh (Nagy), magyar falu, Pozson vmegyében, mindjárt Kis-Légh mellett: 578 kath., 6 evang., 14 zsidó lak., kath. paroch. templommal, s a földes-uraságok csinos lakházaival,

Digitized by Google

és kényeivel. Határja ennek is termékeny és tágas, ugy hogy a kis Dunáig kinyulik. Legelője, rétjei bőven lennének, de száraz természetüek, azért kevés de jó szénát adnak ; a juhtenyésztés nagy divatban van. Fája igen szüken, s csak a kis Duna mentiben. F. u. Benyovszky Péter kapitány, Peteőcz, Bacsák, s m. t. famil. Lakosai közt számos czigányok találtatnak, kik főképen muzsikálásból élnek.

Legénd, tót falu, Nógrád vmegyében, 211 kath., 563 evang., 83 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Synagóga. Ámbár hegyekkel vétetik körül, mégis termékeny a földje, különösen szőleje bőven fizet. F. u. Radványi, Záborszky s m. t. Ut. p. Rétság 2 óra.

Legendel, (Veternik), német falu, Bars vmegyében, Körmöcz város határjában: 161 kath., 72 evang. lak.

Legenye, magyar-tót falu, Zemplén vmegyében, Velejtéhez délre $\frac{1}{2}$ órányira: 158 r. 38 g. kath., 322 ref., 93 zsidó lak. Ref. anyaekklésia. 712 hold szántóföld. F. u. többen.

Legyen, puszta, Bács vgyében, Katymár és Rigyicza közt. Határa 1200 □ ölével 5253 hold, mellyből 32 h. nádas, 53 h. tó és mocsár, 55 h. közutak, a többi jó szántóföld és rét. Birja a Latinovics nemzetség.

Léh, magyar f., Abauj vgyében, Szikszóhoz $2\frac{1}{2}$ órányira: 148 r. kath., 23 evang., 40 ref., 16 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ref. szentegyház. Ékesíti a Csőke uraság diszes lakháza.

Lehecsény, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, magas hegyek közé szoritott völgyben, 420 n. e. óhitü lak., kik közt 42 fazekas. Anyatemplom. Erdős és kösziklás határa 1776 hold, mellyből szántó 150, rét 150, legelő 417, erdő 1059 hold. Mind urbériség. Sovány földe főleg burgonyát terem; patakja van.

Lehelősi, puszta, Bihar vmegyében, Sarkad alatt gazdag rétekkel és szántóföldekkel. Birja a Lehelősy nemzetség.

Lehéng, puszta, Nyitra vmegyében, Assa-Kürth filial. 57 kath., 3 zsidó lak.

Lehócz, tót falu, Ungh vmegyében, ut. posta Szerednye $\frac{1}{4}$ óra, 458 lak., termékeny határral. Birják többen.

Lehomér, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban 25 kath., 160 evang. lak. Ut. posta Radkersburg.

Alsó-Lehota, tót falu, Zólyom vmegyében, dombos völgyben, ut. p. Beszterczebánya $4\frac{3}{4}$ óra. Határa 9461 hold 854 □ öl, mellyből szántóföld 749 h., rét 1808 h., legelő 312 h., erdő 4284 h., havasok 2237 h., kert 1 h., s 1156 □ öl, a többi utak és miveletlen térek. Ezekből majorsági szántóföld 164 h., rét 516 h., kert 649 □ öl, legelő 17 h. 1495 □ öl, havas 459 h. 720 □ öl; az erdő közös. Földje a buzán és tengerin kivül mindent megterem, de szüken. Szarvasmarha és kecske tenyésztetik. Van Veiszkova nevü patakja, egy meleg forrása, melly még eddig meg nem vizsgáltatott, Hola nevü magas hegyén Dupua nevü sziklabarlangja, melly nevét viszhangjáról vevé. A Veiszkova folyón van egy kamarai vashámor, mellyben 3 kemencze dolgozik. Lakja 726 r. kath., 149 evang. Birtokosai a Skultéty nemzetség és a kamara.

Felső-Lehota, tót falu, Zólyom vmegyében, két dülőn s a közte terjedő völgyben, Beszterczebányához $4\frac{1}{2}$ óra. Határa az irtványokon kivül 3349 h. szántóföld, 288 h. rét, 3061 h. erdő. Egész urb. telek 22. Földje sovány s főleg zabot és burgonyát terem. Szarvasmarhát s kevés juhot tenyészt. Lakja 662 evang., 450 kath., s mindenik felekezetnek helyben van

Digitized by Google

temploma. Hradek nevü hegyén hajdan vár állott, Hola magas hegyéről pedig némelly évben le sem olvad a hó. Határát egy kis patak hasitja. Birja a kamara.

Lehota (Petr)i, tót f, Trencsén vmegyében, Motesicz filial. 225 kath., 5 zsidó lak. F. u. Motesiczky. Ut. posta Trencsén.

Lehota (Cserno), tót f., Trencsén vagy most A. Nyitra vmegyében, 357 kath., 25 zsidó lak. Az ugróczi uradalomhoz tartozik.

Lehota (Babot), tót f., Trencsén vmegyében, 225 kath., 3 zsidó lak. F. u. a báni uradalom. Ut. p. Trencsén.

Lehota (Barát), (Mnichova Lehota), tót falu, Trencsén vagy most A. Nyitra vmegyében, 458 kath., 28 evan., 12 zsidó lak. Kath. filial. templom. Határja igen hegyes, erdős, és sovány. F. u. a báni uradalom.

Lehota (Plébáni), tót f., Trencsén vmegyében, Domanis mellett: 66 kath. lak. Kőbányával és bikkes erdővel. F. u. a domanisi plébánus. Ut. p. Zsolna.

Lehota (Cselko), tót f., Trencsén vmegyében, Domanishoz $^1/_2$ mfd. 180 kath., 6 zsidó lak. Főgazdaságát erdeje teszi, melly veres és közönséges fenyőfákból áll. F. u. gr. Eszterházy József és a Cselko familia.

Lehota (Bicse), tót f., Trencsén vmegyében, 153 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta Zsolna.

Lehota (Plébáni), Trencsén vármegyében, 140 kath. lak. A lietavai plébánus birja. Ut. posta Zsolna.

Lehota (Kisucza Ujhely), tót falu, Trencsén vmegyében 240 kath. lak. F. u. Budetini uradalom. Ut. p. Zsolna.

Lehota (Aba), tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitrától Pozsonyba vivő országutban: 753 kath., 6 zsidó lak. Földei dombosok, de meglehetős termékenyek; erdeje, szőlőhegye van, rétjei kétszer kaszálhatók; gyümölcse sok. F. u. örökös jus szerint az Ócskay famllia, de most Kvassay nemzetség birja. Ut. posta Nyitra 1 mfld.

Lehota (Rudnó), tót falu, Nyitra vmegyében, 309 kath. lak. F. u. a Divéky és Rudnay fam. Ut. p. Rudno.

Lehota (Kis), tót f., Nyitra vármegyében, 329 kath. lak. Van szép erdeje. F. u. Majthényi familia. Ut. p. Privigye.

Lehota (Nagy), tót falu, Nyitra vmegyében, 680 kath. lak. Van szép erdeje. F. u. gr. Keglevics.

Lehota (Chudo), tót falu, Nyitra vmegyében, Trencsén vmegye szélén: 132 kath., 1 evang., 2 zsidó lak. Sovány határa, do szép erdeje van. F. u. a nyitrai káptalan. Ut. posta Nyitra-Zsámbokrét.

Lehota (Ó és Új), két egymás mellett lévő tót f., Nyitra vmegyében, Vágh-Ujhelyhez keletre 2 órányira. Az első számlál 406 kath., 17 zsidó lak., kath. paroch. templommal; a másik 301 kath., 15 zsidó lak. Földjeik sóványak, de bikkes erdejök igen szép. Savanyuviz-forrás. F. u. többen.

Lehota (Kálnó), puszta, Nógrád vmegyében, 5 kath., 25 evang.

Lehota (Gács), tót falu, Nógrád vmegyében, 374 evang. lak. F. u. gr. Forgács familia.

Lehota (Buda), B o d i n a, magas hegytetőn épült tót falu, Nógrád vármegyében, 480 kath., 381 evang. lak. (Az irtásokat is ide értvén). Határja erdős, hegyes, kősziklás; forrásvizei egésségesek. Nevezetes az, hogy itt a mennykő majd minden évben leüt, minélfogva a földesuraság, t. i. a gr. Zichy familia seniora már leakarta a helységet a völgybe szállitani, de a lakosok régi lakhelyeikhez erősen tartózkodnak. Ut. posta Gács.

Lehota (Kotman), tót f., Nógrád vmegyében, erdők és hegyek közt, 15 kath., 313 evang. lak., kik sovány határjokon nagy fáradsággal keresik

Digitized by Google

élelmöket. F. u. gr. Zichy, b. Balassa. Ut. posta Szakál.

Lehota (Király) (Kralova Lehota), tót falu, Liptó vmegyében, a Fekete és Fejér Vágh vizek összefolyásánál. Innen kezdve a Vágh már szálhajókon hajókázható; lakják 321 kath., 641 evang., 28 zsidók, sok nemesség. F. u. a kamara, Lehoczky, és más famil.

Lehota (Pavcsina), tót f., Liptó vmegyében, 21 kath., 186 evang lak. Nagy de sovány határ, fenyvese van. F. u. Palugyay, Okolicsányi.

Lehota (Szitna), tót falu, Honth vmegyében, Németihez $^1/_2$ mfld. 31 kath., 151 evang. lak. Sovány, köves határ. Erdő. Bortermesztés. F. u. h. Coburg. Ut. posta Szántó.

Lehota (Bartos) tót falu, Bars vmegyében, Körmöczhöz 1 mfd. 316 kath. lak. Köves határ. F. u. a beszterczei püspök.

Lehota (Uj), német f., Bars vármegyében, 761 kath. lak. Kath. paroch. templom. Sovány köves határ. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Körmöcz.

Lehota (Kis), tót f., Bars vmegyében, Velkapolához $^3/_4$ mfld. 641 kath. lak. Roppant erdő. Sok irtás. F. u. gr. Keglevics. Ut. posta Szántó.

Lehota (Nagy), tót f., Bars vármegyében, 627 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. gr. Keglevics.

Lehota (Janó), Drexelhey, német f., Bars vgyében, Körmöczhöz 1 mfld. 961 kath. lak. Kath. paroch. templom. Gyümölcsös kertjei szépek, erdeje tágas, de földjei soványak. F. u. a beszterczei püspök.

Lehota (Benyó), tót falu, Árva vmegyében, 22 kath., 161 evang. lak. $6^2/_8$ sessio. F. u. árvai urad. s a Bajcsy fam. Ut. posta Rozenberg.

Lehota (Alsó), tót f., Árva vármegyében, az Árva jobb partján: 452 kath., 8 zsidó lak. $22^1/_4$ sessio. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rozenberg.

Lehota (Felső), tót f., Árva vármegyében, 612 kath., 22 zsidó lak. 42 sessio. Több uri lakházak. F. u. az Abaffy fam.

Rima-Lehota, tót f., Gömör és és Kis-Honth egyesült vmegyében, 23 kath., 201 evang. lak. Bikkes és tölgyes erdejéből sok faeszközt készit. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Lehota (Ratko), tót falu. Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyében, 342 kath., 74 evang. lak., kath. paroch. templommal; sovány, hegyes határral. F. u. többen. Ut. posta Tornalja.

Lehota (Murány), tót f., Gömör és Kis-Honth vmegyében, Murányhoz délre $^3/_4$ órányira a völgyben: 481 kath. lak. Határa nyugotnak rozsra, zabra elég termékeny, de észak és kelet felé olly kősziklás, hogy kecskék alig mászhatják meg. Az itt fakadó vizek meszesek, s soha be nem fagynak, egyébiránt pisztránggal bővölködnek. F. u. h. Coburg. Ut. posta Rosnyó 10 óra.

Lehota (Jolsva), tót falu, Gömör és Kis-Honth vmegyében, Jolsvához észak-nyugotra $1^1/_2$ órányira: 61 kath., 351 evang. lak., evang. szeretegyházzal. F. u. h. Coburg.

Fekete-Lehota, (Csetnek Lehota), tót falu, Gömör és Kis-Honth vmegyékben, Csetnekhez északra 2 órányira, a Cserna-Hora hegye alatt; 12 kath., 919 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Földjei domboldalban feküsznek, de azért nem terméketlenek, sőt hires rozsot, borsot, lent teremnek. Réljei is, a völgyek keskenyek lévén, hegyeken vannak. Lakosai fuvaroznak és gyolcsot szönek. A csetneki uradalomhoz tartozik. Ut. posta Rosnyó.

Lehotka, tót falu, Trencsén vármegyében, Lednicz városával egybefüggésben van. Számlál 249 kath. van. F. u. gr. Erdődy. Ut. posta Trencsén.

Lehotka, tót falu, Zólyom vármegyében, Pojnikhoz $^1/_2$ óra; 15 kath.,

Digitized by Google

241 evang. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Beszterczebánya.

Bozok-Lehotka, tót f., Zólyom vmegyében, 417 kath. lak. A bozoki uradalomhoz tartozik.

Kassa-Lehotka, tót f., Zólyom vmegyében, Ternye filial., 33 kath., 37 evang. lak. F. u. a Rakovszky nemzetség. Ut. posta Nagy-Szalatna.

Lehotka (Kis és Nagy), két egymás mellett levő tót falu, Nyitra vármegyében, az első 127, a második 276 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. posta Privigye.

Lehotka (Precsin), tót f., Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján, közel Rovnához; 130 kath. lak. Több urasági épületekkel és majorsággal. F. u. gr. Erdődy.

Lehotka (Podbrehi), tót f., Bars vmegyében, Körmöczhöz délre 2 mfd. 236 kath. lak. Sok gyümölcs. Földjei a Garan mentében termékenyek. F. u. az esztergomi káptalan.

Leibicz, Lubicza, régi nevezetes város, Szepes vmegyében, Késmárkhoz ¼ mfldnyire: 857 kath., 1529 evang. német lakossal, két kath. s egy evang. szentegyházzal. Határa messze kiterjed, s terem buzát, rozsot, árpát, zabot, különösen pedig jó borsót és lent. Erdeje felette sok és szép, de mivel távol esik, nem igen jövedelmes. Posztósai részint közönséges, részint finom portékát készitnek. Kereskedése Késmárk szomszédsága miatt annyira csekély, hogy még hetivásárját sem tarthatja fen. Határára 2 falu épült, u. m. Schwefelbad és Majerka, mellyek mint külvárosok szinte polgári joggal élnek. A városon keresztül folyó Leibicz több malmot forgat.

Leibicz egy a legrégibb 16 városok közt, s hajdan gazdag város volt, de 1659-ben, 1680-ban, 1768-ban, s legközelebb 1837-ben a tűz nagyobb részét elemészté, sok jeles épületekkel, s mind a három templommal együtt.

Léka vagy Leuka, (Leckenhausen), német m. v. Vas vmegyében, Sopron vmegye szélén, 1320 kath. lak., kath. paroch. szentegyházzal, nagy várkastélylyal. Van papiros-malma, derék erdeje, s közép termékenységü földje. F. u. h. Eszterházy, gr. Nádasdy Ferencz itt egy prioratust alapitott 1655-ben a sz. Ágoston szerzetesek számára, de ennek jövedelme 1820-ban a plebániának adatott. U. p. Kőszeg.

Lekenczе, oláh falu, Szathmár vmegyében, az Avasságon: 475 g. kath. lak., s anyatemplommal. Házai szerte széljel épültek, földjei soványak, szőleje jó bort terem, erdeje elég. A falu mellett vagyon egy könnyen faragható fehér kőből álló hegy, mellyből a lakosok kályhákat szoktak készíteni. F. u. Teleky, Károlyi grófok, Vesselényi, Vécsey bárók, Becsky, Kovács, Nagy, Draskóczy, s a t. Szathmárhoz 4 mfd.

Lekenye, helység, Gömör vármegyében, Tiba és Csoltó helységekkel határos, a Rosnyótól lejövő országut és Sajó vize mellett fekszik. Van benne a reformatusok és evangelikusoknak közösen használt templomjuk. Lakosok száma 314, kik közül ¼-de evangelikus, a többi reformatus, mindnyájan magyar eredetüek s beszélők. Van 5⅜ urbéri és 4 majorsági telek, 1 zsellér; 300 hold erdő. Szántóföldje mindamellett hogy köves és hegyes, megtermi a tiszta buzát is; rétje sok és jó takarmányt ad; van a Sajó vizén jó malma; a lakosok mindenféléknek fuvarosai. Birják Kerepessi, Szeleczki és Palkovicsné asszony; lakja a ns Jánosdeák és Oskó család.

Lekér, magyar falu, Bars vmegyében, a Garan jobb partján, az Esztergomba vivő országutban: 469 kath. lak. egy szép kath. paroch. templommal, s urasági kastéllyal. Határa igen termékeny, különösen sok szé-

Digitized by Google

nája és legelője van. Vízi malmok. F. u. a lekéri apát, s feje egy uradalomnak. Ut. posta Zseliz 1 óra.

Lekicsár, orosz f., Ungh vármegyében, Lipóczhoz közel: 84 görög kath. lak. Ut. posta Ungvár.

Leklincz, puszta, Honth vmegyében, Nyék fil. 15 kath. lak. Ut. posta Balassa-Gyarmat.

Érsek-Lél, népes magyar puszta, Komárom vmegyében, a Csalóközben, Komáromhoz $1\frac{3}{4}$ mfd., az öreg Dunára megy lábbal. Kiterjedése 706 hold, u. m. 600 h. szántó, a többi részint legelő, részint tagositott birtok, rét és erdős térség. Földe igen jó, s minden gabonanemet megterem. Lakja 53 katholikus. Áll a puszta 8 egész nemesudvarból (curia), mellyből Zámory család bir $\frac{4}{8}$, Rakóvszky $\frac{3}{8}$, Illés $\frac{1}{2}$, Ghyczy is $\frac{1}{2}$ nemesudvart. E helytől veszi nevét az esztergomi érsek papnemesi széke (sedes praedialis), mellyhez következő falúk és puszták tartoznak: Örs, Czudor-Illés, Ontopa, Érsek-Lél, Roczháza, Kis-Tany és Szilas. Eszéknek ezelőtt magának volt tisztikara; hogy lesz jövendőre, nem tudjuk.

Kis-Lél, puszta, Komárom vármegyében, lásd Nagy-Lél.

Nagy-Lél, népes puszta, Komárom vmegyében, Aranyos szomszédságában, a Csalóközben, Komáromhoz $1\frac{1}{2}$ mfld. Határa Kis-Lél pusztával együtt 957 holdra terjed, s ezenkivül a kis és nagy Duna közt van egy 200 holdnyi szigetje, melly hasznos szénatermő, vagy erdős és veszszős területekből áll. Szántóföld van 800 hold, a többi legelő; van 5 hold szőleje is homokos kerti földjében és gyümölcse. Földje gazdag porhanyós fekete agyag, homokkal vegyest. Állattenyésztés, mint tagositott birtokban csak istállórul történhetik, azonban juhok is tartatnak. Népessége 151 r. kath., 9 ref., 6 zsidó. Birják a pusztát Jusztl, Rutkay, Karcsay és Szathmáry családok. Régi templomának fala csak nehány évvel pusztult el egészen.

Kis és Nagy-Lele, puszta, Csanád vármegyében, 329 kath., 25 ref. lak. Ut. posta Batonya.

Lelle, vagy hibásan Lölle, magyar falu, Somogy vmegyében, 708 kath., 15 ref., 18 zsidó lak., kath. fiókszentegyházzal. Kevés nádja, de jó földje és sok jó bora van. F. u. Jankovich Ferencz, és többen sokan. Ut. posta Szőlősgyörök.

Leléd, magyar falu, Honth vármegyében, az Ipoly mellett, Esztergomhoz 1 mfd. 455 kath. lak., termékeny szántóföldekkel, kövér rétekkel, szőllőhegygyel, erdővel. F. u. a primás.

Lelesd, oláh falu, Bihar vármegyében, Belényeshez $1\frac{1}{2}$ mfd., 345 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 64, rét 32, majorsági erdő 532 hold. Birja a váradi görög püspök.

Lelesz, magyar m. v. Zemplén vmegyében, Ungvárhoz $4\frac{1}{2}$ mfdnyire: 1156 római, 150 g. kath., 196 ref. lak. Van egy régi prépostsága, nevezetes hiteles levéltárral; derék szentegyháza, mellyben sok jeles férfiak vannak eltemetve; 1050 hold termékeny szántóföldje, melly részint agyagos, részint homokos; szép tölgyes erdeje. F. u. a praemonstratensisek leleszi prépostsága.

Lelesz, magyar falu, Heves vármegyében, Pétervására hoz keletre 1 $\frac{1}{4}$ mfd. 1215 kath., 15 zsidó lak. Szántóföldje nem sok, s az is közép termékenységü, hegyein mind erdeje mind legelője bőven van. F. u. Jekelfalusy, Kovács, gr. Almásy Ignácz, Almásy nemzetség, Marton, Balázs, Tahy, Ivady, Hellebront, Bozó, Albert.

Lelocz (Alsó), tót falu, Nyitra vmegyében, 214 kath. lak., kath. paroch. templommal. Van erdeje és vízimalma. F. u. a Tarnóczy familia. Ut. posta Privigye.

Digitized by Google

Lelocz (Felső), tót falu, Nyitra vmegyében, 229 kath. lak. F. u. többen. Ut. posta Privigye.

Lemes, Lemessani, tót falu, Sáros vgyében, Eperjeshez 2 mfld, a kassai országutban, a Tarcza mellett: 426 kath., 54 evang., 88 zsidó lak. Első osztálybeli határ, ámbár földje hegyen fekszik; rétje igen jó; erdeje van. A posta innen ezelőtt kevéssel Bőkire tétetett. F. u. többen.

Lénárdfalu, magyar f., Gömör vgyében, Bánrévi helységgel határos, Rimaszombattól Putnok felé vivő országutban, Sajó vize mellett: rónaságon fekszik. Díszesíti e helységet Abaffi János úri laka. Lakosok száma 459, nehány lelket kivéve mind reformatusok s eredet szülte magyarok. Van $6^2/_8$ urbéri, $13^5/_8$ majorsági telek és 6 majorsági jobbágy, 29 zsellér, 3 lakó; 256 hold erdő. Szántófölde bőven megterem mindent; rétje jó s elegendő takarmányt ad. Birják: Abaffi János és Jankovics Antal urakon kivül a ns Molnár és Babus család.

Lénárdfalu, oláh f., Szathmár vgyében, 506 g. kath. lak., s anyatemplommal. Térségen fekszik, de sovány helyen. F. u. Nagy-Bánya városa.

Lénártó, tót-orosz falu, Sáros vgyében, a Kárpátok alatt, Galliczia szélén, s a Tapoly mellett, Bártfához nyugotra $2^1/_4$ mfd. 456 római, 304 g. kath., 31 zsidó lak. Kath. anya-, gör. fil. szentegyház. Fenyves erdeje nagy és szép; földje sovány; fürészmalmok. F. u. Kapy János, cs. kir. kamarás.

Lencsehely, puszta, Pozson v.-megyében, Födémes filial. 6 kath. lak. Ut. posta Cseklész.

Lencsen, puszta, Somogy vármegyében, Nagy-Bajomhoz tartozik.

Lendva (Alsó), (Unter-Limbach) magyar m. város, Zala vmegyében, a Lendva mellett: 838 kath., 7 ref., 73 zsidó lak. Ékességére szolgálnak: a hegyen épült nagy várkastély, a kath. paroch. templom., posta-hivatal, s más uraságiépületek. Szőlőhegye nagy kiterjedésü. Országos vásárja, melly october 28-án tartatik, különösen szarvasmarhára nézve hires. Feje a h. Eszterházy egyik uradalmának, mellyet hajdan a hatalmas Bánffy nemzetség birt. Némellyek ugy vélekednek, hogy a város hajdan római gyarmat volt, s Lindaviának neveztetett.

Lendva (Felső-), Gornya-Lendava, vindus m. város, Vas v.-megyében, 411 kath., 49 evang. lak., kik hegyek közt elszórva laknak. Kath. paroch. szentegyház. Díszesíti hegyen épült s toronnyal ékesitett várkastélya, mellyet hajdan a hozzátartozó nagy uradalommal együtt a Széchy nemzetség birt; most pedig gr. Nádasdy Leopold birtokában van. A várbeli pinczében, mellynek falai kősziklások, láthatni egy 660 akós hordót. Határa hegyes, völgyes és kavicsos. Bora meglehetős.

Lengvárt, tót falu, Szepes vármegyében, Csütörtökhely fil., 175 kath. lak. Tehenészet. F. u. Lőcse városa, ettől $1^1/_2$ óra.

Lengyel, német falu, Tolna vármegyében: 580 kath., 7 evang. lak., s paroch. szentegyházzal. Pompás uraságí kastély és kert. Szőlőhegy. F. u. gr. Apponyi József, s a helység feje egy uradalomnak. Ut. p. Bonyhád.

Lengyel (Kis), puszta, Zala vármegyében: 44 kath., 18 ref. lak. Szent Péterúr mellett, Egerszeghez 3 óra.

Lengyel (Nagy), magyar falu, Zala vmegyében: 361 kath., 4 evang., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen. Ut p. Egerszeg. $1^1/_2$ óra.

Lengyelfalva, (Polyánka), tót falu, Abauj vmegyében: 468 kath., 2 evang., 62 ref., 26 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Termékeny határát némellykor a Tarcza vize kárositja. F. u. többen. Ut. posta Kassa 2 mfd.

Digitized by Google

Lengyénd, puszta, Heves vármegyében, Batonyhoz ½ órányira: 33 kath. lak. Szép szántóföldekkel. Erdő. F. u. Almásy nemzetség.

Lenke, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, Hidvég-Ardó fil., 88 kath., 304 ref., 5 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. Földje, rétje cleg és jó, szőlőt is mivel. F. u. többen.

Lenke (Alsó), magyar f, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyében, Gömörhöz délre 1 mfd. 69 kath., 361 ref. lak., kik közt igen sok nemes találtatik. Ref. templom. F. u. többen.

Lenke (Felső), magyar f., Gömör vmegyében, Királyi és Hahó helységek közt egy völgyben. Lakja 318 többnyire r. kath. Van 20 majorsági, 8 házatlan zsellére, 256 hold erdeje. Szántóföldje mindent megterem; rétje kevés. Mumhárt János és Károly uraknak jó lakházuk van itt a dombon, s birnak még itt Lenkey, Kékedy, Szivos, Orczy családbeliek.

Lenti vagy Lenthi, (Nempthi), magyar mező város, Zala vmegyében: 647 kath., 12 ref., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Termékeny határját a Kerka vize gyakran elönti. Szőlőhegye és igen szép makkos erdeje van. Feje egy uradalomnak, mellyet csakugyan a Bánffyak birtak, de most b. Eszterházyt esmeri urának.

Lentvora, tót falu, Nógrád vármegyében: 4 kath,, 288 evang. lak. Szántóföldjei a sok kövektől alig látszanak. F. u. gr. Zichy, b. Balassa. Ut. posta Losoncz.

Leopoldhof, puszta, Pozson vgyében, Besztercze filial., 23 kath. lak. F. u. Pálffy Leopoldné.

Leopoldvára, (Ujvaraska, Leopoldstadt, Leopoldstola), nevezetes vár és erősség, Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján, Galgóczczal általellenben. Épitette azt első Leopold 1664-ben, minekutánna Érsek-Ujvár a Török kezében maradt. Fekvése lapály földön van; 5 szegelet formáju, ugyanannyi bástyákkal, és két kapuval; minden bástya előtt van még egy félhold és fölsáncz, s mind ezek, mind pedig a courtinák egy vizárokkal vannak körülvéve. A vár terén áll 1 templom, egy tiszti lakház, fő őrhely, két fegyverház, s egy nagy magazinum; a vár falához ragasztattak a kasemáták. Egyébiránt benne, az őrzőseregen kivül, melly 1 zászlóalj (Batallion) gyalogságból s egynehány invalidusból áll: a polgári nemből csupán csak 1 mészáros és korcsmáros lakik.

Leordina, oláh falu, Máramaros vmegyében, a Vissó mellett: 35 r. kath., 1 ref., 689 g. kath., 70 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal, synagógával, harminczad tisztséggel. F. u. többen. Ut. posta Sziget 4½ óra.

Leperd, puszta, Tolna vmegyében, Nak falu és Dalmad puszta közt. Ut. p. N. Dorog.

Lepled, puszta, Somogy vmegyében, Szegedy Károlyé. Kaposvárhoz 3 óra.

Lepsény, magyar f., Veszprém vmegyében, a Budáról Kanizsára vivő posta-utban: 218 kath., 1253 ref., 5 zsidó lak., kath.- és ref. anyaszentegyházakkal, postahivatallal. Határa igen termékeny; szőlőhegye szép, rétje bőséges; erdeje kicsiny. F. u. ¾ részben gr. Nádasdy Tamás, ¼ a Rába és Sohár nemzetségek.

Less, magyar-oláh falu, Bihar vmegyében, a Váradról Gyulára vivő országutban, Váradhoz 1½ órányira, szép dombos vidéken: 315 n. e. óhitü, 213 ref., 28 r. kath. lak., óhitü és ref. anyaegyházzal. Határa 5000 hold, mellyből szántóföld 3000 h., 1,000 h. rét és legelő, 1000 h. erdő, ezenkivül egy kis szőleje. Sárga agyagos földe középszerü, legelője igen egészséges, s a közbirtokosok szép birkákat és sertéseket tenyésztenek. Birják a Stélpán és Györffy örökösök, Sántha,

Digitized by Google

Kurányi, Meszner, Körtvélyesi és Aulich családok.

Lesháza, puszta, Veszprém v.-megyében, Marczaltőhöz közel. Ut. p. Pápa.

Leshegy, puszta, Szabolcs vármegyében: 5 római kath. lak. Ut. p. N. Kálló.

Lest, tót falu, Nógrád vgyében: 26 kath., 1246 evang. lak. Evang. anyatemplom. Határjok köves, sovány, azért is fuvarozásból, gabonakereskedésből és hüvelykes veteményekből táplálják magokat. F. u. gr. Zichy, b. Balassa. Ut. p. Losoncz.

Lestyán, tót falu, Nyitra vármegyében, Rudna-Divék filialisa: 304 kath. lak. F. u. a Rudnay familia. Ut. posta Rudnó.

Lestyine, tót falu, Árva vmegyében: 23 kath., 488 evang., 7 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Nagy erdő. Kertek. Vízimalom. F. u. Zmeskal famil. Ut. posta Rosenberg.

Lesvár, puszta, Győr vmegyében, a téthi közbirtokossághoz tartozik: 13 kath, 16 evang. lak.

Lesvár, Monbijou, herczegi kastély, Sopron vármegyében, Fertő Sz. Miklós m.

Leszenye, magyar-tót f., Honth vmegyében, B.-Gyarmathoz 1 mfld. 235 kath, 122 evang. lak. Csinos uraságí kastély és kert; termékeny hasznos határ. Bortermesztés. F. u. Majthényi Antal.

Leszlakov, tót falu, Thurócz vmegyében, a Thurócz vize mellett: 252 kath., 7 evang. lak. Földje középszerü; legelője elég; olaj-kereskedés; liszt-malmok a Thurócz és Vriszka vizén. F. u. a Pesti universitás. Ut. posta Rudnó.

Leszkó, tót falu, Nyitra vármegyében, Czerovával együtt 469 kath., 27 zsidó lak. F. u. a korlátkői uradalom. Ut. posta Nagy-Szombat.

Leszkócz, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Homonnához 1¼ mfdnyire: 423 római, 100 g. kath., 4 zsidó lak., 329 hold szántófölddel. F. u. Keczer. Ut. posta N.-Mihály.

Leszkovján, Haselsdorf, tót f., Szepes vármegyében, Markusfalva fil. F. u. a Mariássy nemzetség. Számlál 129 kath. lak. Ut. p. Lőcse 2¾ óra.

Leszna, orosz falu, Zemplén v.-megyében, A. Körtvélyes fil. 53 r., 300 g. kath., 12 zsidó lak., 599 hold szántófölddel. F. u. b. Barkóczy, Szirmay. Ut. posta Nagy-Mihály.

O és **Új Leszna**, két egymáshoz közel fekvő német falu, Szepes vmegyében, Kakas-Lomniczhoz nyugotra egy órányira, a Tátra alatt igen gyönyörü vidéken. Az elsőben lakik 120 kath., 487 evang., a másodikban 79 kath., 414 evang. lélek. Mind a két helységben van kath. és. evang. templom. F. u. Berzeviczy, Szepesházy, Teőke. Késmárkhoz 3 óra.

Lesznicz, tót falu, Szepes vármegyében, Galliczia szélén: 661 kath. lak., paroch. templommal. A lechniczi uradalomhoz tartozik.

Léta, puszta, Somogy vmegyében, gr. Széchenyi Pálé. Kaposvárhoz 3 óra.

Kis-Léta, magyar f., Szabolcs vármegyében, Báthorhoz nyugotra 1 mfdnyire: 112 római, 492 g. kath., 606 ref., 45 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal, erdővel, 8⅜ első osztálybeli egész telekkel. Dohány bőven termesztetik. F. u. Agárdy, Ary, Bagaméry, Bán, gr. Barkóczy, Bessenyey, Bihary, Bodnár, Dékmán, Demeter, Egry, Éva, Farkas, Fekete, Gencsy, Gulácsy, Hurja, Józsa, Kulcsár, Madácsy, Márky, Mikó, Pataky, Pente, Rády, Szabó, Szarka, Sipos, Tatár, Thassy, Tisza, Ujfalusy, Úza, Vajda, Varga.

Nagy-Léta, magyar falu, Bihar vmegyében, Debreczenhez 3 mfdnyire; posta helyben. Határa közel 2 □

Digitized by Google

mfdnyi terjedésü, és ez egészen róna. Debreczen felöl eső hasonfele homokos, mellyen van a közös legelő, uraságí erdő, szőlőskert, és elszórva urbéri kaszállók. A többi föld fekete agyag és homok s gazdag termékenységü, tiszta buzát, rozst, tengerit leginkább terem. A dohány- és dinnyetermesztés nagy kiterjedésben üzetik. Az uraság gazdasága és birkatenyésztése a jeles főkormányzó Irinyi János ur felügyelete alatt virágzó karban áll. A le nem folyt urbéri pör miatt az urbéri és allodialis földek mennyiségét pontosan megmondani nem lehet, de eddig 214 6/8 telek után volt urbéri szántóföld 5583 1/2, kaszálló 2577 hold, a közös legelő 4000, s allodialis szántóföld, kaszálló, erdő, szőlő, stb. mintegy 8000 hold. A lakosok száma 5000, kik közül 3000 reform., 32 római kath., n. e. óhitü 3, zsidó 100, és 1865 görög katholikus, kiknek nagyobb része oláhul is beszél. Telkesjobbágy van 652, zsellér 39, lakó 39, kézmüves 32, kereskedő boltos 5. Jelesb épületei: 1 reform., és 2 görög kath. templom, nem rég épült uraságí kastély, szeszgyár, nagyszerü magtár villanyháritókkal; osztályos postahivatal, több izletes uradalmi tisztilak. Szeszgyára feldolgoz évenként 5000 köböl burgonyát s készit 65,000 itcze szeszt, s a moslékon 70 ökör széna nélkül meghizlaltatik. — Folyóvize Nagy-Létának nincs, de vannak több apróbb tavak, mellyekből csatornák által vezettetve képeztetik egy folyó patak, melly épen a helység szélén levő négykövü vízimalmot hajtja. A határ délirészén, épen a szélben, látható az úgynevezett Leányvár-omladék, s szinte a határ észak-nyugoti részében egy Bánkhegynek nevezett dombon levő régi zárda-maradvány. — Kivált-ságolt vásárja nincs, hanem gyakorlatnál fogva minden vasárnap esik sertés-, hétfőn pedig baromvásár, ugy azonban, hogy a melly sertések itt el nem keltek, azokat hetfőre, a barmokat pedig keddre, Debreczenbe beszokták hajtani. — A helység feje egy uradalomnak, mellyet bir báró Mandl Lajos, ki rendesen Gréczben lakik.

Letenye, magyar mező-város, Zala vmegyében, Mura mellett: 688 kath., 7 zsidó lak. Az 1826-dik tüz óta egyenes vonalban épült. Kath. paroch. templom. Uraságí kastély. Tehenészet, országos-vásár. Határja sok javakkal bővölködik; terem jó buzát, sok dohányt, dinnyét, gyümölcsöt, bort. Erdeje, legelője tágas, a honnan mind a ló, mind a marha, és juhtenyésztés szép divatjában van. F. u. gr. Szapáry nemzetség. Kanizsához 2 óra.

Lethánfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Iglóhoz 1 mfdnyire: 698 kath. lak. Kastély. F. u. Horváth.

Letkés, magyar falu, Honth vármegyében: Szalka városával átellenben az Ipoly mellett: 768 kath. lak. Határja gazdag termékenységü; van bora, buzája, legelője, erdeje, vízimalma. F. u. az esztergomi káptalan. Esztergomhoz 2 1/2 mfld.

Lettnics, tót falu, Nyitra vármegyében: 441 kath., 7 zsidó lak. F. u. ő cs. kir. felsége. Holicshoz 2 óra.

Léva, (Lewencz, Lewicze), magyar mező-város, Bars vmegyében, Nyitra és Selmecz közt, mindeniktől 6 mfdnyi távolságra. Fekvése kies; mert kelet-északra szép szőlőhegyek, erdők; dél-nyugotra pedig gazdag gabonatermő földek, kövér rétek s tágas legelők környékezik. A város utczái elég rendesek, de sárosak; a házak többnyire földszintiek s náddal fedettek; hanem az urak utczája derék kőházakat mutathat, s a mi több, kövezve is van. Piacza nagy és tágas. Nevezetesebb épületei: a kath. és ref. templomok, az uraság' emeletes kastélya, mellyben a tisztek laknak; a

Digitized by Google

kath. gymnasium épületje, s egy nagy vendégfogadó, a Szentiványi s más itt lakó nemes urak házai, satb. a postaház. Lakosainak száma 4807-re megyen, és így legtöbbre az egész megyében: ezek közt katholikus 4132, reform. 597, evang 81, óhitü 7. Foglalatosságra nézve vannak köztük sok mesteremberek, kivált csizmadiák, szürszabók, kalaposok, egynehány posztósok, timárok és takácsok; továbbá marha-, gabonakereskedők, fuvarosok; s végre föld- és szőlőmívések. Szélesen kiterjedt szőlőhegye kedves ízü fehér (vöröst keveset) bort terem, s még jobbat teremne ha a mivelés nagyobb szorgalommal történne, melly — az uraság allodiumát kivévén — valóban igen csekély; továbbá ha a gyümölcs-, különösen a sok cseresznye-, megygy-, körtvélyfák el nem lepnék a szőlőhegyet.

Lévának hajdan nevezetes vára volt, melly a török időben erős határ erősségül szolgált a bánya-városoknak, s a felső vidéknek; mellynélfogva gyakori ostromlásokat s viszontagságokat kéntelenitett szenvedni. Jelenleg egy halmon csupán omladékait lehet látni. Birtokosa a várnak s a hozzátartozó nagy uradal. régenten a Lévay nemzetség volt; ennek kihaltával Balassa Menyhárt kezére jött, ki Bars, Honth, Nógrád vmegyékben roppant jószágokat bitván, — hatalmas ellenese vala a töröknek, de egyúttal kevély nyomorgatója is a környékbeli lakosoknak. Elfoglalván a királyi seregek Balassának Léva, Szitnya, stb. várait, Lévát Dobó István a hires egri bajnok kapta meg; ezután a Kollonicsiaké, majd a Csákiaké, végre az Eszterháziaké lett, s most is herczeg Eszterházy Pál birja.

Lévárd (Kis), Klein-Schützen, Male Levare, tót f., Pozson vmegyében, Nagy-Lévárdhoz $^1/_2$ óra: 1113 kath., 19 zsidó lak., kath. paroch. templommal, róna homokos határral, halastóval, erdővel. F. u. h. Pálffy.

Lévárd (Nagy), Grosz-Schützen, Velke Levári, vegyes tót-német m.-város, Pozson vgyében, a Rudava patakja mellett, a holicsi országutban, Pozsontól 6 mfldnyire. Van itt egy kath. paroch. templom; harminczadhivatal; kastély és kert; evang. anyaszentegyház; synagoga; fürészmalom. Lakja 2198 kath., 256 evang., 28 zsidó. Régi anabaptisták maradékai itt is laknak, mint Sz.-Jánoson s különös papot tartanak. Lakosai sok és jó cserép edényt, s a habánok azaz a régi anabaptisták kapós késeket, vas eszközöket készitenek. Határja Lévárdnak is homokos, de jól mivelt; van itt sok kender, rozs, árpa, szép szarvasmarha; erdeje nagy, és vadakkal bővölködő; nagy baromvásárok. F. u. gr. Kolonics Maximilian. Ut. p. Malaczka.

Lévárt, magyar falu, Gömör és Kis-Konth egyesült vmegyében, Gömörhöz észak-nyugotra 1 mfld. 390 kath., 101 evang. lak. Határa részint dombos, részint róna; van makkos erdeje, s egy hideg ásványos forrása, melly köszvényben, sebekben foganatosnak tapasztaltatik. F. u. a Csernyus nemzetségbeliek.

Levél, (Kaltenstein), német falu, Mozsony vmegyében, a Szigetközben: 647 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa második osztálybeli, s van 133$^3/_4$ egész telke, 120 telkes gazdája, 600 hold első, 1974 h. második, 1108 h. harmadik osztálybeli szántóföldje, 150 embervágó első, 426 harmadrendü rétje. F. u. Károly főherczeg örökösei.

Leveled, puszta, Bars vármegyében, Fajkürt filial. 4 kath. lak.

Levelek, magyar-tót falu, Szabolcs vármegyében, Baktához közel: 376 római, 502 g. kath., 37 ref., 7 n. c.

Digitized by Google

óhitü, 15 zsidó lak., római és g. kath, anyatemplommal; 9 első osztálybeli egész jobbágytelekkel. A földes uraságok nemesitett juhokat tenyésztenek. F. u. nagy részt a Molnár nemzetség, továbbá Bónis, Sebes. Ut. posta Nagy-Kálló 2 óra.

Liba, német falu, Vas vgyében: 74 kath., 204 evang. lak. F. u. gr. Batthyáni. Ut. posta Fürstenfeld.

Libád, magyar f., Esztergom az ujrend. szerint Komárom vmegyében, Kéménd, Bart, Gyiva, Sárkány és Béla faluk közt: 538 kath. lak., s fiókegyházzal, melly Gyarmathoz tartozik. Ut. posta Kéménd. Határa dombos ugyan, de termékeny mind buzára, mind borra, A lakosok mivelnek 900 hold szántóföldet, 92½ h. kaszállót, 272 kapa szőlőt; legelője elég és jó; az uraságnak pedig derék erdeje van. Birja az esztergomi káptalan.

Kis-Libercse, (Mala Luborécska), tót falu, Nógrád vmegyében, A. Sztregova fiókja, Szakálhoz 1½ órányira, egy igen móly keskeny völgyben, melly mindenfelől magas, árkos, cseplés kopár, néhol erdős hegyektől környeztetik, csupán délnyugotnak nyulván egy keskeny völgy. Határa 2354 hold, mellyből beltelek 42 h., szántóföld 1012 h., rét 128 h., legelő 52 h., erdő 1120 hold. Ebből majorság 18 h. beltelek, 312 h. szántóföld, 211 h. elhanyagolt árkosföld, rét 60 h., legelő 52 h., erdő 1120 h., a többi urbériség. A föld sárga agyag, kavicsos, vadvizes, leginkább termi a rozsot, zabot, tenkelyt, vörös lóherét, krumplit. A lakosok nyáron sok juhot tartanak, télre eladják; az erdő tölgyes és bikkes. A határ tagositva van. Lakja 212 evang., 23 kath., 5 zsidó. Van egy Libercse nevü patakja malommal, Pezsna erdős hegyen egy szirtben barlangja, melly 5½ öl hosszú, 2⅙ öl széles, torkolatja jóval szükebb, magassága nincs egészen 1 öl; 4 urilaka, 1 szeszgyára. Birtokosok: Pongrácz család, Madách, Ivánka Imre, Algöver Samu, Gáspár János, és Tárkány örökösök.

Nagy-Libercse, tót falu, Nógrád vmegyében, közel Kis-Libercséhez, s határa is hasonló amazéhoz: 560 többnyire evang. lak., anyatemplommal.

Libetbánya, (Libethen, Liebetova), szabad királyi és bánya-város, Zólyom vármegyében, Beszterczéhez keletre 2 mfld., a Viszoka hegy tövében. Királyi várossá 1382-ben lett, s később némelly királyoktól, u. m. Zsigmondtól, Mátyástól, Ulászlótól, II. Lajostól, I. II. III. Ferdinandtól s I. Leopoldtól különféle kiváltságokat nyert. Épületei közt, mellyek rendszerint alacsonyak, főképen említést érdemel a város közepén fekvő 4 tornyú vár. Ezt közönséges vélekedés szerint Corvin Mátyás épitette, s meg is volt erősitve; most városi tanácsházúl szolgál. Van itt továbbá egy szép kath., és egy evang. anyaszentegyház; a város mellett számos hámor és ércz-zuzó ház; czément-víz, melly a vasat rézre változtatja; több bányák, mellyekben rézre és vasra különösen dolgoznak. Hajdan aranybányáji is voltak. Lakosai hajdan szászok, most tótok: 331 kath., 1280 evang.-ra mennek, s földmivelésből, bányászságból, faeszközök s edények készitéséből táplálják magokat. Határja Libethnek, mellyet 2 patak nedvesit, erdős hegyes sovány; gabonát keveset, de lent igen jót terem; erdeje rengeteg lévén sok faeszközöket csinálhatnak, s azokat az alföldön gabonáért, zsiradékért cserélik be.

Libichava, tót falu, Nyitra v.-megyében, Trencsén vmegye szélén. Lakja 100 kath. — Sovány föld; derék erdő; faeszközök készitése. F. u. többen. Ut. posta Nagy-Tapolcsán 2 óra.

Digitized by Google

Libicz-Kozma, magyar falu, Somogy vármegyében, 264 kath. lak. F. u. gr. Hunyady. Ut. posta Lak.

Liborcsa, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján: 416 kath., 2 zsidó lak. A Vághban jó halászatja csik. F. u. a tudom. kincstár. Trencsénhez 2¼ óra.

Licsért (Licartowce), tót f., Sáros vmegyében, Somoshoz ¼ mfld. 398 római, 57 görög kath., 5 zsidó lak. Sör- és pálinka-főzés. Derék erdő. F. u. a kamara. Ut. posta Böki.

Liczkó (Kis és Nagy), 2 magyar falu, Zala vmegyében: 167 kath., 12 zsidó lak. F. u. többen. Ut. posta Egerszeg 2 óra.

Liebing, német falu, Vas vármegyében, Sopron vármegye szélén: 308 kath. lak., bortermesztéssel. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta Kőszeg.

Liebling, tóhul Briszt, német falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz délre 2 mfld. rónaságon, 3121 lak., kik nagyobb részt ágostaiak, kevesebb reformatusok és katholikusok, ágostai anyaegyházzal. Kiterjedése 8228 hold, mellyből 5104 h. szántóföld, a többi rét és legelő, mert szőlő és erdő nincsen. Urbériség 6808 h., majorság 1420 h. Gazdag fekete földe első osztálybeli, s főleg tiszta buzát terem. Birja a kir. alapitvány, s a Csákóvári uradalomhoz tartozik.

Lieskova, vagyis Morva Lieszko, tót falu, Trencsén vgyében, Nyitra vármegye szélén: 938 kath., 1938 evang., 193 zsidó lak. Kath. és evang. anyatemplom. Synagoga. Határja nagy, de hegyes és sovány; legelőjén jó teheneket tart. Lakosai sok irtásokat csinálnak. F. u. a beczkói uradalom. Ut. posta Trencsén.

Lieszek, tót falu, Árva vármegyében, 1389 kath., 10 zsidó lak., kik sok gyolcsot csinálnak, sóval és fával kereskednek. Köszene nem használtatik. Sessiója: 118⅜. F. u. az árvai uradalom. Ut. postája Rosenberg.

Lieszkó (Alsó), tót falu, Trencsén vmegyében, Beszterczétől délre egy órányira. Számlál 166 kath., 22 zsidó lak. F. u. többen. Ut. posta Trencsén 7 ½ óra.

Lieszkó (Felső), tót falu, Trencsén vmegyében, az előbbeni helység mellett: 310 kath. lak. F. u. többen.

Lieszko (Nemes), tót f., Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján: 48 kath., 256 evang., 15 zsidó lak. Synagoga. Van itt egy savanyuvízforrás is, melly a többi Trencsényitől abban különbözik, hogy benne sok elasticus levegőt, de semmi sót nem találni. F. u. többen. Ut. posta Trencsén.

Lieszkocz, tót falu, Zólyom vmegyében, Zólyomhoz ½ órányira a losonczi utban: 59 kath., 453 evang. lak. Határja termékeny; jó rétje, legelője, erdeje, vizimalma van. F. u. a kamara, Zólyom városa, s nemesek.

Lieszkovecz, tót falu, Trencsén vmegyében, Dubnicza mellett: 242 kath. lak. F. u. gr. Königsegg. Ut. posta Trencsén.

Lieszkovecz, tót falu, Trencsén vmegyében, a Sziléziai országutban; 244 kath., 12 zsidó lak. Földjei, rétjei meglehetősek. F. u. gr. Csáky és Erdődy. Ut. posta Zsolna.

Lieszno, tót falu, Thurócz vármegyében, a Jaszenicza patakja mellett: 7 kath., 120 evang. lak. F. u. b. Prónay. Ut. posta Rudnó.

Lietava, tót falu, Trencsén vármegyében, Zsolnához délre ½ órányira: 368 kath., 7 zsidó lak. Nevezetessé teszi régi hegyen épült vára, mellyhez egy egész uradalom tartozik, s most Lengyel, Perényi, Révay és Thurzó liniákra oszlik fel. Van kath. paroch. temploma, s a vár alatt szép uraságí majorsága, és tehenészete.

Digitized by Google

Liget, magyar falu, Baranya vármegyében, egy hegy tövében, melyen még egy templom romjai látszanak, Pécshez 3½ óra. Van 461 r. kath., 4 zsidó lakosa. Határa 1538 holdra terjed, mellyből urbéri beltelek 70 h., szántóföld 420 h., rét 175 h., legelő 300 h., 112 h. szőlő; majorsági beltelek 8 h., szántóföld 150 h., rét 60 h., erdő 240 h., szőlő 3 h. Földje sárga agyag, főleg rozsot terem. Birja Gál József.

Liget, puszta, Pest vmegyében, lásd Valkó sz.-László.

Liget, puszta, Arad vmegyében, lásd Zaránd.

Liget, oláh falu, Temes vmegyében, a Temes vize mellett, Uj-Pécscsel határos, gazdag első osztálybeli határral.

Liget-Mácsa, puszta, Pest v.-megyében, Mácsa mellett. Grasalkovics herczegnő birtoka, 280 hold termékeny szántófölddel, 89½ hold kaszállóval, és 429 hold erdővel.

Likava, tót falu, Liptó vármegyében, Rozenbergtől északra egy fertály órányira: 1227 kath. lak. — Feje egy kamarális nagy uradalomnak. Határja nagy, erdeje szép fenyvesekkel s vadakkal gazdag. Urasági tehenészet, juhtartás. Láthatni itt a Choes hegyén egy régi várnak omladékait is, mellyről azt hiszik, hogy Mátyás király épitette légyen. Hajdan gr. Illésházi és Tökölyek is birták.

Likér, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyében, Nusztya és Rima-Brezó közt: 15 kath., 264 evang. lak. Kövér rétek; 2 vashámor. Szép erdő. F. u. b. Lusinczky. Ut. p. Rimaszombat.

Likócs, lásd Szent-Vid.

Likvánd, németül Nebersdorf, horvát f., Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 2¾ mfld. 560 kath. lak., paroch. egyházzal. Negyven és fél urbéri telek után van 868 h. szántóföld, 160 h. legelő, 123 kapa szőlő, 130 h. erdő. A majorsági föld mennyisége be nem küldetett. Földjének fele igen jó; fele sovány. Birja gr. Niczky Lajos, kinek itt igen szép kastélya és kertje van.

Limbach, német falu, Vas vármegyében: 388 kath., 295 evang. lak. Szőlőhegy. Erdő. F. u. h. Batthyáni. Ut. posta Fürstenfeld.

Limpach, vegyes tót-német f., Pozson vármegyében, Bazinhoz nyugotra ½ órányira, egy igen kies vidéken. Lakja 162 kath., 538 evang., 16 zsidó. Evang. anyaszentegyház s ekklézsia. Szőlőhegye igen jó bort terem. Erdeje nagy s vadakkal bővölködik. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Lindgraben, német f., Sopron vármegyében, Sopronhoz nyugotra 3 mfd.: 265 kath., 70 evang. lak. Határa hegyes és sovány; van 125 h. urbéri szántóföldje, 120 h. rétje, 123 h. irtása; az uraság nem vallotta be birtokát. Van két kis patakja. Birja h. Eszterházy.

Lipárt, magyar falu, Vas vármegyében: 261 kath. lak. F. u. a szombathelyi káptalan. Ut. p. Szombathely.

Lipcse, orosz falu, Máramaros vmegyében, a Nagyág mellett: 971 g. kath., 86 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Lipcse-Polyána, orosz falu, Máramaros vmegyében: 584 g. kath., 43 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. többen. Itt sok jó meszet égetnek. Ut. posta Sziget.

Német-Lipcse, (Nemecska-Lupka), tót m.-város Liptó vmegyében: 2161 evang., 6 zsidó lak. Kath. és evang. anyaszentegyházak. Ezen várost hajdan németek épitették, de márma mind eltótosodtak. Van gazdag vas- és piskolcz bányája. A régi arany- és ezüst-bányák elenyésztek. Evang. főnemzeti oskola; jeles országos- és héti-vásárok. Lakosai közt

Digitized by Google

sok timár találtatik; patakjában sok pisztrang bőséggel. Privilégiuma van. F. u. a kamara.

Zólyom-Lipcse, szabadalmas tót mező-város, Zólyom vmegyében, a Garan völgyében, rónán fekszik, Beszterczebányához $1\frac{1}{2}$ órányira. A határ kiterjedése nem tudatik, de birnak a polgárok 356 hold szántóföldet, 259 h. rétet, az erdőből 828 holdat; a királyi lipcsei uradalom bir 153 hold szántóföldet, 475 h. rétet, nemkülönben ugynevezett uri utczát, mi körülbelől az egész határnak $\frac{1}{4}$ részét teszi. A szántóföldek 3 fordulóban használtatnak, mellyek közül egy meglehetős termékeny, de kettő dombos, köves, s főleg zabot és burgonyát terem. Majd fele a réteknek igen jó és bő szénát és sarjut ad, másik fele nedves helyeken lévén roszszabb szénát nyujt. Népessége 1181 lélek, u. m. 545 kath., 636 evang., köztök 188 kézmüves, és igy csaknem mindnyájan földmivesek és mesteremberek. A Garan folyón kivül van itt Lipcse patak, mellyen két köszörülőház, két malom és egy papirgyár állanak; alsó és felső Jasztebnik, Mosztenicz, Gablonka és Driekina patakok, melly utolsón másik papirgyár szemlélhető. A város északi részén fekszik Peniazki hegy, mellyen krajczár nagyságu és alakú, ugyszinte lencséhez nagyon hasonló, a természet-buvárok figyelmét magukra vonó kövecskék találtatnak. A város felső részén pedig 50 öl magas sziklán egy igen régi de még használható karban lévő vár szemlélhető, melly lipcsei várnak neveztetik, s az egész hozzátartozó uradalommal a kir. kincstárnak hódol. E várban, melly Vesselényi Ferenczé volt, s 1670-ben került a kir. fiskus kezére, jelenleg egy urad. tisztartió lakik. Látható benne egy igen mély kősziklába vágott kut, szárazmalom, kápolna, egy szoba pénszoba név alatt, egy másik szobának ajtaja felett pedig e szavak olvashatók: „Maria Regina 1531", honnan némellyek következtetik, hogy ezen királynő mint özvegy, miután 1542. évi X. czikk folytában Christophorus de Turri Stiriacus e várat elfoglalta légyen, egy ideig benne lakott. 1605-ben e vár védelmében elestek Sirok György, Gracz Mátyás, Jiszkra János, Schmicz János, Laky János fő urak, mint ezt egy itt találtató kőemlék bizonyitja. Van a városban egy kath., s egy evang. templom, gyógyszertár. Heti és 7 országos vásárra is volna szabadalma, de heti vásárt épen nem tart, országos vásárt pedig csak kettőt, t. i. a vizkeresztit és pünkösditi tartja meg, de ezek is csekélyek. Első szabadságát a város 1340-ben nyerte Robert Károly királytól, s e szabadságot több királyok részint megerősitették, részint öregbitették, s igy e város földesurat a mondott időtől fogva nem ismert.

Alsó-Lipnicza, tót falu, Árva vmegyében, szétszórva épülve a Babagura hegység közt: 828 kath. lak., s paroch. templommal. Az árvai urad. tartozik, s ut. posta Rosenberg.

Felső-Lipnicza, tót falu, Árva vármegyében: 1514 kath. lak., kik szinte sok durva posztót szőnek. Nagy juhtenyésztés. Sessioja: 83. F. u. az árvai uradalom.

Lipnik, orosz falu, Sáros vmegyében, a Poprád mellett: 725 görög kath. lak. Görög. kath. paroch. templom. Savanyuvíz-forrás. Fenyves erdő. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. posta Eperjes 10 óra.

Lipnik, tót falu, Nyitra vármegyében, Chrenocz fil., 192 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Privigye.

Lipnik, orosz falu, Szepes vármegyében, Haligoczhoz $1\frac{1}{2}$ órányira keletre: 91 római, 1220 görög kath., 8 evang., 27 zsidó lak., kik gyolcsot

Digitized by Google

szőnek, s avval kereskednek. Van g. kath. anyatemploma, és savanyuvíz-forrása. F. u. b. Palocsay Horváth.

Lipó, oláh falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett, Borhidához közel: 813 g. kath., 3 ref., 24 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Földje sovány fejér agyag; a Szamos porondjain jó tengerije terem, erdeje s gyümölcsös kertjei szépek. Örökös földes urai a Csomaközy nemzetségnek elágazott ivadékai. Ut. posta Szathmár.

Lipocz, orosz falu, Ungh vmegyében, Unghvárhoz észak-keletre 6 mfdnyire: 175 g. kath. lak. F. u. a kamara.

Lipocz, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyében, Ratkohoz délre ½ mfd., 11 kath., 327 evang. lak., kik bordákat csinálnak, s viasszal kereskednek. Erdeje bikk, nyár és mogyorófákból áll. F. u. többen. Ut. posta Rimaszombat.

Lipocz, Steinfurh, horvát f., Vas vmegyében: 251 kath. lak., bortermesztéssel. A n.-ujvári urad. tartozik. Ut. p. Rába Sz. Mihály.

Lipócz, puszta, Honth vgyében, Ipoly-Ságh fil. 16 kath. lak.

Lipócz, tót falu, Thurócz vmegyében, a Vágh jobb partján, hol az egy szigetet formál. Lakja 16 kath., 136 evang. Erdeje roppant; juhai számosak. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Lipócz (Keczer), tót falu, Sáros vgyében, Ránkhoz ½ mfd. 32 kath., 180 evang., 5 zsidó lak. Kastély. Nagy erdő. Régi omladozott vár. F. u. a Keczer nemzetség s a kamara. Ut. posta Böki.

Szinye-Lipócz, Lipowce, tót f., Sáros vmegyében, Eperjeshez nyugotra 3 mfdnyire; igen szép hegyi vidéken: 459 római, 18 görög kath., 22 evang., 12 zsidó lak. Paroch. templom. Határa elég termékeny; az éghajlat a sok hegyek miatt hideg és változó; a sok és szép erdőkben bő legelőjök van a lakosoknak; rétjei a hozzátartozó Kopitoi pusztán felette jó szénát teremnek. De leginkább nevezetessé teszik ezen helységet hires savanyuvíz-forrásai, és természeti tekintetben ritka jelességü vidéke. A faluhoz ½ órányira, egy tágas rétség közepén fakadnak a savanyuvíz-források, olly sok helyt és bőséggel, hogy az ezekből eredő patak 180 lépésnyire már malmot hajt. Alkotó részeit megvizsgálta Józsa István, szabolcsi orvos illy czimü munkájában: „Scrutinium aquarum mineralium in possessionibus Singler et Lipocz, stb." A fürdőhöz eső legközelebbi forrás legrégibb, de leggyengébb. A második forrás legjobbnak tartatik, s vizét messze elhordják. Környékén itt ott olly források buzognak, mellyek fojtó kénköves kigőzölgéseikkel a kissebb madarakat megölik. A harmadik forrás egy kősziklából omlik ki, már 20—30 lépésnyire hallatszó robajjal. A negyedik forrás, melly a b. Ghilányi épülete szomszédságában esik, hidegebb a többinél, több vasat találhatni benne s kevesebb kénkösavany-légel. A lipóczi határ hegyes részében, a természet kicsinyben a Kárpát bérczes vidékét utánozza. Ugyanis itt iszonyu magasságu kősziklák tornyosulnak felfele, mellyek legkülönösebb s meglepőbb formákat képeznek. Illyen a többek közt Kamena-Baba kőszirt, melly egy ölében gyermekéttartó anyát ábrázol. A Mózses, egy szabadonálló, széditő magasságu kőszikla. Ezen kősziklák közt több patakocskák csörömpöléseit hallhatni, mellyek nagy szépségü zuhatagokat képezvén, miután a síkra leérnek, tárgyakat kővé változtatnak. Továbbá a falutól északra egy órányira, meglehetős nagyságu barlang létez. A bémenetel igen bajos, mivel nem lehet fenállani benne, sőt vesze-

Digitized by Google

delmes is egy mindjárt mellette lévő mély kút forma lyuk miatt. Mintegy 30—40 ölayi mélységben, tágas kőboltba jut az ember, mellynek átalmérője 20 ölet tehet. Boltozatja elég magas és kősziklából áll; fenéke kőmorzsalékkal s csepegőkővel van elboritva. Az első kőboltból mindenfelé bemenetelek nyilnak e földalatti országnak más tartományaiba, de hová vezethetnek ezek s meddig, még ekkoráig senki sem tudja. A fentebb érintett hegyek egyikén, a melly most is Váracskának neveztetik, két kőfalnak omladékai látszanak; a mint mondják, Karthuzianusok, vagy mások szerint Templariusok lakhelyei voltak. A lipóczi savanyuvíz, a bártfai után, e megyében mindjárt következik, s sajnálni lehet, hogy vendégek befogadására mind eddig kevés történt. F. u. Szinyei Merse nemzetség.

Lipold, magyar f., Pozson vármegyében, a Szigetközben, Hedervárhoz ½ óra. Lakja 832 kath., 8 zsidó. Duna szigetjében szép rétje, legelője van. Vizimalmokkal is bír. F. u. gr. Viczay, gr. Sándor.

Liponya, puszta, Nógrád vmegyében, curialis Szentiványi tőszomszédságában, hegyes, erdős határral. Ut. postája Hatvanhoz 3½ óra.

Lipova, rácz-német falu, Baranya vgyében: 337 kath., 384 óhitü lak., óhitü anya-, s kath. fiókegyházzal. Láthatni itt a török időtől némelly sánczolásokat. F. u. Károly főherczeg örökösei. Ut. posta Baranyavár.

Lipova, orosz falu, Sáros vármegyében, Kurimához 1¼ órányira: 4 római, 230 görög kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Erdődy, gr. Szirmay. Ut. posta Bártfa 1½ óra.

Lipovnik, tót falu, Nyitra vármegyében, Bajnához ½ órányira fekszik: 279 kath., 29 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. N. Tapolcsány.

Lippa, viadus-tót falu, Zala vármegyében, 448 kath. lak. F. u. Gyika. Ut. posta A. Lendva.

Lippa, igen régi s nevezetes m. város, Temes vmegyében, a Maros bal partján, szőlőkkel és szilvásokkal koszoruzott hegyektől övedzve, gyönyörü vidéken, Aradhoz 5, Temesvárhoz 6 mfdnyi távolságra. Népessége 6290 lélek, kik közt 2890 német és magyar r. kath., 9 német ágostai, 4 magyar ref., 3319 oláh és szerb n. e. óhitü, 28 zsidó, 40 oláh görög kath., 9 egész, 73 fél, 244 negyed, 158 nyolczad telkes, 575 urbéri, 36 szerződési zsellér, 210 lakó, 497 mesterember, 18 kereskedő. Nevezetesebb épületei; a szép modorban épült emeletes n. c. óhitü tanoda, szinte az óhitü templom 180 láb magas tornyával; a r. kath. anyatemplom, paplak és tanoda; egy nagy kir. sóház, mivel a só a Marosról innen szekereken Temesvárra szállittatik, — postahivatal, több kincstári és magán épületek, sörház. Határa 14,904 hold és 880 □ öl, mellyből szántóföld 3310 hold, 600 □ öl, kaszálló 1692 h., legelő 1375 h. 1000 □ öl, urb. belsőség 1084 h., szőlőhegy 475 h. 1482 □ öl, tó és mocsár 100 h., erdő 6000 h. és 120 □ öl. Ezekből majorsági szántó 160 h. 600 □ öl, legelő 800 hold, 1000 □ öl; rét 200 h., szőlő 40 h. 100 □ öl, erdő 6000 hold és 1200 □ öl. Mocsár 100 h., utak 400 hold, postaföld 64 h., 5 papi telek 150 hold, templom- s iskolaföld 50 h.; a többi urbériség. Földe termékeny második osztálybeli, a dombokon szürke agyag, lapályon szürke homokos; de egy darab dombos rész csupa fehér agyag, melly csak igen esős időben szokott középszerüen teremni; a többi föld azonban minden gabonanemet jól megterem; bora kedves izü; gyümölcse sok és szép; roppant erdeje sok sertést, méhet táplál; határabeli k ő h e g y igen jó minőségü kovaköveket adhatna,

Digitized by Google

ha mivelnék; s ugyan itt kitünő fazekas agyag találtatván; a lippai cserépedények távolvidéken is becsültetnek, s ezek égetésével 200 fazekas foglalatoskodik. Ezenkivül van itt egy kis kőedény- és egy fénymázos vászon gyár. Az Erdélyből a Maroson lejövő tutajok pedig tömérdek mennyiségben szállitják ide a fenyő deszkákat, léczeket, gerendákat stb., s ezekkel nevezetes kereskedés üzetik. Savanyuvizét, melly 3 gazdag forrásból veszi eredetét, még nem vizsgálták meg tudományosan; ezenkivül még a törökök által épitett basakút és csézma nevü forrás bent a városban bő és igen jó vizet szolgáltatnak. Patakok többen vannak, s egy Iváncsa nevü mocsárja, melly kákát, nádat terem, s arról nevezetes, hogy benne vadmadarak nem tanyáznak. Régi vára falombadékai a Maros parton a helységen keresztül a hajósok lakai mellett huzódnak el; s kivált emlitésre méltó a KoasztaBea magyarul Boszborda meredek hegy tetején épült régi vár, mellyből most csak egy csonka torony látható. Monda szerint a Maros tulsópartján vele szemközt álló sólymosi várral a Maros alatt közlekedésben volt. Egyébiránt e vár hajdan igen erős volt, mellyet György brandenburgi őrgróf nagyon megerősitett. A mohácsi veszedelem után Zápolya János kezére került, s özvegye Izabella, fijával, a koronával, s kincseivel egy darabig itt talált menedéket. 1551-ben a törökök elfoglalták, de 1686-ban Caraffa visszavette, azonban ismét török kézre kerülvén, végképen csak Temesvár bevétele után jött vissza 1716-ban, a mikor a megfélemlett ellenség önként elhagyá. Egyébiránt Lippa hajdan királyi város volt, mint azt Zápolya János által 1529-ben kiadatott, s 1611-ben Bethlen Gábortól megerősitett, s jelenleg a károlyfejérvári káptalanban fekvő eredeti oklevél tanusitja. Birja a várost a királyi kincstár.

Lippahócz, vindus-tót f., Zala vmegyében: 418 kath. lak. F. u. Gyika. Ut. p. A. Lendva.

Lipta-Gerge, magyar falu, Nógrád vármegyében: 409 kath., 37 evang. lak. Határa tágas, erdeje derék, rétje, legelője jó és elég, délre fekvő szőlője kevés. F. u. Mocsáry Károly, kinek itt régi 2 emeletü kastélyja vagyon. Ut. posta Szakál.

Liptód, német-rácz falu, Baranya vmegyében: 534 kath., 337 óhitü, 7 zsidó lak., kath. és óhitü szentegyházakkal. Határa hegyes, völgyes. Szőlőhegye sok. F. u. a pesti egyetem. Ut. posta Mohács.

Lispe, magyar falu, Zala vmegyében: 121 kath. lak. F. u. többen. Ut. posta A. Lendva 3 óra.

Lissó, tót falu, Honth vmegyében, Báthoz $1\frac{1}{2}$ mfd. 13 kath., 190 evang. lak. Bora a legjobbak közül való a megyében. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Szántó.

Liszа, tót falu, Trencsén vmegyében, Morvaország határ szélén: 2121 kath., 3 evang., 6 zsidó lak., kik elszórva vannak a hegyekben. Van kath. paroch. temploma. Erdeje nagy, azért sok faeszközöket készitnek itt, legelője a hegyeken hasznos; kőbányákkal bővölködik. F. u. gr. Erdődy. Ut. p. Trencsén $9\frac{1}{2}$ óra.

Liszka (Olasz-Liszka), magyar szabadalmas mező város, Zemplén v.-megyében, a hegyalján, a Bodrog vize mellett, Pesthez $16\frac{1}{2}$ postaállomásra, saját postahivatallal Ujhely és Tálya közt. Határa a Bodrogon tul róna és mocsáros, innen pedig dombos és hegyes. Kiterjedése 10,400 h., mellyből szántóföld 1852 hold, rét 1400 h., legelő 1256 h., szőlő 3600 hold, erdő, mocsáros tavakkal együtt 1809 h., gyümölcsösök 96 hold. Postfundualis földe, mellytől sem urbért,

Digitized by Google

sem uri tizedet nem fizetett, van 835 hold, dézmás földe 797 h., majorsági szántóföldek 230 h., általánosan 2 dülőben használtatnak. Földe sovány, vad nyirok, köves, valamint szőlőmivelése is erős munkát, szántóföldje gyakori trágyát kiván, szelidebb része megtermi a buzát és rozsot; rétjeit az árviz járja, s azért vagy kevés, vagy rosz szénát adnak; fő foglalatossága a szőlőmivelés, mivel szőlőhegye a híres Hegyaljához számittatik. Lakja 982 római, 62 görög kath., 982 reform., 15 ágostai, 191 zsidó. Kath. és ref. anyatemplomok. Országosvásárt négyet tart, József, László, Sz. Mihály és András napokon. Birja a szepesi püspökség és káptalan.

Liszko, puszta, Nógrád vármegyében, Herencsény filial. 62 kath., 13 evang., 11 zsidó lak.

Liszko, puszta, Mosony vmegyében, Mecsér mellett, jeles uradalmi gazdálkodással. F. u. gr. Zichy Manó.

Liszkófalva, tót f., Liptó vmegyében, a Vágh jobb partján: 1276 kath., 147 evang. lak. Kath. paroch. templom. A Vágh mellékén termékeny földe van; erdeje roppant, mellynek hegyében barlangot is mutathat. F. u. a kamara. Ut. posta Rosenberg.

Liszó, magyar falu, Somogy vármegyében: 473 kath., 140 evang., 6 zsidó lak., kath. fiókszentegyházzal, szőlőhegygyel. F. u. Inkey Antal maradéki. Iharosberényhez 2 óra.

Litas, puszta, Honth vmegyében, Nádas fil. 12 kath. lak.

Litér, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Somogyból Veszprémbe vivő jó országutban: 88 kath., 451 ref., 22 zsidó lak.. ref. anyatemplommal. Szántóföldei jó mivelés mellett termékenyek. Erdeje szép nevendék fákból áll; rétje kevés, de jó szénát terem. Legelője hegyes, völgyes, köszíklás, bokros, szőlőhegye jó borral fizet. F. u. többen. A papkeszi és litéri határokban volt ezelőtt egy Daka nevü tó, melly sást, nádat, gyéként termett, s jóizü apró halakkal bővölködött, de csatornára vétetvén, részint szántóföldé, részint kaszállóvá változott által. Ut. posta Veszprém.

Litinye (Lucina), orosz f., Sáros vármegyében, Hársháthoz keletre 1 órányira: 45 rom. kath., 428 g. kath. lak. A litinyei völgyben 9 fürészmalmot számlálhatni. Erdeje nagy és szép. F. u. a Péchy nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Litka, magyar falu, Abauj vmegyében, Fajhoz 1 órányira: 134 kath., 118 ref., 7 zsidó lak. Ref. szentegyház. Nagy erdő. F. u. b. Meskó. Ut. posta Forró.

Litke, magyar falu, Nógrád v.-megyében, a Feketeerdő-hegy' tövében: 889 kath., 9 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határa haszaos; rétjei igen jók az Ipoly mentében, melyen malma is van, régi szőlője elpusztult, hanem helyette ujat, délnek fekvőt ültettek a lakosok; Vajas nevü hegyében fejér krétát találni. F. u. h. Coburg, ki itt egy 12 szegényeket tápláló ispitályt is tart. Ut. p. Szakál.

Fényes-Litke, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Kis-Várdához északra egy órányira: 490 római, 40 g. kath. 465 ref., 25 zsidó lak., római kath. és ref. anyatemplomokkal. Nádja, szénája bőséggel. A földes urak sok nemesitett birkát tenyésztenek. Van $11\frac{2}{8}$ első osztálybeli egész telke. F. u. Eszterházy, b. Horváth, Erős, Irinyi, Jármy, Morvay, Orosz, Ormós, Palsticz. Ut. p. Berkesz.

Littava, tót f., Honth vmegyében, a bozóki uradalomban, erdős hegyek között: 652 kath. lak. Kath. paroch. templom. Sovány köves határ. Juhtenyésztés. Sok erdő. Ut. posta Selmecz.

Littmanova, orosz falu, Sze-

Digitized by Google

pes vmegyében, a magurai járásban, hegyek közt egy völgyben, Lőcséhez 9 óra. Van 1150 görög, 50 római kath. lakosa, görög kath. anyatemploma, 50 urbéri telke. Az uraságnak az erdőn kivül majorsági birtoka nincs. Agyagos földe terem árpát, zabot, burgonyát, káposztát, répát. Birja a Neskó család.

Livina, tót falu, Nyitra vmegyében, Trencsén vmegye szélén: 221 kath., 3 evang., 16 zsidó lak. Jó erdő és rét. F. u. többen. Ut. posta Nagy-Tapolcsány 1 óra.

Livo, orosz falu, Sáros vármegyében, Lénártóhoz délre 2¾ órányira: 31 római, 596 görög kath., 13 zsidó lak. Görög paroch. templom. Roppant erdőség. Üveghuta. F. u. gr. Forgács. Ut. posta Bártfa.

Lizicza, tót falu, Trencsén v.-megyében, sovány hegyek közt, Várnához északra 1½ órányira. Lakja 929 kath., 7 zsidó. F. u. gr. Pongrácz család. Ut. posta Zsolna.

Lobovicza, orosz falu, Beregh vmegyében, Szent-Miklós és Holubéna közt: 383 g. kath. lak., anyatemplommal. Ut. posta Nyiresfalva.

Lócs, magyar falu, Sopron vmegyében, Csepreghez ¾ mfld., 328 kath., 120 evang., 30 zsidó lak. Róna termékeny határa 1332 hold, mellyből szántóföld 1000 hold, rét 28 h., erdő 294 h. Birják Kramarics, Kenesey, Lukenich, Józsa, s. m. t.

Locsmánd, németül Lutschmannsburg, német m. város, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 2½ mfd., 290 kath., 890 evang. lak. Kath. és evang. anyaegyházakkal. Van 1856 hold szántóföldje, 172 h. rétje, 30 h. legelője, 179 csöbör szántófölde a hegyen, (egy csöbörbe egy pozsonyi mérőt vetnek), 379 h. szőlőhegye, 900 h. erdeje. Földének harmadrésze kövecses, ⅓ mocsáros, ⅓ jó és első osztálybeli, malmok a Répcze vizén. Birja h. Eszterházy.

Locsod, puszta, Pest vmegyében, Péczelen tul, a minthogy péczeli közbirtokosok birják. Földje fekete homok, melly minden gabonanemet jól megterem; s azért első osztálybeli.

Locz (Lowcse), tót falu, Bars vmegyében: 299 kath. lak. F. u. gr. Keglevics János.

Locz (Alsó és Felső), két egymás mellett fekvő tót falu, Poson vmegyében, a Dudvágh mellett, N. Szombathoz 1 mfld. Az első 580 kath., 52 zsidó, a második 340 kath., 5 evang., 32 zsidó lak., s vízimalmokkal F. u. többen.

Lócz, magyar falu, Nógrád vmegyében 1078 kath., 7 evang., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földe javitást kiván, rétje, erdeje jó; egy hegyének tetőjén valamelly behorpadás látszik, mellyben a hó mindjárt felolvad s innen a lakosok meleg gödörnek hivják. F. u. gr. Forgács József, Szemere maradéki, Pongrácz. s. m. t. Ut. posta Szakál.

A. F, Lócz, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyében, Naprágy és Sz. Király közt: 15 kath. lak., juhokkal. F. u. a Pletrich nemzetségbéliek.

Lodnó, tót falu, Trencsén vmegyében, Kisucza Ujhelytől 2 órányira északra: 759 kath., és 3 zsidó lak. F. u. a Budetini uradalom. Ut. p. Zsolna.

Lófalu (Kobule), tót falu, Sáros vmegyében, Bártfához délre 1 mfld. 549 kath., 22 evang., 19 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa meglehetős; erdeje van. F. u. gr. Klobusiczky.

Loho (Kis), orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz északra 1¼ mfd. 116 g. kath., 7 zsidó lak. F. u. Szeremley örökösök.

Loho (Nagy), orosz falu, Beregh vmegyében, ¼ órányira az előbbeni

Digitized by Google

helységtől: 543 g. kath., 6 zsidó lak. Görög. kath. paroch. templom. F. u. gr. Schönborn. Kis-Lohonak földe, rétje, fája nincs, csak gyümölcse. Nagy-Lohonak földje soványocska, de szőlője derék.

Loipersdorf (Lipotfa), német falu, Vas vármegyében, Pinkafőhöz nyugotra 1½ óra, 263 kath., 425 ágostai lak., derék erdővel. F. u. gr. Batthyáni Gusztáv. Ut. p. Kőszeg.

Lok, puszta, Somogy vmegyében, Nagy Bajomhoz tartozik.

Lók (Kis és Nagy), két puszta, Székes-Fejér vmegyében: 336 kath., 125 ref., 73 evang. lak., termékeny róna határral, erdő ültetvényekkel. Ut. posta Adony.

Lók németül Frauenheid, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 2 mfd. 450 kath., lak., paroch. egyházzal, s igen szűk, sovány határral. Birja h. Eszterházy.

Lokcza, tót falu, Árva vmegyében, 904 kath., 15 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Árva zab termesztés. Sessioja 75. F. u. az árvai uradalom, de 10 sessio és curia a Gyurcsák familiáé. Ut. posta Rosenberg.

Lokk, oláhul Lungsuora, oláh falu, Bihar vmegyében, Élesdhez 1 mfd. a Rézhegy déli oldalán 2 völgy és 3 dombon, az egész határon szétszórva 1147 n. e. óhitü lak., kik mészszel kereskednek és fuvaroznak. Óhitü anyatemplom. Határa 5243 hold, mellyből szántó 506, rét 1297, legelő 400, erdő 2000 hold, (1600 □ számit). Ezekből urb. szántó 596, rét 997. Majorság az erdőn kivül 450 hold. Földe sovány, kevés burgonyát, s még kevesebb tengerit terem, a zabot azonban igen jól termi. Gyümölcsfái a helység ugynevezett Cser részében tökéletes gyümölcsöt teremnek, a többi hegyeken fanyarabb és ritkán mehet tökéletességre; legelője kevés, s az is az erdő széleken benőtt berkekből áll. Pataka 2, melly 6 malmot forgat, ezenkivül 2 nevezetes mocsárja van, egyik 120, másik 80 □ öl kiterjedésben 2 domb közé szoritva, egymástól 50 ölnyi távolságra. Mind kettő vastag hinárral és zsombikkal van benőve, s fenekét még póznával nem lehete elérni. A Rézhegy alatt találtatik egy gömbölyü domb, mellyen hajdanta vár volt, s a köznép e helyt ma is Csetetzan-nak nevezi. Birja gr. Batthyáni Arthur.

Lókert, puszta, Komárom- az uj rendszerint Esztergom vmegyében, puszta Bottyán határával együtt kezeltetik. Kiterjedése 214 hold, 750 □ öl, mellyből 134 h. 1050 □ öl szántóföld, 70 h. 900 □ öl, gyeplegelő, s rendesen sorozott fákkal egészen ki van ültetve. Birja gr. Batthyányi Kázmér. Zártömeg.

Leokosesty, oláh falu, Krassó vgyében, a Béga csatornája mellett: 21 kath., 492 óhitü lak., s anyatemplommal, sok gyümölcscsel. F. u. a kamara.

Lókut, magyar-német f., Veszprém vmegyében: 963 kath. lak. paroch. szentegyházzal. Van üveghutája, nagy erdeje, hegyes, agyagos határa. F. u. Zámory és Marton nemzetségek. Ut. posta Veszprém.

Lókut, puszta, Székes-Fejér v.-megyében, Herczegfalvához 1 óra, 12 kath. lak.

Lomna, tót falu, Árva vmegyében: 663 kath., 2 evang. lak., kik lent termesztenek, zsindelyt, deszkát csinálnak, s paraszt posztót szőnek. Sessioja 33⅜. F. u. az árvai uradalom. Ut. posta Rosenberg.

Lomna, orosz falu, Zemplén vármegyében, Turány fil. 15 római, 402 g. kath., 8 zsidó lak., gör. kath. anyaszentegyházzal, 658 hold szántófölddel. F. u. Haller. Ut. p. Orlik.

Lomnicza, tót falu, Nyitra vármegyében, Divék filial. 186 kath. lak. F. u. többen. Ut. posta Privigye.

Digitized by Google

Lomnicza és Viduma, puszta, Zemplén vmegyében, Szacsur fil. 78 kath., 5 evang., 20 zsidó lak.

Holló-Lomnicz, lásd Holló.

Kakas-Lomnicz, lásd Kakas.

Kis-Lomnicz, lásd Kis.

Longh (Luzanyi), tót falu, Sáros vmegyében, a Tapoly mellett, Hamusfalvához északra 1½ mfld. 30 kath., 182 evang., 16 zsidó lak. Rétje, legelője igen jó, marhával kereskedik, és sikeres rozsot termeszt. F. u. Semsey, Poturnyai s m. Ut. p. Eperjes.

Kis-Lonka, orosz falu, Máramaros vmegyében, a Tisza mellett: 38 rom. kath., 814 g. kath. lak., g. kath. anyatemplommal, fürészmalommal. F. u. a kir. kincstár. Ut. posta Sziget.

Széles-Lonka, orosz f., Máramaros vármegyében, nagy hegyek, erdők közt: 405 g. kath., 9 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. a kir. kincstár, s mások többen.

Lontho, magyar falu, Honth v.-megyében, Ipolyszakállashoz ½ mfd. 530 kath, 25 evang., 44 ref. lak., több uri lakházakkal és kertekkel. Határa mindennel bir: van szántóföldje és legelője, tágas szőlőhegye, erdeje. sok gyümölcse. F. u. többen. Ut. posta Ipolyság.

Lónya (Kis és Nagy), két egymáshoz ¼ órányira fekvő magyar f., Beregh vmegyében, közel a Tiszához, az első 32 r. kath., 19 g. kath., 294 ref., a második 13 r. kath, 10 g. kath., 298 ref., 37 zsidó lak. Reform. szentegyházak. Földeik jók, rétjök, legelőjök, mind kétféle fájok elég, gyümölcseik szépek, lakosai gabona és fakereskedésből is pénzelnek. F. u. az igen régi gyökeres Lónyai nemzetség. Ut. posta Vásáros-Namény.

Lónyabánya (Lowinobánya), tót falu, Nógrád vmegyében, a beszterczei országutban, Vámosfalvához ½ óra, kies völgyben, tél hold formában a legtermékenyebb rétek által környezve, északi oldalon pedig nagyobb hegyek láthatók, mellyek a Sztreborna hegylánczolatával függenek egybe. Határa 3741 hold, mellyből beltelek 43 h., szántóföldek, mellyek jobbára dombokon feküsznek 1054 h., rét 287 h., erdő 2253 h., legelő 94 h., árkok 10 hold. Ebből majorsági beltelek 3 h., szántóföld 324 h., rét 62 h., és az egész erdő. Földe sárga verhenyeges agyag, kövecscsel vegyitve, jó mivelés mellett tiszta buzát, rozsot, árpát, zabot, burgonyát, és ázalékot terem. A nők pálinka-főzéssel foglalkoznak, a férfiak pedig juhot, szarvasmarhát tenyésztenek, s ezekkel kereskednek. Legelője a juhtartásra felette alkalmas. Lakja 870 ágostai, 46 kath., 17 zsidó. Pataka a Réka, vagy Krivány, melly itt malmot hajt. Két tavában számos vízimadár tanyázik. Hajdan arany-ezüst és ólom-bányái voltak, de ezek már megszüntek, azonban Mertlova bánya előtt találtatik most is chlor-palakó, kigyókő, zöldkő kevés arany és ezüst jelekkel. Van itt egy igen régi, kőfallal kerített evang. anyatemplom, 3 nagy vendégfogadó, sör és szeszgyár. Birja a gr. Zichy család senioratusa nagyobb részben, aztán b. Orczy, Szentiványi család, Török János, Skultéty, Sághy, gr. Eszterházy Ferencz és Losoncz városa. A malom birtokosa ⅔ az evang. templom, ⅓ a senioratus.

Lopasso, tót falu, Nyitra vmegyében, Vitencz mellett: 886 kath., 9 zsidó lak., kath. paroch. templom. Szép erdő, bortermesztés. F. u. gróf Erdődy Józsefné. Ut. p. Galgócz.

Lopassó, tót falu, Nyitra vmegyében, Radosócz mellett: 246 kath., 3 zsidó lak. F. u. ő cs. kir. Felsége. Holicshoz 2¼ óra.

Lopej, tót falu, Zólyom vmegyében, a Garan mellett, ut. posta Beszterczebánya. Egész urbéri telek 8⅝ allodialis föld nincsen. Földe jó mi-

Digitized by Google

velés mellett még a buzát is megtermi. A juhtenyésztés nagyban üzetik. Lakja 520 r. kath., kik házaló kereskedők és fuvarosok. Garan folyón kivül van Veiszkova vagy Lopona nevü vize, melly e határban két olvasztó és nyujtó hámort, és Királykút patakja, melly egymalmot hajt, s mind a kettő a falut keresztül futja. Ez utóbbi a helységtől másfélszáz ölnyire olly erősen buzog ki, hogy minden öregbedés nélkül két malom-kereket hajtani képes, ezenkivül fagy-dagály és zavarosság menttes. Paroch. temploma régi, s góth. izléare épült. Birja a kamara.

Lophágy, oláh falu, Szathmár vmegyében, Béltekhez keletre $1^1/_2$ mfldnyire: 305 g. kath. lak., fil. templommal. Sovány szántóföldekkel, szép és nagy bikkes erdővel. F. u. gróf Károlyi.

Lopusna, tót falu, Trencsén vmegyében, a budetini uradalomhoz tartozik. 283 kath. lak. Ut. p. Zsolna.

Lopusánka, telep, Máramaros vmegyében, Körösmező mellett: 248 g. kath. lak.

Lopusnya, ujtelep, Máramaros vmegyében, lásd Majdanka.

Loranthása, magyar f., Szabolcs vmegyében, Bakta szomszédságában: 99 római, 22 g. kath., 546 ref., 6 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $10^6/_8$ első osztálybeli egész jobbágy telekkel. Sok dohányt termeszt. F. u. Bekk Pál k. tanácsos özvegye. Ut. posta N. Kálló.

Lorántháza, puszta, Zala v.-gyében, Türös és Tófej közt, Egerszeghez 2 óra.

Lóré, rácz falu, Pest Filis vmegyében, a Ráczkeve szigetben, Budához délre 6 mfd. 530 n. e. óhitü lak., s anyaegyházzal. Lakosai szép szálas lovakat tenyésztenek, a zöldség, buza és dinnye termesztészt erősen üzik. Erdeje igen szép. Birja a császári kir. család, s a ráczkevi urdalomhoz tartozik.

Lóre, oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös mellett, ut. post. N. Báród 1 mfd. 786 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa kősziklás és sovány, erdeje sok. Birja gr. Batthyáni Arthur. Az urb. teikek száma M. Teréz urbére szerint $21^3/_4$, az 1798-iki szabályozás szerint $35^5/_8$ egész telekre emeltetett; de ebben már benne van Ponor és Remecz helységek birtoka is, mivel ezek egyet tesznek.

Loretto, német falu, Sopron v.-megyében, Kismartonhoz északra $^3/_4$ mfd., 43 házzal: 320 kath. lak., kik többnyire az itteni kőbányákban dolgoznak. Servita kolostora eltöröltetett, s az egyház most paroch. templomul szolgál. Van 122 hold szántóföldje, 2 h. rétje, 10 h. legelője, 24 h. házkertje, 26 h. erdeje. Földe 4-dik osztálybeli. Birja h. Eszterházy.

Losoncz (Luczanecz), igen régi privil. magyar m. város, Nógrád v.-megyében, Gácstól dél-keletre 1 mfdnyire, egy kies lapályos térségen, melly távolabbról hegyekkel övedeztetik körül. Hajdan mély sánczokkal és kőfallal volt körül keritve, de azért sok viszontagságot kénytelenitetett kiállani. Különösen sokat szenvede Giskra cseh hadvezértől, 1622-ben a pártosoktól, kik nov. 30-kán 130 lakost öltek meg kegyetlenül, s még ezenkivül 3000 frt. csikartak ki a nyomorult várostól. 1703-ban Rákóczy seregei, 1709-ben a pestis zavarták meg. De legnagyobb szerencsétlenség érte a legközelebbi magyar forradalomban, mellyet utól közlünk azon jegyzettel, hogy itt csak azt adjuk elő, miként állott a város 1849 előtt.

Nevezetesebb épületei a ref., kath., evang. anyaszentegyházak, és több magányos lakóházak, vendégfogadók.

A ref. templom legrégibb épület egész városban, mert Eszterházy Pál

Digitized by Google

szerint (Mennyei Korona 131. lap.) Losonszi Lambert nevü magyarországi Nádor épitette 1128-ik esztendőben. A reformatusok 1590-ben foglalák el legelőször, s mind ez ideig békességes birtokában megmaradtak. Magas keritéso egészen négyszeg kövekből épült, s szegleteinél egy nagy négyszeg épület vagyon, mellynek keleti részében a vármegye több izben tartott közgyüléseket. — Lakosai Losoncznak 3127 főre, u. m. 936 r. kath., 1451 ref., 740 evangélikusokra mennek, kik többnyire mesterségekből, kereskedésből s kevésbbé földmivelésből táplálják magokat. Országos és heti-vásárai nincsenek. Szántóföldei agyagosak s épen nem termékenyek, mind a nedves, mind a száraz időjárás hamar árt nekik; szőlőhegye nincs. A Tugár vize 2 malmot hajt, a Losoncz folyója pedig áradásaival gyakran károkat okoz. A losonczi református főoskola és az ágostai gymnasium szinte virágzásban voltak. A városhoz közel van egy savanyu víz-forrás, mellyben vas részecskék találtatnak, s 1818 óta fördőház is épültmellé. Végre volt itt még takarék pénztár, s egy, részvényekre alapitott nagyszerü börgyár. — De lássuk már most a fenemlitett szomoru catastrophát, melly a várost elhamvasztá csaknem minden jeles épületivel, oskolával, s könyvtárral együtt, s a lakosokat szánakozásra méltó állapotba sülyeszté.

1849-ik évi aug. 1-sőén reggeli 9 órakor, körülbelől 90 orosz vonult be Losonczra szekereken, a beszterczei utvonalon. Beérkezvén, a piaczon telepedtek le. A velük volt 10 tiszt a fogadóban, a legénység pedig a kenyérárus sátorokban kezdett reggelizni. Ezekután egy negyed óra mulva, a közel fördőben tanyázó s mintegy 150-re menő guerilla csapat a várost hirtelenül körülfogta, s az oroszokat rögtön megtámadta. Egy része a tiszteket vevén ostromlás alá, hármat, kik menekülni akartak, lelőttek, a többit elfogták. Az orosz legénység szinte tüzelni kezdett; de 3 társuk a guerillák által elejtetvén, a többiek Rimaszombatnak csakhamar kivonultak, — málháikat nagy részint odahagyva. A holtak közösen egy sirba temettettek el. Ez azon esemény és indok, melly az oroszokat a később véghez vitt bosszúra fölhivta, s Losoncznak fatumszerü elpusztitását előidézte. Losoncz ellenségei azon hirt terjesztek el, miként az utczai véletlen megrohanásban a polgárok is részt vettek. Ennek megczáfolására elég legyen felhozni azon kétségtelen s bebizonyitott tényt, miként a véletlen megjelent guerillákat a lakosok közől többen igyekeztek föltartóztatni s kérni, miként a támadást ne vegyék sikerbe, mert a különben is fenyegetett városnak végromlását fogják előidézni, — de hasztalan. — A következő napokban már lehete hallani, hogy Grabbe orosz tábornoknak körülbelől 30,000-ből álló hadteste megtorlani jövend az oroszok elestét, s bár a hír a végbeviendő bosszúról szörnyüket beszélt, ártatlansága érzetében azt mindenki hinni kétkedett. Hallottuk, hogy Gömör megyében Serkén s R.-Szombaton nyiltan beszélték az orosz tisztek, miként a város porig fog dulatni, s a lakosok felkonczoltatni, mert — ugymond — Losonczon minden ember guerilla. Aggodalom közt teltek a napok; végre aug. 7-kén délelőtt 11 órakor hire jött, miként az orosz előcsapatok már Pincsen, Losoncztól mintegy 1 órányira vannak, és sebesen nyomulnak előre. Erre a lakosság egy része, melly kocsikat készen tarthatott, eltávozott, de sokan a közrémülés által elzsibbasztva, sokan pedig ártatlanságuk érzetében bizakodva, még a gyalog

Digitized by Google

menekvésre sem tudták magukat hirtelen elhatározni. Leirhatlan zavar támadt.

A cholera ez időszakban iszonyuan dühöngött a városban, s számtalan holtak és betegek valának, s a hozzájok tartozók kétségbeesése, kiket övéik sorsa menekülni sem engedett, leirhatlan volt. Illy szorongató körülmények között lepte meg a várost az oroszoknak kozákokból álló előcsapata, melly azt mindenek előtt villámsebességgel körülkerité, a menekvést lehetetlenné tette, ... sőt számtalanokat vissza kancsukázott a városba. — „Psja krev Wengerská“ kiáltások között hirdetvén a rettentő büntetést. Nem sokára egy orosz őrnagy jelent meg a városházánál, nem nagy számu csapattal s a tisztviselőség után tudakozódék, de az eltávozván, polgármestert s főbirót nevezett ki a jelenlévő polgárok közöl, s e következő sarczot vetette a városra: 27,000 részlet kenyér, 100 darab ökör, 100 mázsa szalona, 200 kila eleség, 100 öl fa, 100 akó pálinka, 25 akó spiritus, 100 akó bor, 100 akó szilvorium, 50,000 részlet széna, 500 kila zab 20 mázsa dohány. Ezen megbirhatlan sarcz — miután az előtt nehány napokkal a Görgei vezérlete alatti magyar sereg, s Sass orosz tábora vonult keresztül Losonczon, s azt mindenből kifogyasztotta — azon kikötéssel követeltetett, hogy ha más nap reggeli 8 óráig kiállitva nem leend, a város kegyelem nélkül fel fog dulatni. Ezen sarcz egy részben csakugyan ki is szolgáltatott. Nehány polgárokból küldöttség alakulván, — békejelül fehérkendőt lobogtatva, Grabbe tábornokhoz indult, hogy a polgárság ártatlanságát bebizonyitsa s kegyelmet kérjen. A főhadiszállás Apátfalván volt, az oroszok a Losoncz s Apátfalva közti réteken táboroztak. Ezek között kellett átvonulniok. Az oroszok először nem akarták őkot átbocsátani, dühösen támadták meg, szemeikbe pökdöstek, s rögtöni legyilkolással fenyegették. Sok szorongattatás után végre sikerült nekik Nadde ezredeshez jutni, — ki haragosan fogadta őket, de szavai végre kegyelmet igértek. — Hanem a kegyelem csak szó maradt, mert még azon nap délután rabolni kezdtek az oroszok a vég utczákban. A tisztek biztatták a lakosságot, miként csak rablás leend, de gyujtás nem. A közlegénység ezt is nyiltan bevallotta. Illy körülmények közt beesteledvén az idő, az aggodalom és szorongattatás senkit sem hagyott alunni. Éjjel 10 óra után hirtelen egy kozák csapat vágtatott be a városba, s az utczákon bolyongó lakosságot körbe fogván, dühvel kezdék kancsukázni, követelvén, hogy vezessék el a lelőtt oroszok sirjához. A kozákok, kikkel több tisztek is voltak, a lakosokat kergeték maguk előtt. A temetőbe kiérvén, azt parancsolák, hogy a sirt ássák fel. A losoncziak azt ásó- és kapával akarván eszközölni, egy tiszt vadul riadt rájok, mondván: „ti kutyák, hiszen azok méltók hogy gyilkos kezeitekkel ássátok ki, ti öltétek meg, mert minden losonczi gyilkos guerilla.“ És pusztán körmeikkel kellett a sirt földulni. Sötét éj volt. Az oroszok vad szidalma, kancsukáik csapása, a sirbontók nyögése, s a csapásokra fölfölemelkedő jajkiáltásaik még rémesebbé tevék az éjt; s ez iszonyú munka az éjfél óráiban rémesebb éjt idézett elő, mint millyet a barbar századok mutathatnak elő. Végre a sír fenekéről feltüntek a büszhödt testek, mellyek egy szövétnek világnál megvizsgáltatván az oroszok által, miután arczaikat meglátták, iszonzúan kezdtek ordítani, s a sirbontókra ujra rárohanván s őket kegyetlenül vervén, azzal fenyegették, hogy a sirba most ők fognak elevenen

Digitized by Google

eltemettetni. Végre a holt testek megmosatván, a 3 közlegény a sirba tétetek, a tisztek pedig a kath. templomba vitettek, s másnap egész katonai szertartással temettettek el. Sok egyeseknek borzadásig szenvedő története hozathatnék elő; — de azt a hely szüke miatt nem lehet tennem; egy külön munkában körülményesen ohajtván azt leirni. Most csak az egyszerü vázlatolásnál maradva e főbb eseményeket pusztán, de hiven terjesztem elő. — Aug. 8-án éjfél után nem sokára kezdék meg a rablást, mellyre jelt a trombiták harsogása adott. Az oroszok ezredenkint jöttek be, s bizonyos időszakban új ezredek váltá fel a rablott tárgyakkal megrakodtakat. A városnak minden szögletében hangyaként hemzsegő oroszok nemcsak a házakat rabolták, hanem a lakosokat kegyetlenül és minden irgalom nélkül verték, — medenekfölött csizmáikat huzták le, s ha azt erővel kellett tenniök, kék foltokat osztogattak kárpótlásul. Kis idő mulva minden lakos mezitláb volt, s azonfelül felső öltönyétől is megfosztva, többen pedig meztelenségig vetköztetve. Pénzt különösen követeltek, s minthogy mindig más; s rablás-szomjtól égő ezredek jöttek be, a kirablottaktól is kértek pénzt, s ha nem adhattak nekik, kegyelem nélkül ütötték. Az utolsó csapatok legdühösöbbek voltak, mert ezek már vagy semmit, vagy értéktelen dolgokat találván, vadságukat kegyetlenkedésben hütötték ki. A tisztek is kivált a született orosz tisztek, a közlegénységgel vetekedve raboltak. — Ezen rablás rendszeres volt, mert midőn a város már mindenből kizsámányoltatott, akkor csákányokkal és furkókkal s dorongokkal jöttek be, s a mi elvihető nem volt, azt porrá zuzták. Épen egy tükröt, egy széket, egy butordarabot sem hagytak. — Az ágybelieket fölmetszték, s belőlök a pelyhet kieszkvén, az utczák mintha hóval lennének beborítva — pehelylyel voltak macadamizálva. — Az elásott és elrejtett pénzek és kincsek föltalálásában különös ügyességet és gyakorlatot fejtettek ki. A boltok tartalmát szekerekre rakták, s azokból minden legkissebbet elvittek. Ezen rablásban, sőt a kegyetlenkedésben is nagy részt vettek az orosz tábornak előfogatokkal szolgáló fuvarosok is, kik többnyire a szomszéd vidékek parasztjai voltak. A pinczéket mindenütt feltörték, s a bort, mellyet kiinni nem birtak, kieresztették. Azon vadság, s kegyetlenség, mellyet különösen részegségökben gyakoroltak, leirhatlan, — el-annyira, hogy semmi fegyelmet sem ismertek, s tisztjeik sem birtak velük. Több eset volt, hogy a legénység által gyakorlott állatiság fölött az őket fékezni nem bíró tisztek is könnyeztek. A salva guardiázott gyógyszertárokat is kirabolták, sőt a holtak szemfedőihez is mertek nyulni, s a templomokat kirabolni. A rablás, a mi a történetben is csaknem hallatlan, másfél napig tartott. A várost folyvást bekeritve tarták; senki sem menekülhetett. A lakosság a kancsukákkal folyvást üldöztetett, sokan halálig gyötörtettek. S emlitsem-e a vadságot, mellyel a nők irányában viseltettek. — Az legyen ezuttal elhallgatva, ha gyakorolva volt, emlitve ne legyen az erkölcstelenség. És ez mind nem volt még elég. — Aug. 9-kén gyujtották föl a várost. Csaknem minden házat külön gyujtának meg. A szobákban maradt összetört bútorokat középre hordván, erre készített szurkos kanóczaikkal eszközlék a gyujtást, melly hogy oltbatlan legyen, a bútorokat szurokkal is behintették. — Ezenfölül égő röppentyüket is bocsátottak. — Midőn a gyujtás kezdődött, tábori zene zendült meg, s a lángok pattogásai közé

Digitized by Google

az oroszok hahotája vegyülvén, midőn a tábori zene is megszóllalt, iszonyú jelenetet engedett látni az elgyötört s azonfölül koldusbotra jutott lakosságnak. A városban őrcsapatok jártak, s ha valakit oltással foglalkozva találtak azt ostorozták; sőt több helyen a lakosság a tüznek kergettetett. Rövid idő alatt egy lángtengerré lett a város. Fekete füstfellegek emelkedtek fölötte, s rémes volt látni, midőn a házak ablakai okádták a füstöt, s a felköltött szél izzó hullámokat vetett a levegőbe. S a vad hahota és szitok az oroszok ajkairol, a rémült marhák bőgése; és a futkosó ebek éles vonitása, lélekrázó hanggal töltek be a levegőt. Este felé a hőség türhetetlen lőn, a lakosok Apátfalvára hajtattak. Képzelhetni a férfiakból, nőkből, gyermekekből és vénekből álló csoport milly kinos érzelmek közt nézte a lángtömegeket. Mindennél jobban fájt hallani az oroszok kárörvendő hahotáját, s még ki nem hütött bosszúfenyegetésüket, s egész dühvel hirdetett azon toldalékjokat, hogy most már mindnyájan fölfognak konczoltatni, — mi azonban nem teljesedett be. — Igy dulatván föl Losoncz, másnap az orosz tábor indulásra készült, s a jelen volt lakosok kártpótlásul minden személyre 2 pfrttal jutalmaztattak. Végre egybehivatván egy orosz tiszt által, ez következő szavakat intézi hozzájok: „Én szoros vizsgálatot tartottam; s sikerült kitudnom, hogy várostokat nem az oroszok gyujtották fel, hanem paraszt ruhába öltözött guerillák és losonczíak.“ — Ezen hallatlan elvetemedettséget és oktalanságot tanusitó bucsúszavak után, fölszedték táborukat s számtalan zsákmánynyal terhelt szekerekkel Zólyom felé indultak. — Képzelhetni, a losonczíak milly szerencsés utat kivántak nekik. Midőn a losonczíak visszajöttek, éktelen dűledéket s omladozó romokat találtak. Minden elpusztitva, megsemmisitve volt. Egy harapás kenyér, egy rongy nem maradt, s ha a közel vidékek nem siettek volna élelmet behozni, sokan az éhhalálnak lettek volna kitéve. Szivrepesztő volt, midőn láthattál az előtt jó módú s jólétet élvező polgárokat egészen lemeztelenitve, s csak kölcsön kapott alsó-ruhákba öltözködve, vánszorogva járni a dűledékek között, s köszönve elfogadni egy darab kenyeret, mellyre könyeik hullottak. De ezen szomoru látvány leirása terjedelmes helyt igényelvén, az más alkalomra tartatik föl, ezuttal még csak azt emlitem meg, hogy mintegy 3 megégett holttest találtatott, s nehány összeszurt, s halálra gyötört nőalak. Ezen esemény után nehány napra a világosi fegyverletétel megtörténvén, a magyar pénz is, a losonczíak egyedüli segélyeszköze elveszett, s igy minden vagyonuktól megfosztva, szorgalom, és iparukban végkép megzsibbasztva, a szó szoros értelmében általánosan koldusbotra jutottak. — Az inség, a nyomor leirhatlan. — Télen által alig levén födeles ház a városban, többnyire csak pinczékben, féligmeddig kiigazitott nyomorult szobákban, sokan kunyhókban is voltak kénytelenek lakni.

Losoncz (Loschonecz), tót falu, Poson vgyében, Szomolánhoz délre 1 órányira, a kárpát tövében. Számlál 417 kath., 9 zsidó lak., kik igen ügyes esztergályosok, s különféle faeszközöket készitenek. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Nagy-Szombat.

Lóth (Kis és Nagy), két egymás mellett fekvő tót-magyar f., Bars vgyében, az első 211 kath., 9 evang., 25 ref., a második 587 kath., 156 ref. lak., s kath. paroch. templommal. Mind a két helységnek van szőllőhegye, erdeje, jó legelője, középszerü szántóföldje. F. u. többen. Verebélyhez 3 óra.

Digitized by Google

Lothárd, horvát-magyar falu, Baranya vgyében, lejtős helyen elszórva fekszik, ut. postája Pécs. Van $38^{2}/_{8}$ urbéri telke. A föld vörös agyag, majd fejér, kövecses; terem rozsot, ritkán kétszerest. Káposztából fő jövedelmük van. Lakja 520 kath., kik közt 468 horvát, a többi magyar. Birja gr. Batthyányi Iván.

Lovad, puszta, Komárom vgyében, Ácstól 1 órányira. Hajdan külön határral birt, jelenleg Ács helységével egyesittetett. A lovadi határban van a Bumbum szőlőhegy, mellyen nevezetes római régiségek találtatnak; s ugyan itt van a bécsi országuton egy vendégfogadó.

Lovas, puszta, Veszprém vmegyében, S. Vásárhely határával szomszédos.

Lovas, magyar falu, Zala vmegyében, igen kiés vidéken, a Balaton mellett: 60 kath., 132 ref., 4 zsidó lak., kik nagyrészt bortermesztésből élnek. Vizimalma három van. F. u. a veszprémi káptalan.

Lovaszád, német falu, Vas v.-megyében, a Pinka és Strem vize mellett: 238 római kath. lak. A jáki apátsághoz tartozik. Ut. p. Rába Sz. Mihály.

Lovászi (Lovaszovicz), tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra mellett: 258 kath., 20 zsidó lak., s igen jó termékeny határral. F. u. többen. Ut. posta Nyitra.

Lovászi, magyar falu, Zala v.-megyében: 317 kath. lak. F. u. többen. Ut. posta A. Lendva 1 óra.

Lovcsa (Nagy és Kis), két tót f., Bars vármegyében, az első a Garan mellett: 546 kath. lak., és paroch. templommal. Káposztája, gyümölcse, szénája bőven. A második a hegyek közt: 467 kath. lak. Sok erdő. F. u. mind a két helységnek a beszterczei püspök. Ut. posta Selmecz.

Lovrin, derék német falu, Torontál vgyében, Komlóshoz északra 2 mfdnyire: 2644 kath., 8 evang., 2 ref., 56 óhitü, 10 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Ékesíti az uraság szép kastélya és gyönyörü kertje, melly legelső a megyében. Határa felette gazdag; és első osztálybeli $98^{3}/_{8}$ egész jobbágytelekkel. F. u. özvegy b. Liptayné, s feje gottlóbi uradalmának.

Lózs, németül Losing, magyar mezőváros, Sopron vmegyében, Sopronhoz keletre $2^{2}/_{4}$ mfd. 1300 kath., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Csinos urasági kastély és kert. Van 1864 hold szántóföldje, 400 h. rétje, 140 h. legelője, 400 h. szőlője, 500 h. erdeje, 180 h. utak, stb. Egész jobbágytelek $44^{6}/_{8}$. Földe igen jó, s terem buzát, rozsot árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát. Bora közönséges. Erdeje tölgy és cser. Az uraság 2640 finom birkát tart. Birja gr. Viczay Héder.

Lozánszka, ujtelep, Máramaros vgyében, lásd Ökörmező.

Lozorno (Losorne), tót falu, Poson vmegyében, Stomfához északra 1 órányira, kies vidéken. Számlál 1661 kath., 5 zsidó lak. Van egy urasági kastélya és kertje, fenyves, bikkes erdeje, meglehetős szőlőskertje. Határabeli patakja öt vizimalmot forgat. F. u. gr. Pálffy Leopold.

Alsó-Lő vagy Lövő, és **Felső-Lő**, lásd Schützen.

Kis-Lőd, német falu, Veszprém vármegyében, a Bakonyban, a Veszprémből Pápára vivő országutban: 1235 kath., 5 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Földei soványok, de bikkes, tölgyes erdeje roppant, a honnan lakosai facszközöket készitnek, s bikkfa taplót gyüjtenek. Sok gyümölcs. Szekerezés. Találtatik itt tiszta agyag, sárgával keverve, és sárga agyag, mellyeket a pápai kőedény-gyár is használ. F. u. a veszprémi püspök. Ut. posta Város-Lőd.

Digitized by Google

Város-Lőd, német falu, Veszprém vmegyében, ugyancsak a veszprémi országutban, a Bakony közt: 1829 kath., 7 zsidó lak., kik igen szorgalmasok, gabonát, lent, sok gyümölcsöt termesztenek, faeszközöket csinálnak, taplót gyüjtenek, szekereznek. Van itt kath. paroch. szentegyház, postahivatal, vendégfogadó, sörház, fürész- és lisztmalmok. F. u. a veszprémi püspök. A helység neve hajdan Lövöld volt.

Lődös, Liczelsdorf, német mezőváros, Vas vármegyében, közel Stájerországhoz, 1054 kath. lak. Kath. paroch. szentegyház. Szántóföldjei nehéz mivelésüek. Szőlőhegye nem igen termékeny, és savanyu bort ad. F. u. gr. Erdődy György.

Lögör, vagy Lögri, puszta, Komárom vármegyében, hajdan Leventérnek is neveztetett, fekszik a Csalóközben a bogyai, olcsai és megyercsi határok közt. Áll 421 holdbul, melly közt 121 h. szántóföld, 300 h. kaszálló. Mind földe, mind rétje igen termékeny, buzát és szénát nagy bőséggel terem. Felét a pusztának Jezerniczky után a Ghyczy család birja, másik fele Csorba, Végh, Jókay családoké.

Lők, magyar falu, Bars vmegyében: 260 kath., 323 ref., 40 evang. lak. Ref. anyatemplom. Tágas szőlőhegy. Erdő. Sok gyümölcs. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta Léva.

Tisza-Lök, magyar mezőváros, Szabolcs vmegyében, a Tisza mellett, Dobhoz északra 1 1/8 mfdnyire: 309 római, 187 gör. kath., 3482 reform., 394 zsidó lak., ref. anyatemplommal, synagogával, 41 első osztálybeli egész telekkel, sok majorsági földekkel. Határa ennek is igen termékeny, csak hogy a Tisza árvizeitől gyakran szenved. F. u. Patay, Vay nemzetségek. Ut. posta Tokaj.

Lökösháza, puszta, Arad vármegyében, Kétegyház, Elek, Sz. Márton, Mácsa, Sikló helységek Jánosháza, Kutas és Kevermes puszták közt. Határa egészen róna és 14,000 holdat foglal el. A föld legnagyobb részt gazdag fekete homok, de van nagyon homokos is, és egy pár száz hold szik. A birtokosok haszonbérbe szokták adni, s leginkább szántják vetik, ugy hogy gyep alig van már 1000 hold. Birkamajor csak egy van, t. i. a Bánhidy Antalé, ki itt igen szép nemes birkákat tenyésztet, e mellett gyönyörü gyümölcsöst állitott egészen franczia rendszerre, s már is 80 legválogatottab faj találtatik; ugyan ez az uraság épittetett legelső igazi hollandiai szélmalmot egy hamburgi ácsmester által. E szélmalom 3 köre van, s jó évben behoz 1000 köből vámot. A pusztát 1744-ben az Edelspacher család nyerte meg kir. adományban, s jelenleg e család mindkét ágon származó ivadékai birják mintegy 15-en.

Lökösháza, magyar falu, Gömör vgyében, Harkács és Otrokócs helységek közt, egy hegy alatt fekszik. Van benne az evangelikusoknak templomjok és oskolájok. A lakosok száma 170-re megy, ezek közöl r. kath. férfi 8, asszony 6; evang. férfi 81, nő 75; mindnyájan magyarok. A határnak kiterjedése 833 1/8 holdat tesz, ebből belsőség 44 4/8 hold, rét 210 1/8, szántóföld 360 1/8, erdeje 181 2/8 hold, 20 hold gyümölcsös, és 17 1/8 hold legelő. Szántóföldje mindamellett hogy hegyes, mindent megterem; rétje igen jó, csakhogy a Thurócz vize gyakran elönti, maga a helység is sokat szenved, főkép tavasszal és ősszel a Thurócz kiáradása miatt. A helység közepén van egy egészségtelen tó, melly száraz években kiszokott száradni, a gyümölcstermesztés hajdanában nagy divatban volt, mi jelenleg lábra kezd ujra kapni. Van 7 köblös cseresnyése a legjobb fajtákkal beültetve; a hely-

Digitized by Google

ség nyugoti oldalán emelkedő ugynevezett Őrhegyen, mint tartják, vár létezett, de most már csak a földben találtatnak czément darabok és kövek. Birja és lakja ezen helység $^1/_3$-dát az Istók család; külbirtokosok: Dráskóczi, Czékus, Gotthardt, Szontág és Lóczi urak.

Lőrinczi, magyar falu, Nógrád vmegyében, Fancsal, Ecséd helységekkel, Sápi, Gombos pusztákkal, Heréd, Kökényes falukkal és Selyp pusztával határos; ut. postája Hatvan. Határa 4824$^5/_8$ hold, u. m. 128 beltelek, 2550$^1/_8$ h. szántóföld, 616$^5/_8$ h. rét, 168$^5/_8$ h. szőlőhegy, 831$^2/_8$ h. legelő, 432$^6/_8$ h. erdő, káposzta, kenderföld 38$^2/_8$ h., utak, stb. 59$^1/_8$ h. Ebből majorsági beltelek 10$^3/_8$ hold, szántóföld 1110$^1/_8$ h., rét 258$^5/_8$ h., erdő 432$^6/_8$ h., legelő 103$^4/_8$ hold. A határ $^2/_3$ része a Zagyva vizén innen jó fekete föld, $^1/_3$ része a vizen tul homokos, s néhol sovány. Az uraság repczét, luczernát és bükkönyt is szokott termeszteni. Némellyek fuvaroznak. Lakja 1520 r. kath., 4 evang., 8 zsidó. Van itt kath. templom és emeletes plebania, derék urasági tiszti- és vadászlak, nagy magtár. Birja h. Grasalkovichné ass.

Lőrinczfalva, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vármegyében; 3 kath., 8 ref. lak. Ut. p. Tornalja.

Lőrinczke, Lorincik, tót falu, Abauj vármegyében, Kassához nyugotra $^1/_3$ órányira: 197 kath., 7 zsidó lak. F. u. Kazinczy és Desseőffy örökösök.

Lőrinte, magyar falu, Veszprém vmegyében, Devecserhez 1 óra: 283 kath., 49 evang. lak., homokos határral, erdővel, mészégetéssel, kőbányával, vizimalmokkal. F. u. Bezerédy nemzetség.

Lövő, magyar falu, Szabolcs v.-megyében, Kisvárdához 1$^1/_4$ mfld. Határa homokos, sok helyen mocsáros, rozsot, tengerit, burgonyát és dohányt terem; tulajdonképen rétjei nincsenek. A határkiterjedése 1050 hold, mellyből urbériség 220 hold, a többit birják a szathmári püspök, Lövey Gergely, Temesváry Ferencz. Lakja 63 házban 365 lélek, kik többnyire reformatusok, helybeli anyatemplommal. Van itt egy szeszgyár is.

Lövő, magyar mezőváros Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3$^1/_4$ mfd. a sárvári országutban: 1100 kath. lak., paroch. templommal. Van 2943 hold hires buzatermő szántóföldje, 136 h. rétje, 86 h. belsősége, 512 h. cser- és tölgyfa erdeje, 100 h. szőlőhegye. Birja gr. Széchenyi Pál.

Eger-Lövő, magyar falu, Borsod vmegyében, a járás délnyugoti szélén, Miskolczról 2$^{11}/_{16}$, Egertől 1$^{13}/_{16}$, u. p. Kövesdtől $^{11}/_{16}$ állomásra, vizenyős rónaságon; keletről Sz. István, délről Ivánka, és Négyes, nyugotról Eger-Farmos s Szemere helységekkel, északról M. Kövesd városával határos. Határkiterjedése 4578 hold, mellyből az uri, kerti, s beltelkek hozzá számitásával, beltelkek 426 h., három nyomásos szántóföld 1702 h., rét 1118$^2/_8$; jobbágyokkal közös legelő 1263$^3/_8$ h., használatlan mocsár s vízfolyás 56$^6/_8$ hold, szőlő 11$^5/_8$. A nevezett öszvegből ismét 8 urbéri telek után szántóföld 20$^2/_8$, rét 8$^5/_8$, majorsági szántóföld 1419$^5/_8$, rét 1093 hold. A szántóföldek fele vad és termőszik, fele pedig leginkább gabonát termő fekete föld. A rétek, legelők posványosak, s e miatt az állat-tenyésztés rosz, a mező gazdagság pedig csak közép karban áll. 887 ref., 66 római kath., 3 evang., 58 zsidó, öszvesen 1014 lak., lakosság közül 503 férfi, 511 nőnemü. 16 jobbágy, 120 zsellér, 50 lakó földmivelésből, 2 kovács, 1 szűcs, 1 kalapos, 2 csizmadia, 1 kerékgyártó, 1 molnár 2 legényével. Öszvesen 9

Digitized by Google

mester, 2 legény kézmüvességből, a zsidóság pedig házalásból él. A reformatusoknak helyben van anyaegyházuk, a r. kath. fiókegyház pedig Ivánkához tartozik. Legkitünőbb épület a helységben özv. Soós Jánosnő született Ambrózy Antónia asszony laka. A határt az Eger és Hor vize, továbbá a gyakori kiáradásaival sok kárt okozó Ostoros patak folyja át. 2 mocsárja, és vadruczákkal gazdag 3 patakja van. F. u. Ambrózy Antonia özv. Soós Jánosnő, Döry Krisztina özv. Plathy Imrénő, Gyürky Klára özv. Sréter Mihálynő, Lipcsei Károly, továbbá az Ambrózy és Bálinthy család.

1570. A Bikky család Bükky Benedeknek ad el egy-rész jószágot (l. Csöllö pusztát.)

1751. A Quadányi család nyer birtokba iktatást (l. Nemes Bikk.)

Lövő-Petri, magyar falu, Szabolcs vmegyében, posványos helyen, Kisvárdához $1\frac{1}{2}$ órányira: 386 többnyire ref. lakossal, s helybeli anyatemplommal. Határa homokos és posványos, sok dohányt, rozsot, burgonyát és tengerit terem. Kiterjed 2356 holdra, mellyből 134 holdat közlakosok s a ref. lelkész és a tanitó birnak, a többi a Petri leány ágon levő örökösöké. Tulajdonképen rétjei nincsenek, csak a laposokat kaszálják, ha szárazság van. Ut. posta Berkesz.

Lubelle (Király), tót falu, Liptó vmegyében: 563 kath., 25 evang., 13 zsidó lak. Piskolczbányák. F. u. Bajcsy, Köröskényi, Kubinyi, Radvánszky, Thuránszky. Ut. p. Berthelenfalva.

Lubenyik, tót falu, Gömör és Kis Honth egyesült vmegyében, Jolsvához északra egy kis órányira: 50 kath., 301 evang. lak. Határa szük s részint hegyes, részint róna; az itt ásatott foszló agyagot (argilla schisti) a közellévő vashámorokba hordják. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Lubina, tót falu, Nyitra vmegyében, Ó-Turához $\frac{1}{2}$ órányira, hegyek közt: 132 kath., 2222 evang., 38 zsidó lak. Evang. anyaszentegyházzal. Sok erdő; nagy marha- és juhtartás. F. u. a csejthei uradalom. Ut. p. Galgócz.

Lublyó, vár, Szepes vmegyében, egy magas hegyen, közel a gallicziai határhoz, Lőcséhez 8 órányira. Alatta folyik a Poprád. E vár a történetben hires. Itt laktak Lengyelország kormányzói, kik a lengyelek birtokában volt 16 szepesi városok igazgatói valának; itt laktak Szepes történetében hires lengyel herczegek, Lubomérszkyek, kikről Wágner Károly in Analectis Scepusii sok említést tesz. A várhoz tartozik Hobgard helység, valamint a hegy alatt fekvő curialis birtok, Szadek. Közelében vannak e várhoz tartozó szép erdőségek, és egy 700 holdnyi majorság. A föld középszerü, s rozsot is terem. A vár ura Raisz György, ki ezt a kamarától vette. Benne pompás lakás van, mellyhez több épület tartozik, hol a kamarai igazgatás alatt tisztek laktak; a várszolgákon kivül más lakosai nincsenek. Van itt egy kápolna is és egy pálinka-gyár.

Ó-Lublyó, Lublau, Szepes vmegyében kellemes fekvésü város a Poprád jobb partján, Késmárkhoz északra $3\frac{1}{2}$ mfdnyire: 1989 kath., 7 evang. német lakossal, kik lengyelül is egyformán jól beszélnek. Kath. parochia. Nevezetes bőr-gyolcs és méhser kereskedés, papiros-malom. Általellenben a várossal a Poprád tulsó partján van a cs. kir. sóház, egy órányi távolságra pedig a régi lublai vár, melly egy magas hegyen fekszik, s most is meglehetős állapotban tartatik. Közel a várhegy alatt az uradalmi tisztek lakait láthatni. A lublyói várat Trencséni Máté 1308-ban megerősitette. 1433-ban, és 1461-ben a hus-

Digitized by Google

siták, 1769-ben a lengyel confoederatusok foglalák el. A városhoz délre 3/4 mfdnyira egy mély völgyben fekszik a hires lublyai fördő és savanyuviz-forrás az uj-lublyói határban.

Uj-Lublyó, tót falu, Szepes vmegyében, közel a gallicziai határhoz, Késmárktól 3, Lőcsétől 8 óra. Fekszik rónán s hegy oldalon. A föld középszerü, keresztül foly egy Jakubjanka nevü patak. Van 1100 római kath. lakosa, paroch. temploma, 41 egész urb. telke. Az uraságnak erdön kivül van 200 hold földe, s ettől tartozott a lelkésznek tizedet fizetni. Van a helységben 2 vasgyár, pálinkaház, több tisztilak. E helység határában találtatik a hires lyublyói savanyuviz-forrás és fördő. Fekvése a földnek valóban regényes, kellemes erdöktől környezve. A fördő-épületek csinosak; az élelem olcsó; szép vendégfogadó, derék angol kert egy tóval, kényelmet és kedves mulatságot adnak a fördő-vendégeknek. A fördés ideje leginkább julius kezdetétől aug. végéig. A falu és fördő birtokosai Probstner András és Adolf.

Lubnya, Brisztra Verchowinához fekvő orosz falu, Ungh vmegyében: 86 g. kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Lubócz, orosz falu, Sáros vmegyében, Radács fil. 75 római, 211 g. kath., 17 evang. lak. F. u. Pulszky. Ut. p. Eperjes.

Lubochna, tót falu, Liptó v.-megyében, a Vágh bal partján, s a Fátra hegye alatt: 5 evang. lak. Faeszközök lerakóhelye. F. u. a kamara. Ut. p. Rozenberg.

Lubotin, tót falu, Sáros vmegyében, Palocsához 1/4 mfld., közel a Poprádhoz: 430 r., 74 g. kath., 4 ref., 24 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Szép erdő. Fürészmalom. Raktár is Poprádon vitetni szokott portékákra. F. u. a Dessewfy nemzetség.

Lucsatin, tót falu, Zólyom v.-megyében, a Garan folyó mentiben, ut. p. Beszterczebánya. Határa nincs felmérve, hanem van itt 10 egész urb. telek, s ezután 300 hold szántóföld, erdeje 425 h., majorság itt nincs. Földe árpát, zabot, jó években rozsot is terem. Szarvasmarhát és juhot tenyészt. Lakja 269 evang., 263 kath., kik részben házaló kereskedők. Nadpleson hegyén hajdan várat mondanak, de semmi nyoma nem látható. Birja a kamara.

Lucs, máskép Lőcs, horvát f., Baranya vmegyében: 1141 kath., 11 óhitü lak., kath. anyaszentegyház. Lakosai sok juhot, sertést, marhát tartanak. F. u. Károly főherczeg. Ut. p. Baranyavár.

Luch, orosz falu, Ungh vármegyében, Uzsokhoz 1 1/4 mfdnyire: 204 g. kath., 8 zsidó lak. F. u. a kamara. Tt. p. Ungvár.

Lucse (Kis), magyar falu, Pozson vmegyében, Ó-Gelléhez 1 fertálynyira: 185 kath. lak., uraságí kastélyal, kerttel, sörházzal. F. u. a Palffy fam. seniorátusa. Ut. p. Pozsonyon át Somorja.

Lucse (Nagy), magyar falu, Poson vármegyében, közel Kis-Lucséhez: 296 kath., 6 zsidó lak.

Lucz, magyar falu, Zemplén v.-megyében, a Tisza mellett: 110 kath., 1829 ref., 40 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, 2968 első osztálybeli szántóföldddel, jövedelmes halászattal s révvel a Tiszán. F. u. gr. Erdődy, Almásy. Ut. p. Tokaj.

Luczin, tót falu, Nógrád vármegyében, 16 kath., 624 evang., 7 ref. lak., kik nem régen költöztek ide Árva, Liptó, Zólyom vármegyékből. Evang. anyatemplom. Határa keskeny, sovány, kövecses. F. u. gr. Ráday Pál, gr. Toroczkay Pál. Ut. p. Szakál.

Lucska, tót f., Szepes vgyében, Szepes fil. s oda is tart.: 256 kath. lak.

Digitized by Google

Lucska, magyar falu, Torna v.-megyében, Barka és Kovácsvágás közt: 406 kath., 174 ref., 5 zsidó lak. Hegyes, kösziklás határ. Vashámorok. Nagy erdő. Malom a Csermoszlya patakán. F. u. gr. Keglevich. Ut. posta Rosnyó.

Lucska, tót-orosz-magyar falu, Ungh vármegyében, Nagy-Mihályhoz keletre 1¼ mfldnyire a szobránczi postautban: 44 római, 152 gör. kath., 134 ref., 13 zsidó lak. Ref. szentegyház. Jó föld. F. u. gr. Stáray Albert, Szemere György.

Lucska (Moys), tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh hal partján a Thuróczba vivő országutban. Számlál 274 kath., 20 zsidó lak. F. u. többen. Ut. posta Trencsén.

Lucska (Kis), Novoszelicza, Bereg vármegyében, Sztánfalvához ½ órányira: 109 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Lucska (Nagy), orosz falu, Beregh vmegyében: 1500 g. kath., 20 zsidó lak., kik hajdan minden szolgálattól szabadok voltak, csupán a kamarai s közleveleket tartoztak a kassai főpostára hordani. Paroch. templom. F. u. gr. Schönborn.

Harcsar-Lucska, tót falu, Sáros vmegyében, Henig szomszédságában: 202 római, 34 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. a Tahy nemzetség. Ut. posta Eperjes.

Tapoly-Lucska, tót falu, Sáros vármegyében, Karácsonmező fil. 141 kath., 36 evang., 8 zsidó lak., termékeny határral. F. u. Tahy. Ut. p. Eperjes.

Lucska (Háneshey), német falu, Bars vármegyében, Körmöcz mellett: 587 kath., 151 evang. lak. Kath. paroch. templom. Sovány, köves határ. F. u. kamara.

Lucska (Nezbud), tót f., Trencsén vmegyében, Sztrecsennel általellenben a Vágh jobb partján, mellyben jövedelmes halászatot űz. Lakja 206 kath., 9 zsidó. F. u. gr. Pongrácz famil. Ut. posta Zsolna.

Lucska (Lieteva), tót falu, Trencsén vmegyében, 294 kath., 4 evang., 3 zsidó lak. A lietavai uradalom birja. Ut. p. Trencsén.

Lucska (Kotrzina), tót f., Trencsén vármegyében, Vadicso filial. 296 kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Pongrácz. Ut. p. Zsolna.

Lucski, tót falu, Lipto vmegyében, a Chocs hegye alatt, Rozenbergtől észak-keletre, 1¼ mfd. 825 kath., 36 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határa s erdeje nagy; legelőjén sok juhot tart, patakiban pedig rákot, pisztrangot nagy bőséggel fog. Különös hogy rákjai megfőzetvén szürke szint vesznek magokra; a mit onnan magyaráznak, hogy a nevezett patak szénsavanyas meszet viszen magával. De legnevezetesebbé teszi ezen helységet hires meleg-forrása, és fördőintézete, melly ½ órányira van a falutól. Fakad ez szörnyü nagy tofa sziklákból több forrásokban, mellyek mind igen gazdagok. Vize igen tiszta, ment minden kénkötől, azért akármelly mell kiállhatja; melegsége nem forró, hanem lágymeleg. Szembetünő sikerrel használhatják a köszvényesek, aranyeresek, s átaljábavéve mindazon betegek, kiknek nyavalyájok az inak s más tagok gyengeségeitől származik. A vendégek befogadására nehány évek óta igen kényelmes épületeket, s fördőházakat épittetett a kamara; mellynek birtokában van mind a fördő, mind a falu.

Lucskocz, puszta, Zemplén vármegyében, Vásárhely fil. 29 kath., 7 evang., 8 zsidó lakossal. Ut. posta N. Mihály.

Lucsony, német falu, Mosony vmegyében, Ovár mellett: 422 kath., 4 ágostai, 1 ref. lak., kik mindnyájan zsellérek, kertészek és uraságí cse-

Digitized by Google

lédek. Van 29 hold szántóföldje. F. u. Károly főherczeg örökösei.

Luczova, vindus falu, Vas vmegyében, a lendvai uradalomban: 111 evang. lak. Ut. p. Rába-Keresztur.

Ludad, Luding, magyar falu, Vas vmegyében, a Gyöngyös mellett: 244 kath. lak., róna és termékeny határral. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta Kőszeg. $^3/_4$ óra.

Ludad, puszta, Békés vmegyében, a Gyepes és Fekete-Körös közt. Ut. p. Gyula 2 óra.

Ludány (Alsó), tót falu, a Nyitra völgyében, N. Tapolcsánhoz $1^1/_2$ órányira: 261 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. a nyitrai káptalan.

Ludány (Felső) tót falu, Nyitra vármegyében, Alsó-Ludány mellett: 148 kath., 11 evang., 16 zsidó lak. Van egy kastélya, termékeny szántóföldje, sok és jó réte, szőlőhegye, erdeje. F. u. gr. Erdődy Józsefné.

Ludány (Alsó és Felső), magyar falu, Nógrád vmegyében: 261 kath., 10 evang., 6 ref., 6 zsidó lak. Van itt gr. Ráday Pál földes uraságnak szép 2 emeletes kastélya, s jó rendben tartott gazdasága. Földei lehetősök; különösen rétjei az Ipoly mentiben nagyon jók. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Ludas, magyar falu, Heves vmegyében, Visontához 1 órányira: 580 kath. lak., jó szántóföldekkel és rétekkel. Erdeje, szőlője nincs. F. u. Tarródy Bertalanné. Ut. posta Gyöngyös 1 mfd.

Ludas, telep és postaváltás, a szabadkai határban, Bács vmegyében, Török-Kanisa és Szabadka közt.

Ludasér, puszta, Poson vmegyében, Födémes filial. 6 kath. lak.

Ludna, puszta, Borsod vármegyében, hegyes erdőség a parasznyai határban, Parasznya, Varbó és Mályinka közt, róla szinte Parasznyánál emlékeztünk.

Ludrova (Nemes és Paraszt), két egymás mellett levő tót falu, Liptó vmegyében, mellyet csak egy kis patak választ el. Számlál 929 kath., 2 evang. lak. Kath. paroch. Földe inkább sovány, mint termékeny; hegyeiben legelője bőven; erdeje derék. F. u. Rosenberg priv. városa, és Abaffy, Thold család. Ut. p. Rosenberg.

Lugos, magyar-tót falu, Szabolcs vgyében, Debreczenhez északkeletre 3 mfdnyire: 667 római, 791 g. kath., 6 ref., 10 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal, szép uraságí juh-tenyésztéssel, $12^2/_8$ harmadik osztálybeli jobbágytelekkel. Határa sivatag homok, rozsnál, tengerinél, burgonyánál egyebet alig terem; erdeje azonban tágas. F. u. gr. Károlyi.

Lugos, (Oláh és Német) két részre osztott m.-város, Krassó vmegyében, a Temes 2 partján, egy 50 öl hosszú híddal összeköttetve, Temesvárhoz 8, Pesthez 46 mfldnyire. Fekszik egy termékeny némely részt homokos térségen, kies erdők és hegyek szomszédságában. Népessége 5744 lélek, kik közt 1358 kath., 4093 n. e. óhitü, 100 evang., 14 ref., 179 zsidó. Nyelvökre nézve oláhok, németek, ráczok, magyarok. Van itt kath. paroch. templom s minorita szerzetes zárda, óhitü anyatemplomok, synagóga; vmegyeháza, postahivatal és váltás Kiszető és Bozsur közt a temesvári és szebeni országutban, lovas kaszárnya, jó bort termő szőlőhegy. F. a kamara s széke egy tiszttartósági kerületnek. Régi nevezetes vára egészen elpusztult.

Alsó-Lugos, oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös regényes völgyében, Élesdhez $^1/_2$ órányira, térségen: 8 r. kath., 800 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, uraságí kastélyjal. Határa 2739 hold, mellyből szántó 1198, rét 389, erdő 908, szőlő 244; ebből az erdőn kivül majorsági 350 hold. Földe vizenyős és iszapos,

Digitized by Google

terem tengerit, zabot, kevés buzát és burgonyát. Bora meglehetős, gyümölcse sok. A Sebes-Körösön kivül van még egy patakocskája. Birja gr Batthyáni Arthur.

Felső-Lugos, oláh falu, Bihar vmegyében, Élesdhez ½ mfd., hegyes, partos vidéken: 30 kath., 480 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa 3155 hold, mellyből szántó 565, rét 198, erdő 2300, szőlőhegy 92. Majorság az erdőn kivül 93 hold. Földe partos, sovány; sok szilva; van egy pataka, forrásos tava és egy hamuzsír gyára, melly évenkint 300 mázsát készit a legjobb minőségben. Birja gr. Batthyáni Arthur.

Lugoshely, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz ½ mfldnyire, térségen: 7 kath., 969 óhitü lak., s igen termékeny szántóföldekkel, óhitü anyatemplommal, szép uraságí legelővel. F. u. a kamara.

Lugozo, oláh falu, Arad vmegyében: 314 óhitü lakossal. Birja a Dezső nemzetség. Ut. postatája Arad 6 óra.

Luhy, orosz falu, Máramaros v.-megyében, a Fejér-Tisza mellett: 58 r. kath., 285 g. kath. lak., s g. kath. fil. szentegyházzal. F. u. a k. kincstár.

Luka, magyar falu, Zemplén v.-megyében, a Bodrog közben, Sáros-Patakhoz keletre ½ mfdnyire: 30 kath., 278 ref., 16 zsidó lak., reform. templommal. 312 hold szántófölddel. A helységtől délre messze kiterjedő nádas tavak s mocsárok láthatók. F. u. Vécsey.

Luka, tót falu, Nyitra vmegyében, a Vágh bal partján: 536 kath., 80 evang., 29 zsidó lak. F. u. a temetvényi uradalom. Ut. p. Galgócz.

Lukab, puszta, Nyitra vmegyében, F. Zéle filialis: 31 kath. lak.

Lukácsfalva, magyar-tót hely, Torontál vármegyében, Écskához ⅛ órányira: 86 házzal, 470 kath., 84 evang., 38 ref. lakossal, s dohány termesztéssel. F. u. Lázár Zsigmond. Ut. posta N.-Becskerek.

Lukácsháza, magyar falu, Vas vmegyében, Kőszeghez 3 óranegyedre: 98 kath., 37 ágostai lak. Szántóföldei, rétjei termékenyek. F. u. h. Eszterházy.

Lukafa, magyar falu, Zala vmegyében: 123 kath., 8 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg 1 óra.

Magyar-Lukafa, magyar f., Somogy vmegyében: 121 kath., 204 ref., 8 zsidó lak., ref. fiókekklézsiával, melly a béczi anyához tartozik. Bort termeszt. Erdeje van. F. u. Festetics Antal és mások. Ut. posta Szigetvár.

Német-Lukafa, puszta, Somogy vmegyében: 190 kath. lak. Sok erdővel, üveghutával. F. u. gr. Batthyáni. Ut. p. Szigetvár.

Luka palata, puszta, Nógrád vmegyében, Vilke fil. 17 kath. lak.

Lukarecz, szerb falu, Temes vgyében: 458 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 10⅛ urbéri telekkel, hegyes, völgyes határral. Birja Agora és Detrich család. Ut. p. Rékas.

Lukasocz, tót falu, Zemplén vármegyében, Jankócz fil. 267 kath., 7 zsidó lak., 589 hold szántófölddel. F. u. gr. Csáky.

Lukasocz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban: 62 kath. lak. Ut. posta Radkersburg.

Lukavicza, puszta, Bars vármegyében, Zsarnocza filial. 156 kath. lak.

Lukavicza, tót falu, Zólyom vmegyében: 14 kath., 98 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Bucsa.

Lukavicza, tót falu, Sáros vármegyében, Bártfához kelet-délre egy órányira: 31 római kath., 35 görög kath., 166 evang., 5 zsidó lakossal. F. u. a bártfai polgári kórház.

Digitized by Google

Lukhegy, puszta, Borsod v.-megyében, Mályi és Görömböly közt, korcsmával és a Hejő vizen malommal.

Luky, tót falu, Trencsén vmegyében, Zsolnához északra 1 mfd.: 405 kath., 4 zsidó lak. Földe sovány, hegyes; erdeje meglehetős. F. u. többen.

Luki, tót falu, Trencsén vmegyében: 620 kath., 129 evang., 193 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Synagóga. Ékesitik ezen helységet a közbirtokos urak csinos házai és épületei. Határa tágas, erdeje nagy; de földe soványocska; gyümölcse bőven. F. u. a Marczibányi nemzetség. Ut. p. Trencsén 9 óra.

Lukí, magyar falu, Nyitra vmegyében, Berencs fiókja, 538 kath. lak. Birja a nyitrai káptalan. Ut. posta Nyitra 2¼ óra.

Lukin, oláh falu, Temes vármegyében: 538 n. e. óhitü lak., paroch. templommal. Temesvárhoz 1 mfd. Birják Ambrózy István, Lajos, György bárók.

Lukó, orosz falu, Sáros vmegyében, Lénártóhoz 1 órányira: 57 róm., 762 görög kath., 6 evang., 16 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Papiros- és fürészmalom. Nagy erdő. F. u. gr. Forgács. Ut. p. Bártfa.

Lukova, orosz falu, Beregh v.-megyében, Máramaros szélén: 308 g. kath., 15 zsidó lak. Hegyes határ. Nagy erdő. Vizimalomok. F. u. többen. Ut. posta Nyiresfalva.

Lukovo, tót falu, Zólyom vármegyében, Zólyomhoz ½ óra: 10 kath., 209 evang. lak. F. u. Zólyom városa.

Lukovistye, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vármegyében, Rimaszombathoz északra 1½ mfd.: 9 kath., 961 evang. lak. Evang. szentegyház. Gyümölcsöt nemcsak kertekben, hanem a szántóföldeken is termesztenek, ugy hogy az egész határ gyümölcsös erdőhöz hasonlit; továbbá számos timár találtatik köztük; a Konkova hegyén pedig hires répát termesztenek. A derencsényi uradalomhoz tartozik.

Lula, puszta, Somogy vmegyében: 25 kath. lak. Kaposvárhoz 3½ óra.

Lumsor, orosz falu, Ungh vármegyében, Vulsinka fil. 136 g. kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Lunka-Urzest, kis oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában: 413 n. e. óhitü lak., anyatemplommal.

Ohaba-Lunga, oláh f., Krassó vmegyében: 568 n. e. óhitü lak. Birja Pausz.

Lunka, oláh falu, Arad vármegyében: 178 óhitü lakossal. Almás és Kocsoba közt. Ut. p. Arad 10 óra.

Lunkány, oláh falu, Krassó vmegyében, nagy hegyek közt, Facsethez 2 órányira, Erdély felé; 362 óhitü lak., anyatemplommal, igen szép és roppant erdőséggel. A Béga vizének egy ága az ide való hegyekből veszi eredetét. F. u. Hoffman és Maderspach családok. E helységben nem rég a gräfenhergihez hasonló hideg viz fördőt állitottak, meglepő jó sikerrel.

Lunkaszprie, oláh falu, Bihar vmegyében, igen hegyes, erdős vidéken, Belényeshez 2½ mfd.: 375 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urb. szántóföld 312 hold, rét 104 h., legelő 150 h., majorsági erdő és kaszálló 150 hold. Van egy patakja Ro nevü, s télen egy meleg forrás-vize.

Lupak, horvát falu, Krassó v.-megyében: 918 róm. kath. lak., templommal, Dognácshához ¾ óra. Birja a kamara.

Lupest, oláh falu, Arad vármegyében, igen erdős, hegyes vidéken, hegyre épülve, Tótváradhoz 2 mfld.: 442 n. e. óhitü lak., kis fatemplommal, szilvásokkal. Határa 2700 hold,

Digitized by Google

mellyből 175 h. szántóföld; a többi hegyes erdőség. Birja özv. Kaszonyi Aloysia assz.

Lupocs, tót falu, Nógrád vmegyében, Gácshoz ½ órányira, magas hegyek tövében: 162 ágostai, 141 kath. lak. Szántóföldei kissé dombokon feküsznek, s 456 holdra mennek, rétje 114 h., erdeje 910 h., beltelek 23 hold. Majorság csak az erdő. Földe sárga vörönyeges agyag, terem rozsot, árpát, zabot, burgonyát, főzeléket. Lakosai fuvaroznak is. Van egy pataka. Birtokos: gr. Forgách Antal és gr. Forgách János örökösei.

Lutissa, tót falu, Trencsén v.-megyében, elszórva a hegyek közt fekszik. Számlál 1291 kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Legelője jó lévén, sok juhot tartanak, s vajat, sajtot készitnek. F. u. gr. Nyáry. Ut. posta Zsolna.

Lutov, tót falu, Trencsén vmegyében, az ugróczi uradalomban. Lakja 175 kath., 76 evang., 5 zsidó. Ut. posta Nyitra-Zsámbokrét.

Luttilla, tót falu, Bars vármegyében, Sz. Kereszthez 1 mfd., 744 kath. lak. Kath. paroch. templom. Határa nagy de sovány. Erdeje sok. F. u. a beszterczei püspök.

Luzsánka, puszta, Sáros vármegyében, Szinye fil. 154 kath. lak. F. u. Lánczy, Berthóty, s m.

Luzsna, tót falu, Liptó vármegyében, kősziklás hegyek közt, Beszterczebányához 1½ mfd.: 1639 kath. lak., és kath. paroch. templommal. A házak széjelszórva a völgyekben a patakok mellett vannak. Határa roppant de sovány, csak zabot terem. Erdeje sok és szép; legelője bőséggel, azért sok juhot tartanak, és sok sajtot, turót készitenek. Van egy savanyuviz-forrása. F. u. a kamara.

Luzsok, magyar falu, Baranya vármegyében; 14 kath., 201 ref. lak. Ref. anyaekklézsia. F. u. a pécsi káptalan. Siklóshoz 5 óra.

Lyuba, puszta, Abauj vármegyében, F. Gagy fil. 50 kath., 28 ref. lak.

Keczer-Lyuba, puszta, Abauj vmegyében, Buzitha fil. 11 kath. lak. Ut. p. Kassa.

Lyubisse, tót falu, Zemplén vmegyében, a Laborcza mellett, Homonnához északra 1½ mfdnyire: 510 római, 58 görög kath., 15 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vizimalom. Erdő. 651 hold szántóföld. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Nagy-Mihály.

Lyuta, messze szórt orosz falu, Ungh vmegyében, a polonyinai bérczek alatt: 4 római, 1210 görög kath., 16 zsidó lak., g. kath. paroch. templommal. Fürészmalom. Erdősz hivatal. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Lüki-Kohány, oláhul Ityivsi-Kohán, oláh falu, Bihar vármegyében, hegyen és dombon, Margitához, melly utolsó postája, 1¾ mfdnyire, 241 n. e. óhitü lak., s anyatemplómmal, és 10⅝ urbéri telekkel. Hegyes, völgyes határa 1079 hold, mellyből szántóföld 113 (93 urb., 20 majors.) hold, kaszálló 232 (urb. 172, majors. 60) hold, dézmás szőlő, melylyet többnyire margitaiak birnak 164 hold, majorsági szőlő 500 h., legelője nem levén, gazos és cserés hely 70 hold. Földe igen sovány, szurkos, sok helyt homokos és néhol kövecses, mást nem terem, mint kevés tengerit. Bora, szilvája sok. A határ mentiben délről foly a Berettyó vize. Birtokosok: gr. Csáky Sándor, Édes Gábor, Ujfalusi Lajos, Domahidi Dániel, Kabós Dániel, Kabós Mihály, Kabós János, Korda György és Simon Elek, Fráter Imre, Gedeon, Tamás, Jakab és Dániel, Sombory András, Végh György, Fodor Sándor, Kallós Imre, Botka Ádám, Osváth Károly, Mohay, Dobsa család, Radványnő assz.

Digitized by Google

Lűle (Kis), puszta, Bars vmegyében, Mellék filial. 37 kath. lak. Ut. p. Verebély.

Lűle (Nagy), tót-magyar falu, Bars vármegyében: 218 kath., 3 ref. lak. Bora, gyümölcse elég. F. u. a Szent-István seminariuma. Ut. posta Verebély.

M.

Macs, puszta, Szabolcs vmegyében, Ujvároshoz nem messze: 41 kath., 20 evang., 58 ref., 3 n. e. óhitü, 6 g. kath. lak. Tágas és gazdag puszta. Pályinkás ur mint haszonbérlő több ezer nemesitett birkákat tenyészt. F. u. gr. Gyulay. Ezelőtt Debreczen birta.

Mácsa, puszta, Szathmár vmegyében, Ökörító mellett, s ahoz tartozik.

Mácsa, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, a Galga völgyben, erdőkkel környezett lapályon, Gödöllőhöz északra 1½, Váczhoz 2 órányira. Határa 7050 hold, mellyből szántó 2396 h., rét 670 h., legelő 50, szőlőhegy 303, erdők, mellyeknek egy része szinte legelő 3631 hold. Ezekből majorsági szántó 1396 h., rét 310 h., erdő 3631 h., a legelő közös; a szőlő dézmás; urbéri birtok 1663 h. Földe fekete agyag s igen termékeny; rétjei sok és jó szénát teremnek. A határ közepén folyik a Galga vize, melly több malmokat forgat. Lakja 1140 r. katholikus, s a mi egyetlenegy példa a maga nemében, ámbár a lakosok mind magyarok, még is a 35 év óta köztök lakó plebanus egy szót sem tud magyarul. Birja a helységet h. Grasalkovich özvegye.

Mácsa, oláh falu, Arad vmegyében, Aradhoz észak-keletre 3 mfld., gazdag határral, juhtenyésztéssel. Számlál 19 kath., 2128 óhitü, 45 zsidó lakost, óhitü anyatemplommal. A Csernovics nemzetség innen veszi előnevét.

Mácsa, puszta, Gyireshez közel Bihar vmegyében. Földe mind vetésre, mind marha- és juhtartásra igen jó. Birja a váradi deák püspök.

Mácsaiszállás, puszta, Pest-Solt vmegyében, Kalocsához tartozik.

Machalfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Csötörtökhely és Horka közt, mindeniktől egyenlő távolságra a postautban: 295 kath., 2 evang. lak. F. u. Mercz, Záborszky, Verbovszby s mások.

Mácséd (Kis), magyar falu, Poson vármegyében, Diószegh mellett egy kies termékeny lapályföldön. Táplál 447 kath. lak. F. u. gr. Eszterházy.

Mácséd (Nagy), magyar falu, Poson vgyében, Szered és Diószegh közt, mindegyiktől 1 órányi távolságra a posoni utban. Számlál 1040 kath., 6 zsidó lak., kik a szeredi zsidóknak erősen fuvaroznak, s vagyonosak. Földjük, rétjök sok és kövér; sürü erdejök igen szép. F. u. gr. Eszterházy Károly. Ut. p. Szered.

Macskárok, puszta, Nógrád vmegyében. Berczel filial. 8 kath., 1 ref. lak.

Macskás, puszta, Honth vgyében. Nádas fil. 10 kath. lak.

Macskocz, vindus falu, Vas v.-megyében, a lendvai uradalomban: 30 kath., 58 evang. lak.

Machnács, puszta, Trencsén vmegyében, Motesicz filial. 40 kath. lak. F. u. Motesiczky.

Macsola, vagy **Mocsolya**, magyar falu, Beregh vmegyében, ut. p. Beregszászhoz 1 mfdnyire: 33 r. kath., 197 ref., 5 zsidó lak. F. u. többen.

Macsova, oláh falu, Krassó v.-megyében, Karánsebeshez 1 órányira: 272 óhitü lak.; s anyatemplommal, szép erdővel. Birja Licsek család.

Macsov, tót falu, Nyitra vme-

Digitized by Google

gyében, Divék filial, 186 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan.

Maczedónia, oláh falu, Torontál vmegyében, Uj-Pécshez délre $1\frac{1}{2}$ mfdnyire a Temes szigetjében: 12 kath., 2 evang., 4 ref., 1294 n. e. óhitü, 8 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, $62\frac{5}{8}$ egész telekkel. Határát a Temes árja, rongálni szokta. Vidékén igen szép erdőségek látszanak. F. u. Nikolics testvérek.

Maczháza, puszta, Poson vármegyében: 56 kath. lak., gr. Pálffy senioratusáé s még egyéb nemeseké, Sárosfalva m. Ut. p. Somorja 2 óra.

Maczonka, magyar falu, Heves vmegyében, Nógrád vmegye szélén, Pásztóhoz északra $1\frac{1}{2}$ mfd. 442 kath., 19 evang., 5 ref., 6 zsidó lak. Határa felemelkedett rónaság, s minden gabonát bőven terem; rétje sok és jó; a Zagyva vizén igen jövedelmes malma van. F. u. Gyürky Pál és Baloghiné, de valami kis részt Marsó László is bir. Ut. p. Gyöngyös.

Mád, magyar város, Zemplén v.-megyében, a Hegyalján, hegyek közt, ut. posta Tályához 1 órányira. Határa 7645 hold, mellyből erdő 3500 hold, legelő 500 h., szántóföld 2500 hold, szőlőhegy 1145 h., kaszálló nincs. A szántóföldből 1477 hold majorság, 450 holdért taksa fizettettik, 573 h. szabad. A legelő a városé köszirtes és árkos; az erdő az uraságé. Szőlőhegye igen hires aszú fejér bort terem; s ebből 418 hold szabad, 727 holdtól kilenczed dézma jár. Földe a hegyes részen nyirkos, köves, a sikságon fekete agyag s minden gabonanemet jól terem. Népessége 4600 lélek, mellyből 2500 kath., 1300 ref., 800 zsidó, s mindenik felekezetnek helyben van papja és temploma. Mesterember 96. Országosvásárt nem tart, csak helivásárokat csötörtökön. A hegyaljai szüret alkalmával tartatni szokott táncz vigalma országszerte hires. F. u. gr. Wolkenstein Albertina, gr. Wolkenstein Antal csődtömege, Semsey Jóbnő, született gr. Keglevich Éva, Semsey Lajos.

Mad (Nagy), magyar falu, Poson vmegyében, Szerdahelytől délre $\frac{1}{2}$ órányira. Táplál 316 kath., 3 evang., 285 ref., 13 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház, s ekklézsia. Határának egy része vizenyős; rétje, legelője bőven, sok burgonya. Közönséges vélekedés, hogy hajdan Corvin Mátyás itt gyakran mulatozott, s innen származott azon anekdota is, mintha egyszer távollétében a nagy-madiak egy kedves kis körtvély-fáját kivágván, őket megátkozta, s „csiribiri rosz emberek“ nek nevezte volna. Ut. posta Somorja.

Kis-Mada, magyar falu, Szabolcs vmegyében, N.-Madával összefüggésben, a minthogy lakosai is oda számittattak. F. u. azok, kik N.-Madát birják.

Nagy-Mada, magyar m.-város, Szabolcs vgyében, Baktához északra 1 mfdnyire: 113 római, 604 g. kath., 800 ref., 90 zsidó lak., ref., és görög kath. anyatemplommal, synagógával, s jeles uri házakkal. A ref. templom kőből épült, s nagy derék épület. Határa dombos, homokos, de termékeny; kaszálója kevés; van $11\frac{6}{8}$ első osztálybeli egész jobbágytelke. Itt nevezetes marha-vásárok történnek. F. u. Bay, Bernáth, Bersenyi, Hunyady, Jármy, Kenesey, Patay, Péchy, Pogány, Szabó, Szalgáry, Szemere, Somosy, Uray. Ut. p. Nyirbátor.

Madacska, tót falu, Nógrád v.-megyében, egy köziklák közt fekvő keskeny völgyben: 6 kath., 298 evang. lak., kik alföldre járnak le kaszálni, csépelni, stb. Határuk felette sovány. F. u. gr. Zichy, b. Balassa.

Madar, magyar falu, Komárom vmegyében, Bátorkeszihez $\frac{1}{2}$ mfdnyire: 229 kath., 1328 ref., 14 zsidó

Digitized by Google

lak. A reformatusok itt már a türelem előtt népes anyaegyházat birtak. Határa, melly egy részben dombos, leginkább homok föld, melly csupán középtermékenységü, ámbár rozsot szépet terem. Határa 7980 hold, mellyből a jobbágyok birnak 117 egész telket (154 gazda), curiális telek 9, curiális zsellér 4, robotos 72, szabados 1, házatlan zsellér 43, uradalmi majorság 346 hold, szántóföld 10 kaszás rét. Szőlője az uraságnak nincs de a jobbágyok 1000 kapát birnak, a madari fejér bor a neszmélyivel méltán vetélkedik. A papi dézmát az uraság haszonbérli az érsektől s a kilenczeddel együtt természetben szedi. Egy telek ára 800 v.forint. Említést érdemel itt a nagy gonddal nevelt és ápolt uradalmi erdő s fenyves; a vmegyének is itt van szedres kerte. F. u. h. Pálffy, s a bátorkeszi urad. tartozik.

Madaras, szabad mező-város, Szabad Jász és Kun kerületekben, a Madaras és Üllő tavak mellett. Népessége 7311 lélek, kik 8 egyént kivéve mind reformatusok, ref. anyatemplommal, s két predikátorral, jó nemzeti oskolákkal. Határa feketeföld, s igen szép tiszta buzát terem; szőlője s erdőcskéje van. Kiterjedése 26253 hold (1600 □ ölével), és 994 □ öl, mellyet 970 polgár bir; kézmüves van 130; házak száma 1405. Az északi részén alig akadhatni már Fábiánka és Kápolnás régi helységek nyomaira. Ut. posta Kardszag.

Madaras, magyar falu, Bács v.-megyében, Bajához keletre 3 mfld., 4000 kath. lak., paroch. templommal. Jeter nevü tavában halat fog. Második osztálybeli határa fekete és sárga homokos, s 1100 □ ölével 19888 hold, mellyből 158 telek után urbéri szántó 5046, rét 4228, legelő 3401, szőlő 777, uradalmi szántó és rét 4355, nádas 800, tavak 171, utak 210 hold. Birja a Latinovics család.

Madarász, oláh-német falu, Szathmár vármegyében, Szahmár és Erdőd közt inkább lapályos téren: 1075 g. kath., 321 r. kath. lak., kik magyarul is tudnak. Görög kath. anya, r. kath. fiókegyház, 167 telkesgazda, 63 zsellér, 26 lakó. 6 kézmüves. Határja 9000 hold, mellyből szántó 4500 h., rét 1446 h., legelő 1276 h., erdő 500 h., belsőtelek 546 h., utak, csatornák, posványok 782 hold. Urbériség belsőtelek 517 h., szántó 2900 h, rét 1356 h., legelő 1276 h., erdő 500 hold; a többi majorság. Földe fejér agyag, s jó mivelés után buzát, zabot terem. A határon keresztül megy egy csatorna, melly néha folyik; ezenkivül van több tó és mocsár. Birja gr. Károlyi Lajos.

Madarász, oláh falu, szép rónaságon Bihar vmegyében, igen közel Szalontához: 1200 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 2544 hold, mellyből szántó 888, rét 888, legelő 712, erdő 56. Urbériség 672, majorság 772 hold. Földe nagy részben szikes és vízállásos; határát a Korhany és Kákás ér futják végig. Birja Klobusiczky János.

Madarász, magyar falu, Poson vmegyében, Csötörtökhöz északra 1 órányi távolságra: 98 kath. lak. F. u. az eberhardi uradalom. Ut. p. Poson.

Madocsa, magyar falu, Tolna vmegyében: 8 kath., 1672 ref. lak., és anyaekklézsiával. Legelője tágas; határa is termékeny; a Dunában halászatot üz. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Szegszárd.

Madocsán, tót falu, Liptó vármegyében, Lucskihoz ¼ órányi távolságra egy völgyben: 118 kath., 25 avang., 17 zsidó lak. Kicsiny határa középszerü; erdeje, juhtenyésztése, csinos kastélya, és pálinkafőző házai nevezetesek. F. u. Madocsányi, Kubinyi. Ut posta Rosenberg.

Digitized by Google

Madókis, puszta, Liptó vmegyében, Selmecz mellett: 7 kath. lak.

Madrizestyi, oláh falu, Arad vmegyében, Buttyinhoz keletre $3^1/_4$ mfdnyire nagy hegyek közt: 623 óhitű lak., s anyatemplommal.

Madumicz, tót falu, Nyitra v.-megyében, Leopoldvárához $^1/_2$ órányira, igen termékeny lapályföldön: 924 kath., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. posta Galgócz.

Maga, puszta, Liptó vmegyében, Komjátnához $^1/_2$ órányira: 5 kath. lak.

Magasd, puszta, Somogy vmegyében, Inkey Antal örökösié.

Nemes-Magasi, magyar falu, Vas vgyében: 168 kath., 1000 evang., 30 zsidó lak. Van evang. paroch. szentegyháza egy igen szép toronynyal, tágas, róna határa., bő legelője. F. u. számos nemesek. Ut. p. Kis-Czel.

Pór-Magasi, magyar falu, Vas vmegyében: 138 kath., 250 evang., 4 zsidó lak. F. u. gr. Eszterházy család.

Maglócza, magyar falu, Sopron vmegyében, ut. postája Csorna $1^1/_2$ mfd. Győr vmegye szélén: 458 római kath. lak. Róna lapályos határán van 243 hold szántóföld, 63 h. rét, 60 h. nádas, 96 h. legelő. Fekete földe főleg tiszta buzát terem. Urbériség $11^1/_2$ telék. Lóherét, luczernát és bükkönyt is vetnek. Birja a csornai prépost.

Maglód, tót falu, Pest-Pilis v.-megyében, a Cserháton, Pesthez keletre $2^1/_2$ órányira: 280 kath., 716 evang., 20 ref., 220 zsidó lak. Evang. anyaegyház. Synagóga. Fekszik egy regényes termékeny vidéken. Ide tartozik Tuzberek puszta, melly mindenféle gabonát, kendert, szénát gazdagon terem. Bora meglehetős. A juhtenyésztés nagyban üzetik. Birják: Liptay, Szemere, gr. Teleki, Jakabfalvy és több Fáy nemzetségbeliek.

Mágocs, német-magyar m. város, Baranya vmegyében, inkább rónaságon, Dombóvárhoz egy kis órányira, ut. p. Pécs. Határa 8494 hold, mellyből urbéri beltelek 530, szántó 3012, rét 837, tiszta legelő 468, erdei legelő 1199, szőlő 498, urasági beltelek 16, szántó 289, rét 106, erdő 484, Kapos viz által mocsáros, és lecsapolandó térség 953 hold. Földe inkább homokos, jó rozsot, és sok dohányt terem. Lakja 3138 r. kath, 147 ágostai, 140 héber. Nyelvre nézve $^1/_3$ magyar, $^2/_3$ német. Kath. paroch. templom. Országosvásárt 4-et tart, s hetivásárt minden csötörtökön. Birja a religiói kincstár.

Mágor, puszta, Békés vmegyében, Vésztőhöz tartozik.

Magosligeth, magyar falu, Szathmár vmegyében, Ugocsa szélén: 12 római, 21 g. kath., 190 ref., 11 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa részint agyagos, részint homokos; kaszállója sok, és tiszta szénát ad; makkos erdői szépek. Északi oldalában foly a Batár vize, melly a Tiszával egyesitvén árjait, tetemes kárt okoz. F. u. a Hagara nemzetségbeliek. Ut. p. Tisza-Ujlak.

Magospart, (Brehi), tót falu, Bars vmegyében, a Garan bal partján, Ujbányához 1 mfd. 601 kath., 12 evang. lak. Kath. paroch. templom. Cserépedény készités. F: u. Ujbánya városa. Ut. p. Léva.

Magura, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényesbez $2^1/_2$ mfd., hegyes vidéken: 660 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 50, rét 55, legelő 95, majorsági erdő 1120 hold. Birja a váradi görög püspök.

Magura, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz 1 órányira: 295 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a Frummer család.

Magy, magyar falu. Szabolcs v.-megyében, Levelekhez közel: 279 római, 140 g. kath., 5 ref., 7 evang., 28 zsidó lak. F. u. Ibrányi, Irinyi, gr.

Digitized by Google

Klobusiczky, Molnár, Niczky, Péchy, Somogyi, Szegedy. Ut. p. Berkesz.

Magyar (Kis), Klein Magendorf, magyar falu, Poson vmegyében, N. Magyarhoz 1 fertály órányira: 447 kath., 12 zsidó lak. F. u. több nemesek.

Magyar (Nagy), Gross Magendorf, népes magyar falu, Poson vmegyében, a Csalóközben, ut. p Posonhoz 3, Csötörtökhöz északra 1 mfd. 753 kath., 3 evang., 7 ref., 285 zsidó lak., kik közt számos mesterember és kereskedő találtatik. Van kath. paroch. temploma, több uri épületei; sörháza, vendégfogadója, országos vásár. Szántóföldje termékeny; rétje kevés, juha sok. F. u. gr. Eszterházy Vinczéné, Takács s mt.

Magyarád (Magyarovcze), tót-magyar falu, Honth vmegyében, Ipoly Sághoz nyugotra 2 mfd. 210 kath., 40 evang. lak. Van itt egy kénköves tartalmu tó, mellynek vize a rheumatikus, köszvény, s elzsibbadási betegségekben foganatosnak hirdettetik; a minthogy a vidékiek fördésre erősen látogatják. F. u. Tersztyánszky és többen.

Magyarád, puszta, lásd Hidvég puszta, Heves vmegyében.

Magyarod, puszta, Somogy v.-megyében Igalhoz közel.

Puszta-Magyarod, magyar falu, Zala vármegyében, Ederics és Istvánd közt: 483 kath. lak., paroch. templommal, bortermesztéssel. Ut. p. Egerszeg.

Balaton-Magyaród, magyar falu, Zala vmegyében: 575 kath. lak., szép marhatenyésztéssel. F. u. gr. Széchenyi. Ut. p. Kanizsához északra 3 mfld.

Magyarát, oláh falu, Arad v.-megyében, Aradhoz kelet-északra 4 mfdnyire, kies vidéken, 14 kath., 9 ref., 2170 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 4593 3/8 hold, mellyből 1696 h. szántó, 848 3/4 h. kaszáló, 841 h. legelő, 841 h. szőlőhegy, 367 hold belsőtelek. Ebből majorsági-föld csak 62 h. kaszálló; a szőlőhegy dézmás; a többi urbériség. Földe közép-szerü, s terem buzát, kukoriczát és zabot. Szőlőhegye felette hires bort ad. Birja b. Ditrich József.

Magyarfalva (UherszkaWesz), tót falu, Liptó vármegyében, a Vágh bal partján: 19 kath, 219 evang. lak., több urasági lakházak. Nevezetes savanyuviz-forrásáról, mellyben hasonlóképpen sok lugsavany és lugföld alkotó részek találtatnak, használ a gyomor gyengeségében, máj- és lépdugulásokban, aranyérben, kőbeli betegségben: mértékletessen használva a hideglelésben is foganatos. F. u. Szentiványi fam. Ut. p. Okolicsna.

Magyarfalva (UherszkaWesz), tót falu, Poson vmegyében, a Morva vize mellett, ut. p. Stomfához 2 1/2 mfd. Lakja 708 kath., 78 zsidó. Van itt egy kath. paroch. templom. Harminczad, nagy urasági majorság, és tehenészet, szép vadakkal bővölködő erdő. Határa róna, homokos, de termékeny; rétjei igen jók. F. u. gr. Pálffy család.

Magyarka, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, Kardszaghoz tartozik.

Magyarlak, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába jobb partján: 412 kath. lak. Róna határa buzát, dohányt, kendert és sok szénát terem. A szentgothárdi uradalomhoz tartozik. Ut. p. Rába-Szent-Mihály.

Maholány (Maholincze), tót f., Bars vármegyében, a Zsitva mellett: 360 kath. lak. Makkos erdeje derék; rétjei jók. Vizimalom. F. u. gr. Keglevics. Ut. p. Verebély.

Mahomfa, magyar falu, Zala vgyében: 164 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Majdán, oláh falu, Krassó vármegyében, Oraviczához 1 órányira:

Digitized by Google

1 kath., 1309 óhitü lak., anyatemplommal, igen köves, kösziklás határral, nagy kiterjedésü szilvásokkal.

Majdán, magyar hely, Torontál vmegyében, a bébai uradalomban: 41 házzal, 684 kath., 4 zsidó lak., dohánytermesztéssel, szép fekvésü szőlőkkel. F. u. gr. Batthyáni. Ut. p Szeged.

Majdánka máskép (Nász Holyatin), orosz falu, Máramaros vmegyében, 550 g. kath., 7 r. kath., 50 zsidó lak., anyatemplommal. Határában van Rudavecz telep, 200 g. kath., 10 zsidó lak., nemkülönben Lopusnya, 137 görög kath., 19 zsidó lak. Van jó fenyves erdeje, sok fürészmalma, több érczes forrása, s helyben a gr. Teleki nemzetség gazdálkodó tisztsége. F. u. gr. Teleki, a kamara, Markocsány, Pogány, és több nemesek. Ut. p. Huszt.

Majerka, német falu, Szepes v.-megyében, Leibicz szepesi város határán, 201 kath., 398 evang. lak., kik polgári jogokkal élnek, gyolcsot csinálnak, zsindely-készitésben igen ügyesek. Kath és evang. szentegyház. Vizimalmok. Savanyuviz. Rengeteg, szép erdő.

Mályi, magyar falu, Borsod v.-megyében, Miskolcztól $^{10}/_{16}$ állomásnyira, $^{1}/_{3}$ részben róna, $^{2}/_{3}$ részben dombos vidéken. Határkiterjedése hiteles felmérés szerint $2356^{17}/_{32}$ hold. Ebből belsőtelek $42^{17}/_{32}$, szántóföld $975^{29}/_{32}$, rét $649^{6}/_{32}$, szőlő $313^{17}/_{32}$, erdő 31, legelő, utak, vizállás $451^{5}/_{32}$ hold. Majorsági birtok $1799^{1}/_{32}$, urbériség $499^{16}/_{32}$, római kath. egyház birtoka 32, reform. egyház birtoka 4, helység közös birtoka 22 hold. A szántóföldek rónán fekvő $^{1}/_{4}$-de jó minőségü, $^{3}/_{4}$-de azonban partos, nyirkos agyagos, amott a tiszta buza, rozs, árpa kevés trágyázással is, itt a rozs és zab is csak minden harmadik évi trágyázással terem. A rétek elkotusodások miatt keveset teremnek, s azért az állattenyésztés rosz karban áll. Lakosok száma 271 római kath., 163 ref., 1 evang., 153 óhitü, 32 zsidó. A római kath. anyaegyházhoz Kis-Tokaj, Ládháza s Nyék is hozzákapcsoltattak. A ref. leányház Ládházához tartozik. Az épületek közt kitünőbbek: a ref. templom, r. kath. pap- s uraságilak. A Héjő vize a határban több mocsárt okoz, s a réteket gyakran elnedvesiti. Birtokosok: Fáy Barabásnő, Aszalay László, Bárczay László és a Négyesy család.

Mályinka, magyar falu, Borsod vármegyében, a Bikkhegy között szük völgy-katlanban, Miskolcztól $2^{1}/_{16}$ állomásra; észak-nyugotra Dédes, északra Tardona, keletre ludnai puszta s Varbó, délről a diósgyőri határban alsó és felső hámor, nyugotra Visnyó. Határkiterjedése, a hozzá foglalt Ördöglyuki pusztával, melly többnyire hegyes erdőség 4410 hold, ebből 30 h. belsőség, 621 h. szántóföld, 289 h. rét és legelő, 25 h. szőlő, 3375 h. erdő, 70 hold ut, mocsár stb. Felszabadult urbériség $22^{3}/_{4}$ telek. A vidék északnak és délnek kopasz gerinczekben emelkedő hegy szirtek által szaggatott gazdag erdőségekkel koszorus hegyektől zárt, nyugotra alacsonyabb hegyeken át téres kilátás nyilik, északnyugotnak pedig az ős emlékü dédesi vár romjai emelik a vadregényes vidék szépségeit; maga a helység azonban kerek gödörben, hol a hegyekről összefutóvíz mocsárja légvonat által is alig tisztitva büszhödik, egészségtelen helyen fekszik. A szántóföld jó minőségü fekete föld, s hozzájárulván a lakosok szorgalma, minden gabonanemet jól terem, szőlő csekély, sokkal több figyelmet érdemel a gyümölcs tenyésztés, melly tekintetben Mályinkát e vidéken elsőnek lehet mondani; terem itt igen sok szilva, s alma, melly utóbbi

Digitized by Google

jóságáról híres a vidéken. A nagy kiterjedésü erdő szinte sok haszmot hajt mind az uraságnak, mind a lakosoknak, sertés azonban inkább csak házi szükségre tenyésztetik. Szarvasmarhát sokat tenyésztenek, munkájokat a lakosok leginkább ökrökkel végzik, s régebben köztük a ló egészen ritkaság volt, csak mióta a fuvarozás köztük divatba jött, kezdik a lótartást inkább megkedvelni. Van a határban palakő-bánya, egyszersmind épületnek való darázskő s mészkő is ásatik. Lakosok száma 596 lélek, kik közül 34 r. kath. a dédesi egyházhoz tartozik; 24 zsidó, 538 pedig reformatus, s ezeknek helyben van anyaegyházuk, nyelvkiejtésük a vidékiektől különböző s hasonlít a gömöri tótos kiejtéshez, s azt is tartják rólok, hogy e vidékre Gömörből szakadtak, különben erkölcsük igen szelid, különösen becsület tudók, s e tekintetben leginkább kitüntetik magokat a vidék lakosai közt, gyermekeik tanitására dicséretes gondot fordítanak, s a helységben alig találkozik egyén, ki irni, olvasni nem tudna Különös szokásként megemlítendő köztük, hogy vidékről szeretnek házasodni, a násznemet felczifrázott, szalagozott ökrökkel történik, a lakodalmat 2 – 3 napig is megülik, s ezért e vidéken leghiresebbek a mályinkai lakodalmak. A helységnek van egy kis malma. A helység feletti hegy északi oldaláből ered a Nyögő ér, melly Varbó, Parasznya, Radistyán, Lászlófalva s Kápolna helységeken keresztül folyván Szent-Péter városán tul szakad a Sajóba. Birtokosok e helységben: Szathmári Király József, Szathmári Király György, Latinák Márton s t b.

Majk, puszta, Komárom az uj rend szerint Esztergom vármegyében, Oroszlányhoz $^3/_{16}$, Talához $^2/_{16}$, Budapesthez $4^3/_{16}$ állomásra, közel a vértesi hegyek nyugoti tövéhez egy felséges gyönyörü vidéken, kevésbé hegyes, és a lapályos részen is nagyobbrészt erdőség; van mind e mellett jó darab szőllője, a völgyben rétsége. Határai keletről Biborka, délről Oroszlány és Kecskéd, nyugotról Környe, északról Zsemle. Kiterjedése 1200 hold. Majd közepett egymáshoz közel van 3 halastava. A nagyobbik partján az út mellett igen szép kinézésü dombon boldogasszony fogantatására szentelt szép kápolna áll a tóparton, több majorsági épületek, de legnevezetesebbé teszi a néma barátok régi zárdája, melly még maga épségében fennáll, s szabadalmas szűr és pokróczgyárnak használtatik. A gyár tulajdonosa az egész pusztát haszonbérlő Oesterreicher pesti kereskedő. Népessége e pusztának 127 kath., 38 evang., 19 ref., 10 zsidó; a kath. leányegyülekezet Kecskédhez tartozik, van azonban helyben is eskolatanitó. A klastrom két sarokra épült, szemközt észak-nyugotnak nézö emeletes hosszu épület, sarokszárnyai hajdan emeletlenek voltak, s balszárnyában fogott helyet a refectorium, többi részét a szerzethez tartozó főbb papok lakták. A homloképület előtt erős kőfallal körülövedzett udvar kertre, honnan ismét más ajtó nyilott át a kert mögött álló klastrom templomhoz. A kert mögött azzal négyszegre nagy tér volt elkeritve, ennek közepén állott a templom, mellynek egyéb részei ugyan már romban bevernek, de majd 20 öl magas tornya, tető nélkül ugyan, most is épen fenn áll, s kivált Szák felé messze emelkedve a magas erdőség közül is kitünik; két oldalra templom mellett fogtak sort a barátok magános lakai (remete lakai), mellyek most is épen fenn állanak s a pokróczgyárnoknak s családainak lakhelyül szolgálnak. Baloldalt a templomnak két sor magánlak áll, hat egy sorban, e két sort keskeny köz választván;

Digitized by Google

jobb oldalon csak egy sor áll; s e miatt a templom is nem közepett látszik, de ugyan ez elrendezés mutatja, hogy a most fennálló 18 helyett a remeteházak 24-re voltak számitva, s a jobb oldalon még egy sor épitetlenül kimaradt. A remeteházakat mindeniket külön két oldalon kőkeritéses kert veszi körül s ajtaik és ablakaik a kertekbe nyilnak, kertetlen részük zárt, hogy lakosaik egymást még csak ne is láthassák. Mindenik remeteház közepett keskeny járdával két részre osztatván, egyik oldalon egymásba nyiló két szobát, másikon külön a járdára nyilva egy kamarácskát s kis kápolnát foglal, konyhájokat a barátok a járdán tartották. A kápolnákban különféle fresko festések még most is látszanak, most azonban a gyárnokok által a kamara konyhául; a kerekded belső alakú kápolna éléstárúl használtatik. Kivül a remeteház ajtaja felett márványtábla áll; nevezetesek a hajdani, még most is teljes épségben fennálló refectoriumban található fresco festések is. Mint a régi irományokból kitetszik, itt hajdan nagyszerű kolostor állott, de milly szerzeté, az nem tudatik, annak helyén és némileg az akkor még fennállott romokat is használva, épitette és alapitotta országbiró gr. Eszterházy József a néma barátok számára a most is fennálló klastromot 1733-ban, nekik ajándékozá az egész pusztát, csak a vadászatot tartván fenn egyedül magának és maradékinak. A mostani tulajdonosa gr. Eszterházy Miklós.

Majlátfalva, magyar dohánykertész-falu, Temes vmegyében, Monostor, Kétfél, Fönlak és Német Sz. Péter helységek közt. Lakja 903 római katholikus, kik ide Szeged tájáról telepittettek. A helység határa 1293 hold föld, mellyet ideiglenes szerződés mellett birnak a királyi kincstártól. Földei gazdag fekete porhanyós agyagból állanak, mellyek dohányon kivül gyönyörü tiszta buzát teremnek. Van tanodájuk is.

Majom, magyar falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Rimaszombathoz 1 órányira: 51 kath., 175 ref., 48 evang. lak. Erdejében igen szép és vastag nyirfák találtatnak s nyirvízzel is kereskednek. F. u. b. Vécsey s m.

Nagy-Major, uradalmi majorság, Borsod vmegyében, a tardi határban, szeszgyárral. Birja h. Coburg.

Nagy-Major, puszta, Szabolcs vmegyében, Csegéhez tartozik: 62 kath., 1 evang., 22 ref. lakossal. F. u. b. Vay.

O-Major, falu, Szepes vmegyében, Leibiczhez tartozik.

Uj-Major, lásd Csénye.

Uj-Major, lásd Előszállás.

Majorfalva, Majer, tót falu, Zólyom vmegyében, rónán, ut. posta Beszterczebánya. Határa fekete föld s minden gabonanemre jó, marhatenyésztésre szinte alkalmas; van 12 urb. telke. A Garan a falu mellett folyik el. Lakja 140 evang., 51 kath. Birja a kamara.

Majorház, puszta, Poson vmegyében, Eberhard mellett: 54 kath., 8 evang. lak. B. Jeszenák szép kastályával, kertjével, nagy majorsággal. Ut. posta Poson.

Majorócz, tót falu, Zemplén vmegyében, közel Varanóhoz, s ut. p. Eperjes, az Ondava völgyében. Lakja 50 római, 130 görög kath., 8 evang., 8 zsidó. Határa 895 hold, mellyből beltelek 29 h., szántóföld 524 h., rét 237 h., erdő 105 hold; s ebből urbéri szántó 120, rét 40, legelő 25 hold, a többi majorsága Vladár Tamásnak, ki itt szép juhokat tenyésztet, és váltógazdaságot folytat. Szántóföldeinek fele dombos hegyeken fekszik, s igen ritka és sovány, hanem rétjei igen jó szónát teremnek.

Digitized by Google

Majos, német falu, Tolna vmegyében; 3 kath., 1288 evang., 8 ref. lak. Evang. anyaekklézsiával. Határa tágas és termékeny. Szőlőhegy. Vizimalom. F. u. a Perczel nemzetség. Ut. posta Bonyhád.

Majosháza, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, közel a Duna balpartjához, Pesthez délre 4 órányira: 450 ref., s nagyobb részben nemes lakossal. Birja a Jeszenszky család.

Mais, német-rácz falu, Baranya vmegyében: 1266 kath., 430 óhitü lak., kath., és óhitü anyaszentegyházakkal. Határa első osztálybeli; sok rét; nagy erdő. F. u. Károly főherczeg örökösei. Ut. posta Mohács.

Majsa, szabad m. város, Jász és Kun kerületekben, Halashoz keletre 2 mfdnyire: 5350 kath., 5 evang., 2 óhitü, 4 zsidó lak., kath. paroch. templommal, capitális oskolával. Fekszik a Sziktó mellett, mellynek partjain kövek ásatnak, mellyekből mész is égethetik. Határa nagyobb részt homokos, tanyákra itt ott felosztva, s inkább marhatartásra, mint földmivelésre használtatik. Ezt a várost 1743-ban ülték meg.

Majosfa, magyar falu, Zala v.-megyében, Nova mellett. Ut. p. Bakta.

Majsa, puszta, Tolna vármegyében, Henye puszta mellett, a dombóvári kerületben.

Majthény Maiczikov, tót f., Posony. Nyitra vgyében, a Dudvágh mellett, N.-Szombathoz $1\frac{1}{2}$ órányira: 566 kath., 27 zsidó lak., s első osztálybeli határral. F. u. gr. Eszterházy József.

Kis-Majtény, magyar-oláh f., Szathmár vmegyében, N. Majtényhoz északra $\frac{1}{2}$ órányira, a Krasznna mellett: 2 római, 723 g. kath., 365 ref. lak., ref. és görög kath. anyatemplommal. Határa róna, feketeföld, s mindent bőven terem; a Krasznában csíkot, halat, bőséggel foghat. F. u. gr. Károlyi. Ut. p. Bagos.

Nagy-Majtény, német mezőváros, Szathmár vmegyében, a Krasznna partján: 1146 római, 60 g. kath., 8 ref., 5 zsidó lak., szép kath. tornyos anyatemplommal. Van vizimalmá a Krasznán, derék gyümölcsöse, gazdag buzatermő földje, kaszállója, jó borttermő dombja. Tehetős lakosai contractus szerint dolgoznak és adóznak. F. u. gr. Károlyi nemzetség. Ut. posta Bagos.

Majtis, magyar falu, Szathmár vmegyében, szép erdejétől körülvétetve Jánkhoz közel: 14 r., 7 g. kath., 225 ref., 18 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Földeit, rétéit a Szamos gyakran elönti. Nagyobb része Jánkhoz tartozik, de birnak itt még Valyi Lajos, Isák Gáspár stb. Ut. postája Szathmár.

Majzel, német falu, Nyitra vmegyében, N. Pronához 1 óra: 428 kath. lak. F. u. Bosányi csal. Ut. posta Privigye.

Makk, puszta, Komárom az uj rend szerint Esztergom vmegyében, Ettéhez nyugot-délre, Csephez nyugot-északra $\frac{1}{2}$ órányira, nyugotról Csep, északról Szend, keletről Császár, délről Ette határozzák; földe a Szend felé eső fekete földü részt kivéve; általában homokos. Császártól a határ közepén keresztül nyulik egy szép rétség az ugynevezett makki ér partján, melly a csepi határon az ettei érbe szakad. Van továbbá e pusztának derék majorja épen a Tatából Pápára vező utban, hol vendégfogadó is létezik; legelői szárazak, birkatenyésztése fontos, mintegy 150 darabból álló ménese szép. Kis erdeje 30 hold körül foglal. Lakosa 36 kath., 5 ref. F. u. gr. Eszterházy Miklós, jelenleg haszonbérbe adatott.

Makád, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, a ráczkevi sziget legalsó szegletében, ut. posta Adony. Van 1249 ref. lakosa, anyatemploma, sok

Digitized by Google

erdeje, nádja, hala és szarvasmarhája. Birja a cs. kir. család.

Makavia, orosz falu, Beregh vgyében, ut. posta Munkácshoz délre $1\frac{3}{4}$ mfdnyire: 478 g. kath., 11 zsidó lak. Gör. kath. paroch. Határa rozsot, kukoriczát, zabot meglehetősen terem. F. u. Schönborn.

Kis- és Nagy-Mákfa, két magyar falu, Vas vmegyében, Hidvégtől és Vasvártól 1 óra: 374 kath., 10 evang. lak. Az elsőt birja gr. Festetics László, a másodikat Tóth, Szecsődy, Varga stb. Ut. p. Vasvár.

Makkos-Hetye, magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre $4\frac{1}{4}$ mfd., 53 kath., 10 evang., 8 zsidó lak. Kicsiny határa 230 hold, mellyből 174 h. szántóföld, 48 hold erdő. Tagositva van. Terem buzát, rozsot, árpát, kukoriczát, burgonyát, lóherét, luczernát, bükkönyt. Többen birják.

Makovistye, oláh falu, Krassó vmegyében, 391 óhitü lakossal s anyatemplommal.

Maklár, magyar m. város, Heves vmegyében, Egerhez délre $1\frac{1}{4}$ mfdnyire, 1538 kath., 452 ref. lak., az Eger vize mellett. Kath. és ref. anyaszentegyház. Határa áldott; s gabonát, dohányt, dinnyét, bort terem. F. u. az egri érsek.

Makó, magyar m. város, Csanád vmegyében, fekszik Szegedhez három mfdnyire, közel a Maroshoz, igen lapályos helyen, annyira, hogy 2—3 lábnyinál mélyebb pinczét nem lehet ásni, s innen a kutakban is bőséges a viz, de nem iható, minélfogva a lakosok leginkább a Marosból isznak. Népessége 20,644 lélek, kik közt 6763 romai kath., 2000 g. kath., 20 n. e. óhitü, 10,488 reform., 253 evang., 1120 zsidó. A magyar nyelvet mindnyájan értik, de a görög katholikusok közt vannak oroszok és oláhok is, kik magok közt ezen nyelven beszélnek. A város három részre osztatik u. m. Bujáki, Szent-Lőrinczi és Ujvárosi részre, s az Ujvárosi rész 70 esztendő alatt annyira növekedett, hogy az egész városnak szinte $\frac{3}{4}$ részét teszi. Van a városban 3 tornyos anyaszentegyház, mellyek közül egy a római, egy a görög katholikusoké, egy pedig a reformatusoké, és egy synagóga. Nevezetesebb épületek; a vármegye háza, a püspöki kastély, egy mellette lévő 11 holdnyi szép kerttel; az uradalmi nagy magház és tiszti lakások, a sóház, katonatiszti lakházak, a reformatusok emeletes iskolája, és több csinos magános épületek. A várost egy mértföldnyi erős töltés védelmezi a Maros ellen, mellynek feneke sok helyt iszappal annyira feltöltt, hogy egyenlő magosságu a város földével. A város határának kiterjedése 1406 sessiót foglal magában, egy sessót 56 holdjával, s ezt 1100 □ ölével számitván. Ebből a város belső telkeire esik 22, urbéri földekre $621\frac{1}{4}$, a város kaszállójára 154, szőlőkre és veteményes kertekre $24\frac{3}{4}$ erdőre $1\frac{3}{4}$, uraságí földekre 400 sessió. A föld kövér fekete agyag, néhol szikes, de homok egész határban nincs. Az ugarlás szokásban van, de háromszor nem szántanak, s még is jó aratás reménylhető. Termesztenek tiszta buzát és kétszerest, (tiszta rozsot sehol sem), árpát, zabot, tengerit, kevés kölest, sok kendert, zöldséget pedig oly bőséggel, hogy ezzel messze tájékokra is kereskednek. A dohány termesztésével a csekély ár miatt felhagytak. Szőlős kertjeikben sok bor terem, de nem állandó; gyümölcs fákat mostan kezdik nemesiteni. Erdeje igen kevés; füz és nyár fák itt-ott vannak; tüzifát a zombori és csanádi erdőkből szereznek. Marháik egy idő óta megfogytak, van azonban szép fajta szarvasmarhája, lovai, mellyek közt a mezőhegyesi ménestől származottak igen szépek, több ezer juh, mellyek nagy részt

Digitized by Google

közönséges birkák, nemesitett és magyar juh kevés van. Sertést bőséggel nevelnek, s kereskednek is némellyek a Bánátból hajtott jó fajta sertésekkel, s ezeket nem csak helyben, hanem a szomszéd tájakon is nyereséggel adják el. A kézmüvesség elég jó karban áll. Találtatik itt továbbá 1 gyógyszertár, 1 orvos, 5 sebervos. Határában több elpusztult helységek templomai, vagy legalább alapkövei látszanak. — Nevezetesen Kopáncs, Tömpös, Kis-Makó, Csókás, Dál pusztákon. Bálon sirok is fedeztettek fel, mellyekben 3—4 holttest, a törökök módja szerint ülve valának eltemetve. — Még a 17-dik században, s a 18-diknak elején, Makó királyi mező város volt. (oppidum regium), s 1717-ben és 1718-ban mint illyen 200 Rfrtot fizetett a kamarának. 1719-ben a király Nádasdy László csanádi püspöknek s következőinek adta át, de ezeknek 1777-ig csak árendát adott, hanem az emlitett esztendőtől kezdve Kristovich püspök urbéri szolgálatot kezdett kivánni. 1821-ben a Maros a nagy töltést elszakitván, a várost elboritotta, 746 házat eldöntött, 58,467 út szőlőt elpusztitott, a sóházban 10,600 mázsa sót elolvasztott, stb. Ezen nagy romlás után az utczák jobb rendbe szedettek, és homokkal, kavicscsal megtöltettek, a töltés pedig erősebbé tétetett. Van saját postahivatala.

Makocz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Havaj fil. 230 g. kath., 5 zsidó lak., 327 hold szántóföldel. F. u. többen. Ut. p. Komarnyik.

Makovicza, régi vár Sáros v.-megyében, lásd Zboró.

Makrancz, magyar falu, Abauj vmegyében, Szepsihez egy órányira: 820 kath., 7 evang., 64 ref., 26 zsidó lak. Kath. és ref. fil. templomok. Ékesíti a Bánó uraság szép lakháza. F. u. többen. Ut. p. Kassa.

Malachó, tót falu, Zólyom v.-megyében, egy völgy végén, partos oldalban, ut. posta Besterczebánya. Földe vasas agyag homokkal, termésre középszerü; terem benne rozs, zab és burgonya leginkább. Van 280 evang., 90 kath. lakosa, 15 urbéri telke. Folyója a Radova és Lachka Voda. Birja Radvánszky Ferencz, Gusztáv és Antal.

Malaczka, tót-német m. város, Poson vmegyében, a holicsi posta-, és országutban, Posontól 5 mfd. Számlál 2327 kath., 97 zsidó lak. Ékességére szolgál a kath. paroch. templom, az uraság roppant várkastélya, mellyben 305 ablakok számláltatnak; az ezt környékező 106 holdat elfoglaló felséges angolkert csinosan elrendelt szakaszaival, csavargós utaival, s egy pompás hársfa fasorral; a postahivatal; a franczicskánusok monostora és temploma, melly alatt szemlélhetni a Pálffy csal. temetkező helyét. Határa tágas, részint róna homokos, részint dombos, sok rozsot, kendert, árpát terem. Erdeje nagy; legelője, rétje bőven, van pálinka-háza, az uraságnak szép majorsága, tehenészete, nemesitett juhtenyésztése. vendégfogadója, népes országos-vásárai. F. u. h. Pálffy. Van saját postahivatala.

Maláutha (Alsó és Felső), puszta, Nyitra vmegyében, Gerencsér fil., az alsó 49, a felső pedig 42 kath. lak.

Málas (Kis), igen szép kis puszta, Bars vmegyében, N. Málas mellett. Szántóföldei mintegy 600 hold felé mennek, s termékenyek; rétje 60 holdnyi, legelője 800 juhot könnyen kitarthat. Van egy jövedelmes korcsmája is. Lakja 70 magyar kath. F. u. Foglár Imre. Ut. p. Zeliz.

Málas (Nagy), magyar falu, Bars vmegyében, Esztergom vmegye szélén: 386 kath., 21 ref. lak. Szántóföldje jó minőségü; legelője na-

Digitized by Google

gyon alkalmas a juhtenyésztésre. F. u. többen. Ut. posta Zeliz.

Malatin (Alsó, Felső és Közép), 3 közel egymáshoz közel fekvő tót f., Liptó vgyében, 251 kath, 243 evang. lak., egy patak mind a hármat keresztül folyja. F. u. Malatinszky, Fejérpataky, Kissely. Ut. p. Rosenberg.

Malatina, tót falu, Árva vmegyében, Liptó vármegye szélén: 706 kath., 7 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 59⅔ sessio. Vasbányák. Vizimalmok. Sovány föld. F. u. az árvai uradalom, s ⅙ a Kubinyi csal. Ut. p. Rosenberg.

Málcza, tót-magyar-orosz falu, Zemplén vármegyében, Deregnyőhöz nyugotra 1½ órányira: 596 római, 141 g. kath.. 48 evang., 170 ref., 63 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplom. 748 hold termékeny szántóföld. F. u. Orosz, Richter, Vékey, Lacsny; s. m. Ut. posta Nagy-Mihály.

Malczó, orosz-tót falu, Sáros vmegyében, Lénártóhoz keletre ½ órányira, a Tapoly mellett: 370 rom., 552 g. kath., 34 zsidó lak. Egy temploma mind két hitűek által használtatik. Rétje jó és elég; erdeje sok; fürészmalma van.

Maldur, régi német falu, Szepes vmegyében, Podolinhoz délre ¾ órányira: 878 kath., szorgalmas lakosokkal, kik sok gyolcsot szőnek és fejéritnek. Savanyuviz-forrás. F. u. a Görgey nemzetség. Ut. p. Lublyó.

Málé, tót-magyar falu, Gömör vmegyében, ut. p. Putnok mező-város szomszédságában, völgyben fekszik, 2-dik tót ajku helység a putnoki járásban. A lakosok száma 809-re megy, római katholikusok, bár eredetökre nézve tót ajkuak, mind a mellett mindnyájan magyarul jól beszélnek. Van benne 21½ urbéri és majorsági telek, 21 zsellér; 1200 hold erdő. Szántóföldje mindent megterem, rétje is meglehetős; a szarvasmarha tenyésztést kedvelik, a lakosok ugy a férfiak, mint az asszonyok még a szomszéd vmegyékben is juhnyirásról ismeretesek. Az egész helység gr. Serényi uradalmához tartozandó.

Málnapataka (Malinecz), népes tót falu, Nógrád vmegyében, hegyek közt: 18 kath., 1609 evang. lak., kik fenyődeszkák, zsindelyek, léczek készitéséből élnek. Határa roppant, s két mfdnyire terjed; fenyves erdeje szép; földe csak zabot és főzelékeket terem; a hegy oldalokon és tetőkön lévő irtványokon kaszálnak; fürészmalom és savanyuvizek van. Evang. anyatemplom. F. u. többen. Ipoly vize ezen határban ered. Ut. p. Zelene.

Málom, magyar falu, Baranya vmegyében, Pécshez fél órányira egy völgyben. Határa 1060 hold, melyből szántóföld 695 h., rét 247 h., legelő 61 h., szőlő 18 h., erdő 40 hold; ebből ismét urb. szántóföld 222 h., rét 217 h., legelő 60 h., szőlő 18 hold, majorsági szántó 173 h., rét 30 hold, erdő 40 hold. Földe sárga agyag, s terem rozsot és hajdinát. Lakosai fuvaroznak. Lakja 377 r. kath. Birja a pécsi kath. székesegyház.

Malomháza, németül Minihof, horvát falu, Sopron vármegyében, Sopronhoz délre 2½ mfd., 520 kath. lak. Dombos határa sovány, s van 1167 h. szántóföldje, 22 h. rétje, 291 kapa szőlője, 600 hold erdeje, melly legelőnek is használtatik. Urbériség 43 egész telek. Erdeje tölgy és fenyő. Bora kelendő. Birja h. Eszterházy.

O-Malomsok, magyar f., Győr vmegyében, Marczaltőhöz 1 fertálynyira: 241 kath. lak. F. u. gr. Amade örökösei. Ut. p. Pápa.

Uj-Malomsok, magyar falu, Győr vmegyében, közel az előbbeni faluhoz: 56 kath., 620 evang., lak., evang. anyaekklézsiával. Homokos

Digitized by Google

határa gabonát és jó dohányt termeszt. F. u. gr. Amade örökösei.

Malomszegh, tót falu, Nyitra vmegyében, Nyitra jobb partján: 376 kath., 54 zsidó lak. Fekszik Surányhoz 1 órányira. Földe termékeny, rétjei kövérek, vannak hasznos malmai a Nyitra vizén. F. u. többen. Ut. posta Érsekujvár.

Malonya, Malinany, tót f., Bars vmegyében, Ar. Maróthoz délre 1. mfd. 320 kath. lak. F. u. gr. Keglevics. Ut. p. Verebély.

Malonta, puszta, Székesfejér vármegyében, Ercsi mellett: 4 kath., 8 ref. lak.

Maluzsina, tót falu, Liptó v.-megyében: 258 kath., 26 evang. lak. Kősziklás hegyek és erdők közt. Kath. paroch. templom, és számos nézésre méltó királyi bányák, három épületekkel. Főképen nevezetessé teszi ezen helyet nagyban dolgozó rézhámora, mellyben szokott a Szomolnokról ide küldött réz is olvasztatni. F. u. a kamara. Ut. posta Okolicsno.

Mána, puszta, Veszprém vmegyében, Kenese mellett.

Mána, puszta, Csongrád vmegyében, Csongrádhoz tartozik.

Manczisko, puszta, Nyitra v.-gyében, Pereszlény fil. 12 kath. lak.

Mánd, magyar nemes helység, Szathmár vmegyében, közel Kimörőhez: 6 kath., 486 ref., 13 zsidó lak. Ref. anyatemplommal. Földe, rétje, erdeje kevés, de termékeny. F. u. a Mándy jeles nemzetség fiú ágon, és számos leány ágon lévő nemesek. Ut. posta Szathmár.

Mánd, puszta, Zala vmegyében, Bük mellett.

Mándok, magyar mező város, Szabolcs vmegyében: 273 római, 54 g. kath., 1097 ref., 51 zsidó lak., ref. anyatemplommal, országos vásárokkal. Van 45⅝ első osztálybeli egész telke, nevezetes marha és sertés tenyésztése. F. u. a gr. Forgács nemzetség, s feje egy uradalomnak. Ut. p. Vásáros-Namény.

Mánfa, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 4685 hold, mellyből urbéri beltelek 20, szántó 517, rét 157, legelő 400, szőlő 48, uraságí beltelek ⅝, erdő 3500 hold, rét 41 hold. Földe hegyes, kavicsos; van egy Kőlik nevü barlangja, mellynek hossza még nem tudatik. Lakja 461 r. kath. Birja a pécsi székesegyház.

Maniga (Malszenicz), tót falu, Nyitra vmegyében: 547 kath., 11 zsidó lak. Fekszik a Bláva vize mellett a N. Szombatról Vágh-Ujhelyre vivő országutban. Földe, rétje igen sok; bort termeszt; erdeje, vizimalma, s kath. paroch. temploma van. F. u. gr. Batthyáni Jánosnő.

Mankócz, tót falu, Bars vmegyében, erdős hegyek közt: 218 kath. lak. Földe kevés és sovány, gyümölcse sok; erdeje elég. F. u. a religyioi kincstár, s az elefánti uradalomhoz tartozik. Ut. p. N. Tapolcsán.

Mántelek, puszta, Pest-Pilis vármegyében, Gyónhoz nyugotra, b. Laffert birtoka.

Mánya (Kis), magyar falu, Nyitra vmegyében, a Zsitva vize mellett: 275 kath., 152 ref., 45 zsidó lak. Határa jó termékeny; rétjei elegendők, van nádas kaszállója is. Van itt reform. anyaszentegyház. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Mánya (Nagy), tót falu, Bars vármegyében, a Zsitva mellett: 791 kath. lak. Kath. paroch. templom. Földe jó buzát terem. Szőlője, erdeje s nagy juhtenyésztése van.

Nagy-Mány, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, Bicskéhez ½ óra: 653 kath., kik közt németek is vannak, 1490 ref., 5 óhitü, 1 zsidó lak. Ref. anyaekklézsia. Kath. szentegyház, mellyben egy helybeli admi-

Digitized by Google

nistrátor teszi a plebániai szolgálatot. Buzája igen sikeres. Erdeje, szőlőhegye tágas. F. u. gr. Batthyáni Kázmér zártömege.

Kis-Mányok, német falu, Tolna vmegyében: 443 evang., 10 zsidó lak. Evang. anyaekklézsia. Bora jó; erdeje, rétje elég, dohányt termeszt. F. u. gr. Apponyi György. Ut. posta Bonyhád.

Nagy-Mányok, német falu, Tolna vmegyében: 962 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Kőszénbánya. Mészégetés. Sok patak-malom. Szőlőhegy. Erdő. Kövér rétek. F. u. a pécsi káptalan éneklő kanonokja. Ut. p. Bonyhád.

Maracs, puszta, Veszprém vmegyében.

Maráza, német falu, Baranya vmegyében: 582 kath., 4 zsidó lak., kath. fiókegyházzal, bortermesztés. F. u. a pesti egyetem. Ut. posta Pécsvárad.

Tót-Marácz, vindus falu, Vas vmegyében: 40 kath., 293 evang. lak. F. u. gr. Batthyáni.

Marcsa, puszta, Pest-Solt vmegyében, a kalocsai határban, 150 hold földdel; az érseké.

Marcsek (Markofalva), tót falu, Trencsén vármegyében, a Vágh jobb partján. Lakosi, kik 228 kath. és 3 zsidóra mennek, a Vághban sok pisztrangot fognak. Ékesíti a helységet az uraságnak a Vágh partján lévő kastélya. F. u. Ordódy család. Ut. posta Trencsén.

Márcz, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugot-északra 1¾ mfd. 1160 kath. lak., s paroch. templommal. Határa agyagos, kövecses és sovány. Van 646 hold szántóföldè, 127 hold rétje, 12 hold legelője, 5 hold szilvása, 1480 kapa szőlőhegye, 1900 hold erdeje. Fő gazdasága gyümölcs. Cseresznyéje sok és a bécsi piaczon is hires; jó fajta almát és kevés gesztenyét is termeszt. F. u. h. Eszterházy Pál.

Marczal, magyar falu, Nógrád vmegyében: 692 kath., 35 evang., 15 ref., 14 zsidó lak., kath. paroch. templom. Több csinos uri lakházak. Határa sok javakkal megáldatott. Van kövér földe és rétje, szép erdeje. F. u. Szentiványi Sebestyén, Rajcsányi, Tornyos, Básthy. Ut. posta Balassa-Gyarmat.

Marczali, magyar m.-város, Somogy vmegyében: 2186 kath., 10 ref., 42 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal, postahivatallal. Határa termékeny, szőlőhegye nagy kiterjedésü s igen hires fejér és vörös bort terem; az uraság eredeti schweiczi tehenészete különösen szép; erdeje is derék. F. u. gr. Széchenyi Pál.

Marczaltő, magyar m.-város, Veszprém vmegyében, a vasi, sopronyi, győri, veszprémi határok összejövetelénél a Rába és Marczal vizei közt: 693 kath., 98 evang. lak. Van itt kath. paroch. szentegyház, szép uraságí kastély és angol kert, 2 derék kőhíd a Rába és Marczal vizein, hol vám is szedetik. Határát az árvizek nagyon járják, s ez előtt felette mocsáros volt, de gr. Amade Antal roppant költségü csatornákkal a Marczal posványaiból a vizet egyenesen a Rábába vitetvén, az által több ezer hold lett haszonvehetővé. Fája kevés, hanem nádja és szénája nagy bőséggel van. F. u. gr. Amade örökösei.

Marczalháza, magyar, kis részben tót falu, Komárom vmegyében, Kurtakeszihez közel a Zsitva folyam mellett rónaságon fekszik és számlál 506 kath., 528 ref., 15 zsidó lak. Ref. anyaegyház. Határa 4358 holdnyi, s van itt 53½ jobbágytelek, mellyből 3⅝ curiális, ½ iskolaé, ½ a kurtakeszi plebánusé, 49 robotos, 10 udvartelki ház, 34 robotos zsellér, 3 szabados; telkes gazda 92, házatlan

Digitized by Google

zsellér 24. Uraságí szántóföld 1480 mérő, 740 hold, 40 h. kenderes, 41 1/3 hold kaszálló. A szőlőből 115 uraságí, 400 kapás jobbágyi. Papi dézmát birja az uradalom, s természetben szedi, a kilenczed 4 ezüst forintért váltatik meg egy telek után, s illy telek ára közép számitással 1500—2000 váltó forint. Földe nagyobb részt fekete homok s igen jó termő, Virth felől sárga homokos. Legnagyobb nevezetessége e helységnek az uradalom szeszgyára, 1 gőzkazánnal, 3 burgonyazuzó, 11 élesztőkáddal. Naponként 75 köböl burgonyából 10—13 akó 20—25 foknyi szeszt éget, mellynek akóját 30—35 vforintért adja, s 11 személyt foglalatoskodtat. Épületei s felszerelési tőke 25,000, forgótőke 9900 pfrt. F. u. h. Pálffy, s a bátorkeszi uradalomhoz tartozik.

Marczihása, oláh falu, Bihar vmegyében, Szalonta mellett, a Korhány vizénél: 18 r. kath., 300 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal, 17 4/8 urbéri telekkel. Birja a Thurzó nemzetség, mellynek itt szép laka s tágas kertje van. Határa mintegy 3000 holdnyi, s mindent jól megterem.

Marczinfalva, falu, Abauj vgyében, Szántó mellett esik s mintegy 150-re menő lakosi is oda számláltattak.

Márfa, magyar falu, Baranya vmegyében: 5 kath., 400 ref. lak., ref. anyaekklézsiával, jó határral, szőlőhegygyel. F. u. a siklósi uradalom. Ut. p. Siklós.

Marfő, puszta, Heves vmegyében, lásd Tisza-Földvár.

Margita, oláh-rácz falu, Torontál vmegyében, az alibunári mocsár mellett, a Temesvárról Pancsovára vivő postautban: 10 kath., 1940 n. e. óhitü lak., óhitü anyatemplommal, postahivatallal és váltással Detta és Alibunár közt, 56 6/8 egész jobbágytelekkel. F. u. a kamara.

Margita, magyar m.-város, Bihar vmegyében, kies szőlőhegyekkel s erdőkkel rakott vidéken, Debreczenhez 7 mfdnyire, postahivatallal és váltással Székelyhid és Déda közt. Van 3218 lak., kik közt 2062 ref., 762 r. kath., 88 n. e. óhitü, 21 g. kath., 10 ágostai, 275 zsidó. Ref., és romai kath. anyatemplomok és synagóga. Határa 8195 1/2 hold, mellyből urbéri szántó 498 3/4, kaszálló 166 3/4, 550 h. legelő, és 1063 h. szőlő; majorsági szántó 1691 h., rét 728, erdő 1998 hold. Földe kemény agyagos, s leginkább megtermi a rozsot, zabot, trágya után a buzát; fejér bora sok és jó; rétjeit a Berettyó iszapolja, mellyen az uraságnak nagy malma van 4 köre. Ezenkivül 260 kézmüves van itt és 15 kereskedő. Országos vásárt 6-ot tart, u. m. jan. 6., böjt közepén, apr. 24., jul. 13., sept. 14., és nov. 5-kén, mindenkor Szerda, Csötörtök, és Péntek napokon. A két magyar hazában hires a böjtközi baromvásár. Általjában a baromvásárok Szerdán és Csötörtökön, a kirakó-vásárok Pénteken tartatnak, s ugyan e napon a hetivásárok. Van itt továbbá sóház, gyógyszertár, sör- és szeszgyár. F. u. gr. Csáky Sándor.

Margita, puszta, Szabolcs v.-megyében, Polgárhoz tartozik.

Margita (Szent), puszta, Zala vgyében, Ráth és Csernefölde közt.

Margitfalva (Margetzan), tót falu, Szepes vármegyében, a Hernád és Gölnicz vizek összefolyásánál: 517 kath. lak. Bányáiban ezüstöt is ásnak. F. u. a Jékelfalusy nemzetség.

Margonya, tót falu, Sáros vármegyében, Nyirjeshez 1 órányira: 175 kath., 28 evang., 16 zsidó lak. Evang. templom. Kastély. Jó rét, legelő, erdő. F. u. gr. Dessewffy. Ut. p. Bártfa.

Máriaháza, puszta, Pest-Solt vármegyében, Solt mellett, s a solti közbirtokosoké.

Digitized by Google

Márialaka, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, Kisujszállás birja.

Márialigete, puszta, Moson vármegyében, Hegyesmalom mellett, ritka gazdasággal, s nézésre méltó térönlözéssel. F. u. Károly főherczeg örökösei.

Mariasdorf, német falu, Vas vármegyében: 158 kath., 292 evang. lak., kath. paroch. szentegyházzal. Hegyes határ. Hegyeiben kőszén találtatik. A borostyánkői uradalomhoz tartozik. Ut. posta Kőszeg.

Maria-Schnee, kis bányahelység, Krassó vmegyében: 2 kath., 194 óhitü lak.

Mára-Pócs, lásd Pócs, Szabolcs vármegyében.

Mariathal (Marianka, Mariavölgye), tót falu, Poson vmegyében, Posonhoz 2, Stomfához ½ órányira, egy kies sürü erdőkkel benőtt völgyben. Számlál 802 kath. lak. I. Lajos 1377-ben egy pauliпusok klastromát alapitott itt, s ezen helységgel és Beszterczével megajándékozta, de később ezt utolsót a Fuggerek megvették. Egyébiránt a templomban felállitott Szüz-Mária csudatevő képe miatt nagy becsben tartatott ez a különben igen csekély hely, mind a régi királyoktól, mind a nagyobb magyar uraktól. Rozgonyi László 1471-ben ezen klastromnak adá posoni házát, melly a fejér-barátok (Veiszmünchenhaus) neve alatt a hosszu utczában maig is ismeretes, s melly mint szabad nemes curia csak 1833-ban adatott királyi adomány mellett Fischer nevü kereskedőnek. A helység pedig II. József ideje óta a kamara birtokában van. Kisasszony napján nagy búcsu tartatik itten.

Marienfeld, Nagy-Tezrem, igen szép és gazdag német falu, Torontál vmegyében, Mokrinhoz keletre egy órányira; 1966 kath., 4 evang., 40 óhitü, 14 zsidó lak., kath. paroch. templommal, 118 egész telekkel, s feletте termékeny első osztálybeli határral. Lakosai szép lovakat tenyésztenek. F. u. Nákó János.

Marikova, elszórt tót falu, Trencsén vmegyében; a hegyek közt: 2263 kath., 1 evang., 100 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Synagóga. Lakosai fával kereskednek, pálinkát főznek, fuvaroznak. Van egy derék kőbányájok is. F. u. b. Balassa és gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Kis-Marja, szabad magyar város, Bihar vmegyében, Váradhoz 3 mfd., lapályos sikságon, u. postája Pocsaj. E város egészen szabad volt már 1848 előtt, s utolsó földesura Bocskay István vala, s ugy ennek, mint Báthory Gábornak, Rákóczy Zsigmondnak, Bethlen Gábornak és nejének Katalinnak, ugyszinte Apaffy Mihálynak adomány leveleik eredetiben a város levéltárában őriztetnek. Határa, mióta a kaszai pusztától elesett, szük s mintegy 4000 holdra megyen, melly leginkább szántóföld és rét legelő; szőlője nincsen; erdeje is nagy részben elpusztult. Azonban földe igen termékeny, s szabad lakosi azt kitünőleg müvelik; gyönyörü szarvasmarhát tartanak, s azzal kereskednek. Határát a Berettyó vize öntözi. Országos-vásárt hármat (vizkereszt után hetfőn, pünkösd után kedden és dec. 8-kán), hetivásárt pedig minden hétfőn tart. A város északi részén látható még egy régi földvár maradványa is. Népessége 2083 reformatus, el nem korcsult szabad magyar, derék anyatemplommal, s oskolával.

Nagy-Marja, puszta, Bihar v.-megyében, Kis-Marja mellett, Váradhoz három mfldnyire. Határa közel 8000 hold, s egészen róna gazdag szántóföldekből és rétekből áll. Birják felét Beöthy László, felét Beöthy Ödön.

Digitized by Google

Márk, tót-magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Málcza fil. 360 romai, 220 g. kath., 90 ref., 55 zsidó lak,. 820 hold szántóföldekkel. F. u. többen.

Márk-Csemerje, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében: 95 római, 360 g. kath., 20 zsidó lak., 391 hold szántóföldekkel. F. u. Okolicsányi, Szirmay. Ut. p. Komarnyik.

Markaz, elmagyarosodott tót falu, Heves vmegyében, a Mátra hegye alatt; Sz.-Marihoz dél-nyugotra $1\frac{1}{2}$ mfdnyire: 783 kath. lak., paroch. templommal, egy régi vár omladékkal, nagy erdővel, s marha- és juhtenyésztéssel. F. u. gr. Eszterházy, b. Baldáchy, Ocskay, b. Orczy Lőrincz, Tarródyné, Halasy Károly, Orczy, Perlaky. Ut. p. Eger.

Markháza, puszta, Nógrád v.-megyében, Kazar fil. 129 kath., 10 evang. lak. F. u. gr. Toroczkay.

Márko, német falu, Veszprém vmegyében, Veszprém mellett a pápai utban: 1042 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Határa köves és vizenyős; rétje kevés kevés, erdeje szép; vizimalma van. F. u. a veszprémi káptalan.

Markócz, magyar falu, Somogy vmegyében, a Dráva mellett: 5 kath., 188 ref. lak., kik a bogdásai anyaklézsiához tartoznak. F. u. Festetics Antal. Ut. p. Istvándi.

Márki, puszta, Zala vmegyében, Vakonya mellett.

Markócz, vindus falu, Vas v.-megyében: 424 kath. lak. F. u. gr. Batthyáni.

Markófalva, tót falu, a Vágh vize mellett: 283 kath. lak., az Ordódy család kastélyával. Ut. p. Zsolna.

Markota, magyar falu, Győr vmegyében, a Tóközben: 400 kath. lak., kik sok lencsét termesztenek, és jó lovakat tartanak. F. u. a győri káptalan. Ut. p. Győr.

Markovecz, oláh falu, Temes vmegyében, hegyek alatt, ut. postája Kudricz $\frac{1}{2}$ mfd. Van itt 16 r. kath., 1572 n. e. óhitü lak., 75 fél, 197 negyed telek, 14 zsellér, egy óhitü templom 2 lelkészszel. Urbériség $3904\frac{1}{16}$ hold, u. m. 2082 h. szántó, hegyi és völgyi kaszállók 891 hold, házhelyek 290 h., legelő 347 h., hegyvámi szőlők $133\frac{10}{16}$ h., szorgalmi kertek és szilvások $60\frac{7}{16}$ hold. A majorsági birtok mennyiségét nem tudom. Határa nagy részt kősziklás, s kavicscsal vegyült agyagos hegyekből s völgyekből áll. Legmagasabb hegye a Versiosor, mellynek oldalában fekvő szőlők Temesben talán a legjobb bort termenék, de tunya lakosai által parlagban hagyatnak, s ugyan ezek földeiket is a szomszéd kudriczi németeknek sokszor csekélységért bérbeadják, vagy elzálogositják. Birja a királyi kincstár.

Markovics, tót falu, Thurócz vmegyében, 15 kath., 18 evang. lak. Sík termékeny határral. F. u. nemesek. Ut. p. Rudnó.

Márkusfalva (Markuska), tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Csetnekhez $1\frac{1}{2}$ órányira: 8 kath., 310 evang. lak., kik gabonával, lóval kereskednek. Földe hegyes, sovány, s vizmosásoknak van kitéve. F. u. nagyobb részt az Andrásy nemzetség.

Markusfalva (Markschdorf), tót falu, Szepes vmegyében, a Hernád vizénél, Iglóhoz egy órányira: 476 kath., 27 evang. lak. Kath. paroch. Több szép kastély. Márványbánya. F. u. a Marjássy nemzetség.

Markusócz, vindus falu, Vas vmegyében: 63 kath., 103 evang. lak. F. u. Zsohár József. Ut. postája Radkersburg.

Marócsa, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, az Okor és Almás folyók közt, mellyek árjai ron-

Digitized by Google

gálják, ut. postája Szigetvár. Határa 2220⅝ hold, mellyből uraságí rét 14, erdő 1505, berek 137, urbéri szántó 377, rét 104, közös legelő 66, háztelek 14⅝ hold. Földe igen jó. Lakja 300 reform., anyatemplommal. Birja gr. Batthyáni Iván.

Marócz, német falu, Baranya vmegyében, völgyben, ut. posta Pécs. Határa 1246 hold, mellyből urbéri szántó 492, rét 105, erdei legelő 500, szőlő 35, uraságí szántó 113, erdő 500 hold. Földe sok javitást kiván. Lakja 464 r. kath. Birja b. Puchner.

Marócz, falu, Zala vmegyében, Sz.-Adorján mellett.

Püspök-Márok, német falu, Baranya vármegyében: 411 kath. lak. Kőbányával. F. u. a pécsi püspök. Ut. posta Mohács.

Rácz-Márok, shokacz f., Baranya vármegyében: 1005 kath., 15 óhitü lak., szőlőhegyekkel, sertés- és marhatartással. F. u. Károly főherczeg örökösei.

Német-Márok, német f., Baranya vármegyében: 353 kath., 4 zsidó lak., paroch. szentegyházzal, szép lótenyésztéssel, régi sánczok nyomaival. A dárdai uradalomhoz tartozik. Ut. p. Lapancsa.

Papi-Márok, két magyar-tót falu, Beregh vgyében, Beregszászhoz 2 mfdnyire: 274 r. kath., 56 g. kath., 364 ref., 7 zsidó lak., kik sok faeszközöket, edényeket csinálnak. Márokon kath. fil., Papin ref. anyaszentegyház van. F. u. Vitkay, Nájpauer, Bay s m.

Marokföldе, magyar falu, Zala vmegyében, 200 ref. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. A.-Lendva.

Marokháza, puszta, Komárom vmegyében, Olcsa és Bogya közt 5 magyar lakossal. Határa 195⅝ hold, mellyből 1⅛ h. belső telek, 164⅜ h. szántóföld, 24²⁄₈ h. erdő, 6 h. lapos és mocsár. Szántóföldе egy részben homokos, de általában termékeny fekete agyag, melly buzát, rozsot, árpát, zabot, burgonyát jó sikerrel terem. Az erdő fáczántenyésztésre használtatik. F. u. gr. Zichy István.

Marohháza, tót falu, Nógrád vmegyében, egy keskeny völgyben. 231 kath., 13 evang. lak. Földei a hegyoldalban javitást kivánnak, erdeje és lehetős rétje van. F. u. többen. Ut. p. Szakál.

Maros, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Sió mellett, 82 kath., 411 ref., 4 zsidó lak., ref. anyatemplommal, termékeny homokos határral, szőlőskerttel. F. u. gr. Széchenyi Lajos. Ut. p. Lepsény.

Kis-Maros, német falu, Nógrád vmegyében, a Duna mellett, ut. posta Váczhoz nyugotra 1 mfd. Szántóföldei nagyon kövesek és roszak, főgazdasága négy szőlőhegyében áll, mellyek igen jó bort teremnek. Egész urbéri telek 9½. Uraságí rét 50 hold. Lakja 430 kath. A helységtől 150 öl távolságra folyik a Duna. Birja a kir. korona.

Nagy-Maros, német-magyar-tót m.-város, Honth vármegyében, a Duna balpartján Visegráddal általellenben, egy felette szép vidéken. Számlál 2299 kath., 359 ref. lakost. Kath. és ref. anyaszentegyházak. Vendégfogadó. Határa nagy részt hegyes, dombos; jó rozsot, dohányt, sárga dinnyét, sok gyümölcsöt és bort terem. Gesztenyés erdeje nagy; fája olly bőséggel van, hogy belőle több ezer ölet szállithat Pestre hajókon; Duna-malmaiból szinte szép hasznot vesz. F. u. a szent korona, s egy részét teszi a visegrádi uradalomnak.

Nagy-Maros, oláh falu, Bihar vármegyében, a váradi deák püspök béli uradalmában, 315 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Hegyes határa sovány, erdeje szép; patakja a helységben 5 malmot hajt; dió, alma,

Digitized by Google

szilva igen sok terem; határa különösen alkalmas juhtartásra; s lakosai fászerszámokat csinálnak.

Kis-Maros, oláh falu, Bihar v.-megyében; hegyek közt, a váradi deák püspök béli uradalmában, 220 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Fekvése szép; földe nem sovány, s juhtartásra alkalmas volna; erdeje elég.

Marosfalva, magyar f., Bars vmegyében, Uj-Bars mellett, 26 kath., 273 ref. lak. F. u. gr. Hunyady.

Maróth (Egyházas), Morawcse Kosztolne, tót falu, Honth v.-megyében, 46 kath., 203 evang. lak. Evang. templom. Több uri lakházak. Van jó bort termő szőlőhegye, gesztenyéje, elégséges legelője, erdeje. I. Károly, I. Lajos és Corvin Mátyás alatt város volt. F. u. többen.

Maróth (Apáth), Moravicz, tót falu, Honth vmegyében, az Ipolyságtól Dévára vivő országutban, 20 kath., 207 ev. lak. Jó föld, rét, legelő. Bortermesztés. F. u. a Cisterciták.

Aranyos-Maróth, tót m.-v., Bars vmegyében, a Zsitva partja mellett, Nyitrától 6 mfdnyire, 1394 kath., 2 evang., 2 ref. lak., kik földmivelésből, mesterségekből, posztó csinálásból táplálják magokat. Több csinos épületei közt említést érdemlenek a szép kath. paroch. templom, mellyet Migazzi Cardinalis épittetett; az uraság kastélya s gyönyörü kertje; a vármegye háza, stb. Vidéke Maróthnak kies és termékeny; erdeje szép; legelője szüken. Van liszt- és fürészmalma; heti és országosvásárjai. F. u. a g. Migazzi örök., s feje egy uradalomnak. Ut. posta Verebély.

Maróth, puszta, Somogy vmegyében, gr. Hunyadié.

Maróth, (Pilis), magyar f., Esztergom vármegyében, Esztergomhoz keletre 1½ óra, gyönyörü vidéken, a Duna felöl rónaságon, egyébütt dombon erdös hegyektöl környezve. Határa 10,184 hold, mellyből 1537 h. szántóföld, 333 h. rét, legelö 406 h., szöllöhegy 747 hold, irtvány 128 h., erdö 6000 h., vizek 600 h., utak, árkok 238 h. Ezekből majorsági szántóföld 233 hold. Egész urbéri telek 40. Lakja 1283 kath., 450 ref., kath. és ref. paroch. templomokkal. Szántófölde jobbára sárga agyag; rétjei jók; bora hires; erdeje gyönyörü. A Dunán kivül van Malomvölgyi patak, melly 5 malmot forgat. Basaharcz hegyen hires bort termö szöllöhegy; Kishegyen Dobozy László várának omladékai láthatók. Birja a kir. k. alapitvány.

Marsina, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Béga vize mellett, Kossovához fél órányira: 3 kath., 398 óhitü lak., óhitü anyatemplommal, jó egyenes fekvésü szántóföldekkel. F. u. a kamara.

Marsova, tót falu, Trencsén v.-gyében, Predmir mellett, 145 kath. lak., kicsiny de termékeny határral. F. u. többen.

Mártély, puszta, Csongrád v.-megyében, Vásárhely és Mindszent közt 200 kath. lakossal. F. u. Károlyi nemzetség.

Martinya, vindus falu, Vas v.-gyében, a lendvai uradalomban, 132 kath. lak.

Martincza, puszta, Tolna v.-gyében, Pinczehely határához tartoz.

Martinka (Krajna), Feketepatakhoz fél órányira fekvö orosz falu, Beregh vmegyében, 189 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. Schönborn. Ut. postája Munkács.

Martinka (Kis), orosz falu, Beregh vmegyében, 62 g. kath., 3 zsidó lak. Paroch. templom.

Mártyánsz, vindus m.-város, Vas vmegyében, Muraszombat mellett, 40 kath., 190 evang., 4 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyházzal. Róna termékeny határ. F. u. Batthyáni és

Digitized by Google

Szapáry grófok, s a muraszombati uradalomhoz tartozik.

Márton, magyar falu, Zala v.-megyében, 218 kath. lak. F. u. a kapornaki apát. Ut. p. Szalabér.

Marton, puszta, Somogy vgyében, Inkey Ádámé.

Nagy-Marton, magyar falu, Somogy vármegyében, 51 kath., 81 ágostai, 384 ref., 10 zsidó lak. Ref. leányekklézsiája a csurgói anyához tartozik. Szőlőhegy. Kövér szántóföld. F. u. gr. Festetics László. Ut. postája Zákány.

Mártonfa, magyar falu, Baranya vármegyében, Pécsre vezető országuttól kis $^1/_4$ óra, 386 r. kath. lak. Határa $1292^3/_8$ hold, mellyből beltelek $22^6/_8$ h., szántó $825^1/_8$ h., rét $95^1/_8$ h., legelő 218 h., szőlő $129^6/_8$ hold, majorsági föld $1^2/_8$ hold. Sárgás agyag földe rozsot, árpát terem; vörös bora jó. Birja a pécsi püspök.

Martonfa, magyar falu, Vas v.-megyében, 132 kath., 30 evang., 20 zsidó lak. F. u. Felsőbüki Nagy Sándor, Ut. p. Sümeg.

Martonfa, puszta, Zala vmegyében, Teskánd és Boczfölde közt.

Martonfalva, vegyes tót-magyar falu, Nyitra vmegyében, a Zsitva mellett, 343 kath., 12 ref., 18 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Martonfalva, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vármegyékben, Rima-Szécshez $^1/_2$ mfdnyire: a Rima mellett, 48 kath., 359 ref. lak., kiknek több felénél nemes. Ref. anyaszentegyház. Jó föld, rét és legelő. Ut. posta Putnok.

Martonfalva, magyar falu, Szabolcs vármegyében, a Nyirségen, nem messze Nyir-Adonyhoz: 14 r., 112 görög kath., 14 reform., 7 zsidó lakossal. F. u. b. Vécsey, Gellért, Kálmánczy, Morvay, Nagy, Posgay, Jánky, Krucsay. Ut. posta Nagy-Kálló.

Mártonyi, magyar falu, Borsod vármegyében, a megye tornai szélén, Szendrőtől $^8/_{16}$, Torontáltól $^2/_{16}$ á'lomásra, a Szendrőtől Sz. Jakabon át Tornára vivő országut mellett, keleti s északról hegyes erdőkkel, délről dombokkal változó téres vidéken. Szomszédai Szend, Meszes, Szalonna, Borsodi, Dobodil és Rákó-Barakony tornai helységek. Határkiterjedése 4002 hold, ebből 77 hold belsőség, 1206 h. szántóföld, 391 h. rét, 42 h. szőlő, 2241 h. erdő, 35 h. használatlan. Urbériség 13 harmadik osztálybeli telek. Lakház van 111, lakos 598, u. m. 128 r. kath., 76 g. kath., 360 ref., 34 zsidó. Erdejében egy régi kolostor maradványai szemlélhetők. Birtokosok Vattay, Ragályi, Császár, Széky, Pásztor, Koós, Madarassy, b. Vesselényi, Kalas, Rokfalusy, Horváth, Dobozy családok.

Martonyos, helység, Bács v.-megyében, a tiszai koronai kerületben, Csongrád vmegye szélén, ut. p. Horgas. Lakja 4500 lakos, kiknek fele szerb n. e. óhitü, fele magyar katholikus; és még 83 héber. Kath. és óhitü anyatemplomok. Sok dohányt termeszt. Hala bőséggel. Első osztálybeli határa 2200 □ ölével 11,374 hold, mellyből polgári szántó 2406, rét 4491, legelő 1330, szőlő 229, uradalmi szántó és rét 160, nádas 1700, tavak 758, utak 300 hold.

Martonvásár, német-magyar-tót m.-város, Székes-Fejér vmegyében, 1557 kath., 23 ref., 14 evang., 9 zsidó lak. Fekszik a fejérvári országutban Budához 4 órányira. Kath. paroch. szent egyház. Nagy vendégfogadó. Postahivatal. Ékesíti az uraság kastélya, mellyhez nagy kiterjedésü gyönyörü angol kert tartozik, egy pataktól átmetszve. Igen szép fekvésü szántóföldjei sikeres buzát teremnek; szőlőhegye kissé távol esik; rétjei kövérek; az uraság a juhne-

Digitized by Google

mesitésben messze haladt, s általjában igen jól elrendelt okszerü gazdálkodást folytat. F. u. gr. Brunszvik Ferencz örökösei.

Martos, magyar falu, Komárom vmegyében, lapályos rónaságon, fekszik a Nyitra és Zsitva vizek közt, Komáromhoz északra $1\frac{3}{4}$ mfdnyire. Van 24 kath., 653 ref., 7 zsidó lak. A ref. már türelem előtt fennálló anyaegyházat, a kath. pedig egy kápolnát birnak. Határát az árvizek feleite rongáljók, annyira, hogy az épületek is csak sövényből készültek, egyébiránt nagyságára nézve mintegy 5000 holdnyi, melly tisztán urbéri és curiális birtok, s a régi szabályzatlan 30 telket 75 földes gazda, 19 házas zsellér, és 18 lakó miveli. Szántóföldje meglehetős termékeny ugyan, de igen kevés; dohánytermesztés divatban van, de főgazdasága a helységnek szénatermő réteiben és marhatartásában áll. F. u. az esztergomi érsek.

Maskocz, orosz falu, Zemplén vmegyében, F. Körtvélyes fil. 1 rom., 231 g. kath., 4 lak., görög anyaszentegyházzal, 498 hold szántóföldel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. N.-Mihály.

Maskfalva vagy **Maskova**, tót falu, Nógrád vgyében, egy ágyulövésnyire a gácsi vártól, 13 kath., 583 evang. lak. Evang. anyatemplom. Földe elég, de nem igen termékeny, s inkább szereti a tavaszit, mint az őszit. F. u. gr. Forgách család.

Masichtinecz, puszta, Gömör és Kis-Hont egyesült vármegyékben, Jelenével határos: 3 kath., 34 evang. lak. Van szántóföldje, erdeje, hires agyagja, mellyből a közellevő helységek edényt készitnek. Savanyuvizforrása. Pongyelokhoz tartozik.

Maszárfalva, orosz falu, Beregh vármegyében, ut. postája Nyiresfalvához egy mfldnyire, 560 gör. kath., 20 zsidó lak. Görög. kath. paroch. Hegyes, sovány határ. F. u. gr. Schönborn, Kajdy, Bornemisza, Novota.

Maszdorf, Tószeg, csinos német falu, Torontál vmegyében, Henfeldhez közel, 896 kath., 2 evang., 8 ref., 30 n. e. óhitü lak., gazdag első osztálybeli határral, 62 egész telekkel. F. u. gr. Zichy Ferraris Ferencz örökösei.

Mászt, tót falu, Poson vmegyében, ut. postája Stomfa mellett, 830 kath. lak., a posoni országutban. Határában czelőtt több romai régiségek, mint lámpások, s hamvvedrek, s különféle pénzek ásattak ki; mezeje 2 nyomásra oszlik, s jó káposztát terem. F. u. gr. Pálffy család.

Matacsó, ujtelep, Máramaros vmegyében, Iszka fil.

Máté, puszta, Szabolcs vmegyében, Ujvároshoz nyugotra, 16 kath., 14 ref., 2 n. e. óhitü lak. F. u. Debreczen városa.

Matacs, puszta, Veszprém vmegyében, Kenese mellett.

Mátéháza, puszta, Bács vmegyében, ut. postája F. Szent-Iványhoz $\frac{1}{4}$ mfd. Homokos határa 1200 □ ölével 5193 hold, mellyből van egy kis tölgyes 96 hold, és 92 hold mocsár. Birja h. Grasalkovich özvegye.

Mateovics, puszta, Bács vmegyében, Almás és ut. postája F. Sz.-Iványi közt. Fekete és sárga homokos határa 1200 □ ölével 6153 hold. Birja $\frac{7}{13}$ h. Grasalkovich özvegye $\frac{6}{13}$ részét Piukovics család.

Matisova, orosz falu, Sáros v.-megyében, Szepes vármegye szélén, ut. postája Lublyóhoz $\frac{1}{4}$ mfd. 4 rom., 508 g. kath. lak. Gör. kath. paroch. Földe hideg, köves és sovány; fenyvese derék. F. u. Palocsai Horváth.

Matkó, puszta, Pest-Solt vmegyében, Kecskeméttel délre szomszédos, az egri káptalan birtoka.

Matolcs, magyar m.-v., Szathmár vármegyében, a Szamos mellett,

Digitized by Google

közel F.-Gyarmathoz, 8 romai kath., 896 ref., 22 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa szük, s részint fekete, részint sárga agyagos és fövenyes; kaszállója kevés; almás, szilvás kertjei szépek; a lakosok főélelme kézmüvesség. F. u. 19 telken kivül gr. Károlyi ház, s azután több nemesek. Ut. postája Szathmár.

Mathacocz, Mathaci Villa, Maczdorf, város, Szepes vmegyében, a Poprád bal partján, ut. postája Késmárkhoz $1^1/_2$ órányira, 100 kath., 1216 evang.-német lakosokkal, kik pálinka- sör- eczetfőzésből, lenntermesztésből, sertéshizlalásból és lótenyésztésből keresik élelmöket. Kath. és evang. paroch. templom.

Matejócz, tót falu, Szepes v.-megyében, Markusfalva fil. 183 kath. lak. F. u. Marjássy.

Matty, magyar falu, Baranya v.-megyében, 12 kath., 510 ref. lak., s ref., anyaekklézsiával. Kövér legelőjén sok marhát és sertést tart. Halászata a Drávában nem megvetendő. F. u. gr. Eszterházy Kázmér. Ut. posta Siklós.

Mátyáska, orosz falu, Zemplén vmegyében, Hanusfalva fil. 360 görög kath., 7 zsidó lak. Gör. szentegyház. 1127 hold szántóföld. Erdő. F. u. gr. Forgách. Ut. p. Eperjes.

Mátyásfalva, tót falu, Szepes vármegyében, Ófaluhoz $^1/_4$ mfdnyire, 825 kath., 26 zsidó lak., paroch. templommal. F u. b. Palocsai-Horváth. Ut. p. Lublyó.

Mátyásháza, magyar-orosz f., Abauj vmegyében, Zemplén vmegye szélén, 57 romai kath., 34 ref., 13 zsidó lak.

Matyasocz, tót falu, Zemplén vgyében, az Ondava mellett, 439 r., 57 g. kath., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 561 h. szántóföld. Erdő. F. u. gr. Barkóczy, gr. Forgách, Bideskuty. Ut. p. Eperjes.

Matyasocz, vindus falu, Vas vmegyében, a lendvai uradalomban, 175 kath. lak.

Matyasócz (Alsó), Dolna Matyasovce, tót falu, Liptó vmegyében, 227 kath., 21 evang., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ut. p. Bertelenfalva.

Matyasócz (Felső), Horne Matyasovce, tót falu, Liptó vmegyében, 144 kath., 7 evang. lak. Sok nemesi lakházak; vendégfogadó. F. u. mind a kettőnek a Matyasovszky és más nemes család.

Mátyfalva, magyar-orosz falu, Beregh-Ugocsa vmegyében, 20 rom., 224 g. kath., 147 ref., 10 zsidó lak., ref. anya-, g. kath. fil. templommal, nagy és termékeny róna határral. Erdeje nincs. F. u. Ilosvay, Horváth, Pogány, Raksányi, Székely, Szenczy, Dombrády. Ut. p. N.-Szőlős.

Mátyócz, magyar-orosz falu, Ungh vármegyében, Dobó-Ruszkához egy órányira, 256 r., 131 g. kath., 12 evang., 100 ref., 23 zsidó lak. F. u. Orosz, Berzeviczy stb.

Mátyus, magyar falu, Beregh vmegyében, Kaszonyhoz 3 órányira, közel a Tiszához, 325 ref., 8 zsidó lak Ref. anyaszentegyház. Tölgyes erdeje derék; gyümölcse, hala bőséggel. F. u. Lónyai, Bárczy. Ut. postája Beregszász.

Mátyusháza, puszta, Veszprém vmegyében, Pápa mellett.

Márzsinye oláhul, lásd magyarul Széltalló.

Máza, magyar falu, Tolna vmegyében, 562 kath., 45 evang., 94 ref. lak., kőbányával, szőlőhegygyel, erdővel. F. u. a pécsi püspök. Ut. posta Bonyhád.

Mecsedelfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Csötörtökhely fil., 79 kath. lak. F. u. Teőke, Matyasovszky. Ut. p. Horka.

Digitized by Google

Mecsér, magyar falu, Moson vgyében, a Szigetközben, 709 kath. lak., s paroch. szentegyházzal Határa negyedik osztálybeli, s 45⁶/ egész telek után van 51 telkesgazdája, 345 hold harmadik, 1241 hold negyedik osztálybeli szántóföldje, 165 embervágó rétje. Négy duna-malom. F. u. gr. Zichy Manó. Ut. p. Ötevény.

Mecsér, puszta, Székes-Fejér vmegyében, 31 kath., 4 ref. lak., erdős, hegyes határral. F. u. gr. Zichy István. Ut. p. Fejérvár.

Mecske, magyar falu, Baranya vmegyében, lapályos térségen, ut. p. Szigetvár. Határa 2612 hold, mellyből majorsági szántó 476, rét 230, erdő 960, urbéri szántó 600, rét 196, közös legelő 150 hold. Földe igen jó. Lakja 477 ref., 8 kath., 3 zsidó. Ref. anyatemplom. Faeszközök készitése. Birja Czindery László.

Rácz-Mecske, német-rácz f., Baranya vmegyében, 748 kath., 300 óhitü, 5 zsidó lak., kath és óhitü anyaszentegyházakkal. Határa szép buzát és rozsot terem. Tölgyes erdeje, szőlőhegye van. Sok sertést tenyészt. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Pécsvárad.

Alsó-Meczenzéf, német m.-város, Abauj vármegyében, Kassához nyugotra 6 órányira, közel a szepesi, tornai, abauji, határszéleknek összejöveteléhez, 3250 r. kath. 5 evang. lak. Kath. paroch. templom. Postahivatal.

Felső-Meczenzéf, német-tót m.-város, Abauj vmegyében, az elébbeni városhoz ¼ órányira; 1949 kath. lak. Kath. paroch. templom. E két város német lakosi hihetőleg Stájer és Bajor országokból költöztek be, s szavokejtése olly durva és különös, hogy más rokon ajkuak alig érthetik meg. Egyébiránt fáradhatatlan munkás emberek, s vagy az itteni számos vashámorban dolgoznak, vagy kazánokat, patkókat s más vasmivcket készitenek; kézi-mesterségeket folytatnak. Továbbá leghiresebb utcsinálók egész hazánkban, sőt a posványok kiszáritásában is nagyon ügyesek, s innen ritkán szoktak otthon lenni, hanem a földmivelést asszonyaik üzik. F. u. a jászói prépostság.

Meczered, puszta, Nyitra vmegyében, Sopornya fil., 5 kath. lak.

Medencze, Migyanicza, orosz falu, Beregh vmegyében, ut. p. Nyiresfalvához délre ¼ mfdnyire a máramarosi országutban, 400 g. kath., 8 zsidó lak. Erdeje derék, szénája sok helyt sásos; földe középszerü. Görög kath. paroch. F. u. gr. Schönborn.

Medina, magyar-rácz falu, Tolna vgyében, 74 kath., 239 óhitü, 736 ref., 5 zsidó lak., ref., és óhitü szentegyházakkal, termékeny szántóföldekkel. Lakosai szőlőmivelést is gyakorolnak. F. u. Bezerédy.

Medne, tót falu, Trencsén v.-megyében, Puchóhoz délre 1 órányira, 124 kath. lak. F. u. a Mednyánszky család.

Medve (Weiszkirchen), magyar falu, Győr vmegyében, az öreg Duna bal partján, hol egy fő rév van a Poson vmegyéből Győrbe vivő országutban. Lakja 495 katholikus. Van erdeje, jó legelője, sok duna-mulma. F. u. gr. Viczay nemzetség.

Medvecza (Kis), orosz falu, Beregh vmegyében, Ploszkóhoz ½ órányira, 65 kath. lak. F. u. gr. Schönborn.

Medvecze, tót falu, Árva vármegyében, Thurdosinnal általellenben, 242 kath., 10 zsidó lak. Malom az Árva vizén. F. u. a Medveczky család. Ut. p. Rosenberg.

Medvecze, orosz falu, Sáros vmegyében, Galliczia szélén, a makoviczi uradalomban, 19 romai, 260 g. kath., 14 zsidó lak. Sovány kösziklás határa csak zabot terem.

Medvéd, tót falu, Zólyom vmegyében, 190 kath. lak. F. u. a kamara.

Digitized by Google

Medvedocz, orosz falu, Bereg vmegyében. ut. postája Szerednyéhez keletre 1½ mfd. 219 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Buttler.

Kis-Medves Klein-Mörbisch, német falu, Vas vmegyében, 238 kath. lak. Ut. p. Rába-Keresztur.

Nagy-Medves, német falu, Vas vmegyében: 432 kath. lak. Hegyes határ. Bortermesztés. A németujvári uradalomhoz tartozik. Ut. posta Rába-Keresztur.

Medves, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz 2 órányira, sikságon, 50 magyar kath., 40 tót evang., 690 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 4328 hold és 791 □ öl, mellyből urbériség 976 hold, 1013 h. 1578 □ öl majorsági szántó, 98 hold 1064 □ öl rét, 2127 hold 840 □ öl erdő, közös legelő 113 h. Földe urbérileg 3-dik osztálybeli. Vize a Temes és Bernár nevü patak. Birják Gyürky Pál, és Hánzély Márton árvái.

Medzibrod, tót falu, Zólyom vármegyében, a Garan jobb partján: 1029 kath. lak., kath. paroch. templom. Határában vas, réz, és piskolcz ásatik. F. u. kamara.

Medzibrogy, tót falu, Árva vármegyében, Árva bal partján: 715 kath., 1 evang., 4 zsidó lak. Sessioja 19. Kőbánya. Lakosai rozsot, lent termesztenek, s szálhajókat készitenek. F. u. az árvai uradalom.

Medzhiradne, tót falu, Árva vmegyében, 30 kath., 138 evang., 10 zsidó lak., kik sok meszet égetnek. F. u. a Medzhiradszky család. Ut. posta Rosenberg.

Mégy, Alsó-Mégy, Homok-Mégy, puszták, Pest-Solt vgyében, kalocsai határhoz tartoznak.

Alsó- és Felső-Megyaszó, magyar mező-város, Zemplén vgyében, Szikszóhoz két órányira: 124 r. kath., 4 evang., 2536 ref., 46 zsidó lak. Ref. anyatemplom. Határa három nyomásbeli, leginkább rozsot, buzát, árpát, stb., s főzeléket terem; 5550 holdnyi szántóföldje agyagos és fekete nyirkos, partos és térséges; bora középszerü; marhája sok; kőbányája is van. F. u. gr. Andrásy, gr. Erdődy, Almásy. Ut. p. Szikszó.

Megye, tót falu, Sáros vmegyében, N.-Sároshoz ¾ órányira: 435 kath., 145 evang. lak., sok szántóföldel. F. u. a gr. Wolkenstein örökösei.

Megyefa, magyar falu, Baranya vmegyében, egy hegy alatt, ut. posta St.-Lőrincz. Határa 1086 hold, mellyből urbéri szántó 336, rét 84, szőlő 70, közös legelő 286, majorsági szántó 146, rét 57, szőlő 15, erdő 87, kőbánya 5 hold, honnan hordatja Baranya és Somogy egyik része utjaira a köveket. Földe sovány. Lakja 135 r. kath. Van itt az uraságnak derék épülete. Birja Jeszenszky János.

Megyehida, magyar falu, Vas vmegyében, 258 kath. lak., kik szép lovakat tenyésztenek. F. u. gr. Erdődy Kajetán. Ut. p. Devecser.

Megyer, puszta, Pest-Solt v.-megyében, Abony és Györgye közt, 2500 hold határral, melly hires buzát terem. Birják a györgyei birtokosok, lásd Györgye.

Megyer, lásd Káposztás-Megyer.

Pócs-Megyer, magyar falu, a szentendrei szigetben, Budához 3 órányira: 996 lak., kik többnyire reformatusok, anyatemplommal. A szigetben lévő róna határa homokos; lakosai Pestre sok gyümölcsöt, kenyeret hordanak hajókon. Ide tartozik Leányfalu, puszta, a Duna jobb partján, melly erdőből és igen jó bortermő szőlőhegyből áll. Bora szinére vörös és fejér, s mindegyik egyiránt becses. Birja a zelizi özv. gr. Eszterházy Józsefnő assz.

Digitized by Google

Békás-Megyer, német falu, Budához északra 1¼ mfd., a Duna jobb partján, 834 kath. lak., és paroch. templommal. Szántóföldje kevés, főkeresetét szőlőhegyében találja. Kőbánya. Ide tartozik a **Kising** puszta, mellynek felén gabona termesztetik, fele pedig legelő. Birja a korona.

Vas-Megyer, magyar f., Szabolcs vmegyében, ut. posta Nyiregyházától 2¾ mfd. Határa 2500 hold, de ebből száraz csak 1700 hold, a többi nádas rétség. Urbériség 250 h. szántó és kaszálló föld. Fekete homok földe minden gabonát, sok káposztát és dohányt terem; lápszénája, nádja, hala, égerfája bőséggel. Lakja 438 reform., 6 római, 28 görög kath., 36 zsidó. Ref. anyatemplom. Bírják Megyeri Pál és Károly testvérek, s e család a falut férfi ágon már a legrégibb időktől fogva szakadatlanul birja.

Kis-Megyer, puszta, Győr v.-gyében, Szabadhegy mellett: 84 kath. lak. F. u. a szentmártoni főapát.

Megyer, magyar falu, Somogy vármegyében: 150 kath., 81 ágostai, 214 ref., 16 zsidó lak. Az ágostaiak és ref. filókekklézsiái a bábonyi anyához tartoznak. Termeszt buzát, rozsot, bort eleget. Erdeje van. F. u. Tholdy és Kenesey nemzetségbeliek. Ut. p. Siófok.

Megyer, magyar falu, Zala v.-gyében, 154 kath. lak. F. u. többen.

Megyer, magyar falu, Nógrád vármegyében: 1276 kath., 47 evang., 2 ref., 55 zsidó lak., és tágas sok javakkal bővölködő határral. Kath. anyatemplom. F. u. Tapolcsányi, Szerémy, Lukovics, Láczai, Gyürky, Góczy. Ut. postája Hatvan.

Megyer (Tót), nagy vegyes tótnémet helység, Nyitra vármegyében, ut. postája Érsek-Ujvárhoz 2½ órányira: 2098 kath. lak., kath. paroch. templommal, s az uraságnak igen szép kastélyával s angol kertével. Róna határa gazdag termékenységü; rétjei kétszer kaszálh tók; legelője tágas, s az uraság spanyol birkanyája felette szép; ugy, hogy hazánkban finomságra nézve egy sem mulja felül; egyszóval itt a gazgálkodás ésszerüleg folytattatik, s igen virágzó állapotban van. Nézésre méltó továbbá az uraságí nagy pálinka-főzőház, angol-erőmüvekkel elkészitve. Emlitést érdemel végre az is, hogy sok gazdasági eszközöket, mellyek Angliában s Németországban a kimüvelt gazdaságnál használtatnak, az ide való lakosok minta után szinte tökéletesen megtudják készitteni. F. u. gr. Károlyi Lajos.

Megyercs, magyar falu, Komárom vmegyében, Keszegfalva és Ekel közt, Komáromhoz észak-nyugotra 2 mfldnyi távolságra. Kiterjedése 466 hold, mellyből belső telek 39 hold, szántóföld 855⅝ h., kaszálló 1695⅜ h., vizállás és mocsár 173⅛ h., legelő 1302⅜ hold. Az egész határból pedig a jobbágyság bir 11 egész telek után 283⅛ szántóföldet és 503⅜ hold kaszállót. A szántóföldek és rétek legjobb minőségüek, bőven termik ezek a szénát, azok pedig a buzát, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát és kendert. A mezei gazdaság azonban középszerüen kezeltetik, szinte úgy a marhatenyésztés is, mellynek okát leginkább abban kell keresni, hogy a Vágh-Duna árja a határt gyakran elönti, s igy az egész ipart semmivé teszi, egyébkint is ezen határ gyülhelye a felsőbb határokban fakadó vizeknek. Lakja 418 ref., kiknek saját templomuk van, 45 kath. a keszegfalvi egyházhoz tartoznak, és 4 zsidó. F. u. gr. Zichy István 11 telket biró jobbágyaival és 3 nemesi curiának következő tulajdonosai: u. m. Magyary, Szabadhegyi, Szabó, Csontos, Cséney, Jókay nemes családok.

Digitized by Google

Megyeres hajdan a komáromi vár uradalomhoz tartozott. 1600-ban Demjén Antal és Dancsy János itt egy nemesudvart idegeneknek adván el: ez ellen Hajós Krisztina, Fejérváry János hitvese ovást tesz.

Megyes, tót falu, Sáros vmegyében, Hanusfalvához ½ órányira: 72 kath., 102 evang., 16 zsidó lak. F. u. többen.

Nyir-Megyes, magyar falu, Szathmár vmegyében, Mátészalkához 1 órányira: 40 romai, 135 gör. kath., 1103 ref., 155 zsidó lak., ref. anyatemplommal, synagogával. Határa jóféle lapály és homokos, buzát, rozsot, kukoriczát bőven terem; szép haszonvehető erdeje van. F. u. gr. Teleki család, Uray Bálint, Ujhelyi Károly, Korda, Bay s m. Ut. p. Nyir-Bátor.

Megyes, oláh falu, Szathmár vmegyében, Erdődhöz kelet-délre 1¼ mfdnyire: 355 görög kath., 5 zsidó lak., s anyatemplommal. Határa igen sovány, ezelőtt nagy erdeje volt, de az itt létezett hamuzsir-főző intézet felette meg ritkitotta. F. u. gr. Károlyi ház.

Megyes, magyar falu, Vas vmegyében, 227 kath., 13 zsidó lak. F. u. a Megyesi nemzetség. Ut. p. Szombathely.

Megyes, magyar falu, Zala vmegyében, 156 kath., 8 evang. lak. F. u. többen. Szegvár mellett. Ut. posta Sümeg.

Megyes, puszta, Arad vmegyében, Kétegyházhoz nyugotra 1 mfdnyire. Róna határa igen jó gabonát termő, s fekete homokkal vegyes földe van. Kiterjed 10,295 holdra, melylyek haszonbérbe adatnak, de dohánykertészek is vannak rátelepitve, összesen 82, lélekszámszerint 345-en r. kath. magyarok. Birja a k. kincstár.

Megyes, puszta, Sarkad alatt, Bihar vármegyében, gazdag határral. Birja gr. Almásy Alajos.

Mehala, oláh-német falu, Temes vgyében, épen Temesvár szomszédságában, 3643 lak., kik közt 788 német és magyar kath., 5 egyes, és 2656 n. e. óhitü, 43 zsidó, 152 czigány. Róna határa igen gazdag, s főleg tiszta buzát terem. Kiterjed 8133 holdra, 127 □ ölre, mellyből urbéri házhely 343 hold, szántóföld 3051 h., rét 908 h., legelő 610 hold, 729 □ öl, szabadföldek 468 hold és 1460 □ öl, majorsági föld 2751 h., mellyből erdő 1016 hold, parlag 402 hold. Van itt mintegy 10 hold salétromos föld és 40 h. mocsár is, továbbá a határban egy puskaporos torony, elnöki kert, és polgári lövész-oskola, hova a temesváriak ki szoktak járni; nevezetes festék- és szivargyár, 127 mesterember. Épületei közül csak az óhitü imaházat emlitjük. Patakja a Bertava és Strivobora. Birja a királyi kincstár.

Kis- és **Nagy-Méhes**, puszta, Bihar vmegyében, Less alatt, a váradi deák káptalan birtokában.

Méhes, puszta, Békés vmegyében, egy omladozott templommal. Körös-Ladányhoz tartozik.

Méhész, magyar falu, Abauj-Torna vármegyében, Tornához nyugotra ½ órányira, 33 kath., 200 ref. lak., ref. templommal, határa nagyobb részt róna és igen termékeny, mind rétje, mind legelője jó, erdeje is van. F. u. többen. Ut. p. Rosnyó.

Méhi, helység, felülről Királyi helységgel, alulról kerepeczi pusztával határos, Tornaljától Putnok felé vivő országuthoz negyed órányira nyugot oldalán, rónaságon fekszik, Sajó vize mossa oldalát nyugot felől, mellyen van egy malma. Van a helységben a romai katholikusoknak templomjok. A lakosok száma 498-ra megy, kik egy pár uri családot kivéve mind romai katholikusok, s mindnyájan eredeti magyarok. Van 17 urb.,

Digitized by Google

13 majorsági telek, 90 hold erdő, kövér szántóföldje mindent megterem; rétje jó és sok takarmányt ad; legelőjén nyáron által sok szép szarvasmarha és ló szokott meghízni. A helység közelében a dús szántóföldek közt feltünik egy pár halom, hová a szóhagyományok szerint a régi harczos világban elesettek temetei temetvék, igazolták ezt a szántáskor még mindig felforduló csontdarabok. Birják: Kossuth, Matyasovszki, Tomcsányi, Marikóvszki urakon kivül itt lakó Jankovics, Mumhárt urak és ns Bódó család. Ut. p. Tornalja.

Méhkerék, oláhul Méhkerettyü, oláh falu, Bihar vgyében, lapályos sikságon, Sarkadhoz, melly utolsó postája, 1 mfd., 2507 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 1472 hold, mellyből 900 hold szántó, 572 h. kaszáló és legelő; szölő semmi, erdő 40 hold, s az egész határban csak ez majorsági birtok, mert a többit szerződésileg birják a lakosok Eszterházy herczegtől. Lásd derecskei uradalom. Földe nagyobbára szikes, kisebb részben gazdag fekete lapályos föld. Szarvasmarhát, juhot, szépen tenyészt. Egyébiránt az egész határ számtalan erekkel van körülvéve, és sok mocsárt mutat.

Méhtelek, magyar f., Szathmár vgyében, 4 r., 83 g. kath., 272 ref., 9 zsidó lak. Ref. anyatemplommal. Határának tágas része meglehetős sovány, a lapályos részt pedig a Szamos árjai elboritják. Erdeje van. F. u. Becsky László és Antalné, Maróthy Pálné, Eötvös László s-m. Ut. p. Szathmár.

Mekényes, német f., Baranya v.-gyében, völgyben, ut. p. Pécs. Határa 2232 hold, mellyből urbéri szántó 754, rét 240, erdei legelő 577, szölő 150, uraságí szántó 100, rét 23, erdő 964 hold. Földe homokos és agyagos, sok dohányt terem. Lakja 1028 rom. kath. Saját templommal. F. u. h. Eszterházy.

Mélykut, magyar falu, Bács v.-gyében, saját postahivatallal és váltással, Szabadka és F. Szent-Iván közt, 4000 kath., 80 zsidó lak., paroch. templommal, vendégfogadóval. Határa igen homokos és 4-dik osztálybeli, s 1000 □ ölével 34,471 hold, mellyből 200 telek után urbéri szántó 8270, rét 5732, jó legelő 4529, homokbuczkás 1002, szölő 520, uradalmi föld 13,916, utak 502. Birja h. Grasalkovich özvegye.

Mélynádas, oláh f., Temes v.-gyében: 569 n. e. óhitü lak., s paroch. templ. Határa hegyes, völgyes és 3-dik osztálybeli. Birják közbirt. Ut. p. Lippa.

Mélykut, puszta, Székes-Fejér vgyében, Herczegfalvához 1 mfd., 220 kath., 5 ref., lak. Nagy jövedelmes puszta, sok legelő, előszállási urad. tartozik.

Melcsics, tót falu, Trencsén vármegyében, jó határral. Lakja az irtásokkal együtt 180 katholikus, 404 evang., 20 zsidó. Synagoga. Van itt egy savanyuviz-forrás is, melly a többi Trencsénitől abban különbözik, hogy benne sok ruganyos levegőt, de semmi sót nem találni. F. u. többen.

Meleghegy, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Baloghoz ¼ órányira: 46 kath., 320 evang. lak. Evang. szentegyház. Földe, rétje igen termékeny, van két vadas kertje is, u. m. az egyik egy térségen, a másik egy hegyen, mellynek tetejét hajdan vár ékesítette. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rimaszombat.

Melencze, rácz m.-v., Torontál vgyében, a kikindai szabad kerületben, N.-Becskerekhez 1 posta állásnyira északra: 46 kath., 6160 n. e. óhitü lak. Van 1 szép bádogos tornyu szentegyháza, postahivatala, 264 egész telke, gazdag buzatermő határa, s felette sok szarvasmarhája. F. u. a kamara.

Meléthe, magyar falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vármegyékben: 163 kath., 395 ref., 18 evang. lak.

Digitized by Google

Termékeny határ, makkos erdő, mész és cserépedény égetés. F. u. többen.

Melincz, vindus-tót falu, Zala vgyében: 412 kath. lak. F. u. Gyika.

Mellék, tót-magyar falu, Bars vmegyében: 383 kath. lak., és paroch. templommal. Van erdeje, bora, gyümölcse, vizimalma. F. u. a Sz.- István seminariuma. Ut. p. Verebély.

Mencshely, magyar falu, Veszprém vmegyében, Zala vmegye szélén: 112 kath., 465 evang., 54 ref., 16 zsidó lak., ágostai anyaekklézsiával. Földei néhol mocsárosak és fejér agyagosak, de termékenyek. F. u. többen. Ut. p. Veszprém.

Mende, tót falu, Pest-Pilis v.-megyében, a Cserháton, Pesthez keletre $3^1/_4$ órányira: 400 kath., 200 evang. lak., s anyatemplommal. Határa szép buzát terem, erdeje, szőlője van. Birja gr. Keglevich Gizela.

Ménes, oláh falu, Arad vmegyében, Aradhoz keletre $2^1/_2$ mfdnyire, Gyorok és Paulis közt: 60 kath., 1620 óhitü, 5 evang., 10 ref. lak., óhitü anyatemplommal, szép uradalmi épületekkel. Határa részint róna és igen termékeny; részint hegyes. De legnevezetesebb gazdasága szőlőhegyében áll, melly Ménest egész Európában ismeretéssé teszi. Ugyan is itt szüretik azon aszú-szőlő bor, melly sötét vörös szinü, édessége, tüze, s más boroktól különböző feletto kedves zamatja által, melly a szegfühöz hasonlít, annyira elhiresedett, hogy sokan még az ős tokajinak is elibe teszik, mi egyébiránt csupán izléstől és szokástól függ. Fő szőlőfaj, melly legtöbb aszút ad: az ugynevezett kadarka (fekete szőlőfaj), mellynek van egyszersmind azon kedves zamatja is, miáltal a ménesi minden más aszúboroktól jelesen különbözik, s csak a malagaihoz hasonlitható, kivévén azt, hogy a ménesiben olly szurok szag nem uralkodik, mint az ó malagaiban. A ménesihez tökéletesen hasonló bort teremnek még e következő Promontoriumok: Paulis, Gyorok, Kuvin, Kovaszincz, Világos, Kladova; aszúbort több hegyeken is csinálnak ugyan, de már ezekhez egészen nem lehet hasonlitani, jó esztendőkben 2000—2500 akó aszúbor készittetik, akóját 64 magyar itczével számlálván. F. u. Ménesnek a kamara, s székhelye egy kerületi tisztartóságnak.

Kreszta-Ménes, oláh falu, Arad vmegyében, Magyaráthoz keletre 4 mfdnyire: 15 r. kath., 4 zsidó, 600 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 8442 hold, mellyből szántóföld 595 h., rét 403 h., legelő 450 erdő 6094 hold, falufekvése, gyümölcsösök, utak stb. 900 hold. Ebből majorsági szántó 259 h., rét 259 h., erdő 6094 hold. Földe köves, sovány, de sok gyümölcsöt terem. Van itt egy patak, és három tó, mellyek tengerszemeknek azért neveztetnek, mivel feneköket 8 öles ruddal sem lehet elérni. A legnagyobbik 16 □ ölnyi, felül füvel van be nőve, melly az ember alatt mozog, de el nem sülyed. Továbbá egy hegyben, négy réteg egy-egy lábnyi kövesedett csigák vannak. Végre Hózsa nevü hegyen mai napig is láthatók a hajdani vas és rézbányák gödrei. Birják a falut Izsáky György és Dániel Antal.

Fel-Ménes, oláh falu, Arad v.-megyében, két hegy oldalán s azok közti völgyben, Magyaráthoz keletre 5 órányira: 4 kath., 3 zsidó, 776 g. egyesült lak., s anyatemplommal. Határa 5787 hold, mellyből szántóföld 1332 h., rét 311 h., erdő 1100 hold, legelő 2810 h., szilvás 30 h., falufekvése, utak, stb. 200 hold. Ezekből majorsági szántó 460 h., rét. 91 hold, erdő 1100 h., szilvás 30 h. A legelő közös. Földe igen kavicsos, s leginkább kukoriczát terem. Van egy pa-

Digitized by Google

takja, melly 4 kisebbszerü malmot forgat. Birja Alexics György.

Mengusfalva Mengusdorf, tót falu, Szepes vmegyében, Liptó v.-megye szélén: 78 kath., 647 evang. lak., kik gyolcsot, teknőket csinálnak. Sovány, köves határ. Nagy erdő. Fürész- és lisztmalmok. F. u. b. Marjássy. Ut. p. Lőcse.

Menyhárd Menhardi Villa, Menhardsdorf, város, Szepes vmegyében, ut. posta Késmárktól délre 1 órányira: 208 kath., 1178 evang. német lak. Kath. és evang. anyaszentegyház. Gyolcs-szövés. Pálinkafőzés. Erdejében jó izü szarvasgomba találtatik.

Menyhe, magyar falu, Nyitra vármegyében, Ghimeshez nyugotra 1 mfdnyire: 519 kath., 41 zsidó lak. Van szőlőhegye, erdeje stb. F. u. Bartakovics. Ut. p. Nyitra.

Menyőd, puszta, Fejér vgyében, Vajta falu és Hart puszta közt.

Méra, magyar falu, Heves vmegyében, Zsadány szomszédságában: 815 kath., 19 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Vendégfogadó. Termékeny fekete föld. Sok széna. F. u. gr. Almásy Ignácz, Almásy Károly és István, Rakovszky, Hellebront, Országh örökösei, Halasy, Sütő, Majzik, Huszty. Ut. p. Gyöngyös.

Alsó-Méra, magyar falu, Abauj vgyében, közel a Hernádhoz, ut. p. Forróhoz északra egy órányira: 323 r. kath., 34 g. kath., 98 ref., 6 zsidó lak. Ref. szentegyház. Gazdag róna határ. F. u. többen.

Felső-Méra, magyar f., Abauj vmegyében, az elébbeni helységhez $^1/_4$ órányira: 309 r. kath., 26 g. kath., 10 evang., 513 ref., 145 zsidó lak. Van itt ref. szentegyház, synagoga, Vitéz és Fáy uraknak 2 csinos lakházuk, termékeny szántóföld, sok és jó rét. F. u. többen.

Mérág, oláh falu, Bihar vármegyében, Belényeshez 1 mfd., hegyes vidéken, 388 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, patakkal. Urbéri szántó 112, rét 57, majorsági erdő 1089 hold, melly egyszersmind legelőül használtatik. Juhot és sertést tart. Birja a váradi görög püspök.

Merasicz (Alsó és Felső), 2 tót falu, Nyitra vmegyében, az első 65 kath., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, a másik 84 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Ripény.

Mercse, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskólcztól $2^6/_{16}$, ut. p. Putnoktól $1^1/_{16}$ állomásra, két felől felette emelkedő hegyek völgyeiben, Király, Velezd, Uppony, Várkony helységek szomszédságában. Határkiterjedése 2177 hold, mellyből 62 hold belsőség, 781 h. szántóföld, 322 hold rét s legelő, 40 h. szőlő, 872 h. erdő, 100 h. használatlan föld. Felszabadult urbériség 14 egész telek után 646 hold. Lakóház van 68, lakos 401, e között 4 zsidó, a többi rom. kath. magyar, kiknek leányegyháza Némethez tartozik Telkes gazda 25, házas zsellér 37, lakó 9. 1848. a dédesi választó kerületben választói száma 25, közülök 23 ingatlan birtok, 1 értelmiség, 1 régibb jogczimen szavazván. Az ingatlan birtokuak közt 6 egész, 11 fél, 6 egynegyed telkes találtatott. Néha a helység határában régi pénzek találtatnak, igy 1840-ben II. László és II. Lajos ezüst pénzeiből mintegy meszelynyi mennyiséget s egy Corvin aranyat találtak. F. u. e helységnek az egri papnövelde.

Mercsina, oláh falu, Krassó v.-megyében, Kákovához $1^1/_2$ órányira a Karas mellett egy térségen, 4 kath., 1349 óhitü lak., anyatemplommal, jó buzát és kukoriczát termő földekkel, nevezetes marha- és juhtenyésztéssel, szilvás kertekkel.

Digitized by Google

Mere, tót falu, Henth vgyében, 18 kath., 130 evang. lak. Savanyuvizforrás. Jó föld és rét. Szőlőhegy. F. u. többen. Ut. p. Szántó.

Mére-Kapos, lásd Kapos-Mére.

Merenye, magyar falu, Zala v.-megyében, 505 kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. a veszprémi káptalan. Ut. p. Kanizsa.

Merenye, magyar falu, Somogy vmegyében, rónaságon, ut. p. Szigetvárhoz 4 óra. Van 2115 holdnyi határa, 28 urbéri telke, 258 ref. lakosa és temploma, termékeny buzatermő földe, jó és elég rétje. Birja gr. Széchenyi Lajos.

Merete, puszta, Veszprém vármegyében.

Mérem, Miedlingsdorf, horvát falu, Vas vmegyében, 285 kath. lak. A szentmihályi urad. tartozik. Ut. p. Szombathely.

Mérges, magyar falu, Győr v.-megyében, a Rába mellett, 10 kath., 259 evang. lak., evang. annyaegyházzsiával. Földe jó buzát terem, rétje elég. F. u. több közbirtokos. U. p. Téth.

Mérges, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, Füzes puszta szomszédságában, közösen birják a kerületek.

Mérgeska, orosz falu, Sáros vgyében, a makoviczi uradalomban, Dublin fil., 2 rom., 253 g. kath., 5 zsidó lak. Görög anyaszentegyház.

Alsó- és Felső-Mérk, két összeolvadt tót falu, Sáros vmegyében, 110 romai, 59 gör. kath., 112 evang., 12 zsidó lak. Felső-Mérket birja Piller, Alsó-Mérket 14 jobbágy telekkel az alapitványi kincstár; tulajdon erdeje nincs. Ut. p. Bökt.

Mérk, magyar-német f., Szathmár vmegyében, ut. p. Vállajhoz közel: 564 romai, 103 görög kath., 361 ref. lak., reform. anya-, kath. fil. templommal. Földe hemok, jó buzát, rozsot terem; szép erdeje, rétje és szőlője van. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

Merke, puszta, Somogy vmegyében, ½ Festetics Antalé, ½ esztergomi káptalané.

Mernye, magyar m.-város, Somogy vmegyében, 1025 kath., 3 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal, első osztálybeli határral. Erdeje, szőlőhegye, legelője elég. F. u. a piaristák. Hajdan a fejérvári custodiatus birta. Ut. p. Kaposvár.

Mernyik, tót falu, Zemplén v.-megyében, Varanóhoz 1, Eperjes ut. posta. 3½ mfdnyire, hegyek aljáu. Határa 1600 hold, mellyből 22⅛ telek után urbéri föld és rét 560 hold, irtás 250 h., erdő 400 hold, a többit birja gr. Forgács család, de gr. Barkóczy János is bir 3 urbéri telket, s ~~ca-tám~~ egy darab erdőt. Sovány földe leginkább zabot terem. Lakja 60 romai, 100 görög kath., 250 evang., 20 zsidó. A lakosok szarvas-gombát szednek, melly itt néha bőségesen terem. Patakja a Csicsóka. Van egy uriudvar, mellyben most gr. Forgács tisztje lakik, 1831-ig Sulyovszky Menyhért és József fia zálogban tartván; itt történt az 1831-ki epemirigy kitörésekor azon hallatlan, kegyetlen mészárlás, midőn a fellázadt parasztok Sulyovszky Józsefet természetes leányával együtt, nagy nénjét, a járásbeli főbirót, a helybeli tisztartót feleségestől együtt, a kerületi jegyzőt és a helybeli evang. lelkészt borzasztó kinzásokkal rakásra öldösvén, a falu határának szélére egy gödörbe temették, későbben a megye tisztviselői által a temetőben rendesen eltakaritatván. Van evang. anyatemploma.

Merse, puszta, Somogy vármegyében, 20 lakossal.

Merse, magyar falu, Vas vármegyében, 147 kath., 80 evang., 6 reform. lakossal. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Kis-Czel.

Digitized by Google

Mesterfa, magyar falu, Győr vgyében, 242 kath. lak. F. u. a pápóczi préposság. Ut. p. Győr.

Mesterháza, magyar falu, Sopron vmegyében, Vas vmegye szélén, közel a Répcze vizéhez, Kőszeghez 3 mfd., 80 kath., 130 evang. lak. Róna termékeny határa 978 hold, mellyből szántóföld 590 h., rét 251 h., erdő 50 h., legelő 57 hold. Többen birják.

Alsó-Mesteri, magyar f., Vas vmegyében, a Ságh hegye alatt, 90 kath., 193 evang. lak., ágostai oskolával és mesterrel, bortermesztéssel. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Kis-Czel.

Felső-Mesteri, magyar falu, Vas vmegyében, 124 kath., 39 evang., 8 zsidó lak. F. u. Békási és Horváth család. Ut. p. Kis-Czel.

Mesterszállás, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben. Kun-Szent-Mártonhoz tartozik.

Mészes, puszta, Baranya vmegyében, Szabolcshoz ½ órányira, 19 kath. lak. Van jó szántóföldje, rétje, erdeje, szőlőhegye, és egy korcsmája F. u. a pécsi székes szentegyház.

Meszes, magyar falu, Borsod vmegyében, Rakocza folyam völgyében, Szendrőtől északra $^{6}/_{16}$ állomásra. Szomszédai Jalvás, Szalonna, Mátonyi, Szend. Határkiterjedése 2803 hold, ebből 68 h. belsőség, 1032 h. szántóföld, 482 h. rét, 1180 h. erdő; 39 használatlan. Urbériség 13 harmadik osztálybeli telek. A szántóföldek nehéz miveletü halmosok, a réteket, a helységet is keresztül folyó Rakocza patak öntözi. Lakóház van 10 f, lakos 559, u. m. 180 r. kath. Szendrőhez tartozó leányegyházzal, 18 g. kath., 245 ref., kiknek helyben van anyaegyházuk, 5 evang., és 11 zsidó. Választó volt 1848-ban 35, u. m. 20 telkes gazda, 3 értelmiségi, 12 régibb jogu. — Birtokosok Hodossy, Losonczy, Gombos, gr. Csáky, Gencsy, Zsarnay, Melczer, Fodor családok.

Meszlen, magyar falu, Vas v.-megyében, 386 kath., 300 evang., 20 zsidó lak. Kath. és ágostai paroch. szentegyházak. Gazdag buzatermő határ. Nemes közbirtokosoké, de lakják szabadosok, mesteremberek és kereskedők is. Ut. p. Szombathely.

Mesztecskó, tót falu, Trencsén vmegyében, Lukihoz 1 órányira: 8 kath., 342 evang., 8 zsidó lak. Van kastélya, kath. paroch. temploma. Határa igen hegyes, erdős lévén, inkább barom nevelésre alkalmatos.

Mesztegnye, magyar falu, Somogy vmegyében, 959 kath. lak., paroch. szentegyházzal, szép erdővel, termékeny határral. F. u. gr. Hunyady József. Ut. p. Marczali.

Meszticskó, tót-orosz f., Sáros vgyében, a makoviczi uradalomban, Radoma fil. 297 r., 71 g. kath. 8 zsidó lak.

Mézes, oláh falu, Bihar vgyében, Belényeshez ½ mfd., dombos helyen, 62 g. kath., 395 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 160, rét 106, legelő 62 hold, erdeje nincs. Birja a váradi görög püspök.

Mezlád, vagy **Mézőfalva**, oláh falu, Bihar vgyében, Belényeshez 1½ mfd., a havasok aljában: 8 r. kath., 1026 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 623½, rét 261, legelő 221, majorsági erdő 2900 hold, mellyben nagy vadak is tanyáznak. Határán van egy patak, s egy nagy kiterjedésü barlang, melly eléggé még nem vizsgáltatott meg. Birja a váradi görög püspök.

Mezibrod, tót falu, Zólyom v.-megyében, a Garan völgyében, ut. p. Beszterczebánya. Urbéri földe 14 telek; az az 420 hold, majorsági nincs; erdeje 860 hold. Főleg zabot, árpát, és burgonyát terem. Lakja 887 kath., kik nagy részben kereskedők, anyatemplommal, oskolával, patak-malommal. Strázsa hegyén volt hajdan egy

Digitized by Google

őrvár; természeti szépségei közé sorozható egy magas sziklahegy. Birja a kamarai lipcsei uradalom. — 1841-43-ban két izben, 44 és 45 években szinte tűz által pusztult el..

Méznevelő (Medovaria), tót f., Hont vgyében, Szebelébhez ½ mfd., 12 kath., 380 evang. lak. Evang. templom. Föld és szőlő mivelés. F. u. h. Coburg. Ut. p. Ipoly-Ságh.

Nagy-Mező, puszta, Bihar v.-megyében, Fekete-Györöshöz tartozik, s földe javitást kiván.

Meződ, magyar falu, Baranya vgyében, dombon, ut. p. Pécs. Határa 1116 hold, mellyből urbéri beltelek 19, szántó 416, rét 160, legelő 60, szőlőhegy 20, urasági beltelek 3, erdő 438 hold. Földe középszerű. Lakja 408 r. kath. Birja h. Eszterházy.

Kis- és Nagy-Mezőfalva, két puszta, Bihar vmegyében, Hegyköz-Kovácsi, s Csatár szomszédságában. Határa mind a kettőnek fekete és sárga agyagos, közép termékenységü s az első 890, a második 1300 holdra terjed. Birtokosa az elsőnek gr. Csáky, a másodiknak Füzesséry család.

Mező-Gyán, magyar falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 4½ mfdnyire, sikságon, ut. p. Szalonta. Népessége 1463 lélek, kik 12 kath., 16 óhitüt, 8 zsidót kivéve mindnyájan reformatusok, s helyben van papjuk. Határa 5965⅛ hold 1100 □ ölével, mellyből szántó 1682⅝, kaszálló 1850⅛, legelő, mellyhez számitvák a fordulóban levő szikek és vízerek 2206⅛, belsőtelkek 166⅛, utczák, utak 58⅝ hold. Ebből 42½ urbéri telek után van 1152 h. szántó, 535 h. kaszálló; továbbá a fentebb irt urb. legelőt, belsőtelkeket stb. leszámitva, a majorság tesz 1846⅛ holdat. Egyébiránt ezenkivül a geszti és zsadányi határok felől a mező-gyáni határkörben az uraságnak sok allodialis szántó s kaszáló földei vannak, mellyek felmérve nem lévén, mintegy 3000 holdra mehetnek, fele szántó, fele kaszáló lévén. Tájékozási neveik: Kenderszer, Ülés, Mátéháza, K.-Korhány, Radvánszeg, Nyálas, Szilfás, Nemeszug, Urszállás, Vaczikné, Salamonérhát, Vatyon és Seregélynyoma. A határ déli része lapályos, melly a Fekete-Körös kiáradását a szalontai határon keresztül ide vezető Kölcsér kicsapásai miatt gyakran árvizzel látogattatik. E rész bőven terem szénát; többi része fekete porhany föld, melly minden gabonanemet jól visszaad, kivévén némelly szikes helyeket. Szarvasmarhát szépet nevel. Birtokosa Tisza Lajos.

Mezőház, tót falu, Thurócz v.-gyében, 11 kath., 14 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Mezőkeszi (Alsó), puszta Nyitra vgyében, Komját filial. 220 kath., lak. Ut. p. Érsekujvár.

Mezőlak, magyar falu, Veszprém vmegyében, Pápához nyugotra 1 mfdnyire, 83 kath., 593 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Róna határa szép buzát és rozsot terem. Rétje sok. Fája helyett nádja van. Feje e helység egy uradalomnak, mellyet ez előtt gr. Eszterházy Kázmérnő birt, s ki a Bitva és Marczal posványainak kiszáritásával, nemcsak magáaak 2000 holdat nyert meg, hanem az emberiségnek is nagy hasznot hajtott. A fő csatorna, mellybe a Bitva eresztetett, Békás helysége, Kamond, Szijmező puszták határain keresztül, egész Görzsönyig mintegy 4000 ölre terjed, nem emlitvén, más mellékes csatornákat. Áll ez uradalom Mezőlak egész helységéből, továbbá a belső és külső asszonyfai, kamondi, matyusházi, sávolyi, szijmezei és szentpéteri pusztákból. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Mezőmegyer, puszta, Békés v.-gyében, Kétegyháza és Csaba közt.

Mezőszeg, puszta, Veszprém vármegyében.

Digitized by Google

Mező-Telki, magyar-oláh falu, Bihar vgyében, Telegd és Élesd közt, egyenes téren, 485 ref., 150 n. e. óhitü lak., két anyatemplommal. Határa 1573 hold, mellyből szántó 378, rét 430, legelő 430, erdő 335 hold. Majorsági az erdőn kivül itt csak 43 hold van. Földe agyagos és iszapos, köves, lapályos, vagy vizállásos és szakadékokból álló, a kukoriczát leginkább termesztik. Sok szilva. Vize a Sebes-Körös és Medves patak. Birják özv. gr. Haller Lászlóné, gr. Kornis Károly, b. Gerliczy Ferencz, b. Döry Józsefné, Bölönyi Károly.

Miava, tót m.-város, Nyitra v.-megyében, legnépesebb hely az egész megyében, Vágh-Ujhelytől nyugotra 2, ut. p. N.Szombattól északra 5 mfdnyire, hosszúsága a városnak majd 2 órányi; minthogy a házak a hegyek közt széljelszórva, s szántóföldektől, kertektől, erdőktől vannak körülvétetve: 260 kath., 8472 evang., 183 zsidó lakosai igen szorgalmatosak, s tehetősek; földmivelési mesterségöket erősen folytatják; sok közönséges posztót, szűrt csinálnak; különösen kapós a molnárok számára készitett szita-szövet, mellyet a külföldre is elhordanak. — Továbbá termesztenek sok kendert, kevesebb lent; ez utóbbit inkább az olaj végett; főznek pálinkát, sört, roppant bikkes erdejökben sertést hizlalnak, bikkfataplót szednek; szenet égetnek; ezenkivül patakjuk számos liszt- és fürészmalmokat hajt. F. u. a csejtei uradalom, de robotot 1848 előtt sem szolgáltak, hanem régi szerződésök szerint azt csekély summával megváltják. Van itt végre egy kath. és egy evang. templom igen népes ekklézsiával, s egy synagoga.

Micsák, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, Karácsonmező fil. 12 r., 78 g. kath., 42 evang., 4 zsidó lak., 240 hold szántóföldel. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Michalova, tót falu, Zólyom v.-megyében, 265 kath., 28 evang. lak.

Michalova, puszta, Liptó v.-megyében, Maluzsina filial. 10 kath., 6 evang. lak.

Alsó-Micsinye, tót falu, Zólyom vmegyében; Beszterczéhez délkeletre, 5 fertály órányira: 64 kath., 426 evang. lak.

Felső-Micsinye, tót f., Zólyom vgyében: 89 kath., 429 evang. lak. Kath. és evang. anyaszentegyházak. Mind a két Micsinyének földe meglehetős termékeny; legelője igen jó; erdeje derék, lakosai gabonával, marhával, sertéssel kereskednek. F. u. a Beniczky nemzetség.

Micske vagy **Miske**, puszta, Szabolcs vármegyében, Geszteréd és Fejértó közt, birja Menszáros, Erdődy, Szunyogh, Kálmánczy, Mosolygó, Czikó, Somosy, Szeremley, Pap stb.

Micske, oláhul **Miska**, magyar mező város, Bihar vmegyében, Debreczenhez 7, Margitához, melly ut. postája $1\frac{3}{4}$ mfdnyire. A Rézhegy ágai a Berettyó völgyére kinyulván, szőlőhegyekké alakulnak; illyen hegyek alatt fekszik a helység maga is, jó magas dombon, kies kilátással. Határa, a szőlőhegyen kivül felméretvén, tesz 1100 □ öles holdakban 4407 holdat. Szőlőhegyei, az alattok levő szilvásokat s egyébb gyümölcsösöket is beleértve, tesznek mintegy 800 holdat; s igy összes határkiterjedés 5207 hold. Ezekből belsőtelek 308 h., szántóföld 1552 h., kaszálló 726 h., legelő 440 h., erdő 450 hold, irtások 453 h., gizgaz 300 h., szőlő 800 h., a többi utakra, gödrökre esvén. Urbéri föld tesz belsőtelekben 164 holdat, szántóföldben 852, kaszállóban 426 holdat; a többi majorsági birtok, vagy dézmás szőlők. Földe agyagos és közép minőségü; ka-

Digitized by Google

szállója s legelője keveset termő, de igen egészséges. Állattenyésztése leginkább az igavonó marhákra szorítkozik. Fő gazdasága a bortermesztésben áll, melly nagy mennyiségben s kitünő minőségben termesztetik, s a micskei szőlőhegyek a környékbeli elhagyott szőlőkhöz hasonlítva, valóban virágzóknak tekinthetők. Gyümölcse sok és szép, kivált cseresznyéje, almája, baraczkja; s ezekkel kereskedik. Népessége 1014 lélek, kik közt 837 reform., 152 rom. kath., 25 izraelita. Ref. és kath. parochia. Mária Theréziа urbére szerint volna itt 24 telek, s ezt jelenleg 162 gazda birja. Mestercmber 15, kereskedő 1 van, s bár Micske városnak neveztetik, de vásárokat nem tart. Az egész helység határán sok jó forrás van; van patak is 5, de köztök egy sincs elegendő bővizü. Az erdőben, egy meredek sziklaoldalban látható egy pincze formára bevájt lyuk Kőlyuk név alatt, melly a rege szerint tatárok előli menhely vala. Vár itt soha sem volt, csak egy régi curia, melly lakhelyül szolgált Bocskay Istvánnak, utóbb Zólyomi Dávidnak, most pedig több rendü változtatások után Baranyai Ágoston birtokában van. Régi épülete még a reform. templom, melyet Zólyomi Dávid neje iktári Bethlen Katalin épittetett a 17-dik század első felében, s tetemei is a templom alatt nyugosznak. Az itt lakó számos uraságok házai csinosak, s a kertekre különösen nagy gondot fordítanak. Birtokosok: Baranyai Lajos, Imre, Ágoston, Ferencz, Miklós és Károly; Dessewffy Ignáczné, Buday János örökösei, Miskolczy István örökösei, Posgai ivadékok, u. m. Ercsei László és osztályosai, Gruden Imre, s több kisebb egyházas nemesek.

Micske, puszta, Bihar vgyében, Püspöki mellett, 780 hold határral. Birja a váradi deák káptalan.

Micske Strobersdorf, német falu, Sopron vgyében, Kőszeghez 1¼ mfd., 768 kath. lak. Van 18 urb. telek után 312 hold szántóföldje, 136 h. kövér rétje a Répcze vize mellékén, legelő az uraságí erdőben, melly 800 holdnyi, s fenyő-, nyirfákból áll. Van urad. sörház és göbölyhizlalás. Birja h. Esterházy.

Migazziburg, Nógrád vármegyében, mulató kastély a Duna mellett: 6 kath. lak. Vácznoz 1 óra.

Miglész, orosz-magyar falu, Zemplén vmegyében, Tőke-Terebeshez ½ órányira: 120 romai, 358 g. kath., 180 reform., 20 zsidó lak. Ref. anyatemplom. Kastély. 790 h. szántóföld. F. u. többen. Ut. p. Vecse.

Miglesz, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Jolsvához délre egy órányira: 5 kath., 317 evang. lak., kik sok cserépedényt csinálnak. Evang. anyaszentegyház. Határa keletről hegyes, egyébütt róna és termékeny, hanem szük. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Miglécz, magyar falu, Abauj vgyében, a Hernád völgyében, Kasséhoz délre 2½ mfdnyire: 280 kath., 147 ref., 70 zsidó lak. Ref. szentegyház. Gazdag róna határ. F. u. Thuránszky, Krajnik, Oláh, Szentmiklósy.

Mihályi, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Nyir-Adonyhoz ¼ mfdnyire: 88 romai, 308 g. kath., 586 ref., 82 zsidó lak., ref. anyatemplommal, részint homokos, de termékeny határral, 2⅛ első osztálybeli egész telekkel. F. u. b. Eötvös Ignácz örökösei, Agárdy, Balogh, Barnus, Bihary, Czakó, Csuka, Dibaczy, Dobay, Fényes, Gellért, Horváth, Jánky, Kálmánczy, Kádár, Károlyi, Kémery, Kömives, Ladányi, Morvay, Petneházy, Posgay, Ráthonyi, Rácsay, Szabó, Zsiday, Szilágyi, Sipos, Ujfalussy, Uray, Vályi. A b. Splényi nemzetség innen veszi előnevét. Ut. p. Debreczen.

Digitized by Google

Miháld, magyar falu, Somogy vmegyében: 585 kath., 47 ágostai, 6 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal, szőlőhegygyel, termékeny szántóföldekkel. F. u. gr. Zichy Károly. Ut. p. Berzencze.

Mihálkó, tót falu, Zemplén v.-megyében, Mogyoróska fiil. 81 rom., 42 gör. kath., 270 evang. lak., 1354 h. szántófölddel, erdővel. Ut. p. Vecse.

Mihályfala, magyar falu, Gömör vgyében, Vály és Kalocsa közt, a vályvölgyi úthoz közel, egy része hegy- oldalban, más része pedig lapályon fekszik. Van benne reform. templom; a lakosok száma 328, mindnyájan reformatusok s eredet-szülte magyarok. Van benne 15 majorsági telek és 100 hold erdő, szántóföldje mind a mellett hogy hegyes, mindent megterem, rétje jó és sok takarmányt ad, csakhogy a Vály völgyén lefolyó patak gyakran elönti. Birja ezen helységet ns Bodon, Forgon, Nagy család. Ut. p. Tornalja.

Mihályfa, magyar falu, Zala vgyében: 822 kath., 11 evang. 106 zsidó lak., kath. paroch. szenregyházzal. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Mihályfa, puszta, Zala vármegyében, Keszthelyhez 1 óra.

Mihályfalva, magyar falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Gömörhöz nyugotra $2^1/_2$ órányira: 30 kath., 307 ref. lak. Ref. szentegyház. F. u. több nemesek. Ut. posta Torna.

Mihályfalva, tót falu, Zólyom vmegyében: 113 kath., 17 evang. lak. F. u. többen.

Mihályfalva, magyar m.-v., Bihar vármegyében, rónaságon, ut. postája Ér-Semjén. Van 2600 ref., 90 r. kath., 80 g. kath., 100 zsidó lakosa, derék ref. szentegyháza, synagogája, több jeles uriháza. Határa 18000 holdra terjed, s ennek egy része kövér fekete föld, nagyobb része homok; terem buzát, rozsot, tengerit, burgonyát, sok dinnyét; erdeje is derék. Nevezetes terménye a kigyószer készítés. A mondott határból urbériség csak 40% egész telek, a többi majorság. Hetivásárt minden csötörtökön, országosvásárt 4 izben tart szinte az emlitett napon, de a baromvásár szerdán tartatik. Fő birtokosa gr. Stubenberg, aztán Szlávy Forencz, Bernáth, Gencsy, Sárközy, Dessewffy, Osváth, Hardicsay, Kovácsok, Silyék.

Ó- és Uj-Mihályfa, két magyar falu, Vas vmegyében: 123 kath., 883 evang., 29 zsidó lak. Kath. paroch. és ágostai fiókszentegyházzal és eskolával. Határa róna és igen termékeny. Sok legelője. F. u. Vidos, Gerber, Dubniczay, Bercza, Takács és mások többen. Ut. p. Kis-Czel.

Pető-Mihályfa, magyar falu, Vas vármegyében, Egervárhoz 2 óra: 338 kath. lak. Van szép szőlője, erdeje, legelője. F. u. gr. Festetics László. Ut. p. Vasvár.

Mihályháza, magyar f.. Veszprém vmegyében: 43 kath., 451 ref. lak., ref. anyaekklézsiával, termékeny róna határral, sok réttel. F. u. többen. Ut. p. Pápa.

Mihályháza, puszta, Zala v.-megyében, a szántói kerületben.

Mihályi, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Abauj vmegye szélén: 103 romai, 100 görög kath., 305 ref., 60 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, 930 hold szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. Velejte.

Mihályi, magyar mező-város, Sopron vmegyében, a Rába közt, ut. postája Kapuvár $1^1/_2$ mfd. Lakja 980 romai kath., 650 evang., 100 zsidó. Kath. par. szentegyház. Több csinos uri lakházak. Róna határa $3566^{45}/_{100}$ hold, melly mind szántóföld, néhol szikes, majd szurkos, általában jó termékegységü. Ebből urbériség 43 egész telek; a többi majorság, mely-

Digitized by Google

lyet birnak Barthodeiszky, Róth, Fiáth, Szürnyegi, Horváth, Tóth Antalnő, s több birtokos családok. Van sör- és pálinkaháza is.

Mihályó, orosz falu, Zemplén vármegyében, Szinna fil. 230 g. kath., 11 zsidó lak., 275 hold szántóföldekkel, erdővel. F. u. Mokcsay. Ut. posta Nagy-Mihály.

Mihályka, orosz falu, Máramaros vmegyében: 321 g. kath. lak., s anyatemplommal, érczes forrással, mellyet a golyva ellen hasznosnak tartanak. Ut. p. Huszt.

Mihálytelek, szabad közönség, szabad Jász és Kun kerületekben, a Zagyva és Tarna összefolyó vizek szomszédságában: 1944 kath. lak., paroch. templommal, termékeny határral, tölgyes erdőcskével, vizimalommal. Ut. p. Jász-Berény.

Mjészicz vagy **Révfalu**, Trencsén vmegyében, Nyitra vmegye szélén, Vágh-Ujhelyhez 1 óranegyed, a Vágh jobb partján. Számlál 575 kath., 72 evang., 32 zsidó lak. F. u. a beczkéi uradalom.

Mikalaka, oláh falu, Arad v.-megyében, Aradhoz keletre ½ órányira a Maros mellett: 16 kath., 1425 óhitü lakossal, óhitü anyatemplommal, vendégfogadóval. Határa egészen róna és szerfelett termékeny. Hajdan magyar reformatusok lakták, s az eklézsia Erdélyből 100 mázsa sót kapott évenkint. F. u. a kamara.

Mike, német falu, Somogy vármegyében, Csökölyhöz 1¼ órányira: 818 kath. lak., s fiókszentegyházzal, szorgalmas és tehetős gazdákkal. F. u. gr. Somsich Pongrácz. Ut. p. Babolcsa.

Mikebuda, nagy kiterjedésü puszta, Pest-Pilis vmegyében, ut. p. Irsához délre, 200 lakossal. Birják gr. Keglevich, Majthényi, s az irsai közbirtokosok, stb.

Mikefa, magyar falu, Zala vmegyében: 173 kath., 5 reform., 6 zsidó lak. F. u. többen. Nova mellett, ut. p. Egerszeg.

Mikla, puszta, Pest-Solt vmegyében, lásd Bojár leirását.

Mikló-Lazúr, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyek közt, völgyben, ut. p. Várad 2½ óra: 12 romai kath., 6 ref., 412 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határában van 360 h. szántó, 190 h. rét, mind urbériség; 30 hold majorság, szántó és erdő 2142 hold. Földe agyagos, de trágya után mindent megterem. Szilvája sok. Birja a váradi deák püspök.

Miklósi, német falu, Somogy vmegyében: 501 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Földe meglehetős; szőlőhegye van; dohányt termeszt; erdeje van. F. u. Tallián, Csapody és mások sokan. Ut. p. Siófok.

Miklósfalva, puszta, Gömör és Kis-Hont egyesült vármegyékben, Abafalva és Málé közt: 17 ref. lak. F. u. Abaffy s a szepesi káptalan.

Miklósfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Svabócz fil., 86 kath., 10 evang. lak. F. u. Vadnay, Sváby s m. Ut. p. Lőcse.

Miklósfalu Nikelsdorf, német falu, Moson vmegyében, közel a Lajtához: 836 kath., 648 ágostai lak., kath. paroch., ágostai fiókszentegyházakkal. Határa gazdag s első osztálybeli. Van 179⅛/ egész jobbágy telke, s azután 63 igen vagyonos telkes gazdája, 943 hold első, 1847 hold második, 1148 h. harmadik, 198⅜/ h. negyedik osztálybeli szántóföldje, 595 embervágó első, 30 embervágó másod, 320 embervágó harmadrendü rétje. Vannak itt még nagy kiterjedésü káposztások, szép gyümölcsös kertek, 5000 darabból álló igen jeles uraságí birkanyáj, gyönyörü erdő, melly fát épületre is szolgáltat, fiók posta állomás; s végre kórház 20 személy számára. Alapitotta ezt Herzog erdélyi ágens, s később Albert királyi.

Digitized by Google

herczeg jóval öregbitette. F. u. Károly főherczeg örökösei.

Miklósfalva, tót falu, Zólyom vmegyében, Nógrád vmegye szélén: 1184 kath., 1 evang. lak. Kath. paroch. templom. Van fürész-malma. Rengeteg erdeje, sok juha, sovány földe. F. u. h. Eszterházy. Ut. postája Nagy-Szalatna.

Mikó, puszta, Esztergom, vagy az uj rend szerint Komárom vgyében, lásd Nána leirását.

Mikófalva, magyar falu, Heves vármegyében, Borsod vmegye szélén, Egerhez északra 2½ mfd., 850 kath., 6 zsidó lak. Határát hegyek, völgyek hasitják, erdeje sok. F. u. az Almásy nemzetség, Kovács, Bekényi, gr. Keglevich Miklós, Kelemen, Zay, Rakovszky, Marton, Hellebront, Torma.

Mikocsán, magyar-tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vármegyékben, Pelsőcz és Jolsva közt: 11 kath., 221 evang., 130 ref. lak., kik sok cserépedényt égetnek. Evang. szentegyház. F. u. h. Coburg s m. Ut. postája Rosnyó.

Mikóháza, magyar-orosz falu, Abauj vgyében, ut. p. Sátoralja-Ujhelyhez 1½ mfdnyire: 197 r. kath., 395 gör. kath., 90 ref., 65 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Szántóföldei mindent jól megteremnek, legelője elég, szőlőhegye, erdeje is van. Ékesíti a Komáromy család lakháza és kerte.

Mikola, régi magyar helység, Szathmár vmegyében, a Turháton felemelkedett földön: 26 r., 71 g. kath., 770 ref., 109 zsidó lak. Ref. anyatemplommal. Határa, melly 5277 holdat teszen, részint agyagos, részint homokos, s terem buzát, kétszerest, rozsot, kukoriczát, zabot, árpát, dinnyét, rétje kétannyi mint szántóföldje; két darab erdeje közel 3000 holdat foglal el, s nagyszálú tölgy-, szil-, köris-fákkal ékeskedik, e mellett vadakkal gazdag. A Túr vizében halat, rákot, a Piskárkos vizében s Egreiben sok csíkot halászhat. F. u. az igen régi s jeles Mikolay család, Mándy Péter és Imre, Szirmay Antal, Mészáros János, Nagy, Pap és több nemzetség. Ut. p. Szathmár.

Vámos-Mikola, magyar falu, Honth vmegyében, az Ipoly bal partján: 813 kath., 11 evang., 32 ref., 5 óhitü lak. Kath. paroch. templom. Sok urasági épület. Határa mindennel megáldatott, rétje, legelője sok; földei első osztálybeliek. Szőlőhegye nagy. Tágas erdeje vadakkal bővelkedik. F. u. h. Eszterházy, s feje egy uradalomnak. Ut. p. Ipoly-Ságh.

Garan-Mikola, magyar falu, Bars vármegyében, a Garan mellett: 102 kath., 400 ref. lak., s a ref. fiókegyház a szódói anyához tartozik. Határa igen termékeny, de árvizektől szenved. Birja gr. Eszterházy Józsefnő, s ut. p. Zeliz.

Mikolapatak, oláh falu, Máramaros vmegyében: 662 gör. kath., 48 zsidó lak., anyatemplommal. Ez a helység hajdan a vancsfalusi nemes Godzsa nemzetségnek majorja volt, de már most itt több közrendüek laknak, sőt mintegy 30 nemes lakosa is van, többnyire az emlitett Godzsa nemzetségből. Ut. p. Sziget.

Mikova, orosz falu, Zemplén vmegyében, Sztropkó fil., 8 rom., 421 g. kath., 19 zsidó lak., görög anyaszentegyházzal, 737 hold szántóföldel. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Komarnyik.

Puszta-Mikse, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Devecserhez ¾ órányira: 200 kath., 232 evang., 48 ref. lak., evang. fiókszentegyházzal és oskolával. Földe homokos, de elég termékeny. F. u. a Saáry nemzetség.

Miksi, magyar falu, Nógrád v.-megyében, Losonczhoz ½ mfd., az

Digitized by Google

Ipoly kies völgyében, ut. post. Gács. Határa tagositott, s 908 hold, mellyből urbéri beltelek 32, szántó 528, rét 72, legelő 484, templom földe 6, uraságí rét 80, templom rétje 6 hold. Földe homokkal vegyes agyag, legjobban termi a buzát, zabot, kukoriczát, dohányt. Rétjei kétszer kaszálhatók, s igen jó takarmányt adnak. Szép szarvasmarhát növel. Lakja 300 kath., egy kis tornyocskáu fióktemplommal. Vize az Ipoly és a losonczi patak, melly egy malmot forgat. A vilkei uradalomhoz tartozik.

Miksova, tót falu, Trencsén v.-gyébeu, a Vágh jobb partján. Számlál 229 kath., 3 zsidó lak. Fürész-malom. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Mikusócz, tót falu, Trencsén vmegyében, Pruszka fil., 858 kath., 14 zsidó lak. Rétje, fája, legelője elég; földe hegyes és középszerű, F. u. gr. Königsegg.

Nemes-Militics, magyar-bunyevácz falu, Bács vármegyében, saját postahivatallal és váltással, Zombor és Bajmak közt. Lakja 3500 lak., kik többnyire r. katholikusok, paroch. templommal. Róna és termékeny határa 15,274 hold 1200 □ ölével, s ez mind majorsági birtok, mellyből 575 hold szőlő, 64 mocsár, 138 utak. Birják e következő nemes családok: Allaga, Alföldy, Baghi, Bajcsy, Barassevics, Berkó, Burza, Csernus, Czintula, Dózsa, Hajnal, Horváth, Ivánsics, Ivankovics, Kajty, Kanyó, Klinoczky, Knézy, Kocsis, Körmöndi, Kunszabó, Laczkó, Litvay, Mándics, Markovics, Mátyus, Molnár, Nagy, Odry, Páll, Piukovics, Radics, Szórád, Tar, Vidakovics, Vujevics.

Rácz-Militics, német-szerb falu, Bács vmegyében, Hodsákhoz 1 mfd., 2400 német kath., 700 szerb n. e. óhitü lak., kath. és óhitü paroch. templomokkal. Sok kendert termeszt. Első osztálybeli gazdag határa 1100 □ ölével 8998 hold, mellyből 112⅛ telek utáu urbéri szántó 3694, rét 2697, legelő 1896, szőlő 136, urad. rét 10, mocsár 393, utak 172 hold. Birja a kamara.

Millej, magyar falu, Zala vmegyében: 68 kath., 191 ref., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg.

Milochov, tót falu, elszórva a hegyek közt, Trencsén vmegyében: 565 kath., 11 zsidó lak. Fürész-malom. Lakosai a Vágh szigetjében sok gyümölcsöt, kivált almát és szilvát termesztenek. F. u. b. Balassa és gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Milosháza Milosin, tót falu, Liptó vmegyében; 43 kath., 6 evang., 7 zsidó lak. Tepla filialisa. Uraságí lakház. F. u. Matyasovszky.

Milota, magyar falu, Szathmár vmegyében: 4 r. kath., 755 ref., 19 zsidó lak. Ref. anyatemplommal. Határa nagy részt fekete nyirok, nehéz szántású, a Tisza felől homokos; rétje kevés, de jó szénát ad, a Tisza mellet almás-, szilvás-kertjei vannak. F. u. többnyire a Kölcsey családhoz tartozik. Ut. p. Tisza-Ujlak.

Milova, oláh telep, Arad vmegyében, Solymos helység határán, a Maros mentiben, 585 többnyire n. e. óhitü lak., s templommal. Az itt volt rézbányák 1819-ben megszüntettetvén, Milova bányász-telep, jelenleg csak kézmüvesekből és napszámosokból áll; saját határa, s igy földei nincsenek. Lakosai könül többen köszörüköveket készitnek.

Milpos, puszta, Sáros vmegyében, Péch-Ujfaluhoz 1¼ órányira, 80 romai, 112 görög kath. lak. Nagy erdőséggel. F. u. a Péchy nemzetség.

Minay, magyar-orosz f., Ungh vmegyében, Unghvárhoz ¼ mfdnyire, 55 r., 120 g. kath., 109 ref., 158 zsidó lak., ref. templom, synagoga. F. u. Minay, Lüley s m.

Digitized by Google

Mindszent, puszta, Pest-Pilis vmegyében, gödöllői szolgabirói kerületben.

Mindszent, magyar falu, Miskolczczal összefüggésben, (lás Miskolcz).

Mindszent, puszta, Komárom, az uj rend szer. Esztergom vgyében, Tatától $1^{8}/_{16}$ állomásnyira, hegyes, völgyes nagy erdőség; délről a sz.-gyögyvári és kereki puszták, nyugotról Oroszlány, északról szinte egy részben Oroszlány, majd a kőhányási puszta, keletről végre Gánt holysége adnak neki határt. Kiterjodése 3340 hold, szép bikk- és tölgy-erdők. Van 16 kath., 1 ref. lakosa. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Mindszent (Jászó), Podproch, tót falu, Abauj vmegyében, Jászóhoz északra 1 órányira: 1136 kath. lak. Paroch. templom. Réz- és vas-bányák. Szép fenyves erdő F. u. a jászói prépost. Ut. p. Meczenzéf.

Mindszent, magyar falu, Heves vmegyében, Parádhoz észak-nyugotra $1^{1}/_{2}$ mfd., 371 kath., 6 zsidó lak. Határa nyugotról róna és termékeny; keletről hegyes, erdős. F. u. Marsó, Rutkay, Szmrcsányi. Ut. p. Gyöngyös.

Mindszent Biaczovecz, tót falu, Szepes vmegyében, Korotnokhoz $^{1}/_{2}$ órányira: 605 kath. lak. Kath. paroch. templom, szép emeletes kastély. Vizimalom, termékeny határ. F. u. gr. Csáky Károlynő.

Mindszent, magyar falu, Csongrád vmegyében, a Tisza bal partján, ut. p. Szenteshez nyugot-délre $1^{1}/_{2}$ mfdnyire: 5246 kath., 3 ref., 19 zsidó lak., kath. anyatemplommal, s több derék urasági épületekkel. Határa szinte gazdag fekete rónaság. Egész urb. telke van 160. F. u. a Pallavicini nemzetség.

Mindszent, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Szentmiklóshoz $^{1}/_{2}$ óra: 51 kath., 8 ref. lakossal. F. u. gr. Zichy nemzetség.

Mindszent, puszta, Győr v.-gyében, ut. p. M.-Őrshöz 1 órányira: 308 kath., 8 ref., 28 zsidó lak. F. u. több közbirtokosok.

Mindszent, puszta, Somogy vmegyében, gr. Zichy Károlyé. Ut. p. Berzencze.

Mindszent, magyar falu, Vas vmegyében: 393 kath., 20 zsidó lak., paroch. szentegyházzal, szép erdővel, bortermesztéssel. A sárvári urad. tartozik. Ut. p. Sárvár.

Mindszent (Zala), Zala vármegyében, 314 kath. lak. F. u. többen.

Mindszent, puszta, Bihar vármegyében, Váradhoz közel. Földe jó, kivált marha- és juhtartásra. Birják: Domonkos, Jankovich, Krizsár, Tokody, gr. Frimont Béla, Keresztury, Kurányi, Erdődy örök.

Csonka-Mindszent, magyar falu, Baranya vármegyében, rónaságon, ut. post. Szent-Lőrincz. Határa 991 hold, mellyből uradalmi szántó 10, rét 98, urbéri szántó 533, rét 199, közös legelő és erdő 151 hold. Földe jó. Lakja 389 kath. Birja h. Eszterházy.

Felső-Mindszent, magyar falu, Baranya vármegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 2237 hold, mellyből urbéri beltelek 120, szántó 808, rét 242, legelő 189, szőlő 121, urasági beltelek 6, rét 39, erdő 693, szőlő 19 hold. Földe hegyes, völgyes. Lakja 706 r. kath. Birja a kamara.

Uj-Mindszent, magyar falu, Baranya vgyében, mocsáros helyen, ut. post. Szigetvár. Határa 1582 hold, mellyből urbéri szántó 207, rét 103, közös legelő 120, majorsági szántó 297, rét 35, erdő és berek 820 hold. Földe mocsáros, nagy sertéstenyésztés. Lakja 300 reform., 16 katholikus. Reform. anyatemplom. Birja Czindery László.

Digitized by Google

Pinka-Mindszent Allerheiligen, magyar falu, Vas vmegyében, közel a Pinka vizéhez, 710 kath., 4 evang. lakossal. Kath. paroch. szentegyház. Tágas termékeny határ. Jó legelő. Erdő. A pornói uradalomhoz tartozik. Ut. p. Szombathely.

Minisztó, lásd Olfa pusztát, Heves vármegyében.

Minihof, német falu, Vas vmegyében, a Stájer határszélen, 314 kath., 136 evang. lak., kik szekerezésből élnek. F. u gr. Batthyáni. Ut. p. Radkersburg.

Minyocz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Turány fil., 10 rom., 220 görög kath., 8 zsidó lak., gör. anyaszentegyházzal, 335 hold szántóföldel. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Orlik.

Mircse, orosz falu, Ungh vmegyében, N. Berezna fiókja. 352 gör. kath., 18 zsidó lak. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Mirkovácz, oláh falu, Krassó vgyében, Oraviczához 2½ órányira, szinte termékeny térségen, 649 óhitü lak., s anyatemplommal.

Mirló, oláhul Mihelő, oláh f., Bihar vármegyében, egy szép tágas dombtetőn, ut. postája Várad 3 mfld., 383 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Vörös agyagos szántóföldje 275, rétje 80 hold. Majorság csak az erdő, 1186 hold. Birja a váradi deák püspök.

Mirolya, orosz falu, Sáros vármegyében, a makoviczi uradalomban, Sztropkó fil, 10 rom., 205 gör. kath., 2 zsidó lak. Ut. p. A. Komarnyik.

Alsó- és Felső-Mirossó, 2 orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Zboró fil., 18 rom., 1136 gör. kath., 6 zsidó lak. F. Mirossón görög kath. plebánia van. Ut. p. Orlik.

Misefa, magyar falu, Zala vmegyében, 231 kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Kapornakhoz közel. Ut. posta Egerszeg.

Misérd, német falu, Poson vármegyében, a Posontól Somorjába vivő országutban, Posonhóz 2 órányira, Dienesdi mellett. Lakja 185 kath., 498 evang. Van kath. paroch. temploma, evang. anyaszentegyháza, vendégfogadója. Termékeny jól mivelt határa mindent gazdagon terem; erdeje is van. F. u. az eberhardi uradalom.

Miskarovicza, orosz falu, Beregh vmegyében, a gallicziai határ szélen, 80 g. kath., 3 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. A. Vereczke.

Miske, magyar falu, Pest-Solt vmegyében, sikságon, Hajós és ut. p. Kalocsa közt, a pest-bajai országutban, 2176 romai kath., 25 zsidó lak., paroch. templommal. Határa 4893 hold, mellyből szántóföld 2382 h., rét 1104 h., szőlő 324 h., beltelek 195 hold; erdeje s nádja nincs; egész urbéri telek 91¼. Majorsági szántó 26, rét 12 hold. Földe kevés szíket és homokot kivéve, igen termékeny fekete agyag. A Duna árja többször látogatván, a szarvasmarha mételyben döglik. Ezenkivül van Homorod patak 3 kerekü uradalmi malommal, és Vajas vize, melly halakban gazdag. A lakosok tótok eredetre, de már mindnyájan jól beszélnek magyarul. Birja a kalocsai érsek.

Miske, magyar m.-város, Vas vmegyében, közel a Ságh hegyéhez, 336 kath., 120 evang. lak. Kath. paroch. szentegyház. Sok kézmüves. F. u. h. Batthyáni Fülöp, s az intai uradalomhoz tartozik. Ut. p. Kis-Czel.

Miske, puszta, Heves vgyében, Tarna-Örs és Visznek közt, b. Orczy Lászlóé.

Miske, oláh falu, Arad vmegyében, lapályos, erdős vidéken, ut. pos. N. Zerind 1 mfd. Van 1896 n. e. óhitü lakosa, temploma, jeles uradalmi épületei. Róna határa mindent megterem gazdagon, de árvizek rongálják. Kiterjed 10,899 holdra, mellyből

Digitized by Google

1836½ h. szántóföld, 3100 h. legelő, 1462½ h. rét, 4500 h. tölgyes erdő. Majorság 7646½, urbériség 3252½ hold. Vizei a Tőz, Szartos, Leveles folyók, Tölgyes, Szarkafok tavak. Birja István főherczeg, volt nádor.

Puszta-Miske, magyar falu, Veszprém vármegyében, ut. p. Devecserhez ½ óra, 200 kath., 250 evang., 40 reform. lak., evang. fiókegyházzal. Többen birják.

Pinka-Miske Mischendorf, német falu, Vas vmegyében, közel Gyepü-Füzeshez, 411 kath. lak, paroch. szentegyházzal. Kövér rétek, szép lótenyésztés. F. u. gr. Erdődy György. Ut. p. Szombathely.

Miskolcz, Borsod vmegyében, nagy és népes szabadalmas koronai város, Pesthez 18, Debreczenhez 10, Kassához 10¼ mfdnyi távolságra a diósgyőri völgynek keleti szélén. Az északi szélesség 47°55/ és keleti hosszaság 38°3/ foka alatt. Vidéke kies, levegője egészséges. Maga a város a Tetemvár és Avashegy közt fekszik, északról s délről szelektől védve, nyugotról a diósgyőri völgynek, keletről a Sajónak szabad sík tér nyilik. Határkiterjedése 13,000 hold körül terjed, mellyből 3227 h. szántóföld, 2349 h. rét, 3033 h. legelő, 2040 h. szőlő, 675 h. belső telek, 861 hold használaton kivüli, mihez számitandók még az utczák, utak, folyók stb. A határt Diósgyőr, Bábony, Bessenyő, Felső-Zsolcza, Szirma, Hejő, Csaba helységek s Tapolcza puszta környezik. A föld a sík részeken kevés agyaggal vegyitett, s gazdag termékenységü fekete föld, szántóföldei általában első osztálybeliek, s József császár alatt tett vizsgálat szerint legszebb, legsikeresebb buzát termik egész országban, mit ugyan ma már a bánátiak és bácskaiak nehezen engednek meg. Az emelkedett és hegyes részeken azonban jó borttermő szőlőhegyeken kivül sovány homokos részek is találtatnak. A miskolczi szőlőhegyek közt következők termik a jelesb bort: Sori oldala, Kőkötő, Kisköves, Magashegy, Nádasut, Nagy- és Kis-Csermők, Sz.-György, Forgó, Ernyő, Nagy- és Kis-Ágazat; másod rendü hegyek pedig következők: Nagy- és Kis-Komlós vagy Fark, Csabai hegy, Nagy- és Kis-Rusin, Győrioldal, Szarka, Kerekhegy, Császár, Pápa, Betegvölgy, Bábonyi-bércz. E borok jóságára különösen hatnak a jó száraz pinczék. A határon és városon keresztül folyik a Szinva és Pecze patak, amaz a diósgyőri völgyből jövén, Felső-Zsolcza alatt a Sajóba szakad, emez a bábonyi hegyekből credvén, két árkával folyja át a várost, honnan kiérvén a Szinnával egyesül. Mindenik több malmokat hajt, különösen a Szinva malmai a város közepén jelesek. A város Ó és Uj részből áll, de egybefügg vele az avasi hegy alatt fekvő Mindszent helység is, melly azonban külön Tanács alatt 13,685 □ ölnyi területtel a munkácsi püspök birtokához tartozik. A város főbb utczái, kivált az uj részen tágasok és rendesek, nagyobb részt ki is vannak kövezve, s éjelenkint több lámpák által világittatnak; ellenben az ó részen szükek, rendetlenek; e felett sárosak, különösen a minoriták zárdája körül, hol a Pecze folyása az utczát több helyt egészen elmosta, gyakran kocsival járhatlanok is. Az udvarok a város belső részeiben szükek a házak a szélsőbb részeken többnyire nádasok, ellenben az uj részen s a város főbb utczáin, kivált pedig a piacz-utczán és környékén derék cserepes és emeletes épületeket is láthatni. Nevezetesebb épületek a következők: a r. kath. 3 templom, u. m. sz. Anna temploma a város felső részén, a minoriták Boldogasszony tiszteletére épült két tornyu temploma, a mindszenti templom; továbbá a ref. 3 templom,

Digitized by Google

első czek közt az avasi nagy templom, az avasi hegy oldalán közel hozzá ôrtoronnyal. E templom egy a legrégibbek közül az országban, mint alább a város történetéből látandjuk. Ezen kivül van a reformatusoknak egy másik templomuk a város közepén; melly 1808-ban épült, végre a Tetemvár alatt a temetőnél egy fatemplomot birnak. A lutheranusoknak szinte van egy templomuk, s különös megjegyzést érdemel az, hogy a reformatusok és evangelikusok templomának egynek sincs tornya, ellenben az óhitü görögök magas helyen épült temploma fényes sugártoronnyal ékeskedik. Nevezetes épületek még a két emeletes megyeház, melly mint a kapu felett levő felirás mutatja 1727-ben épült „PonDero CaVsarVM VIres, JVstosqVe Corono JVrIs patronos, CVnCtos qVoqVe DaMno faVores.“ A minoriták zárdája a ref. és evang. emeletes oskolák, sóhivatali s posta épületek; van végre itt 3 vendégfogadó. Különös ékességére fog szolgálni a városnak a most épülő magyar-szinház, mellynek alapját István nádor tette le 1847. sept. 3-án körutazása alkalmával. E város a megyének székhelye, egszersmind Borsod, Abauj alsó része, Torna, Gömör, Zemplén vármegyéknek közép pontja lévén, meglehetős élénkséget mutat. Lakosok száma 29,612, u. m. 5213 rom. katholikus, 164 görög katholikus, 18,062 reformatus, 1351 evangelikus, 478 óhitü görög, 3944 zsidó, ebből Mindszentre esik 521 romai kath., 76 görög kath., 29 ágostai, 14 óhitü, 82 zsidó. — Uralkodó nyelv a tös-gyökeres magyar, azonban kevés számmal németek és tótok is találtatnak. A nép foglalatossága föld-kert mivelés, fuvarozás, kereskedés, főkép a szőlőmivelés; kézmüvesek következő számmal találtatnak: magyar-szabó 55, legény 24, inas 37, német-szabó 41, legény 75, inas 30, tímár 150, (ebből azonban mesterségöket 70-en követik), legény 25, inas 13, asztalos 37, legény 24, inas 60; kötélgyártó 11, legény 10, inas 3; gombkötő 7, legény 1; szürszabó 35, legény 17, inas 11; gubás 74, legény 25, inas 24; szücs 37, legény 16, inas 6; hentes 24, legény 11, inas 2; szappanos 4; csizmadia 250, s mind ezen kézmüvességeknek helyben vannak czéhcik; ezenkivül a különbféle mesterséget üzők és kontárok száma összesen 1213-ra megyen. A nők különösen jó kenyérsütők. Van egy keményitő s burnótgyár, a köedénygyár azonban jelenleg nem dolgozik. Van két piacz, u.m. főplacz, hol a hetivásárok esnek, és gabona piacz s ezt számos kereskedő boltok ékesitik, s köztök van 2 gyógyszertár is; a tetemvári piaczon fa árultatik. Hetenkint kétszer esik hetivásár, melly kivált gabonára nézve nevezetes. Országos-vásárok: febr. 16, majus 25, aug. 26, octb. 18, dec. 17-kén esnek, s az egész városban széljel szoktak tartatni. A városból szélágazó és jókarban tartott országutak szinte jó előmozditói a kereskedésnek. Fő országut a Pestről Kassára menő, másik innen Putnokon át egyik ágával Tornalján keresztül Csetneknek, Rosnyónak, másikkal Rimaszombaton át, a bányavárosok felé vezet. A Pest-eperjesi gyorsutazási-intézet könnyiti ugyan a közlekedést, de vasút is van már tervezve. A 4 fő vallásfelekezetnek helyben van anyaegyháza, az evangelikusokéhoz Diósgyőr is hozzá levén csatolva. Tanitó-intézetek szinte mindenik vallásfelekezet részéről illendő számmal vannak. Jelesen a r. katholikus részről van középtanoda, mellyben a helybeli minorita szerzet tanit, ezenkivül 3 elemi, u. m. 2 fi és 1 nő oskola. — Ugyancsak a r. kath. részére helyben van egy tanitóképző intézet, 1 igazgató, 2 rendes

Digitized by Google

tanár, és 1 zenc tanár alatt tanulók száma 16. — A reformatusok következő tanodákkal vannak ellátva. I. Lyceum. Az egyház, melly a reformatioval csaknem egykoru, eleitől fogva tartott elemi és latin nyelvészeti osztályokból s két évenként változó ugynevezett rectorok, és 2—3 alsóbb tanitók vezetése alatt álló tanodát. Ez a mult század elején szókötési, majd közepén szónoklati-osztályokkal is növelve, 1756-ban az egyház gondoskodásából első állandó igazgató tanárul a későbbi superintendenssé lett Szalay Sámuelt nyerte; a többi tanitóságok folyvást változók maradván. 1785-ben kezdetett meg a logica tanitása, mellyhez időjártával a bölcsészeti pályának egyébb tanulmányai is járultak. S egyszersmind 1829-ben a tanodának eddig volt „gymnasium" neve királyi jóváhagyás mellett „lyceumra" változott. Az egyházon kivül, melly fenállása óta gondosan ápolá ez intézetet; fő pártfogói voltak ez oskolának egyebek felett a Négyesy, Szepessy és Döry családok dicső emlékü ősei, ujabban Vay Ábrahám, mint az egyház és lyceum főgondnoka. Áll ezen lyccum jelenleg a.) A bölcsészeti pályán 3 osztályból. b.) A gimnasyum pályán van 6 osztály, hol egy a Tiszán inneni egyházkerület által, melly kormányzási tekintetben a lyceumnak legfőbb hatósága, készitett tanrendszer szerint megy a tanitás 3 állandó tanár és 2 évenkint a bölcsészeti pályát itt végzett ifjak közül választatni szokott tanitó által. c.) Az elemi folyam 3 osztályt számlál, hol ugyancsak a fenebb emlitett kerület szabta rendszer szerint 3 évenkint változó tanitó tanit. Van a lyceumnak 1, mintegy 40,000 vfrtra menő tőkéje, mellynek kamatából, ezenkivül a tanulók által fizettetni szokott igen mérsékelt tandijak (mellynek tehetség és tanulási előmenet szerint minimuma 3 frt. 42 kr., maximuma 13 frt. 6 kr. v. cz.) összetéből, — továbbá a tiszáninneni egyházkerület kebelében évenkint történni szokott segélyszedés (suplicatio) által gyülni szokott összegből; végre az egyház pénztára folytonosani szükséges részvétéből fedeztetnek a lyceumban tanitók fizetésére, épületek fentartására s tüz elleni biztositására, fütés-, kiszolgálat- s csinosságra (mellyek itt kevés hasonintézetekben található pontossággal történnek) stb. megkivántató költségek, mellyek középszámmal évenkint mintegy 10,000 vfrtra rugnak. 2. Mintegy 3300 darab könyvből álló közkönyvtára, mellyet az egyház régibb könyvtárának 1706-ban lett megégése után, időről időre gyüjtögetett, majd leginkább megnövekedék a b. e. Óvári Fodor Miklósnak 1823-ban végrendeletileg adott 600, s 1846-ban Losonczy Józsefnek 230 darabból álló gyüjteményével. Tőkéje e könyvtárnak mintegy 2500 vfrt, mellynek nagy részét 1700 vfrtot. Óvári Fodor Miklós végintézetileg adta. Ennek kamataiból, valamint az évenkint az oskolába ujonnan bevett vidéki tanulók beiktatásakor egyszer mindenkorra fizettetni szokott 1 vfrtnyi dijból, s a bölcsészeti pályára lépők 2 vfrtnyi törvény aláirási dijából, végre az egyház segedelmezéséből fedeztetnek nem csak az évenkint történni szokott, s a jövedelem (mintegy 320 vft.) csekélységnél fogva csak kevésre szoritkozható könyvszerzési költségek, hanem a természettani műszertár kiadásai is. — 3. Mintegy 450 magyar, többnyire szépirodalmi tárgyú munkákból álló könyvtára a tanulók ugynevezett „olvasó társulatának," melly e társulat keletkezte óta a benne résztvenni akarók által minden évben fizettetni szokott 1 pfrt. részvétdijból fedezi könyvszerzési kiadásait. 4. Természettani műszertára, nem

Digitized by Google

nagy kiterjedésü, de a legszükségesebb darabokat magában foglaló. — Mérnökiszerei Losonczi József hagyományából valók, jövedelemforrása ugyanaz, melly a könyvtáré. — 5. Kőgyüjteménye. — 6. Néhány darab érdekes pénzei. — A tanulók, kiknek szegénysége hitelesen bebizonyittatik, mindenféle oskolai fizetések alól fölmentvék. A bölcsészeti pálya, ugynevezett jótéteményes növendékei azonkivül, hogy a temetkezéseknéli éneklésért dijaztatnak, az egyház pénztárából is havonkinti segéllyel láttatnak el. Bogdányi Farkas Károlynénak 200 vfrt. alapitványa után 6 száztóli jár egészen árva és szegény tanulónak. Óvári Fodor Miklós 3000 vfrt. alapitványának 6 száztóli kamata, a lyceumban tanuló 3 legjobb igyekezetü s szegény sorsú növendékeknek a folyó évtől fogva évenkint kiadatik. — II. Növelő intézet. Alapittatott 1844-ben gr. Vay Ábrahám és más lelkes jóltevők közalapitványaik nyomán, Óvári Fodor Miklós 5000 vfrt k. alapitványa is ez intézet javára fordittatván; megnyilt 1846. sept. 1-én, első tanitó levén benne Karacs Teréz. Tanittatik itt 3 éves folyamban vallás és erkölcstan, magyar és német nyelvtan, szónoklat, irás és fogalmazás, számvetés, föld és állodalom-rajz, természettan, természet és történetrajz, egészségtan, háztartás tudomány, illendő viselet, éneklés, női varrás és himzés, a főtanitónő és két segéde által (1847-ben) 79 növendéknek. Tőkéje ezen intézetnek 12,000 vfrt., mellynek kamataiból, és a tandijakból, egy növendéktől egy évre 30 vfrt. fedeztetnek az intézet szükségei. — III. Város negyedi 4 alsóbb leányiskola, mellyeket az elemi tudományok tanitására az egyház egy egy tanitóval ellátva tart fen, melly tanitók dijaztatásukat részint az egyház pénztárából, részint az igen mérsékelt tandíjakból veszik.

Az evangelikusok gymnasiuma a helybeli egyháztól tartatik fen, a költészeti és nyelvészeti osztályokban külön tanitóval; ezenkivül van az alsó polgári és 2 leány osztály szinte külön tanitóval. — Rendkivüli tanitók által tanittatik e felett rajzolás, éneklés, fraczia nyelv, a tanodailak szomszédságában levő testgyakorló intézetben a testgyakorlás. — A tanodához tartozik egy tápintézet, mellyben a tanodai ifjuság 30—40 vfrt. díj mellett egész tanodai évre elláttatik élelemmel. A felsőbb tanulók többnyire felvidékiek, kik a magyar nyelv végett jönek ide. — Az óhitü görögök részéről is van elemi tanoda. — Végre van helyben egy kisdedovó-intézet, melly különösen a helybeli nőegyesület és casino közremunkálásával nyittatott meg 1842-ben. 1847-ben kamaton levő tőkéje 4853 frt. 36 kr., alapitóknál 926 frt. 22 kr., megyénél 301 frt., ajánlatokból bejött 1072 frt., összes állása 7153 frt. 2 krt., költség 675 frt.; igy évvégéig alapállása volt 6477 frt. 2 kr. pengő pénzben. —

Köszhasznu intézetek közt főhelyen áll a miskolczi takarék pénztár, mellynek forgalma 1847-ben 398,401 frt. 37 kr. volt, továbbá a tiszamelléki költsönös tüzkármentő társulat, melly Abauj, Borsod, Gömör és Torna megyékre kiterjed. — A társulatok közt fog helyet egy nemzeti és egy polgári casino, a több kereskedelmi s gyári társulatokat nem emlitve. A nőegylet hivatása különféle jótékony czélokra közrehatni, jövedelmeit tagok részvényeiből, adományozásokból s általa rendezett bálokból veszi. 1847-ben alaptőkéje 3663 frt. 50 kr. volt. — 1848-ban tartott első bálból bejött 428 frt. — A megyei rabdolgoztató intézet, mellyben a rabok különösen épületfa készitéssel foglalkoznak, jelenleg összes tőkéje 4402 frt. 8 kr. — Végre említést érdemel a Reviczky

Digitized by Google

magtár. Ebből a szükölködőknek meghatározott kamat mellett széljel az egész megyében gabona kölcsönöztetik ki. — Ezt 1829-ben gr. Reviczky nyitotta meg először 2000 pfrt. tőkével, mellyhez azután többen is adakoztak; jelenleg van benne 7165 köb. gabona, 5440 köb. zab, 386 k. árpa. Közönséges kórház ugyan helyben nincs, azonban szegényeikről s betegeikről az illető vallásfelekezetek külön külön illendőleg gondoskodnak. — Miskolcz városa igazgatását saját rendezett tanácsa viszi.

Csak 42 év hija az ezer esztendőnek, mióta a magyar nemzet e szép hazát elfoglalá. — Miskolcz nevezete ezen idővel egykoru; a mint ez hazai legrégibb történetirónk az 1173-ban uralkodásra lépett III-dik Béla névtelen jegyzőjének munkájából — mit a magyaroknak Ázsiából e honba lett kijöveteléről irt — kitetszik. Midőn t. i. Árpád vezér seregével a Sajón ott, hol a Szinva beleszakad, általjött, s egész a Tiszáig lenyult táborával, egy hónapig mulatván e vidéken, Bunger vezérnek ajándékozta e földet. „Ibi etiam dux Arpad dedit Bungernec, patri Borsu terram magnam a fluvio Topolucea usque ad fluvium Souyou, quae nunc vocatur Miscoucy, et dedit ei castrum quod dicitur Geuru, et illud castrum filius suus Borsu cum suo castro, quod dicitur Borsod, unum fecit comitatum.“ — De kitetszik ez a vasmegyei, Borsmonostori, cistercita apátság részére 1236-ban kiadott oklevélből is, mellyben említés tétetik a Miskoucz nemzetségbőli Borsról (Comes Bors de genere Miskoucz), ki Bunger fijának Borsnak ivadéka volt. E szerint az, hogy Miskolcz elébb Mézkolcsnak hivatott volna, merő alaptalan tapogatódzás.

Miskolcz történetét 3 időszakra lehet osztani. — Az 1-ső időszak tart a magyarok megtelepedésétől egész 1703-ig, mikor Miskolcz magának a város lakosainak minden uradalmi jövedelmekkel együtt zálogba adatott. A 2-dik időszak tart 1703-tól az 1755-ben költ Grasalkovich féle szerződésig. — A 3-dik pedig a nevezett szerződéstől a jelen időig.

Miskolcz a hazának csaknem minden szerencsétlenségeiben osztozott. 1241-ben IV-dik Béla király alatt az ide nem messze lévő Muhi pusztán (hol később a már elpusztult Muhi nevű város épittetett), a tatárokkal történt szerencsétlen ütközet után egészen elpusztittatott, lakosai a diósgyőri erdőkbe menekültek, s csak akkor jöttek elő rejtekhelyeikről, midőn a vad tatárok e felégetett, felprédált honból már kitakarodtak. Később a Mátyás király által legyőzött cseh rablók pusztitásainak, az 1526-diki mohácsi veszedelem után pedig a királyi szék felett versengett I-sső Ferdinand és Zápolya János csatázásainak sulyát Miskolcz nem kis részben érezte.

1560-ban Miskolczon s a körültefekvő helységekben iszonyu nagy jég, s kőesö esett, melly nemcsak a reménylett termést, hanem a házakat is elpusztitotta. — A levegőből ekkor lehullott emberfőnyi nagyságú kövek közül egy darab az akkor uralkodott I-sső Ferdinand királynak küldetett.

Az 1586-iki jegyzőkönyv igy szólt: Zabari Demeter főbirósságában olly nagy drágaságot eresztett ránk ő felsége, hogy a buzának mérték szapuját (szapu 2 vékát tesz) adták 2 frtért, azonfelül olly nagy éhség volt, hogy az emberek a megdöglött barmokat megnyuzták s megették, sokan füvet ettenek, végre ezen drágaságban ilylyen dolog is történt, hogy az ember az ő gyermekét megölte s eltemette, mire az éhség vitte.

1596-ban elfoglalván a Törökök (Borsod vgyéhez tartozott, s még 1717-ben is gyülése helyül szolgált törté-

Digitized by Google

neti nevezetességű) egri várat, s magokat ott megfészkelvén, még azon évben Miskolczot egészen elpusztították. Az erdőkbe menekült lakosok visszatértökkel, a mennyire lehetett helyrehozták ugyan a várost, de ezután is majd száz évig sanyargatták borzasztó módra a törökök, mindaddig, mig I-sö Leopold király alatt a már Bécset is 300 ezernyi sereggel ostromlott Karamustafa nagy vezér onnan, a segitségül jött vitéz Szobieszky János lengyel király, a szász, bajor választó, s más német fejedelmek hadai, s a magyar seregek által 1683-ban el nem veretett, s ezen győzedelem folytán 1686-ban septemb. 2-kán Buda várából, s később az egész országból ki nem üzettek. Ezen háborús időkben nem sokat hajtott a város népe a tisztválasztásra, birót sem lehete kapni; megtetszik onnan, hogy 1679-ben a Sz. István templomban, hol 1700-ig választattak a városi tisztviselők, az istenitisztelet után közegyezéssel elhatároztatott, hogy a melly gazda a bíróválasztás napján a terminusra meg nem jelen, ugyszinte a tanácsbeliek is 40 frtra büntettetnek, mellyet akkori jövendőbeli főbiró tartozzék a város hasznára exequaltatni, s a kit főbirónak elválasztanak, tartozzék 200 frt. büntetés alatt hivatalát viselni. Ezen büntetéspénzt is inkább megfizették, csakhogy felmentessenek a bíróságtól, melly miatt annyira megvolt akadva a város, hogy birót egy általában nem kapott, s ekkor hozta azon statutumot, hogy ki a főbiróságot fel nem vállalja, minden javaitól fosztassék meg, s azok a város hasznára fordittassanak. A tanácsnokságot fel nem vállalóra nézve a bírónak hatalom adatott 100 frt. megvételére. — Az akkori borzasztó időkről ide igtatok némelly jegyzéseket a városi jegyzőkönyvből, eredetileg meghagyva annak szavait:

1682-ben a törökjárás miatt igen nagy inségben volt az egész város; bíránkat, predikátorainkat, deákinkat szekerekre rakatván, a táborra gyalázatosan hurczolták, onnan is nagy kedvkereséssel szabadultak; itthon városunkban nehány hites embereinket erősen megkötözvén, ló mellett pórázon egész éjjel hurczolták, kinozták, melly nyomoruságtól istenjóvoltából oltalmazza a következendő birákat.

1685-ben a török császár vetett Miskolcz városára 1000 kila buzát vagy lisztet, hogy Budára szolgáltassanak, mellyet sok költséggel, fáradsággal megszerzettenek; ekkor olly nagy drágaság volt, hogy 4 forinton felül is járt a buza, még csak kaphattak, — sokan a nagy drágaságban éhen haltak; — jó, magabiró emberek ebet, macskát a nagy éhségben megettenek, a pogánysságnak rettenetes nagy szorongattatása miatt, mivel az esztendős rendes buzabeli adón felül 1200 kila buzát és 200 kila zabot e mostani nagy szükségben hirtelen meg nem adhatván, az egri tömlöczből szakadatlanok voltak hiteseink, egyik a másikat váltván, némellyek pedig jámbor szolgálatjokat életek elfogyásával pecsételték be.

1687-ben nov. 11-én Isten ő szent felsége majd minden emberi reménység felett városunknak az elmult évi főbiráját Török István uramat az egri tömlöczből, ellenségéből támasztván gyámolt, szabaditotta ki, miért istennek legyen dicsőség, kinek is megtekintvén a becsületes város majd egész esztendeig való keserves nyomorúságos állapotját és szenvedését, s ebből következett szegénységét, conferált 200 frtokat.

De nemcsak a törökök, hanem az azokkal szövetkezett, s I-sö Leopold uralkodása alatt fellázadt kuruczok, de a királyi seregek is — nép nyelvén

Digitized by Google

labanczok — nem kis mértékben adóztatták Miskolczot.

1685-ben egy Murányi nevü hadnagy beütvén a városba, az elmult évben fölkért pénznek megvétele végett a várost feldulta, szolgabiró uramat esküdtjeivel s nehány tanácsbeliekkel együtt megfogván, rútul megvervén; illetlenül szidalmazván, elvitték öket; mindaddig odatartván, meddig az adósságot utánnok vitték, mellyért fizettünk nekik nyargalót többet harmadfélszáz forintnál, azonkivül a sok rettenetes kár a szegénységen.

Ő felsége armadiája számára is városunknak illyen kimondhatatlan drágaságban s inségben csak Kassához többet kellett szolgáltatni 12 ezer kenyérnél s egy néhány számu hordós horokat, marháinknak, szekereinknek oda veszésével. — A sok 2 fel s alájáró hatalmasok miatt 3 táborbornak rajtunk átmenetele miatt a szegénység annyira kifogyott marhájából, hogy a szántóföldeket kapákkal kapálták, az erdőről való fát hátukon hordták seregestől; a birák Egerbe s más helyekre gyalog jártanak.

1672-ben jul. 30-án a város majd nagyobb része földig égett, a Czikó utcza egyik része a derék utcza a város végéig, a Szirmai utcza egészen, mellynek szertelen égése miatt kisded gyermekek, szoposok és élemedett emberek is betegesek lévén, utczákon megégtek, s a lakosoknak is többnyire minden javok.

1679-ben nagy pestis uralkodott Miskolczon.

1691-ben majus 23-kán a rendkivülvaló esők, égszakadások miatt a Szinva és Pecze vize megáradván rettenetes nagy sugással házaknak, malmoknak, hidaknak rontásával éjjel 10—12 órákig annyira rontotta szegény puszta városunkat, hogy a Toronyalja és Papszer utczákon kivül az egész városon kevés ház maradott, melly az árviztől meg nem tölt volna, javainkat elhordotta, marháinkat megölte, a lakosok közül is sokan a vizbe haltanak. A felső hegyeken levő szőlőhegyeinket a rettenetes zápor és kőeső annyira elrontotta, hogy a földet is elmosta.

A 13-dik század vége felé 1281-ben az Ákus nemzetségből való Erne bán fia István birta Miskolczot, ki később Venczel és Róbert Károly királyok uralkodása alatt Magyarország nádora és Borsod vármegye főispánja volt. — Ezen István alapitotta a diósgyőri és szentléleki klastromokat, s nevéről gyanitva, az avasi nagy templomot is ő épittette, s ez annyival valószinübb is, mert Zsigmond király 1411-ben Miskolczon mulatásakor kiadatott, s a miskolcziaknak szabad papválasztási jogot adó privilegiumában (melly 1503-ban Anna királyné, 1511-ben II. Ulászló, 1523-ban Mária királyné, 1563-ban I-ső Ferdinand, 1593-ban pedig Rudolf királytól megerősittetett) már régi templomnak, Szent István templomának, Sz. István tiszteletére már régen épittetnek nevezi. — Gyenge alapon nyugszik tehát azon elterjedt vélemény, hogy ezt a 16-dik század közepe táján Magyarországban tanyázott csehek épitették. — A reformatusok kezére ezen templom 1554-ben került, s azolta a papszerrel együtt folyvást birtokukban volt, s Mária Therézia királynő 1755-ben e templom, oskola, papszer s akkor megvolt egyébb javainak állandó birtokában öket különös levele által is megerősitette. — A reformatus egyház javai mindig külön voltak a városéitól választva, bár hajdan a városi főbiró felügyelete s főgondnoksága alatt állottak. — Midőn a reformatusok átvették a Sz. István templomát, a romai katholikusoknak megyés egyházul a Boldogasszony temploma maradt,

Digitized by Google

mellyhez a Tót-utcza (a mostani Kádas utcza) mint egyházszer tartozott.

Ezen szentegyház 1654-ig maradt a romai katholikusoknál, mig t. i. Bük János lelkészük hiveivel együtt (Husvéti és Péchy nemzetségeket kivéve) a reformatiot be nem vette; később a vallásbeli villongások idejében elpusztulván, mindaddig vásárhelynek használták, mig a minorita rendü szerzetesek III. Károlytól 1729-ben el nem nyerték.

Az Ákus nemzetségről Miskolcz a 14-dik században a Bolug nemzetségből származott Zéchyekre szállott.

1325-ben Zéchy Péter és Dienes birták; a Zéchyeké volt még 1364-ben is, a mint ezt Miskolcznak csaknem Kis-Györig s Aranyosig terjedett határáról I-sö Lajos király által ez évben kiadott levél mutatja. De 1368-ban már a diósgyöri várhoz tartozott Nagy Lajos király alkalmasint csere által tevé tulajdonává.

1519-ben Bajnai Bot Endre bán s utána özvegye birá Miskolczot zálogban, ettől kiváltatván II. Lajos király felesége Mária kezére jutott, ki a diósgyöri várban lakott.

A szerencsétlen mohácsi ütközet után erőhatalommal birták. Zápolya János Balassa Zsigmondnak ajándékozta, kit, miután pártjára állott, e birtokban I. Ferdinand király 1540-ben 20 ezer magyar arany forintért megerősitett. Özvegye Fáncsy Borbála a diósgyöri várat Miskolczczal együtt végrendeletében I. Ferdinandnak hagyta, elengedvén a rajta fekvő pénzt is, a mint e vár hozzátartozandóival együtt 1563-ban a koronára is szállott ugyan, de Maximilián király ujolag elzálogositotta 1564-ben Perényi Gábornak 63 ezer forintért. — Perényi Gábor halála után özvegyére Guthi Ország Ilonára szállott, ki magtalan lévén, végrendeletében testvérjének Borbálának Enyingi Török Ferenczenének hagyta. — Ez hatalmas pártfogója s előmozditója volt Miskolczon a reformationak, s Hevesy Mihály, ki a miskolcziakat legelső ismertette meg a reformatioval, s a debreczeni zsinaton, mint borsodi senior és miskolczi predikátor jelen is volt; igen kedves emberévé lett, s neki Miskolczon egy házat s szőlőt ajándékozott, de ezen „Szent István szőlője" nevü s a Szent György hegyen volt szőlőt az akkori volt főbiró Hevesy Mihálynak birtokba s használatba venni nem engedte, mivel az a reformata anyaszentegyházé volt. — Guthi Ország Borbálának Török Ferencztől több leányai voltak, s ezen leányágon birták a diósgyöri uradalmat, homonnai Drugeth István, bedegi Nyáriak, hadadi Veselényi István, Kemény János az erdélyi fejedelem, felsővadászi Rákóczi Ferencz, Chernelek, Bossányiak s többek. Nyári Borbála Haller Györgynének Sámuel fia maradt, s ennek ivadéka volt György, ki Bethlen Katát vette nőül, kinek Sámuel nevü fijától perlette vissza 1702-ben a kir. ügyvéd Dvomikovics János itélőmester birósága előtt a diósgyöri uradalmat.

Voltak azonban némelly kisebb nemes birtokosok is a városban, mint a következőkből kitetszik:

1535-ben Eperjessy Kristóf s örökösei bizonyos nemestelki ház birtokába Pemfling Sebestyén által kir. jóváhagyás mellett beigtattatnak.

1568-ban Miskolczy Ambrus és Márton, ez utóbbi a terebesi vár gondviselője s ezek mind két ágon levő maradéki nyernek bizonyos nemesi házba minden illetőségeivel igtatást.

1572-ben Somory máskép Tokus György egy nemes udvartelket Bárczai Szaniszlónak örökáron elad.

1577-ben Zalathnay Bertalan végrendeletét Diósgyörnél közöljük.

1617-en Kerekjártó György özvegye

Digitized by Google

4 vékás földjét Czudar Györgynek adja el.

1665-ben Döry András s örökösei nemestelköket, mellynek szomszéda keletről Debreczenyi János, nyugotról Kemény Zsigmond erdélyi fejedelem özvegye Lónyai Anna háza, és a középszeri hegyen levő szőlőjöket, melly ugyan azon házhoz tartozott, s keletről Veres András, nyugotról Dencsik János szomszédságában volt, Ungvári máskép Pap János magszakadása czimén nádori adománykép nyerik.

1695-ben Runyai máskép Nagy Márton és Rácz György, mint Mátè Benedek örökösei kezdenek bizonyos miskolczi és görömbölyi birtokrészért pert Palóczy János és Csapó Tamás ellen.

1700-ban Négyessi Szepessy Pál egy telekben nyer igtatást.

1702-ben Egry László, mint neje Kéry Zsuzsánna vallományosa indit port végrehajtó-parancs mellett Császár Mihály s ennek neje Kisfaludy Katalin, ugyszinte Dancs György és Borbély János ellen a Kóry család nemestelkének és bizonyos bányaprisztája nevű elhagyott telek és egy szőlő, ugyszinte Alsó-Szalonta, Alsó-Felső-Vatta és Gelej pusztákban levő részbirtokok kibocsátása iránt.

1718-ban Keczer Anna birtok-részét Szepessy Pálnak, ez pedig Lóczy Jánosnak elzálogositja.

Nagy Lajostól kezdve majd minden királyok szebbnél szebb szabadságokkal s kiváltságokkal ajándékozák meg Miskolczot. I. Lajos alatt a miskolcziak azon nevezetes jogra tettek szert, hogy a diósgyöri erdőkkel, de különösen az ugynevezett Fekete erdővel ön használatukra, épület s tűzifaizásra, mész és szénégetésre szabadon élhettek, melly szabadalmaikban Zsigmond király 1399-ben, I. Ferdinand 1550-ben, Rudolf pedig 1593-ban megerősitette, s ezen jogaiknak folyvást használatában is voltak, mig 1714-ben Döry Pál főbirósságában Böller Fridrik azért, mert a tanács neki Miskolczon harminczadot felállitani nem engedett, fegyveres erővel meg nem háboritotta, de a város azonnal követeket küldött Eperjesre a szepesi kamarához, honnan ezek kedvező választ is hoztak, mint a jegyzőkönyv mutatja: 1714. aug. 11-kén Sárkány István és Gyöngyösi Joó István uraimék magok eperjesi követségekről relatiot tettenek, hozván a t. n. kamarától bizonyos parancsolatot Ónodi harminczados Böller Fridrik uramra, a Fekete erdőnek a város lakosai által leendő szabados usuatiójának admissiója iránt, és ezután is használatában volt a város, mig a Grasalkovicsféle szerződés által 1755-ben attól egészen elesett. — Az előtt bármi baja esett a városnak, bármelly jogában háborittatott meg, azonnal lóra ültette követeit, tarisznyájukba rakták a sok privilegium leveleket (ugy el is vannak azok nagy részint nyuzva, hogy olvasni is alig lehet) s azokat elömutatván, mindenütt nyert perük volt.

Zsigmond király 1405-ben királyi várossá emelte fel Miskolczot. — Az erről szólló privilegium nincsen ugyan meg a levéltárban, (hihető a Kelemen családéban lesz, mert ott vannak a várost érdeklő némelly oklevelek), de meg van azon eredeti decretum, melylyet az 1405-ki országgyülésről Miskolcz követei hoztak haza. — Zsigmond király 1411-ben költ adománylevelében a Szinva jobb partján épült várost „Antiqua civitásnak“ (Ó városnak) bal oldalán jóval később épült részt pedig „nova civitás“-nak (Uj városnak) nevezi, a város régi pecsétjei is, mellyeket láttam, mind „Sigillum Civitatis Miskolcz“ köriratuak voltak; „Civitas“ czim pedig minden-

Digitized by Google

kor csak szabad királyi városokra ruházlatott. — Van a városnak két régi pecsétje; az egyikben megyés egyházának pártfogója Sz. István királynak mellképe koronás fővel; a másikon szinte Sz. István volt egész alakjában magyar öltözetben, fején korona, jobbjában királyi pálcza, baljában aranyalma, a már fentebb említett köriratokkal. — Nevezes hogy a város e czimerét a reformatió után is 1687-ig megtartotta, ezután vésetett uj pecsétet, mellyen Sz. István képét (hitető tudatlanságból, nem megvetésből, különben jóval előbb tette volna) hajdúvá változtatá, melly a mostani pecséten szemlélhető, bal kezében 3 buzakalászt, a jobban pedig szőlőfürtöt tartva „Sigillum oppidi Miskolcz" körirással.

A mint Komoróczi és Valgatha rabló vezérek kiirtására, kik Vadna s Galgócz várfészkeikből cseh rablóikkal egész országot sujtoló pusztitásokat tettek, Mátyás király maga személyesen jött le 1461-ben Kun András főbirósságában meglátogatta Miskolczot s a diósgyőri várban mulatása alatt 2 privilegiumot adott ki: egyik, mellyet II-dik Ulászló is megerősitett, a diósgyőri várkapitány számára teendő munkáktól, fuvarozástól, a másik pedig a várkapitány számára minden köből bortól járt egy dénárnak fizetésétől menti fel a miskolcziakat.

Budára visszatértekor ismét adott ki egy privilegiumot, (mellyet Beatrix királynó 1490-ben, II-dik Ulászló 1495-ben, II-dik Lajos király 1516-ban s 1521-ben, I-sö Ferdinand 1550-ben, Rudolf 1593-ban, Bocskay István 1605-ben s végre Bethlen Gábor erdélyi fejedelem 1622-ben megerősitettek), melly a miskolcziakat minden lehető taxától, contributiotól, réven. vámon való fizetéstől felmentette.

1471-ben ujolag meglátogatá Mátyás Miskolczot, s ekkor a lakosok által tett azon panasz következtében, hogy az egyházi férfiak őket a sok idézgetéssel igen bosszantják, a diósgyőri várban ismét adott ki egy privilégiumot, mellyben az egyházi biróságok alól egészen felmenti, s csupán világi biróság alá veti a miskolcziakat.

1472-ben Budán költ s 1503-ban Anna királyné, 1563-ban I-sö Ferdinand, 1593-ban Rudolf királyok által is megerősitett privilegium szerint nem szabad volt Miskolczra máshonnan (p. o. Csáthról) bort behozni s eladni a biró s tanács megegyezése nélkül.

I-sö Ulászló királynak 1492-ben kiadott s 1593-ban Rudolf és 1649-ben II-dik Ferdinand királyok által megerősitett privilegiuma a miskolcziakat minden katona szállásadástól, élelmezéstől s censustól felmenti.

1503-ban Anna királyné által adott s Rudolf által 1593-ban megerősitett privilegium Miskolcz városa tanácsának hatalmat adott a gonosztevőket akárhol elfogatni. — Ugyancsak Anna királyné által 1503-ban kiadott s Rudolf által is megerősitet privilegiumban a miskolcziaknak javaikról szabad rendelkezhetési jog engedtetik.

II-dik Ulászló királytól 1509-ben adott s I-sö Ferdinandtól is megujitott privilegium által Miskolcz városa minden jogaiban s szokásaiban megerősittetett.

II-dik Lajos király által 1519-ben adott s I-sö Leopold által 1700-ban megerősitett privilegium Miskolcz városának pallosjogot ád.

I-sö Ferdinand 1561-ben kiadott s Rudolf király által megerősitett privilegiuma szerint a miskolcziakat sehol másutt, csak Miskolczon lehetett végzéseikért megbirósitani.

I-sö Leopoldnak 1694-ből van egy adománylevele a Mészár-utczában levő curiáról, (mellyen most a városháza van) nemkülönben bizonyos irtvány földekről, melly egyszersmind a

Digitized by Google

malom birtokát is megerősíti. Ugyancsak I-sö Leopold király 1700-ban a városnak némelly régi statutumait s jogait erősíti meg.

Ezeken kivül is vannak még Miskolcznak több kiváltságlevelei, van pártfogó levele a hires Sobieszky János lengyel királytól, pártfogó parancsok a magyar királyoktól, a város által tett sok hasznos szolgálatokat megismerő pártfogó levelek a királyi hadvezérektől.

1703-ban I-sö Leopold király Miskolczot 25 évre minden uradalmi jövedelemmel együtt az 1715-ik évi 104-dik törv. czikkbe is beigtatott 41,000 frtért magának a városnak elzálogositotta. A jegyzőkönyv szerint ez évben „kerittetett be a város tövissel a kuruczság ujabb feltámadásának alkalmatosságával," kiktől a város a következett években is sokat szenvedett. III-ik Károly király 1731-en 25,000, sajándékban adott 12,000 frtért ismét 25 évre terjeszté ki a zálogos időt. Midőn III-ik Károly király halálával az austriai uralkodóház férfiága kihalván a pragmatica sanctió erejénél fogva az országlás M. Therézia királynőre ment által, a hü magyar nemzet hösi elszántsága, feláldozó nagylelkűsége, s kitartó vitézsége vivá ki s tartá meg uralkodónéjának a trónt a 7 éves háboruban, annyi hatalmasok ellen, kik közt a hadtudományáról hires Fridrik porosz király legfélelmesebb vala. — E veszélyes s az uralkodóházra olly fontos időkben, midőn a háború sulyos költségei fedezésére a pénz olly nélkülözhetetlen volt. — Miskolcz, eperjesi Pulszky Sándortól, kinek is ekkor 6 átalag asszubort ajándékozott, 40,000 frtot vett fel költsön, s azt 1744-ben Bécsbe fel is küldte, miért M. Therezia királynő a zálogos időt az atyja III-dik Károly által kötött 25 év elteléseutántól számitandó 40 évre terjeszté.

De mind ezek ellenére alig mult el 10 év s Miskolcz 1755-ben majus 26-kán a kir. tábla elébe idéztetett, s egyszersmind kamarai igazgató gr. Grasalkovics Antal által barátságos egyezkedésre felszólittatott. Miskolcz nyilvánitá, hogy ő felségével perelni nem kivánván, kész az egyességre; e mellett sérelme orvoslása végett mindent elkövetett, folyamodott, követséget küldött Bécsbe, esedezvén régi állapotában még 32 évigi meghagyatásáért, s ezért minden évben a királynő névnapjára 1000 körmöczi aranynak fizetését ajánlotta. — De ajánlatai el nem fogadtattak, s igy gr. Grasalkovics Antallal az alkudozások elkezdettek, mellyeknek az lett eredménye, hogy a nemes és nemnemes lakosok közt akkorig tartott szép egyetértés és szoros testvéri kapcsolat felbomlott; ekkor külön szerződés köttetvén a nemesekkel, külön ismét a nemnemesekkel. A nemesek a velök kötött szerződés szerint javaiknak szabad s teljes joggali birásában 10 évig meghagyattak. — A nemnemesek pedig a velök 10 évre kötés szerint a következő javaknak t. i. a ládházi és csabai részjószágoknak, szántóföldeknek, réteknek, egy malomnak, korcsmának birtokában hagyattak meg, s a diósgyőri erdőkből évenkint 120 öl fa; vágás és behordás nélkül, nemkülönben a város szükségeire az uradalmi pénztárból évenkint 300 forint fizetése köttetett, a lakosok minden robottól, uraságimunkáktól, fuvarozástól felmentettek, hanem census vagy taksa fejében évenként 1500 frt. fizetésére kötelezteték. Ez alkalommal a nemnemesek telkeiken feküdt 27,530 frt. és 35 dénár nekik visszafizettetett. Az uralkodó királynő e kötéseket még ez évben megerősité, valamint a reformatusok is minden javaiknak birtoka. s a vallás szabad gyakorlata iránt is biztositattak.

Még el sem tölt a kikötött 10 év,

Digitized by Google

midőn a külön választott nemes birtokosság 1760-ban ismét 24 ezer frtkat adott M. Therézia királyné részére, a mikor is az elébbeni szabadság 32 évekre kiterjesztetett. — Eltelvén ez idő, ismét folyamodott a nemesség, szabadságának meghosszabbításáért, a franczia háború alkalmával 1796-ban ismét 20,000 frtokat fizetvén be a királyi kincstárba; de ekkor, valamint azóta is semmi szerződés nem köttetett.

1813-ban ujolag folyamodott a nemesség s nagy summának ajánlása mellett kérte magát a bizonytalanságból s ezen ingatag helyzetből kivétetni, de kedvező válasz helyett a kir. fiscus által perbe fogatott, mellynek czélja nem csak a kiváltás, hanem a nemességnek földesuri terhek alá vetése: még pedig a város a mennyiben nem urbéri, hanem majorsági telkekből áll, nem az urbéri törvény, hanem szabad tetszés és önkény szerint való robotozásra s adózásra szoritás volt. S e veszélyes per nagy sürgetéssel folytattatott; ellenben a miskolczi nemesség részéről a pernek megszüntetése s az egyezés sürgettetett. — Ennek következtében a kamara részéről két feltétek tétettek. — 1-ör. Hogy a nemesség az uradalommali együtt birtokosságról mondjon le. — Ezen jövedelem s minden haszonnélküli együtt birtokosságról, s a követelt úriszék tartási jogról a nemesség azonnal le is mondott. — 2-or. Hogyha ő felsége Miskolczot a szabad kir. városok sorába emelni akarná, ezen kegyelmes akaratát a nemesség ne hátráltassa. — Ennek folytában kir. tanácsos Szathmári Király József elnöksége alatt 1818-ban tartatott nagy gyülésben (mellyhe minden miskolczi nemes be volt hiva) miután Pest, Eperjes s más királyi városok állása, belszerkezete megvizsgáltatott: miután a kir. városságból eredő teher és haszon összehasonlittatott: közakarattal elhározta a miskolczi nemesség, hogy Miskolcz királyi várossá emeltetését nem hogy ellenzené, sőt inkább azon esetre ha a város ereje felett nem terheltetik, jobbágyi engedelmességgel és háládatos köszönettel fogadja.

A mint a királyi városság iránti akaratát a nemesség kinyilatkoztatta, a per ideiglenesen ő felsége által 1830-ban felfüggesztetett, s jó darabig hallgatásban volt ez ügy, mig a meghatalmazott testület nem folyamodott, ekkor ő felsége által elsőben m. n. lónyai Lónyay János kir. tanácsos, ki is miután a buda-pesti árviz károsultak ügyébeni megbizás által akadályozva lőn, helyébe kir. tanácsos m. szilasi és pilisi Szilasy József ő nagysága azon utasitással, hogy a ládházi rész jószágot minden feltétel nélkül elvevén, Miskolcz az uradalmi jövedelmek száztól ötös kamat tőkéjének lefizetése mellett kir. várossá emeltessék, királyi biztosnak kineveztetett. Ki is 1841-ik évben Miskolczra megérkezvén munkálkodását megkezdette. — Azonban a munkálat még 1848-dik évre sem fejeztetvén be, a martiusi nagy események a királyi várossá lételt szükségtelenné sőt lehetetlenné tették; miután Miskolcz nemzeti képviseletével a nagyobb városok sorába számittatván, külön két képviselő választására képesittett.

Misleny, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécstől $^3/_4$ óra, elszórva dombon és lejtősen fekszik. Van 333 kath. lakosa, $21^6/_8$ egész urb. telke. Földe részint rónán, részint dombokon terül el, terem rozsot, kukoriczát, burgonyát, kendert. F. u. gr. Batthyáni Iván.

Mislina, tót falu, Zólyom vármegyében, Deszkócz fil., 380 kath., 6 zsidó lakossal, 635 hold szántóföldel. F. u. Szirmay. Ut. postája Nagy-Mihály.

Digitized by Google

Mislye (Alsó) Dolna Missla, tót falu, Abauj vmegyében, a Tarcza mellett, Kassához délre 1½ órányira: 797 kath., 1 ref., 1 evang., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Nagy urasági-lakház, melly hajdan kolostor volt. Határja sok javakkal megáldatott: van termékeny szántófölde és rétje; az Osva, Tarcza, Hernád vizeiben jó halászata; a Tarczán három, a Hernádon négy kerekü malma, kása és kender-törővel; 2 vendégfogadója; sör és pálinkaháza. F. u. a tudományi kincstár s feje egy uradalomnak.

Mislye (Felső), tót-német-magyar falu, Abauj vmegyében: 705 r. kath., 45 ref., 7 zsidó lak. F. u. a tudományi kincstár.

Missen, tót falu, Trencsén vmegyében, Teplicshez ½ óra, egy szép völgyben: 917 kath., 8 zsidó lak., Van kastélya, kath. paroch. temploma. Határa hegyes, erdős lévén, inkáb barom-nevelésre alkalmatos. F. u. Bossányi csal. Ut. p. Trencsén.

Misticze Imsticzovo, orosz falu, Beregh vmegyében, közel a mármarosi határszélhez, Munkácshoz 4 mfdnyire: 16 r. kath. 805 g. kath. 10 ref. 16 zsidó lak., Gör. kath. parochia. Basilita kolostor. Erdeje derék; rétje, földe középszerű. F. u. Gorzó, Lipcsey, Zéken, Dobra, Ruzsák, Ilosvay és a basíliták. Ut. p. Huszt.

Missut, tót falu, Zólyom vmegyében: 102 kat. lak. F. u. a kamara. Oszada határban van.

Miszla, magyar falu, Tolna v.-megyében: 502 kath. 30 evang. 790 ref., 60 zsidó lak., kath és ref. paroch., szentegyházakkal. Dombos határa elég termékeny, szőlőhegye erdeje van. F. u. Kiss Pál. U. p. N. Dorog.

Miszloka, Mislava, Deutschendorf, tot-német falu, Abauj vmegyében, Kassához egy órányira: 961 kath. lak., kik pálinka főzésből, vászon-fehéritésből, s a kassaiak fejérruhájaiknak mosásából tápláljak magokat, s hajdan mind németek valának, de már nagyobbára eltótosodtak. F. u. Kassa városa. Kath. paroch. templom.

Misztbánya Handal, falu, Szathmár vmegyében; igy neveztetnek a misztótfalusi bérczek közt levő alsó és felső királyi munkás helyek, összesen: 46 r., 448 g. kath. lak., s a kohók körül 75 házzal. Ezek csupán a bányák körül való munkákból élnek. Ut. p. Nagy-Bánya.

Misztótfalu, magyar oláh m. v. Szathmár vmegyében, Nagy-Bányához nyugotra egy órányira: 96 r., 323 g. kath. 400 ref. 10 zsidó lak., egy igen csinos ref., s egy g. k. anya, r. kath. fil. templommal. Szántóföldje ~~mondani~~ semmi ~~sincs~~, de szőlőhegye nagy és hires bort terem. A lakosok főképen szőlő mivelésből, fazekasságból, napi munkákból, szekerességből és mesterségekből élnek. Erdeje feles~~legos~~ a hegyeken és bérczeken, van itt hires gesztenyés s egy nevezetes urasági üveg-metsző intézet is. F. u. gr. Károlyi ház.

Misztrik, tót falu, Zólyom v.-megyében, Liptó vármegye szélén: 124 kath. lak. F. u. a kamara.

Miticz (Rozson), tót falu, Trencsén vmegyében: 182 kath., 5 zsidó lak. F. u. Motesiczky.

Miticz (Nemes), tót falu, Trencsén vmegyében: 267 kath., 1 evang., 16 zsidó lak. F. u. nemesek.

Miticz (Kosztolán), tót falu, Trencsén vmegyében, 218 kath., 5 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. a nyitrai püspök. E helységek az uj rendezés szerint Nyitra vmegyéhez kapcsoltattak. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Mitó (Vámfalva), tót falu, Zólyom vmegyében, kopasz dombok közti völgyben, ut. p. Beszterczebánya. Urbériség itt nincs, mert földjei mind

Digitized by Google

irtványok; szántóföldjei Breznóbánya határában vannak; erdeje a breznói erdőkkel közös. Igen sovány földjében egyedül zab és burgonya terem: Lakja 662 evang., 200 kath., az ide tartozó Jaraba bánya-telepen 115 ev., 50 kath. Van patakja, Jarabán 3 savanyuviz forrás. Gyömbér hegye különnemü füveiről ismeretes. A jarabai bányákban ezüst s arany, antimonium és vas ásatnak, érczzuzó házzal. Van két temploma, két iskolája, malma, s nagy korcsmája. Birja Breznóbánya; az erdők egy része a kamaráé. Mitó helység lakosai hajdan németek voltak.

Sárfű-Mizdó, magyar falu, Vas vmegyében, Zala vmegye szélén: 221 kath. lak. F. u. gr. Festetics László. Ut. p. Lövő.

Nagy-Mizdó, magyar falu, Vas vmegyében, a Hegyháton, 242 kath. lak. Erdő. Szőlőhegy. F. u. gr. Festetics László. Ut. p. Körmend.

Mizse, puszta, Pest Solt vmegyében, fekszik Mihálytelek jász helység és Alattyán hevesmegyei falu közt: 4000 hold gazdag határral, mellyet a Zagyva nedvesit, szép fás erdővel. Birja a jánoshidai praemonstrati szerzet.

Miezgocz, tót falu, Trencsén, az uj rend szer. Nyitra vmegyében, az ugróczi uradalomban: 67 kath., 109 evang., 8 zsidó lak. Földje hegyes sovány; fenyves erdeje van.

Mladetincz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban: 88 kath., 58 evang. lak.

Mladonya (Alsó- és Felső) 2 egymásmellett levő tót falu, Hont v.-megyében, a bozóki uradalomban. Az első: 215; a második 304 kath., és 5 evang. lak. Ut. p. Selmecz.

Mlágyó (Mlágyzó), Nógrád v.-megyében: 13 kath., 133 evang. lak., kik fa eszközök csinálásából élőskődnek. F. u. Szentiványi. Ut. p. Zelene.

Mlinarocz, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Kurima fil., 23 rom., 384 görög kath., 5 zsidó lak. Gör. anyaszentegyház. Ut. p. Orlik.

Mnisek, pusztai tót és német falu, Szepes vmegyében, épen a határszélen, ugy hogy a helységből kilépés, belépés Galliczián, a sandeczi országutban, saját postahivatallal (1843 óta) postaváltással Lublyó és Sandecz közt. Lakik itt: 70 r. kath., van két urasági épület, harminczad, korcsma, paplak. Templomát az itt folyó Poprád 1813-ki nagy árviz alkalmával alászván, szétdült s most is romokban hever, és csak az oskola használtatik isteni szolgálatra. Urbériség itt nincs; a föld felette sovány, köves, hegyes, csupán zabot és burgonyát terem. Birja a Hellner család. 1847-ben készittetett a sandeczi roppant ut, melly Lublyón, Granasztón, Pilkón, Mnisseken által 4 mfd. távolságra, mindig hegyoldalban visz. Ezelőtt csak két hegyfal közt levő patak melletti járatlan köves uton volt a közlekedés Szepes vmegye és Galiczia közt, melly pedig most igen élénk.

Mnyiszek, puszta, Nyitra vmegyében, Kovarcz fil., 21 kath. lak.

Mnizsán, tót falu, Gömör és Kis Hont vmegyében, Jolsvához egy órányira: 35 kath., 367 evang. lak. Határa hegyes, kősziklás, s rajta ezüst, réz is találtatik: Szenet éget. F. u. h. Coburg. Ut. p. Jolsva.

Mocs, magyar falu, Esztergom, vagy az uj rendezés szerint Komárom vmegyében, a Duna bal partján, rónaságon. Ut. p. Neszmély ½ mérföld. Lakja: 200 kath., 1200 reform. lakos, kath. és ref. anyatemplomokkal. Sok duna-malommal, maglárral. Földjei fekete homokosak s elég termékenyek. A lakosok birnak, 721 hold második, 437 hold harmadik osztálybeli szán-

Digitized by Google

tóföldet, 113 h. rétet, 510 kapa szőlőt. F. u. az esztergomi érsek.

Mocsa, magyar falu, Komárom, az uj rend szerint Esztergom vmegyében, Komáromtól $^{14}/_{16}$, Tatától $^{12}/_{16}$, utolsó postája uj Szőnyiől $^{10}/_{16}$ állomásra, kies emelkedett róna vidéken. Szomszédai északról Szőny, keletről Naszály, Tata; délről Tömörd, Kis Igmánd, nyugotról Csém, határ kiterjedése 12,240 h., melly 158 rendezetlen urbéri telekilletőségén kivül majorsági. Földe többnyire dúsan kamatozó fekete föld, homokja igen kevés. Van két szép szőlőhegye, melly bő termékenységű s gyümölcs termesztésre különösen alkalmas volna. Az öreg szőlőről, melly egyébiránt szinte csak dombon fekszik, messze vidékre igen szép kilás nyilik, Győr, Sopron, Poson, Nyitra, Bars és Esztergom vmgyékre. A helység keleti részén van egy uradalmi halastó, melly minden 3-ik évben halásztatván, több 100 mázsa pontyot és jóizű kárászt szolgáltat. Ezen tó partján van egy kiapadhatlan kútforrás, melly vizével képes az egész községet ellátni, sőt az 1749-iki szokatlan nagy szárazságban az egész körülbelől fekvő vidéket ez tartotta ki vizzel. Lakja: 1330 kath., 3 görög, s 7 zsidó. R. kath. anyaegyházzal. F. u. az esztergomi érsek, s a guttai urad. tartozik.

Mocsár, magyar falu, Ungh v.-megyében, Unghvárhoz dél-nyugotra $2^{3}/_{4}$ órányira: 57 r., 19 g. kat., 204 ref., 6 zsidó lak., földje közép termékenységű. Van itt 12 jobbágy telek és 1900 h. 60 vágásra osztott erdő. Uradalmi birtok: 156 h. szántóföld, 102 h. rét, 68 h. legelő s másik a tavak közt 46 holdnyi. F. u. a kegyes alapit. kincstár.

Mocsár, tót-orosz falu. Zemplén vmegyében, ut. p. N. Mihály fil., 120 r., 132 g. kath., 119 evang., 8 ref., 23 zsidó lak., 218 hold szántó földdel; F. u. többen.

Mocsár, tót falu, Bars vmegyében, Zólyom vármegye szélén: 401 kath. lak. és paroch. templommal. Köves határ. Tágas erdő. F. u. a kamara. Ut. p. Bucsa.

Mocsár, puszta, Zólyom vmegyében, Donovához közel: 7 kath. lak.

Mocsár, oláh falu, Bihar vmegyében, a Hollód partja felett álló dombon, Váradhoz 4 mfdnyire: 273 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Határa 1500 hold, mellyből szántó 500, rét 100 h., erdő 900 h., s csak ez majorság, ámbár legelőül is használtatik. Földjei kemény agyagosok: kövér rétjeit a Hollód rongálja. F. u. a váradi deák püspök.

Orosz-Mocsár, orosz f., Ungh vmegyében Pástél-Rostóka fiókja, 225 görög kath., 8 zsidó lak. F. u. a kamara.

Mocsarmány, tót falu, Sáros vmegyében, Sz. Péterhez közel: 187 kath., 93 evang., 27 zsidó lak. A kassai országutban fekszik, s jó földje van. F. u. Klobusiczky, Jámborszky, s m. Ut. p. Eperjes.

Mocsidlán, tót falu, Nyitra v.-megyében. Ut. p. Holics mellett; 481 kath., 18. zsidó. F. u. ő cs. kir. felsége.

Mocsirla, oláh falu, Bihar v.-megyében, hegyes vidéken, a váradi deák püspök béli uradalmában: 715 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Dombos, de meglehetős határa 3100 hold, mellyből szántó 450, rét 150 h., mind urbériség; uraságí erdő 2500 h., melly szép fákat növel, s legelőül is használtatik.

Mocsirlucza, puszta, Bihar vmegyében, Mocsirla mellett, a váradi deák püspök birtokában, dombos és soványacska földekkel.

Digitized by Google

Mochnya Huingani, tót falu, Sáros vmegyében, Sz. Kereszt fil. 169 kath., 69 evang., 17 zsidó lak. 20 jobbágytelek. Uradalmi birtok: 164 h. szántóföld: 20 h. rét; 450 h. erdő. F. u. az alapitványi kincstár.

Mocsola, puszta, Poson vmegyében, N. Magyar fil., 6 kath. lak. F. v. gr. Apponyi.

Mocsolya, tót falu, Sáros v.-megyében, Ternyéhez ¼ órányira: 261 kath., 13 evang. lak. Jó föld; Vizimalom. Erdő. F. u. Úsz. Ut. posta Eperjes.

Mocsolád, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Van itt 699 r. kath. lakos, templom, 51 telkesgazda, 32 zsellér. Földje jó mivelés mellett mindent megterem. F. u. a Perczel és Sztankovánszky vérség.

Mocsolád, magyar falu, Somogy vmegyében: 175 kath., 665 ref., 90 elmagyarosodó német ágostai, és 20 zsidó lak. Ref. anyaekklézsia. Sok kukoricza, hajdina, burgonya, dohány, szőlőhegy. F. u. többen. Ut. p. Szemes.

Mocsolyás, puszta, Borsod vmegyében, Járdánháza és Balaton közt, egyenetlen nyilt, részint erdős hegyes vidéken. Kiterjedése 462 hold, mellyből 166 hold szántó, 60 h. rét, 186 h. erdő, 50 h. terméketlen kopárság Földes u. Jankovics, Almásy, Jékelfalusy, Bory, Sturman, Fejérváry, Pap, Berczeli, Draskóczy, gr. Csáky, b. Palocsay, Nedeczky, Plathy urak; Szántóffy.

Mocsonok, magyar m. v. Nyitra vmegyében, Nyitrától nyugotra 2 mfdnyire: 1821 kath., 7 zsidó lak. A városnak egy nagy részét ez előtt 60 esztendőkkel német bevándorlók szállották meg; de ezek most magyarul mind tudnak, sőt nagy részük egészen elmagyarosodott. — Ékességére szolgál a kath. paroch. templom; főképen pedig a püspöki palota s kert. Határa termékeny, de sok helyett ingoványos; erdeje szép; rétje legelője jó; szőlőhegye tágas, azonban nagyon közönséges bort terem; van vizimalma. F. u. a nyitrai püspök s feje egy uradalomnak.

Modersdorf, tót falu, Poson az uj rend szerint Nyitra vmegyében, N. Szombathoz ½ órányira. Számlál: 711 kath., 10 zsidó lak. Vizimalom; termékeny határ; erdő. F. u. N. Szombat városa.

Modor, Modern, Modra, királyi város Poson vmegyében, Posonhoz északra 3¾ mfd. E most is kőfallal keritett várost 1287-ben Henrich posoni gróf birta, de ennek fiaitól, minthogy Opor László részére állottak, Kun László király elvevén, János posoni grófnak ajándékozta. A 14. század elején a hatalmas Stibor vajda birtokában volt, később az Ország családra jött, s ennek kihaltával a k. fiscusra; melly alkalommal, ne hogy többé eladományoztassék, a polgárok 6000 magyar forintot fizettek a kincstárnak, s egyszersmind kötelezték magukat, hogy évenkint 600 ftot fizetondnek. E fizetést előbb a kincstár, majd a Pálffyak, majd az esztergomi érsek huzták, a bécsi Pazmaneum és nagyszombati, ugy nevezett veres semenarium számára. — 1237 Ottokar cseh király Vörőskőt bevévén, Modort is elpusztitá. 1605. Bocskay seregeinek magát megadta. 1619 és 1683-ban szinte sokat szenvedett, de 1705-ben Rákóczy Ferencz idejében legtöbbet. mert azonkivül hogy minden házba 10 katona szállásoltatott, még élelmezésre is sokat kellett adnia.

Környéke Modornak igen kies, nyugotra és északra szőlőhegyek, bikkes fenyves erdők, délre termékeny szántóföldek és kertek veszik körül. A belvárost a Modra patak futja keresztül. Utczái elég szélesek, kövezettek.

Digitized by Google

Házai ó izlés szerint vannak épitve. Van jeles r. kath., és 2 ágostai temploma, ágostai gymnasiuma. — Külvárost hármat számlál, ide nem értve Királyfalvát. Népessége 4500 lélek, közel fele katholikus, fele ágostai hitü, s nyelvre nézve $^2/_3$ tótok, $^1/_3$ németek. — Számos kézmüvesei közt a posztósok, fazekasok és bodnárok érdemelnek különösen említést; s az utóbbiak apró sörös hordóikat Posonba is lehordják. Országos vásárai mit sem érnek, de szombaton tartott hetivásárai igen élénkek. — Határa nagy kiterjedésü és sok javakkal áldatott meg. Szántóföldei ugyan kövecsesek, de trágya után jól fizetnek; rétje bőven van, erdeje 3983 holdra terjed; legelője azonban szük és kavicsos; szőlőhegye roppant, és sok bort terem, de jóságára nézve a bazini, szentgyörgyi, grünaui borokkal ki nem állja a versenyt.

Német-Módos, német m.-város, Torontál vmegyében, Becskerekhez keletre 6 órányira: 892 kath., 2 óhitü lak., 6 paroch. templommal, 52 egész telekkel, gyógyszertárral. F. u. a zágrábi káptalan, s feje egy uradalomnak.

Rácz-Módos, rácz m.-v., Torontál vgyében: 94 kath., 2364 n. e. óhitü lak., óhitü anyatemplommal, epres kerttel, $153^2/_8$ egész telekkel. F. u. a zágrábi káptalan.

Modra, tót falu, Zemplén vgyében, Cziroka-Hosszúmező fil., 518 kath., 3 zsidó lak., 682 hold szántóföldekkel. Örökös f. u. gr. Vandernath.

Modró (Kis és Nagy), 2 egymás mellett levő tót helység, Nyitra vmegyében, a Vágh bal partján, az első 182 kath., 10 evang., 14 zsidó, a második 322 kath., 9 zsidó lak, s kath. paroch. templommal. Bikkes erdejök derék; földeik középszerüek; gyümölcsük bőven. F. u. a temetvényi uradalom, Ut. p. Galgócz.

Mogyoród, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Fóthoz $^1/_2$ órányira: 1098 lak., kik közt 140 ref., 30 ev., a többi romai kath., paroch. templommal. Határa dombos és homokos, a helységen is nagy vizmosta árok megy keresztül; erdeje nem nagy; bora jó; kőbányája jeles. Itt verték meg Geyza és Sz. László testvérek Salamon királyt. F. u. a váczi püspök.

Mogyorod, puszta, Somogy vgyében: 34 ref., 4 kath. lak. F. u. Sárközy.

Puszta-Mogyoród, magyar falu, Zala vármegyében: 620 kath., 5 evang., 3 ref., 21 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen.

Mogyorós, tót falu, Esztergom vármegyében, ut. p. Doroghoz 1 óra. Földe sárga agyag, rozsot, burgonyát, terem; bora jó; erdeje derék; fazekasagyagot és köszenet ásnak határában. Lakja 500 katholikus. Birja a kir. k. alapitvány. A lakosok 21 urb. telek után 720 hold szántóföldet birnak.

Mogyorós (Kis és Nagy), két egymáshoz $^1/_2$ órányira fekvő orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz észak-nyugotra. Az első 300 g. kath., 4 zsidó, a második 314 g. kath., 6 zsidó lak., görög kath. parochiával. Földeik hegyesek, kövesek; erdejök derék. F. u. Schönborn.

Mogyorós, magyar falu, Ungh vármegyében, Palóczhoz 1 órányira: 129 rom., 73 gör. kath., 254 ref., 51 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, jó határral, erdővel. F. u. Horváth, Szmrcsányi, Haraszty s m. Ut. postája Ungvár.

Mogyorós, puszta, Nyitra vármegyében, Nyitra városhoz tartozik.

Mogyorós, magyar falu, Szabolcs vgyében, Eperjeskéhez közel: 9 rom., 8 g. kath., 368 ref., 21 zsidó lak., ref. anyatemplommal, termékeny gabona földekkel. Van 10 második

Digitized by Google

osztálybeli egész telke. F. u. Vay, Czóbel. Ut. p. Vásáros-Namény.

Mogyorós, oláhul Monus, oláh falu, Szathmár vármegyében, a Bikkalján, erdők között: 350 g. kath. lak., anyatemplommal, kik közt 49 telkes gazda, 16 házas zsellér. Ut. p. Illoba. Határa a bikkes erdőn kivül 600 hold, mellyből szántó 300 h., rét 200 h., legelő 100 h., s ezekből 340 h. urbériség, 260 h. majorság. Földe ha trágyáztatnék a buzát is megteremné. Van 2 patakja, s Bikk nevü hegye. F. u. gr. Károlyi Lajos.

Mogyorós, magyar-oláh falu, Szathmár vmegyében, Misztótfaluhoz közel, 7 rom., 219 gör. kath., 94 ref., 46 zsidó lak., ref. és g. kath. leánygyülekezettel és synagógával. Határa kivált szántóföldje szük, de elég termékeny.

Mogyorós (Nagy és Kis), puszta, Szathmár vgyében, az Avasságon, régenten népes faluk voltak, most puszták, s a templomnak és telkeknek helyei ma is meglátszanak. A Mogyorós patakja folyik határukon keresztül. F. u. legnagyobb részt Szirmay Lajos.

Mogyorósd, magyar f., Borsod vmegyében, Miskolcztól $2^{12}/_{16}$, ut. p. Egertől $1^{13}/_{16}$ állomásra, hegyes vidéken, nyilt völgyben, Balaton, Csermely, Lénárt, Darócz, Visnyó, Szilvás helységek szomszédságában. Határkiterjedése 2205 hold, ebből $26^1/_8$ belsőség, 321 h. szántóföld, 148 hold rét, 12 h. dézmás szőlő, 1364 h. erdő, 279 h. közlegelő, 55 h. használaton kívüli föld. Felszabadult urbériség $7^1/_3$ telek és 9 zsellér után 26 h. belső telek, 227 h. szántóföld, 88 h. rét, 12 h. szőlő, összesen 353 hold. A föld iszapos, köves, $^1/_8$ jobbféle fekete, s javitással illendőleg terem. Az ugarba burgonyát s néha bükkönyt vetnek. Felszabadulás előtt a földektől dézma fejében heted adatott. Lakóház van 37, lakos 274, ebből 266 r. kath., leányegyházuk Csernelyhez tartozik, 3 ref., 5 evang. Telkes gazda 1 egész 2 fél, 3 kétharmad, 10 egyharmad telkes; urbéri zsellér 9, majorsági 1. A dédesi képviselő választó kerülethez tartozván; 1848-ban választói száma 24, ezek közől 19 ingatlan birtok, 1 iparüzlet, 4 pedig nemesi jogon birván képességgel. Birtokosok az egri papnövelde, Laszkáry Miklós s a Sturman örökösök.

Mogyorosd, magyar falu, Vas vármegyében: 48 kath., 220 evang., 114 ref. lak. F. u. h. Batthyani, és a körmendi uradalomhoz tartozik. Ut. p. Körmend.

Mogyoróska Szkrepszke, tót f., Zemplén vmegyében, Hanusfalvához 1, Eperjes ut. p. $2^1/_2$ mfdnyire, hegyek tövében, a Tapoly vize mellett. Határa 2000 hold, mellyből $9^5/_8$ telek után urbériség 260 hold szántó, csekély rétje helyett ismét szántóföld 100 hold, majorsági föld 460 hold, a többi erdő és cserjés hely. Földjének $^1/_3$ a Tapoly mentiben jó, de $^2/_3$ dombokon levén, sovány. Lakja 230 rom., 90 görög kath., 45 evang., 20 zsidó. Tapoly vizén kivül egy patak a falut iszapolja, s kövekkel behordja. Volt hajdan a faluban a hegy tövében egy vár, mellynek most már csak alapkövei látszanak; a nagy pincze hajdan a várhoz tartozott, s a vár helyén most az uraságnak van egy nagyobbszerü főzőháza, igen tágas és szép gyümölcsös kerttel. Van itt rom. kath. anyatemplom, és a Tapoly vizén 4 kerekü malom. F. u. Szinnyei Merse László, de zsidók haszonbérlik.

Mogyoróska, orosz f., Abauj vmegyében: 12 r. kath., 287 g. kath., 3 ref., 8 zsidó lak. Görög. kath. templom. F. u. h. Breczenheim Ut. posta Visoly.

Moha, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, a Gaja patakja mellett: 99 kath., 595 ref. lak., ref. anyaekk-

Digitized by Google

lészsiával. Határa szép buzát terem; szőlőhegye, erdeje, vizimalma van. Keletfelé a falutól találtatik egy savanyuviz-forrás, melly mellé már vendég- és fördő-szobák is épültek. F. u. a Bajzáth nemzetség. Ut. p. Fejérvár.

Mohács, vegyes magyar-német-rácz m.-város, Baranya vmegyében, a Duna jobb partján: 6768 kath., 1765 ref., 610 óhitü, 5 evang. lak. Van itt 3 kath., 1 ref., 1 óhitü szentegyház, ferenczi monostor, kis kath. gymnasium, mellyben a ferenczi szerzetesek tanitanak, püspöki palota, sóház és postahivatal. Határa nagy s mindennel megáldatott; szántófölei jó buzát; alacsony dombokon levő szőlőskertei meglehetős bort teremnek; a róla nevezetes nagy Duna szigetjében (melly 60,000 holdra terjed) sok rétje, legelője és erdeje van; halászata nem megvetendő, kereskedik borral, fával, gabonával, marhával, sertéssel, lóval, köszénnel, gyapjuval, gubicscsal stb., s évenkint közel 300 hajó rakodik itt meg nyers termékekkel.

Öt országos-vásárai népesek, s a sertésre nézve elsők a megyében. F. u. a pécsi püspök, s feje egy uradalomnak. Hogy a magyar nemzet nagysága, mellyet Corvin Mátyás alig kezde ujra emelni, a Mohácstól délfelé eső sikságon semmisitetett meg; erre minden magyar elkeseredett szívvel emlékezik. E gyászos napot, t. u. az 1526-ki aug. 29-két, az 1687-ki augustusi hó, mellyben a törökök a vitéz Lotharingiai Károly által ugyan Mohácshoz közel összezuzattak, valamennyire elfelejteti ugyan, de a régi sebet mind a mai napig be nem gyógyithatta. Király, volt pécsi püspök alapitásából, e gyászos nap emléke a kálváriahegyi kápolnában, a mondott napon minden esztendőben ünnepélyesen megtartatik.

Mohi (Mochovcze), magyar falu, Bars vmegyében, Uj-Barshoz 1 mfd., 65 kath., 572 ref., 8 evang. lak. Ref. anyatemplom. Van bora, fája, szénája, vizimalma. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Léva.

Mohol, helység, Bács vmegyében, a tiszai koronai szabadalmas kerületben, a Tisza jobb partján, ut. p. Ó-Becséhez északra 3 mfd. Lakja 3500 n. e. óhitü szerb, 1800 magyar kath., 100 zsidó, óhitü és kath. anyatemplomok. Gazdag fekete földü határa 2200 □ ölével, 16.322 hold, mellyből polgári szántó 3801, rét 6355, legelő 4321, szőlő 138, uradalmi föld 160, nádas 1081, mocsár 300, utak 166 hold.

Mohora, magyar-tót falu, Nógrád vármegyében: 575 magyar kath, 233 evang., 1 óhitü, 13 zsidó lak, Kath. paroch. templom. Több csinos uriházak. Földe, rétje hasznos és elég, erdeje 2 darabban van. F. u. Beniczky, Péchy, Plathy, stb. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Moys, tót falu, Trencsén vármegyében, a Vágh jobb partján, egy szép termékeny sikságon: 248 kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Ut. postája Trencsén.

Mojszén, oláh falu, Máramaros vmegyében, a Vissó mellett: 24 romai kath., 1676 görög kath., 200 zsidó lak., anyatemplommal, synagogával, s egy régi elhagyatott basiliták kolostorával. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Mokcsa, magyar falu, Ungh v.-megyében, Palóczhoz 1¼ órányira: 37 rom., 50 g. kath., 248 reform., 51 zsidó lak., ref. anyatemplommal, jó határral, erdővel. F. u. Mokcsay, Haraszty. Ut. p. Ungvár.

Mokra, orosz falu, Ungh vármegyében, Paszika fiókja, igen erdős, hegyes vidéken: 207 görög kath., 8 zsidó lakossal. F. u. a kamara. Ut. postája Ungvár.

Mokra, falu, Arad vmegyében, lásd Apatelek.

Digitized by Google

Német-Mokra, német falu, Máramaros vgyében, szinte a Mokra pataka mellett; egy magas hegyektől körített szük völgyben: 230 r., 24 g. kath. lak., kik nagy részt favágásból élnek. Kath. paroch. templom. Erdőszeti hivatal. F. u. a kir. kincstár. Ut. p. Sziget.

Orosz-Mokra, orosz f., Máramaros vármegyében, szinte a Mokra vize mellett: 512 görög kath. lak., s anyatemplommal. F. u. kir. kincstár.

Mokrágy, tót falu, Árva vmegyében, az Árva bal partján: 277 kath. lak. Van szép kastélya, jó rozs termő földe, erdeje, vendégfogadója, pálinkafőző háza, tirolipa tehén csordája, mellynek számára az uraság lóherét termesztet, és az Árva vizén egy 42 öl hosszaságu fedeles hidja. F. u. az Abaffy család. Ut. p. Rosenberg.

Mokrihláj, tót falu, Nyitra v.-megyében, Szakolczához 3 fertálynyira. Táplál 813 kath., 9 zsidó lak. Szántóföldei termékenyek. Rétjei jók. Ut. p. Holics.

Mokrin, rácz-magyar m.-város, Torontál vmegyében, a kikindai kerületben, Kikindához északra $1\frac{1}{2}$ mfdnyire: 240 kath., 2984 n. e. óhitü, 48 zsidó lak., n. e. óhitü anyatemplommal, postahivatallal és váltással, Csatád és Török-Kanizsa közt, vendégfogadóval, 289 egész telekkel. F. u. a kamara.

Uj-Moldava, oláh-német bánya m.-város Krassó vármegyében, Krassónak legdélibb csucsában, közel a Dunához, Lugostól 15 mfdnyi távolságra, igen hegyes erdős vidéken: 596 kath., 1892 n. e. óhitü, 10 evang. lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal. Réz és más ércz-bányákat mivel; erdeje roppant; földmivelést nem üz; székhelye egy helyettes bánya-törvényszéknek. — Vidékén jó kőszén találtatik. F. u. a kamara. Ut. postája Szászka.

Molidorf, német falu, Torontál vmegyében: 552 kath., 6 zsidó lak., Contractualis hely. F. u. gr. Zichy Ferraris Ferencz örök.

Molnári, horvát falu, Zala vármegyében: 412 kath. lak. F. u. Csuzy, Halasy. Ut. p. Kanisa.

Molnári, magyar falu, Vas v.-megyében, a Rába mellett: 228 kath., 51 evang. lak. Kastély. Erdő. F. u. gr. Festetics László. Ut. p. Vasvár.

Molnos, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra jobb partján, Nyitrához $\frac{1}{4}$ órányira: 351 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan.

Molvány, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Szigetvár. Lakja 280 ref., 20 kath., fiók ref. egyházzal. Birja Kubinyi Lászlónő.

Monaj, magyar-orosz f., Abauj vmegyében: 89 romai kath., 108 gör. kath., 4 reform., 5 zsidó lak. Jó bor. F. u. Vitéz.

Monderlak, oláh falu, Arad vmegyében, Glogováczhoz nem messze a Maros mellett: 171 kath., 1504 óhitü lak., s anyatemplommal. Ut. p. Arad.

Mónió, oláh falu, Krassó vmegyében, Dognácskához 2 órányira a Berzava mellett: 4 kath., 721 óhitü lak. s anyatemplommal F. u. a kamara.

Monok, magyar falu, Zemplén vármegyében, Szerencshez északra egy órányira: 1735 romai, 201 gör. kath., 107 evang., 345 reform., 102 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplom. Synagóga. Két kastély, mellyek közől egyik szép izléssel épült, s csinos kert is tartozik hozzá. — Szántóföldje 3439 hold, s illő miveléssel minden gabonát bőven terem; rétjei kövérek és jó szénát adnak; derék szőlőhegye, tölgyes erdeje van; sok birkát és szarvasmarhát tart. F. u. gr. Andrásy. Ut. p. Tállya. Kossuth Lajos születéshelye.

Digitized by Google

Monor, derék nagy magyar helység, Pest-Pilis vmegyében, a szolnoki vasut mentiben, Pesthez 3 óra, 3812 lak., kik közt 900 kath., 80 evang., a többi reformatus. Kath. és ref. anyatemplomok. Közép termékenységű határát nagy szorgalommal mivelik jámbor lakosai. Szőlőskert. F. u. az egri káptalan.

Monorostya, oláh falu, Arad vmegyében, a Maros mellett, Aradhoz keletre 6 mfd., 354 n. e. óhitü lak., s egy fatemplommal. Fekszik magas hegyek közt egy völgyben, s határa 4200 hold, mellyből 240 hold szántóföld, 60 hold rét, 20 h. marosmelletti iszapolt urasági föld; a többi bikkes, tölgyes erdő. A helységet egy patak folyja keresztül. Földje főleg kukoriczát terem. Van 3 patakmalma, s csaknem minden harmadik évben jó szilva termése. F. u. özv. Kászonyinő asszonyság.

Mónosbél, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $3^{8}/_{16}$, u. p. Egertől $1^{1}/_{16}$ állomásra, a Bükk hegy alatt, délre nyilt völgyben. Szomszédai Apátfalva, Felső Tárkány, Szarvakő, Bocs és Mikófalva. Határ kiterjedése 910 hold, mellyből 41 h. belső telek, $218^{1}/_{2}$ h. szántóföld, 96 h. rét, 480 h. erdő, $73^{1}/_{2}$ h. használaton kivüli, ut, mocsár vizállás sat. A föld nyirkos, köves, kétszerest, rozsot, árpát, zabot terem. Jobbágy telek nincs, felszabadult urbéri házas zsellér van 10, majorsági zsellér 21. Lakóház van 51, lakos 313, közülök 296 r. kath., 1 ref., 1 evang, 15 zsidó. A dédesi képviselő kerületben 13 választóval képviselte magát, kik közül 8 ingatlan birtok, 3 iparüzlet, 1 értelmiség, 2 régibb jogczímen nyerte választó képességét. A Szent János tiszteletére szentelt templommal ellátott r. kath. leányegyház Apátfalvához tartozik. Van e határban az itt keresztül folyó Eger vizén, mellyet a határban egy meleg forrás is növel, 8 vizimalom 9 kerékre, 3 kendertörő. Szép juh-úsztató; a hegyben pedig darázskőbánya. F. u. Makay Antal, Losonczy Bertalan, idősb Szabó János, az egri szervita atyák, végre a Bocsi, Balogh és Szecskó családok.

Mónosokor, magyar falu, Baranya vmegyében, lapályos, berkes vidéken, ut. p. Szigetvár. Határa 767 hold, mellyből urbéri szántó 113, rét 54, közös legelőül a majorsági 600 hold erdő szolgál. Földje vizenyős. Lakja: 150 ref., kik faeszközöket készitnek. Utczája előtt egy tó van, mellyből sok halat és pióczát fognak. F. u. h. Eszterházy.

Mónos-petri, magyar falu, Bihar vmegyében, ut. postája Margita $^{1}/_{4}$ mfd. Lakja: 382 r. kath., 139 g. kath., 255 ref., 25 zsidó. A r. katholikusok közül vannak német és tót eredetüek is. Ref. és g. kath. anya, r. kath. leány egyház. Derék uri lakház és kert. Határának azon része, melly a Berettyó mentiben fekszik, vizes, csak széna termésre alkalmazható; szántóföldjei dombosak és soványak. A legelő völgyben feküvén, iszapolásnak van kitéve. Burgonyát sokat, bort keveset termesztenek. Vizei: a Berettyó a Bisztrával egyesülve; Eger v. Posta patak, melly a Berettyóba szakad. Ezeken kivül vannak még számos, soha ki nem száradó patakok, mellyek származásukat is itt veszik, s a Berettyóba szakadnak; u. m. Pusztakut, Kis és Nagy Nádaskut, Farkaskut, Büdöskut, és Halastó patakjai, mellyek Klobusiczky Ágoston úr udvarkertje északi keritésén kivül mind egygyé válva, ugyan azon kertet keresztül futván, átvágva a nagy országuton, a helység keleti részén a Berettyóba ömlenek. Az Eresztvény erdő völgyében fakad a Bodonos pataka bő vizével, végre a Köröskut patak. A Berettyón van egy 3 kövü nagy

Digitized by Google

malom. A mónospetrii határon 3 várnak nyomai látszanak; 1 az Ungoravár egy dombcsucson, most szántóföldképen használtatik; 2 Földvár közel a Berettyóhoz a felső rétben, csak nem a földdel egyenlőre porhadva szemlélhető; 3 a Belsővár a reformatusok templomától nem messze a Berettyó partján, 3 nagy sánczczal maig is fenáll, különféle gyümölcsfákkal berakva. F. urak Klobusiczky Ágoston és Eduard.

Monostor, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, a szent-endrei szigetben, Budához északra 2½ mfd. Lakja: 944 lak., kiknek ⅔ ref., ⅓ kath., kath. és ref anyatemplomokkal. Homokos határa rozsot és kukoriczát terem. Pestre ez is sok kenyeret hord a Dunán le. F. u. a korona.

Monostor, puszta, Komárom az uj rend. szer. Esztergom vmegyében, hajdan külön határu puszta, jelenleg többnyire szőlő O-Szőnynél és Ó-Szőny határával egyesittetett, s róla általában ugyan szólunk, egyébiránt némelly esetei Komárom városa történeteivel azonosok. Erős sánczai az utóbbi magyar forradalomban, különösen Komárom vára ostromlásánál hiresek lettek.

Monostor, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Héviz mellett, 800 h. határral, melly erdőből, szántóföldekből és rétekből áll. Határán látszó több halmok tatárhányásoknak tartatnak. F. u. h. Eszterházy Pál.

Monostor, orosz falu, Máramaros vmegyében, Herincse fil. 240. g. kath. lak.

Monostor, puszta. Szabolcs vmegyében. F. u. Debreczen városa.

Monostor, oláh falu, Szathmár vmegyében, közel Misztótfaluhoz a Szamosparton: 258 g. kath., 12 ref., 16 zsidó lak., g. kath. fil. templommal. Mezeje kevés kukoriczát, de jó szénát terem. F. u. b. Apor Lázár s. m.

Monostor, magyar hely, Torontál vmegyében; Csókához 1 mfdnyire: 44 házzal, 366 kath. lak., dohány termesztéssel. F. u. a Marczibányi család. Ut. p. Uj-Kanisa.

Monostor, oláh falu, Krassó vmegyében, a Béga mellett: 309 óhitü lak., anyatemplommal, jó rétekkel. F. u. a kamara. Ut. p. Bozsúr.

Monostor-Apáti, lásd Apáti Zala vmegyében.

Monostor-Pály, lásd Pályi Bihar vmegyében.

Monostor, rácz-shokacz-német falu, Baranya vmegyében, 905 kath., 437 óhitü lak., óhitü anya., kath. fiók egyházzal. Határa elsőosztálybeli; van jó bora, rétje, erdeje, s virágzó marhatenyésztése. F. u. Károly főherczeg örök. Ut. p. Baranyavár.

Monostor, nagy és termékeny puszta, Heves vgyében: 1200 többnyire magyar kath. lak. Fekszik Fénszaru mellett, s ut. p, Jászberény.

Monostor, oláh falu, Temes v.-megyében, Aradhoz délnyugotra 2¼ mfdnyire, 39 r. kath., 1394 n. e. óhitü lak., egy szép óhitü egyházzal, 2 lelkészszel. Határa 6606 hold, mellyből 4424 h. szántóföld, 1011 h. rét, 406 h. legelő, 293 h. házhely, 26 h. szőlő, 239 h. szorgalomföld, 207 h. kivágás. Urbériség: 4142 h., majorság 2469 hold. Földe gazdag fekete porhányós, s kitünő szép buzát terem; a lakosok sok czigara juhot tartanak. A helység tövében egy kies dombon vannak épitve az uradalmi lakok, jó nagyságú igen szép gyümölcsös, bájoló virágos- és szőlős kertekkel körözve. Csekély távolságra a helységtől pedig van 2 nagyszerü uradalmi szesz és eczetgyár. A határban szemlélhetők egy körülsánczolt vár vagy monostor romjai, s a határszélen két, egymástól negyedórára levő tatárhányás. A helység tövében nyulik el két külön völgy, mellyeknek vonalán

Digitized by Google

északról Dvorin, délről Bega patakok folynak el. F. urai a helységnek: báró Izdenczy János és József testvérek.

Felső-Monostor, puszta, Pest-Solt vmegyében, Kecskeméthez tartozik.

Monostor-szeg, magyar falu, Bács vmegyében, Zomborhoz nyugotra 2 mfd. s ut. post. Bezdán 1 óra. Itt szakad a Ferencz csatorna a Dunába, s itt van ezen az első zsilip hollandiai módra készitve. A parton áll egy vendégfogadó és több uradalmi épületek. Lakja: 4500 l., kik többnyire r. katholikusok, paroch. templommal. Fekete földje hires buzát és kendert terem; nádja; hala bőséggel. Határa 1100 □ ölével 19,908 h., mellyből 84 telek után urbéri szántó 2962, rét 2426, jó legelő 1269, mocsáros legelő 2000, szőlő 96, uradalmi föld és rét 968, makkos erdő 4023, lágyfa erdő 845, nádas 4022, tavak 1087, utak 212. F. u. a kamara, Hajdan e tájon feküdt Bodrog város, s itt volt a Sz. Péter tiszteletére szentelt bodrog-monostori apátság is, valamint szinte a Bodrog-Duna szigetében a sz. kereszti apátság.

Monoszló, magyar falu, Zala vmegyében, egy hegyektől keritett gyönyörü völgyben, 74 kath., 513 ref., 20 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. Határa jó nagy, s felette szorgalmasan müveltetik. Ugyancsak határában van a Balatonra néző, s az utazót messziről is gyönyörködtető Hegyestő hegye, melly a szomszéd tagyoni hegylánczot befejezi, és czukorsüveg formára emelkedik fel. E hely felette meredek, s a hegyesdihez sokban hasonló, csak hogy ez annál kétszerte magasabb, vastagabb, s annál szebb, hogy amazt erdők, ezt pedig jó bort termő szőlőtőkék fedik, s a szép borházak 4—5 sorban övedzik körül. Valaha tetején vár volt, mint árkai mutatják, de már ma semmi kőfal nem látszik. Közönséges vélemény, hogy e helység elmagyarosodott cseh gyarmat. F. u. több közbirtokosok. Ut. p. Füred.

Montaj, puszta, Borsod vármegyében, Tisza-Bábolnához 1 óra, nagy tóval.

Monyád, oláh falu, Arad vmegyében: 178 óhitü lak.

Monyásza, oláh-német falu, Arad vmegyében, zordon bérczek közt, Deznához 1 mfdnyire: 100 kath. 362 óhitü, 27 ref. lak. Kath. és óhitü anyatemplomokkal, vasbányákkal és hámorokkal, mészégetéssel, ásványos meleg forrással. F. u. a Névery nemzetség. Emlitett ásvány forrása és fördője az ujabb időben igen elhiresedett. Ut. p. Arad.

Monyoró, oláh falu, Arad vármegyében, Boros-Jenő fil., 9 kath., 613 óhitü lak., s anya templommal a Fejérkörös mellett meglehetős földekkel.

Monyorókerék Eberau, horvát-német m. v., Vas vmegyében, a Pinka mellett, 483 kath. lak. Nagy várkastély. Bor és gyümölcs termesztés. Szép erdő. Itt a 14-ik században az Ellebrachi család kolostort emelt sz. Pál szerzetesek számára, de ennek már ma nyoma sincs. F. u. gr. Erdődy. Ut. p. Szombathely.

Monyorósd, magyar falu. Baranya vmegyében, dombos fekvéssel, ut. p. Szent Lőrincz. Határa 866 hold., mellyből urbéri szántó 390 hold, rét 127 h., közös legelő 269, majorsági erdő 80 hold. Földje jó. F. ur gr Batthyáni. Lakja 253 kath.

Monyorós, puszta, Baranya v.-megyében, Vaiszlóhoz nem messze.

Moór, német-magyar m. v. Székes-Fejér vármegyében, Fejérvártól északra 4 mfdnyire; 5665 kath., 502 ref., 31 evang., 163 zsidó lak. Utczái rendesek; piacza szép; s házai közt több jeles épületet láthatni. Nevezete-

Digitized by Google

sebbek a nagy kapuczinus kolostor és szentegyház, melly egyszersmind parochialis, a plébániai szolgálatot e szerzetes atyák végezvén; egy másik kath. szentegyház, melly magyarnak mondatik; ref. anyatemplom. 2 csinos urasági kastély, kertekkel együtt; több vendégfogadó; boltok, és egy sinagoga. Határának egy része hegyes és homokos, a többi termékeny; roppant szőlőhegye igen jó bort terem; erdeje tágas; zöldséges, gyümölcsös kertjei számosak; tart országos és heti vásárokat. Egy lovas ezred főtiszti kara itt szokott szállásolni; s ezért itt jó ezredi szálás, kórház, és fedeles lovagoskola találtatik. F. u. a b. Lusinczky és gróf Lamberg nemzetségek. Van saját postahivata és váltás Fejérvár és Mező-Örs közt.

Morácz, magyar falu. Vas vármegyében, Iváncz mellett: 434 kath. lak. Vendégfogadó a m. szombati országutban. Földjei sóványak. Legelője bőséges; erdeje van. F. ur Csányi, Farkas, Lipics, gr. Sigray. Ut. posta Körmend. Tótfalu puszta is ide tartozik.

Tót-Morácz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban. Ut. p. Radkersburg.

Morágy, német falu, Tolna vármegyében, 14 kath., 10 evang., 1360 ref. lak. Ref. anya eklézsiával. Szőlőhegy. Sok gyümölcs. Erdő. Határában. hajdan üveghuta volt. F. u. Kliegl nemzetség. Ut. p. Bonyhád.

Moravánka, tót falu, Nyitra vmegyében, Pöstyénnel általellenben: 504 kath., 10 zsidó lak., kath., paroch. templom. Szép erdő. Vizimalom. F. u. a temetvényi uradalom. Ut. p. Galgócz.

Moravicza, német m. v., Temes vmegyében, a Verseczről Temesvárra vivő országutban, Verseczhez egy postaállomásra, 1450 r. kath. 66 n. e. óhitü, 6 zsidó, lak., r. kath. anya templommal, postahivatallal. Van itt 130 földesgazda, 37 zsellér, 36 lakó, 40 mesterember, 3 kereskedő. Határa 5371 hold és 600 □ öl; mellyből 2929 hold szántó, 418 hold legelő, 334 hold rét, 987 hold kivágási föld, 40 h. nádló, 140 h. 1200 □ öl szőlő, 116 h. 1000 □ öl szabad földek, utak, római sáncz 204 h., házhelyek 202 h. Ezekből 34 egész, 124 fél telek után urbériség 3671, majorság 1320 hold. Földe fekete agyag, s az urbériség fele kitünő termékeny, fele középszerű; a majorsági azonban 300 holdat kivéve, roszabb minőségű; terem tiszta buzát, rozsot és kukoriczát; legelője igen egészséges, s a lakosok jó lovakat tartanak. Folyóvizei: a Moravicza és Krivaj, mellyek néha megáradván kárt tesznek. Országosvásárt 2 tart, u. m. aprilis és october 1. napjain; hetivásárok pedig minden hétfőn tartatnak. Földes úr a királyi kincstár.

Morgos, puszta, Bács vármegyében, Plavna határához kapcsoltatott.

Móricz, puszta, Szabad Jász és Kun kerületekben, Túrkevihez kapcsoltatott.

Móriczfa, puszta, Somogy v.-megyében, esztergomi káptalané. Ut. p. Marczali.

Móriczgátja, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, Laczháza birja. Mintegy közepén van egy csaknem hozzá járulhatlan posványság, s e körül jó kaszállók.

Móriczhely, puszta, Somogy vármegyében, gr. Festetics Lászlóé.

Móriczfeld, német m.-város, Temes vmegyében, ut. p. Dentához 3 óra, Krassó vármegye szélén, 1200 kath. lak., paroch. templommal, 131 egész urbéri telekkel. Határa más-

Digitized by Google

dik osztálybeli, dombos és erdős. F. u. a kamara.

Móriczhida, magyar f., Győr vármegyében, közel a Rábához: 418 kath., 500 evang., 4 zsidó lak., evang. anyaekklézsiával. Határa lapályos, de termékeny. Rétje sok. Fája elég a Rába mentiben. F. u. hajdan az apáczák voltak, de most egy részét a Lotharingiai herczeg özvegye, egy részét gr. Eszterházy család birja. Ut. posta Téth.

Morócz, magyar falu, Zala vmegyében: 156 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Lövő.

Móriczszeg, puszta, Zala vmegyében, Becsvölgyhez tartozik.

Moroda, oláh falu, Arad vmegyében, Pankotához ¼ mfd., 3620 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Róna határa 1934 hold, mellyből szántó 1034 h., rét 300 h., legelő 600 hold. Ebből majorsági 150 hold. Földe középtermékenységü. Vize a Fejér-Körös, és a fejér-körösi malom csatorna. F. u. a Derra család.

Morován, tót falu, Nyitra vmegyében, Chrenocz fil., 139 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. postája Privigye.

Morva, tót falu, Zemplén vgyében, az Ondava mellet, ut. p. N.-Mihályhoz ½ órányira: 366 romai, 214 görög kath., 107 evang., 112 reform., 100 zsidó lak., 903 hold termékeny szántóföldekkel, vizimalommal, erdővel. F. u. többen.

Mosdós, magyar falu, Somogy vgyében, a Kapos mellett: 637 kath., 63 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Synagoga. Róna határa fekete, s igen termékeny; rétje sok. Legnagyobb részét birja gr. Schmidegg József özvegye, azután Babics, Fekete örökösök, Somogyi s. m. t. Ut. posta Kaposvár.

Mosgo, magyar-shokacz-német m.-város, Somogy vmegyében: 761 kath., 10 ref., 6 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Hegyes, völgyes határa agyagos, bort, dohányt termeszt, erdeje van. F. u. gr. Batthyáni Gusztáv. Ut. p. Szigetvár.

Moskocz, tót falu, Thurócz v.-megyében, a posoni országutban: 163 kath., 1 evang. lak. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Rudnó.

Mosnicza, oláh falu, Temes v.-megyében, Temesvárhoz 1½ órányira: 1136 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Róna határa igen gazdag, szép buzát, s kiváltkép gyönyörü és sok káposztát terem. Kiterjed 6080 holdra és 480 □ ölre, mellyből majorsági szántó 178 h., rét 551 hold, erdő 4044 hold; a többi urbéri szántó, rét és legelő, összesen 1281 h. Határa szélén folyik a Szubolyasza vize s az ó Begének elhagyott árkai szemlélhetők. F. u. a k. kincstár.

Mosócz, tót falu, Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján, Vágh Ujhelyhez fél órányira. Számlál 325 kath., 7 evang., 2 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Galgócz.

Mosócz, privilegiált tót m.-v., Thurócz vmegyében, a Csernakov patakja mellett, Sz.-Mártonhoz délre 2 ½ mfdnyire. Számlál 385 kath., 1224 evang. lak. Van benne kath. és evang. anyaszentegyház, 3 kastély. Határa nagy kiterjedésü; erdeje derék; hegyein jó legelővel bir; népes országos vásárokat tart. F. u. Révay család.

Moson Wieselburg, német-magyar m.-város, Moson vmegyében, a Dunának egy hajózható ága mellett: 3049 kath., 4 ágostai, 2 ref., 5 óhitü, 25 zsidó lak. Utczái tágasak s nagy részt kövezettek. Házai közt jeles épületeket láthatni. Van kath. paroch. szentegyháza, gazdagon dotált plebániával, postahivatala, 4 vendégfogadója, mellyek közül a piaczon levő legnagyobb; kávéháza, salétromfőző intézete. Határa gazdag és első

Digitized by Google

osztálybeli, 201¼ egész telek után van 55 vagyonos telkesgazdája, 1553 hold harmadik, 1905⅞ h. negyedik osztálybeli szántóföldje, 772¼ embervágó másod, 1622 harmadrendü rétje. Vannak káposztásai, 99¼ gyümölcsös és zöldséges kertje, 17 duna-malma, 71 kézmüvese, 6 kalmára, 16 kereskedője. Országos-vásárt kettőt, hetivásárt egygyet tart, t. i. csötörtökön. Lakosai az egész megyében legvagyonosabbak, mellyre sokat tesz a felette élénk gabona és borkereskedés.— Ugyanis évenkint 300 hajó köt itt ki 3—4000 mázsányi teherrel, s majd annyi gabona rakhelyet találni, mennyi ház van. F. u. Károly főherczeg örök. Lazius szerint itt állott hajdan a romai Limusa nevü vár.

Mosztenecz (Alsó), tót falu, Trencsén vgyében, Beszterczéhez ½ óra, 318 kath. lak. F. u. Rosony család. Ut. p. Zsolna.

Mosztenecz (Felső), tót falu, Trencsén vmegyében, 315 kath. lak. F. u. többen.

Mostenicz, tót falu, Zólyom vmegyében, Lipcséhez északra 1 órányira: 625 kath., 3 evang. lak. Kath. paroch. templom. Vas bányák. Savanyuviz forrás. F. u. a kamara. Ut. p. Besztercze.

Mostyistye, tót falu, Trencsén vmegyében, Puchóhoz északra ⅛ óra. Lakja 1 kath., 159 evang., 9 zsidó; földje sovány, csak zabot, pohánkát terem legjobban. F. u. gr. Erdődy.

Motesicz (Alsó), tót falu, Trencsén, az uj rend szerint Nyitra vmegyében, a szileziai országutban, 169 kath., 5 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. Motesiczky.

Motesicz (Felső), tót falu, az elébbeni faluhoz közel, 195 kath. lak. Szép kastély. Itt fekete márványt ásnak. F. u. a Motesiczky család.

Moticskó, tót falu, Zólyom vmegyében, Urvölgyétől északra 1 órányira, 214 kath. lak. Kath. paroch. templom. A Szurecz hegyén levő 2 szép vizomlás nézésre méltó. F. u. a kamara.

Motovilecz, vindus falu, Vas vmegyében, a lendvai uradalomban, 140 kath., 58 evang. lak.

Motyova, tót falu, Zólyom vármegyében, Zólyom mellett: 14 kath., 549 evang. lak., s termékeny határral. F. u. a kamara.

Mózsesfalu, oláh falu, Szathmár vmegyében, az Avasságon: 9 r., 368 g. kath. lak., s fil. templommal. F. u. a Ráthonyiak, Kovács Sándor. Ut. p. Aranyos-Megyes.

Mőcsény, német falu, Tolna vármegyében, 349 kath. lak., és fiók szentegyházzal. Ut. p. Bonyhád,

Meőzs, német-tót-magyar falu, Tolna vmegyében: 1744 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Tót lakosait, kik már elmagyarosodtak, németek váltják fel. Dohányt termeszt és selyembogarat tenyészt. F. u. a tudományi kincstár. Ut. p. Tolna.

Mrazocz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Turány fil., 5 rom., 110 g. kath., 4 zsidó lak., 282 h. szántóföldel. F. u. többen. Ut. p. Nagymihály.

Mucsfa, német falu, Tolna vármegyében, 4 kath., 740 evang. lak., s anyaekklézsiával; dohány és bortermesztéssel. F. u. gr. Apponyi. Ut. p. Bonyhád.

Mucsi, német falu, Tolna vmegyében, 1588 kath., 3 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Roppant szőlőhegye jó bort terem. Erdő. Homokos határ. Dohány termesztés. F. u. gr. Apponyi Antal. Ut. p. Bonyhád.

Mucsiny, puszta, Nógrád vmegyében, 221 kath. lak. Rapp filialisa.

Mucsony, orosz-magyar falu, Borsod vmegyében, a Sajó völgyén, Edelénytől ⅘ utolsó postája, Kazincztól ⅘ állomásra F. Nyárod felé

Digitized by Google

Gömörbe vivő országutban, lapályos sik vidéken, szomszédai Edelény, Duzsnok, Ivánka, Kálló. Határkiterjedése Cseb és Duzsnok pusztákkal együtt 4495 h., ebből 134 h. belsőség 1707 h. szántóföld, 2120 h. rét, 473 h. erdő, 61 h. használatlan. Urbériség 29¾ telek. A föld második osztályu, jó mivelés mellett termékeny, a rétek kövérek, csak hogy a Bodva és Szuha vizek által a duzsnoki részen pedig a Sajó által is gyakran rongáltatnak. Lakóház van a helységben: 169, lakos 882, u. m. 113 rom. kath. Edelényhez tartozó s templommal ellátott leány egyházzal, 754 gör. kath., kik helyben birnak anyaegyházat, 6 ref., 2 evang., 7 zsidó. Választó volt 1848-ban 57 u. m. 52 telkes gazda, 4 értelmiség, 1 régibb jogu. Ékesitik a helységet Jékelfalusy uraság derék kastélya s számos urilakok. Birtokosok: gr. Csáky Jékelfalusy, Szabó, Balogh, Toth, Miklós, Jakabfalvy, Kozák, Radvánszky, Ondy, Molnár, Losonczy, Czövek, Debreczeny, Gulácsy, Kubinyi, Csontos, Váczy, Darvas családok.

Mudrócz, tót falu, Sáros vármegyében, Ránkhoz ¼ mfd. 25 kath., 136 evang., 6 zsidó lak. F. u. a kamara.

Muhi, régi nevezetes nagy puszta, Borsod vmegyében, Ónod, Hejő-Keresztur, és Nagy Csécs közt, most két pusztai falut: Pogát és Szakáldot foglalja magában.

Mulyadka, magyar falu, Nógrád vmegyében: 170 kat. lak. Szük határ. Szőlőhegy. F. u. Mocsáry Károly. — Ut. p. Losoncz.

Mumor,, magyar falu, Zala v.-megyében, 118 kath. lak. F. u. herczeg Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Munár, oláh falu, Temes vmegyében, az Aradról Torontálba vivő köveczes uton, 2 mfd. távolságra, 5 zsidó, 577 n. e. óhitü lak., és tanodával. Határa 2307 hold 1400 □ öl, mellyből 728 h. szántóföld, 703 hold rét, 775 hold legelő, 60 h. házhely, 4 h. szőlő, 795 h. erdő, 93 h. kivágás. Urbériség: 973 h.; majorsági 1334 hold, 1400 □ öl. Gazdag fekete földe buza és kukoriczára legalkalmasabb. Czigara és Sztogos juhot sokat tartanak lakosai. Van itt egy nagyszerü sörház, és egy nagy szeszgyár, melly évenkint 1440 pft. haszonbért jövedelmez. Birja a helységet a bezdini n. e. óhitü kalugyerzárda. Fekszik ez közel a helységhez egy gyönyörü erdő közepén, regényes vidéken. Udvara közepén van nagy, régi modorban épitett, igen csinos szerkezetü templom, s a helység lakói rendesen isteni szolgálatra, a környékbeliek pedig bucsura szoktak járni. E zárda egy apát által kormányoztatik, s alatta több szerzetesek állanak. A zárda mellett folyik el a holt Maros, s e részen nyulik el a romai sáncz is. A Maroson kivül még Galambos és Aranka patakok nedvesitik Munár határát, mellyen az aradi ut mellett egy nagyszerü vár romai láthatók. mellyek jelenleg csekély borral fizető tőkékkel vannak beültetve. Végre van még itt egy nádas, és egy halastó (Mertfák), melly 200 pftot jövedelmez.

Munkács Munkacowo, magyar-orosz-német m. v. Beregh vmegyében, s főhelye Beregh vmegyének, egy kies rónaságon a Latorcza vize mellett, Ungvárhoz 6, Kassához 20, Debreczenhez 19 mfnyi távolságra. Vidéke gyönyörü, s három oldalról viruló szőlőhegyek, délfelé gazdag szántóföldek környezik, északra pedig rengeteg bikkes, tölgyes erdők s hegyek kékellenek. Népessége 4001 lélekre megy, kik közt 980 rom. kath. 1388 gör. kath. 87 evang., 895 ref. 651 zsidó. Mind ezek föld és szö-

Digitized by Google

lömivelésből, mesterségekből élnek, s különösen sok gubás találtatik köztük; egyébiránt jeles szabadságokkal birnak. Van itt rom. s görög kath., és ref. anyaszentegyház, gör. kath. momostor, synagoga, régi urasági kastély. postahivatal, só-lerakó hely, a Latorczán 84 öl hosszú $6^1/_2$ öl széles híd, több nemesi udvar, egy nagy urasági timsófőző intézet, melly a hires romaihoz hasonló jóságú timsót szolgáltat. 6 országos vására élénk. Fél órányi távolságra nyugotra fekszik hires vára, egy lapályos térségen felemelkedő magános (isolált) szikla-hegy tetején. Magassága a hegynek 240 láb, alsó kerülete 700 öl. A vár maga, melly 1834-ben elégett, kicsiny, s benne a várparancsnokon s kevés őrségen kivül, csak kevés őrsereg szokott tanyázni; mivel számos szobákban országos rabok őriztetnek. A benne lévő kősziklába vájott kút 36 öl mélységü, s igen jó vizet ad. A vár tövében egész a Latorcza vizéig terjedő 300 ölnyi széles térség még a várhoz tartozik, Palánka név alatt, s az itteni 96 házban többnyire német mesteremberek laknak, kik egyenesen a vár parancsnoktól függnek.

Épitője e várnak Keriatovich Theodor, orosz herczeg volt 1359-ben, kit mint száműzöttet Litvaniából I Lajos kegyelembe vévén, a munkácsi nagy uradalommal ajándékozott meg olly formán, hogy ezt örökön és herczegi czimmel birhassák. Ugyan ezen herczegnek hitvese Munkácson basilita apácza kolostort állitott, maga pedig a herczeg a várost kőfallal vétette körül, mellynek azonban jelenleg semmi nyoma nincs; továbbá basilita barát monostort s sz. Miklós czimzetü apátságot alapita, melly később 1649-ben Kisdy Benedek egri püspök alatt, püspökségre emeltetett, s a püspöki helytartó (Vicarius) ugyan az egri püspöktől függött egész az 1776-iki évig, a midőn tulajdon megyés püspököt nyert, az esztergomi érsektől függendőt, egyszersmind a püspökség tapolczai apáturasággal gazdagittatott. Mag nélkül kihalván a Keriatovich nemzetiség, az egész uradalom s vár visszaesett a koronára, s mint koronai jószág nevezetes kiváltságokkal ékesittetett. 1425-ben más több városokkal együtt György serviai despota kapta meg cserében, Nándor Fejérvárért, (Belgrád). A mohácsi ütközet után Zápolya János foglalta el. Később hol a császári seregek, hol az erdélyi fejedelmek birtokában volt, kik a fekvése miatt különben is erős várat izmos bástyákkal, sánczokkal még jobban megerősitvén, felette fontos menedékhelylyé alakitották s féltőbb kincseiket, itten őriztették. Tököly Imrének Konstantinápolba való hurczoltatása után, Caprara cs. k. hadvezér Munkácsot is elakará foglalni, de ezt a szerencsétlen özvegy Zrinyi Ilona elszánt férfias bátorsággal oltalmazta annyira, hogy csak három esztendei megszállás után kerithető kezére 1688-ban jan. 14-én, a midőn mind maga, mind első férjétől nemzett gyermekei, t. i. a 12 éves 2-ik Rákóczy Ferencz, s Rákóczy Juliánna Bécsbe vitettek; a várban találtatott kincs, levéltár, s azon arany pálcza és sisak, mellyet Tököly, a török császártól ajándékban kapott, elkoboztattak: a fényes csarnokok, s a váralját ékesitő pompás kertek ismét semmivé tétettek.

Később Rákóczy Ferencz a várat ismét elfoglalta, de legyőzettetése s kivándorlása után királyi joszággá lett s mint korona uradalom gr. Schönborn nemzetségnek adatott cserében a mostani tiszamelléki kerületért, s most is ezen nemzetség van birtokában, kinek számos javitásiért, a miveltség ter-

Digitized by Google

jesztéséért, s más javitáséért sokat köszönhet ezon vidék.

Muocz, tót falu, Zólyom vmegyében, 101 kath. lak. F. u. a kamara.

Muolcsa, tót falu, Zólyom v.-megyében, Beszterczéhez keletre 1 mfd. 23 kath, 469 evang. lak., kik marhával, sertéssel, Beszterczére nagy kereskedést üznek. F. u. Beníczky nemzetség.

Murányalja Pod-murani, tót falu, Gömör és Kis Hont egyesült vmegyében. A murányi várhegy déli tövében, Rosnyóhoz nyugotra $4\frac{1}{2}$ mfnyire: 1213 kath. lak és paroch. templommal. Határa merő hegy és kőszikla; a völgyek keskenyek; szántóföldei zabot, burgonyát s kevés rozsot teremnek; juhot sokat tartanak, de rétjeik hegyeken levén, a széna takaritás terhes; az uraság erdejéből fákat vásárolnak, s ezekből különféle faeszközöket készitnek; papirosmalma van. F. u. herczeg Coburg, s feje egyik nagy uradalmának.

A helység felett északra egy meredek kősziklás hegy tetején fekszik a régi, most omladékokban heverő murányi vár.

Kőfalai kemény szirteken állottak, kapuja csak egy volt, t. i. nyugot-dél felé, s az idevaló feljárás is keskeny meredek uton történhetett meg; udvara olly tágas volt, hogy több csapat katonaságot befogadhatott. Első épitője bizonyosan nem tudatik, de régi birtokosa hihetően az Ilsvay nemzetség vala. A 15-ik században a husziták itt magukat erősen megfészkelték, s csak Zápolya István vette el tőlök Corvin Mátyás uralkodása alatt. Később mind a vár, mind a hozzá tartozó uradalom a Tornaaljaiak kezébe jöve. Tornaaljai Jakab gyámatyja pedig Basó Mátyás magának foglalta el, s innen öldökléseivel, rablásaival sokáig egész felső Magyarországot nyomorgatta; miglen 1548-ban ellene országgyülésén panasz tétetvén, hazaárulónak nyiváníttatott, s Salm Miklós Murányvárát csakugyan ostrommal bevevé. Ezután császári tisztek igazgatták a várat és uradalmat. 1594 után gr. Rotthal német gr. vette meg, melly vétel olly nehezen esett az 1608-ban összegyült rendeknek, hogy ő felségét megkérték a visszavételre. 1620-ban a beszterczebányai országgyülésen Bethlen Gábor mind a murányi, mind a lipcsei várat és uradalmat Szécsi Györgynek adta, megerősitvén az adományt II. Ferdinand is. György özvegyétől Homonnai Druget Máriától, ki állhatatosan a császár ellensége maradt, Veselénnyi Ferencz vette el, némellyek szerint vele alattomosan egybekelvén. Azonban Veselényi inkább a maga mint a Császár javára kormányozá Murányt, melly miatt a Szécsiek az 1647-ki országgyülésen panaszt adtak be ellene, de sikeretlenül. Később Veselényi maga elpártolt királyától s azon összeesküvést, mellyet Lippay György esztergomi érsekkel s más főurakkal együtt Trencsénben kezdtek, itt végezték be; melly kitudatván, császári sergek vették körül Murány várát, s Veselényi maga előbb hirtelen meghalván, özvegye a várat csakugyan feladá, 1683 kevés ideig Tököly foglalta el. II Rákóczy Ferencz zenebonája alatt Bercsényi Miklós birtokába jutott, s a magyar korona is sokáig itt tartatott. Lecsendesedvén a Rákóczy háború, 1720-ban a király gr. Kohárý Istvánnak adá el, s mindez ideig a hozzá tartozó uradalommal együtt leány ágon levő utódja, herczeg Coburg birja.

Murga, német falu, Tolna vmegyében, 216 kath., 424 evang., 9 zsidó lak., kath. és evang. fiók gyülekezetekkel, a katholikusok Zombához. az ágostaiak Kétyhez tartozván;

Digitized by Google

dohány, gabona, bor termesztés. F. u. Jeszenszky nemzetség. U. p. Szekszárd.

Murony, puszta, Békés vmegyében, Orosházához észak-keletre. E helytől nevezte magát a Vér nemzetség, melly Békésben a 15- és 16-ik században hatalmas birtokos volt.

Múrvahely, puszta, Békés v.-megyében, Békés körül fekszik.

Muszka, oláh falu, Arad vmegyében, igen közel Galsához és Világoshoz $^1/_4$ mfd. 10 kath. 1210 n. e. óhitü lak., 3 anyatemplommal. Határa 2810 hold, mellyből 1120 hold szántó, 288 hold kaszáló, 442 h. legelő, 900 hold igen jó zamatú fejér bort termő szőlőhegy, majorsági szántó 60 hold; a többi urbériség. Földje első osztálybeli. A hegyek ormairól igen bő vizforrások ömlenek, a honnan az uradalom egy igen czélszerű szökőkutat épitett pankotai szeszgyárába, melly forrás minden 24 órában 1500 akónyi vizet áraszt a gyár padjára. F. u. b. Ditrich József.

Musznya. vindus falu, Vas vármegyében, 173 evang lak. Közbirtokosoké.

Musztesty, oláh falu, Arad v.-megyében, zordon hegyek közt: 5 kath., 150 óhitü lak. s anyatemplommal. Fekszik Buttyinhoz keletre 3 órányira. Ut. p. Arad.

Mutne, tót falu, Árva vmegyében, 1356 kath., 11 zsidó lak., kik elszórt házakban laknak. Van kath. paroch. temploma. 2 vizi és több fürész malma, $84^4/_8$ sessioja. Juhtartása, s lentermesztése nevezetes. F. u. az árvai uradalom,

Kis-Mutnik, oláh falu, Krassó vmegyében, 15 kath., 31 óhitü lak. F. u. Malonyai.

Nagy-Mutnik, oláh f, Krassó vmegyében, ut. posta Bozsurhoz $2^1/_4$ órányira: 6 kath., 936 óhitü lak., anyatemplommal, hegyes határral. F. u. Kranovácsky özvegye.

Ohaba-Mutnik, oláh f. Krassó vmegyében, 835 n. e. óhitü lak. s paroch. templommal. F. u. Petrovics.

Muzsaly, németül Mondschein, magyar falu, Sopron vmegyében, az Ikva vize s Rőjtök mellett, ut. postája Fertő Sz. Miklós. Lakja 350 kath. Van $383^1/_2$ h. szántó földje, $98^{75}/_{100}$ h. rétje, $57^{26}/_{100}$ h. erdeje. Földje csak közép termékenységü. Ugar nincs szokásban. Birják: Ürményi József, Szalay Lajos és Pál, Kovács József, Murayné asszonyság.

Kis-Muzsaj, puszta, Beregh vmegyében; Nagy-Muzsaj mellett, csak a mult században pusztult el; régi templomának romjai most is szemlélhetők. Határa 1842-ben arányositással osztatott fel, s e szerint $652^9/_{10}$ hold osztályoztatott, ámbár a puszta egész kiterjedése $999^8/_{1600}$ hold, mellyből szőlőhegy $131^4/_8$, hegyes cserjék 48, beltelkek $22^{14}/_8$, vizmosások $30^9/_{10}$, róna térség, szántóföld és rét $766^7/_8$ h. Földje a sik részen igen termékeny volna, de az árvizek által rongáltatik; vannak nádasrétjei is, szőlőhegye pedig kitünő bort terem. Birtokosok: Horváth József, Uszkay György, Gecsey Ferenczné, gr. Károlyi család, b. Perényi Zsigmond zártömege, stb.

Nagy-Muzsaj, magyar falu, Beregh vmegyében, ut. p. Beregszász $^3/_4$ óra. Határa 1100 □ ölével $2885^7/_8$ hold, mellyből beltelek $107^4/_8$, szántó 414, kaszáló 264, szőlő 702, szilvás 10, közöslegelő $259^7/_8$, erdő 238, cserjés $751^6/_8$, timsó és kőhányák 44, utak, gödrök, stb. $91^6/_8$ hold. Arányositás által azonban, és osztályozás által e mennyiség $2562^{13}/_{1100}$ holdra szállittatott le, mellyből urbériség $8^6/_8$ telek és 19 zsellér után 47 $^6/_8$ beltelek, $157^7/_8$ szántó, $199^7/_8$ rét, 175 erdő és legelő, ut 3 hold, a többi 2070 hold majorsági, s $68^1/_2$

Digitized by Google

anyatelek szerint osztatott fel. E határnak hegyes részén szőlők és cserjék, s ezek között malom és timsóbányák vannak, mellyek híres malomköveket és timsóköveket szolgáltatnak. Illy bánya 7 van, 3 a gr. Károlyiaké, 2 b. Perényi Zsigmond tömegeé, 1 gr. Vay Ábrahámé, 1 Beregszászi Józsefé. Gáthy Józsefnek pedig 1 épületkőbányája van. A határ róna részén az emeltebb helyeken buza, s a laposabbakon rozs, zab és kukoricza terem, és csak kevés rész ment a Borzsa folyó árjaitól. A föld agyag. Lakja 538 lakos, kik többnyire reformatusok, anyatemplommal. Birtokosok $^2/_5$ részben gr. Károlyi család, $^3/_5$ részben gr. Gyulay, Horváth József, b. Perényi Zsigmond zártömege, Ilosvay Gedeon, Hunyady Andrásnő, Beregszászy, Almásy családok. Megjegyzendő, hogy a muzsaji timsógyárakban készült timsó, jóságára a híres romaival vetélkedik; és az itt termett bor hasonlóul kitünő jóságú.

Muzsla, magyar falu, Esztergom, az uj r. sz. Komárom vgyében, Esztergomhoz nyugotra 1 órányira, 2000 kath. lak., paroch. templommal, gyógyszertárral, tisztiházzal. Róna határa első osztálybeli, s a lakosok birnak 1919 hold első, 958 $^3/_8$ hold második osztálybeli szántóföldet, 371 h. rétet, 1401 $^3/_8$ kapa szőlőt; van igen jó legelője és erdeje is. Birja az esztergomi érsek.

Muzsla, puszta, Heves vmegyében, Pászthóhoz 1 órányira, kiterjed 2400 holdra, mellyből szántó 600 h. erdő 1200 h., szőlő 600 hold, rétjei külön nincsenek, csak az erdőben a völgyek kaszáltatnak. Földje fekete és homokos agyag, legjobban szereti a rozsot, zabot és burgonyát. Birják a pászthói birtokosok, lásd Pászthó, és még Vallus, Szabó, Alapy nemzetségek, Paszthó városa.

Mühlenbach, német falu, Szepes vmegyében, a Kárpátok alatt, Késmárkhoz délre 1 $^1/_4$ órányira: 95 kath. 347 evang. lak. Kath. paroch. templom. Fürész- és lisztmalmok. F. u. gr. Csáky Károly.

Mühlgraben, német falu, Vas vmegyében, 96 kath., 321 evang. lak. F. u. gr. Batthyáni. Ut. p. Radkersburg.

Müllendorf, magyrositva Szárazvám, német falu, Sopron vmegyében, N. Höflein mellett, 973 kath. lak., paroch. templommal. Van 913 $^2/_8$ hold szántóföldje, 820 kapa szőlője, 497 h. erdeje, 220 h. legelője. A föld kövecses, salétromos és mocsáros. Erdeje tölgy, bikk, fenyő és hárs. Bora közönséges és nem kelendő. F. u. h. Eszterházy.

N.

Nábrád, magyar falu, Szathmár vármegyében, közel F. Gyarmathoz: 8 kath., 508 ref., 9 zsidó lak. ref. anyatemplommal. Földje a Szamos felé homokos, egyébütt fekete nyirok, és bő termékenységű, rétje és legelője kivált a Gyúton bőséges, s azért szép szarvasmarhát tart. F. u. Botka, Szunyogh, Moricz, Olchváry, stb. Ut. p. Szathmár.

Nadab, oláh falu, Arad vmegyében, Simánd és Kis-Jenő közepette, a váradi postautban, 120 kath., 86 ref., 1548 n. e. óhitü lak., s templommal. Róna határa gazdag s első osztálybeli. Kiterjed 12639 holdra, mellyből belsőtelek 239 h., szántóföld 5297 h., rét 2132 h., legelő 2912 h., erdő 2059 hold. Ebből majorsági szántóföld 3000 hold, kaszálló 1000 h. legelő 1059 h., erdő 2059 h. Vize a Fejér-Körös és a fejérkörösi malomcsatorna. Ezen van az uradalomnak egy 6 kerekü malma, melly 7 molnárt foglalatoskodtet; 24 óra alatt egy kerék 80 posoni mérő gabonát őröl; s

Digitized by Google

s az egész malom tiszta jövedelmet mintegy 9600 posoni mérő gabonát hoz be. F. u. József főherczeg volt nádor.

Nadabula, magyar-tót falu, Gömör és Kis Hont egyesült vmegyékben, ut. p. Rosnyóhoz $^1/_2$ órányira a Sajó mellett: 126 kath., 715 evang. lak. Határa szük, hegyes és kösziklás; de erdeje szép; a vasbányákban szorgalmatosan dolgoznak. F. u. a rosnyói püspök.

Nadalbesty, oláh falu, Arad vmegyében, 314 óhitü lakossal.

Horvát-Nádalja, horvát falu, Vas vgyében, Körmend mellett, 583 kath. lak. Földje termékeny; rétjei kövérek. F. u. h. Batthyáni.

Magyar-Nádalja, magyar f., Vas vmegyében, 160 kath. lak. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Körmend.

Nadánytelek, oláhul Nadár, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz északra 3 mfd., egy dombon, 8 r. kath., 18 ref., 6 zsidó, 262 görög kath. lak., s anyatemplommal. Szántóföldje 500 h., 232 h. rét, 320 h. legelő, 180 hold szőlő. Sárga agyagos földe rozsot, kukoriczát legingább terem; bora igen jó volna, ha becsületesen mivelnék szerfelett tunya lakosai; gyümölcse is bőséggel. Birják: Fényes János, Imre, Lázár, id. Fényes Károly, Domokos Zsigmond, Jánky László, Miskolczy Imre, Középesy Gyula, Szodoray Farkasnő, és Sándor, Nyéky Lajos, Balku József, Szabó József.

Nadap, német falu, Székesfejér vmegyében, egy erdővel koronázott hegy tövében, 780 kath., 8 zsidó lak., kath. anyatemplommal. Szántóföldje kevés, s nem igen termékeny, de Csúcsos nevü hegye jó bort ad. F. u. gr. Cziráky Antal. Ut. p. Velencze.

Nádas, oláh falu, Arad vmegyében, két hegy oldalán, s azok közti völgyben, Magyaráthoz keletre 4 mfd., 12 kath., 8 ref., 1638 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 21,000 h. mellyből szántóföld 4484 h., rét 346 h., erdő 16,000 hold, beltelek 142 h., szilvás 26 h., szőlő 2 hold. Ezekből majorsági szántóföld 2500 h., rét 10 h., szilvás 6 h., erdő 16,000 hold, és 2 h. szőlő. Földje köves, sovány. E határban ered a Cziger vize, s van még más pataka Tyesa nevü, és 2 barlangja, mellynek egyike 6 öl hosszú, 1 öl széles, másika 3 öl hosszú, s 1 öl széles. F. urak Marczibányi Antal és testvérei.

Nádas, tót-magyar falu. Hont vmegyében, egy kies környéken, ut. p. Ipoly-Sághoz északra $2^1/_2$ mfd. a lévai országutban: 401 kath., 1 evang lak. Kath. paroch. templom. Kőbánya. Sok és jó bor. F. u. a beszterczei káptalan, s m. t.

Nádas (Alsó, Felső), puszták, Nógrád vmegyében, 54 kath., 3 evang. lakkal.

Nádas, tót m. v. Poson most F. Nyitra vmegyében, Nyitra vármegye szélén, a Szeniczre vivő országútban egy igen kies vidéken: 1126 kath., 5 evang., 213 zsidó lak., kath. paroch. templom; synagoga. Határa dombos; nagy erdeje sok vadat táplál; szőlőhegye savanyú bort terem. A korláthkői urad. tartózik, s nagy részt Motesiczky nemes nemzetség birja. Ut. p. Nagy-Szombat.

Nádasd, puszta Pest-Solt vmegyében, Kalocsa és Csertő puszta mellett, a kalocsai érsek birtoka.

Nádasd, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $3^5/_{16}$ ut. p. Egertől $1^{13}/_{16}$ állomásra, hegyes vidéken délről s északról nyilt völgyben Járdánháza, Csernely, Balaton helységek, délről pedig Heves megye szomszédjában. Határkiterjedése 5514 hold, ebből belsőtelek 93 h., mivelés alatti szántóföld s rét 1872 h., ezenki-

Digitized by Google

vül irtás 300 h., erdő 3049 h., használatlan föld 200 h. A föld hegyes fekvésü, sovány agyag fekete s veres nyirok keverékkel, buzát, rozsot, zabot, burgonyát terem, kisebb mértékben vettetik tenkely és kukoricza. A határ három nyomásra lévén felosztva fekete ugart tartanak. A felszabadult urbériség 33 egész negyedik osztálybeli telket számlál, mellyet 3 egész és egy negyedes, 4 egész, 7 háromnegyedes, 22 fél. 25 egy negyedes, 24 egy nyolczad, 12 egy tizenhatodos, összesen 93 telkes gazda mivel, házas zsellér 3, lakó 9. Némely földes urak természetben kilenczedet szedtek, mások telkeikct, egy telektől 24 pftól 40 pftig való, évi fizetésért haszonbérbe adták, 8 telket pedig már az 1848-diki felszabadulás előtt a jobbágyság egyenkint 400 pftért megváltott. A királyi dézma fejében 50 pftot fizetett a helység az egri érseknek. Lakóház van a helységben 111, lakos 885, ebből r. kath. 874, evang 1, zsidó 10., r. kath. anyanszentegyházzal. Nádasd a dédesi képviselő választó kerülethez tartozván, 1848-ban összeirt választóinak száma 69, kik közül 64 ingatlan birtok, 4 értelmiség, 1 régibb jogczímen nyerte választói képességét. Van a határban 3 kőszén bánya, mellynek ketteje az ozdi vasgyár részére, két felügyelő alatt 24 egyén által miveltetik, egy bánya jelenleg pihen. Birtokosok a helységben: Szentmiklósi József, Fejér István, Draskóczy Sámuel, Fejérvári Józsefné, Utassy István, Berczeli István, Sturmann örökösök, az Almási család, gr. Csáky István örökösei, b. Palocsay Anna, Plathy Imréné, Lazházy Miklós, Pap Márton.

Nádasd, puszta, Nógrád vmegyében, Szent-Iván mellett, 52 hold szántóföldde l, 24 h. réttel és 28 hold szőlővel. Partos helyen fekszik s elég termékeny. F. u. többen.

Nádasd, német falu, Baranya vmegyében, a Mecsek hegy tövében, egy igen regényes vidéken: 2131 kath. lak., s egy derék paroch. templommal. Határa hegyes, s azért kevés szántóföldje van; de szőlőhegye roppant. Ékesiti a csinos izlésü püspöki mulató-kastély, vad gesztenyefákkal sürüen körülövedzve, mellyhez egy gyümölcsös kert, remeteház tartoznak. Vadaskertje eltörültetett. Erdeje tágas és szép. Kőbánya. Sok bodnár és kőfaragó. Kalváriájáról gyönyörü kilátás esik. A kastéllyal általellenben lévő dombon láthatók egy régi épület romjai, mellyet templáriusok monostorának tartanak. F. u. a pécsi püspök. Ut. p. Pécsvárad.

Nádasd, puszta, Somogy vmegyében, 10 kath. lak.

Nádasd, tót-magyar falu, Abauj vmegyében, a Hernád völgyében, egy gyönyörü felemelkedett helyen, 998 kath., 7 evang., 89 ref., 50 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Három kastély Jövedelmes vizimalom. F. u. Sós, Csoma, Bónis, Fekete, Czékus. Ut. p. Kassa.

Nádasd, magyar falu, Vas vármegyében, ut. p. Körmendhez délre 1 mfd., 404 kath., 330 evang., 12 ref., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ágostai fiók gyülekezet és oskola. Szép szőlőhegy és erdő. Földes ur h. Batthyáni.

Nádasd, magyar falu, Poson v.-megyében, Fel-Bárhoz ½ órányira: 844 kath., 11 zsidó lak. Termékeny szántóföldde l, s jó marhatartással. F. u. számos nemesek. Ut. p. Somorja.

Nádasd, puszta, Veszprém v.-megyében, a cseszneki kerületben.

Nádasd, puszta, Nógrád vmegyében a Zagyva mellett, Pásztó szomszédságában, 1300 h. határral, kövér rétekkel, jó szántóföldekkel, erdővel.

Nádasfalva (Trsztenna), tót falu, Liptó vmegyében, 128 kath., 192

Digitized by Google

evang. lak. Kath. fiók szentegyház. F. u. Bán család. Ut. p. Okolicsna.

Nádaska, magyar falu, Abauj-Torna vármegyében, Tornához délnyugotra egy mérfdnyire: 247 kath., 175 ref., 6 zsidó lak. Szép kastély és kert. Nagy gazdaság. Vendégfogadó. Fürész- és liszt malmok a Bódva vizén. Szőlője nem sok. F. u. gr. Gyulay. Ut. p. Rosnyó.

Nádaska, Treszcany, tót falu, Abauj vmegyében, az Osva mellett: 102 kath., 88 evang., 19 ref., 8 zsidó lak. F. u. gr. Forgács. Ut. p. Kassa.

Nádaslak, puszta, Poson vmegyében, Egy-Gelle fiókja, 28 kath. lakkal.

Nádfő, Nadvej, tót falu, Sáros vmegyében, Posfalu fil. 37 kath., 5 evang. lak. F. u. többen. Ut. posta Eperjes.

Nádkút Rohrbrunn, német falu, Vas vmegyében a stájer határszélen a Lapnics mellett: 422 kath., 6 evang. lak. Harminczad hivatal. Buza, dohány, kender, bor- és gyümölcstermesztés. Erdő. F. u. gr. Batthyáni, s a németujvári uradalomhoz tartozik. Ut. p. Fürstenfeld.

Nadlány, tót falu, Nyitra vármegyében, a Nyitra völgyében, Trencsén vmegye szélén: 328 kath., 16 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Nádszegh, népes magyar falu, Poson vmegyében, a kis Duna mellett, Posonhoz 7 mfd., r. kath. paroch. templommal, nagy sóházzal, s lerakóhellyel. Lakosai kik 2016 kath., 7 zsidókra mennek, vagyonosok. Termékeny határjokon kiterjedt gazdaságot folytatnak, hajókáznak, vesszőből igen sok kocsikast készitenek, s sok szarvasmarhát tartanak. Erdejük, gyümölcsük elég; F. u. gr. Eszterházy József. Ut. p. Szered.

Nádudvar, német falu, Pest-Solt vmegyében, ut. p. Hajóshoz délre 1 mfd', a bajai országutban, rónaságon. Határa keletről dombos, a dombok aljan lapályos, vizenyős. Van 82 urb. telek után 2296 h. szántóföld, 984 h. rét, szőlő 1092 kapa; legelője tágas; erdők itt-ott vannak ültetve a homok földek megfogására. Urasági földek nincsenek. Földje terem tiszta buzát, jó kétszerest, rozsot; marhatenyésztése virágzó. Halaszicza folyóban sok halat fog. Lakja 1789 rom. kath. paroch templommal. F. u. a kalocsai érsek.

Nádudvar, magyar m. v. Szabolcs vármegyében, Debreczenhez 4 mfdnyire a pesti országutban: 463 romai, 409 kath., 8 evang., 16 n. e. óhitű, 5683 ref., 400 zsidó lak., röm. kath. és ref anyatemplommal, synagógával, postahivatallal, vendégfogadóval. Határa gazdag fekete földből áll, e mellett roppant kiterjedésű, de többnyire majorsági birtok, mert egész urbéri telek csak 13⅛ van, s ez első osztálybeli: Fában szükséget érez. F. u. gr. Vay, b. Baldachy, b. Perényi, b. Vay, Aranyos, Balás, Bene, Bökönyi, Barta, Bereczky, Bekecs, Biró, Cseke, Csernátonyi, Czibere, Czeglédy, Deme, Demjén, Dálnoky, Erdélyi, Edelényi, Egry, Fejér, Fekete, Fogarassy, Gál, Győrfy, Győry, Gellért, Halasy, Harmathy, Hodosy, Ibrányi, Iklódi, Iványi, Kósa, Kiss, Katona, Kenéz, Kemecsey, Károlyi, Ludmán, Madácsy, Mészáros, Mikola, Molnár, Mómus, Madarász, Mikó, Mile, Mihályi, Szabadszállási, Nagy, Ács Nagy, V. Nagy, Szödényi Nagy, Nemes, Örsy, Pap, Polgáry, Razsó, Szathmáry, Szűcs, Szivák, Szabó, Szigethy, Szanics, Törös, Tóth, Zákony, Zöldy, Varga, Vecsey, Virágos, Varsányi, Várady, Vattay, Szilassy, Szathmári, Király, Márczy, Szécsy, Szerdahelyi, Borbély, Dersy, Putnoky, Jósa, Szentimrey, Horváth, Boros, Solyom, Kovács, Pethő.

Digitized by Google

Nágocs, magyar-német m. város, Somogy vmegyében, 757 kath., 375 ref., 5 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplommokkal. Szép urasági kastély és kert. Hegyes, völgyes határa, sikeres búzát, rozsot, burgonyát, dohányt terem. Szőlőhegye s derék erdeje van. Az uraság telivér ménest és szép merino juhokat tart. F. u. Zichy nemes család. Ut. p. Szemes.

Nagyág, német-magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 770 hold, mellyből urbéri beltelek 30, szántó 316, rét 102, gyeplegelő 40, erdei legelő 200, szőlő 81, uraságí beltelek 1, erdő 200 hold. Lakja 392 német ágostai, és 149 magyar kath. Földes ur h. Eszterházy.

Nagybánya, királyi város Szathmár vármegyében, hajdan Aszonypataka, fekszik gyönyörű egészséges vidéken, Szathmár-Németihez kelet-délnek 6 mfnyire. Van 5000 lakosa, kik többnyire magyarok, $^2/_5$ romai kath., $^2/_5$ reformatusok és kevés ágostaiak, $^1/_5$ görög katholikusok. Mindenik felekezetnek helyben van papja és temploma. A minoriták is birnak itt zárdát, és templomot, s az itteni gymnasiumban eddig ők tanitottak. Van itt fő bányász hivatal, sóház, postahivatal, kerületi bányatörvényszék lőpormalmok. A város szomszédságában már az ős időktől fogva gazdag arany és ezüstbányák miveltetnek. Van a városnak szép négyszegű piacza, díszes házakkal. Régi szász lakosai, hogy pinczéket tarthassanak (a város lapos helyen feküvén) a vizet földalatti csatornákon eresztgették a Szaszár vizébe. E vizen több malmai vannak a városnak; ezentúl nehány lépésre folyik a Fernezely vize, szép tiszta, s a legjobb ivóvíz; ezen is malom és érczzúzó művek vannak. Szőlőhegyei délre feküsznek, s jó asztali bort teremnek. A borpataki szőlők alatt igen jó savanyúvíz, a völgyekben szép hideg források buzognak. A gyümölcs termesztés itt nagy fontosságu. Hires a nagybányai gesztenye és aszalt szilva; ezenfelül terem jó izű alma, körte, baraczk, noszpolya, berkenye, barkócza. Hegyei szép térséges legelőkkel, orvosi füvekkel, hideg forrásokkal, tölgy, jávor, bikk, és kőris fákkal bővelkednek. De találtatnak nagy vadak is, u. m. őzek, szarvasok, vaddisznók; továbbá fajd- és nyirtyúkok, császármadarak szalonkák, st. Kézművesei közt a késcsinálók és az igen számos gubások különös emlitést érdemlenek A város 4 egész és $^1/_2$ falut bir, u. m. Felső-Fernèzelyt, Felső és Alsó Ujfalut, Lénárd falut, és Laposbányának felét. —

Nagybánya 1142-ben II Geyza által szászokkal népesittetett meg. 1347 I. Lajos nevezetes szabadalmat adott a városnak, mellyből kitetszik, hogy már ekkor virágzó bányászata volt. 1411. György serviai despotának adatott cserébe Belgrádért. 1459. vára volt, mellyet Corvin Mátyás anyja birt. Ugyancsak Mátyás a bányákat bérbe adta a városnak 13,000 arany forintért. 1490-ben Albert lengyel királyi herczeg 8000 katonáival felprédálta. 1530 után Zápolya János kezére került a város. 1560. mind Nagybánya, mind Felsőbánya Balassa Menyhértnek adatott. 1567 Zápolya János Zsigmond a várat csak igen véres ostrommal vehette be a császáriaktól; s ez uttal lerontatott. 1624. a város Bethlen Gábornak; 1645. a linczi békekötésnél fogva Rákóczy Györgynek adatott. 1667. Vesselényi István elfoglalta. 1687. az országgyülésen panaszoltatott, hogy a ref. templom, oskola elfoglaltatván, jesuiták hozattak be.

Nagybér, puszta, Komárom most Esztergom vmegyében, Kisbértől $^1/_2$

Digitized by Google

mfd., északról, Kisbér, Kethely; keletről Sárkány; délről Henta; nyugotra ugyanez, és Kisbér által körülvéve. Földe mind majorsági, és összesen. 2566 h. és 770 □ ölre terjed, ebből 31 h. 600 □ öl szántóföld, 50 h. 833 □ öl rét, 2482 h. 750 □ öl erdő, 1 h. 943 □ öl belső telek, földe homokos, s rajta évenkint 10—15 holdnyi dohány termesztetik, melly a vékihez hasonló kedves ízű és nagyon kerestetik. Erdeje szép, tölgy,— gyertyán, — nyir, — bikk, — köris, — főkép pedig cserfából áll, benne őzek is tanyáznak. A dohány kertészséggel van 42 kath. lak. A kisbéri urad. tartozik, s régi viszontagságai azzal egyenlők.

Nagyerdő, puszta, Poson vármegyében, Magyar fiókja, 4 kath. lakkal.

Nagyberek, puszta, Heves v.-megyében, Sirok és Recsk közt.

Nagyfalu, oláh-német-rácz f. Temes vmegyében, Aradhoz nyugotra 3 mfd., a Torontálba vezető kavicsolt utban, 288 r. kath., 979 n. e. óhitü lak. Határa 5078 hold, mellyből 3187 hold szántóföld, 689 h. rét, 340 h. legelő, 209 h. házhely, 17 h. szőlő, 6 h. szorgalomföld, 630 h. kivágás. Urbériség: 3651, majorság 1424 h. Gazdag fekete földe leginkább buzát és kukoriczát terem, Czigara és Sztogos juhok nagy mennyiségben tenyésztetnek. Maros vize a határszélen vonul el Arad vmegyétől elválasztván, s rajta egy réven Szemlakra járhatni. A helység tövében van egy 87 holdnyi tó, mellyben nagy halászatok történnek, s terem benne nád is. Galambos, Aranka, és Telek vizek nedvesitik még a határt, mellyen egy nagyszerü tatárhányási domb látható. A helységben van erős anyagból épült uradalmi lak, épen a közepen egy ákáczfákkal körített igen szép belékességü óhitü templom, tanoda, és 2 lelkészi lak. A német katholikusok is birnak egy oskolát. F. u. b. Szina György.

Nagyfa, puszta, Borsod vármegyében, lásd Tisza-Dorogma.

Nagyfalva Mogersdorf, német falu, Vas vmegyében, a Rába mellett, Sz. Gothárdhoz nyugotra 3 óranegyedre, 780 kath. lak. Szép paroch. szentegyház. Áldott határa sokban bővelkedik. Terem sok buzát, rozsot, árpát, kukoriczát, kendert. Dohánya egész Vas vmegyében legjobb. Rétjei kövérek. Legelője, fája elég. Szőlőhegye (Schlössel) pedig hires fejér borral fizet. Továbbá diszesiti e helységet a szentgothárdi apátnak jó magas dombra épült kastélya, egy gyönyörü kápolnával együtt. A kilátás innen valóban bájoló: keletre lábai alatt látja az ember Szentgothárd városát csinos lakházaival, és a Rába vize csavargos menetelét; mindjárt melletto az apátsághoz tartozó nagy kiterjedésü s hires bort termő majorsági szőlőhegyet, távolabb a virágos réteket termékeny róna szántóföldek, s ismét gyümölcsösök váltják fel; végre a hegy tövében egy pompás mulató erdő tünik fel, melly árnyékos séta helyeivel, szüntelen változó formáival, friss csergedező forrásaival, a legszebb pihenő helyül szolgál. — A szentgothárdi hires ütközet a helység mellett elterülő sikságon történt. A szentgothárdi uradalomhoz tartozik. Ut. p. Rába Sz. Mihály.

Nagyfalu, magyar falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Tokajhoz ½ mfdnyire: 206 romai 104 gör. kath., 583 ref., 18 zsidó lak., ref. anyatemplommal, részint fekete, részint fövenyes de termékeny határral. Földes urak Balogh, Bekényi, Benyó, Bónis, Czékus, Csoma, Földváry, Homolkay, Klobusiczky, Kolosy, Kausay, Majos, Marjássy, Pap, Sebes, Szemere. Jármy Bernáth, Korda, Zsoldos.

Digitized by Google

Nagyfalu, magyar falu, Baranya vmegyében, 5 kath., 530 ref. lak. Ref. anyatemplom. Lapályos termékeny határ. F. u. a siklósi uradalom Ut. p. Siklós.

Nagyfalu, magyar falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra jobb partján, Berencshez $\frac{1}{2}$ órányira: 271 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan. Ut. posta Nyitra.

Nagyfalu (Welka-vesz), tót f. Nógrád vmegyében, 69 kath., 311 evang. lak. Földje jobb mivelést megvár mint a millyent lakosai adnak; rétje kevés; erdeje nevendék; olly jó agyagbányái vannak, hogy más helységbeli fazekasok is innen vitetnek agyagot, s ezért a lakosok többnyire vagy fazekasok, vagy bodnárok. F. u. a Mocsáry család. Ut. p. Szakál.

Nagyfalu, magyar falu, Honth vmegyében, az Ipoly jobb partján. 498 kath., 10 evang., 1 ref. lak., csinos úri lakással és kerttel, homokos, de termékeny határral, bortermesztéssel, vizi malommal. F. u. Terstyánszky; Liptay. Ut. p. Ipoly-Ságh.

Nagyfalud, puszta, Zala vmegyében, Szent-Lőrincz és Szent-Iván közt.

Rácz-Nagy-Gáj, rácz falu, Torontál vmegyében: 40 kath., 10 evang., 1804 n. e. óhitű, 22 zsidó lak., óhitü anyatemplommal. F. u. a Malenicza család.

Német-Nagy-Gáj, német f., Torontál vmegyében, ut. p. Margitához északra 1 mfdnyire, Temes vmegye szélén; 634 kath., 2 evang., 4 óhitű, 16 zsidó lak. $63\frac{5}{8}$ egész telekkel. Kath. paroch. templom. F. u. a Malenicza család.

Nagymarton, némettől, Mattersdorf, német m. v. Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugot-északra 2 mfd., 3000 kath., 1500 zsidó lak., paroch. templommal, synagógával. Dombos határában van 2099 h. szántóföld, 138 h. rét, 170 h. legelő, 437 h. szőlőhegy, és 1474 h. erdő. Földje sokféle, egészben közép termékenységű, s buza, rozs, árpa, zab és burgonya vettetik. A gyümölcstermesztés csak most kezd éledni. Erdeje részint fenyőfákból áll. F. u. h. Eszterházy Pál.

Nagymező, puszta, Nógrád vmegyében, Ecseg fiókja, 4 kath. lak.

Nagy-Mihály, magyar f., Borsod vmegyében, Miskolcztól $2\frac{3}{16}$, Egertől $1\frac{15}{16}$ állomásra, ut. p. Kövesd $\frac{12}{16}$ állomás. Határa 6700 hold, mellyből beltelek 423, szántó 3708, rét 944, közös legelő 1625. Urbériség 33 telek. Majorsági szántó 2880, rét 480 hold. A határ $\frac{1}{3}$ vadvizes és szikes, $\frac{2}{3}$ fekete nyirkos gazdag föld. Lakja 769 ref., 332 r. kath., 146 héber. Ref. anya, kath. fiók templomok, synagóga. Patakja malmot hajt. E patak sok rétséget képez, melly vadkácsákkal szerfelett bővelkedik. Birtokosok: gr. Fáy Anna gr. Péchy József özvegye, b. Majthényi Luczia, Kállay Péter özvegye; Majthényi Józsa, Gyurcsányi, Pyber, Blaskovich örökösök, Almásy József csődtömege, Klobusiczky Ede, b. Wimpfen; Szily Carolina, Fáy Barnabás özvegye, Fáy Bertalan, Láczay és Góth örökösök.

Nagy-Mihály, tót-orosz m. v. Zemplén vmegyében, a Laborcza mellett Ungh vmegye szélén, Kassához keletre 8 mfdnyire: 1280 romai, 612 gör. kath., 60 evang., 170 zsidó lak. Romai és görög kath. paroch. templom. Synagoga. Csinos kastély és kert, cs. k. sóház és postahivatal. Híd a Laborczán, s két malom. Szántóföldje 1938 hold, s elég termékeny. F. u. gr. Sztáray Albert örök.

Nagyod, magyar falu, Bars vmegyében, a Garan bal partján, ut. p. Lévától délre 1 mfd. 24 kath., 341

Digitized by Google

ref., 3 evang. lak. Ref. anyatemplom. Sok legelő. Fűzeserdő a Garan mentiben. F. u. h. Eszterházy.

Nagypatak, oláhul Válemáre, oláh falu, Bihar vmegyében, M. Csekéhez 1 óra, 300 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal, fejér agyagos, sovány földdel és erdővel. Birja a váradi deák püspök.

Nagyszeg, tót falu, Nyitra v.-megyében, a Nyitra jobb partján, Surányhoz ¼ mfdnyire: 229 kath., 7 zsidó lak. első osztálybeli határral. F. u. többen. Ut. p. Ersekujvár.

Nagy-Szombat (Tirnavia, Tirnau, Trnava), egy a legrégibb szabad kir. városok közül Magyarországban, Poson, az uj rendezés szerint F. Nyitra vmegyében, Posonhoz 6 mértföldnyire: Eredetét, — vagy csak kőfalakkal való megerősitését ugyan azon Constantia csehországi özvegy királynénak III. Béla leányának köszönheti, ki a vöröskői várat épittette. Ennek halálával IV. Béla 1238-ban egy arany bulla erejénél fogva már szabad kir. várossá tette, s a tatárok pusztitása után több szép szabadságok mellett Gerinch nevű földdel, most Gerencsér faluval megajándékozta. 1280-ban III. László királyi kegyelmét Zill, most Nagy-Breszto-ván helységnek ajándékozásával tetézte, sőt még ugyan ezen században Magyarád és Razma, most Modersdorf és Rozindol faluknak is birtokába jutott. — Szinte nagy jóltevője volt I. Lajos; mert ez minden vámtól felmentette lakosait, megerősitette Bélának azon privilegiumát, hogy egész a Morva szélekig szabadon vághassanak fát és követ; oltalmazta a hatalmas Sz. Györgyi és Bazini grófok, s a vöröskői Volfárthok erőszakoskodásai ellen; végre a mostani paroch. templom talpkövét letette, de 1380. 11-dik septemberben itt meghalálozván, épitését csak Zsigmond király végezte be; ki egyuttal 1419-ben engedelmet ada, hogy sört főzhessenek, két országos vásárt tarthassanak. — 1463. 1508. 1647-ben ujabb vásárokra nyertek szabadságot. 1510-ben Bárlai Mózes, helybeli plébános Rákocz, Dombó helységével, s Keresztes pusztájával királyi engedelem mellett meggazdagitotta. — 1531-ben itt született Sambucus János v. Sámboky hires historiographus és orvos Ferdinand, Maximilian és Rudolf királyok alatt. ✝ 1539-ben egy gyermek megölettetéseért, melly bün Thurzó Elek nádor' elölülése alatt kirendelt törvényszék előtt rajok bizonyult: egész városból kikergettettek. — 1543-ban a törököktől való félelem miatt az esztergomi székes káptalan ide vette lakását, s innen csak 1820-ban ment vissza Esztergomba. 1554-ben Oláh Miklós primás megvetette talpkövét azon oskolának, mellyet később Pázmán Péter ritka bőkezüséggel, jesuitákat hiván be, az egyetemek sorába emelt, s melly Mária Therézia által jószágokkal, s ujabb facultásokkal megajándékoztatott, József császár által pedig Budára áltatétetett pesti egyetlenegy magyar egyetemben mind e mai napig virágzásban fen áll. 1561-ben volt azon esztendő, mellyben 3 Austriából jött jesuita N.-Szombatban megfészkelődött, 5 esztendő elteltével pedig Magyarországban az első seminarium állittatott fel 10 ifju számára. — Egyébiránt e város sem menekedhetett meg a magyarországi véres belső és török háboruk sanyaru következéseitől. Igy az I. Frdinand segitségére jött seregek ellepvén N.-Szombat környékét, élelem szerekben, borban, füszerekben nagy zsarolásokat tettek; de mindezeket, mind a Bocskay, Bethlen háborukat s pestist elhallgatván; legsiralmasabb állapotra jutott Tököly felzendülésével. Ugyanis

Digitized by Google

ekkor a Tököly magyar és tatár seregei a városban és körülötte táborozván, történetből vagy is szántszándékból tűz ütött ki, a midőn nem mervén a lakosok a város kapuit felnyitni, s vagyonukat kihordani, a falukon kivül tanyázó, s rablásra várakozó magyar és tatár seregek miatt, ez olly szörnyü pusztitást tevc, hogy 4000 embernél, s nehány száz szarvasmarhánál több elvesztc életét, s $^1/_3$ a városnak hamuvá lett.

A mi N. Szombatnak mostani állapotát illeti: fekszik ez egy termékeny rónaságon, Tyrna patakja mellett, melly keresztül folyja. Kőfala lövő lukakkal van ellátva, s elég vastag, de ágyu ellen nem sok védelmet állhatna. Sánczainak egy része betöltetett, egy része zöldséges kertekké, más része árnyékos sétáló-helylyé alakittatott; utczái közül a középső, mellyre két fő kapu nyilik, legszélesebb és szebb; közepén van a piacz a város házával, egy nagy vendégfogadóval, s több derék magán épületekkel s boltokkal együtt, s valamint ez, ugy a többi mellékes utczák is kövezettek. Házai többnyire földszintiek, és egy emeletesek, s köztük több csinos izlésü épületeket láthatni. — A sok templom, klastrom miatt hajdan kis Rómának neveztetett, a mint hogy most is 9 kath. egyházat mutathat, mellyek közül a parochialis, a benedictinusoké, s a volt jesuitáké különösen nézésre méltók. Ezen kivül van még itt egy evang. anyaszentegyház, egy óhitü (görög) kápolna, synagóga, collegiált (társas) káptalan seminarium, kath. gymnasium, normális oskola, leány oskola a sz. Orsolya szüzek gondviselése alatt; egy szinház, katona nevelőház a 33-dik magyar gyalog ezred számára, egy városi, és vármegyei kórház, invalidház, harminczad és postahivatal, takarék-pénztár. — Lakosai, kik 7717 lélekre mennek, nyelvökre nézve nagyobb részint tótok és romai katholikusok, kevesebb németek és magyarok. Vannak evangelikusok és zsidók is. — Foglalatosságokra; mesteremberek, kereskedők és földmivelők. — Országos vásárjai posztóra és gyapjura nézve nagy fontosságuak.

Szántóföldei N. Szombatnak bőven vannak s igen termékenyek, mellyre nézve a mezei gazdálkodásból többen tápláljak magokat, de csűrjeiket (pajta) kivül a városon épitették. — Van egy répaczukor és két eczet és szeszgyára.

Nagyut, puszta, Heves vmegyében, Kálhoz $^3/_4$ órányira: 72 kath. lak. Fontos juhtenyésztés. Nádlórét. F. u. a debrői uradalom. Ut. postája Kápolna.

Nagy-Várad, lásd Várad.

Nahács, tót falu, Poson, most F. Nyitra vmegyében, Nádashoz keletre 1 órányira a Fejérhegyek közt: 461 kath., 13 zsidó lak., kath. paroch. templommal, szép erdővel, sovány földekkel, vizimalommal; $^1/_2$ fertálynyira a helységtől a hegyek közt áll magában egy régi sz. ferenczi klastrom, remeteházzal együtt. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. N.-Szombat.

Nakk, magyar falu, Tolna vmegyében: 780 kath, 4 zsidó lak., paroch. szentegyházzal. Határa igen termékeny; bort termeszt; erdeje és vizimalma van. F. u. h. Eszterházy.

Nákófalva, vagy **Szőllős**, német falu, Torontál vmegyében, ut. postája Komlós és Kikinda közt, mindeniktől 1 órányi távolságra: 1718 kath. lak., s anyatemplommal, első osztálybeli határral. 98$^4/_8$ egész telekkel. F. u. Nákó János.

Kis-Namény, magyar falu, Szathmár vmegyében, Jánkhoz északra egy kis órányira: 33 romai, 151 görög kath., 494 ref., 53 zsidó lak., reform. anyatemplommal. Határa szép

Digitized by Google

tiszta buzát terem; ugyszinte lencsét, s borsót; tölgyes erdeje nagy. F. u. Domahidy Antal, gr. Majláth, s még nehány nemes birtokosok. Ut. p. Szathmár.

Vásáros-Namény, magyar m. város, a Tisza bal partján, Bereg vármegyében, saját postahivatallal és váltással, Beregszász és Berkesz közt. Lakja 900 lélek, kik többnyire reformatusok, anyatemplommal. Határa bő termékenységü volna, de az árvizek rongálják. Gyümölcse, szénája, hala bőséggel. Birják: Lónyai, Bárczay, Eötvös családok.

Námesztó, tót m. város, Árva vmegyében, az Árva vize bal partján: 1492 kath., 176 zsidó lak. Kath. par. templom. Synagóga. Vendégfogadó. Sörfőzőház. Több vizimalmok. Falerakóhely. Lakosai kevés rozsot, több zabot, hires jóságu burgonyát, lent, kendert termesztenek. Gyolcs-kereskedésök nevezetes. Sessiója 109$^{3}/_{8}$. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Nána, német falu, Veszprém v.-megyében, a Bakonyban: 1018 kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Fürészmalom. Sörház. Rengeteg erdő. F. u. gr. Nádasdy Tamás örök. Ut. p. Pápa.

Nána, magyar falu, Esztergom, vagy az uj rend szerint Komárom v.-megyében, Párkány, Ebed helységek, Mikó és Kis-Tata puszták határai és a Garan vize közt: 450 kath. lak., a Nána vize mellett. Mikó és Kis-Tata pusztákon az uradalomnak nagy gazdasága van; Nánán pedig birnak a lakosok 358 hold róna fekvésü termékeny szántóföldet, 59 hold rétet, 1009 kapa szőlőt. E határon megy keresztül a pest-váczi vasutvonal. F. u. az esztergomi káptalan. E helységről már II. Geyza oklevelében van szó 1157 évről.

Felső-Nána, derék helység, Heves vgyében, Domoszló szomszédságában: 919 kath., 9 zsidó elmagyarosodottelébbtótlak., par. templommal. Földe, rétje termékeny; erdeje van, s vörös bora a visontaival vetélkedik. F. u. b. Brudern József örökösök, gr. Eszterházy, b. Orczy Lőrincz örök., Petrovay, Tarrodyné, Gosztonyi, Dozler, Perlaky, Ullmann László, Kovács örökösök. Ut. p. Gyöngyös.

Alsó-Nána, német-rácz-magyar falu, Tolna vmegyében: 8 kath., 363 n. e. óhitü, 643 ágostai, 72 ref. lak., ágostai fiókgyülekezettel, s óhitü szentegyházzal, mellyben a grabóczi kalugyerek teszik az isteni szolgálatot. Szőlőhegye igen szép. A báttaszéki uradalomhoz tartozik. Ut. post. Báttaszék.

Felső-Nána, német falu, Tolna vármegyében: 21 kath., 34 óhitü, 26 ref., 1219 ágostai, 3 zsidó lak. Van evang. anyatemploma, s a paplak és oskolaház 1834. aug. 6-kán egészen összeégett. Dohányt sokat termeszt. F. u. gr. Apponyi György. Ut. posta Bonyhád.

Nagy-Nána, puszta, Pest-Solt vmegyében, Kalocsa mellett, 127 hold határral, a kalocsai érseké.

Kis-Nána, puszta, Pest-Solt vmegyében, Kalocsa és Pataj közt, lásd Bátya leirását.

Tisza-Nána, magyar falu, Heves vmegyében, rónaságon, ut. post. Kápolna. Népessége 3042 lakos, kik közt 1566 reform., 1470 rom. kath., 7 zsidó. Van jeles kath. és ref. anyaegyháza, kórháza, mellyet helybeli kath. lelkész Eperjesi József apát ur alapitott; derék uraságí tisztilaka, s egy uradalmi tömlöcze. Határa 10,000 hold, mellyből szántóföld 4050 hold, közös legelő és kaszálló 5800 hold, füzes erdő a Tisza mellett, melly a határ déli részén folyik 150 h., szőlő nincsen. Mind ez az erdőn kivül urbériség, csakhogy a legelő közös.

Digitized by Google

Földe gazdag nyírkos fekete föld, melly mindent megterem; legelője néhol szikes, déli határát pedig az árviz rongálja. F. u. a szathmári püspök, s feje egy uradalomnak, mellyhez tartoznak: Köre, Kömlő, Sarud, F. Halász és Zsércz helységek; Hidvég, Magyarád, Szilos, Ravaszhát, Várfenék, Olfa, Miniszló puszták.

Nánás, hajdu város, a hajdu kerületben, Doroghoz nyugotra $^3/_4$ mfdnyire: 11,393 ref., 83 r. kath., 45 g. kath., 6 evang., 11 óhitü, 100 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa felette termékeny; igen szép szarvasmarhát tenyészt, bort termeszt; posványaiban sok nádat vághat. Tedej pusztán rész jószágot bir. Ut. postája Hadház.

Nándor, magyar falu, Nógrád vmegyében, egy keskeny völgyben: 659 kath., 14 evang., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Mind földe, mind rétje termékeny. F. u. nagy részt a b. Prónay csal. Ut. p. Vácz.

Nandrás, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Jolsvához $1^1/_2$ órányira: 22 kath., 729 evang. lak., evang. anyaszentegyházzal, nagy gyümölcs-termesztéssel. Marhája számos, ámbár rétje kevés; erdeje részint tölgyes, részint csak vesszős. Ut. p. Rosnyó.

Nánfalu, oláh falu, Máramaros vmegyében: 317 g. kath., 42 zsidó lak., anyatemplommal. Váncsfalu és Nánfalu egy határba helyheztetik, s nevezetesebb birtokosai a Godzsa, Jurka nemzetségbélick. Ut. p. Sziget.

Nántü, oláh-német falu, Szathmár vmegyében, Béltekhez délre $1^1/_2$ mfdnyire, Közép-Szolnok vármegye szélén: 350 rom., 465 g. kath. lak., görög kath. anya, rom. kath. fil. templommal. Határa sovány s erdős, trágyázást kiván; rengeteg erdeje vadakkal bővelkedik; szőlőhegye szép fekvésü. F. u. gr. Károlyi ház. Ut. p. Szathmár.

Napkor, magyar falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. N.-Kállóhoz északra egy mfdnyire: 920 romai, 472 g. kath., 2 evang., 20 ref., 31 zsidó lak., r. kath. anyatemplommal. Határa igen termékeny; rétje, legelője elég és jó, a földes urak sok nemesitett juhot tenyésztenek; van 16 első osztálybeli telke. F. u. a Kállay nemzetségbeliek, s ezen jogon bir itt b. Jósika Miklós is, Orosz, Récsey stb.

Naprágy, magyar falu, Gömör vmegyében, közel Kelemérhez egy völgyben fekszik. Van benne reform. templom. A lakosok száma 577-re megy, kivevén néhány evangelikust, a többi mind reformatus, s eredeti magyarok. Van $26^6/_8$ majorsági telek, 150 hold erdő, 80 kapa szőlő. Hegyes szántófölde bőven termi a jó tiszta buzát s egyebet. Recski Benedeknek van itt egy szélmalma, a putnoki járásban, de Gömör vmegyében sincs több. Birják jelenleg Recski, Hamvai, Hevessi urakon kivül Szuhai, Ragályi, Nagy, Tánczos, Tar, Orbán, Kovács, Hubai, Szokol, Szivos családok. Ut. p. Tornalja.

Náraj, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Szombathelyhez egy óra: 634 kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Róna termékeny határ. F. u. Lipics, Eörsy, Szabó, Pálffy. stb.

Kis-Nárda Klein Nahring, horvát falu, Vas vármegyében, 120 kath. lak.

Nagy-Nárda, horvát falu, Vas vmegyében, Szombathelytől $1^1/_2$ órányira: 389 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Erdeje, legelője jó. Földe középszerü. F. u. gr. Batthyáni Gusztáv,

Naszály, lásd Vácz.

Naszály, magy. f., Komárom, most Esztergom vgyében, Tatához $^8/_{16}$ ut. p. Neszmélyhez $^4/_{16}$ állom. Csekély halmokat kivéve egészen sik határ; kör-

Digitized by Google

nyezik északról Szomód, hol a tatai rétség ide is kiterjed; keletről Tata és a grebicsi puszta; délről a billegi puszta; nyugotról Almás. Határkiterjedése 4000 hold. Van a helység felett észak-nyugotnak egy kis szőlőhegye, másik a grebicsi és billegi határ szélen az ugynevezett Grebicsi hegy, réte a Vörös-Nadrág laposán szép. Szántóföldei szárazak, gyeplegelője bőven. A határ észak-keleti felső sarkán megy el a réteknél a Komáromból Szőnyön, Füzitőn át Tatára vezető ut, melly Füzitőtől fogva a naszályi határszélig a régi romai töltésen megy. Lakja 115 kath., 726 ref., 1 görög és 4 zsidó, a kath. a tatai egyházhoz tartoznak, a reform. 1713 óta helyben van anyaegyházuk. Van itt egy 6 kerekü vizimalom. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Nastyicz (Felső) tót falu, Trencsén vmegyében, az ugróczi uradalomban; számlál: 156 kath., 149 evang., 9 zsidó lak.

Nastyicz (Alsó,) tót falu, Trencsén vmegyében, 273 kath. lak. F. u. a nyitrai püspök.

Nasztraj, magyar-tót falu, Gömör és kis Hont egyesült vmegyékben, 216 kath., 68 evang., 43 ref. lak. Cserépedény égetés. Jó határ. F. u. többen.

Naszvad, magyar falu, Komárom vgyében, Komáromhoz északra 2¼ mfdnyire a Nyitra partján. Határa egész a Vághig kiterjed, s az áradásoknak annyira ki van téve, hogy 12000 holdnyi határából 8500 holdat vizjárta földnek mondhatunk. Földe részint fekete homokos, részint lapályos és öntéses; rét igen sok, de nem a legjobb szénát termi. Lakja 2385 kath., 7 evang., és 17 zsidó. Kath. anyaszentegyház. F. u. az esztergomi érsek.

Nátafalva, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, Eörmező fil., 360 romai, 622 gör. kath., 7 évang., 80 zsidó lak., 686 h. szántóföldel. F. u. Nátafalusy, Viczmándy, Szulovszky Ut. p. Nagy-Mihály.

Natrapfa, magyar falu, Zala vmegyében, 254 kath. lak. F. u. gr. Széchenyi. Ut. p. Egerszeg.

Navojocz, tót falu, Nyitra vármegyében, Szkacsán fiókja, 240 kath., 15 zsidó lak. F. u. a nyitrai káptalan. Ut. p. Privigye.

Nebojsza, tót falu, Poson vmegyében, Galanthatól ½ órányira: 271 kath., 4 evang. lak. Ut. p. Szered.

Neczpál, tót falu, Thurócz v.-megyében, 150 kath., 1635 evang., 40 zsidó lak., kath. és evang. anyatemplomok.; több csinos uraságí lakhelyek; papiros- és fürészmalom. Határja nagy kiterjedésü erdeje igen szép; hegyein sok juhot tenyészt. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Neczpál, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra vize mellett: 238 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Privigye.

Nedanocz, tót falu, Nyitra v.-megyében, Ó-Krasznó vagy Széplak mellett: 459 kath.- 8 zsidó lak. F. u. a posoni seminarium. Ut. p. Nagy-Ripény.

Nedasocz, tót falu, Nyitra vármegyében, 248 kath., 4 zsidó lak. F. u. a nyitrai káptalan. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Nedasócz, tót falu, Trencsén vmegyében, Vizócsán fiókja: 263 kath. 8 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Nedazsér, tót falu, Nyitra vármegyében, Brzán fiókja: 559 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Privigye.

Nedecsa, tót falu, Trencsén v.-megyében, Teplicsa mezővárosához egy fertálynyira a Vágh kies völgyében. Van egy ékes kastélya, termékeny, rozsot és árpát termő határa.

Digitized by Google

Lakja 493 kath., 14 evang., 20 zsidó. F. u. Nedeczky és gr.. Pongrácz. Ut. p. Zsolna.

Nedecz, tót falu, Szepes vmegyében, Ófaluhoz nyugotra egy órányira: 940 kath., 20 zsidó lak., paroch. templommal, vizimalommal. A helységtől $^1/_2$ órányira, épen a Dunajecz vize mellett láthatni a régi öszszeomlott Dunajecz várát. A vár alatt 157 lélek lakik. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. p. Késmárk.

Nedelicse, vagy Zorkóháza, vindus-tót falu, Zala vármegyében, 502 kath. lak. F. u. Gyika. Ut. p. A. Lendva.

Nedelistye, tót falu, Nógrád vmegyében: 12 kath., 279 evang. lak. F. u. gr. Zichy, b. Balassa.

Nedozér, tót falu, Thurócz v.-megyében, a beszterczebányai országutban: 32 kath., 14 evang. lak. F. u. b. Révay. Ut. p. Rudnó.

Negrovecz, orosz falu, Máramaros vmegyében, 410 gör. kath., 13 zsidó lak., leánytemplommal, kövecses határral. F. u. Darvay, Szaplonczay maradékok, és több nemesek. Ut. p. Huszt.

Negyed, népes magyar falu, Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján, Poson és Komárom vmegyék szélén. Lakja 1165 kath., 2015 ref. Van benne kath. paroch. templ. ref. szentegyház és ekklézsia, továbbá van réve a Vághon. Határa nagy kiterjedésű s termékeny: bővelkedik buzával, zabbal, árpával, kölessel, kukoriczával, szénával, náddal sat. — Legelője bőven lévén, sok marhát, lovat, juhot tart. Káposztával, hagymával, s más zöldségekkel szintugy kereskednek mint a farkasdiak. F. u. a nyitrai püspök. Ut. p. Érsekujvár.

Négyes, magyar falu, Borsod vmegyében, az Eger vize magas partján, Heves vmegye szélén, Egertől $2^3/_{16}$, ut. p. Kövesdtől 1 állomásra, rónaságon. Határa 3920 hold, mellyből 80 h. beltelek, 1720 szántó, 902 rét, 1000 közös legelő, 3000 hold tófenék. Urbériség 16 telek. Majorsági szántó 1140, rét 760 hold. A határ $^2/_3$ jó gabonát termő fekete föld, $^1/_3$ vadszikes. Lakja 506 lélek, kik többnyire rom. katholikusok, fiók templommal. Van 4 mocsárja, az Eger vizéből gyült nagy tava malommal. Diszére szolgál a Szepessy Ferencz úr kastélya. Birják: Szepessy Ádám, id. Ferencz, László, József, ifj. Ferencz, és Géza, gr. Haller Ferencz, s az egri káptalan.

Négyszállás, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, Jászberényhez tartozik, de $^1/_3$ Jákóhalma birja. A Tarna körül kövér réljei, másutt pedig termékeny szántóföldjei vannak.

Negyven, puszta, Pest-Solt v.-megyében, Kalocsához tartozik.

Nekesény, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $2^6/_{16}$, Putnoktól $1^1/_{16}$ állomásra, északról emelkedett tetőktől környezett hegyes vidéken, Visnyó, Lenárt Darócz, Onrány, Sáta, és Dédes szomszédságában, 2875 holdra terjedő határral, mellyből $1633^{11}/_{16}$ hold majorsági $1114^{10}/_{16}$ h. felszabadult urbéri, 126 $^{11}/_{16}$ h. használatlan föld, részletenkint a majorsági földből $50^{12}/_{16}$ hold belsőség, $473^{12}/_{16}$ szántóföld, $88^0/_{16}$ h. rét, $9^6/_{16}$ h. szőlő, $1011^4/_{16}$ hold erdő; az nrbériségből, 36 h. belső telek, 768 h. szántóföld hegyes és köves, trágyázni nehéz, a trágyát hat évnél tovább nem tartja, terem benne tiszta buza illő mennyiségben, kevesebb kétszeres, sok rozs, kevés burgonya és kukoricza, több zab és tenkely, árpa pedig teljességgel nem. A határbeli három nyomásból egy rendesen fekete ugar. Felszabadulás előtt a földektől kilenczed és tized dézma adatott, a papi tized is részint természetben adatott, részint

Digitized by Google

pénzül váltatott meg évenkint. A szarvasmarha tenyésztést a lakosok gyéren üzik, ökört igen keveset tartanak, lovat többet nevelnek, s mezei munkájokat ezekkel végzik. A 24 felszabadult urbéri telket 2 egész, 4 háromnegyed, 31 fél, 14 egynegyed, összesen 51 telkes gazda miveli, kik közül egy egész telkes 3750, egy féltelkes pedig 700 váltó forintért, már az 1848-diki felszabadulás előtt megváltotta birtokát; házas zsellér 12, lakó 2, Lakóház van 61, lakos 392, s ezek közül 354 ref., kiknek helyben van anyaszentegyházuk; 18 rom. kath., 20 zsidó. A dédesi választó kerületben 1848-ban összeirt képviselő választóinak száma 57, u. m. a fentebb említett telkes gazdákon kivül 3 birtokos és 3 tisztesb értelmiség jogán választó. Van a határban 2 vaskő bánya mellyeknek egyike a diósgyőri, másika a szilvási hámorok részére miveltetik. Birtokosok Turánszky József, Szalay László, Miskolczi Ignácz, Zsory Lajos, Jánoviczky Ferencz.

Nelipina, orosz falu, Abauj v.-megyében, ut. p. Munkácshoz 3¼ mfnyire, a Latorcza bal partján: 4 r. kath., 461 gör. kath., 9 zsidó lak. Van gör. kath. temploma, savanyuvize s fördő-intézete, fürészmalma, gyönyörü szép erdeje, mellyben számos nagy vad tanyázik. F. u. gr. Schönborn.

Nemcze, tót falu, Zólyom vármegyében; egy csekély dombon', ut. p. Beszterczebánya. Földje agyagos homokkal vegyitve, s mindent jól terem. Van 132 evang., 27 kath. lakosa, 10 urbéri telke. Majorsága nincs, F. u. Besztercze város.

Nemeczka, tót falu, Zólyom vmegyében, a Garan völgyén dombon s völgyben, ut. p. Beszterczebánya. Határa 1779 hold és 1553 □ öl. Ebből szántó 449, rét 358, legelő 151, káposztás 4 h., erdő 776 hold, Garan folyó 21, ut 3 hold, a □ ölcket elhagyván. Urbériség 12 telek, majorság ¼ rész. Igen sovány földje főleg zabot, burgonyát, jó években rozsot terem. Lakja 524 kath., kik jobbára házaló kereskedők. Birja a kamara ¼ részben a Kindernay család.

Nemcsény (Nemcsinani) tót f., Bars vgyében, Verebélytől északra 2 mfd. 430 kath., 12 evang. lak. Kath. paroch. templom. Nagy juh tenyésztés. Erdő. F. u. az esztergomi káptalan, és a Kosztolányi család.

Nemesány, tót falu, Szepes vmegyében, Szepes fil., 211 kath. lak. F. u. a Nemesányi nemzetség. Ut. p. Lőcse.

Nemesest, oláh falu, Krassó vmegyében, Kossovához 1 órányira: 3 kath., 131 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Nemecske, tót falu, Nyitra vármegyében, erdők közt: 271 kath., 9 zsidó lak., sovány földdel, de sok erdővel. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. Nagy-Tapolcsány.

Nemesics, tót falu, Nyitra vmegyében, ut. p. N. Tapolcsánhoz ¾ órányira: 528 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan.

Némedi, magyar falu, Tolna v.-megyében, a Kapos mellett, 284 kath. 662 ágostai, 492 ref., 15 zsidó lak., ágostai anyatemplommal. A ref. fiók gyülekezete a magyarszékelyi anyához tartozik. Van szőlőhegye, erdeje. Határa részint homokos, részint fekete föld. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Nagy-Dorog.

Kis-Némedi, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, hegyektől környezett gödörben, Váczhoz keletre 1 órányira. Határa 2400 hold, s jobbára verés agyag, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát és bort terem. Lakja 661 r. k., 7 ev., 6 zsidó, 35 telkes, 75 zsellér. Birják Gosztonyi Miklós és Rudnay Dienes árvái.

Digitized by Google

Alsó-Némedi, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, a pest-kecskeméti országutban, ut. p. Ócsától ¼ órányira. Lakja 2380 lélek, kik 850 kath. kivéve, reformatusok, kath. és ref. anyatemplomokkal, vendégfogadóval. Róna határa jobbára homokos, sok helyt lapályos, szénája bőséggel lévén, sok szarvasmarhát tenyésztenek; az urad. is van itt mintegy 650 h. majorsági szántóföldje. Birja a váczi püspök.

Nemeske, magyar falu, Somogy vmegyében, 23 kath., 486 ref., 6 zsidó lak., ref. anyatemplommal. F. u, gr. Batthyáni. Ut. p. Szigetvár.

Nemeskér, magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 4¾ mfd. 337 kath., 360 evang., 60 zsidó lak., evang. anya, kath. fiók egyházzal. Határa róna és szép buzát terem. Van 725 h. szántóföldje, 103 h. rétje, 50 h. belsősége, 43 h. legelője, 472 h. erdeje. Többen birják; de fő birtokos Kiss Pál, volt fiumei kormányzó. Itt tartotta hajdan Sopron megye közgyüléseit, s e házat jelenleg Kiss Pál úr birja.

Nemesnép, magyar falu, Zala vmegyében, 211 kath., 220 ref. lak. F. u. többen. Ut. p. Baksa.

Nemesszegh, Poson vmegyében, lásd Szerdahely mezővárost.

Nemesszer, magyar falu, Zala vmegyében, 218 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg.

Nemesvölgy, Edelsthal, német falu, Moson vgyében, Ausztria szélén, 669 kath. lak., kath. parok. szentegyházzal, vadaskerttel. Határa szük, s negyedik osztálybeli. 3 5/egész telke után van 48 telkes gazdája, 131 5/hold harmadik, 116 6/ negyedik osztálybeli szántóföldje, 5 1/ embervágó negyedrendü rétje, 588 kapa második, 215 kapa harmadik osztályzatú szőlője. Közel az országuthoz látszanak itt egy régi toronynak omladékai, mellyek az ország határát kimutató iratok szerint Mária Eyweisz kolostor romjainak mondatnak. F. u. h. Eszterházy.

Németh, szerb falu, Torontál vmegyében, Temesvárhoz nyugotra 2 órányira, a Beregszó vize mellett. Határa 4604 hold, mellyből szántóföld 2272 h., urb. közlegelő 221 hold, urb. rét 464 h., szőlőskert 30 h. és 600 □ öl. Ezekből uradalmi szántó, 760 h., kaszálló 878 h. Határa igen gazdag, kivált kukoriczára és buzára. Lakja 1260 n. e. óhitü, paroch. templommal. F. u. Damaszkin Simon.

Németbánya, Veszprém vármegyében, Városlődhöz tartozik.

Németbél, magyar falu, Poson vmegyében, Magyarbéltől egy fertály járásra. Számlál 186 kath. lak. Ut. p. Cseklész.

Kis és Nagy-Németegyháza, Székesfejér vmegyében, a vértesi hegyek közt, 203 kath., 23 ref. lak., rengeteg erdővel. A bicskei urad. tartózik.

Németfalu, (Kapi) tót falu, Sáros vmegyében, Kapihoz 1 órányira; 160 kath., 139 evang. lak. F. u. a Kapy nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Németfalu, magyar falu, Zala vmegyében, 284 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Tapoly-Németfalu, Tapli Nemcowce, tót falu, Sáros vmegyében, Hankóczhoz ¾ órányira: 146 kath., 83 evang., 8 zsidó lak. Jó rét és föld a Tapoly mellett. Erdő. Ut. p. Eperjes.

Németfalu, magyar falu, Zala vmegyében, 218 kath. lak. F. u. a kegyes alapitvány. Ut. p. Szalabér, és Kapornakhoz közel.

Németfalu, magyar falu, Zala vgyében, 512 kath., 8 zsidó lak., derék erdővel. F. u. többen. Ut. p. Sümeg, s közel Lesencze Tomajhoz.

Némefa, magyar falu, Zala vmegyében, 38 kath., 48 ref. lak. F.

Digitized by Google

u. többen. Ut. p. Lövő. Fekszik Salomvár falu és Zalatnak puszta közt.

Németi, horvát falu, Baranya vmegyében, dombon, Pécstől 2, ut. p. Szalántához $^1/_4$ mfdnyire, 270 r. kath. lak., egy gyönyörü dombon fekvő emeletes plebániával. Határa 1202 $^6/_8$ hold, mellyből urbéri beltelek 107 $^5/_8$, szántóföld 462 h., rét 131 h., szőlő 35 $^4/_8$ h., legelő 105 hold; uradalmi beltelek $10^5/_8$ h., szántóföld 44 h., erdő 307 hold. Földje fekete agyag és termékeny; a káposzta termesztés nagyban üzetik. F. u. a pécsi székesegyház.

Sajó-Németi, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $2^{11}/_{16}$, ut. p. Putnoktól $^5/_{16}$ állomásra, a Sajó kies völgyében, a Sajó és Hangony folyók partján, melly utóbbi egyszersmind határt képez Borsod és Gömör vmegyék közt, úgy hogy a helység határát kétfelé vágván, annak egy része Borsod, másik Gömör megyében esik, honnan a sajó-németi számos nemesség mind két megyében gyakorlotta volt választói képességét. Szomszédai a helységnek Velezd, Királd, Czenter borsod megyei, Sajó Püspöki és Sléth gömör megyei helységek. A határ kiterjedése 1474 holdat foglal, ebből 842 majorsági, 575 felszabadult urbéri, 57 hold használatlan föld, részletenkint a majorságiból, 41 h. belső telek, 289 h. szántóföld, 109 h. rét, 13 h. szőlő, 290 h. erdő, 100 h. legelő. Az urbériből 325 szántóföld, 203 rét s legelő, 35 hold szőlő, 12 h. belsőség. A határ ámbár negyedik osztályba van sorozva, a különféle gabonanemeket czélszerü mivelés mellett illendő mennyiségben termi. Lakóház van 114, lakos 640, kik közül 591 r. kath., kiknek helyben van anyaegyházuk, mellyhez Czenter, Királd, Mercze, Velezd leányegyházak is tartoznak, 4 ágostai, 45 zsidó. A 12 urbéri telekből csak $4^1/_2$ van jobbágyi kézen s ezt 7 gazda miveli, felszabadult házas zsellér van 5, a többi telkeket helyben s vidéken lakó nemesek birják. Van a határban 1 vizimalom. A dédesi képviselő választó kerületben 1848-ban e helységből 98 választó iratott össze, kik közül 81, s igy a 7 urbériségi telkes gazdán kivül 74 egyéni ingatlan birtok, 12 jövedelmi, 2 értelmiség, s csupán 3 nyerte régibb jogczimen képességét. A helység felett egy magas hegyen, mellyet a lakósok Óvárhegynek neveznek van egy régi hussita várromladék, a néprege mondja, hogy midőn hajdan, a még akkor igen sok erdőkben váraikban elrejtezett hussitákat Rozgonyi Sebestyén és Héderváry László kiverték, Hunyadi Mátyás is e várban tanyázott. Ezen várnak helyén Pyrker János László egri patriarcha érsek egy keresztet állittatott. E helységen keresztül megy a Miskolczról a borsodi palóczság által lakott ugynevezett erdőhátra menő országut, s e helységtől felfelé az erdőháton mindenütt tiszta katholikus nép lakik. Birtokosok a helységben Bekény, Szorg, Kovács, Farkas, Bodó, Kerekes, Ujházy, Boros nemes családok.

Hidas-Németi, magyar falu, Abauj vgyében, a Hernád jobb partján, Kassához délre 3 mfdnyire, 400 rom. kath., 21 g. kath., 4 evang., 83 ref., 69 zsidó lak. Van itt postahivatal, több korcsma, hid- és vám-szedés a Hernád vizén. A Kassáról jövő országut itt kétfelé válik, s egyik Pestnek, másik a Hegyaljának tart. F. u. Szentimrey, Lánczy, Fáy, Ferdinandi, Kornis, Bónis stb. családok.

Tornyos-Némethi, magyar falu, Abauj vmegyében, az elébbeni helységtől északra $1^3/_4$ órányira, 382 rom. kath., 99 görög kath., 8 evang., 350 reform., 89 zsidó lak., kath. fil., reform. anyaszentegyház. F. u. Rud-

Digitized by Google

nyánszky, Krajnik, Komáromy nemzetségek.

Alsó- és Felső-Némethi, két tót-orosz falu, Ungh vgyében, ut. p. Ungvárhoz északra $^3/_4$ mfdnyire, az első 191 romai, 51 g. kath., 4 ref., 9 zsidó lak., a második 64 rom., 170 g. kath., 18 zsidó lak., g. kath. paroch. templommal. Az elsőnek f. u. Pongrácz, Tomcsányi, Diószeghy stb. a másodiknak b. Horváth, s. m.

Hernád-Némethi, magyar falu, Zemplén vmegyében, a Hernád mellett, 320 kath., 4 evang., 1216 ref., 31 zsidó lak. Kath., és ref. anyatemplom. Róna és dombos határa elég termékeny. Derék vizimalom a Hernádon. F. u. b. Meskó. Ut. p. Miskolcz.

Némethi, tót falu, Bars vmegyében, Sz. Benedekhez $^1/_2$ mfd., 736 kath. lak. Kath. paroch. templom. Szőlőhegye, erdeje, s. jó legelője van. F. u. a beszterczei püspök s a Boronkay család. Ut. p. Léva.

Némethi Nemce, tót m. város, Honth vmegyében, $2^3/_4$ mfdnyire ut. post. Selmecztől, 638 kath., 7 evang. lak. Kath. paroch. templom. Szőlőhegye, erdeje, legelője tágas; rétje szűk; gyümölcse nagyon sok, s azt Selmeczre hordja. F. u. az esztergomi káptalan.

Némethi, magyar falu, a Rábaközben, Sopron vmegyében, ut. post. Kapuvár 2 mfd. Lakja 310 r. kath., 305 evang. Van 739 hold fekete agyagos termékeny szántóföldje, 178 h. rétje, 388 h. legelője; erdeje nincs. Az egész helység áll $24^1/_2$ telekből, mellyek közül 4 urbéri helyet birnak h. Eszterházy, Végh és Tóth Bálint; a többi nemes közbirtokosoké.

Németlak Deutsch Minichhof, német falu, Vas vmegyében, a Lapincs mellett, közel Szentgothárdhoz, 253 kath. lak. Termékeny róna határ. A szentgothárdi urad. tartozik. Ut. p. Fürstenfeld.

Németmező, puszta, Heves vmegyében, derék erdővel, szántóföldekkel s rétekkel. F. u. gr. Károlyi György, Gyurcsányi, Bakos, Mátyusy, Balásovics, Gyürky, Herkály, Frajz-hajzen, Véges, Toronyai, Sütő, Horváth, Géczy, Halasy, Demkó, Vályi.

Németujvár Güssing, német m. város, Vas vmegyében, ut. p. Szombathelytől dél-nyugotra 4 órányira, 1217 kath., 33 evang., 8 ref., 526 zsidó lak. Van itt ferenczi kolostor és szentegyház, melly alatt szemlélhetni az ördemekkel tündöklő Batthyáni nemzetség sirboltját, 1 synagóga, 1 gyógyszertár, 2 jó vendégfogadó, a várhegy alatt egy herczegi nyári mulató kastély, kellemes angolkerttel; vele határos a grófi kert. A számos zsidók gyapjuval, bőrökkel, gubacscsal élénk kereskedést folytatnak.

De leginkább nevezetessé teszi e várost, magánálló hegyen épült vára. Hajdan ez határerősség lévén, nagyon megerősittetett, s még csak 80 évvel ezelőtt egész épségben lehete látni minden épületeivel, bástyáival, sánczaival és körülövedző posványaival, de már ma épületeinek csak néhány romjai láthatók, a posvány helyeken pedig viruló rétek mosolyganak. A maig is fenmaradt épületek közé tartoznak: 1.) a vártemplom. 2.) a vártornya harangokkal és órával, három csinos szobájában láthatni több régi hires férfiaknak érczből öntött mellképeit, számos apróbb festett képekkel együtt, mellyek közt a Hogarth torz darabja említésre méltó. 3) a családterem, 19 nagy formában levő, s ezen dicső nemzetségnek ugyan annyi eldődeit ábrázoló képeivel. 4) a fegyvertár, nehány vasingekkel, paizsokkal, koplyákkal, egy igen régi zászlóval, pánczélos emberrel, stb. 5) a kősziklába vésett 45 öl mélységű kút. 6) a roppant urasági vérpinczék. Mikor épülhetett e vár, megtudni nem

Digitized by Google

lehet; minthogy a fennmaradt épületek több különböző századokra mutatnak. Igy a templom alsó része világosan mutatja, hogy az még az ágyuk feltalálása előtt épittetett. Annyi azonban bizonyos, hogy már a legrégibb időkben sz. Benedek rendjének apátsága volt itt; mert IV. Béla ezt tőle elvevén, Vágh-Ujhelyet adta cserében 1263-ban. 1428-ban Zsigmond király Cseh László machói bánnak, 1459-ben Corvin Mátyás Ujlaky Miklós erdélyi vajdának, s végre e nemzetség kihaltával II. Lajos 1524-ben Batthyáni Ferencznek később horvátországi bánnak ajándékozta. E szép ajándéknak oka az volt, hogy Batthyáni Ferencz, Frangepán Kristóffal együtt Uzreff basát, ki Koglevics Pétert Jaiczában beszoritva tartotta, ugyancsak Jaicza alatt kegyetlenül összetörte, s tőle 60 zászlót, és tömérdek prédát zsákmányozott el. — Most a vár feje egy uradalomnak, melly egyik a legnagyobbak közül hazánkban, mert ehhez 59 helység, és 30,000 lakos tartozik. Az 59 helység közül 11-et a herczeg és grófi ág bir. A vár és mező-város közös. Fele az uradalomnak hegy, völgy, s földe többnyire sárga kemény agyag, kivévén a Lapincs mellékét, hol fekete és jó termékenységü. Lakosai igen szorgalmatosak, s bár nagy fáradsággal, de még is szép buzát, sok hajdinát, dohányt, lóherét, kevés kukoriczát termesztenek. A bortermesztés szinte fő ága az élelem módjának. Erdeje 30,000 holdat borit el, s fele az uraságé, fele a lakosoké. Fő fanemek: igen szép tölgy és bikk, vörös fenyő, a többi cser; közönséges fenyő, nyár, gyertyán stb.

Nemsócz, vindus falu, Vas v.-gyében, a muraszombati uradalomban, 36 kath., 99 evang. lak.

Nemsova, tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján: 841 kath., 20 zsidó lak., kath. paroch. templom. Vendégfogadó. Nem nagy, de termékeny határ. F. u. a dubniczai uradalom. Ut. p. Trencsén.

Nemti, magyar falu, Nógrád v.-gyében: 428 kath., 19 evang. lak. F. u. Ullman. Ut. p. Szakál.

Nemti vagy Nempti, lásd Lenti Zala vármegyében.

Nenaszov, puszta, Trencsén vmegyében, Orechó fiókja: 12 kath. lak.

Nénye (Luka), Ninicz, magyar falu, Honth vgyében, Nénye-Házas mellett: 365 kath., 10 evang., 8 zsidó lak. F. u. a Luka nemzetség. Ut. p. Ipoly-Ságh.

Nénye (Házas), magyar falu, Honth vmegyében, ut. p. B.-Gyarmathoz északra $1\frac{1}{2}$ mfd., 101 kath., 31 evang., 2 ref., 6 zsidó lak. Kath. par. templom. Lortermesztés. F. u. Terszty ánszky Lajos.

Neporacz (Kis v. Neporaczka), tót falu, Trencsén, most A. Nyitra v.-gyében, Gradna fiókja: 97 kath. lak. A báni urad. tartozik.

Neporacz (Rozson), tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vgyében: 200 kath., 4 zsidó lak. F. u. Motesiczky.

Neporacz (Bossán), tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, Gradna fiókja: 309 kath., 6 zsidó lak. F. u. többen.

Neradnócz, vindus falu, Vas vmegyében, a lendvai uradalomban: 20 kath., 125 evang. lak.

Nerneth, horvát falu, Krassó vmegyében, Dognácskához 2 órányira: 633 kath., 10 óhitü lak., anyatemplommal, köves, kösziklás határral, F. u. a kamara.

Neszele, magyar falu, Zala v.-gyében: 123 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg $\frac{1}{2}$ óra.

Neszpest, orosz-magyar falu, Zemplén vmegyében, Málcza fil., 26

Digitized by Google

rom., 133 gör. kath., 30 ref., 7 zsidó lak.. 71 hold szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. N.-Mihály.

Nestich, tót falu, Poson, most F. Nyitra vgyében, Szomolyán mellett: 467 kath., 10 zsidó lak., jó bort termő szőlőhegygyel, s a Kárpáton elég legelővel, erdővel. F. u. gr. Pálffy Jánosné. Ut. p. Nagy-Szombat.

Neszlussa, hegyek közt elszórt tót helység, Trencsén vármegyében, 2391 kath. lak., kath. p aroch. templommal. Földe igen sovány, de erdeje szép, s sok legelője hasznos. F. u. a budetini uradalom. Ut. p. Zsolna.

Neszmély, (Neszmüll, Neszmil), régi nevezetes magyar helység, Komárom, most Esztergom vmegyében, Komáromtól délkeletnek $1^{8}/_{16}$, Tatától délnek $^{15}/_{16}$, Nyerges-Ujfalutól 1, s Uj-Szőnytől, melly kettő közt saját postaváltása van, $1^{3}/_{16}$ állomásra a buda-bécsi országutban, a Duna jobb partján. Határai északról Zsitvató és Duna-Radvány, mellyektől a Duna választja el; keletről Süttő, esztergom megyei helység, és a bikóli puszta, délről Sz. Miklós és Szomód; nyugotról D. Almás. Határkiterjedése 3700 hold körül, mellyből $36^{6}/_{8}$ telek illetősége urbéri. Vidéke hegyes, völgyes, a helység is a hegy alatt a Dunára terjedő hajlaton fekszik. Földe többnyire agyaggal kevert homok, melly nagy szorgalom mellett többféle gabonanemeket terem, de inkább szereti a rozsot, mint buzát, s inkább a zabot, mint árpát, megtermi továbbá a kukoriczát, burgonyát és kendert. Legelője középszerü, melly miatt a baromtenyésztés gyenge lábon állván, a mezei gazdálkodás is csak a határ jobb részeiben és a tehetősebb kezek közt mutat jobb állásra. Fő kincse országszerte hires bort termő szőlőhegyében fekszik, de melly legnagyobb szorgalom mellett is keveset terem, ugyi, hogy jobb években is alig lehet többet számitani holdanként 5—6 akónál, s ez is csak jobb években keresztetik inkább, rosszabb években a vidéki közönséges borokkal egy áron kél; ugyanez oknál fogva, ámbár még a neszmélyi hegyen a vidéki uraságok közül is sokan birnak szőlőt, a szőlő ára annyira leszállott, hogy holdját 4—500 vfrtért könnyen lehet szerezni. Lakja 217 kath., 1040 ref., és 6 zsidó. Egy igen régi ref. anyatemplommal. F. u. gr. Zichy Miklós.

Neudorf, népes telek, Máramaros vgyében, Bocskó, Rahó fil., 19 kath. német lak.

Neudorf, lásd Nyerges-Ujfalu, Esztergom vmegyében.

Neufeld magyarul Ujfalu, német falu, Sopron vmegyében, a Lajta vize mellett, Austria szélén, Sopronhoz északra 4 mfd. Lakja 680 kath. 66 házban. Van kath. paroch. temploma, vendégfogadója, vámhivatala. Szántóföldje 230 hold, gyümölcsös 6 h., legelő 30 hold. Rét és szőlő nincs. Van itt az uraságnak, h. Eszterházy Pálnak egy kőszénbányája és egy timsógyára.

Neustift magyarul Ujfalu, német falu, Sopron vmegyében, Austria szélén, Sopronhoz észak-nyugotra 2 $^{2}/_{4}$ mfd., 650 kath. lak. A fraknói vár e határra van épitve. Hegyes, völgyes határa kövecses, agyagos és sovány, s van 38 hold szántóföldje, mellyek a házak körül vannak tagositva, 12 hold kövecses térsége, 1137 hold uraságierdeje, melly lombos és fenyőfákból áll. Gyümölcse elég. F. u. h. Eszterházy Pál.

Neustift, tót falu, Poson vmegyében, Sz. György városa mellett, 320 kath. lak., kik szőlőmivelésből, napszámoskodásból élősködnek. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Neustift, német falu, Vas vmegyében, 358 kath. lak., bortermesztéssel. A németujvári urad. tartozik.

Digitized by Google

Neustift, német falu, Vas vmegyében, Szalónakhoz $^1/_2$ óra: 4 kath., 164 ágostai lak. A jormensdorfi urad. tartozik. Ut. p. Kőszeg.

Neustift, német falu, Vas vmegyében, a Stájer határ szélen: 412 kath. lak. F. u. gr. Batthyáni nemzets. Ut. p. Fürstenfeld.

Neusiedl, német falu, Vas vmegyében: 366 kath., 436 evang. lak. Szőlőhegy. Erdő. Középszerü föld. F. u. h. Batthyáni. Ut. post. Németujvár (fiók).

Neuzina, rácz-horvát-magyar falu, Torontál vmegyében, a Temes bal partján, hol itt egy rév van, ut. post. Becskerekhez 4 mfdnyire: 326 kath., 2 evang., 14 ref., 2060 n. e. óhitü, 28 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, $134^6/_8$ egész telekkel. Lakosai papnemesek.

Névéd (Neviczány), némettót falu, Bars vmegyében, ut. p. Verebélyhez 1 mfd., 357 kath. lak. Kath. paroch. templom. Jó határ. Erdő. F. u. többen.

Nevedsén, tót falu, Nyitra vmegyében, Kosztolnafalva fiókja: 411 kath. lak. F. u. a Bossányi család. Ut. postája Privigye.

Néver, tót falu, Bars vgyében, Nyitra vármegye szélén: 401 kath., 3 evang. lak. F. u. gr. Forgács. Ut. p. Nyitra.

Néver, magyar-tót falu, Nyitra vgyében: 401 kath., 3 evang., 31 zsidó lak. Ut. p. Nyitra.

Nevetlenfalu, hajdan Deákfalu és Gyakfalva, magyar falu, Ugocsa vmegyében, a bereghi postautban, 178 romai, 48 g. kath., 107 ref., 25 zsidó lak., rom. kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa ennek is róna és mindenféle gabonát bőven terem; erdeje van. A Zápolya nemzetség, melly előbb Deáknak neveztetett, innen vette származását. F. u. Köncs, Kovács, Budaházy, Csepreghy, Kormos, Török, Czipa, Fáncsik, Nyeviczkey, Hertneky, Győry, b. Berényi, Futamoth örökösök. Ut. p. Halmi.

Nevolno, tót falu, Bars vgyében, Körmöczhöz $^3/_4$ mfd., 217 kath. lak. F. u. a beszterczei püspök.

Névrincsa, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugoshoz $1^1/_2$ óránnyira, 1 kath., 297 óhitü lak., bortermesztéssel. F. u. a kamara.

Nezethe Neschatus, tót falu, Nyitra vgyében, 111 kath., 12 zsidó lak. F. u. a Boronkay család. Ut. p. Nagy-Ripény.

Nezider Neusiedl am See, csinos német m. város, Moson vmegyében, épen a Fertő tava partján, 1951 kath., 6 ágostai, 1 ref., 1 óhitü lak. Van egy szép kath. paroch. temploma, hires heti-vására (szombaton), mellyen évenkint 200,000 mérő gabona vásároltatik fel a szomszéd austriaiaktól és soproniaktól; fiók harminczad hivatala, egy omladó kastélya, mellyben hajdan Mária II. Lajos özvegye gyakran mulatozott; egy 1689-ben alapittatott, de II. Józseftől eltöröltetett paulinusok kolostora; csekély kőbányája, szélmalma. $48^1/$ másod rendü telke után bir a 102 telkesgazda $28^4/$ hold első, $604^2/$ h. második, $1177^7/$ h. harmadik, $407^3/$ hold negyedik rendbeli szántóföldet, 73 embervágó első, $794^4/$ embervágó második, 102 embervágó harmadik osztálybeli rétet. Szőlőhegye kedves izü bort terem, s adó alatt van 411 első, 687 második, 683 harmadik rendü kapa szőlő. Ezenkivül $3^3/$ első, $^4/$ második, $23^5/$ harmadik osztálybeli kertben a kertészség erősen üzetik, s a nezideri spárga, zeller, s más zöldség jóságáról eléggé ismeretes. Fáizása van 394 személyre való. A Fertő pedig nádat, gyékényt, halat, vizimadarat bőven szolgáltat. F. u. Károly főherczeg örökösei, s egy kis részben h. Eszterházy. Ut. p. Moson.

Digitized by Google

Nézsa, magyar falu, Nógrád v.-megyében, Pest vmegye szélén, 751 kath., 11 evang., 2 ref., 9 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa nagy és termékeny; az alacsonyabb partok oldalain szőlőt ültettek, de nem nagy haszonnal. F. u. Szentiványi, s. m. t. Ut. p. Vácz.

Nezsitháza Nesitovce, tót falu, Liptó vmegyében, 3 kath., 54 evang. lak. F. u. Kubinyi.

Niczk, magyar falu, Vas vgyében, közel a Rába és Répcze vizek összefolyásához, 437 kath., 19 evang., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Gazdag határ. Sok és kövér rét. Erdő. F. u. legnagyobb részt az igen régi és nevezetes Niczky nemzetség; hanem birnak itt Radó, Csupor, s más nemesek is. Ut. p. Szombathely.

Niczkidorf, magyarul Kutas, német falu, Temes vgyében, Temesvárhoz $3^1/_2$ mfld., dombos helyen, 1345 rom. kath. lak., s anyatemplommal. Földe nehéz mivelésű agyag, melly lakosai szorgalma által szép buzát terem; van 5841 hold határa, mellyből szántóföld 3760 hold, rét 36 h., legelő 805 h., malomföldek 16 h., sárga agyagföldek 4 h., erdő 684 h., majorsági legelő 300 hold. Van itt 40 egész, 160 fél telkes gazda. Határát a Pogonis vize mossa. F. u. a kir. alapitvány, s a kövéresi urad. tartozik.

Nickelhof, puszta, Poson vmegyében, Ujfalu-Laksór fiókja, 300 kath. lak.

Nikla vagy Mihla, tótból lett magyar falu, Somogy vármegyében, közel a Balatonhoz, 941 kath., 20 ágostai lak., kath. fiók templommal. Termékeny határ. Sok rét és nád. Halászat. F. u. Bersenyi és többen sokan. Itt élt, s itt fekszik eltemetve a magyar nemzetiségért és literaturáért olly nemesen buzgó Bersenyi Miklós. Ut. p. Öreg-Lak.

Niklovó, orosz falu, Sáros v.-megyében, a makoviczi uradalomban, Zboro fil., 10 r., 464 g. kath. lak., g. anyaszentegyházzal, és savanyuvizforrással.

Nikolincz, oláh falu, Krassó vmegyében, Oraviczához 2 órányira, 19 kath., 2620 óhitü lak., anyatemplommal és igen termékeny róna szántóföldekkel és rétekkel.

Nimnicza, tót falu, Trencsén vármegyében, a Vágh jobb partján, Puchó mellett, 180 kath., 116 evang., 53 zsidó lak. Termékeny határ; savanyuviz-forrása hasonló a kubraihoz, csakhogy ebben kevés alcali só is találtatik, a mi ott hibázik. F. u. többen.

Nizsna, tót falu, Nyitra vgyében, Poson vgye szélén, 437 kath., 1 evang., 5 zsidó lak. Jó határral, erdővel, vizimalommal. F. u. gr. Erdődy Józsefné. Ut. p. N.-Szombat.

Nizsna, tót falu, Árva vmegyében, az Árva jobb partján, 1171 kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földe buzát is terem, lent pedig legtöbbet s legjobbat termeszt az egész megyében. Van papiros-malma, sörfőzőháza, 4 liszt-malma, s $72^3/_8$ sessiója. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Nógrád, magyar m. város, Nógrád vmegyében, melly az itteni régi vártól kölcsönözte nevét, dombos helyen, Váczhoz észak-nyugotnak 1 $^1/_2$ mfd. Határa 5985 hold, mellyből beltelek 84 h., szántóföld 2165 hold, rét 918 h., szőlő 196 h., erdő 2612 h., tó 10 hold. Ebből majorsági szántó 247 hold, rét 37 h., és az erdő. Urb. állomány $36^3/_4$ telek. Földe agyagos, kavicsos, leginkább rozsot terem és bort. Lakja 1223 kath., 337 evang., kath. paroch. templommal. Határát több patak, 2 forrás, a vár alatt csurgó kut, és egy tó nedvesitik. Nevezetik ez Zsumbtavának, mellynek kerületén termett növények a

Digitized by Google

szarvasmarháknak ártalmasok. Hajdani hires vára egy kősziklás dombon omladékokban hever, csak ötszegü bástyáinak némelly maradványai állanak fenn. F. u. a váczi püspök. Országos vásárt nem tart, hánem minden évben aug. 15-kén igen népes bucsu és sokadalom tartatik.

Nolaj, puszta, Borsod vmegyében, Alsó-Zsolcza határához kebeleztetett.

Nolcsó, tót falu, Thurócz vmegyében, a Tátra hegye alatt a Rosenbergre vivő országutban. Számlál 27 kath., 279 evang., 3 zsidó lak. Van egy postahivala, szép fenyves erdeje, jó legelője, s a Tátra nagy hegye alatt egy barlangja. F. u. gr. Nyáry.

Noráp, magyar falu, Veszprém vmegyében, Pápához 5 óranegyedre, 385 kath., 12 evang., 120 ref. lak., kath. és ref. fiók szentegyházakkal. Határa kövecses és homokos. Legelője csekély. A pápai uraság birja.

Norsincz, vindus falu, Vas v.-megyében, a muraszombati uradalomban, 140 kath., 47 evang. lak.

Noszdrokócz, tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh bal partján, Trencséntől délre ½ órányira: 411 kath., 20 evang., 7 zsidó lak. A Vágh partján van az uraságnak egy derék gazdasági majorja. F. u. Motesiczky.

Noszdrovicz, tót falu, Trencsén vmegyében, Kossa mellett: 99 kath., 6 evang., 15 zsidó lak. F. u. Noszdroviczky család.

Noszicz, tót falu, Trencsén v.-megyében, Kocskócz fiókja: 372 kath., 10 zsidó lak. F. u. többen.

Noszlop, magyar falu, Veszprém vmegyében, a pápai postautban, 881 kath., 654 ref., 58 evang. 108 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplomok. Synagóga. Határa róna és bőtermékenységü. Nagy birkatenyésztés. F. u. gr. Eszterházy család, Noszlopy s többen. Ut. p. Pápa.

Nostra (Maria), tót falu, Honth vmegyében, erdős hegyek közt, a Dunához 1 mfd. 600 kath. lak. Nevezetessé teszi ezen helységet a paulinusok régi klastroma, melly egy magas hegyen épült, még magasabb hegyektől körülvétetve. Két tornyú temploma szép s hajdan sánczok erősitették. Épitője volt ezen monostornak I Lajos, ki benne gyakran mulatott, s olly tágas volt, hogy sokszor 300 szerzetes lakott itt; kik a mohácsi ütközet után magokhoz vévén szolgáikat és jobbágyaikat, a sz. korona őrzésére Visegrádra mentek. Elfoglalván a törökök Visegrádot, Mária Nostrát is elpusztitották; de Széchenyi György ujra felépittette, s a paulinusok itt tartának novitiatust. 1809-ben a klastrom az akkori felkelő nemes sereg számára tábori kórházzá fordittatott, s az ebben elhunyt Honth vmegyebéli katonák emlékére a megye 1836-ban emlék oszlopot állitott. — A helység földjei nem igen termékenyek; legelője, erdeje sok; bora meglehetős. Van egy felette egészséges friss forrásvize. F. u. a vallási alapitvány Ut. p. Vácz.

Noszvaj, magyar falu, Borsod vmegyében, Egertől $^9/_{10}$ állomásra. E helység egyik a legrégibbek közül, mit a ref. templom régisége is bizonyit. Fekszik a Bükk hegyláncz alatt, nagyon felemelkedett kőpor hegy közt. Határa 2526 ½ hold, mellyből 101 hold beltelek, 793 szántó, 277 rét, 30 közös legelő, 925 ½ szőlőhegy, 400 hold erdő. Ezekből majorsági szántó 380, rét 100, szőlő 393, erdő 400 hold. A föld homok, kőpor és nyirok egyveleg, sok helyt azonban kopár kavicsos hegyek, s vizmosta árkok vannak. Nagy szorgalom mellett tiszta buzát, rozsot, és igen hires vörös bort terem. Lakja 1500 reform., 120 r. kath., 16 zsidó. Ref. anya, kath. fiók templomok. Ékesiti az Almásy család ősi kastélya, fenyvesekkel gaz-

Digitized by Google

dag, s ritka jó rendezetü angol s gyümölcskertje, s régi mély kutja. Van jó kőbányája, erdejében sok szömörcse (rus diotinus). Forró és Sikfő forrásai igen jó vizökért emlitendők. Birják id. gr. Teleki József, Almásy László, Téglásy, András, Plathy Imrenő szül. Döry Krisztina.

Nova, magyar m. v. Zala vmegyében, Egerszeghtől délre $3^1/_4$ mfdnyire, 679 kath., 14 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Erdeje igen nagy s benne hamuzsir, s szekérkenőcs főzetik. Szőlőhegye, s legelője elég. F. u. szombathelyi püspök.

Novaj, (Alsó és Felső) 2 magyar falu, Abauj vmegyében, a pesti országutban közel a Hernádhoz: 282 kath., 369 ref., 11 zsidó lak. Felső Novajon kath., és ref. anyaszentegyház. Határuk igen termékeny; rétjeik kövérek; bort termesztenek. F. u. jászói prépostság. Ut. p. Szikszó.

Novaj, magyar falu, Borsod v.-megyében, Egertől $^{10}/_{16}$ állomásra dombos vidéken, egy szoros völgyben. Határa 1936 hold, mellyből beltelek 118, szántó 1097, rét 300, szőlő 118, legelő 250 hold. Majorsági föld 170 h., községé 20 h., a legelő közös, a szőlő 9ed dézmás. Nyirkos földje mindent jól megterem; a lótenyésztés nagy gonddal üzetik. Lakja 1221 r. kath. paroch. templommal. Van igen jó kőbányája, két patakja. Birja az egri kis prépost.

Novaszella, orosz falu, Zemplén vmegyében, Sztropkó fil. 3 romai, 220 gör. kath., 5 zsidó lak.

Novaszelicza, orosz falu Zemplén vmegyében, Szinna fil. 4 romai, 597 gör. kath., 8 zsidó iak. Gör. paroch. templom. 732 h. szántóföld. Nagy erdő. F. u. Szirmay. Ut. p. Homonna (fiók).

Mátra-Novák, magyar falu, Nógrád vmegyében, 931 kath. 19 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határában egy hegytetőn sürü erdőség közepette találtatik valami állóló (a lakosok Csertónak nevezik, mivel az erdő cserjés), mellynek vize sárga, s olly mérges, hogy ha a marha belőle iszik, vagy a benne nőtt sásból harap. azonnal felpuffad és megdöglik. F. u. gr. Keglevics, Csoma örökösök, gr. Toroczkay, Fáy, ut. p. Szakál.

Novák, tót falu, Nyitra vármegyében, az oszlányi postautban: 659 kath. lak., kath. paroch. templommal, s vizimalommal a Nyitra vizén. F u. a Majthényi család. Ut. p. Oszlány.

Novák, puszta, Moson vármegyében, Arakhoz tartozik, szép tehenészettel, és birkatenyésztéssel. F. u. a Viczay grófok.

Novoszella, német hely, Torontál vmegyében, Beodrához keletre 2 mfdnyire: 78 házzal, 452 kath., 16 óhitü, 8 zsidó lakossal, kik contractualisták. F. u. Beodrai Karácsonyi László.

Novoszelicza, orosz falu, Beregh vmegyében, Ilonczához $^1/_2$ órányira: 582 gör. kath. lak. Földe sovány; határa erdős, hegyes F. u. többen. Ut. p. Nyiresfalva.

Novoszello, német falu, Bács vmegyében, a Duna bal partján, Bácstól délre 2 mfd. 1200 kath. lak., paroch. templommal. Nádja, hala bőséggel. Határa mocsáros, s 1100 □ ölével 7289 hold, mellyből $23^2/_8$ telek után urbéri szántó 1339, rét 894, legelő 529, szőlő 134, uradalmi szántó és rét 563, makkos erdő 863, nádas rétség 2319, mocsárok 531, utak 117 hold. F. u. a Cseh nemzetség.

Novotti, tót falu, Árva vármegyében, 1184 kath. 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Lent termeszt; zsindelyt, vásznat csinál. Sessioja 48 $^4/_8$ F. u. az árvai uradalom.

Novotti, tót falu, Liptó vmegyében, Árva vármegye szélén: 69

Digitized by Google

kath., 2 evang. lak. — Sovány föld. F. u. Jób.

Nőtincs, tót-magyar f. Nógrád vmegyében, dombokkal környezett völgyben, Váczhoz 2 órányira. Határa 4580 hold és 614 □ öl, mellyből szántóföld 2243, rét 538, legelő 381, szőlő 182, erdő 1010 hold. Az összes majorsági birtok 2754 hold 611 □ öl, urbériség 1036 h. 1065 □ öl; a többi plebanusé, templomé, helységé, vagy szőlők, utak, árkok, vizek. Agyagos földje szorgalom után mindent megterem, főleg szénát nagy mennyiségben, és kitűnő minőségben; a juhtenyésztés virágzó. Lakja 814 kath., 26 evang., 18 ref., 51 zsidó, $^3/_4$ rész tót, $^1/_4$ magyar. Határát a Lókos vize nedvesiti; és egy mocsár. Van e helységnek egy régi pecsétnyomója, melly maiglan használtatik illy körirattal: NOTECZI BIRAK PECZETE: 1615. Ékesiti a helységet Gyurcsányi Gábor úr szép laka és angolkertje. Kath. paroch. templom. Birják: Gyurcsányi Gábor, Tarnóczy Kazmér, Lukovics Gábor, Somogyi Ferencz, Májer József, Kelecsényi Gáspár, Benyovszky Alajos, Balás István, Simonyi Thádé árvái, Kapu Dániel árvái.

Nuszkova, vindus falu, Vas vmegyében, a lendvai uradalomban, 232 kath., 124 evang. lak.

Nustya, tót falu, Gömör és Kis Honth egyesült vgyében, ut. p. Rimaszombathoz északra $2^1/_2$ mfdnyire: 262 kath., 1098 evang. lak. Evang anyaszentegyház. Két vashámor. F. u. a Kubinyi nemzetség.

Nyagó, orosz falu, Zemplén v.-megyében, Papina fil. 4 rom., 270 g. kath., 12 zsidó lak., 707 h. szántóföldekkel. F. u. Szirmay, Sós, Orosz.

Nyágova, orosz falu, Máramaros vmegyében, a Taraczk mellett: 492 g. kath., 28 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. a k. kincstár smt. Ut. p. Huszt.

Nyagra, oláh falu, Arad vmegyében, Deznához nyugotra 1 mfdnyire: 6 kath., 341 óhitű lak., anyatemplommal, hegyes erdős határral.

Nyalka, magyar falu, Győr vármegyében, a Veszprémből Győrbe vivő országutban: 946 kath., 3 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Bort és gabonát termeszt. F. u. szentmártoni fő apát. Ut. p. Győr.

Nyárad, magyar falu, Győr v.-megyében, a Csíliz közben, 348 kath., 70 ref. lak., kik közt számos nemesek találtatnak. Szénája annyi terem, hogy Poson városának is adhat-el. Lakosai jó csikókat nevelnek. A néhai gr. Illésházy szarvai urad. tartozik. Ut. p. Győr.

Mező-Nyárad, magyar falu, Borsod vmegyében, a pest-miskolczi országutban, ut. p. Kövesd $^{10}/_{16}$ állomásra, róna vidéken. Határa 3259 hold, mellyből 102 $^1/_2$ beltelek, 2228 $^1/_2$ szántó, 299 rét, 540 legelő, 89 h. ut és vízfolyás. Ezekből majorsági szántó $973^1/_2$, rét 168 hold. A föld a vidéken levő helységek határainál emelkedettebb róna levén, száraz természetű, jó termékeny fekete föld. Lakja 456 kath., 16 ref., 13 zsidó. Kath. fiók templom. Ékesitik a helységet özv. Majthényi Pálnő és Majthényi Józsa derék lakházai, valamint az országut melletti faültetvények is. Az itt keresztülfolyó kácsi és sályi patakok három malmot forgatnak. Birják özv. Majthényi Pálnő, Mihály, György és Józsa.

Felső-Nyárad, magyar falu, Borsod vmegyében, Kazincztól $^9/_{16}$ Putnoktól $^{15}/_{16}$ állomásra a Szuha partján tágas térségen, Mucsonytól Gömörbe menő országutban; szomszédai, Ormos puszta, Kurittyán, Jákfalva, F. Kelecsény. Határkiterjedése Tövises pusztával 2415 h., eb-

Digitized by Google

ből 97 h. belsőség, 1041 h. szántóföld, 391 h. rét, 848 h. erdő, 381 használatlan. Földe harmadik osztályu, nehéz miveletü köves; rétjei vadvizesek, de szárazabb időben illendő terméssel szolgálnak, lakház mellyek közt csinos falusi épületek találtatnak, van 155, lakos 880, u. m. 109 rom. kath., 2 gör. kath., 654 ref., 45 evang. 65 zsidó. Mind a rom. kath., mind a reform., van anyaegyháza, amahoz Divény, Disznós Horváth, F. Kelecsény, Jákfalva és Kurittyán is csatoltatvák.

Választó volt 1848-ban 32, u. m. 7 ingatlan birtok, 1 kézműipar, 1 jövedelmi, 3 értelmiség, 20 régibb jogon. Birtokosok számos nemesek, kik közül helyben is laknak.

Nyárad, magyar falu, Veszprém vmegyében, Pápához nyugotra 1½ mfdnyire, a szombathelyi országutban: 396 kath., 584 ref. lak. Kath. és ref. paroch. templomok. Vendégfogadó. Termékeny róna határ. A pápai uraság birja.

Kis-Nyárad, német falu, Baranya vmegyében, 471 kath., 9 zsidó lak., kath. fiók templommal, jó bortermesztéssel. Lakosai szép lovakat nevelnek. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Pécsvárad.

Nagy-Nyárad, német falu, Baranya vmegyében, 1003 kath., 2 ev. lak., kath. paroch. templommal. Sok gabonát termeszt. Szép lovakat nevel. F. u. Károly főherczeg örök. Ut. p. Mohács.

Nyárad, magyar falu, Ungh v.-gyében, Dobó-Ruszkához ¾ órányira: 22 rom. 19 g. kath., 158 ref., 6 zsidó lak., ref. templommal. F. u. Kövy Sándor örökösei. Ut. p. Ungvár.

Nyárasd (Alsó), magyar m. v., Poson vgyében, a Posonból Komáromba vivő országutban, Bőöstől 7½ ut. p. Komáromtól pedig 5 mfdnyire. Számlál 1020 kath., 9 evang. 5 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Nagy vendégfogadó; több uraságí tiszti lakás és gazdasági épület. Tágas határja igen termékeny; rétje, legelője bőven; erdeje kevés. Lakosai sok szarvasmarhát, lovat, az uraság pedig sok juhot tartanak. Országos vásárjai szarvasmarhákra nézve ismeretesek. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Nyárasd (Felső) magyar falu, Poson vmegyében, Alsó-Nyárasd mellett, a pesti országutban. Számlál 133 kath. lak. Határa hasonló az Alsó-Nyárasdéhoz. F. u. a posoni káptalan.

Nyárasd (Tós), tót magyar falu, Poson vmegyében, Galanthától 1 órányira. Táplál 367 kath. lakosokat. F. u. többen. Ut. p. Szered.

Nyáregyháza, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Pilis helységgel határos. Két részre oszlik, u. m. Alsó és Felső Nyáregyházára. Alsót birják: Nyáry, Balla, Gombay, Sáry és többen, Felsőt: Hangyás, Dinnyés, Dömény és még számosan. Az egész pusztán lakik 539 lélek.

Nyárjásvölgy, puszta, Nógrád vmegyében, Sós-Hartyán fiókja: 37 kath., 50 evang. lak.

Nyárló, oláh falu, Bihar vármegyében, dombos vidéken, Váradhoz 1½ mfdnyire, 546 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 2667 hold, mellyből szántó 585 h., rét 270 h., legelő 315 h., erdő 1497 hold. Földje sárga és vörös agyagos, nehéz mivelésü. Birja a váradi deák püspök, kinek itt majorsági birtoka csak az erdő.

Nyársapát, puszta, Pest-Solt vmegyében, Nagy-Kőröshöz tartozó.

Nyárszeg, oláhul Mnyerszíg, oláh falu, Bihar vmegyében egy kis dombon, Váradhoz 2 mfd., 650 n. e. óhitü lak., és anyatemplommal. Határa 2790 hold, mellyből uraságí tilos erdő 800, majorsági szántó 870, urbéri 650, közlegelő 220, urb. kaszálló

Digitized by Google

250 hold. Földe vizenyős, sovány sárga ágyag, mellyen rozsot, tengerit termesztenek. Vize egy patak. Birja a váradi deák káptalan.

Nyavalád, magyar falu, Zala vgyében, 503 kath. lak., paroch. templommal. Ide tartozik Fiatalos nevü puszta. Van 15¼ egész telke, s uradalmi majorságból: 428 hold szántóföldje, 30⅜ hold és 85 kaszás rétje, 60 kapás szőlője, 2794 h. erdeje, 2984 kévét adó nádasa; és 89 hold kilenczedet fizető irtásföldje. F. u. a kegyes alapitvány. Ut. p. Sümeg.

Nyégerfalva, vagy Feketefalva, magyar-oláh falu, Bihar v.-megyében, Belényeshez ¼ mfd., 142 ref., 127 g. kath. lak. A reformatusok leány gyülekezete a tárkányi anyatemplomhoz tartozik. Urb. szántó 48, rét 48, legelő 32; majorság 164 hold, folyóvize a Fekete-Körös. F. u. a váradi görög püspök.

Nyegrefalu, oláh falu, Szathmár vmegyében, a Feketehegy oldalában, F. Bányához közel: 214 g. kath. lak., s fil. templommal. Kevés kukoriczánál egyebök nem terem, erdeje van. F. u. a kamara.

Nyék, puszta, Bihar vgyében, Sarkad-Keresztur mellett, termékeny határral. Bírják: Marsó, Tóth, Bende, Kánya, Musztonyi, Gyulay, Debreczeni.

Nyék, németül Neckenmarkt, német m. v. Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 1½ mfd. Lakja 1700 kath. lak., kik közt 110 telkesgazda, 114 zsellér, 116 lakó, egy curia, 7 malom. Házaik többnyire téglából épültek, de rendetlenül. Hegyes, völgyes határa 4721 hold, mellyből szántóföld 1344 h., rét 563 h., legelő 328 h., szőlőhegy 350 h., utak, vizmosások 147 h., belsőség 132 hold. Erdeje van a közönségnek 1856 hold, melly jó karban tartatik, s tölgy, nyír, éger, bikk és fenyő fákból áll. Szántóföldje 3-ik osztálybeli. F. u. h. Eszterházy, de hajdan nemesek birták, s kőfallal keritett város volt.

Nyék, magyar falu, Poson vmegyében, Bőshöz 1 órányira, lapályos vidéken. Lakja 540 kath., 26 zsidó. Szénája nagy bőséggel, kivált ha az esztendő szárazabb, azonban idegen marha nem kedvesen eszi. Szarvasmarhát, lovat, szépet nevel; szántóföldjei perjések. Birtokosai több nemesek. Ut. p. Somorja.

Nyék (Mátyus), magyar falu, Poson vmegyében, a Dudvágh mellett, Diószeghtől délre 1¼ mfdnyire: 635 kath., 7 evang. lak., első osztálybeli határral, kövér rótekkel. F. u. gr. Eszterházy. Ut. p. Szerecd.

Nyék (Alsó, Felső) 2 egymásmellett lévő magyar falu, Honth vármegyében, ut. p. B. Gyarmathoz 1½ mfd. 1454 kath., 21 evang., 2 ref. lak. Kath. paroch. templom. Határja igen nagy; bora sok és jó, erdeje elég. F. u. az esztergomi káptalan, h. Coburg, s m. t.

Nyék, (Kápolnás Alsó és Felső) 2 részre osztatott puszta, Székesfejér vmegyében, közel a velenczei tóhoz a budai országutban. Lakja 453 kath., 594 ref., 120 zsidó. Ref. anyaszentegyház. Kápolnás nevét egy régi, most omladékban lévő kápolnától vette; ezelőtt pedig Fertőtó fenekének is neveztetett. Határa fekete és igen szép búzát terem; bora meglehetős; rétje nem sok de jó. F. u. a Balassa férfi ág, s a Kútas örökösök. Ut. p. Vetencze.

Alsó-Nyék, magyar falu, Tolna vgyében, 27 kath., 818 ref., 7 zsidó lak., ref. anyatemplommal, sok és jó bortermesztéssel, tágas legelővel, halászattal. A báttaszéki urad. tartozik. Ut. p. Báttaszék.

Felső-Nyék, magyar falu, Tolna vmegyében, a somogyi, veszprémi, tolnai határok összejövetelénél, a Sió

Digitized by Google

vize mellett, 314 kath., 13 evang., 900 ref., 10 zsidó lak., ref. anya, kath. fiók szentegyházakkal. Határa gazdagon megáldatott: van igen szép buzája, kövér rétje, nádasa, szőlőhegye, tágas legelője, mellyen számos marha. ló és juh nyer táplálékot. F. u. h. Batthyáni.

Egy délre eső hegycsucs ormán láthatni valami régi vár omladékait, mellyet hajdan Dombay Pál birt a körülfekvő vidékkel együtt. Végre közvélemény szerint az ide tartozó Horhi pusztán született Juhász Péter, első debreczeni superintendens 1515-ben, s igy Horhi még akkor falu volt. mellynek némelly maradványai, s elhagyatott pinczéi most is szemlélhetők. Ut. p. Sió-fok.

Nyék, magyar falu, Borsod vmegyében Miskolcztól $^{14}/_{16}$ állomásra, rónaságon épen egy hegy alatt. Határának kiterjedése 3525 hold; ebből szántóföld 1095, rét 1860, legelő 15, szőlő 500, erdő 55 hold. Urbériség nem levén, mind majorsági birtok. A föld minősége fekete, nagy részben vizállásos; terem rozsot, árpát, zabot, burgonyát, — állattenyésztése igen silány, s általában a mezeigazdaság is igen csekély. Lakosok vallás szerint 31 r. katholikus, 21 gör. kath., 66 ref., 40 zsidó, nyelvszerint: magyar 110, uj magyar 6, zsidó 40, —

A helység határában van a Hejő folyóvíz, — nevezetes hegye a szőlőhegye, melly igen jó bort terem; van egy puszta temploma. A falu mostani birtokosai: Szepessy József, Bizony Károly és Sámuel, Dálnoki Nagy Gábor, László és József árvája, Valkay Ferencz és Sámuel, Garas István, Megyery József, Draskóczy Sámuel, Pócs Ágoston, Pápay József, Bodvay István és Kisszely Imre, Paksy család s Regéczy Miklós.

Nyér, magyar falu, Bars vmegyében, Esztergom vmegye szélén: 239 kath. lak., és szép lótenyésztéssel. F. u. többen. Ut. p. Kéménd.

Alsó-Nyéresháza, orosz f., Máramaros vármegyében, a Taraczk mellett: 3 r. kath., 726 g. kath., 69 zsidó lak., g. kath. anyaszentegyházzal. F. u. a kir. kincstár, s mások többen.

Felső-Nyéresháza, orosz f., Máramaros vmegyében, 654 g. kath., 8 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. a kir. kincstár s m. t. Ut. p. Sziget.

Nyerges-Ujfalu, lásd Ujfalu.

Nyermegy, oláh falu, Bihar v.-megyében, hegyek közt, a váradi deák püspök béli uradalmában, 258 n. c. óhitű lak., s anyatemplommal. Fekvése szép, szántóföldje 161 hold, s meglehetős termékeny, de mind urbériség; erdeje nincsen, patakja 2 malmot hajt.

Nyésta, magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, Forróhoz 3 órányira: 231 r. kath. 124 g. kath., 5 ref., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. a jászói prépost.

Kis-Nyésta, puszta, Bihar v.-megyében, lásd Komádi.

Nagy-Nyésta, puszta, Bihar vmegyében, lásd Homorog.

Nyeszkenye, puszta, Veszprém vmegyében, F. u. Hunkár.

Nyevíczke, orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Ungvárhoz egy mfnyire; 11 rom., 488 g. kath., 17 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Régi várának most csak omladékait mutatja. F. u. a kamara.

Kis-Nyilas, puszta, Moson vmegyében, a lébényi urad. tartozik, nevezetes uradalmi majorsággal.

Nyilas, puszta, Borsod vmegyében, Lakhoz tartozik.

Nyim, magyar falu, Somogy v.-megyében, 146 kath., 4 ágostai, 161 ref., 5 zsidó lak. Ref. fiók gyülekezete a sághvári anyához tartozik. F. u. a Lengyel örökösök. Ut. p. Sió-fok.

Digitized by Google

Nyimvesd, vagy **Vajdafalva**, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez ½ mfd., rónás helyen, 5 r. kath. 23 g. kath., 923 n. e. óhitű lak., anyatemplommal, patakkal. Urb. szántó 400, rét 200, legelő 300, majorsági erdő 1000 hold. Birja a váradi görög püspök.

Nyirád, magyar falu, Zala v.-megyében, a bakonyi erdő szomszédságában: 1493 kath., 6 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Erdeje igen szép, s nagyon makkos. F. u. a veszprémi püspök. Ut. p. Sümeg.

Nyiregyháza, szabad kiváltságolt város, fekszik Szabolcs vármegyében, Tokajtól 4, Nagy-Kállótól 1½, Debreczentől 6 mfdnyire, rónaságon, földe nagyobb részint homokos, helyenkint sárgás, helyenkint feketés; nyugot felől azonban kemény fekete, terem buzát is, nagyobb részt azonban rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, babot, mákot, stb. A mostani város helyén ennek előtte ugyan illy nevezetű helység állott, melly, minthogy az 1635. 68, továbbá 1638. 67. t. cz. után hajdui kiváltságokat nem gyakorolhatott, annyira pusztulásnak indult, hogy bár Rákóczy György és Ferencz megujitva kiadott szabadalom levelekben szép kiváltságok engedésével ujra igyekeztek megnépesiteni, — végre egészen elpusztult; mig gr. Károlyi Ferencz ns Petrikovics János kezéhez 1753-ik évben kiadott u. n. pátens mellett, mellyben a többek között azon kedvező igéret tétetett, hogy az uj lakosok soha ur dolgára hajtatni nem fognak, s azt évenkint egy arany fizetéssel megválthatják, leginkább Békés vmegyéből Szarvasról és Csabáról, de később a felföldi megyékből is összegyült ágostai vallást követő tót ajkú néppel ujabban megtelepittetett, később az uraság által kiadott rendes telepitési szerződés által több jogokkal is, mellyek között nevezetes, hogy az egész határ a lakosok birtokába bocsáttatott, sem magának a föld. uraságnak, sem pedig tisztjeinek semmi gazdálkodást folytatni nem lehetett, az uri haszonvételeknek haszonbérben birhatása megigértetett, körükbe görög vagy zsidó le nem települhetett stb., megajándékoztatott. — A mostani város tehát 1754-ik év elején ujra gyarmatositott hely, összetartó szorgalmatos lakosai iparkodása által annyira sebesen haladt virágzásában, hogy megtelepülésének 32-dik évében már városok sorába emelteték, 1800-dik évben az akkori franczia háboru alatt 10 ujonczokat és 6 lovasokat segedelem fejében ajánlván, ezért a fejedelem által ezüst érdempénzzel megtiszteltetett, mellyet a város főbirája azóta minden ünnepélyes alkalommal mellén visel, felállásának 50-dik évében örökvallási szerződés mellett megvette magát fele részben, a Dessewffy grófi családtól, végre 70-ik éves korában a Károlyi grófi családtól magát a másik fele részben is kiváltotta, — s urává tévén magát minden földes uri jogoknak és haszonvételeknek is, most már egészen szabad, még pedig tisztán, mert kebelében semmiféle curialitás nincsen, minden telek egyenlően váltott természetű; nevezetes, hogy a Károlyi család kiváltság mellett a királyi vagyis püspöki dézmát is birván, ezen jog is a városra ruháztatott. — 1837-dik évben végre királyi szabadalom által tanácsa is rendezve lőn, melly rendezés által a város kormányára két tanácsok állittattak, — belső, áll: fő biróból, albiróból, ki most már kapitány nevezet alatt hivataloskodik, és 12 tanácsnokból, — külső vagy a választott közönség 60 polgárokból, kiknek elnökük a polgármester, a város közgazdálkodását a választott közönség folytatja, de minden hatá-

Digitized by Google

rozatai helyben hagyás végett a belső tanácscsal közlendők, ez által a rögtönzések mellőztetnek ugyan, de nem lévén meghatározva, hogy a helyben hagyást a tanács hányszor tagadhatja meg, a korlátlan vetonak megszüntetése tekintetéből nagyon kívánatos volna, vagy a számát meghatározni hányszor lehessen a helybenhagyást megtagadni, vagy pedig az elegyes gyülést, mellyben a többség megtudathatnók, a két tanács tagjai szavazati arányának is meghatározásával elrendezni, — addig ezen v e t ó azzal ellensúlyoztatik, hogy alkotott rendszabály szerint nemcsak a végrehajtás, de inditványozás is kirekesztőleg a választott közönséget illeti.

A város határában van 16,000 hold szántó és kaszállóföld, 1600 □ ölével mérve, 322¾ nyilas szőlős-, és 236 nyilas gyümölcsös kertek, 1006 hold erdő és 9000 hold legelő; ezen utóbbiak mind 1200 □ ölével véve, a belváros 1720 portákból, vagy is belső telkekből áll, és 53 utczákat s 18 utczaközöket számlál, a belső telkek külső földekkel semmi összeköttetésben nincsenek, valamint ezek se egymással, 5 holdnál kisebb, 60 holdnál nagyobb birtoka azonban egy lakosnak nem lehet. — A lakosok nagyobb része földmivelő, külső telkeik szállásföldeknek neveztetnek, kötelaljakra osztvák, nevezetöket veszik kötéltül, mellyel eredetileg méretteték, a kötel volt 30 öles s ennyi volt a kimért föld szélessége, hosszában pedig a szekér keréknek 15-szöri fordulása számittatott egy kötelnek, s 21 ilyetén kötel tette a föld hosszát, jelenleg 10 holdból áll egy kötelalja, 1600 □ ölével számitva. Eredetileg birtokát minden lakos egy tagban birta, most is még sokan egy tagban birják szállásföldeiket, de több helyen fel van már annyira darabolva, hogy némely kötelalj föld 8—10 darabból is áll. A szállásokon tanyák vannak, lakó és marhatartó épületekkel ellátva, többnyire egyszeri szántásba vetnek, s trágyázás helyett gyakrabban kukoricza alá használják földjöket, az egyszeri szántáshoz ragaszkodva, még nem azon vannak, hogy kevés földet, de jól mivelnének, hanem szeretnek sokat szántani, elannyira, hogy a szomszéd pusztákon még több árendális földjük van, mint mennyit szállásföldekben birnak; kezdenek azonban már többen ugarolni is, és a luczernást is megkedvelvén, mind inkább szaporitják, a legelőnek mintegy 5-öd részét a város évenkint ki szokta osztani legelő javitás végett szántás alá, s itt annak idejében kölcs bőven terem, a legelő mindössze is kevés és hitvány lévén, heverő marhák számára 6—8 mfdnyi távolságra is kénytelen a város lakosai számára legelőt bérlelni, a marhatartást kedvelik a lakosok, épen ezért szántás mellett nem annyira mag, mint takarmány után vágynak, juhokból a két nyiretü birkákat tartják, évenkint mintegy 400 mázsa gyapjut adnak el, sertést többet tartanának, ha a legelő nagyobb és rétséges volna, az előkelő gazdák lovai szépek, közép nagyságuak. — A dohányt csak közelebbi években kezdték nagyobb mennyiségben termeszteni, hogy ezt még inkább megkedveljék, igen jutalmas bérért szokott a város évenkint mintegy 200 hold földet dohány alá kiosztani. Szőlőket a szomszéd helységek határaiban sokkal többet birván a lakosok, mint itthon, boruk elég van; még el is adhatnak.

Nevezetesebb intézetei:

1. Helybeli viszonos tűz kármentesitő intézet, melly még a megyeének felállitása előtt létesült, minden kényszeritès nélkül kinek-kinek szabad tetszésére bizatván a hozzáállás, egyedül a belvárosi épületekre s azoknak

Digitized by Google

is csupán fedeleikre szoritkozik, és kivetések csak szerencsétlenségek esetei előállásával történnek, jelenleg mintegy fél milliom forintig terjednek a biztositások; rendszabályai szerint minden leégett lakos házát cseréppel köteles fedetni, de hogy ezt könnyebben teljesithesse, hitelbe kapja a szükséges cserép mennyiséget a várostól 6 évre kamat fizetés mellett.

2. Kisdedovó, részint mükedvelők előadásai, részint egyesek szives adományozásai, légnagyobb részben pedig a város közönsége nagylelkü ajánlása által 1847-dik évben felállittatván és kellő évenkinti jövedelemmel elláttatván, az ovonczok száma már első évben is százon felül volt.

3. Néptanitókat képző intézet a tiszamelléki evangelikusok által nagy részben a helybeni egyház segedelmével a mult 1847-dik évben nyittatott meg. — Ennek gyámolitására a város közönsége 50 hold földet ajánlott, olly feltétel alatt, ha az abbani oktató által a váltó gazdaság gyakorlatilag fog tanittatni, s ehez a helybeniek gyermeiknek valláskülönbség nélkül szabad accessusok lesz.

4. Casinó 1831-ik évtől folyvást fenáll, évenkint körül belől 100 tagokat számlál, több rendbeli hirlapokat tart, és könyvtára is van.

5. Kórház, mellynek tőkéje eddig csak nehány ezer forintból áll ugyan, de a város által némelly jövedelmekkel dotálva és a 6 évre alakult helybeli nőegylet által évenkinti fizetések vállalásával gyámolitva olly állapotban van már is, hogy olykor 20 betegeket is képes naponkint befogadni.

6. Fördő, az erdő alatti Sóstó nyugoti partján, egy kies regényes vidéken elegendő vendég- és fördőszobákkal, táncz- és tekézö-termekkel is egész kényelemig ellátva, melly távol vidékről is sikerrel látogattatik beteg és egyébb mulató vendégek által. Ezen sóstóbani viz vegytanilag rosolváltatván a levegő $+14^{0}$/R = 1,0297 mellett, 16 obonyi vizben van 289, 12 szemer szilárd rész; gyógy ereje: csúzkószvény és bőrkiütésekben hasznos.

7. Takarék-magtár, alapittatott a város által ezen czélra ajánlott 250 köböl gabonából, gyarapittatott a polgárok és többi lakosok szives adományozásaibul s jelenleg alig pár év alatt 600 köbölnél többre szaporodott.

8. Van benne egy magán nevelő intézet a Jármay nővéreké, melly nem csak a városra, de vidékére nézve is már majd 20 évek óta nagy megelégedéssel működik.

Gyárai vannak:

1. Cserép-gyár, mellyben évenkint legalább 300,000 cserép égettetik, minthogy azonban a határban még eddig egészen alkalmatos föld nem találtatott, egy harmad részben a Tisza aljából, 3 mfdnyirül szállittatni szokott agyaggal egyelittetik, vékája az agyagnak beszállitva 12—15 vkr., a cserepnek ezre pedig helybelieknek 20, vidékieknek 26 vfrt, helybelieknek 3 évre kamat mellett hitelbe is adatik; eddig 2 templom, 3 paplak, a városháza, és még legalább 100 nagyobb, kisebb épületek már cseréppel fedvék.

2. Szóda-gyár, az erdő északkeleti oldalán lévő Sóstó északi partján, közel a fördőhöz, ezelőtt sokkal több, most azonban miután a gyár részvényesei között folyó per miatt, zárlat alatt van, évenkint csak mintegy 600 mázsa szódát készit, részint azon sóstónak, részint több a határban levő tavaknak alján viz leapadás után sepertetni szokott szikséból.

3. Egy gyufa és több szivar-gyárak.

Országos vásárja van 4, és minden szombaton heti-vására baromvásárral, országos vásárai közül a Pünkösd előtti és Kisasszony napi igen népes,

Digitized by Google

heti-vásárai is gyakran olly népesek, hogy országos-vásárokkal is felérnek, piacza van 7: belső, élet, bárom, sertés, széna, fa és nád piaczok, különösen életre nézve nagy emporium és még sokkal nevezetesebb lecnd, ha Tokaj kikövezteték, s onnan Nyiregyházáig egészen elkészül a munkában levő kemény út.

A lakosok száma haladja a 18 ezret, nyelvökre nézve a többség tót, de czélszerü intézkedések tételvén a magyar nyelvnek oskolában tanittatása iránt, a magyar szembetünőképen terjed, azt is széltiben beszélik, legalább alig találtatik már, ki azt nem értené, a tisztesebb rendüek közt társalgási nyelv a magyar, tőlük által megy már a középrendü polgárokra is, magyarul összeeskettetni, keresztteltetni és temetkeztetni, a bon tonhoz tartozván, ezzel is a magyarosodók száma napról napra szaporodik, vallásukra nézve evangelikusok, romai és görög katholikusok s reformatusok. Az evangelikusok száma haladja a 13 ezret, még 1783-ban nyert engedelem következtében épitették nagyszerü templomjukat 32 ölnyi magas toronnyal; van két rendes, egy segédlelkészök, 1820-dik évtől egy felügyelőből, egy gondnokból és 60 tagból álló Presbiteriumjok, az istenitisztelet tótul még minden vasárnap tartatik, magyarul hónaponkint kétszer és minden sátoros ünnep 2-dik napján reggelén a tót előtt. Miután a magyar hivek száma szemlátomást szaporodik, ohajtható, hogy évenkint ha csak 4 vasárnapon is vagy egyedül magyar nyelven, vagy legalább olly időben tartatnék magyar istenitisztelet, mint most a tót, — oskoláik vannak 9 számmal, nyelvészeti 1, nagyobb fiú és leány polgári 2, kisebb fiú és leány 2 és elemi 4; az utóbbiban a tanitási nyelv magyar és tót, a többi 5-ben tisztán magyar, tanulók száma 1847-ben volt 1255. — Andaházi Szilágyi féle alapitványból évenkint 190 pfrt. fordittatik magyar nyelv terjesztése körül, az oskolákra különös igazgatóság ügyel fel. — A rom. katholikusok száma 3000, 1 rendes, 1 segéd-lelkésszel, 1 tanitóval és 150 tanulókkal, lehetnének azonban még 100 oskolázhatók, templomjuk, melly a város közepén van, nagy emlékü b. Szepessy Ignácz pécsi püspök ájtatos adományából épült, az istenitisztelet felváltva egyik vasárnap magyar, másikon tót nyelven tartatik. — A görög katholikusok száma 1500, 1 rendes lelkésszel, 1 tanitóval, tanulók száma 100, a hivek jobbadán magyarok, a ritualét kivéve, a szent beszédek egyedül magyar nyelven tartatnak. A reformatusok száma 600, ezek mind magyarok, 1 tanitóval és 50 tanulóval. — Templomjuk régi góth épület, a templom homlokzatán még 1770-dik évben olvashatott felirás szerint már 1411-ben felállott, 1654-dik évben, és igy a város ujra telepitése előtt 100 évvel megujittatott, — később elpusztulván, 1764-ben kiigazittatott, az előtt kőfallal volt körül kerítve, melly azonban 1809-ben elbontatott, — a templom főrészét annak hátulsó ovál részétől elválasztó bolton ezen felirás olvasható: „Templum hocce reformatorum Deo sacrum renovatum est anno 1654 per Mathiam Vay loci pastorem, anno 1764. per Steph. Nagy Szénási Bátoriensem V. D. M. — anno 1794. per Michaelem Bagdi V. D. M.“ — Az Andaházi Szilágyi féle alapitványból a reformatusok is évenkint 100 pfrtot kapnak, mellyből 30 pfrt a lelkészé és 20 pfrt a tanitóé, a többi pedig az egyház szükségeire fordittatik. — Zsidók csak az 1840-ik törvény után szivárogtak be, eddig mintegy 30 vannak.

Nyiresfalva, Dankovicza, orosz falu, Bereg vmegyében, a má-

Digitized by Google

ramarosi postautban; 4 romai kath., 296 gör. kath., 5 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Postahivatal és váltás. Munkács és Szőlős, s VégArdó közt. F. u. gr. Schönborn.

Nyíri, magyar falu, Abauj vmegyében, Füzérhez 1 órányira: 200 r. kath., 27 g. kath., 456 ref., 17 zsidó lak. Reform. anyaszentegyház. Határa dombos, de termékeny, erdeje különösen szép. F. u. gr. Károlyi István. Ut. p. Kassa.

Nyirjes, puszta, Szabolcs vmegyében. F. u. Kállay, Korda, Zoltán.

Nyirjes, tót falu, Sáros vgyében, a Tapoly mellett, Hanusfalvához északra 2 mfd., 289 kath., 30 evang., 9 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Nemesudvarok. Első osztálybeli határ. Hires kőrte. F. u. a Tahy nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Nyitra, Neutra, Nitria, igen régi püspöki város, Nyitra vgyében, a Nyitra vizénél egy fölötte gyönyörü vidéken, Posontól 10 mfdnyi távolságra. Utczái kővel kirakottak, de rendetlenek, s általában a várost nem lehet szépnek mondani. Nevezetesebb épületei: 1. A piaristák aranyozott két tornyú s rézzel fedett temploma, melly egyszersmind parochialis. 2. A piaristák collegiuma, a kathol. gymnasium épületével együtt. 3. A sz. Ferencz szerzetesek klastroma és temploma, ez is parochialis. 4 A vármegye ujabb izlés szerint épült és rézzel fedett háza, épen a Nyitra vizénél. 5. A seminarum. 6. A püspöki ispotály. 7. A postaház, a kanonokok csinos házai s egy nagy vendégfogadó, közel a vmegyeházhoz. Lakosainak száma 5500 lélek, kik kevés hébert s evangelikust kivévo, mind romai katholikusok. — Nyelv tekintetéből nagy részt tótok, kevesebb magyarok és németek. Foglalatosságuk földmivelés, bortermesztés, mesterségek és kereskedés. Hétfőntartatni szokott hetivásárai igen népesek, s nagy fontosságuak gabonára nézve. — A város észak-nyúgoti részén $\frac{1}{4}$ órányira fekszik innen a magas Zobor hegye, hol hajdan Szent István benedictinus apátságot alapitott. Ezeknek multával 1692-ben camaldulensisek szállittatak ide, azonban már ma klastromuk omladékban hever, s az ide nyáron gyakran kisétáló vendégeket egy itt lakó vadász szokta megvendégelni. — Koronáját ezen hegynek erdők, oldalait pedig szőlőtőkék boritják, s elég tartós fejér borral fizetnek; egyébiránt a rajta levő sok mulatóházak kellemes tekintetet adnak az egésznek. — Általellenben a Zoborral a város déli részén a kalvaria hegye emelkedik fel. Ezen volt hajdan nazarenusok monostora templommal, de most elöregedett plebánusok lakják.

Fő nevezetessége mindazáltal Nyitrának a püspöki vár. Épült ez a Nyitra völgyében egészen magában álló kősziklás hegynek tetején, melly hegy keletről a Nyitra vize mellett széditő meredekségü, s csupán kőszirtekből áll, délről azonban könnyü felmenetelt enged. — A kőfallal, bástyával és kettős kapuval megerősitett várban van a székesegyház, melly kettős, t. i. egy nagyobból és egy kisebből áll. Ez utolsó 24 lépcsők által választatik el az elsőtől, s épitését Gizelának, sz. István hitvesének tulajdonitják. — Mindjárt mellette van a tágas püspöki palota, s a káptalan levéltára. — Itten tartatta Sz. István Vazul herczeget fogságban az ő kicsapongó életéért, s midőn Imre fija halála után őt magához akarná venni, itt szuratta ki szemét, s töltetett ónat fülébe Gizela bizonyos Scbus nevü embere által, csak hogy trónra ne jöhessen. — III. Henrik német császár Salamont visszra akarván a magyar királyságba tenni; Nyitrát ostromlotta, de be nem vehette. Szerencsésebb volt ennél Trencséni

Digitized by Google

Máté, mert a várat felégette. — Corvin Mátyás Kazimir lengyel királyt, kit némelly nyughatatlan magyarok hittak be, ide beszoritván, annyira szorongatta, hogy kénytelen volt magát feladni, s az országból tüstint kitakarodni. — Később mind Bocskay, mind Bethlen seregei elfoglalták, sőt 1663-ban Érsek-Ujvár eleste után 6000 főnyi török sereg előbb a várost, azután pedig magát a várat is egy német commandans árulása miatt magáévá tette, de a reá következő tavaszszal Souche generalis egyetértvén a városiakkal ismét vissza foglalta, — Végre Beresényi elfoglalván, mindaddig birtokában maradt, mig a háborunak vége levé.

Hogy Nyitrán a magyarok kijövetele előtt püspökség lett légyen, az több külföldi s hazai történet-irók után bizonyos, de hogy a Sz. István által állitott 10 püspökség közt, valljon a nyitrai is köztük volt-e? arról még is nagy a kétség, sőt sokkal hihetőbb, hogy a püspökséget csak II. Béla alapitotta, II. Geyza és I. Lajos pedig jobban elterjesztették és megajándékozták; s II. Béla előtt csupán nagy prépostság állott itt; a minthogy a nyitrai püspök a régi irományokban 1-ör csak 1133-ban jött elő, s ekkor volt 1-ső Miklós. — Megyője a nyitrai püspökségnek kiterjed egész Trencsén vármegyére, s Nyitra vgyének egy kis részére.

Nyitra, magyar falu, Nógrád v.-megyében, az Ipoly mellett: 461 kath. lak. Mind földe, mind rétje igen jó. F. u. többen. Ut. p. Zelene.

Nyitraszeg, Csalmova, tót falu, most A.-Nyitra vgyében, ut. pl. Oszlánhoz 1 mfd., 219 kath. lak. F. u. többen.

Nyomár, magyar falu, Borsod vmegyében. Miskolctól $1\frac{6}{16}$ Szendrőtől $\frac{10}{16}$ állomásnyira azon völgy déli oldalában, mellyen Hangács helysége terül. Lakosai tisztán magyarok s szorgalmas földmivelők, maga a helység nem a legkellemesebb kinézésü, a mennyiben ez is őszszel és tavaszszal járhatlan sárral van boritva. Mindazáltal a helység alatt vezető s ezelőtt mintegy 4 évvel egyik megyei esküdt igyekezete által készittetett egész Hangácsig vezető töltés, e különben, kivált rossz utak idejében elzárt helységeket könnyen látogathatóvá tevé, s a földek becsét nagyon emelé. — Ezen helységhez tartozik az ugynevezett Hatház puszta is, mellynek saját külön határa van, a honnan Nyomár határbeli kiterjedése a majorsági földekre nézve igy áll: majorsági beltelek van $14\frac{1}{4}$ $\frac{0934}{10000}$ h., szántóföld $126\frac{3}{4}\frac{1253}{10000}$ hold, kaszáló $59\frac{1}{4}\frac{1263}{10000}$, rét $5\frac{0109}{10000}$, szőlő $97\frac{2}{4}\frac{1459}{10000}$, erdő $539\frac{3}{4}\frac{1206}{10000}$, legelő $276\frac{3}{4}\frac{2326}{10000}$ hold. Urbériség Nyomáron: beltelek $30\frac{2}{4}\frac{0467}{10000}$, szántóföld $449\frac{1}{4}$, kaszáló 260, rét $36\frac{2}{4}$ hold. Hatházon majorsági szántóföld $4\frac{3}{4}\frac{0645}{10000}$, rét $1\frac{2123}{10000}$, kaszáló $39\frac{1}{4}\frac{0467}{10000}$, szőlő $66\frac{2}{4}\frac{1513}{10000}$, erdő 155 $\frac{2}{4}\frac{1267}{10000}$, legelő $18\frac{1192}{10000}$ hold. Hatházon urbéri szántóföld $23\frac{1}{4}\frac{2434}{10000}$, rét $9\frac{2}{4}\frac{2109}{10000}$, kaszáló $54\frac{1954}{10000}$ hold. A nyomári és hatházi határföld minőség tekintetében ollyan mint a hangácsi, s épen azon termesztményeket adja legjobban; az állattenyésztés hasonló lábon áll, mint Hangácson, valamint a mezei gazdaság is. Rétei azonban ezen helységnek valamivel jobbak mint Hangácsnak, a juhtenyésztés és sertéstartás itt is szépen díszlik. — A lakosok száma 478 lélek, köztük romai katholikus van 112, reformatus 272, e két vallásfelekezetnek leányegyháza van, s a rom. kath. Szirákhoz, a ref. Hangácshoz tartozik, óhitü 85, zsidó 9. — Földesurai épen azok, kik Hangács helységének.

Nagy-Nyomás, puszta, Bihar

Digitized by Google

vmegyében, Zsákához tartozik, 4000 hold határral. Lásd Zsáka.

Nyomja, német falu, Baranya vmegyében: 399 kath., 9 zsidó lak., s kath. fiók templommal, bortermesztéssel. F. u. gr. Batthyáni János.

Nyögér, magyar falu, Vas vmegyében: 463 kath., 14 zsido lak. Sok rét. Erdő. Az ikervári urad. tartozik. Ut. p. Szombathely.

Nyögér, német falu, Veszprém vgyében: 248 kath. lak., hegyes határral, kevés réttel és legelővel. Az ugodi urad. tartozik. Ut. p. Pápa.

Nyujthal, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz dél-nyugotra 2¾ mfd., 423 kath. lak. Határa dombos és nem igen termékeny. Van 766 hold szántóföldje, 175 h. rétje, 600 h. erdeje. Urbériség 15 egész telek. F. u. h. Eszterházy.

Káptalan-Nyúl, magyar falu, Győr vmegyében, 280 kath., 9 zsidó lak. F. u. a győri káptalan.

Kis-Nyúl, magyar falu, Győr vgyében, a szőlőhegyeikkel együtt, 743 kath., 6 zsidó lak.

Nagy-Nyúl, magyar f., Győr vgyében, a szőlőhegyeikkel együtt 1410 kath., 6 evang. lak., paroch. templommal. Mind a három Nyúl egy helységet tesz, de elöljáróságuk külön van. Fő élelmük a bor- és gyümölcs-termesztés; azonban Nagy- és Káptalan-Nyúlnak szántóföldje is elég. F. u. a szombathelyi papnövendékház. Ut. p. Győr.

Nyúlas, Groysz, német m.-város, Moson vármegyében, a Fertő tava mellett: 856 kath. lak., kath. paroch. templommal, 15⅞ harmadrendü telek után bir a 78 telkes gazda ⅞ első, 127⅞ hold második, 949⅙ h. harmadik, 91¼ hold negyedik osztálybeli szántóföldet. Rétje nincs. Erdeje kicsiny. Hires kőbánya. Szőlőhegye legjobb bort terem az egész megyében, s van 861⅔ első, 423⅔ második, 438¼ harmadik osztálybeli kapa. F. u. Károly főherczeg örökösei. Ut. p. Moson.

Nyüved, magyar falu, Bihar v.-megyében, rónaságon, Váradhoz 1½ mfd., 530 ref. lak., anyatemplommal. Róna lapályos határa 1171 hold, mellyből szántó 780, rét 254, legelő 137 hold. Urb. szántó 284, rét 96; a többi majorság. Földe fekete porhanyós, s igen termékeny; jó és sok dohány termesztetik, de a szarvasmarha- és juhtenyésztést a métely veszélyezteti. Vizei a Berettyó, Kösmő és számos mocsárok. F. u., Dobozy Károly, Dobozy József árvái, Juricskay Rudolf, Reviczky Frigyes; Curialisták: Magyary Ferenez, id. és ifj., Széles Sándor, Bihary Zsigmond, Széles József, Csengery Antal, Lévai Eötvös Lajos és Imre, Széles Lajos, Imre és Zsiga.

O.

Obád, oláh falu, Temes vmegyében, Csakovához ½ órányira, a Temes vize mellett: 1200 n. e. óhitü lak., s paroch. templommal. Róna gazdag határa első osztálybeli, s van 63⅛ urbéri telke. F. u. a k. k. alapitvány.

Oberdorf, német falu, Vas v.-megyében, a vörösvári uradalomban, 610 kath. lak., s sovány, erdős határral.

Obersia, oláh falu, Arad vmegyében, Zaránd vmegye szélén, a Marostól és Soborsintól 3 mfd., hegyek közt s azoknak oldalain: 267 n. e. óhitü lak., s fatemplommal. Hegyes határa 2050 hold, mellyből 124 hold szántóföld, 48 h. kaszáló, 200 h. legelő, 1600 h. erdő és 78 h. vizmosás. Majorsági birtok az erdőn és vizmosáson kivül 100 hold legelő. Szilvása sok; a hegyekről több apró patakok tódulnak le. F. u. Szálbek György.

Digitized by Google

Obicz, tótul, magyar. lásd E b e d e c z.

Oblazó, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partja mellett; 183 kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Oblyászka, orosz falu, Máramaros vmegyében, 225 g. k., 10 zsidó lak. Van anyatemploma, de a pap nem helyben lakik. Tüzi fában szükséget lát, de érczes forrásokkal bővelkedik. F. u. Darvay, Szunyogh, s m. t. Ut. p. Huszt.

Obronak, magyar falu, Zala vmegyében, a szentgróti uradalomban, 120 kath. lak.

Obrovácz, magyar-rácz-német f., Bács vgyében, Palánkához északra egy mfd. 460 kath. 1236 óhitü, 6 evang., 44 zsidó lak. Ohitü anyatemplom Róna gazdag határ. Erdő. F. u. a kamara. Első osztálybeli határa 8661 holdra terjed 1100 □ ölével. Ebből 99 urb. telek után van 3232 h. szántóföld 2429, rét, 1800 h. legelő, 25 h. szőlő, 1098 h. uradalmi tölgyes erdő, 17 h. mocsár, 60 h. utak.

Obrucsnó, orosz falu, Sáros vmegyében, magas kősziklás hegyek között, a gallicziai határszélen: 22 rom. kath., 280 g. kath., 24 zsidó lak. F. u. a Dessewffy nemzetség.

Ochodnicza, tót falu, Trencsén vmegyében, a Kisucza vize mellett: 1500 kath. lak. Kath. paroch. templom. Ez is a budetini uradalomhoz tartozik. Ut. p. Csácsa.

Ochtina, tót falu, Gömör vmegyében, Jolsvához északra 2 órányira, gyümölcsfák közt elrejtve a Hradek alatt: 56 kath., 623 evang. lak. Ev. tornyos anyatemploma igen régi épület. Vannak itt jövedelmes vasbányák; 2 vashámor; papirosmalom. Határa köves, sovány; s o hiányt a lakosok, kik hajdan németek voltak, fuvarozással, kereskedéssel, szénégetéssel pótolják. F. u. gr. Andrássy s többen. Ut. p. Rosnyó.

Ocsa, magyar falu, Pest-Pilis v.-megyében, 2 postaállásnyira, a kecskeméti országutban: 486 kath., 21 evang., 1206 reform., 2 óhitü, 56 zsidó lak. Kath. fil. templom. Posta hivatal. Vengégfogadó. Van egy felette régi reform. szentegyháza, mellynek falai 4 szegletü faragott kövekből vannak. Keritése alatt találtatott egy pecsét is illyen felirással: „Sigillum civ. Molcsa 1629.“ Itt veszi kezdetét egy nagy turján, melly Sári felé több mfdre kiterjed. Szélessége ¼ mfd., s tele van kőris, reketye, füzfákkal, a mellett sok nádat és szénát terem. Határa Ocsának részint homok-buczkás, részint jó gabona termő. — Lakosi bort, kendert, kukoriczát, s sok uri tököt termesztenek, s ezzel és rekettyéből fontt kosarakkal, kasokkal kereskednek. F. u. gr. Teleki és a Tihanyi nemzetségbeliek.

Ocsárd, magyar falu, Baranya vmgyében, dombos vidéken, ut. p. Pécs. Határa 2829 hold, mellyből beltelek 88, szántó 1151, rét 360, legelő 60, szőlő 70, erdő 1100 hold. Ebből majorsági szántó 359, rét nincs. Földje agyagos, és elég termékeny. Lakja 434 kath. Birja gr. Batthyáni Iván.

Ocsko, tót falu, Nyitra vmegyében, Dudvágh mellett; Verbóhoz ¾ órányira. 354 kath., 4 evang., 24 zsidó lak., s igen jó határral. F. u. az Ocskay család. Ut. p. Galgócz.

Ocsova, tót falu, Zólyom v.-megyében, ut. p. Szalatnától északra egy órányira: 767 kath., 1721 evang. lak. Kath. és evang. anyatemplom. Határa igen nagy, de nem igen termékeny; erdeje gyönyörü, van 2 fürészmalma, nagy juhtenyésztése, s az uraságnak a hajnikovai és zseli buzi pusztákon nevezetes majorsága. Bél Mátyás fáradhatatlan

Digitized by Google

tudósunk itt született. F. u. h. Eszterházy.

Odány, puszta, Tolna vmegyében, Nurga és Kéty közt.

Odorin, tót falu, Szepes vmegyében, egy felemelkedett helyen Iglóhoz keletre 1 órányira: 531 kath. lak. paroch. templommal, urasági tehenészettel. F. u. gr. Csáky. ut. p. Lőcse.

Odorján, puszta, Tolna vmegyében, Tamási határához kapcsoltatott.

Odvos, oláh falu, Arad vmegyében, a Maros mellett, az erdélyi országutban, Lippához 2, Aradhoz 6 órányi távolságra, 90 kath., 1058 n. e. oláh lak. Van itt egy rom. kath. egyház, mellyben egy radnai szerzetes végzi az isteni szolgálatot, egy óhitü lelkésze, 2 patakmalma, s egy postahivatala. Hegyes sziklás határa 7000 hold, mellyből 27⅛ urbéri állomány, 600 hold rét, 728 h. legelő, 80 hold postaföld; a többi erdőség, mellyben mintegy 2000 hold fiatal tölgyes is van. Földje kevés őszit, hanem főleg kukoriczát terem. Birja b. Forray András özvegye.

Ófalu, Antiquavilla, tót m. v. Szepes vmegyében, Galliczia határszélén, közel a Dunajecz vizéhez: 1066 kath., 90 zsidó lak., kath. parochiával, só-harminczad — vámhivatallal. Vásárai igen népesek, sok gyolcsot csinál, s a Dunajeczben fogott lazaczczal nagy kereskedést üz. F. u. az eperjesi g. kath. püspök és káptalan, s a lechniczi uradalomhoz tartozik. Ut. p. Késmárk.

Ófalu, német falu, Baranya v.-megyében, ut. p. Bonyhád. Lakja 400 kath., 50 evang. 10 zsidó. Szántóföldje kevés de szőlője, erdeje elég; meszet éget. Birja a Perczel család.

Ófalu, Opina, tót falu, Sáros vmegyében, Keczer Lipóczhoz ¼ órányira: — 215 kath., 170 evang., 15 zsidó lak. Két kastély, vizi malom. Szép erdő. F. u. a Keczer nemzetség. Ut. p. Böki.

Ofszenicza, német-rácz falu, Torontál vármegyében, kies helyen Bánlakhoz közel: 952 kath, 2 ev., 258 óhitü, 12 zsidó lak., kath. paroch templommal, 34⅝ egész telekkel. F. u. Karácsonyi. Ut. p. Detta.

Ogyan, német falu, Sopron v.-megyében, a Fertő mellett, ut. p. Sopron. Van 1200 kath. lakosa, paroch. temploma, kevés szántóföldje, de sok és jó bora. Birja h. Eszterházy.

Ohaba, oláh falu, Temes vmegyében, Krassó vmegye szélén, egy patak mentiben, 1780 n. e. óhitü lak., paroch. templommal. Határa felette termékeny, hires fejes káposztát terem. Van 40⅞ urbéri telke. Birja a k. k. alapitvány. Ut. p. Lugos.

Ohaba-Mutnik, oláh f., Krassó vmegyében, Szakulhoz 1½ órányira: 26 kath., 1024 óhitü lak., s anyatemplommal F. u. Petrovics család.

Ohaba-Lunga, oláh f., Krassó vmegyében, 315 n. e. óhitü lak. Birja Pausz család.

Ohaba-Rumunyast, oláh f., Krassó vmegyében, Facsethez 2½ órányira: 65 kath., 221 óhitü lak.

Ohaba-Szerbaszka, oláh f., Krassó vmegyében, Facsethez 3 órányira: 892 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Ohabicza, oláh falu, Krassó vmegyében a Szebenik hegy tövében, Karánsebeshez 1¾ órányira: 247 óhitü lak. Birja Manussi család.

Oháj, (Kis és Nagy) 2 össze olvadt magyar-tót falu, Bars vmegyében, a Zsitva mellett: 1052 kath. lak. Diszesiti a kath. paroch. templom és az uraságok csinos lakházai. Határja messze kiterjedt, s termékeny; marha-juh tenyésztése virágzó, káposz-

Digitized by Google

tája híres, nádja bőséggel. F. u. többen. Ut. p. Érsek-Ujvár.

Ohat, népes puszta, Szabolcs v.-megyében, Egyek mellett: 21 reform. lakossal s roppant legelővel. F. u. Debreczenváros. Lásd Debreczen.

Ohid, magyar falu, Zala vmegyében, ut. post. Sümeg 2 óra: 800 kath., 20 zsidó lak. Határa homokos, de termékeny. F. u. többen.

Okány, magyar falu, Bihar v.-megyében, Békés vmegye szomszédságában, Sarkadhoz, melly ut. postája, $1\frac{3}{4}$ mfdnyire, lapályos rétes helyen, 1496 lakossal, kik kevés kath. kivéve, mindnyájan reformatusok, s helyben van templomuk. Szántóföldje $3649\frac{1}{8}$, kaszálója 5360, legelője $1840\frac{3}{8}$. erdeje $133\frac{4}{8}$ hold. Ezekből urbériség $3751\frac{1}{8}$, majorság 7945 hold. A föld minősége lapályos, szárazabb években jól megtermi a buzát, tengerit, árpát, zabot. A közbirtokosok szép szarvasmarhát tenyésztenek. A helység határán észak és dél felől a megye által ásatott két csatorna van, az északi a Sebes-Körösről, a déli pedig a Korhanyról és Kölcsérről gyakran megárad és sok kárt teszen. F. u. a Szlávy és Gorove családok.

Okolicsna, tót falu, Liptó v.-megyében, a Vágh jobb partján: 204 kath., 496 evang., 15 zsidó lak. Van benne egy filialis kath. szentegyház, két kastély, postahivatal, vendégfogadó, vizimalmok, savanyuviz-forrás; lakosai juhot tartanak. F. u. Okolicsányi család.

Okorág, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Szigetvár. Határa lapályos, s az Okor vize rongálja. Erdeje nagy, és sok sertést tenyészt. Lakja 500 ref., anyatemplommal. F. u. gr. Batthyáni Iván.

Okorvölgy, kis német falu, Baranya vgyében, hegyes vidéken, ut. p. Pécs. Lakja 134 kath. Határa $461\frac{4}{8}$ hold, mellyből urb. beltelek 25, szántó 285, rét 66, szőlő 10 h., urasági beltelek 4, erdő 710 hold. F. u. Majláth György.

Okruth, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján: 78 kath., 8 evang., 21 zsidó lak. F. u. Okruczky család. Ut. p Zsolna.

Okruta, Orkukani, tót falu, Sáros vmegyében, a Tarcza mellett, Szebenhez $\frac{1}{4}$ órányira: 169 kath., 13 gör. kath., 281 evang. lak. Mind rétje, mind földe első osztálybeli. F. u. Szeben városa. Ut. p. Eperjes.

Olad, magyar m.-város, Vas v.-megyében, ut. p. Szombathelyhez 1 kis órányira, 360 kath. lak., paroch. templommal. Földe jó; bort termeszt. F. u. Ernuszt család.

Oláh, magyar falu, Zala vgyében; ut. p. Egerszeghez közel: 140 kath., 100 zsidó lak., sok korcsmával. F. u. többen.

Oláhpatak, Wlachowo, tót falu, Gömör vgyében, Dopschinához 1 órányira: 37 kath., 930 ev. lak. Evang. anyaszentegyház. Határa nagy, de köves, sziklás; szénégetés, fuvarozás; nevezetes juhtenyésztés, két vashámora is van. F. u. gr. Andrásy. Ut. p. Rosnyó.

Olasz, német-horvát falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécs. Van 512 romai kath. lak., paroch. templommal. Bort termeszt. F. u. gróf Batthyáni Iván.

Olaszfalu, puszta, Veszprém vmegyében, Szücs mellett.

Olaszfalu, Wallendorf, német falu, Vas vmegyében, a sz.-gothárdi uradalomban, a Lapincs mellett: 390 kath. lak., kövér rétekkel, jó határral, szőlőhegygyel.

Olaszfalu, magyar-német falu, Veszprém vmegyében, a zirczi uradalomban: 1200 kath. lak., paroch. templommal, szép makkos erdővel. Ut. p. Veszprém.

Digitized by Google

Sváb-Olaszi, magyar falu, Bihar vgyében, dombon és völgyben, ut. p. Székelyhid 1 mfd. Lakja 358 reform., 115 evang., 130 zsidó, 23 r. kath., ref. és evang. anyaegyházakkal. Határa 3623 hold, mellyből urb. szántó 879, kaszáló 394, legelő 480, szőlő 500; majorsági szántó 763½, kaszáló 306, szőlő 300 hold. Földe sárga agyagos, de még is termékeny; leginkább terem rozsot; bora jó és sok. Van egy pataka, melylyen Draveczky Sándor urnak malma van. F. u. Tihanyi József, Rhédey László, Szartóry Károly, Ottlik Ferencz és Lajosnő, Draveczky Sándor, Osváth Ignácz, Sárosy József, Némethy Gábor, Kovács Ferencz, Bernáth Vincze, Rettegi Ádám, Fényes József, Fosztó Károly, Végh János, Komáromi Györgynő.

Olaszi, Wallendorf, tót f., Szepes vmegyében, Lőcséhez keletre 2 mfdnyire a Hernád mellett: 2256 kath., 982 evang. német lak. Van egy igen régi kath. paroch. temploma, evang. szentegyháza, vegyes polg. oskolája, papiros- és több lisztmalma, kőmárvány-, réz-, vasbányái. A városi pleb. Zsigmond király idejétől fogva Kolinfalva helységet is birja. — Olaszi igen régi város. Már IV. Béla 1243-ki szabadság levelében ezeket olvashatni: „Hospites in villa Olaszi de Tarnova congregati.“ A döghaláltól, gyakori tüztől, áradásoktól sokat szenvedett. Ut. post. Lőcse.

Bodrog-Olaszi, magyar falu, Zemplén vgyében, Kis-Somos és Kis-Magos hegyek tövében, a Bodrog partján, regényes vidéken, ut. post. Liszkákoz északra ½ mfd. Határa 5781 hold és 641 □ öl; ebből szántóföld 1250 h. s 752 □ öl, rét 1550 h. 860 □ öl, legelő 809 h. 288 □ öl, szőlőhegy 346 h. 111 □ öl, erdő 1365 h. 266 □ öl, nádas 423 h. 72 □ öl, gyümölcsös 36 hold és 492 □ öl. — Ezekből ismét urbériség 270 hold, papoké, rectoré, orosz kántoré, jegyzőé és helységé 61 hold, majorsági szántó 919 hold 752 □ öl. Fekete földe tiszta buzát s más veteményt is bőven terem; szénája igen sok; bora a hegyaljaiakhoz soroztatik; a Bodrog vizében sok halat, tavaiban pedig sok csikot fognak. Népessége 756 lélek, kik főleg reformatusok, aztán romai és görög katholikusok, zsidók; telkes gazda 50, zsellér 53, lakó 23. Van reform. és görög kath. temploma, egy nagy szesz-gyára, s Szarkakut nevű fördője és ásványos-vize, melly köszvény ellen sikerrel használtatik. F. u. Lónyai Gábor.

Kis-Olaszi, Male Olachy, tót falu, Liptó vmegyében, a Vágh jobb partján: 159 kath. és 2 evang. lak. Ut. p. Bertelenfalva.

Nagy-Olaszi, Velke Olachy, tót falu, Liptó vármegyében, a Vágh bal partján: 12 kath., 179 ev., 4 zsidó lak. Itt legjobb rozs terem az egész megyében, földe egyébiránt is termékeny. F. u. Kubinyi család. Ut. p. Bertelenfalva.

Olbendorf, német falu, Vas vmegyében, a németujvári uradalomban: 830 kath. lak., paroch. templommal, sovány, hegyes határral.

Olcsa, oláh falu, Bihar vgyében, hegyes vidéken: 618 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Ut. p. Várad 4 mfd. Határa 2800 hold, mellyből az erdő 1200 hold, a többi szántó és rét, mit a lakosok felváltva használnak. Majorság csak az erdő, melly épületfákat is ad. Földe agyagos és közép termékenységü. Régi prépostsági templomának (Praepositura de Aiskaseu Ochka) alapkövei most is láthatók. A váradi deák püspök béli uradalmához tartozik.

Nemes-Olcsa, magyar falu, Komárom vmegyében, határos Nagy-

Digitized by Google

Tany, Ekel, Nagy-Keszi, Marokháza, Kis-Tany falukkal és pusztákkal. Kiterjedése 5327 hold, mellynek $^1/_3$-ad része szántóföld és szőlő, $^1/_3$-da kaszáló, $^1/_3$-da legelő. Földe csak kis részben homok, általában porhanyós fekete agyag, melly minden gabonanemet jól megterem. Szőlőskertében csak középszámitással évenkint 350 akó bor szüretik. Ezen kivül vannak itt számos akáczfa-ültetvények és szép gyümölcsösök. — Ellenben határában mocsáros tavak, ~~ezek~~ feles számmal találtatnak. — A szarvasmarha-, ló-, juh- és sertéstenyésztés virágzó karban áll. — 470 kath., 832 ref. és 39 zsidó lak. Ref. anyatemplommal. Nemes-Olcsa több határokból, u. m. Nemes- és Puszta-Olcsa, Vöstü összeolvadt közbirtokosság, a következő nemes családokkal: Galambos, Szelle, Szarka, Csorba, Végh, Laky, Nagy, Vass, Baranyay, Csepy, Gerdenics, Pázmány, Magyary, Szüllő.

Puszta-Olcsa, puszta, Komárom vármegyében, határa jelenleg a nemes-olcsai határral van összeolvadva.

Apáti-Olcsva, lásd Apáti.

Olcsnó, tót falu, Szepes vgyében, Wellbach. fil., 329 kath. lak. F. u. gr. Csáky.

Olcsvár (Alsó), tót-magyar f., Abauj vmegyében, a Tarcza völgyében, Kassához keletre 1 órányira: 221 kath., 54 evang., 41 ref., 17 zsidó lak. Határa termékeny; legelője egészséges; rétjei kétszer kaszálhatók. F. u. Zombory és Olcsváry nemzetség.

Olcsvár (Felső), tót-magyar f., Abauj vmegyében, az elébbeni helység mellett: 223 kath., 1 evang., 71 ref. lak. Kath. paroch. templom. F. u. a Sz. István seminariuma.

Old, másképen Ujfalu, magyar falu, Baranya vmegyében: 300 ref. lak., s anyatemplommal. Határa fekete agyag és homok. A dárdai uradalomhoz tartozik. Ut. p. Siklós.

Oldalfala, helység, Gömör v.-megyében, a Rimaszombatból Tornalja s Rosnyó felé vivő országut mellett, Beje és Füge közt fekszik. Van a reformatusoknak templomjok. — A lakosok száma 328-ra megy, ezek közül 210 reform., 30 evang. férfi és 28 asszony, mindnyájan eredeti születésü magyarok. Van benne $4^7/_8$ urbéri és $6^1/_3$ majorsági telek, 15 zsellér; legelő és erdő 165 hold, szántóföldje mindent megterem, rétje jó takarmányt ad. Van a helység keleti oldalán folyó Turócz folyamán egy malma. F. u. Fáy és Fojgel urakon kivül ns Csiszár és Pongó családok.

Olejnik, (Majdan), tót falu, Sáros vgyében, Pécs-Ujfaluhoz északra 1 mfd., 130 romai, 225 gör. kath., 70 zsidó lak. Roppant erdő. Papiros- és fürészmalmok. F. u. a Péchy nemzt. Ut. p. Eperjes.

Olenyova, orosz falu, Beregh vmegyében, Ploszkóhoz $^1/_2$ órányira: 122 gör. kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Oleszna, tót falu, Trencsén v.-megyében, hegyek közt elszórva, ut. p. Zsolna. Határa hegyes és igen sovány, ugy, hogy csak zabot és burgonyát terem. Majorsági birtok itt nincs. Lakja 1600 rom. kath., paroch. templommal. Hg. Eszterházy bicsei uradalmához tartozik.

Olfa, puszta, Heves vmegyében, Tisza-Nána uradalomban, s Miniszló pusztával együtt 1200 hold, melly nagy részt kaszálló-rétekből áll. F. u. a szathmári püspök.

Olgya, magyar falu, Poson v.-megyében; Gombához 1 fertálynyira: 297 kath., 34 zsidó lak., özv. Udvarnoky assz. szép curiális házával, homokos és kavicsos, s nem igen termékeny határral, bő legelővel. F. u.

Digitized by Google

a régi törzsökös Olgyay család, és Udvarnoky Lajosnő. Ut. p. Somorja.

Olichov, puszta, Bars vmegyében, Ar. Maróth. fil, 31 kath. lak.

Ó-legyen, népes puszta, Bács vmegyében, Rigyiczához 1 mfd., 233 kath., 4 óhitü rácz lak. Határa 1200 □ ölével 5253 hold, melly majorsági birtoka a Latinovics családnak.

Ollár, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Szalabér. Van 300 kath., 36 ref., 20 evang. lak., kath. paroch. temploma. Feje gr. Festetics Tasziló egyik uradalmának.

Olloság, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz 1 órányira: 5 kath., 511 óhitü lak., s anyatemplommal. F. Piacsek család.

Oloszka, magyar falu, Vas v.-megyében, a Hegyháton: 650 kath. lak., bortermesztéssel, derék erdővel. Ut. p. Vasvár. F. u. gr. Festetics Tasziló.

Olsinkó, orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil., 8 rom., 280 görög kath., 7 zsidó lak. 437 hold szántófölddel. F. u. gr. Szirmay Ut. p. Nagy-Mihály.

Oltárcz, magyar falu, Zala v.-megyében: 650 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. N.-Kanisa 2 mfd.

Olvár, puszta, Honth vgyében, Ipoly-Ságh fil., 42 kath. lak.

Olyczkó, tót falu, Szepes vmegyében, Markusfalva fil., 329 kath. lak. F. u. gr. Csáky.

Olyka, (Homonna és Sztropkó), két orosz falu, Zemplén vmegyében, mellyeket az Olyka vize választ el, Sztropkóhoz 2½ mfdnyire: 783 gör. kath., 24 zsidó lak., 1186 hold szántófölddel, görög kath. anyaszentegyházzal. F. u. Homonna-Olykának, Szulovszky, Sztropkó-Olykának, gr. Dessewffy. Ut. p. Nagy-Mihály.

Olyka (Kriva), orosz falu, Zemplén vmegyében; 4 romai, 125 gör. kath. lak. 64 hold szántóföld. F. u. Zombory. Ut. p. Nagy-Mihály.

Olysavicza, orosz falu, Szepes vmegyében, Szepeshez északra 1½ mfd., 52 romai, 742 gör. kath., 8 evang.; 12 zsidó lakja. Gör. kath. paroch. templom. F. u. többen.

Olysavka, tót falu, Szepes v.-megyében, Zsegra fil., 192 kath. lak. Savanyuviz. F. u. gr. Csáky. Ut. post. Lőcse.

Olysavka, orosz falu, Sáros vgyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fil., 3 romai, 553 görög kath., 5 zsidó lak.

Olysó, tót falu, Sáros vgyében, Tarcza mellett, s ennek fil., 280 kath., 1 evang., 20 zsidó lak. Ut. p. Eperjes.

Omány, magyar falu, Borsod vgyében, széles völgyben, Miskolcztól 2 10/16. ut. p. Putnoktól 1 1/16 állomásra, Sáta, Nekesény, Csokva s Ozd helységek határaitól környezve. Kiterjedése 2063½ hold, mellyből 1471 h. majorsági, 454 h. urbéri, 38 hold haszonvehetlen, 100 hold közös legelő. A majorságból 16 8/16 hold belsőség, 432 h. szántóföld, 66 h. rét, 3 h. szabad, 2 15/16 h. dézmás szőlő, 885 h. erdő, 66 h. külön legelő. Földe jó, s buzát, rozsot, zabot, kukoriczát, burgonyát terem. Egész urb. telek 10. Lakja 400 lélek, kik csaknem mind romai katholikusok, és Sáta anyaegyházhoz tartoznak. F. u. Plathy Gáspárnő, Plathy Ferenczné, az egri seminarium és Sturman örök.

Omasztina, tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vmegyében: 52 kath., 231 evang., 12 zsidó lak. F. u. az ugróczi uradalom, s az oda való plebanus. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Ombód, magyar falu, Szathmár vármegyében, a Szamos mellett, ½ mfdnyire ut. post. Szathmártól: 557 reform. lak., s anyatemplommal. Határa lapályos és igen termékeny;

Digitized by Google

gyümölcsösei sok hasznot hajtanak, erdeje van. F. u. gr. Teleki.

Omor, magyar-oláh falu, Temes vmegyében, a Berzava mellett, ut. p. Detta. Van 500 kath., 400 n. e. óhitü lakosa, óhitü temploma, $28^2/_8$ egész urbéri telke. Földje fekete porhanyó és gazdag termékenységü. F. u. a kamara.

Ómorqvicza, népes magyar f., Bács v. Szabadkához délre 4 mfd. 467 kath., 4005 ref., 88 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplomok. Számos csinos úri lakkázak, és kertek. Határa dombos s csak közép termékenységü. Szőlőkertje sok. Marha és juhtartása virágzó. Kiterjedése 19421 hold 1200 □ ölével. Ebből urbériség 204 telek után 7923 h., szántóföld, 4079 hold rét, 3334 h. legelő, 413 hold szőlő, 3476 hold uradalmi szántó és rét, 196 hold utak. A helység 24 részre osztatik s ebből 17 részt bir a Vojnics család. $^3/_{24}$ a Piukovics, $^2/_{24}$ Szalmásy, $^1/_{24}$ Temcsányi, $^1/_{24}$ Heinrich családok.

Ompithal (Ottenthal), tót m. v. Poson v., 941 k., 5 zsidó lak., k. paroch. templommal. Szőlőhegye elég; szántóföldje, legelője kevés; erdeje nagy. Fekszik Modorhoz északra $1^1/_2$ órányira. F. u. gr. Pálffy Rudolf örökösei. Ut. p. Nagy-Szombat.

Ond, magyar falu, Zemplén vármegyében, Szerencshez $^1/_4$ mfdnyire: 80 kath., 77 gör. kath., 668 ref., 16 zsidó lak. Ref. anya sz. egyház. Szántóföldje 515 hold, szőlőhegye a Hegyaljához tartozik, s igen jó bort terem; rétjein sarjut is kaszálhatnak; — vizimalma s nádja is van. Többen birják. Ut. p. Tállya.

Ondavka, orosz falu, Sáros v.-megyében, a makoviczi uradal., Zboro fil. 2 romai, 183 g. kath., 5 zsidó lak.

Ondód, vagy Pusztavám, magyar-német-tót falu, Fejér vmegyében; Komárom vmegye szélén, 898 kath., 813 evang., 10 zsidó lak., kath. és evang. anyatemplomokkal. Határa nagy, de főleg dombos és erdős; bort termeszt. Birja a b. Lusinszky család. Ut. p. Moór.

Ondód, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Szombathelyhez egy óra, 320 kath. lak., termékeny határral, bortermesztéssel. F. u. a Laky család.

Ondreho, puszta, A. Nyitra v.-megyében, Surányhoz közel.

Ondreho, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra mellett: Komjátihoz egy órányira: 116 kath., 7 zsidó lak.

Onny. Poson vmegyében, p., Kajal filial., 26 kath. lak.

Onod, régi nevezetes magyar m. v. Borsod vmegyében, Miskolcztól 1 állomásnyira, róna sik vidéken. Határkiterjedése 2330 hold, mellyből 1340 h. szántóföld, 290 h. rét, 350 h. legelő, 350 h. erdö. A szántóföld három nyomásban használtatik, s belőle 1087 majorsági, 178 urbéri. A majorságiból 56 házas zsellér szerződés mellett használ 434 holdat, korcsma s mészárszék után van 137 hold, urasági használat alatt, 518 h. Ezen kivül a Bekény nemes család bir a határban 75 h. szántóföldet. Majorsági kaszálló 220 h., urbéri 70 h., majorsági legelő 150 h., közöslegelő 200 hold. A föld középszerü jósága mellett buzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, főzeléket jót terem. Állattenyésztést tekintve, gróf Erdődy György uraság legfinomabb selyem birkákat tenyésztet. A nép igavonó barmot, lovat, s fejös tehenet illendő mennyiségben tenyészt. A város népessége 1986 lélek, ebből r. kath., férfi 375, nőnemü 471, összesen 846, reform. f. 506, nő 513, összesen 1019, ágostai f. 11, nő 8, összesen 19, óhitü f. 16, nő 14, összesen 30, zsidó f. 40, nő 32, összesen 72. A

Digitized by Google

nyelv általában magyar; 7 egész telken van 19 telkes gazda, házaszsellér 365; lakó 11, kereskedő zsidó 3, mesterember 32. A r. kath. anyaegyház már 1332-ben fenállott, 1688-ban megujittatott, anyakönyve 1757-től kezdődik. A reformatusoknak szinte helyben van deák anyaegyházuk, valamint a zsidóknak zsinagógájok. Ékességére szolgál a városnak gr. Erdődy György kastélya, a Bekény családbeliek, s több számos nemesek laka. A határt végig folyja a Sajó vize, mellynek habjai beomlással fenyegetik a történeti nevezetességü ónodi várat, mellyben Rákóczy Ferencz által a nevezetes ónodi gyülés tartatott. Jelenleg e vár maradványait a Rákóczy család örököse gr. Erdődy György magtárul használja. Közel a városon alól egyesül a Hernád a Sajóval. Nevezetes a Sajón gr. Erdődy 12 köre épült derék lisztmalma. A város évenkint öt országos vásárt tart. u. m. marcz. 19, maj. 10, jul 13, oct. 4-kén. Baromvásárai különösen népesek és hiresek.

Ónodvár épitése homályban van, némelyek ennek idejét a putnoki várával együtt azon egy időre teszik, midőn a Török Eger várát ostromlotta; azonban, hogy ez már Ulászló idejében fenállott, kitetszik Istvánffy következő soraiból. „Quum Raduloni (transalpinae Walachiae principi) oppidum (Aldiodum in Transilvania) propinquius, commodiusque esset, rex (Vladislaus) Joannem Tarcianum partim praesenti pecunia, pro eo numerata, partim tradita ei arce Onodia contentum reddidit.“ E várat több törvényczikkek parancsolata szerint Abauj, Zemplén, Heves, Borsod és Ugocsa megyék tartoztak kijavitani.

1492. Ónodi Czudar Jakab leánya Anna, Csitneki László neje, Ónodvár László király által lett elfoglaltatásának ellene mond, mint mellynek fennevezett atyja halála által ő reá kell szállnia.

1585, A Csetneky család tagjai tesznek óvást az iránt, hogy Báthory István az ónodi várat, melly őket Czudar Simon és Jakab után illeti, a család nagy sérelmére birtokában tartja.

1616. E vár főparancsnoka, egyszersmind Borsod megye főispánja volt, Felső-vadászi Rákóczi György.

1655: 3. t. cz. 5 §. 500 lovast és 400 gyalog fegyverest rendel az ónodi várban tartatni, 1681: 26 t. cz. 15 §. Ónodon a reformatusoknak templom, paplak s oskola engedtetik.

1736. b. Szeleczky Márton és Fáy Gábor közt az ónodi vár és város iránt osztály peralku keletkezett.

1736. Keresztszegi gr. Csáky János indit örök vallomást erőtlenitő pert, bizonyos itteni birtokrész, ugy szinte Emőd, Alsó Lúcz, Belső és Külső Böcs, Szederkény, Hidvégh, Kesznyétem, és Aranyos helységekben levő birtokrészek iránt, több nemesek ellen.

Egyébiránt már ezen időben, nevezetesen pedig 1710-ben az ónodi várat s annak illetőségeit gr. Rákóczy Ferencz birta.

1768-ban az ónodi uradalom következőleg állott: A vár egy része, melly hajdan szilárd anyagból négyszeg alakban pompásan volt épitve, most már két emeletes magtárrá fordittatott, más része nagy költséggel pinczévé lett alakitva. A város feje volt egy uradalomnak, mellyhez azonban a városban a Zákányi család nemes telke, Bekény István özvegyének háza, Szeleczky János és Kopsivay Venczel telkeik nem foglaltattak; birtokosa az uradalomnak szendrői gr. Török József, kinek a város keleti részén derék kastélya s pompás kertje volt. Az uradalomhoz tartoztak Emőd, Aranyos, Szederkény, Kesznyétem,

Digitized by Google

Alsó és Felső Lucz, Alkemény, Csége, Gyömrő.

E város sok tekintetben nevezetes történetkönyveinkben. Ugyanis IV. Béla itt veretett meg a mongoloktól kimondhatlan veszedelmére hazánknak; később 1582-ben a törökök tétettek tönkre. 1707-ben maj. 31-kén pedig II Rakóczy Ferencz országgyülést tartott itt. Ekkor történt az, hogy Rakovszky Menyhért és Okolicsányi Kristóf Thurócz vármegyei követek irásban esedezvén I Józseffel való megbékülésért, némelly szövetségesek, nevezetesen pedig Bersényi Miklós és Károlyi Sándor által Rakovszky Menyhért ugyan a gyülés szeme láttára felkonczoltatott, Okolicsányi József szinte később kivégeztetett; Thurócz pedig a megyék sorából kitöröltetvén, zászlója összeszakgattatott, pecsétje elvétetett.

Onor (Norovicz) tót falu, Nyitra vmegyében, ut. p. Tapolcsánhoz 1 ½ órányira: 490 kath., 3 zsidó lak. F. u. többen.

Ontelek, magyar falu, Szabolcs vmegyében, a Tisza mocsárjai között: 280 ref., 14 zsidó lak., ref. leány ekklésiával; 3⅞ 2-ik osztálybeli egész telekkel. Nádja, szénája bőséges. F. u. h. Eszterházy, Barkóczy, Elek, Farkas, Grabics, Kastal, Komjáthy, Mokcsay, Szikszay. Ut. p. Berkesz.

Ontopa, puszta, Komárom vármegyében, az érsekléli papnemesi székhez tartozik, Aranyoshoz ½ órányira. Határa csak 174 hold, s ez is mind szántóföld. F. u. Ghyczy Mátyás, kinek itt derék lakháza és gazdasága van.

Opáka, tót-német falu, Abauj vmegyében, Szepes vmegye szélén: 466 kath. lak, Kath. paroch. templom. Több bányászati épületek, s nevezetes bányászat. Rézolvasztó hámor. Nagy fenyves erdő. F, u. a kamara. Ut. p. Jászó-Ujfalu.

Opaticza, oláh falu, Temes v.-megyében, ut. p. Detta 1 óra, 750 n. e. óhitü lak., paroch. templommal. Határa első osztálybeli, s van 35⅝ egész urb. telke, tölgyes erdeje. F. u. a kamara.

Opatova, tót falu, lásd Apáthfalva Trencsén vmegyében.

Opava, tót falu, Honth vmegyében, a hegyek közt; Csábrághoz 1 m/d., 8 kath., 399 evang. lak. F. u. h. Coburg. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Oravicza, népes puszta, Árva vmegyében, a Gallicziával határos Kárpát bérczek közt: 16 kath. lak., s egy fürészmalommal, fenyvese gyönyörü, legelője igen tágas és jó. Ezen pusztát Thurdosin birja az árvai uradalomtól haszonbérben.

Oravicza, (Oláh), oláh-német falu, Krassó vmegyében, 249 kath., 2458 óhitü lak., kik favágásból s bányamunkából élnek. Óhitü anyatemplom.

Oravicza, (Német) csinos német-oláh bánya m. v., Krassó vmegyében, Lugoshoz délre 11 mfdnyire: 1901 kath., 1766 n. e. óhitü, 26 ev. lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal. Határa hegyes, köves, minden mivelés nélküli. Ezüst-, réz és vasbányák. Székhelye a banáti főbányászkerületnek, igazgatóságnak, s kerületi bánya törvényszéknek. Ezek alatt állanak: a) a dognácskai, moldvai, szászkai, rézbányai (Biharban) bánya hivatalok és helyettes törvényszékek. b) a rusbergi törvényszék és vashámorok. c) a bogschäni és resiczai olvasztóházak. Továbbá ide tartozik a gladnai vasbányászat s resiczai törvényszék. Van postahivatal, roppant erdő s erdőszet. F. u. a kamara. —

Oravcze, tót falu, Zólyom vmegyében, Csacsin mellett: 374 evang. lak. F. u. többen.

Digitized by Google

Oravka (Kulich), tót falu, Árva vmegyében: 595 kath., 8 zsidó lak. Sok szarvasgomba. $30^5/_8$ sessio. Itt a plébánusnak van joga pálinkát méretni. F. u. az árvai uradalom.

Orbánosfa, magyar falu, Zala vmegyében, 122 kath. lak. Ut. p. Egerszeg.

Orczi, magyar falu, Somogy v.-megyében, ut. p. Kaposvár. Lakja 600 ref., 50 kath., ref. anyatemplommal, igen termékeny határral. Báró Orczyak nemzetségi jószága.

Orczifalva, német f., Temes v., Arad és Temesvár közti országutban, saját postahivatallal. Van 1900 k., 60 n. e. óhitü lak., paroch. temploma, 150 egész urbéri telke. Róna határa első osztálybeli; lakosai szép lovakat tartanak, s hires buzát termesztenek. F. u. b. Sina György.

Orda, magyar falu, Somogy v.-megyében, a Balaton bozótja mellett, ut. p. Szölös-Györök. Lakja 250 kath. F. u. Jankovich család.

Ordas, magyar falu, Pest-Solt vmegyében, a Duna mellett, vizenyös lapályságon, ut. p. Patajhoz $^1/_4$ mfd. Határából $11^2/_8$ urb. telek után 325 h. szántó, 120 h. rét, 500 h. legelő, 41 h. szölö, 90 h. dunasziget, 270 hold zöldséges kertek, 24 hold erdő, helység fekvése és használatlan 230 hold. A község fele részben magát még 1848 előtt megváltotta, $^1/_2$ részt pedig b. Rudnyánszky családtól szerződésileg birt. Földje barna agyag, kevés homok, néhol öntéses, hagymát, zöldséget és főzeléket gazdagon terem. Szarvasmarhát is sokat tart. Lakja 1012 lak, kik csaknem mind reformatusok, helybeli anyatemplommal. Történeti nevezetességü hely a határban a Dákosi sik. Itt ütötte fel 1709-ik év telén hadi sátorát a dunai rengeteg erdők enyhében 2-ik Rákóczi Ferencz; tul pedig a Dunán állott gr. Batthyáni vezérsége alatt az ellentábor, az Imsósi erdővel átellenes Dunapart magas ormán a paksi határban.

Ordas, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 126 kath., 33 evang., 4 ref. lak. F. u. Jeszenszky, s m. t. Ut. p. Vácz.

Ordasháza, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Majosházától északra, 8 kath. lak. F. u. a Halász nemzetség.

Ordód, magyar falu, Sopron v.-megyében, a Rába közben, 480 kath. lak., termékeny róna határral. Ut. p. Csorna. Birja h. Eszterházy.

Ordzován, tót falu, Szepes v.-megyében, Mindszent fil., 327 kath., 2 evang. lak. F. u. a szepesi káptalan. Ut. p. Lőcse.

Orechó (Alsó), tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján, Trencséntől északra $^1/_2$ óra: 83 kath., 12 evang., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, savanyuviz forrással. F. u. a trencséni uradalom.

Orechó (Felső,) tót falu, Trencsén vmegyében, 91 kath., 32 evang. lak. F. u. ugyan az előbbi.

Orechova, orosz falu, Ungh vmegyében, Porosztó fil., 29 romai, 176 gör. kath., 7 zsidó lak. Jó határ. F. u. Viczmándy.

Oreszka, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Sztára fil., 710 rom., 152 g. kath., 16 zsidó lak., 654 hold szántóföldel. F. u. gr. Sztáray. Ut. p. N. Mihály.

Oreszko, tót falu, Nyitra vmegyében, Radosocz mellett: 261 kath., 4 zsidó lak. F. u. ö cs. k. felsége. Ut. p. Holics.

Orfalu, vindus falu, Vas vmegyében, a szent-gothárdi uradalomban. 320 kath. lak., köves, hegyes határral.

Orfü, német-magyar falu, Baranya vmegyében, hegyes vidéken, ut. p. Pécs. Lakja 190 német, 54 magyar kath. Határa 2838 hold, mellyből urb. beltelek 15, szántó 293 hold, rét 74,

Digitized by Google

gyeplegelő 98 h., szölő 46, uradalmi beltelek $1\frac{3}{8}$ hold, szántó 10 h., erdő 2300 hold. Földe agyagos, köves, sovány. Van itt egy dagadó-forrás, melly **Sárkánykutnak** neveztetik. Ez széha $\frac{1}{4}$ óráig is ollykor tiszta, ollykor zavaros vizet okád ki nagy zuhogással. F. a pécsi püspöki seminarium.

Orgovány, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Kereszturhoz délre: 15 evang., 20 ref. lak.

Orlich, (Alsó és Felső), 2 orosz f., Sáros v., a makoviczi uradalomban, Duplin fil, 35 r., 1102 g. kath., 14 zsidó lak. Felső-Orlichon gör. kath. plebania és postahivatal van.

Orló, orosz falu, Sáros vmegyében, a Poprád mellett, Palocsához északra $\frac{3}{4}$ mfdnyire: 20 romai, 547 görög kath. lak. Görög kath. paroch. templom. Lent termeszt, juhot tenyészt; fenyvese van. F. u. b. Palocsay. Ut. p. Bártfa.

Orlócz, puszta, Ungh vmegyében, N.-Falucska fil., 8 r. kath. lak.

Orlove, tót falu, Trencsén v.-megyében, Zsigmondháza, s Beszterczével majd csaknem általellenben a Vágh jobb partján. Számlál 350 kath., 6 zsidó lak. Ékeskedik b. Balassa kastélyával. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry.

Orlovecz, puszta, Szepes v.-gyében, Jékelfalva fil., 14 kath. lak.

Orlyova, (Irlyava), orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Szerednyéhez délre 1 mfdnyire, Beregh vgye szélén: 2 romai, 348 g. kath., 7 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Hegyes határ. F. u. Péchy, Kende, Kmoskó, gr. Klobusiczky.

Ormánd, puszta, Honth vmegyében, a csábrági uradalomban.

Ormánd, puszta, Zala vmegyében, Ormánd-Lak mellett.

Ormányhida, magyar falu, Zala vgyében, Somogy vgye szélén, lapályos gazdag határral. Ut. p. N.-Kanisa.

Ormós, puszta, Borsod vgyében, Disznósd, Horváth és Rudóbánya közt, erdős vidéken. A Rudó vize keresztül folyja. Lakik itt 109 lélek.

Orogvány, puszta, Gömör v.-megyében, Gömörhöz és Panyithoz tartozik: 7 ref. lak.

Oroklán, magyar falu, Zala v.-gyében, ut. p. Egerszeg: 80 kath., 30 ref. lak. F. u. a Deák nemzetség.

Oros, puszta, Bihar vmegyében, Zsákához tartozik, 2000 hold határral. Lásd Zsáka.

Orosi, puszta, Bihar vmegyében, Okány és Zsadány közt. A szalontaiak birják, s termékeny határán igen sok és szép szarvas narha és juh legel.

Orosz, magyar falu, Szabolcs v.-megyében, ut. p. Nyiregyházához $\frac{1}{4}$ mfdnyire, térségen. Népessége 2064 lélek, kik közt 811 romai, 783 görög katholikus, 402 reformatus, 68 héber. Van romai és görög kath. és reform. anyatemploma. Határa 12,360 hold, mellyből $11\frac{1}{8}$ egész urb. telek után urb. szántó és kaszáló 825 hold, a többi lakosok árenda mellett birnak a földesuraságtól földeket. Földe részint sárga, de jobbára fekete homok, melly buzát, rozsot, zábot, árpát, tengerit, burgonyát, lent, kendert jól terem. E helység földesurai, mi Szabolcsban ritkaság, az erdőt szeretik, s jó állapotban tartják. A határt a Tisza árja nem boritja, de keresztül folyja a Berettyó, nagy részben csatornákra huzva. Az egész helységet a Kállay család birja. Benn laknak Kállay Ubul és Énók urak, Kállay Tivadar, m. Kállay Ignáczné asszonyság. Ide tartozik a szinte Kállay nemzetség által birt **Harangod** puszta, melly 12,000 holdra terjed. A keresztülfolyó Berettyón 2 malma, s Kállay Ignáczné igen szép és kényelmes fördőintézete van, mellynek vize síkós

Digitized by Google

levén, köszvény és csúz ellen sikerrel használtatik.

Orosháza, hajdan Oroszháza, magyar falu, Békés vgyében, Békés vgyc déli szögletében, Szenteshez $4\frac{1}{2}$, Pesthez $26\frac{1}{2}$, Aradhoz $9\frac{1}{2}$ posta mfdnyire: 154 kath., 9450 ev., 122 ref., 170 n. e. óhitü, 15 zsidó lak., kik 1744-ben jöttek ide Vas, Veszprém, Zala, Győr és Fehér vmegyékből. Van itt kath. paroch. templom, evang. szentegyház, s anyaekklézsia két predikátorral, evang. oskola 4 tanitóval, több diszes uraságí épület, postahivatal, gyógyszertár, vendégfogadó. Határa elég tágas s gazdag termékenységü fekete földből áll; szép és sok lovat, szarvasmarhát, juhot és sertést tart, különösen az uraság igen szép nemesitett birkákat tenyészt. F. u. a Harukkern örökösök, nevezetesen a gróf Károlyi linea.

Oroszfalu, oláhul Russ, oláh falu, Szathmár vgyében, Szathmárhoz 1 mfd., a Homoród partján: 440 gör. kath. lak., anyatemplommal. Határa 900 hold, mellyből 850 h. szántó, 50 h. rét, az erdeje iránt per van. Mind ez 50 holdon kivül urbériség. Földe agyagos és nagyon középszerü. Birja $\frac{1}{2}$ Szathmár városa, $\frac{1}{2}$ Mándy Péter és Benkő Pál.

Oroszfalu, oláh falu, Szathmár vmegyében, N.-Bányához nem messze délre: 423 gör. kath. lak., s anyatemplommal. Kézi-munkával és szekerezéssel keresik élelmöket. F. u. a kamara.

Oroszi, (Vámos), magyar falu, Szathmár vmegyében: 13 kath., 413 ref., 2 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa kemény fekete és sárga agyag, nehéz mivelésü, de szép buzát terem; szénája elég és jó; erdeje három darab van. A Tur, Szamos és Tisza árjai határát néha elöntik. F. u. Tolnay, Domahidy, Isák, Gáspár, Mándy s m. Ut. p. Szathmár.

Oroszi, (Kis), nagy contractualis népes puszta, Torontál vgyében, Haczfeldhez 1 mfdnyire: 316 házzal, 2106 magyar kath., 8 evag., 10 ref., 310 óhitü rácz, 6 zsidó lak., kath., paroch. templommal, nagy gazdag határral. Lakosai dohányt is termesztenek. F. u. Csernovics. Ut. p. Csatád.

Oroszi, (Sáros), magyar-tót f., Beregh vgyében, ut. p. Beregszászhoz $1\frac{1}{2}$ mfnyire: 174 r. kath., 60 g. kath., 388 ref., 26 zsidó lak. Kath. és ref. anyaszentegyház. Tölgyes, makkos erdeje szép; földe, rétje nem sok; gyümölcse elég. F. u. gr. Teleki, Dessewffy, Morvay, Buday, Pogyor és a kamara.

Oroszi, magyar falu, Heves v.-megyében, Gyöngyöshöz északra 1 mfdnyire: 701 kath. lak., paroch. templommal. Erdeje, szőlőhegye, legelője, rétje elég és jó; földei középszerüek. F. u. Földváry Ferencz, Bajza Antal és Mihálynó, Almásy Ferencz és István, gr. Teleki örökösök, Vagner György.

Oroszi, puszta, Somogy vgyében, Rebecz mellett.

Oroszi, magyar falu, Veszprém vgyében, s ut. p. Devecser: 500 kath., lak., szük határral.

Kis-Oroszi, magyar falu, Nógrád vmegyében, a szent-endrei dunaszígetben, ut. p. Vácz. Határa leginkább homokos, főleg rozsot terem; erdeje nincs; legelője csekély, homok dombjain szőlőt mivel; van $29\frac{3}{8}$ egész urb. telke, és 52 hold majorsági földe. Lakja 492 kath., 482 ref., reform. anyatemplommal. F. u. a kir. kincstár.

Nagy-Oroszi, magyar m.-v., Nógrád vmegyében: 1883 kath., 53 evang., 2 ref., 5 óhitü, 5 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ezen város lakosainak eldődeit Kálmán király hitta

Digitized by Google

ki Galicziából, Oroszországból, s királyi szabados jussal ruháztatván fel, csupán a felséges udvar kapuinál tartoztak őrt állani. Ezen privilegiumot megerősitették I. Károly, I. Lajos, Zsigmond. Ullászló, II. Lajos, II. Mátyás, Ferdinand, I. Leopold királyok. Mindazáltal 1700-ban G. Konczin Valkard, később 1719-ben Grof. Stahrenberg Tamás a várost, a jászfalusi pusztával együtt királyi adományul nyerte; jelenleg pedig a gr. Keglevics család birja. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Divény-Oroszi. tótul Thranova, tót falu, Nógrád vmegyében, Zólyom vmegye határszélén, Detvához $^3/_4$, ut. p. Losonczhoz 2 mfdnyire, egy szük és mély völgyben, de földei s rétjei nagyobb részt magas hegyeken feküsznek. Határa 3297 hold, mellyből belsőség 36 h., szántóföld 1754 h., rét 589 h., erdő 900 h., árkos térek 18 h., ebből urbéri beltelek 30 hold, szántó 390, rét 189, árkos 10 hold, lakosok kezén levő irtvány szántóföld 1360, rét 390, használatlan 8 hold, majorsági belsőség 6, szántó 4, rét 10, erdő 900 hold bikkfás. Földe fekete, de igen könnyű, köves, s a kövek le sem tisztithatók, mivel a záporok a hegyeken levő könnyű földet, ha kövekkel nem lenne vegyitve, leseprenék; mellynél fogva a szántóföldek is kőbarázdákkal kerittetnek. Terem kevés tavaszbuza, még kevesebb rozs, több árpa, zab, burgonya, ázalék és pohánka. A hegyi széna igen jó, különösen a juhoknak, minélfogva a juh és szarvasmarhatenyésztés leginkább divatozik. Készittetik finom juhturó, s a gyapjuból a nők által fejér és fekete durva posztó; ezenfelül erősen fuvaroznak. A lakosok egy része az irtványokban levő tanyákon künn lakik. Népessége 1037 lélek, s mind romai katholikusok, erős, izmos, magas testalkatú emberek. A helységet keresztülfutó Krivány patak 2 malmot hajt, de különben sok kárt okoz. Van itt magas dombra épülve egy kath. paroch. templom. F. u. a divényi senioralis uradalom.

Nemes-Oroszi, magyar falu, Bars vmegyében, Honth vmegye szélén: 297 kath., 180 ref. lak. Kath. és ref. anyatemplomok. Lakosai sok marhát nevelnek, s fát a Garan füzeseiben kapnak. A verebélyi praed. székhez tartozik. Ut. p. Léva.

Kis-Oroszi, magyar falu, Bars vgyében, a Garan jobb partján, Lekérhez $^1/_2$ óra: 295 kath. lak. F. u. a lekéri apát. Ut. p. Zeliz.

Oroszlány, hajdan Oroszlánykő, magyar-tót falu, Komárom, most Esztergom vmegyében, a fejérvári országutban, Tatától $1^3/_{16}$, ut. p. Neszmélytől $2^2/_{16}$, Moórtól $1^6/_{16}$ állomásra, kelet-délnek körülterjedő sovány homokos határát délről Mindszent és Kereki, a bodi homokföldek s Kecskéd, nyugotról Kecskéd, északról a majki puszta és Biborka; keletről Puszta-Kőhányás keritik. Határkiterjedése 5000 hold, a helység dombokon fekszik s körülte is több dombok állanak; keletdéli részét erdős hegyek lepik, mellyek vidékének igen kellemes és regényes tekintetet adnak. A falu alatt van egy kis szőlője; urbéri telkek száma $65\ ^{20}/_{32}$. Van itt 97 kath., 1452 evang., 13 zsidó lak. Evang. anyatemplommal. Tót lakosai többnyire szén és mészégetésből s fuvarozásból élnek, s ezek miatt gazdaságaikat elhanyagolván, igen rosz lovakat tartanak. Van itt egy hamuzsirfőző-ház is. A régi várnak most már csak helye látszik, köveinek egy része a majki zárda épittetésére fordittatott. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Oroszlánkő, régi vár, Trencsén vármegyében, mellyről egy uradalom veszi nevét. Lásd Pruszka.

Digitized by Google

Oroszlános, szerb-magyar f., Torontál vmegyében, ut. p. Szeged. Van gazdag fekete földü róna határa, 84 egész urb. telke, 1600 n. e. óhitü és 390 romai kath. lakosa, óhitü plebániája. A gr. Batthyáni család birja.

Oroszló, magyar-német falu, Baranya vmegyében, a Mecsekháton, ut. post. Pécs. Lakja 320 romai kath., fiókegyházzal. Határa 965 hold, mellyből urb. beltelek 13, szántó 310, rét 100, gyeplegelő 35, szőlő 44 hold, urasági beltelek 5, szántó 25, rét 13, erdő 420 hold. Földe a tisztabuzát is megtermi. F. u. közbirtokosok.

Orosztelek, puszta, Bihar v.-megyében, Nagy-Rév mellett, gróf Batthyáni Arthur birtoka.

Orosztony, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. N.-Kanisa. Van 700 kath., 20 zsidó lakosa, paroch. temp. F. u. többen.

Oroszvár, németül Carlburg, német-horvát m.-város, Moson vmegyében, a Dunának egy ága mellett, kies vidéken. Lakja 1100 rom. kath., 350 evang., 460 zsidó, kath., anya-, evang. fiók templommal, synagógával. Ékesiti a várost az uraság ritka pompás kastélya, szép angolkerttel. Van derék vendégfogadója, sörfőzőháza, több vizimalma, erdeje. A lakosok $88^6/_8$ telek után birnak 752 másod, 1402 harmad, 453 negyed osztálybeli szántóföldet és 16 hold rétet. A gazdák főleg csak lovakat tartanak, s erősen fuvaroznak. Birja a várost gróf Zichy Manó; de nemesudvarokat birnak itt Zichy, Jablanczy, Balogh, Csergő, Trsztyánszky nemes családok. Ut. posta Rajka.

Oroszvég, orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácscsal általellenben, a Latorcza jobb partján: 16 rom. kath., 578 görög kath., 10 zsidó lak. Görög. kath., paroch. templom. F. u. gr. Schönborn.

Orovnicza, tót falu, Bars v.-gyében: 299 kath. lak. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Léva.

Orsócz, tót falu, Sáros vmegyében, Kaproncz-hoz 1 órányira: 70 kath., 101 evang., 15 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Ortaháza, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Baksa: 200 kath. lak. F. u. h. Eszterházy.

Ortó, puszta, Ungh vmegyében, Jegenyéhez délre az ortói tó mellett: 52 kath., 8 ref. lak.

Ortutova, orosz falu, Sáros v.-megyében, Hajszlin fil., 8 kath., 290 g. kath., 8 zsidó lak. F. u. gr. Erdődy, gr. Szirmay. Ut. p. Bártfa.

Osgyán, magyar falu, Gömör és Kis-Honth vmegyékben, ut. p. Rima-Szombathoz nyugotra 2 órányira a pesti postautban: 491 kath., 758 ev., 43 ref. lak. Kath. és evang. anyaszentegyház. Kastély egy dombon igen szép kilátással. Termékeny határ. A földesurak szőlőt is ültettek. Hajdan itt nevezetes evang. gymnasium volt, melylyet Osgyánnak örökös urai, a Bakosok alapitottak tulajdon várkastélyukban, most a gramm. oskolára olvadt le. F. u. a Bakos örökösök, u. m. báró Luzsinszky, Battik s m t.

Oskerda, tót falu, Trencsén v.-gyében, a Kisucza vize mellett: 161 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Osli, magyar falu, Sopron vmegyében, a Hanság mellett: 758 romai kath. lak., s paroch. templommal. Ut. p. Kapuvár $^3/_4$ mfd. Határa róna és lapályos. Ebben birnak a lakosok 6 belső telket, vidékiekkel közbevetve $22^1/_2$ helyhalász-vizet, réttel együtt. A határ harmada füz, éger és kőrisfás erdő. Földe egy része dombos és sülékeny, másik része lapos; terem leginkább árpát, rozsot és kevés buzát és cserebi dohányt. Szarvasmarha szép számmal, juh nem tenyésztetik. Nád bőséggel. F. u. h. Eszterházy Pál.

Digitized by Google

Ossi, puszta, Bihar vmegyében, lásd Komádi.

Ostoros, magyar falu, Borsod vmegyében, két kopár hegy közt, ut. post. Egertől $^{6}/_{16}$ állomásra, s Novaj, Andornak, Kis-Tállya, Eger város határozzák. Kiterjed 5300 holdra, mellyből 70 hold beltelek, 1486 szántó, 432 rét, 1222 legelő, 1790 szőlő, 300 hold erdő. Ebből majors. szántóföld 500 hold, rét 150, szőlő 150, erdő 300 hold; a legelő közös. Sok helyen vizmosta mély árkokkal szakgatott határa sárga nyirokkal vegyes fekete föld, közben kőpor és kavicshegyek; a kétszerest és zabot leginkább megtermi. Szőlőhegye hires sötét-vörös bort terem. Népessége 1190 romai kath., fióktemplommal. A lakosok $^{1}/_{3}$ része kőporhegyekbe vágott, száraz, egészséges pinczeszobákban lakik. A helységet a tőle egy órányira fekvő Eged hegyéből eredő patak futja keresztül, melly csavargós folyásában, gyakori áradásival sok kárt okozván, Poroszlótól $^{1}/_{4}$ órányira szakad a Tiszába. Birja a helységet az egri érseki seminarium.

Ostoros, németül Hochstrasse, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délnyugotra $4^{3}/_{4}$ mértfld., Austria határszélén, 350 kath. lak. Sovány határa 152 hold szántóföldből áll; rétje, erdeje, szőlője nincs, urb. beltelek 7. F. u. h. Eszterházy.

Osva (Alsó), orosz-tót falu, Zemplén vgyében, Turány fil., 220 rom., 260 görög kath., 16 zsidó lak., 927 hold szántóföld. F. u. Dessewffy. Ut. p. N.-Mihály.

Osva (Felső), orosz falu, Zemplén vgyében, Sztropkó fil., 2 rom., 317 g. kath, 4 zsidó lak., gör. templommal, 1424 hold szántóföld. F. u. b. Meskó, Szirmay.

Osva, Olssowján, tót-német-magyar falu, Abauj vgyében, az Osva pataka mellett, ut. p. Kasshoz keletre $^{1}/_{4}$ mfdnyire a zempléni postautban, 445 kath., 43 g. kath., 110 ref., 4 zsidó lak. Osva vizén kendertörővel együtt, pálinkaháza, kövér rétje Szántóföldeinek $^{2}/_{3}$ sovány; erdeje derék. F. u. a tudományi kincstár.

Oszada, tót falu, Árva vgyében, 537 kath. lak., kik cserépedényt csinálnak, gyolcsot szőnek, s sajttal és vajjal legfontosabb kereskedést üznek az egész megyében. Van 29 sessiója és egy vizimalma. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Oszada, tót falu, Lipto vmegyében, a beszterczebányai országutban: 967 kath., 2 evang. lak. Kath. paroch. templom. Postahivatal. Roppant erdőség. Fürész-malom. Sok sajtot és hires túrót csinál, s azzal kereskedik. F. u. a kamara.

Oszadka, tót falu, Árva vgyében, a Chocs hegye alatt, 271 evang. lak. Nagy erdő és juh-tartás. F. u. Zmeskál család. Ut. p. Rosenberg.

Oszedmicza, tót falu, Trencsén vmegyében, ut. p. Csácsához egy óra a Magura hegye alatt, közel a gallicziai határszélhez. Határa nagy, de sovány. Lakosai többnyire faeszközök készitéséből, továbbá tehén és juhtartásból élősködnek. Számlál 2039 kath., 3 zsidót; van tulajdon paroch. temploma. F. u. h. Eszterházy.

Oszikó, tót falu, Sáros vmegyében, Bártfához nyugotra $^{1}/_{2}$ mfd., az eperjesi országutban, 806 kath., 15 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Jó föld, rét és erdő. F. u. gr. Forgács.

Oszkó, magyar falu, Vas vgyében, a szalabéri postautban, 900 kath. lak., paroch. templommal. Van nagy szőlőhegye, szép erdeje és termékeny szántóföldje. F. u. gr. Festetics Tasziló. Ut. p. Vasvár.

Oszlán, tót mező-város, Bars, most A.-Nyitra vmegyében, a Nyitra vize mellett, Bajmóczhoz 3 mfnyire, 1460 kath. lak. Kath. paroch. templom.

Digitized by Google

Szántóföldei igen jó rozsot és árpát teremnek; rétjei gazdagok; erdeje elég; cseresnyéje híres; mind heti-, mind országos vásárokat tart. Postahivatal. 1662-ben és 1683-ban sokat szenvedt a Töröktől. F. u. Pálffy Ferencz, s a bajmóczi uradalomhoz tartozik.

Oszlár, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Tápió-Sáp mellett nyugotra: 102 kath., 4 evang., 9 ref. lak. F. u. a b. Prónay nemzetség.

Tisza-Oszlár, magyar falu, Miskolczitól $2^2/_{16}$, Palkonyától $^2/_{16}$ állomásra, Paraszt-Bikk, Palkonya, Tarján és Tisza-Kürt által körülvéve. Használat alatti földe 1820 hold, s ebből $583^3/_4$ hold szántóföld, $1236^1/_4$ rét s legelő. Fels abadult jobbágytelke $5^1/_4$, lakosa 489, ebből 55 r. kath., 4 gör. kath., 420 ref., anyaegyházzal, 10 zsidó. Van vizimalma. F. u. Lónyai, Schmiedt, Klobusiczki.

Oszlop, magyar falu, Veszprém vmegyében, Csesznekhez $^1/_2$ óra, ut. post. Veszprém. Lakja 900 kath., paroch. templommal. Van szép uraságí kertje, derék erdeje, kevés rétje és sovány szántóföldje. F. u. gr. Eszterházy János örökösei, s a cseszneki uradalomhoz tartozik.

Oszlop, horvát falu, Sopron v.-megyében, a Vulka mellett, közel a Fertőhöz, 980 kath. lak., s par. templommal. Földei rónán fekűsznek és termékenyek. F. u. h. Eszterházy.

Oszrble (Zörenbach), tót falu, Zólyom vgyében, Hroneczhez délre 1 órányira, 263 kath., 1 evang. lak., kik vasbányákban dolgoznak. F. u. a kamara. Ut. p. Besztercze.

Oszró, magyar falu, Baranya v.-gyében, a siklósi uradalomban, 220 ref. lak., kik a kis-csányiakkal képeznek egy anyaekklézsiát. Határa igen termékeny; erdeje van. Ut. p. Siklós.

Osztopán, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Öreg-Lak. Lakja 900 kath., 120 zsidó, paroch. templommal. Határa dombos, s főleg rozsot terem; szőlőhegye, erdeje van. F. u. Tallián és több Pernczi örök.

Osztern, (Kis-Komlós), csinos franczia falu, Torontál vmegyében, ut. p. Csatádhoz dél-nyugotra $1^1/_2$ mfd., 1374 kath., 54 óhitü, 30 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Határa igen termékeny s első osztálybeli. Vagyonos lakosai $120^4/_8$ egész telket birnak. F. u. a kamara.

Osztró, tót-orosz falu, Ungh v.-megyében, ut. p. Szobránczhoz délre $^3/_4$ órányira, 173 romai, 65 g. kath., 28 ref., 20 zsidó lak. Róna termékeny határ. Tölgyes erdő. F. u. Szemere, Pongrácz, Csuka, s m.

Osztró, tót falu, Nyitra vmegyében, Verbó mellett, 850 kath., 5 zsidó lak. Határa ollyan, mint a Krakováné. F. u. a nyitrai püspök. Ut. post. Galgócz.

Osztrogrun, puszta, Bars v.-megyében, Klak fil., 242 kath. lak.

Osztroluka, tót falu, Zólyom vmegyében, közel a Garan vizéhez, termékeny szép vidéken, 28 kath., 389 evang. lak. Evang. és kath. templomok. Csinos uraságí kastélyok. Törzsökhelyje az Osztroluczky nemzetségnek. Ut. p. Beszterczebánya.

Osztron, oláh falu, Krassó vmegyében, Facsethez $2^1/_4$ órányira, 5 kath., 547 óhitü lak., anyatemplommal. F. u. a kamara.

Osztronicza, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 4 rom., 303 gör. kath., 12 zsidó lak., 217 hold szántófölddel. Ut. p. Szobráncz.

Osztrópataka, Ostrovjani, tót falu, Sáros vgyében, Nyárs-Ardóhoz 1 órányira, 452 kath., 8 ev., 6 zsidó lak. Szép kastély. Nehány évek előtt a Tarcza partján sok drága régiségek ásattak ki, s most a bécsi cs. drágaságok gyüjteményében őriztetnek. F. u. Péchy. Ut. p. Eperjes.

Digitized by Google

Oszturnya, orosz falu, Szepes vmegyében, elszórva a Kárpát hegyei közt: 100 romai, 1709 gör. kath. lak. Gör. kath. parochia. Ut. p. Késmárk.

Oszuszko, vagy Korláth, tót falu, Nyitra vmegyében, Hradist filialisa 762 kath., 15 zsidó lak. F. u. gr. Erdődyné, s a jókői uradalomhoz tartozik. Ut. p. Galgócz.

Otelek, puszta, Somogy vmegyében, a kaposvári uradalomban.

Otelek, magyar falu, Torontál vmegyében, a pardányi uradalomban: 492 kath., 4 óhitü lak., kik contractualisták. F. u. gr. Buttler János örökösök. Ut. p. N. Becskerek.

Otlaka, oláh falu, Arad vmegyében, a gyulai országutban, Simándhoz északra 2 mfd, 2415 lak., kik többnyire n. é. oláhok, anyatemplommal. Határa 9899 hold, mellyből 6963 hold szántóföld, 2936 hold legelő, mellyből 1000 hold gyéren használható szik és vizállás. Majorsági föld a legelőből szakittatott ki 800 hold, s ugyan ennyi Siklónál is kihasittatván, most az egész képez egy 1600 holdnyi Kéthalmi nevü pusztát, igen szép okszerü gazdasággal, fasorokkol átmetszve, stb. Határában több halmok látszanák. A helység szélén folyik a Bugyér vize, melly néha tavaszkor kiárad. Birja István főherczeg, volt nádor.

Otócz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, 40 kath., 50 evang. lak., kopár, kövecses határral.

Ottomány, magyar falu, Bihar vmegyében, igen kies vidéken, rónaságon, szőlőhegyek tövében, ut. p. Székelyhid ¼ mfd. Van 980 lakosa, kik 48 zsidót kivéve reformatusok, s helyben papjuk. Határa 6025 hold, mellyből szántóföld 3163 h., 1846 h. rét, belsőtelek 132 h., szőlőhegy 300 h., legelő 534 h., erdő 50 hold. Ebből majorsági belsőtelek 50 h., szántó 2133 hold, rét 1300 hold, szőlő 100 h., legelő 367 h., erdő 50 hold. Földe porhanyós fekete föld és bőtermékenységü, szép buzát, kétszerest, kukoriczát terem. Vize van az Ér folyam, és egy patak, melly 2 csergo malmot hajt. Birtokosai: Jasztrabszky Ignácz, Komáromy Györgyné assz. Szabó László, Balogh Imre, Keresztesy Lajos, Medve Dánielné, Medve Márton, Ormos örökösök, Gulácsy Károly, Péchy Sándornő örök., és özv. Majzikné assz.

Otrokocs, helység, Gömör vmegyében, rónaságon Lőkösháza és Beje közlt Tornallja felé vivő út mellett fekszik. Van a helység közepén reform anyatemplom; a lakosok száma megy, mindnyájan magyarok. Van 23 majorsági telek, 12 zsellér, 256 hold erdő; szántóföldje egyre mindent, rétje sok és jó szénát terem, egy részét azonban a Turócz vize beönti. Birja Gotthárd, Czékus, Beke és Adorján urakon kivül a ns Simon, Anderkó, Jakab, és Bátki család. Van a Turócz vizén egy malma.

Ottova, németül Antau, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz északra 2 mfd. a Vulka mellett, 800 kath. lak., s paroch. templommal. Róna határa termékeny, s van 1170 h. szántóföldje, 138 h. rétje, 6 hold kerte, s 37 egész urbéri telke. Birja h. Eszterházy.

Óvár, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 553 kath., 7 evang. lak. Kath. paroch templom. Van jó földje, erdeje és szőlője. F. u. többen. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Óvár, Honth vmegyében, p. Palást fil. 26 kath., 7 evang. lak.

Óvár, magyar falu, Bars vmegyében, ut. p. Lévához ½ óra: 25 kath., 208 ref., 5 evang. lak. F. u. h. Eszterházy.

Óvár, német falu, Vas vmegyében, gr. Batthyáni Gusztáv Szentmi-

Digitized by Google

hályi uradalmában, a Pinka mellett, 450 kath. lak.

Óvári, magyar falu, Szathmár vmegyében, ut. p. Szathmárhoz nyugotra 1½ órányira, a Szamos mellett: 48 romai, 293 g. kath., 598 ref., 6 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemploma. Róna fekete határa igen buja. F. u. Mátay, Kerekes, Peley s m. t.

Magyar-Óvár, Ungr. Altenburg, német város, Moson vmegyében, kies rónaságon a Lajta vizének a Dunába való ömlésénél, ut. p. Moson. Lakja 2000 lélek, kik többnyire katholikusok, egy nagy paroch. szentegyházzal. Van itt több derék uradalmi épület, sóház, vendégfogadó, kórház, és vármegyeház, mivelt Óvár Moson megyének főhelye. Diszesiti e várost az állami gazdaképző-intézet, melly ezelőtt Károly cs. k. főherczeg örök. költségén állott fen; 1850-ben azonban állami intézetté vált, s kormányzására Pabst ur, a hires hohenheimi hason intézet igazgatója hivatott meg. Tanitási nyelv német; s az ifjak elméleti tanitáson kivül szép gyakorlati tapasztalatot is szerezhetnek az óvári főherczegi uradalomban, melly a müvelt gazdaság mintájául szolgálhat, s a maga nemében ritka hegyeshalomi rétöntözés is csak ¼ órányira esik a várostól. Régi vára, melly már a magyarok idejöttével fenállott, már most nem erős ugyan, de az uradalom jó karban tartja, s kis része magháznak, nagyobb része a gazdaképző-intézet lakául szolgál. Mindjárt mellette láthatni a Lajtán levő 14 kerekü hires urasági malmot, s a gőzmüveiért jeles sör- és pálinkaházakat. Környéke a városnak igen kies, kivált a ligetekben tett uj faültetvények és gyümölcsösök által nagyon megszépült. Van 1138 hold termékeny szántóföldje, 1034 hold kövér rétje. Erdeje egyik a legszebbek közül a megyében. Gyümölcsös és zöldséges kertjei számosak. Tart 5 hires országosvásárt, mellyek szarvasmarhára és lóra nevezetesek. Minden kedden pedig hetivásárok tartatnak. Mi régi viszontagságait illeti: közönséges vélemény, hogy a romaiak ad Flexum nevü városa itt állott. Salamon elvesztvén Izsaszegnél az ütközetet: itt talált menedéket. Kálmán király idejében a várat több mint 200 ezer kereszt vitéz ostromlá, de rohammal akarván bevenni, nem csak visszaveretlek, hanem kénytelenek voltak az országot is nagy sietséggel odahagyni. Ottokár cseh király vidékével elpusztitotta. A 15-ik században mind a várat, mind a hozzá tartozó uradalmat a hatalmas Wolfárd nemzetség birta, erről jött házasság által a Bazini és Szentgyörgyi grófokra, melly család 1516-ban kihalván, ugy ajándékozta II Lajos testvérének Annának, I. Ferdinand hitvesének. 1529. Soliman Bécsbe igyekezvén: a várat maga az őrsereg felnyujtotta. 1605-ben ugyan ez történt Bocskay seregei által. 1619-ben előbb Bethlen, aztán Buquoi foglalta el. Győr török kézre kerülvén: Óvár mély árkokkal vétetett körül. 1683. a törökök által ujra felégettetett. 1809-ben a békealku itt kezdetett meg Champagni franczia és Metternich osztrák követek közt. A várat és uradalmat I Ferdinand idejétől fogva egész Maria Thereziáig mindig a magyar királyok birták. Azonban Maria Therezia Chrisztina főherczeg asszonynak, szász-teschenі Albert királyi herczeg nejének ajándékozá. Erről szállott Károly cs. k. főherczegre, s most ennek örökösei birják. Áll pedig ez uradalom 24 nagy helységből s több pusztákból, és legszebb részét foglalja el Moson vmegyének. Van még Óváron egy kath. gymnasium is a piaristák alatt.

Digitized by Google

Ovcsárszko, tót falu, Trencsén vmegyében, Hricsóhoz közel: 253 kath., 7 evang., 4 zsidó lak., sovány, hegyes határral. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Ó-víz, puszta, Szepes vmegyében, lásd Altvasszer.

Ozd, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól 2 $^{15}/_{16}$, ut. p. Putnoktól $^{15}/_{16}$ állomásra, hegyek között, tágas völgyben. Várkony, Sáta, Omány, Csokva, Arló, Csépány, s Bolyok helységek határaitól körülvéve. Határkiterjedése 2200 hold, mellyből majorsági föld 1639 hold, u. m. 37 hold belsőség, 375 hold szántóföld, 80 h. rét, 1147 hold erdő, felszabadult urbériség $8^1/_8$ telek után 375 hold, u. m. 13 hold belsőség, 264 hold szántóföld, 98 hold rét, a többi 186 hold részint legelő, részint ut, vizállás, s más használaton kivüli föld, A föld sovány, kétszeres, rozsot, zabot, burgonyát, kukoriczát terem. A határ 3 nyomásra levén osztva, egy nyomás fekete ugarul legelőnek használtatik. Dézma egy részben kilenczed, másikban heted helyett harmad divatozott, a királyi dézmát évenkint 100 váltó forintért váltotta meg a helység. Lakóház van a helységben 51, köztök egy pár cserepes, mit szinte parasztok birnak, lakos: 346 lélek, közülök rom. kath. 165 fi, 173 nő, zsidó 3 fi, 5 nő, a kath. leányegyház keresztfelmagasztaltatására szentelt templomával Várkonyhoz tartozik. Van a határban egy kőszénbánya, mit a helybeli vasgyár-egyesület bir és miveltet, különben birtokosai a helységnek a Sturman örökösök s a Császár család, mint haszonbérlő a gyár-egyesület.

Az ozdi vasgyár a falun kivül északnyugotra, alig egy pár száz ölnyi távolságra fekszik, széles völgyben, s nagyszerü épületei és műszereivel nemcsak gyönyörködteti, de meglepi a szemlélőt. E vasgyár hazánkban legnagyobb, s párját külföld is alig mutathat, azért megérdemli, hogy keletkezését s jelenállását pár sorokban bővebben ismertessük.

Az 1844-ik országgyülésen a középponti vasut épitő társasággal megköttetvén a szerződés, remélhető volt, hogy honunkat is nem soká több vasutak hálózandják keresztül; a rimabrezói vasmivelő részvénytársasági igazgatóság, annak okáért elhatározá, hogy a vasuti sinekért különben külföldnek fizetendő milliókat honunknak megkimélje, mit még országunkban eddigelé nem létező olly nagy hengergyár felállitásával látott eszközölhetőnek, melly a vasakat kiállitani képes legyen. Illy czélból a nevezett igazgatóság egy részről a gömöri vasmivelőket a tervkiviteléhez való egyesülésre felszólitá, más részről elnökét s gyári igazgatóját külföldre utaztatá, illy gyár felállitására szükséges elökészületek, felszerelési gépek, s költségszámitással való megismerkedésre, müértökkel való értekezésre, s a gyár felállitására alkalmas vállalkozókkali alkudozásra. A küldöttek kötelességteljesitése után a társaság alakult „a gömöri vasmivelők egyesülete“ czime alatt. A részvények száma, minthogy kevés tagu társulat igazgatása sokkal könnyebb, s különben is ovakodott a társulat részvényeit börze játéknak kitenni, csak 25-re határoztatott, egy 10,000 pft értékkel, s e részvények is csak gömöri vasmivelők közt osztattak ki. Az igy begyült 250,000 pft tőkéhez járult volna 100,000 pft, mit 80,000 mázsa szinre kötött előleges szerződés mellett, a középponti vasut társaság lett volna 4 száztóli kamatra kölcsönzendő, melly szerződést azonban a vasuttársaság meg nem állván, a nevezett sommma később a részvényes tagok által kölcsönözte-

Digitized by Google

tett. Igy megalakulását nyilvánitván a társaság, alapszabályilag az üzlet vezetését s a gyár felszerelését egy 5 tagu bizottmányra bizá, melly is Dobs és Lutz brüni vasgyárnokokkal lépett a gyár felszerelése iránt szerződésre, s az épités 1846-ban megkezdetett. E közben nehogy a naponta dráguló fa a gyárnak terhére váljék, gondoskodtak az itletők, a vasnak kőszénneli finomithatásáról, mire a szomszéd helységek, különösen Várkony, de maga Ozd határában is a társulat által felkutatott gazdag vetegi kőszéntelepek alkálmat szolgáltattak; melyek iránt is, miután azon kőszén vasfinomitásra alkalmas volta, egy Stiriában szinte kőszénnel dolgozó vasgyárban próbatét utáu bebizonyittatott, az illető földesurakkal szerződés köttetett. Nyers vas iránt három vasmivelő birtokostól évenkint 100,000 mázsa nyers vasra történt biztositás.

A gyártelek 20 hold, s a Sturman örökösöktől 1600 pftért szereztetett.

A főgyár-épület külső szélessége 37, hossza 49 öl. A hengergyár belső világa, mi egy egész ürütért képez, 35° 4′ 9″ hosszu, 14° 1′ 6″ széles. E fő épületen kivül van a tisztviselők és munkások számára 5 külön épület, mind cserepes. A főgyárépületről nehány ölnyi távolságra külön állva nyulik fel a 14 öl magas gyárkémény. A hengergyár nagy ürü épületében van két gőzgép egyik 100, másik 14 ló erejü, amaz henger müvekre ez esztergályokra szolgál. Hengerpálya van 4, sinekre, vastag és kis pléh, vaspálya sin, finom és kisebb vasakra; 10 pudling. A legnagyobb lapitó kalapács (patschhammer) nyele 110 mázsa 75 font, (még a kalapács 1848 febr. 25-én nem volt készen) ennek ülőtőkéje 117, maga az ütő 8 mázsa, a nagy kalapácsot emelő dob 158 mázsa. A nagy gőzgép hajtó kereke 342, fogas kereke 476, ennek tengelye 175 mázsa, ezek mind a coalitionál készültek. A nagy gőzgépnél 3 gőzkatlan van, mindenik öt öl mély, s 1 öl átallóju, s 32 lóerejü. A kis gőzgépnek 3 katlana van. A nagy gőzgép fekvő, a kicsiny álló czilinderü. Lesz 3 olló, egy fürész. A gépezetre 72,000 pft van számitva. A hengermü felszerelésére megkivántató öntvények eddig 700 mázsára rugnak, kell még mintegy 1500 mázsa. Jelenleg (1848 febr. 25-én) a gyár felszerelésével foglalkozik 6 asztalos, 8 lakatos, 4 kovács, 5 ács, e számok azonban nagyon változók. Napszámos 80—100 naponta. A gyár leendő évi termése 100,000 mázsára számittatott, vaslemez, vaspálya sin, hengerezett rud vas s.t. különbfélékből együttvéve. Erre kivántatik 12 kavarony, 6 izzó kemencze, s ezek mindenikéhez 4 ember. Nyers vasat előlegesen igértek: az unio 50,000, coalitio 30,000, gr. Andrássy 25,000 mázsát. Kőszén bányái vannak a gyárnak: az ozdi határban 1, két alagra, csépányiban 1, nádasdiban 3, ez utóbbiból azonban jelenleg csak kettő mivelletik; tervezet szerint havonkint 50,000 mázsa kőszén kellend. A gyár kezelésével foglalkoznak jelenleg Fóhn Kajetán gyár igazgató, Gotthárd Bálint bányaigazgató, Szontágh Albert pénztárnok, Pauer Miksa számtartó, Ferdinándy László sáfár, Belley Lajos igazgató segéd, Takker György angol erőművész.

Ózd, magyar falu, Baranya vmegyében, lapályos térségen, ut. p. Sz. Lőrincz. Határa 1423 hold, mellyből majorsági szántó 150, rét 50, erdő 262; urb. szántó 516. rét 224, közös legelő 221 hold. Földje jó. Lakja 432 kath. Birja Verebi Végh család.

Ozdin, tót falu, Nógrád vmegyében, hegyektől körülvéletve 10 kath., 464 evang. lak. — Földje inkább zabot terem mint más gabonát. Evang.

Digitized by Google

anyatemploma hegyen épült, s tornya igen nevezetes régiség. Láthatni itt a hegyletőn egy régi puszta vár maradványait is. F. u. a Szentiványi nemzetség. Ut. p. Losoncz.

Alsó-Ozor, tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, 120 kath., 89 evang., 10 zsidó lak. F. u. többen.

Felső-Ozor, tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vgyében: 112 kath., 221 evang., 185 zsidó lak. Evang. templom. F. u. Nyitra-Zsámbokrét.

Ozora, magyar m. v. Tolna vmegyében, a Sió partján, Veszprém vmegye szélén, ut. p. Sár-Bogárd. Lakja 3200 lélek, kik csaknem mind rom. katholikusok, paroch. templommal. A város közepén fekszik vára, melly a réginek maradványaira épült; a Sió vizén tul egy roppant uradalmi épület tágas istálókkal, hol az uradalmi ménesből kiválogatott nemesb vérü lovak tartatnak. Határa mindennel megáldatott; van igen termékeny szántóföldje (82 egész urb. telek van itt), kövér rétjei, nádasa, erdeje, roppant szőlőhegye. Négy országos vására közül csak egyet tart meg, t. i. a sz. István király napit. A város feje herczeg Eszterházy egyik gyönyörü uradalmának. 1848-ban septemberben a pákozdi ütközet után b. Jellachich horvát bán Bécs felé vonulván seregével, a hozzá csatlakozni akaró, s Eszék felől jövő 10 ezer főnyi horvát sereg Roth és Philipovich cs. k. tábornokok vezérlete alatt egészen elvágatott, s Perczel és Görgei magyar hadcsapatai által körülvétetvén, közel Ozorához lefegyvereztetett, a közlegények s altisztek hazájokba visszakisértetvén.

Öcs, magyar falu, Veszprém v.-megyében, a Bakonyban, Zala vmegye szélén, ut. p. Sümeg. Lakja 400 kath., 301 evang., 200 ref., 150 zsidó; s mindenik felekezetnek van helyben imaháza. Erdős hegyes határa soványy. Többen birják.

Öcsény, magyar falu, Tolna v.-megyében, az ugynevezett Sárközben, 2300 lak., kik csaknem mind reformatusok, anyatemplommal. Határa lapályos, s ha az árvizek nem rongálják, igen termékeny; szénája sok; szőlőhegyén veres és fejér bort termeszt. Birja a k. alapitvány. Ut. p. Szekszárd.

Öcsöd, magyar falu, Békés vármegyében, Heves vmegyéhez közel, a hármas Körös összefolyásánál, M. Túrhoz 3 mfdnyire: 7 kath., 4500 ref., 30 evang., 4 óhitü lak. Nevezetesebb épületei a reform. tornyos szentegyház, parochialis, oskola, helység és notarialis házak. Határa 25,181 1/8 holdat foglal el, s ebből 14,331 hold. 1100 □ öllel, 10,850 1/8 h. 1200 □ öllel van számitva. Egész telek 164 7/8 találtatik. Legelője 12000 holdnál többre terjed, de ennek 2/3 része részint szikes, részint áradásoktól szenved. Szőlőskertjei gyenge bort teremnek. Fekete agyagos, homokkal kevert szántóföldjei egyszeri szántás után is gazdagon termik a tiszta buzát, melly a megyében legszebbnek tartatik. Szarvasmarháik, lovaik szépek; két nyiretü birkát 6000 darabnál többet tartanak. Lud, kacsa, s más apró jószágok tartásából sok pénzt bevesznek. Hetivásárokat helyben tart. — Erdeje nincs, de a töltések mellett, s a Körös lapályain fűzfát büséggel láthatni. A Körösben pontyra, csukára, keszegre gazdag halászat esik. F. u. a gr. Stockhammer nemzetség de 1/2 a Podmanitzkyak birják.

Ökördi. puszta, Pest-Solt vmegyében, Akasztó, Keczel, Ács, Sz. Király határokkal környezve. Kiterjed 2200 holdra, melly többnyire kaszálló és nádas. Lásd Kis-Körös.

Ökörító. magyar falu, Szatmár vmegyében, a Szamos mellett, Csen-

Digitized by Google

gerhez északra 1½ mfd., 830 ref., 50 kath., 20 zsidó lak., derék reform. anyatemplommal. Határa felette termékeny; szénát igen sokat gyüjthet az ecsedi lápon. Birják Szuhányi, Kende, Uray, Lukácsi, Krasznay, Ilosvay, Szentmarjai, Kormos, Mátay, Gulácsi-Nagy, stb. Családok. Ut. p. Szathmár.

Ökörmező, orosz falu, Máramaros vmegyében, az egész vidéken legnagyobb és jó mérsékelt éghajlatu határa van, számos völgyeiben több telepek keletkeztek, mellyek az ökörmezői községhez tartoznak. Számlál 1070 g. kath., 120 zsidó lakost, s a keresztények pompás szentegyházat és papi lakházat birnak. Határában fekvő telepfaluk ezek: Sztirhalyna, 152 g. kath., Prochidnya, 251 kath., 10 zsidó; Szopkó, 84 g. kath.; Kálinics, 34 g. kath.; Klemenyát-patak, 183 g. kath.; Peregyila, 101 g. kath.; Lozánszka, 192 g. kath., 6 zsidó lak, és leánytemplommal. Mészköve és havas pusztái nevezetesek és marhatartásra alkalmatosok, van fenyves erdeje, mellyből levágott fenyőszálakkal a lakosok kereskednek. F. u. a kamara, Ujhelyi, Fogarassy, Buday, Bay sat. Ut. p. Huszt.

Ökrös oláhul Ukuris, oláh f., Bihar vmegyében, dombos helyen, ut. p. Nagy Várad 5 mfd. 872 n. e. óhitü, 12 r. k. lak., óhitü anyatemplom. Határa 4017 hold, mellyből erdő 2517 h., s e szolgál legelőül, a szántóföld és rét mennyiségét külön nem tudhatni, mivel összevissza szántják és kaszállják; s ez mind urbériség, majorság csak az erdő. Földe agyagos, buzát gyengén, kukoriczát és zabot bővebben terem. Birja a váradi deák püspök. A telkeken sok szilva terem.

Kis-Ölbő. magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Kőszeg, 90 kath. lak. Birja az Ölbey nemzetség.

Nagy-Ölbő, magyar falu, Vas vmegyében, közel az elébbeni helységhez, 450 kath. lak., paroch. templommal. Róna határa első osztálybeli. Birja a Horváth család.

Ölbő, puszta, Komárom vmegyében, Tárkánytól ½ órányira, északról s keletről Tárkány; délről Vasdinnye; nyugotról Győr vmegyében Mező-Örs által környezve. Vidéke kevés változattal sik, földje jó termékenységü fekete föld. Van urod. majorja, ispánlak, kis kápolnája, s 56 kath. lakosa. F. u. sz. mártoni főapát.

Ölevölgye, szép puszta, Somogy vmegyében, 1103 holdból álló, h. Eszterházynak birkaaklával és 24 kath. lakossal.

Kis-Ölved (Kis), magyar falu, Honth vmegyében, Ipoly-Pásztóhoz ½ mfd. 12 kath., 504 ref. lak. Ref. anyatemplom. Bora meglehetős. Földjei, rétjei jók. F. u. a primás. Ut. p. Kéménd.

Nagy-Ölved, magyar f., Esztergom, most Komárom vmegyében, Kuraly, Bart, Farnad és Szölgyén közt, 263 házzal, 1600 lakossal, kik közt 1100 rom. kath., 500 reformatus, s mind a két felekezetnek helyben van anyatemploma. Határa fekete homok és agyag s igen termékeny és első osztálybeli. A lakosok birnak 1790 h. szántóföldet, 25¼ h. rétet, 922½ kapa szőlőt. Legelője szük, fája is kevés. Van itt 2 nemesi curia is. Birja az esztergomi érsek. Ut. p. Köbölkut.

Ölved, puszta, Békés vmegyében, Csaba és Gyula határaihoz kapcsoltatott.

Ölyves, orosz falu, Ugocsa v.-gyében, közel a Borsova vizéhez; 503 g. kath., 34 ref., 10 zsidó lak., g. k. anyatemplommal. Földje, rétje elég termékeny; dombjait szép erdők boritják. A nagyszőlősi uradalomhoz tartozik, s ut. p. N. Szőlős.

Digitized by Google

Ömböly, puszta, Szathmár vármegyében, Nyir-Béltek mellett.

Ör, máskép Tikos, magyar falu, Somogy vmegyében, 950 kath. lak., paroch. templommal. Határa homokos; bort termeszt; erdeje van. Többeké. Ut. p. Iharos-Berény.

Ör, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Vajához közel s vele határos: 48 romai kath., 660 ref., 104 zsidó lak., ref. anyatemplommal, termékeny dombos-völgyes határral, 4 első oszt. egész jobbágytelekkel. sok és hires lentermesztéssel, nyíri szőlőhegygyel. F. u. gr. Vay, Kölcsey, Komoróczy Patay sat. Ut. p. Berkesz.

Ör, magyar-orosz falu, Ungh v.-megyében, Ungvárhoz nyugotra ¾ órányira: 220 romai, 300 g. kath., 58 ref., 129 zsidó lak. Romai — és g. kath. anyatemplom. Ref. anya sz. egyház. Sinagoga. Határát az Ungh vize néha kárositja. F. u. többen.

Alsó-Ör, Unter-Wart, magyar falu, Vas vmegyében, csupa német faluktól környezve, a Pinka vize mellett, ut. p. Kőszeg. Lakja 1150 kath., kik többnyire nemesek, s utódai azon Őröknek, kik Magyarország határát Németország felől védték. Kath. paroch. templom. Szántóföldjei soványak, de rétjei kövérek és jó szénát adnak. Lakosai felette szorgalmasok; sok lent termesztenek; gyolcsot, posztót csinálnak; erős és csontos lovakat tenyésztenek. Nemesek birják.

Felső-Ör, Ober-Wart, magyar falu, Vas vmegyében, A. Örtől északra 1 órányira, ugyancsak a Pinka mellett, az Ausztriába és Stájerországba vivő országutban, 613 kath., 1400 reform., 300 evang. 10 zsidó lak. Mind a három felekezetnek van saját temploma, papja és iskolája. Határa nagy ugyan, de a népességhez képest szük. Szántóföldjei csak közép termékenységüek; rétjei azonban jók. Erdeje, legelője elég. Lakosai szorgalmuk végett elsők a megyében; mert azonkivül hogy a lentermesztés és szép lótenyésztés nagy divatjában van, még sok posztót, gyolcsot is szőnek, késeket és más vasműveket csinálnak, mesterségeket és igen élénk kereskedést folytatnak. — Mind Alsó mind Felső-Ör sok tekintetben igen nevezetes helységek. Először a többi magyaroktól elszakadva csupa német faluktól vétetnek körül, még is nem csak magyar nyelvünket, hanem a reformatusok hitüket is fentartották, holott ezen az egész vidéken reformatusok teljességgel nincsenek. Hogy Örök voltak, s az ország határait a németek ellen védeni tartoztak, kitetszik I. Károly 1327-ki okleveléből, mellyben elismeri, hogy már Béla, István és László királyok alatt Őri nemes szabadsággal éltek. Különös az, hogy ez oklevélben az őriek Ör-Nagyság czímmel neveztetnek. Régi szabadságaikat Rudolf 1582. megerősitvén, jelenleg F. Őrben. 41 nemes család és 106 háznép, A. Őrben 26 nemzetség és 69 háznép találtatik. Jegyzésre méltó végre, hogy e nemzetségek többnyire vezeték nevökről neveztetnek, p. o. Ádám, Adorján, Albert, Andorkó, Balás, Bertha, Bertók, Fábián, Fülöp, Gál, Imre, Kázmér, Miklós, Orbán, Pál, Pongrácz, stb.

Ördög-henye, magyar falu, Zala vmegyében, 320 kath. lak., gróf Festetics Taszilóé.

Ördöglik, puszta, Somogy v.-megyében, gr. Batthyáni Kazmér zártömege birja.

Ördöngös, puszta, gr. Károlyi István Holdmező-Vásárhelyi uradalmában, nevezetes finom birkatenyésztéssel.

Örkény, puszta, Győr vmegyében, Pérhez 1 órányira.

Örkény, magyarosodó tót falu, Pest-Pilis vmegyében, a pest-kecs-

Digitized by Google

keméti országutban, igen kietlen homokos vidéken, Pesthez 4 posta állomásra, saját postahivatallal, nagy vendégfogadóval, egy csinos uj kath. templommal. Határa egészen homokos, melly ollykor futóhomokká válik. Azonban ha a szél el nem viszi a magot, igen szép rozsot terem. Legelője felesleges; a buczkákat több helyt már megkezdték erdőkkel szakgatni. A gödöllői uradalomhoz tartozik, melly itt bir 1911 hold szántóföldet, 1339 h. kaszállót, és 11,606 hold legelőt és faültetvényt. Népessége 850 katholikus, kik magyarul is jól beszélnek.

Alsó- és Felső-Örkény, puszta, lásd Aranyos helység leirását.

Örmező, lásd Ladány.

Sajó-Örös, magyar falu, Borsod vmegyében a Sajó mellett, közel annak Tiszába szakadásához, Miskolcztól $1^{10}/_{16}$ állomásra, a Miskolczról Debreczenbe vivő országutban; szomszédai Sajó-Szöged, Nagy Csécs, Kis Csécs, és Szederkény. Mivelés alatti földe 1745 hold, mellyből 1280 hold szántóföld, 465 h. rét és legelő. Az urb'r alól felszabadult telkek száma $12^1/_4$. Lakja 488 l., ebből 287 r. kath. 115 gör. kath., 70 ref., 16 zsidó. Van rom. kath. templom, s mindezeknek mind a gör. katholikusoknak leánycgyházuk Sajószegedhez tartozik. Birtokosok: Melczer János, Melczer Floriánné, Lubik Jánosné, Jankó Pál, Ötvös Ignácz, Bay Sándor.

Örs, puszta, Komárom vgyében, fekszik lapályos rónaságon, közel Ujfaluhoz, Komáromtól nyugotra $^2/_4$ órányira. Határ kiterjedése 1119 hold, mellynek harmada szántóföld, harmada kaszálló, harmada legelő. Földének egy része ugyan homokos, de nagyobb részben igen jó minőségü fekete agyag, melly minden gabona nemet bőven terem. Legelőjén és kaszáló rétein azonban sok mocsáros tavacska van, mellyek a Poson vmegyéből lejövő vizekből évenkint neveltetnek. Nevezetes épülete egy magtár a Dunapartján és egy nagy juhakol a legelőn. Van 89 kath., és 3 zsidó lak. A földcsuraság gazdasága jó karban áll, szép birkákat tenyésztet. F. u. gr. Nádasdy Leopold.

Örs, puszta, Fejér vmegyében, Egreshez 1 óra, szép uraságí gazdasággal, s nagy birkatenyésztéssel. A gr. Zichy János örök. által birt lángi urad. tartozik.

Örs, puszta, Somogy vmegyében, Szent-Gáloskér tartozmánya.

Örs, puszta, Fejér vmegyében, s a bicskei uradalomhoz tartozik.

Tisza-Örs, magyar falu, Külső Szolnok vmegyében, ut. p. Debreczenhez 5 mfdnyire, 1350 kath., 10 zsidó lak., paroch. templommal. Határa fekete, és igen termékeny; szénája bőséggel; láthatni itt némelly sánczok maradványáit, mellyekben szántás alkalmával pénzt is találtak 1335-ik évről. Birja a kassai káptalan.

Tarna-Örs, magyar falu, Heves vmegyében, ut. p. Árokszállás 1 óra, a Tarna mellett, 1300 kath. lak., s fiók szentegyházzal, uraságí kastélylyal és kerttel, vendégfogadóval. Fekete agyag határa igen termékeny volna, de egy részét a Tarna árja rongálja. Birja h. Orczy László.

Kővágó-Örs, magy. f., Zala v., a Balatonhoz $^1/_2$ órányira, 860 ev., 840 k. 50 ref., 149 zsidó lak., k. és ev. paroch. templomokkal, synagógával. Van itt egy nem rég állitott evang. gymnasium is. E helység felette köves helyen épült, ugy hogy az utczákon 40—50 mázsás köveket láthatni. Határa tágas; földjei közép termékenységüek; erdeje nevendék; szőlőhegye igen hires bort terem. Van itt a gabonában gyakran szükséget látó balatonmellékiek számára egy nagy magtár, melly Somogyból töltetik meg.

Digitized by Google

Balaton révjén Boglárra járnak át. — Sok puszta veszi körül e helységet, mellyek hajdan faluk voltak, mint Fülöp, Ecsér, Ábrahám, Kis-Örs, s omladozott templomai most is láthatók. Ecséren van Jankovich uraságnak gyönyörü kastélya, nagy gazdasággal és bortermesztéssel. Birják a helységet több közbirtokosok.

Alsó-Örs, magyar falu, Zala vgyében, Veszprém vmegye szélén, egy hegy oldalban, igen kies vidéken, közel a Balatonhoz, ut. p. Veszprém, Lakja 600 reform., 50 kath., 10 zsidó. A ref. templom, paplak és iskola a helység felett levő hegyoldalban különállva láthatók. A házak vérvörös kőből épültek. Földe, rétje felette kevés; de szőlőhegye szép s nagyon nemes bort terem. F. u. többen.

Felső-Örs, magyar f., Zala v.-megyében, a Balatonhoz ½ órányira, ut. p. Veszprém. Lakja 586 ref., 400 kath., 20 zsidó lak. Kath. par. szentegyház, melly egyszersmind a helybeli prépostság temploma; igen régi és mesterséges épület. Van itt ref. anyatemplom is. Házai rendetlenek és szinte vörös kövekből épültek. Határa nagy. Fiatal erdeje gyönyörü. Szőlőhegye hires nemes bort terem, s az itteni szőlőket főleg urak birják, s kitünőleg müveltetik. A f.-örsi prépostság még a 12-dik században alapittatott; mert az Ürs nemzetség utolsó ivadéka (Mike) 1340-ben csak megujitotta; egyébiránt mind a mai napig virágzik, s herczeg Batthyáni, mint az Ürs család maradéka, szokta adományozni.

Mező-Örs, magyar falu, Győr vmegyében, a győr-fejérvári postautban, saját postahivatallal és váltással, Győr és Moór közt. Lakja 823 kath., 648 ref., s mind a két felekezetnek helyben van papja. Határa nagy kiterjedésü, de homokos; sok birkát tenyészt. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Örvénd, magyar falu, Bihar v.-megyében, a Sebes-Körös kies völgyében, szőlőhegy alatt, ut. postája Telegd ¼ mfd. Lakja 10 kath., 715 ref., anyatemplommal. Agyagos földe jó mivelés mellett mindent eléggé megterem; urb. szántó van 250, rét 105, szőlő 115, erdő, melly legelőnek is használtatik 850; majorsági szántó 250, rét 100, szőlő pedig 100 hold. Sok gyümölcs; jó bor. A helység alatt folyik a Körösnek egy szakadéka. F. u. Beöthy Dienes és Juricskay Móricz urak.

Tisza-Örvény, magyar falu, Külső-Szolnok vmegyében, közel Füredhez, s ut. p. Debreczenhez 6 mfd., 400 kath. lakossal, termékeny határral, jövedelmes halászattal a Tiszában, melly mellette folyik. F. u. a kassai káptalan.

Örvénycs, német falu, Zala v.-megyében, a Balaton mellett, a tihanyi félsziget szélén: 260 kath. lak. Házai egyenes sorban épültek és igen csinosak, kath. fiók templommal. Lakosai sok szőlőt birván, s borral kereskedvén, igen tehetősek. Nádasa sok; szántóföldje kevés. F. u. a tihanyi apát. Ut. p. Veszprém.

Bél-Örvényes, oláhul Urvis, oláh falu, Bihar vgyében, a nagyobb hegyek alatt, a váradi deák püspök béli uradalmában: 220 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Szántóföldje s rétje 125 hold, s agyagos, kövecses, egyébiránt mind urbériség; majorsági gyönyörü erdeje 3193 hold; kevés szőlőt és sok gyümölcsöt termeszt. Patakja 4 malmot hajt.

Belényes-Örvényes, oláh falu, Bihar vgyében, Belényeshez 2¼ mfd., róna helyen, 446 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 154, rét 106; majorsági rét 50, erdő 1360 hold. Folyóvize a Fekete-Körös. F. u. a váradi görög püspök.

Digitized by Google

Orvistye, (Kis és Nagy), 2 egymás mellett levő tót falu, Nyitra vmegyében, Pöstyénhez ½ órányira. Az első 125 kath., 10 evang., 5 zsidó; a második 448 kath., 25 evang., 29 zsidó lak. — Róna határuk igen jó; réteik kövérek; vizimalmuk van. Ut. p. Galgócz. Fő birtokos gr. Zay Károly.

Ősi, puszta, Bihar vármegyében, Várad alatt. Földe igen kövér, de a Pecze- és Sebes-Körös árjai rongálják. Sok és gazdag rétekkel. F. u. a váradi deák káptalan.

Ősi, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Sárviz mellett: 860 ref., 800 kath., 10 zsidó lak., ref. és kath. paroch. templommal. Határa első osztálybeli; bort termeszt; erdeje van. F. u. a veszprémi püspök. Ut. p. Palota.

Prépost-Ősi, puszta, Bihar v.-gyében, Várad mellett. F. u. a praemonstrati szerzet váradhegyi prépostja.

Őskű, magyarosodni kezdő tót falu, Veszprém vgyében, a palotai-veszprémi országutban, 550 kath., 600 evang., 20 ref., 12 zsidó lak. Kath. és evang. paroch. templomok. Az első ezek közül hajdan török mecset volt kerekdedre építve, s messziről ugy látszik, mintha 10—12 személylyel betelnék, holott az egész őskűi népesség beférne. Földe köves; legelője szük; erdeje derék. A helységen kivül levő posványság keresztül metszetvén, most ennek vize a falun keresztül folyik, s több malmokat és kallókat forgat. F. u. gr. Zichy István. Ut. p. Palota.

Ősi, oláh falu, Bihar vgyében, Élesdhez ½ órányira, 360 n. c. óhitü lak., anyatemplommal, 17⅞ egész urb. telekkel, roppant erdővel. F. u. gróf Batthyáni József.

Ősi, puszta, Bihar vgyében, a váradi deák káptalan birtoka.

Össöd, tót falu, Honth vmegyében, Szebelébhez délre 2 mfd., 9 kath., 184 evang. lak. Legelője szük, bora legjobbnak tartatik a megyében. F. u. h. Coburg. Ut. p. Szántó.

Össöd, magyar falu, Somogy v.-megyében, közel a Balatonhoz, 400 ref., 180 kath., 20 zsidó lak., reform. anya-, kath. fióktemplommal. Határa dombos, és elég termékeny. U. post. Szentes. F. u. többen.

Össödfalva, puszta, Ugocsa vgyében, Csepe és Forgolány mellett.

Öszpöte, kis puszta, Somogy vmegyében, Besenyő pusztában. F. u. Vissok család.

Ötömös, puszta, Csongrád v.-megyében, Szegedhez 1 órányira, tágas, de homokos határral. Fő birtokos Magyar Imre.

Öttevény, németül Hochstrasse, magyar falu, Győr vmegyében, a Bécsbe vivő országutban, saját postahivatallal és vállással Győr és Moson közt, nagy vendégfogadóval. — Róna határa fekete, s mindent megterem; birkatenyésztése nevezetes. F. u. gr. Viczay család, s némelly curialisták. Lakja 1100 kath., 150 ev., kath. paroch. templommal.

Öttevény-Sziget, magyar f., Győr vgyében, a mosoni Duna mellett, ut. p. Öttevény. Lakja 830 kath., paroch. templommal. — Róna határa igen termékeny; duna-malmok. F. u. gr. Viczay család.

Ötvenes, népes puszta, Arad vmegyében, Aradhoz 1 órányira: 382 kath. német lak. A Lovász nemzetség innen veszi előnevét.

Ötvös, magyar falu, Somogy v.-gyében, ut. p. Kaposvár. Van 400 reform., 180 kath., 20 zsidó lak., ref. anyatemploma, szőlője, erdeje. F. u. többen.

Ötvös, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Egerszeg: 160 kath. lak. F. u. többen.

Ötvös, puszta, Veszprém vmegyében, Aláson mellett.

Digitized by Google

Ötvösfalva, orosz falu, Máramaros vmegyében: 881 g. gath. lak., paroch. templommal. F. u. többen. Ut. post. Sziget.

Özdöghe, tót falu, Nyitra v.-megyében, Surányhoz észak-keletre egy mfdnyire: 460 kath., 24 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Határa sok buzát, rozsot, árpát terem, az itt termesztetni szokott dohány sokaktól becsültetik. — A baromi- és juhtenyésztés virágzó állapotban van. F. u. Rudnyánszky, s más közbirtokosok. Ut. p. Érsokujvár.

P.

Pabar, puszta, Zala vmegyében, Lesencze-Tomaj mellett.

Pacsa, tót falu, Gömör vmegyében, Krasznahorkához egy órányira: 679 kath., 51 evang. lak. Határa hegyes levén, szántófölde kevés, s azt is vizmosások rongálják; ellenben legelője a Wolowecz hegyén bőséges, s azért sok juhot tart. F. u. gr. Andrásy. Ut. p. Rosnyó.

Pácsa, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Hahóthoz északra 1¼ óra: 633 kath., 21 zsidó lak., paroch. templommal, s synagógával. F. u. gr. Festetics, Inkey és Tolnay nemzetség.

Pacsér, magyar-szerb falu, Bács vgyében: 382 kath., 1241 n. e. óhitü, 2304 ref., 4 evang., 67 zsidó lak Kath. s ref. óhitü anyatemplomok. Határa 18,891 hold, holdját 1200 □ ölével számitva. Ebből 192 urbéri, s 5⅞ szabad telek után van 7457 hold szántó, 4748 h. beltelek és rét, 3052 h. legelő, 470 h. szőlő. Urasági szántóföld és rét 2788 hold, közutak 376 hold. Földe róna és homokos, főleg rozsot, burgonyát, kukoriczát terem. F. u. Odry, Pocskay, Mészáros, Császár, Szucsin, Rezsny, Kászonyi, Koronay, Horváth, Huszár, Matyasovszky, Polyák, Vojnics családok.

Pacsiháza, puszta, Veszprém vmegyében, A.-Iszkász mellett.

Pácson, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Vasvárhoz 1 óra: 450 kath. lak., bortermesztéssel. A vasvári uradalomhoz tartozik.

Pacz, puszta, Bihar vmegyében, Debreczen határához tartozik, szép erdőséggel.

Pacza, magyar falu, Somogy v.-megyében, a kaposfői prépostsághoz tartozik, mellynek itt van 120 hold majorsági szántófölde, 90 h. rétje, 93 h. legelője, 627 hold közös legelője és dézmás szőlője.

Páczafalu, oláhul Tyilia, oláh falu, Szathmár vármegyében, gróf Károlyi Lajos erdődi uradalmában, két dombon: 250 g. kath. lak., anyatemplommal, az uraságnak hamuzsirfőzőgyárával. Urbéri szántó 150 hold, rét 48 h., bokros legelő 60 hold, urasági bikkes erdő 1000 hold. Dombos, agyagos földei soványak, kevés buzát és tengerit, több zabot teremnek.

Pácziny, magyar falu, Zemplén vmegyében, közel a Bodrogközben, ut. p. Ujhelyhez délkelre 3 órányira: 213 romai, 43 gör. kath., 6 evang., 385 ref., 20 zsidó lak. Ref. anyaekklézsia. Kastély, mellyet Mágócsy András és Gáspár épittettek 1581-ben. — Szántófölde 389 hold; rétje, legelője a népességhez képest igen sok. Ezen helységet ezelőtt földes urának b. Sennyeinek hires, kiválogatott szépségü gulyája tette nevezetessé.

Páczod, puszta, Somogy vgyében, Agarév mellett. F. u. Jankovich.

Páczod, magyar falu, Zala v.-gyében, az alsó-lendvai uradalomban: 10 kath., 64 ref. lak.

Paczolaj, (Obsolovcze), tót f., Nyitra vgyében, 270 kath., 3 evang., 26 zsidó lak. F. u. többen. Ut. post. Nagy-Ripény.

Pád, puszta, Somogy vgyében, az iharos-berényi uradalomban.

Digitized by Google

Padány (Nagy), magyar falu, Poson vmegyében, Böshöz észak-keletre 1½ órányira, 52 kath., 380 ref., 15 zsidó lak. Ref. anyaszentegyházzal, s ekklézsiával. Határának egy része posványos rétség, melly savanyu szénát, sást, nádat eleget ád, sok vizimadarat táplál. Burgonyájok sok és hires. F. u. nemesek. Ut. p. Somorja.

Padár, magyar falu, Zala vgyében, a kapornaki apáti uradalomban, 332 kath. lak.

Padár, magyar falu, Gömör v.-megyében, ut. p. Rimaszombathoz 2 órányira, 19 kath., 912 evang. lak., evang. anyaszentegyházzal. — Határa csaknem egészen róna és igen termékeny; szőlője van; gyümölcse sok, cseresznyéje hires. F. u. h. Coburg.

Pádé, szerb-német falu, Torontál vgyében, ut. p. Mokrin, 923 n. e. óhitü, 540 kath. lak., óhitü és kath. anyatemplommal. Határa igen termékeny, ámbár sok helyt mocsáros és szikes; van 42⅞ urbéri telke, s rétje a Tiszán. F. u. a Diván család.

Padinamatej, bányahelység, Krassó vgyében, 287 óhitü lakossal.

Padrag, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Somlyó-vásárhelyi uradalomban, 823 ref., 580 kath., 31 evang., 12 zsidó lak., ref. anya-, kath. fiókegyházzal. Határa trágya után buzát és kendert is terem. Makkos erdeje szép.

Padurány, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Facsethez 1½ órányira, 3 kath., 297 óhitü lak., anyatemplommal, sok legelővel. F. u. a kamara.

Pagyerocz (Pagyerovcze), tót falu, Poson, most F.-Nyitra vgyében, a Blava vizénél, 308 kath., 6 zsidó lak., bort termeszt; vizimalma van. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. Nagy-Szombat.

Páhi, roppant puszta, Pest-Solt vmegyében, határos Izsák mező-várossal, és Orgovány, Kaskantyú, Csengöd, Szentimre pusztákkal. Kiterjedése 14,000 hold, jó minőségü szántó és kaszállóföldből áll, ugyszinte mintegy 400 holdnyi szép kőrisfa erdőből. Jelenleg birják e pusztát, a Majthényi család, nagy-körösi közbirtokosság, Liptay Sándor, Szily család.

Alsó- és **Felső-Páhok**, két magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Szalabér, 1018 kath., 10 zsidó lak., paroch. szentegyházzal. F. u. a veszprémi püspök.

Palaszeg, puszta, Zala vmegyében, Miles fiókja, s ut. p. Egerszeg.

Pájer, telep, Bars vmegyében, F.-Hámor fil., 51 kath lak.

Páka, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. A.-Lendvához keletre 2 mfd., 658 kath., 10 zsidó lak., paroch. templommal. Szép erdő és szőlőhegy; tágas legelő. F. u. h. Eszterházy és gr. Erdődy családok.

Páka, puszta, a Kis-Kunságban, postahivatallal és váltással, Kecskemét és Félegyháza közt. Határa homokos, de azért elég termékeny; sok legelője van. A Jász-Kun megye által közösen biratik.

Paka (Csukár), magyar falu, Poson vmegyében, ut. p. Somorjához 3 fertálnyira, 223 kath., 2 zsidó lak. F. u. Földes, s m. t. nemesek.

Paka (Nagy és Kis), két egymáshoz közel fekvő magyar falu, Poson vmegyében, a Csalóközben, az első 401 kath., 3 evang., 1 ref., 3 zsidó lak. Kath. paroch. templommal; a második 129 kath., 1 ref., 2 zsidó lak. F. u. gr. Pálffy család seniorátusa. Ut. p. Somorja.

Pakasztó, orosz-tót falu, Zemplén vgyében, 160 görög, 110 romai, kath., 12 zsidó lak., görög templommal, 589 hold szántófölddel, vizimalommal.

Pakacz, puszta, Torontál vmegyében, N.-Jécsa és Bogáros közt.

Digitized by Google

Pákod, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Szalabérhez ½ óra, 638 kath. lak., paroch. templommal. F. u. gr. Festetics Tasziló és Rosty nemzetség.

Alsó-Pakony, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Vecséshez délre 1 mfd., 93 kath., 1 evang., 13 ref. lak. F. u. gr. Teleki.

Felső-Pakony, puszta, Pest-Pilis vmegyében, 78 kath., 7 ref. lak F. u. gr Ráday családbeliek.

Pákozd, magyar falu, Fejér v.-gyében, a velenczei tó partján, Fejérvárhoz 1½ órányira, 2000 reform., 490 kath, 10 zsidó lak., ref. és kath. paroch. templomokkal, vendégfogadóval. Szántóföldje sok és első osztálybeli; szőlőhegye, nádlórétje, kőbányája van. F. u. a fejérvári káptalan. Nevezetessé teszi ezen helységet azon ütközet, melly egy részről b. Jellachich horvátországi bán hada, más részről a Móga cs. kir. tábornok vezérsége alatt álló magyar sereg közt történt 1848. sept. 27-kén, mellynek következtében a bán Győr és Bécs felé huzódott.

Paks, magyar-német m.-város, Tolna vmegyében, a Duna jobb partján, saját postahivatallal és váltással, Duna-Földvár és Tolna közt. Fekvése a Szekszárdról jövőknek igen kellemesen tünik szembe, északról és nyugotról meglehetős meredek hegy keriti, dél-nyugotra pedig róna, s többnyire homokos térség veszi körül. — Utczái tágasak, s a fő utcza derék épületeket mutathat. Népessége 8294 lélek, kik közt 1530 ágostai, 1150 ref., 816 héber, 5 óhitü, a többi rom. katholikus, s mindegyik felekezetnek helyben van papja és oskolája az óhitüeket kivéve. — A magyar nyelvet a németek is beszélik. — Határa Paksnak szerfelett nagy, s több pusztákkal bir, de nagy részt homokos, Roppant legelője a folyóhomok miatt csaknem haszonvehetlen, s ennek egy része fákkal van kiültetve. Szőlőhegye messze kiterjed, s jó bort terem. Volt urbéri telek 95. Van itt továbbá 250 kézműves, 37 bolt, 25 dunamalom, nagy vendégfogadó, s rév a Dunán. Tart 4 országos, és 2 élénk hetivásárt. Eredetét Paksnak sürü homály fedi, de hogy itt romai gyarmat lehetett, bizonyitják a kiásott romai pénzek, emlékkövek stb. Az is bizonyos, hogy régi helység, mert a Vaticanum könyvtárában található régi irományban, hol a hat-évi tizedet megadó pécsi püspöki megyebéli helységek számláltatnak elő, már mint falu emlittetik Pákos nevezet alatt. I. Lajos Paksot ama hires Apostagi Zemerének ajándékozá, ki ura életét a tatárok ellen viselt háboruban megmentette, s kinek maradékai Paksi, de Pákos nevet vevén fel, sokáig virágzó nemzetségnek lettek alapitói, s Tolna, Pest, Solt, Fejér és Békés vgyékben roppant jószágokat birtak. Kihalván a férfi ág, az egész örökség leány ágra ment, s most is e jogon, mind Paksot, mind a többi jószágokat számos közbirtokosok birják.

Nagy-Pál, magyar falu, Baranya vgyében, ut. p. Pécsvárad. Lakja 270 kath., 304 ref., reform. anyatemplommal, jó bortermesztéssel. F. u. a pécsi püspök.

Palád (Bot), magyar falu, Szathmár vmegyében, a Túrháton: 4 kath., 583 ref., 25 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Földe sárga agyagos, néhol homokos; kaszálója sok, de sásos szénát terem; erdeje két darab s meglehetős. A Túr és Tisza árjai járják. F. u. gr. Teleki, gr. Barkóczy, Kállay s m. Ut. p. Szathmár.

Palád (Kis) magyar falu, Szathmár vmegyében, 13 romai, 16 görög kath., 687 ref., 70 zsidó lak., reform. anyatemplommal. Földe ollyan, mint Bot-Paládé, van derék Éger nevü

Digitized by Google

erdeje, sok rétje s a Teleki grófi háznak a Túr vizén jövedelmes s ékesmalma. F. u. Ugyanezok, kik Bot-Paládot birják.

Palád (Nagy), magyar f., Szathmár vmegyében: 5 romai, 30 görög kath., 870 ref., 15 zsidó lak., reform. anyatemplommal. Határa részint veres homokos, részint fekete agyagos, s közép termékenységü; rétje sok; több darab erdeje, s mind a Túron, mind a Batáron vizimalma van. F. u. Kereskényi, Szakadáthy, Kölcsey s m többen. — Ez a három helység Palágyságnak is neveztetik. Ut. p. Szathmár.

Palágy, magyar falu, Ungh v.-megyében, ut. p. Ungvárhoz nyugotdélre 2 1/8 mfdnyire; 65 romai, 96 g. kath., 9 evang., 160 ref., 18 zsidó lak. Görög kath. és reform. anyatemplom. Gazdag róna határ. F. u. Karner s. m.

Palánk, magyar falu, Honth v.-gyében, Drégely mellett: 572 kath., 1 evang., 6 óhitü lak. Határa ollyan jó, mint Drégelyé. Dohányt feletto sokat termeszt; s innen a Honth vármegyei dohány-kereskedésben Palánkinak neveztetik. F. u. a primás. Ut. p. Ipolyság.

Palánka, Bács vmegyében, áll Német-Palánka m.-városból, Ó- és Uj-Palánka faluból, a Duna bal partján, Ujvidéktől nyugotra 5 mfdnyire, Illokkal (Ujlak) s ennek hegyén fekvő gyönyörü tekintetü régi várával általellenben. Ezen városnak a kath. óhitü, evang. anyatemplomok, az uradalomnak szép épületei, s átaljában a csinos magán házak igen diszes tekintetet adnak. Lakosai, kik 6107, u. m. 3491 rom. kath., 2063 óhitü, 366 ev., és 188 zsidókra mennek, — nyelvökre németek és szerbek, közönségesen tehetős és pénzes gazdák. — Ugyanis mindenféle mesterségen kivül gabonával nagy kereskedést folytatnak, selyem-bogarakat tenyésztenek, s a vármegyének itt van egyik selyemgombolyitó háza; gazdag fekete földeikben sok és jó buzát, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, repczét termesztenek. — A ló-, marha-, juhtenyésztés virágzó. — Erdejök felette szép. — Halászatjuk jövedelmes a Dunában. F. u. a kamara, s feje egy uradalomnak. — Német-Palánka határán van 77 urbéri, 4 6/8 szabad telek után 2512 hold szántó, 2181 h. beltelek és rét, 1271 h. legelő, 148 hold szőlő, 2457 h. uradalmi tölgyes erdő, 500 h. nádas, 627 h. mocsár, 319 h. közutak, össz. 16,015 h. 1100 □ ölével. Uj-Palánka határa 7400 hold, mellyből 49 4/8 urbéri, 1 4/8 szabad telek után 1836 h. szántó, 1190 h. beltelek és rét, 616 h. legelő, 62 hold szőlő, 2140 h. uradalmi tölgyes erdő, 1134 nádas, 312 h. mocsár, 110 h. utak. — Ó-Palánka határa 17,208 hold, mellyből 158 2/8 urbéri, 4 szabad telek után van 5192 h. szántó, 4165 h. beltelek és rét, 3162 h. legelő, 174 h. szőlő, 658 h. uradalmi föld, 956 h. uradalmi tölgyes erdő, 129 hold lágyfa erdő, 1236 h. nádas, 1043 h. mocsár, 493 hold utak.

Palánka, falu, s külvárosa Munkácsnak, Bereg-Ugocsa vmegyében.

Palánka, puszta, Tolna vmegyében, Agárd mellett.

Palást, magyar falu, Honth v.-megyében, a Korpona völgyében, ut. p. Ipoly-Ságtól északra 2 mfd., 1044 kath., 96 evang. lak. Kath. paroch. templom. Rétje, erdeje, legelője igen sok, s azért sok juhot tenyészt. Bora becses. F. u. a Palásty nemzetség s m t.

Palatiucza, puszta, Tolna v.-megyében, Mőcsény faluhoz tartozik.

Palaznak, magyar falu, Zala vmegyében, a Balaton mellékén, ut. post. Veszprém: 93 kath., 90 reform. lak. Balatonra fekvő szép szőlőhegyén kemény állandó bor terem. F. u. a veszprémi káptalan.

Digitized by Google

Pálcza (Tornyos), magyar falu, Szabolcs vgyében, Ormezőhöz nyugotra ½ órányira, 121 romai, 491 g. kath., 988 ref., 43 zsidó lak., ref. és görög kath. anyaszentegyházzal. Határa minden gabonát gazdagon terem; erdeje felette szép; van 11⅛ első osztálybeli egész telke. F. u. gr. Forgács. Ut. p Berkesz.

Páld, tót falu, Poson vgyében, a Gidra patakjánál, Puszta-Födémeshez ½ óra. Táplál 421 kath. lakost. Határa bő, termékeny; rétje kétszer kaszálható; legelője elég; az uraság juhnyája szép. Ut. p. Cseklész.

Páld, magyar falu, Honth vgyében, Esztergom, most Komárom vmegye szélén, 309 kath. lak. Kövér rétek. Jó dohány termesztés. F. u. a primás. Ut. p. Kéménd.

Pálé, német falu, Baranya vmegyében, a Mecsekháton, ut. p. Pécs, 182 kath. lak. Határa 170 hold, mellyből urbéri beltelek 12, majorsági beltelek 4, szántóföld 75, rét 13, erdő 20, szőlő 46 hold. F. u. Cziner család.

Pálfa, magyar falu, Vas vgyében, Jánosháza mellett, 182 kath, 240 ev. lak., iskolával. F. u többen.

Pálfa, magyar falu, Tolna vmegyében, Simontornyához 1 órányira, ut. p. N.-Dorog. Lakja 450 kath., 700 ref., 213 ágostai, kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa első osztálybeli; hires dohányt termeszt. F. u. gr. Apponyi József.

Pálfala, tót falu, Borsod vmegyében. a Sajó vize partján, egy part oldalában, s alatta terülő lapályon. — Lakosai tisztán tótok, s bár e falu Miskolcztól 1 órai távolságra van, magyarosodni nemakarnak. Határkiterjedése 1486¾ hold, még pedig beltelek 35, szántóföld 982, rét 262, legelő 203¼, utak, használatlan helyek 90¾, szőlő 69 hold. Ezekből majorsági beltelek ¼, rét 10¼, legelő 5¾, szőlő 69, haszonvehetlen 2¾, összesen 88 hold. Urbériség: beltelek 34⅜ urbéri telek és 38 zsellérlak számára 34 hold, szántóföld 934¼, rét 233, legelő 197½, haszonvehetlen 88 hold. Egyházi: beltelek ¾, szántóföld 48½, rét 18¾ hold. A földek jó helyen fekvők, könnyen mivelhetők, s termékenyek, legjobban megtermik a gabonát. Az állattenyésztés a marhára nézve jó lábon áll. A lakosok száma összesen 541, vallásukra nézve van romai kath. 21, görög kath. 516, anyaegyházzal, zsidó 5. Nemes 2, telkes polgár 78, házas zsellér 35, lakó 6. A Sajó a helység alatt folyik el. F. u. gr. Keglevich János.

Pálfalu, magyar falu, Szathmár vármegyében, a Szamos mellett, igen közel Szathmárhoz: 15 romai, 27 g. kath., 114 ref. lak. Határa igen jó, tölgyes erdeje van. F. u. nagyobb részben gr. Teleki, s még Peley s m.

Pálfalva, magyar falu, Gömör vmegyében, Jánosi szomszédságában: 64 kath., 281 ref. lak. F. u. többen. Ut. p. Tornalja.

Pálfalva (Pavlova Vess), tót falu, Liptó vmegyében, 330 kath., 202 evang. lak. Meglehetős föld, szép erdő. Lakosai sok sört, pálinkát főznek, s az alsó vidékre fuvarba járnak. F. u. a kamara. Ut. p. Okolicsna.

Pálfalva (Volovicza), orosz f., Beregh vmegyében, Komlóshoz közel: 167 gör. kath. lak. Határa dombos és közép termékenységü. F. u. Komlósy. Ut. p. Nyiresfalva.

Alsó- és Felső-Pálfalva, két részre osztott megnépesitett magyar puszta, Nógrád vmegyében, az első 150, a másik 263 kath. lak. Határa együtt használtatik; földei főkép a meredekebb helyeken javitást kivánnak; rétjei jók. F. u. Bornemissza, Komjáthi, Bap, Okolicsányi stb. örök. Ut. p. Szakál.

Sajó-Pálfalva, orosz f., Borsod vgyében, ut. p. Miskolcz: 608 g.,

Digitized by Google

30 romai kath. lak., görög anyatemplommal. Róna határát a Sajó árvize rongálja. Van 784 hold szántóföldje, 664 h. rétje és legelője, 43 hold szőlője. F. u. gr. Szirmay.

Pálföldje, magyar falu, Zemplén vmegyében, Zemplénhez közel, a Bodrogközben: 37 kath., 113 ref., 9 zsidó lak.; 186 hold szántófölddel, erdővel. F. u. gr. Klobusiczky. Ut. p. Ujhely.

Pálffyszeg, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Egerszegtől délre 2 órányira, 68 kath., 150 ref. lak. F. u. a Pálffy, Egyed és a régi Millej nemzetség örökösei.

Pálháza, magyar falu, Abauj vmegyében: 118 rom. kath., 103 g. kath., 145 ref., 3 zsidó lak. Ref. szentegyház. F. u. többen.

Pálháza, puszta, Zala vgyében, Belső-Sárd és Gáborjánháza közt.

Kis- és Nagy-Páli, 2 magyar falu, Zala vármegyében, Vas vmegye szélén, Egervár mellett, ut. p. Egerszeg, 513 kath. lak. F. u. gr. Festetics Tasziló.

Páli, róv a Dráván, Baranya vmegyében. A stájerek itt szoktak kikötni talphajóikkal. A siklósi uradalomhoz tartozik.

Palin, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. Nagy-Kanizsához ½ órányira, 258 kath. lak. Törzsökhelye az igen régi Inkey családnak. E helység birtokosa Inkey János cs. kir. kamarás ur, az itteni posványokat nagy költséggel kiszárittatván, ott, hol régen csak béka porongyok tanyáztak, most juhokkal, marhákkal ellepett szép legelőt, virágzó réteket, s egy szép angolkertet láthatni. Van itt egy uraságí kastély is.

Palina, vindus falu, Zala vgyében, a bellatinczi uradalomban, 982 kath. lak.

Tisza-Palkonya, magyar f., Borsod vármegyében, a Tisza mellett, Miskolcztól 2/16, Polgártól 9/16 állomásra, Paraszt-Bikk, Nemes-Bikk, Kisfalud, Polgár (Heves megyében), és Oszlár helységektől környezve. Használatalatti földe 5395 hold, s ebből 1671¼ h. szántóföld, 3723¾ h. rét s legelő. Felszabadult jobbágy telke 36½. Földe gazdag termékenységü, de áradások által gyakran rongáltatik. Lakosa van 1379, ebből 498 r. kath., 22 görög kath., 836 reform., 23 zsidó, van reform. és romai kath. anyaegyház, az utóbbihoz Szederkény, s F.-Oszlár fiókegyházak is tartozván. Halászata van a Tiszában. F. u. az egri káptalan.

Palkonya, magyar falu, Zala vármegyében, ut. post. Hahót, 120 kath. lak.

Dráva-Palkonya, magyar falu, Baranya vármegyében, a siklósi uradalomban, ut. p. Siklós. Lakja 720 reform., 50 romai kath., reform. anyatemplommal. Róna határa igen termékeny; sok kukoriczát és szilvát terem. Sertéstenyésztése virágzó. Jövedelmes halászat a Drávában.

Német-Palkonya, német f., Baranya vmegyében, a siklósi hegylánczalatt, szép vidéken, ut. p. Siklóshoz 1 óra: 360 kath. lak., kik híres vörös bort termesztenek. Kath. fiók templom. F. u. gr. Batthyáni Iván.

Palladics, népes puszta, Post-Solt vármegyében, a Tisza mellett, Szolnokhoz délre: 450 kath. lak. F. u. az abonyi közbirtokosok. — Határa híres jóságu szántóföldekből és rétekből áll, s lehet mintegy 3000 hold.

Pallag, puszta, Hont vmegyében, Egegh fil. 7 kath. lak.

Kós-Pallag, és Rózsa-Pallag, lásd a K. és R betükben.

Palló, magyar falu, Ungh vmegyében, Dobó-Ruszkához 1 órányira: 28 kath., 150 g. kath., 373 ref., 28 zsidó lak. F. u. a kamara, Orosz, Berzeviczy. Ut. p. Ungvár.

Digitized by Google

Palocsa Plavec, tót m. v., Sáros vmegyében, a Poprád mellett, melly itt hajózható, Szebenhez északnyugotra 2¼ mfdnyire: 984 kath., 2 evang., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Fürész- és lisztmalom. Sovány szántóföld. Fenyves erdő. A várossal átellenben a Poprád jobb partján egy hegyen láthatni régi várát, melly most is lakható állapotban van. F. u. b. Palocsay-Horváth. Ut. p. Ó-Lubló.

Palocz, puszta, Poson vmegyében, Taksony filial., 8 kath. lak.

Palócz, magyar-orosz-tót m. v. Ungh vmegyében, Nagy-Kaposhoz északra 1 mfdnyire: 1079 romai, 251 g. kath., 4 evang., 43 ref., 50 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély szép kerttel, sörház; számos gazdasági épületek. Tágas és gazdag határa mindent jól megterem; tava, erdeje van. F. u. nagyobb részt gr. Barkóczy János, aztán Horváth. U. p. Ungvár.

Palojta (Alsó), Dolne Plachtincze, tót falu, Honth vármegyében; Nógrád vmegye szélén: 774 kath., 5 evang. lak Kath. paroch. templom. Földje javitást kiván. Bort és gyümölcsöt termeszt. Savanyuviz forrás. F. u. a rosnyói káptalan. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Palojta (Felső), tót falu, Honth vmegyében, 48 kath., 275 evang. lak. F. u. többen.

Palojta (Közép), tót falu, Honth vmegyében, 37 kath., 660 evang. lak., evangelikus anyatemplom. Soványacska föld; sok erdő. F. u. többen. Ut. p. B. Gyarmat.

Pálos, puszta, a jászságbeli Kisér város birja. s fekszik Kis-Kunságban, közel Majsához.

Palota, magyar falu, Pest vármegyében, Pesthez északra 1 mfd. 682 katholikus 295 evang., 564 ref. lak. Kath., evang., ref. szentegyház. Földei nagy kiterjedésüek; de nagyobb részt homokosak; tágas legelője sok szarvasmarhát, lovat táplál. Halászatja a Dunában meglehetős, s itt szigetje is van; bort termeszt. F. u. gr. Károlyi István. A Duna mellett fekvő Káposztás-Megyer puszta ide tartozik. Van a helységnek 57 egész urbéri telke.

Palota, orosz falu, Zemplén v.-megyében, a gallicziai határszélen: 550 g. kath, 9 zsidó lak., 1152 hold szántóföldel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Komarnyik.

Palota, régi nevezetes magyar m. v. Veszpróm vmegyében, a budaveszprémi ország- és postautban, saját postahivatallal s váltással Fejérvár és Veszpróm közt, magas dombra épülve. Lakja 3500 kath., 1238 ref., 1413 ágostai, 280 héber, s mindenik vallásfelekezetnek helyben van imaháza és papja. Utczái elég tágasak, s meglehetős épületeket mutathat. Határa dél-nyugotról apró köves, úgy hogy az eke mindig köveket forgat fel, mindazáltal a tisztabuzát igen szereti, s ez igen sikeres. Szőlőhegye jókora, s jó állandó bort terem. Erdeje van, mellyben sürü bokrok közt láthatni Puszta-Palotának omladékait, melly hajdan Corvin Mátyásnak vadászkastélya vala. A város régen szép szabadságokkal birt, s még 1848 előtt is a Zichy grófi családnak bizonyos summa pénzt fizetett, s földjeit dézma nélkül használta. Birtokosa az emlitett család, s ennek két ága közt oszolván fel, kastély is kettő van itt. Az egyik egy felemelkedett halmon, honnan szép kilátás esik a Sárrét gazdag lapályaira, gróf Zichy Istváné. A másik lentebb esik s gr. Zichy Miklós birja. Ez hajdan vár volt, 4 szegletre épülve, mellynek mind a 4 szegletén egy vastag torony állott. Épitőjének Ujlaky Miklóst tartják. E százados, régi alakjában megtartott vár-

Digitized by Google

kastély, különös hatással van a szemlélőre. Palotától nyugotra 1 órányira épen a postautban esik a Kikiritó, vagy Kökörütó, melly hajdan hihetőleg halastó lehetett. A tó helye már ma egészen rét, de nem a legjobb szénát adja. Kerülete lehetett $^1/_4$ mértföld.

Palota, magyar falu, Csanád v.-megyében, Makóhoz keletre 3 órányira: 3975 kath., 10 n. e. óhitü, 26 zsidó lak., kath. paroch. templommal, uradalmi épülettel, nagy vendégfogadóval, s nevezetes ló- marha-juh és sertéstenyésztéssel. Határa igen tágas, s minden gabona nemet gazdagon terem. A kath. plébános gyümölcsös kertje említést érdemel. F. u. a kamara. Ut. p. Tót-Komlós.

Palota, Uj-Palota, német f., Bihar vmegyében, szép rónaságon, Váradhoz 1 mfdnyire, 433 kath. sváb lakossal, kik azokban a magyar nyelvet is jól beszélik. Szép kath. paroch. templom. Határa 1283 hold, mellyből 517 h. szántó, 216 h. rét, 100 hold legelő; erdő nincs. Urbériség 733 h., majorság 450 h., a legelő közös. Földe mindent gazdagon terem; lakosai szép lovakat nevelnek. Hátárában folyik a Sebes-Körös, és a Pecze. Az elsőn van egy hatkövü s 2000 köből gabonát jövedelmező malom; a Peczén pedig egy 250 v. f. jövedelmü gubakalló. Birja: gr. Frimont Béla.

Ó-Palota, puszta, Bihar vmegyében, az uj-palotai határhoz tartozik, vizimalommal, sörházzal, s ugyancsak gr. Frimont Béla birja.

Palotás, magyar falu, Nógrád vmegyében, részint lapályos, részint dombos helyen, Apcz, Szántó, Hihalom, Dengeleg, Bágyon, Szarvasgede határaitól környezve, ut. p. Hatvanhoz $1^3/_4$ órányira. Határa 1846-ban tagosittatván, tett $3860^{15}/_{100}$ holdat; mellyből majorsági beltelek $5^{82}/$ h., szántóföld $1114^{76}/$, rét $53^1/$, erdő $947^{73}/_{100}$ hold. Urbéri beltelek $70^{89}/$, zsellérekó $1^{91}/$, szántóföld 737, rét $231^{11}/$, legelő 201, lóherés 67, fáizás-váltság 67, zsellérí legelő és fáizás-váltság $27^{50}/_{100}$ hold. Egyházi és községi beltelek $4^{33}/$, szántóföld $142^{26}/$, rét $114^{50}/$, legelő 26 hold. Dézmás szőlő $58^{80}/_{100}$ hold. Földje fekete ritka agyag, melly középszerüen termi a rozsot, árpát, kukoriczát és zabot. Népessége 642 r. kath., 2 zsidó, kik közt 58 telkes gazda, 20 házas zsellér, 4 lakó, 2 mesterember. Kath. paroch. templom. Határát Buják patak nedvesiti, s annyira megárad néha, hogy házakat dönt. Birja h. Eszterházy, s a bujáki uradalomhoz tartozik.

Páltelek, puszta, Veszprém vmegyében, Nagy-Dém mellett.

Kis-Palugya (Pauluska), tót falu, Liptó vmegyében, 165 kath., 669 evang., 6 zsidó lak.; derék kastély, fürészmalmok. F. u. Palugyai nemz. Ut. p. Berthelenfalva.

Nagy-Palugya, tót falu, Liptó vgyében, 26 kath., 554 ev. lak., ev. anya, és filial kath. sz. egyházak. — Erdeje igen szép, mellyben különösen sok hársfát szemlélhetni. Lakosai cserépedényt égetnek. — Fürészmalmok. F. u. Plathy családbeliek. Ut. p. Berthelen falva.

Pál-Vágás, lásd Vágás falu, Sáros vmegyében.

Pályi, magyar falu, Sompron vmegyében, a Rábaközben, Sopronhoz 7, ut. postájához Kspuvárhoz 2 mfdnyire. Lakja 1109 r. kath., 4 zsidó. Kath. paroch. templom. Róna határa 4512 hold, mellyből 782 h. erdő s legelő, a többi szántóföld. Urbériség $50^1/_8$ telek után $1782^3/_4$ h. szántó és 782 h. erdő s legelő; a többi majorság. Öntéses földje mindent jól megterem. Folyóvize az öreg Rába. F. u. a pápóczi prépostság.

Digitized by Google

Pályi (Ó), magyar-orosz falu, Szathmár vmegyében, Máté-Szalkához 1 órányira: 73 romai, 714 gör. kath., 316 ref., 35 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal. Határa homokdombos és völgyes, sok helyt forrásos, egyébiránt bőven terem rozsot, buzát, kukoriczát, kendert, burgonyát sat. — Rétje, legelője elég; sok marhát és sertést tart. F. u. a nemes Telcki, Ujfalusy nemzetségek, Reviczky, Bogcha, s m. t. Ut. p. Vásáros-Namény.

Hegyköz-Pályi, magyar falu, Bihar vmegyében, Váradhoz fél órányira, egy hegytetőn, 8 kath., 988 ref., 22 zsidó, 23 óhitű lak., ref. tornyos szentegyházzal, több csinos uri lakkal. Határa 3200 hold, mellynek nagy része hires fejér bort termő szőlőhegyből áll; szántóföldei kevesek s többnyire irtásokból állnak; szénája és fája is szűken. Vize a Kösmő pataka. Birják: Ilosvai örökösök, Szilágyi Lajos tömege, Szilágyi Imre, Köncs Pál, Vecsey, Jármy, Derecskey, Zsoldos, stb.

Hosszu-Pályi, magyar falu, Bihar vmegyében, Debreczenhez 2 mfdnyire, homokos, erdős rónaságon; posta helyben. Lakja 1560 reform., 380 rom. kath., 280 g. kath., 12 zsidó. Egy nagy tornyos reform., és két kisebb romai és görög anyatemplom. Határa Fejértó pusztával együtt 19,000 hold, mellyből szántó 10,000 h. (800 urb. és 9200 majors), legelő 2000 h., kaszáló 5000 hold, (4600 h. majorság, 400 h. urbér), erdő 2000 hold. A föld minősége fekete és sárga homok; leginkább terem rozsot, kukoriczát, zabot, igen sok burgonyát és dinnyét; de tisztabuzája is szép, kevesebb mennyiségben. Szarvasmarhája és sertése jeles. Erdejének jó része gyönyörü szálas fákból áll. Folyója nincs, hanem Fehértó pusztán van egy nagy Széktó, mellynek vize köszvény ellen hatalmas gyógyszer; s azért itt fördőházak levén, messze vidékről meglátogattatnak, csakhogy Konyárító neve alatt ismeretesek, de mint láthatjuk hibásan. Erdejében is van egy földvár, melly még most is roppant erősségnek látszik. A Monostor-Pályi határszélben pedig egy kolostor kődarabjai maiglan láthatók. Birtokosok: legnagyobb részben gr. Zichy Ferencz; aztán a Tihanyi család, Bónis Ferencz örökösei, Bernáth Lajos, Szártóry Nathanael örök., Horváth Pál, Farkas Károly.

Monostor-Pályi, magyar f., Bihar vmegyében, Debreczenhez 2 mfdnyire, homokos térségen, ut. p. Hosszu-Pályi. Népessége 1020 lélek, kik 85 zsidót és 50 g. katholikust kivéve, mindnyájan reformatusok, anyatemplommal, csinos uri házakkal. Határa mintegy 9000 h., mellyből 5000 hold szántó és kaszálló, 3000 hold erdő, 1000 hold nádas rét vagy szőlőskert. Ezekből urbéri föld csak 372 hold. Legelő különösen nincs, csak az ugarokat használják. Földje részint sílány homok, részint vizjárta lapos, ugy hogy alig lehet 1000 holdra tenni a jó használható földet, melly azonban szép rozsot, kukoriczát, zabot terem. Birtokosai: Tihanyi család, Bernáth Lajos, Simay István, Szartóry Lajos, Váry József, Tóth Dániel. Holkó Sámuel, Thuolt József, Paksi-Kiss örökösök, Kovács László, Szunyog Dániel, Molnár János, Klobusiczky András, Csengeri Lajos, Székely János, Debreczeni Mihály, Bagosi József, Horváth Anna kisasszony.

Pályin, magyar falu, Ungh vmegyében, ut. p. Nagy-Mihályhoz délre 2 órányira: 162 romai, 10 g. kath., 460 ref., 90 zsidó lak. Reform. anyaszentegyház. Synagoga. Sok és jó rét a Laborcza mentiben. Termékeny róna határ. F. u. b. Vécsey, gr. Barkó-

Digitized by Google

czy, Köröskényi, Héthy, Vásárhelyi, Molnár, Papanek s m.

Pamlény, magyar falu, Abauj vmegyében, Krasznik-Vajdához $^1/_4$ órányira: 199 kath., 195 ref., 10 zsidó lak. Ref. szentegyház. F. u. többen. Ut. p. Forró.

Pamuk, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Öreg-Lakhoz $^3/_4$ óra, 372 kath. lak.

Pan (Panyo), vegyes magyar-tót falu, Nyitra vmegyében, ut. p. Verebélyhez egy mfdnyire: 663 kath., 41 zsidó lak. F. u. többen.

Pananócz, vindus falu, Vas vmegyében, ut. p. Radkersburg, 435 evang. lak. Közbirtokosoké.

Panáth (Uj) német falu, Arad vmegyében, Aradhoz észak-keletre $1^1/_4$ mfdnyire: 1100 kath. lak., paroch. templommal. Határa róna és igen termékeny; lakosai sok dohányt és szép buzát termesztenek; jó lovakat tartanak.

Pánd, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Pilishez északra 1 mfd. 106 kath., 14 evang., 1037 ref., 8 zsidó lak. Ref. anyaekklésia. Határa mindent jól megterem, bora középszerü; erdeje derék; F. u. Szilassy és Gyürki nemzetség. Ut. p. Irsa. Van $32^{24}/_{32}$ egész urbéri telke.

Pandur, puszta sziget, Pest-Solt vmegyében, Baja és Szeremle közt, erdőből és nádlórétekből áll, a kalocsai érseké.

Panith-Uza, magyar falu, Gömör vmegyében, ut. p. Rimaszombathoz keletre 1 mfd. 154 kath., 498 ref., 87 evang. lak. Kath. és ref. anyatemplom. Földei síkon feküsznek, s bőtermékenységüek; a határ dombosabb részét szőlők s erdők foglalják el. F. u. többen.

Pankász, magyar falu, Vas v.-megyében, ut. p. Zala-Lövő, 238 ref., 50 kath. lak. Birja gr. Batthyáni, s m.

Pankota, igen szép és tágas puszta, Bihar vmegyében, Inánd mellett, jeles gazdálkodással finom birka tenyésztéssel. Egy kis darab szőlője is van. Birja gr. Csáky Károly özvegye.

Pankota, egy regényes vidéken fekvő mezőváros, Arad vmegyében, Aradhoz keletészakra $3^1/_2$ mfd., 3011 lak., kik közt 1196 magyar és német kath., 263 magyar ref., 25 magyar ágostai, 1527 oláh nem egyesült óhitü, kath., ref., és óhitü anyatemplomokkal. Határa 9477 hold, mellyből szántó 5000 hold, rét 477 hold, közös legelő 2000 hold, szőlőhegy 2000 hold. Urbériség 8872, majorság 1605 $^3/_8$ hold. Földje gyönyörü tiszta buzát, szőlőhegye hires bort terem. Határán keresztül megy a József nádor malomcsatorna. Régi apátságának egy hegyoldalban ma csak romjai láthatók, melly 1217-ben már fenállott, de minő szerzetesekké lehetett, nem tudhatni. Van egy nevezetes szeszgyára, mellynek diszét egy ugrókut emeli, mellynek vizsugára másfél öles és minden 24 órában 1500 akó vizet szolgáltat. Országos vásárt 4-et tart; hetivásárok pedig szombaton vannak, mellyeket az erdélyi gabonavásárlók élénken látogatják. Birja a várost b. Ditrich József.

Pánth, puszta, Bihar vmegyében, Marcziháza alatt a Korhány partján. Jeles és termékeny puszta. Birja Blaskovics.

Pány, Panowczc, tót-magyar falu, Abauj vgyében, ut. p. Kassához nyugotra $2^1/_2$ mfdnyire: 815 katholikus, 21 evangelikus, 86 reformatus, 74 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ref. szentegyház. Van itt egy mesterségesen készült tó, melly malmot hajt; sok erdő, nagy pálinka égetés. F. u. Szirmay, Lánczy, Puky nemzetségek.

Panyit, (Sajó) magyar falu, Gömör vmegyében, a Sajó mellett, Gö-

Digitized by Google

mörhöz északra egy órányira: 142 kath., 525 evang., 17 ref. lak. Evang. anyatemplom, s jó karban levő oskola, mellyet magyar nyelv kedveért vidékiek is megkeresnek. Határa első osztálybeli. F. u. többen. Ut. p. Tornalja.

Pányok, magyar falu, Abauj vmegyében, ut. p. Kassához délre 2½ mfd., közel a Hernádhoz: 51 kath., 360 ref., 12 zsidó lak. Dombos, völgyes határa meglehetős volna, de ⅓ sovány; erdeje elég. Ref. anya szentegyház. F. u. Zombory, Bónis, Kazinczy, Komáromy, Balogh, b. Perényi.

Panyola, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett, közel a Tiszához: 8 kath., 920 ref., 23 zsidó lak., ref. anyatemplommal, termékeny szántóföldekkel és rétekkel. F. u. a Kállay nemzetség. Ut. p. Vasáros-Namény.

Pap, csinos és rendbeszedett magyar falu, Szabolcs vmegyében, Kisvárdához ⅛ órányira, ut. p. Berkesz. Határát homokdombok és azok közt fekvő lapályok, részint víz fedi. 1841-ben történvén a tagosítás a 10 telket bíró 24 gazdának és 50 zsellérnek 320 hold föld adatott ki, még pedig kinek-kinek egy tagban, s már is több gazda luczernát termeszt, s marháját istállón tartja szembetünő nagy haszonnal. A határ kiterjedése 3691 h., melly a fenérinjett urbériségct, továbbá 80 hold dézmás szőlöskertet kivéve mind majorsági birtok, s ez ismét b. Horváth 40 holdnyi erdejét kivéve, mind szántóföld. Népessége 80 házban 571 lélek, kik közt 465 reform., 20 romai, 48 görög kath., 40 héber. Ref. anyatemplom. Birják a helységet báró Horváth János, kinek, maga is itt lakván, csinos lakháza és 35 köblös szeszgyára van; továbbá Erős György, Szögyényi Józsefnő, Orosz és Czikó örökösök, Mervay. Báró Horváth és Erős György sok finom birkát tenyésztetnek.

Pápa, puszta, Somogy vmegyében, Szentkirály mellett.

Pápa, régi nevezetes város, Veszprém vmegyében, Györtől délre 2, s Veszprémtől nyugot-északnak szinte 2 postaállomásra, kies térségen. E város kiváltságait II. Ulászló 1514-ben ujakkal bővítette, 500 pápai polgárnak azon vitézségéért, mellyet a Dózsa hadainak Veszprém és Fejérvár közt pusztító maradványa legyőzésében kitüntettek. Utczái tágosak, s nagyobb részt kövezettek. Csinos rendben épült házai közül több szép magánépületeket láthatni, de legnagyobb ékességére szolgál még is az uraság vára, egy szép és sokféle kül és belföldi növényekkel s 60 ölnyi üvegházzal diszes kerttel együtt; a roppant kath. paroch. szentegyház, melly az egész környéken legszebb. Építtette ezt gr. Eszterházy Károly egri püspök, s belől a falak mintegy 2 öl magasságra vörös márvánnyal vannak beborítva; a boltozat festései, valamint a fő oltáron levő kép is mesteri kezekre mutatnak; magasan felnyuló 2 tornyairól 1809-ben földrengés miatt a keresztek lecsvén, 1833-ban nyertek ujabbakat. Van itt egy irgalmas szerzetbeli kórház és templom, ferenczi kolostor és szentegyház, egy reform., és 1 evang. anyatemplom, 2 nagy sinagóga, egy nagy polgári, egy izraelita, s egy nő-kórház, mellybe beteg szolgálók s más asszonyok is felvétetnek, s mellyet özv. Csúzy Gáspárnő alapitott, és gr. Eszterházy Miklósnő bőkezüsége szép virágzásba hozott, Zsoldos János akkori első megyés orvos fáradhatlan szorgalma által; intézet tébolyodtak és veszett állatok által megmart szerencsétlenek számára; virágzó reform. collegium, kath. és izraelita polgári iskolák. Az itt volt kath. kis gymnasium, mellyben

Digitized by Google

a benedekiek templomjukhoz ragasztott derék épületben tanitottak, megmaradand-e az ujiskolai rendezés szerint? nem tudhatni. Postahivatal és 5 vendégfogadó. A piacz és a főbb utcza éjjel lámpákkal világittatik; s a város körül szép árnyékos sétahelyek és mulatókertek vannak. Népessége 16183 lélek, kik 1728 reformatust, 513 ágostait, 2714 izraelitát kivéve, romai katholikusok; nyelvet illetőleg magyarok; s élnek főleg kézmüvekből, kereskedésből, kevesbbé földmüvelésből. Kézmüvesei közel 1000 számmal vannak a műipar csaknem minden ágából, s köztök többen meglepő ügyességet és szorgalmat fejtenek ki, s nem csak a környéket, hanem vásárokra járván, a szomszéd megyék közelebbi vidékeit is ellátják készitményeikkel. Vannak több gyárai is. Egy finom posztó s gyapju szövet gyára. Ezen kivül 5 posztós 17 legénynyel még 280 mázsa gyapjut gyárt fel. Fejér szürposztóval pedig számos csapói látják el a közönséget. Továbbá van itt egy köedénygyár, Mayer György a fentebbi posztógyár tulajdonosa birtokában. Egy nagyobb, s egy kisebbszerü pipagyár, egy nagy forgalmu szivargyár, papirosmalom és enyvgyár. Műtakácsai jeles damaszkszöveteket, festői pédig évenkint 5200 vég kelmét gyártanak. Végre a pápai irhások által készitett kesztyübőröket, s a könyvnyomdát emlitem meg. Országos és hetivásárai élénkek, s a számos izraeliták nyers termékekkel nevezetes kereskedést folytatnak. Van egy jól rendezett könyvkereskedése is, mi hazánkban ritkaság. A város nagy részét körül fogó Tapolcza vizén több liszt- és kalló malmai vannak, és egy csinosan épitett fördőház. Örökös ura Pápának, s a hozzá tartozó uradalomnak gr. Eszterházy Miklós; de bizonyos szerződésnél fogva még 18 évig Eszterházy József, Mihály és Károly grófok birandják.

Papd, puszta Tolna vmegyében, Tevel és Mucsi közt.

Papegyháza, puszta, Szabolcs vmegyében, Ujvároshoz közel délre, birja Debreczen városa.

Papfalva, tót falu, Poson vmegyében, Ivánkához 1 fertály órányira: 276 kath., 3 evang. lak., vendégfogadóval, erdővel, juhtenyésztéssel. F. u. a posoni káptalan. Ut. p. Posonhoz 1 óra.

Papfalva, Dyilok, orosz falu, Beregh vmegyében, ut. p. Munkácshoz keletre $1^1/_2$ mfdre: 246 g. kath., 3 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Dombos határa soványas. F. u. gr. Schönborn.

Papfalva, oláhul Popesd, oláh falu, Bihar vmegyében a Rézalján, hegyek közt szép lapályos helyen, Margitához, melly utolsó postája, 2 mfdnyire, 420 g. kath. lak., kik mindnyájan földes gazdák $8^6/_8$ egész urbéri telek után. Gör. kath. anyatemplom. Határa 3700 hold, mellyből szántó 1000 hold, kaszálló 500, erdő 2000, szőlő 200 hold. Földje ha jól miveltetik mindent megterem, de leginkább kukoriczát, zabot és kevés kétszerest vetnek; szénája jó, szilvája sok; a helységben van egy tiszta patakja, s ugyan a határban Bisztra vize, mellyben van 3 kövümalma. s egy gubakalló, mellyet debreczeniek használnak. Birtokosa: Fráter Mihály.

Papi (Csonka), magyar falu, Beregh vmegyében, Kászonyhoz 1 órányira; 12 r. kath., 8 g. kath., 615 ref. lak. Ref. anya sz. egyház. Termékeny gazdag határ; fa, széna elég. F. u. Lónyay, Bárczy családok. Ut. p. Beregszász.

Papi-Márok, magyar falu, Beregh vmegyében, a Tiszaháton, 480 ref. lak., s anyatemplommal. Többeké. Ut. p. Beregszász.

Digitized by Google

Héjő-Papi, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1^{10}/_{16}$ állomásra, az országos történetű Muhi, Bába, P. Bik, Igriczi, Szalonta határai közt fekvő róna vidéken. A régi ugyanezen nevű falu 1660 körül egészen elpusztulván, melly homokdombon feküdt; az uj telepedés a Hejő nevezetű mocsáros folyam, — melly a Miskolcz alatt fekvő tapolczai fürdő meleg forrásából fakad, — jobbpartjan fekszik, mellyet is 1700-dik évben deczemb. 19-kén költ királyi uj adománynál fogva birtokba jött nehány ónodi adományosok a Tapolcza fürdőből jövő Héjó folyam partján épitettek. Határterjedelme 1994 hold, mellyből 36 telek után beltelek 105, szántóföld 1296, kaszálló 468, legelő 80 hold, 45 hold használatlan. Egyébiránt az egész nemesi birtok. Szántóföldje homokos, kavicscsal vegyített termékeny föld, buzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, káposztát bőven terem. Réte s legelője a Hejő folyam szabályozatlansága miatt, lápos mocsárokkal teritve van s e miatt mételyes, szarvasmarha és juhtenyésztésre nagy vigyázattal használható. Szarvasmarhát, lovat, sertést, birkát, juhokat csak közönséges fajúkat, lúdat, pujkát s egyéb apró marhát számtalant tenyészt. Lakosainak száma 1016, ebből férfi 496, nő 521, mind magyar nyelven beszélnek. Vallást illetőleg r. katholikus van 31, reformatus 974, izraelita 11, mestermber 34 u. m. 2 czéhes és 1 kontár kovács, 2 szűcs, 4 szabó, 2 kerékgyártó, 3 ács, 1 takács, 5 nádkötő, 5 falrakó mind kontárok, 1 czéhes molnár és 8 csizmadia kontár. Telkes jobbágy és zsellérek nincsenek. Kitünő épülete egyedül a jóizlésü toronnyal ellátott reformata egyház, oskolája a népnevelésnek czélszerű; olvasni, irni minden lakosa tud a helységnek. A belső közigazgatás évenkint választatni szokott hadnagy és nemes hitesekkel a lehető legjobban rendezve van, kik az évenkinti közjöved lmekből az anyaegyház, és iskolak jólétére tetemes pénzösszeget forditanak, ezenkivül fa és kőhidjaikat ezen pénzforrásaikból czélszerüen fentartják. Több birtokosok: Bakó, Balog, Bizony, Bordás, Czakó, Czeglédi, Horváth, Illési, Joczik, Körösi, Kún, Kürthi, Lipcsei, Molnár, Nyilas, Palóczi, Papszász, Ráczkevi, Rácsok, Solyom, Szabó, Szathmári, Szentimrei, Szerdahelyi, Szikszai, Szilvási, Sütő, Szűcs, Tolvaj, Papi, Tarjányi Tóth, Veres, Virág, Visolyi nemes családok.

Papina, tót falu, Zemplén vmegyében, de 1330-ban már mezőváros volt, ut. p. Homonnához északra 3 mfdnyire: 810 romai, 48 g. kath., 28 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Szántóföldje 1819 hold; erdeje, malma van. F. u. Ocskay.

Papkeszi, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Séd vize mellett, ut. p. Veszprém. 728 ref., 63 kath. lak., ref. anyatemplommal. Egész határa szép rónán fekszik, de a helység egy része lassan emelkedő halmon épült, másik része pedig lapályban, honnan sokat szenved az árvizektől. Erdeje igen szép; szántóföldei kövérek; szőlője nincs; rétje kevés, s annak is egy része kopár; malmai jók és hiresek, ugy hogy Külső Somogy többnyire itt őrleti gabonáját. Nevezetes a határban egy földvár, melly 1644 körül az erdélyi hadak által hányatott. A hol Rákóczy tábora feküdt, ott most az uraságnak nagy birkamajorja és szép magháza van. A ref. gyülekezet levéltárában találtatik a fejérvári basának egy paplak ujitást megengedő levele. Birja gr. Zichy Miklós.

Papmező, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 2 mfd., völgyes

Digitized by Google

helyen, 300 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 150 h. szántó, 42 hold rét, 20 hold legelő földdel, mind urbériség. A helység közepén egy régi vár romjai most is szemlélhetők. Birja Mezey Ferencz.

Papócs, tót falu, Gömör vmegyében, ut. p. Rimaszombathoz 1½ mfdnyire: 7 kath., 232 evang. lak. Határa kicsiny de termékeny; rétje, erdeje van. F. u. többen.

Pápócz, magyar m. v. Vas vmegyében, a Rába mellett, Sopron vmegye szélén, ut. p. Pápa, 960 kath. lak., paroch. templommal. Van itt egy prépostság és prioratus. Határa róna és igen termékeny; kövér rétjeit a Rába gyakran elönti. Birják a szombathelyi és soproni káptalanok és a pápóczi prior.

Papos, magyar falu, Szathmár vmegyében, közel Ó-Pályihoz: 180 romai, 45 g. kath., 164 ref., 27 zsidó lak., r. kath. és ref. anyatemplommal. Homok dombok közt épült lapos és sáros helyen. Határa homok dombos és völgyes, de meglehetős termékeny; rétje ugy szólván semmi sincs; ligetes erdeje is csekély. F. u. Horváth, Szombathy, s m. t, Ut. p. Vásáros-Namény.

Paprád, magyar falu, Baranya vmegyében, a vaiszlói uradalomban, 180 ref., 4 zsidó lakossal, ref. fiók gyülekezettel, melly Besenczéhez tartozik. Határa lapályos de termékeny; erdeje derék. Ut. p. Siklós.

Papradno, tót falu, Trencsén vmegyében, elszórva a hegyek közt: 2899 kath., 17 zsidó lak. Kath. paroch. templom; Kőbánya, faczsközök készitése; sóval való kereskedés. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Pap-Tamási, lásd Tamási.

Papvásárja, puszta, Veszprém vgyében Papkeszi mellett.

Parabuty, német-szerb falu, Bács vmegyében, Bácshoz északra ½ mfd. 2276 kath., 868 óhitü, 101 zsidó lak. Kath. és óhitü anyatemplomok. Synagoga. Fekete földü határja szép buzát és sok kendert terem. Szőlőskertek. F. u. a kamara. Első osztálybeli határa 12999 hold 1100 □ ölével. Ebből 160 urbéri és 7 szabad telek után van 5280 hold szántóföld, 4046 hold beltelek és rét, 1991 hold jó s 995 hold vizenyős legelő, 98 hold szőlő, 112 hold mocsár, 477 hold utak.

Parácz, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz délre 2 mfd., a Temes vize egyik ága mellett, 2730 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 9940 hold, mellyből urbéri szántóföld 2977 hold, kaszálló 1079 hold, szorgalomföld 104 hold, legelő 465 hold, belső telek 408 hold, majorsági szántóföld 950 hold, kaszálló és legelő 1512 hold, erdő 1854 hold, mocsárok 120 hold, egyházi, iskolai földek és utak 471 hold. Földe gazdag fekete agyag, s első osztálybeli. Sok marhát és juhot tenyésztenek a lakosok. Birja a csanádi deák káptalan.

Parád, magyar falu, Heves v.-megyében, [illegible] felette szép vidéken, s a Mátra ágai által képzett regényes völgyben, Gyöngyöshöz északra 2, Egerhez nyugotra 4 mfd. távolságra, 2000 lak., kik csaknem mind r. katholikusok, paroch. templommal. Birja gr. Károlyi György. E helységet nevezetessé teszi üveggyára, s még nevezetesebbé hires ásványvizei. Az urasági üveggyár évenkint 20,000 schok részint tábla s közönséges üveget, majdnem 65,000 v. ftnyi értékü, jobbára vegyészi és gyógyszertári üvegeket állit ki, mellyek itt már 25 év óta legpontosabban készittetnek. Mi az ásványvizeket illeti: egy a Mátra hegy északi oldalán eső terjedelmes és bájos völgyben, több külön tartalmu ásványforrások csörgedeznek, mellyek 3 osztályba sorozhatók:

Digitized by Google

a) a kénforrások a parádi határ nyugoti szélén; ezek ketteje igen nagy mennyiségben szabad szénsavval, kénlégegeget (Gas hydrothyonicum), szénsavas meszet, szénsavas keseragot, szén-kén és sósavas szikeket rejt magában; szaga kitünő záptojás büdösségü, ize kellemes savanyu, hőmérséklete 90 Reaumur szerint. Ezen savanyuvizek közönségesen Csevicze név alatt járók, használtatnak mint frissitő és gyógyital. Gyógyhatásuk mértékletesen izgatva feloldozó, legtöbb sikerrel használtatnak máj és lépdugulások, aranyér, gyomorgyengeség, némelly ásvány-szerek vigyázatlan alkalmazásából eredt kóros következményekben, és kitünőleg, kezdődő tüdőgümőkorban, melly tekintetben, ha ezen kénes savanyuvizeknek a legutóbbi években tapasztalt renkivül kedvező hatályos erejük ezentul is bebizonyulnyi fog, s közhirré tétetik: Parád hire igen fog emelkedni. Mint frissitő ital ezen források eleinte alkalmatlan büdösségök mellett is, naponkint olly szembetünőleg növekedő nagy becsüek, hogy évenkint már 100,000 hengerpalaczknál több küldetik szét belőlök. Az ezen leirt két forráshoz küzel eső harmadik forrás csak 1840-ben kezdett használatba jönni, de a kettőnél jóval gyengébb lévén, közkedvességet mind eddig nem nyert. E források mellett levő fördőviz, több ásványos forrásokból szedetik össze, melly megmelegitve kádakban fördőknek használtatik, mellyek gyógytekintetben az emlitett savanyuvizek gyógyhatása előmozditására javaltatnak. E fördővel egy 26 vendégszobából álló nagyobb épület, ét-, teke- tánczteremmel, évenkint igen számos mulató- és beteg-vendégeket fogad el; az első savanyukut körül két kisebb épület van, mind ezen épületek azonban nem elégségesek. b) A vasforrások a parádi határ déli részén csörgedeznek, egyik a Kékeshegy északi oldala allatt Óhuta nevü telepnél, a másik ettől távol az ugynevezett Helena völgyben. Alkotó részeik: sok szabad szénsav, szénsavas vasacs (5—6 szemer 16 obonyi vizben); több szénsavas savak, s kénsavas szikeg. A vas szerfeletti mennyisége miatt frissitő italul vidékieknek nem ajánltatnak, de szembeszökő tinta izük miatt nem is igen kellemesek; mindazáltal a környéki lakosoknak mindennapi italul szolgálnak, s hosszu kort érnek el. E vasas savanyuvizek belhasználatra a fördővendégeknek ritkán ajánltatnak, fördőknek pedig forrásuk csekély ereji miatt nem alkalmaztatnak. c) A timsósvizek, a parádi határ keleti részén több timsóásás közt vájt stolnákban, s szabad ég alatti kisebb tavakban találhatók. A timsó fördőház felettiek földalatti csövek által a fördőházba vezetve gép segedelmével készitett gőz által fölmelegittetnek, s kádakban fördőnek használtatnak; a gőzkazánnal gőz és orosz fördő van kapcsolatban. E timsósvizeknek alkotó részeik: nagy mennyiségben timsó és vasgálicz, s kisebb mennyiségben kénsavas savak. Hatásuk: kitünőkép erősitőleg zsongitó; nevezetes gyógyhatást gyakorolnak köszvényben, csuszban, görvélykórban, sömörös bőrkütegekben, pethyüdségből eredett kárak és vérfolyásban, kivált fehérfolyásban, ezenkivül csonttörések, ficzamodások utáni bántalmakban. De használatát tiltják: vérbőség, izgatott állapot, terhesség. Van itt egy 24 szobából álló vendéglőház, s e körül több kisebb lakok. E leirt fördők vidékét a Mátra halmozott csucsai, a kékes bérczek, a nyájas és csendes völgyek, az ezerféle kigyódzás közt csörgedező Torna pataka, az ó-korra emlékeztető puszta lovagvárak felette regényessé varázsolják.

Digitized by Google

Paraga, szerb falu, Bács vmegyében, Bácshoz keletre 2 órányira: 22 kath., 946 n. e. óhitü, 2 evang. lak. Óhitü anyatemplom. Nagy juh- és marhatenyésztés. F. u. a kamara. — Első osztálybeli gazdag határa 5294 hold, 1100 □ ölével. Ebből 55 urbéri, $1\frac{1}{8}$ szabad telek után van 1798 h. szántóföld, 1352 h. beltelek és rét, 1130 h. legelő, 25 h. szőlő, 6 hold uradalmi föld, 700 h. urad. nádas, 93 h. mocsár, 190 hold utak.

Parapatics, horvát falu, Vas vmegyében, a vörösvári uradalomban, 60 kath. lak.

Parasza, puszta, Zala vgyében, Puszta-Apáti és Kustánszeg közt.

Parasznya, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól, melly egyszersmind ut. p. $^{13}/_{16}$ állomásnyira. a Bikk északkeleti tövében, szélesen nyilt térségen, szomszédai Bábony, Varbó, Mályinka, Tardona, Radistyán, Lászlófalva. Határkiterjedése a puszta ludnai erdőséggel együtt 2959 hold, mellyből szántóföld 419, kaszáló rét 170, legelő 600, szőlő 181, erdő 1529 hold, belsőtelek 60 hold. — A szántóföldek nagyobb részint lapos sík, kisebb részben dombos fekvésüek, vegyületük nyirok, tisztabuzát, rozsot, tenkelyt, kukoriczát és burgonyát bőven teremnek, s a megmivelés körül a földmivelők szorgalma is dicsérendő. A szőlőföldje homokos nyirok, igen jó és szép fekvésü, s reá fordittatni szokott ügyes és szorgalmas munka után jó bort, és bőven terem, s a lakosok borból s gyümölcsből sok hasznot bevesznek. Az erdő leginkább bikk és tölgy fákkal ékeskedik, s bő makkján nagy számu sertések hizlaltatnak. Ez erdőben számos regényes vidékek közt van egy kősziklа, mellynek tetejéről a Tisza vidékét beláthatni. E hegyet a köznép Mátyás-ugrásának nevezi, s lapos kövén most is mutogat egy ember- és egy lónyomot, mellyről a rege azt mondja, hogy egykor Mátyás király a tetőről e lapos sziklára ugratván, saját csizmája- s lovának nyoma látszik ott. Szépségéért említendő e hegy alatt a gyönyörü tájékú gyertyános és bikkes völgy. A hegy legjobb köszénnel bővelkedik, melly ugyan miveletlenül hever; közel ide darázskő is van, mit a lakosok, sőt más helységbeliek is épületekre hordanak. A helység lakosainak száma 815 lélek, kik közül 779 reformatus, s ezeknek helyben van anyaegyházuk, 20 r. kath., 16 zsidó. Felszabadult urbériség 6 egész telket tevén, ezen van 30, a $7\frac{3}{4}$ majorsági telken pedig 39 összesen a helységben 69 földes gazda, házas zsellér 44, kézmüves 3, u. m. 1 kovács, 1 kerekgyártó és 1 csizmadia. A helységen keresztül folyik a Nyögőér, melly a ludnai pusztán tul a mályinkai határszélen a julyai hegyből nagy zugással leomolva eredvén, Sz. Péternél a Sajóba szakad. Birtokosa e helységnek a kir. korona.

Parasznya, magyar falu, Szathmár vmegyében, Máté-Szalkához északra $1\frac{1}{2}$ órányira: 28 római, 303 görög kath., 234 ref., 35 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal. Homokdombos és völgyes határa többnyire rozsot és tengerit terem; rétje kevés; nyires, tölgyes erdeje meglehetős: F. u. gr. Teleki, Pogány, Jármy, Bay s m. Ut. p. Szathmár.

Paraszt-Bikk, lásd **Bikk**, Borsod vgyében.

Parasztina, tót falu, Thurócz vgyében, 6 kath., 11 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Parasztszeg, győrmegyei Hédervár városának egy részét teszi, de különben Moson vmegyéhez tartoznék, hol hajdani időkben, midőn a gyülések változtatva helysor sze int tartattak, Moson vmegye rendei is gyakran összegyültek, sez okból vissza-

Digitized by Google

kapcsoltatását országgyüléseken több izben sürgette.

Párdány (Magyar), német-magyar m.-város, Torontál vmegyében, Módoshoz északra 1½ órányira, a Becskerekről Temesvárra vivő országutban: 1327 kath., 20 ref., 16 óhitü, 26 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, 60 egész telekkel, kastéllyal. Határa a legszebb tisztabuzát, zabot, repczét, tengerit gazdagon termi. F. u. gr. Buttler örökösei. Ut. p. N.-Becskerek.

Párdány (Rácz), szerb m.-v., Torontál v.ben: 180 kath., 8 ref., 8 ev., 1494 óhitü lak., óhitü anyatemplommal, 96 egész telekkel. F. u. gróf Buttler.

Parhendorf, lásd Parndorf.

Páry, német falu, Tolna vgyében, Kónyihoz keletre ½ órányira, a Koppány vize mellett: 813 kath. lak., kik magyarul is beszélnek. Kath. templom. Gazdag határ; szép erdő. F. u. h. Eszterházy.

Parihuzócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil., 8 romai, 346 g. kath., 14 zsidó lak., 434 hold szántóföldel. F. u. Szirmay. Ut. post. Homonna.

Paris, Zemplén vmegyében, lásd Terebes.

Párisháza (Parizovcze), tót f., Liptó vgyében, a Vágh jobb partján: 146 kath., 25 evang. lak. Jó szántóföldekkel, kastéllyal, vendégfogadóval, fürész- és lisztmalmokkal. F. u. Dvonnikovich család. Ut. p. Berthelenfalva.

Párkány, m.-város, Esztergom, most Komárom vgyében, Esztergommal általellenben, a Duna bal partján: 1165 kath., 1 óhitü, 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. A régi oklevelekben Kokadnak, és Kokatnak neveztetik. Határa róna s első osztálybeli, de az árvizektől sokat szenved, legelője, réije bőven, bora kevés; fában szükséget érez. Országos vásárai dohányra és főzelékre nézve, mellyek Hontból hozatnak, nagy fontosságuak. — Régi erős várát 1543-ban foglalták el legelőször a törökök, de 1595-ben Pálffy és Nádasdy vissza vették. 1673-ban az Érsek-Ujvárról hátrált török-sereg itt utólérettetvén, szörnyen megveretett, ugy, hogy 8000-en maradtak a csatatéren. — Azonban ez alkalommal a segéd lengyel-seregek több kárt tettek a helységnek, mint maga az ellenség, mert ezt felgyujtván s prédálván földig rontották. F. u. az esztergomi érsek. — A lakosok birnak 1617 hold szántóföldet, 192 hold rétet, 46 hold szőlőt.

Parlag, puszta, Szabolcs vmegyében, Sámson, Hadház és Monostor között. F. u. b. Vécsey, Debreczen és Hadház városok.

Parlagkut, puszta, Abauj v.-megyében, Jánok fil., 5 kath. lak.

Parnak, puszta, Komárom v.-megyében, tagosztály óta kömlődi határral egyesittetvén, ugyanott adatik elő.

Parndorf, derék horvát falu, Moson vmegyében, a Posonból Sopronba vivő országutban, ½ órányira az austriai Bruck várostól: 1986 kath. lakossal, kik németül mindnyájan beszélnek, hires fuvarosok, s 135¼ egész urbéri telek után birnak 3085 hold harmadik, s 1848⅜ hold negyedik osztálybeli szántóföldet. — Rétjei nincsenek. — Az uraság igen szép és sok birkát tenyésztet. Kath. paroch. templom. Postahivatal. Említést érdemel az évenkint itt tartatni szokott lóverseny. F.u. gr. Harrach család.

Parnicza, tót falu, Árva vmegyében, az Árva jobb partján: 86 kath., 588 evang., 11 zsidó lak., ev. oskola. Derék fürész- és papiros-malom. Vendégfogadó. Hires sajt. Van egy lágymeleg forrása is, melly soha

Digitized by Google

be nem fagy. F. u. a Parniczky család. Ut. p. Rosenberg.

Parnó, tót falu, Zemplén vgyében, Gálszécshez 1 mfdnyire: 768 romai, 96 g. kath., 43 evang., 5 ref., 47 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vizimalom a Tapoly vizén. Kastély. 1729 hold szántóföld. F. u. Molnár. Ut. p. Vecse.

Parocza (Pravicza), a hegyek öblében fekvő tót falu, Nógrád vmegyében, 1 kath., 183 evang. lak. F. u. gr. Forgács család. U. p. Losoncz.

Partos, szerb-oláh falu, Torontál vmegyében, a Berzava partján, Bánlokhoz délre 1 órányira: 22 kath., 840 óhitü lak., s anyatemplommal, erdővel. $31\frac{2}{8}$ egész telekkel. F. u. Karácsonyi. Ut. p. Detta.

Parutsza, vegyes tót-zsidó f., Nyitra vmegyében, mintegy külvárosa Nyitrának, 985 kath., 1500 zsidó lak., synagógával. Van szőlőhegye. F. u. több közbirtokosok.

Páskaháza, magyar falu, Gömör vmegyében, Pelsőczhöz 1 órányira, 15 kath., 231 ref., 16 evang. lak., kik szénnel kereskednek, meszet égetnek. Határa részint hegyes, részint róna; hegyeiben több forrás és üreg találtatik. Ref. fil. szentegyház. A sajó-gömöri urad. tartozik. Ut. post. Tornalja.

Páskócz, lásd Pászkócz.

Pástelek, puszta, Békés vmegyében, vizenyős rétekkel, kevés szántófölddel. Ut. p. Gyula.

Paszab, magyar falu, Szabolcs vgyében, a Tisza mellett, Nyiregyházához 3 mfd., 507 ref., 4 kath., 25 g. kath., 24 zsidó lak., kőtornyu ref. templommal, s Bessenyei András csinos lakházával. — Határának jó része nádas és posványos; többi iszapos fekete homok, melly igen jó, s különösen hires dohányt terem. A Tiszából a Vármegyeér, és Csekeér szakadnak ki. F. u. Bessenyei András, Ibrányi Ferencz és Józsefné, Tahy József, Patay Sámuel, Csoma Sándor és Lászlóné, Kömörling János, Inczédy József, Mikecz György, Ormós János, Mezősy Antal, b. Szepesi, a jászói prépostság stb.

Paszá**g**, puszta, Borsod vgyében, Bogács határában.

Pászdics, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, ut. p. Nagy-Mihályhoz $\frac{3}{4}$ órányira, 298 romai, 328 g. kath., 463 evang., 10 ref., 65 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Szép kastélyok. 709 holdnyi szántóföldje termékeny; erdeje derék. F. u. a Szirmay nemzetség.

Pászka, orosz falu, Bereg vmegyében, Szászkóhoz $\frac{3}{4}$ órányira a Latorcza mellett, mellyen vámhid visz keresztül, 279 kath., 6 zsidó lak. — Derék erdő Mész-égetés. Vizimalom. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Paszika, orosz falu, Ungh vmegyében, a Turja mellett, ut. p. Ungvárhoz észak-keletre $4\frac{1}{2}$ mfdnyire, 3 romai, 728 g. kath., 12 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. F. u. a kamara.

Paszitje, tót falu, Trencsén vmegyében, Kisucza-Ujhelytől $1\frac{1}{2}$ órányira, 144 kath. lak. F. u. gr. Serényi. Ut. p. Zsolna.

Paszkócz, orosz falu, Beregh vmegyében, Serbócz fil., 28 görög kath., 3 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pasztély (Kis), orosz falu, Ungh vmegyében, Kis-Berczuhához 1 órányira, 146 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Pasztély (Kosztyova), orosz f., Ungh vgyében, 234 g. kath, 8 zsidó lak. Gör. kath., paroch. templom. Udvarbirói hivatal. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Pasztély (Rosztóka), orosz f., Ungh vmegyében, 413 g. kath., 10

Digitized by Google

zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Pásztho, magyar m.-város, Heves vgyében, a Zagyva mellett, Nógrád vmegye szélén, Gyöngyöshöz $2\frac{1}{2}$ mfdnyire, két hegy közt emelkedettebb helyen. Népessége 4532 lélek, kik közt 4221 romai kath., 27 ref., 14 n. e. óhitü, 270 zsidó, 51 telek után 72 földesgazda, 196 házas zsellér, 65 lakó, 246 házas kézmüves, 43 házatlan, 21 házas zsidó, 29 házatlan, 9 kereskedő. Van két derék templom, külön fiu és leány oskola, a pásztói apátnak és gr. Almásy Andrásnak csinos kastélyai, és több uri lakházak, vendégfogadó, városháza. — Határa 5695 h., mellyből belsőtelek 350 h., urbéri szántó 1326, rét 510, majorsági szántó 1216, rét 484 hold, szőlőhegy 650 hold, legelő, melly tele árkokkal és vizmosásokkal, 900 hold, haszonvehetlen 259 hold. — Határa két fordulóra használtatik. Földe egy részben homok, melly javitás által minden évben terem őszit v. tavaszit; a többi fekete föld, s megtermi a rozsot, árpát, zabot, kukoriczát és burgonyát. A Zagyva a város alatt, keresztül pedig egy patak folyik, melly 5 malmot forgat 3—3 kerékre, a város alsó részén ismét van egy Kövicses patak, s azon alul a várostól 600 ölre, ujra egy Pokolfa nevü folyó. — Országos vásárt 4-et tart, u. m. nagy hétfőn és kedden, jun. 27., aug. 10., dec. 21., mindenkor hétfőn és kedden, előbb a marha-, aztán a kirakó-vásár. Heti-vásár pedig szerdán tartatik. F. u. a pásztói apátság, melly 1190-ben állittatott a cistercita szerzet számára; továbbá gr. Almásy András, Almásy nemzetség, Almásy Gedeon, Keviczky Ferencz, Gyürky Pál, Plathy József és Sándor, Plathy Imrénő, Batta Sámuel, Kaszap János, Oláh Gábor, Oláh Klára és Terka, Malatinszky János, Ternyei örök., Harmos Tamásnő, Rutkay Lajos, b. Podmaniczky Lajos tőmege, Gosztonyi család, Zábráczky István, gr. Eszterházy János, Zay Imre, Csányi János, Petrovay Farkas, Szent-Lőrincz templom és a Szent-Lélek kápolna.

Pászto (Pasztuchov), tót falu, Nyitra vgyében, 491 kath., 78 evang., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Ut. p. Galgócz.

Ipoly-Pásztó, magyar falu, Honth vmegyében, a Ipoly jobb partján, mellyen egy hosszu híd viszen keresztül: 67 kath., 10 evang., 569 ref. lak. Ref. anyatemplom. — Határa mindennel bővelkedik, van két nagy szőlőhegye, kövér rétje és szántóföldje, tágas legelője, mellyen sok szarvasmarhát és csikót nevel; tölgyes erdeje. F. u. h. Eszterházy. Ut. posta Esztergom.

Túr-Pásztó, lásd Túr-Pásztó, puszta, Külső-Szolnok vgyében.

Alsó-Pásztori, magyar falu, Sopron vmegyében, Csornához délre $1\frac{1}{4}$ mfd., 160 romai kath. lak. Róna s igen termékeny határa 1100 hold, mellynek $\frac{2}{3}$-da szántóföld, $\frac{1}{3}$-da rét és legelő. Fő termesztménye a tiszta buza; egyébiránt termesztetik repcze is, továbbá lóhere és luczerna nagy mennyiségben. A birkatenyésztés virágzó állapotban van. F. u. nagyobb részben a Szil-Sárkányban lakó Potyondy család.

Felső-Pásztori, magyar falu, Sopron vmegyében, Csornához délre $1\frac{1}{8}$ mfd., 260 romai kath., 51 evang., 5 zsidó lak. Kicsiny róna határa igen termékeny, s van 207 hold szántóföldje, 480 hold rétje. Fő termesztménye a tiszta buza. E határ is tagositva van, s jól müveltetik. A falu körüli berkeken kivül, hol kőris, szil, tölgy és cserfákon kivül még nyár és füzfák is találtatnak, erdeje nincsen. F. u. több közbirtosok.

Digitized by Google

Pata, puszta, Bihar vmegyében, Tulka és Szalonta közt, a váradi deák püspöké. — Erdeje kövér lapályban fekszik, és mind tölgy, makkolásra, és fájára nézve nevezetes és a Kölcsér által öntetik. Tiszta földei szinte kövérek.

Pata, magyar m.-város, Heves vmegyében, Gyöngyöshöz nyugotra 1¼ mfdnyire: 2256 kath., 6 evang., 20 zsidó lak. Kath. anyaegyház. Határa sok javakkal bővelkedik, van sok és termékeny szántóföldje, szőlője, erdeje, legelője, rétje elég. F. u. gr. Forgács Alajosnő, b. Podmaniczky Lajos csődtömege, Németh, Elek, Dobóczky, Tarródy, b. Révay, Frajzajzen, Sné László örökösei.

Pata, magyar falu, Somogy v.-gyében, ut. p. Szigetvárhoz ¼ mfd., 1200 ref., 10 kath. lak., ref. anyatemplommal. Határa első osztálybeli; szőlőhegye is van. Feje Kubinyi László uradalmának.

Pata, puszta, Veszprém vgyében. Öcs mellett.

Pata, puszta, Bihar vmegyében, Madarász mellett.

Patacs, magyar falu, Baranya vármegyében, egy nyílt völgyben, a Szent Jakab hegye alatt, honnét pompás kilátás történik, ut. p. Pécs. Határa 2441⅝ hold, mellyből urbéri beltelek 19, szántóföld 581⅝, rét 298⅞, szőlő 180, legelő 325⅜ hold. Majorsági szántó 6⅜, rét 177⅜, szőlő 47, legelő 26⅛, erdő 779⅞ hold. Földe veres agyag, kövecses, de rozsot, kukoriczát jól terem. Lakja 620 romai kath., fióktemplommal. Nevezetes itt Szent Jakab hegye, mellynek tetején zárda romjai láthatók. — E kolostor Magyarországban első vala, melly sz. Pál szerzetesek számára alapittatott, jelesül 1275-ben. Egy jámbor életü remete hajdani tartózkodása e hegyen most is mutattatik; a zárdát kert környezi, mellyben gyümölcsfák s egy tó van, az udvaron egy kut igen jó vizzel. — E hegy alatt a földesurnak, a pécsi káptalannak terjedelmes, s egy részről fallal kerített szőlője van, melly **Szent-Miklósnak** nevezteték, mindennemü nemes szőlővesszőkkel beültetve, s országszerte híres, somlyóival vetélkedő bort terem, nagy borházzal, honnan valóban csuda szép kilátás történik, s a vendégszerető káptalan fényes lakomával szürctel itt.

Patacskó, tót falu, Sáros vmegyében, közel Patakhoz: 49 kath., 103 evang., 3 zsidó lak. Derék erdő. F. u. Keczer. Ut. p. Bóki.

Pataháza, magyar falu, Győr vgyében, a Kis-Duna mellett, ut. p. Győr: 80 kath., 40 evang., 23 ref., 138 zsidó lak., róna termékeny fekete szántóföldekkel.

Duna-Pataj, derék magyar m.-város, Pest-Solt vmegyében, lapályos rónaságon, a Duna bal partján, mellytől sokat szenved; mert töltések védik ugyan, de ezeket az árviz nem ritkán áttörvén, a város is borittatik, Pesthez délre 14 mfdnyi távolságra, saját postával. Határa 15,900 hold, mellyből szántóföld 2812 hold, rét 1025 h., legelő 5423 h., szőlő 500 h., erdő 550 h., kertek 200 hold, tó 196 h., vizállás, mocsárok 2000 h., szikes terület 1000 hold. Ez mind urbériség, kivévén 59 hold majorsági erdőt. — Földe igen termékeny volna, ha árvizek által nem rongáltatnék; termesztenek főkép kétszerest, árpát és zabot, de a tiszta buza is jól megterem. — A város körüli veteményes kertek kukoriczát, hagymát és más gyökér nemüeket igen gazdagon termik. Szarvasmarhát sokat és szépet tenyészt. — Népessége 5590 lélek, u. m. 4870 reformatus, 615 romai kath., 1 óhitü, 32 ágostai, 72 zsidó. Foglalatosságot tekintve van 4 lelkész, 5 tanitó, 2 orvos, 2 jegyző, 324 telkes-

Digitized by Google

gazda, 812 zsellér, 150 lakó, 120 mesterember, 9 kereskedő. Országos vásárt 5 tart, u. m. febr. 19., apr. 15., jun. 29., oct. 4. és dec. 13-kán, mindenkor hétfőn a barom-, és kedden a kirakóvásár. Hetivásárokat nem tartott meg eddig. — Van romai kath és reform. anyatemploma, s az itteni ref. ekklézsia a dunamelléki egyházkerületben a legjövedelmesebbek közé számittatik. — A várost $^1/_3$-ad részben birja a b. Rudnyánszky család, mint Paksy örökös, $^2/_3$-ad részben pedig a város magát közösen örökbevallás utját örökösen megvette az illető földesuraktól.

Patak (Sáros), lásd Sáros-patak.

Patak (Potok), tót falu, Liptó vmegyében, Tepla fil., 52 kath., 40 evang. lak. Savanyuviz-forrás. F. u. Potoczky család. Ut. p. Berthelenfalva.

Patak, magyar falu, Nógrád v.-megyében, N.-Oroszihoz 1 órányira: 1077 kath., 2 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határuk mindennel megáldatott; szőlőjök is van a hegy alatt, s annak egyik oldalán, de reá a közel lövő posványságot némellyek ártalmasnak tartják. F. u. az esztergomi érsek. Ut. p. Rétság.

Patak (Aranyos), orosz falu, Zemplén vmegyében, Hanusfalva fil., 17 romai, 118 gör. kath., 19 evang. lak. 246 hold szántóföld. Hajdan bányákat mivelt, s 1325-ben augustin szerzetesek kolostora volt. F. u. gróf Barkóczy. Ut. p. Vecse.

Patak (Fekete), orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz keletre $2^3/_4$ mfdnyire: 251 g. kath., 5 zsidó lak. Gör. kath. paroch. F. u. gr. Schönborn.

Fejér-Patak, lásd Bieli potok.

Patak (Fekete), tót falu, Zemplén vmegyében, Mogyoróska fil., 70 kath., 460 evang., 20 zsidó lak., 779 hold szántóföldel, vastartalmu ásványos-forrással. F. u. Péchy, gr. Barkóczy. Ut. p. Eperjes.

Patak (Fekete), magyar falu, Bereg-Ugocsa vmegyében: 419 ref., 6 g. kath. lak., ref. anyatemplommal. Határa kemény agyagos ugyan, de termékeny, közös erdoje igen nagy, s makkot bőven ad. F. u. Buday, Pogány, Gabányi gr. Károlyi s m.

Patak (Fekete), lásd Fekete-Patak, Bihar vmegyében.

Patak (Lapis), tót falu, Sáros v.-megyében, a Tarcza mellett, Abauj vmegye szélén: 392 r. kath, 104 g. kath., 31 evang., 81 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Két kastély. Rétje kétszer kaszálható; földe termékeny. F. u. a Keczer nemzetség. Ut. p. Böki.

Patak (Orosz), orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 390 gör. kath., 9 zsidó lak., hegyes határral, 427 hold szántóföldel. F. u. Mokcsay. Ut. p. Szobráncz.

Patak (Brusztó), orosz falu, Beregh vmegyében, Sztrojna fil., 32 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Patak (Lázár), orosz falu, Beregh vmegyében, F. Vereczkéhez $^1/_4$ órányira: 139 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Patak (Róna), tót falu, Gömör vmegyében, közel Dobra-Patakhoz a Balogh vize két partján: 16 kath., 376 evang. lak. F. u. többen. Itt ásványos-források találtatnak. Ut. posta Rimaszombat.

Patak (Dobra), tót falu, Gömör vgyében, egy mély völgyben, a Balogh vize mellett, Ratkóhoz 1 órányira: 22 kath., 401 evang. lak., kik sok faedényt csinálnak. Hegyen fekvő földeit a záporok rongálják, s igen soványak. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Kis-Patak, puszta, Nógrád v.-megyében, Óvár fil., 15 kath., 16 ev., lak. Ut. p. Szakál.

Digitized by Google

Nagy-Patak, oláh falu, Bihar vgyében, a báródsági nemes kerületben: 190 n. c. óhitü lak., anyatemplommal. Lásd N.-Báród.

Patak (Hideg), lásd Hideg-Patak.

Patak (Kabalás), lásd Kabalás-Patak.

Patak (Száraz), lásd Száraz-Patak.

Patak (Arany), lásd Arany-Patak.

Pataka (Hluboki), orosz falu, Beregh vgyében, Verbiashoz ¼ órányira: 62 görög kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pataka (Teresely), orosz falu, Máramaros vmegyében: 233 g. kath. lak., s fil. szentegyházzal. F. u. a kir. kincstár, s m. többen. Ut. p. Sziget.

Pataka (Oláh), lásd Oláh-Pataka.

Pataka (Osztró), lásd Osztró-Pataka.

Pataka (Sár), lásd Sár-Pataka, Sáros vgyében.

Pataka (Zala), lásd Zala-Patak, v. Szala-Patak.

Patalom, magyar falu, Somogy vgyében, ut. p. Kaposvárhoz keletészakra: 200 ref., 80 kath. lak. Ref. fiókgyülekezete a magyar-atádi anyához tartozik. Birják a Bosnyák nemzetségbéliek.

Patas, magyar falu, Győr vgyében, tul az öreg Dunán, a Csilizközben: 989 ref., 53 kath. lak., ref anyatemplommal. Szénája sok; hires burgonyát termeszt. Ut. p. Győr.

Pátfalu, Podersdorf, német falu, Moson vgyében, a Fertő tavának keleti partján: 710 kath. lak., paroch. templommal, 1 szélmalommal. A lakosok birnak 36% urbéri telek után 168 hold első, 506 h. második, 522 h. harmadik, 5½ hold negyedik osztálybeli szántóföldet, 84 hold rétet, 433 kapa szőlőt. Sok juhot tartanak, s sok káposztát termesztenek. F. u. a szent-kereszti cistercita apátság. Ut. p. Moson.

Path, puszta, Komárom vgyében, Izsához ½ órányira, a Duna mellett: 237 kath. lak., kik többnyire haszonbérlők, s igen erős dohányt termesztenek. Van itt 38 ház, s mindenikhez 1½ mérő belsőtelek adatott, külteliök nincs. Az urasági szántóföld 309½ hold, a 2000 holdnyi rétség vizenyős, s nem minden évben kaszálható, azonban közép számitással 5000 mázsa szénát megterem. Van itt 300 holdnyi fáczános erdő is. F. u. h. Pálffy Antal.

Path, magyar falu, Somogy v.-gyében, a kanisai postautban, ut. p. Nemes-Vid: 193 ágostai, 184 kath. lak., ágostai iskolatanitóval. Erdeje, legelője elég. F. u. gr. Zichy Károly.

Páth (Puszta), tót falu, Poson, most F.-Nyitra vármegyében, Cziffer mellett, a Gidra patakjánál. Számlál 208 kath. lak. F. u. többen.

Pathóháza, magyar-oláh falu, Szathmár vmegyében, Szathmárhoz keletre 2¼ mfd., a Szamos melletti lapályon: 1200 lak., kik közt 800 magyarul is beszélő görög kath., 400 magyar ref., s mind a két felekezetnek helyben van temploma. — Határa 4000 hold, mellynek nagyobb része szántóföld és rét, továbbá gyümölcsös (lanka), legelő a tarló, erdeje nagy részben elpusztult. Ebből urbériség 32 hold, legelővel együtt 640 hold; a többi majorság. Iszapos földe valóban gazdag, melly trágya nélkül minden évbe tengerit terem és pedig sokat, s ebben buzát a kövérség miatt nem lehet vetni. A mezei földeken is legjobban diszlik a tengeri-vetés; rétjei kövérek és igen hizékony szénát adnak; a lakosok csaknem mindnyájan marhakupeczek levén, gyönyörü csontos válogatott szarvasmarhát, a földesurak nemesvérü lovakat, s mind a

Digitized by Google

gazdák, mind az urak sok sertést tartanak. Folyóvize a Szamos, melly gyakran kiárad, s mellyen az uraság hidast tart Krassó felé, a Szinyér patak, s ezenkivül holt Szamosok és számtalan apró erek, mellyekből a lakosok sok halat fognak ki. Birtokosok: Tóth Mihály, Selyebi István, Fülep Mihály, Hajnal György, gróf Bethlen Ferencz, Csabay Antal, Pap Endre, gr. Rhédei Ádám, gr. Teleki, b. Wesselényi családok, Tóth János, Chernel József, Darvay Ferencz és a Szőke család. E helység nevét a Pathó családtól vette, melly család 1260-ban kir. adomány utján kapta. Régibb neve Magosmart vala.

Pati, puszta, Somogy vgyében, a kaposfői prépostsághoz tartozik: 26 hold majorsági szántóföldděl és réttel, 179 hold bozóttal, 73⅜ hold vizmosásos földekkel, 513 h. erdővel.

Pátka, puszta, Győr vgyében, Kajár mellett, főleg szőlőhegyből áll, s 580 kath., 20 evang. lak. F. u. a kegyes alapitvány. Ut. p. Tét.

Pátka, magyar falu, Fejér vmegyében, ut. p. Fejérvárhoz északra 1½ mfd., egy tó mellett, mellynek kifolyása több malmokat forgat. Lakja 650 r. kath., 1250 ref., 60 evang., 23 héber. Kath. és ref. anyatemplomok. Határa első osztálybeli; van sikeres szép buzája, bora, erdeje, kövér rétje, nádja, s tavában csuka-halászata. F. u. a gr. Lamberg család.

Patkanócz, orosz falu, Beregh vmegyében, K.-Mogyoróshoz északra ¾ mfd., 854 gör. kath., 8 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Határa hegyes, völgyes, sovány; erdeje nagy. F. u. többen. Ut. p. Szerednye.

Patkós (Teszér), puszta, Honth vgyében, Udvarnok határában.

Pató, puszta, Zala vgyében, Petri-Keresztur és Bollahida közt.

Patóháza, lásd Pathóháza.

Rába-Patona, magyar falu, Győr vgyében, a Rába mellett, a Tóközben: 934 kath. lak., paroch. templommal. Van sok szénája, nádja, legelője. Határa lapályos s főleg rozsot terem. Vizimalom. F. u. a győri káptalan. Ut. p. Győr.

Lovász-Patona, magyar mv., Veszprém vmegyében, Győr vmegye szélén, ut. p. Pápához északkeletnek 1¾ órányira: 734 kath., 913 evang. lak., kath. és evang. anyatemplomokkal. Ékesíti az uraság pompás kastélya és angolkertje. Jó baromvásárok. Nevezetes birkatenyésztés. Határa főleg homokos; legelője sok; szőlőhegye; szép nagy ordeje, vizimalmai vannak. F. u. gr. Somogyi család, s a város feje egy uradalomnak.

Patony (Elő), magyar falu, Poson vgyében, N.-Légh mellett: 197 kath., 14 ref., 7 zsidó lak. Petőcz Antalnő csinos lakházával, termékeny szántóföldekkel. F. u. Petőcz, Benyovszky, Bacsák nemzetségek. Ut. p. Somorja.

Patony (Benke), magyar falu, Poson vgyében: 235 kath., 120 ref., 1 zsidó lak., ref. filial szentegyházzal.

Patony (Bögöly), magyar falu, Poson vgyében: 230 kath., 130 ref. lak.

Patony (Csécsény), magyar falu, Poson vgyében: 228 kath., 65 ref., 1 zsidó lak.

Patony (Diós), magyar f., Poson vmegyében: 253 kath., 110 ref., 5 zsidó lak.

Patony (Förge), magyar f., Poson vgyében: 127 kath., 22 ref., 27 zsidó lak., nemesi curiákkal.

Patony (Löger), magyar falu, Poson vmegyében: 343 kath., 25 ref. lak. Mind a hat Patony N.-Légh és Szerdahely között fekszik a Pestre vivő országutban. Határjuk egész a Kis-Dunáig kiterjed. Legelőjök, rétjök bőven, de száraz természetűek, azért kevés de igen jó szénát adnak.

Digitized by Google

Lakosai vagyonosok, szép szarvasmarhákat tenyésztenek; és hizlalnak; csikókat nevelnek. Förge és Elö-Patonyt N. Léghi földesurak birják, a többi Patony pedig a Pálffy senioratushoz, vagy a posoni várkapitánysághoz tartozik.

Patony, horvát falu, Somogy vgyében, ut. p. Szigetvár, közel a Drávához, lapályos vidéken, 301 kath. lak. Birja a szentjakabi apátság.

Patosfa, magyar falu, Somogy vmegyében, szép egyenes helyen, ut. p. Szigetvárhoz északra 1 1/4 órányira, 350 kath., 142 ref. lakossal. Határa 3540 hold. Földje mindenféle gabonatermésre alkalmas; bikkes erdeje szép; rétjei laposak és jók. Urbéri telek 34. Birja gr. Somsich Adolf.

Patró, (Nemes,) curialis nemes helység, Somogy vmegyében, ut. p. Kanisához délre 1 1/2 mfd., 556 ágostai, 195 kath. lakossal, ágostai anyaekklézsiával, jó földekkel.

Patroha, magyar falu, Szabolcs vmegyében, K. Várdához délre 1 mfdnyire: 26 romai, 6 g. kath., 699 ref., 11 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa nagy és igen termékeny, szénája, nádja bőséggel; sok és híres fejes káposztát termeszt; van 4 3/8 első osztálybeli telke. F. u. h. Eszterházy, gr. Vay, Kölcséry, Krucsay, Ajtay, Balogh, Böszörményi, Barkóczy, Czomba, Dankó, Demjén s m. t. Ut. p. Berkesz.

Patta, tót falu Nyitra vmegyében, Semptéhez egy órányira, a nyitrai országutban. Számlál 969 kath., 9 zsidó lak. — Földe termékeny; réte jó; van szőlőskerte; s gyümölcse. F. u. gr. Eszterházy Károly. Ut. p. Szered.

Kis és Nagy-Paty, 2 magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Kőszeghez 1 óra, 263 kath. lak. Birja h. Eszterházy.

Alsó-Paty, magyar falu, Vas vmegyében, Sárvárhoz 1/2 óra, 410 kath. lak. Kastély és kert. Szép birkatenyésztés, és jeles gazdaság. F. u. gr. Festetics Imre családja.

Felső-Paty, magyar falu, Vas vmegyében, közel az előbbeni helységhez, 350 kath., 120 evang., 20 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Birja a felsőbüki Nagy nemzetség.

Páty, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Budához nyugotra 2 mfd. 117 kath., 2 evang., 1844 ref., 15 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Határa első osztálybeli s gazdag termékenységü. Van hires sikéres buzája, szőlőhegye, erdeje, kevés de jó rétje. F. u. 1/2 a telki apát, 1/2 gr. Sirmay, gr. Berthold, s m. t. Van 47 egész urbéri telke.

Pátyod, tót-oláh falu, Szathmár vmegyében közel Csengerhez: 214 romai, 296 g. kath., 4 ref., 18 zsidó lak., termékeny róna határral. Rétjei sok szénát adnak. F. u. többen. Ut. p. Szathmár.

Patvarez, tót falu, Nógrád v.-megyében, 178 kath., 307 evang. lak., Ut. p. Balassa Gyarmathoz 1 órányira. Földje homokos. F. u. Szentiványi Anselm, kinek itt ékes lakhelye, s málma van.

Patvarócz (Potvoricza), tót f., Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján, Vágh-Ujhelyhez egy órányira. Lakja 382 kath., 6 zsidó. F. u. többen.

O-Paulis, oláh m. v. Arad vármegyében, magas hegyek alatt rónaságon, Aradhoz 2 3/4 mfdnyire, 381 magyar és német kath., 11 ágostai, 1625 n. e. óhitü, 5 zsidó lak., óhitü anyatemplommal. Határa 5264 hold, mellyből 2124 hold szántóföld, 968 hold rét, 1082 hold közlegelő, 1090 hold szőlőhegy. Ebből majorsági szántóföld van 460 hold, rét 200 hold. Földjei részint fekete agyagosak, részint sárga homokosak, mellyekben buza, zab, kukoricza és árpa jól terem. A határ déli részén folyik el a

Digitized by Google

Maros vize, mellyen 7 malma van. Szőlőhegye a ménesihez mindenben egyenlő aszu és közönséges vörösbort terem; sőt némelly helyeken, a ménesit is felülhaladja jóságával. A szőlőhegyek közt keskeny mély völgyek vonulnak el, mellyek telvék friss patakokkal és forrásvizekkel. Hetivásárt minden hétfőn tart; de 3 országos vásárra nyert szabadalma mindeddig nem jöhetett gyakorlatba. Régi hagyományok szerint e határban feküdtek valaha Ternova és Almaszeg nevű helységek, valamint egy paulinus kolostor is; de ezeknek jelenleg csak néhány kőfalakban találjuk nyomait. Birja a várost a királyi kincstár.

Uj-Paulis, német falu, Arad vmegyében, Ó-Paulis mellett, az ópaulisi határra van telepitve, 452 kath. szorgalmas lakosokkal, kik jelés bortermesztők, s homokos földjeikben jó dinnyét és nevezetes dohányt termesztenek. Urbéri szántóföld van 468 hold, rét 216 hold, de ezek is feltörettek. Majorság itt nincs. Birtokos a kir. kincstár.

Paulis, szerb-oláh falu, Temes vmegyében, ut. p. Verseczhez fél óra, egy nagy mocsár szomszédságában, melly már nagy részben kiszárittatott. Van 1641 n. e. óhitü, 5 ref. lakosa, óhitü anyatemploma. Határa gazdag s első osztálybeli; rétje sok; szép marhát nevel; van $83^2/_8$ egész urbéri telke. Birja gr. Bethlen János.

Paulova, orosz falu, Beregh vmegyében, Ploszkó fil. 101 g. kath., 3 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Paulovecz, orosz uj-telep, Máramaros vármegyében, lásd Bukócz.

Pavlián, tót falu, Szepes vmegyében, F. Répás fil. 368 kath. lak. F. u. a szepesi püspök. Ut. p. Lőcse.

Pázdány, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Sz. Lőrincz. Határa $2220^5/_8$ hold, mellyből urbéri szántó 377, rét 104, közös legelő $66^5/_8$, beltelek $16^2/_8$, uradalmi rét 14, erdő $1505^6/_8$, berek 137 hold. Földe mindent nagy sikerrel terem; sertést szarvasmarhát sokat tart. Lakja 200 kath., kik közt 24 telkes gazda, 8 zsellér, 6 lakó, 1 kézműves. Birja gr. Batthyáni Iván.

Pázmánd, magyar falu, Fejér vármegyében, ut. p. Martonvásár és Lovasberény közt, 1600 kath., 10 ref., 18 evang. lakossal, kath. paroch. templommal. Határa első osztálybeli s mindennel bővelkedik. Fekete szántóföldei szép buzát teremnek; legelője, rétje igen jó; szőlőhegye, erdeje van. Urasági kastély és kert. E helységet a Kempelen család birta, de most h. Szász Coburg gothai fejedelem jószágaihoz tartozik.

Pázmánd, puszta, Heves vmegyében, Kerecsendhez $^1/_4$ órányira, 29 kath. lak. F. u. az egri érsek.

Pázmánd, magyar falu, Győr vmegyében, Szentmártonhoz $^1/_2$ óra, ut. p. Mezö-Örs. Lakja a szőlőhegyekkel együtt 1100 r. kath., 500 ref., 10 zsidó. Kath. és ref. anyatemplomok. Fő gazdagsága a szőlőhegy. Birja a pápóczi prépost.

Pázmánd, puszta, Fejér vmegyében, Tolna vmegye szélén.

Pázmány, puszta, Békés vmegyében, Füzes-Gyarmat közelében fekszik, s határa nagyobb részt lapályos, nádas rétség.

Pazony, magyar falu, Szaholcs vmegyében, ut. p. Nyiregyházához $^1/_2$ órányira, 939 lakossal, kik közt 625 reformatus, 88 romai, 140 görög katholikus, 86 héber. Reform. és g. kath. anyatemplomok. Van itt 36 telkes gazda, 16 zsellér. Ezek használnak összesen 648 hold szántó és kaszálló földet; az egész határ kiterjedése pedig 6375 $^1/_2$ hold. Földe homokos, trágya után terem buzát, ro-

Digitized by Google

zsot, árpát, zabot, kukoriczát, lent, kendert, és igen sok dohányt. Határát a Tisza árja nem bántja, hanem a Berettyó vize keresztül futja, de kárt nem tesz, mivel a földesurak csatornákba vették. Szabolcs megyében az erdők nagyon elpusztittatván, annál nagyobb dicséretére szolgál a pazonyi földesuraságnak, hogy ez még szép terjedelmü erdőt tartott meg. Ben lakó földesurak: Elek Salamon, Gábor, Mihály és János; Mezőssy Antal, Balogh József, Vályi László árvái. Künn lakók: Horváth Simon, Kazinczy József, Korda Ágoston és több Korda örökösök.

Pázsit, puszta, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, Gradnához 3 fertály: 27 kath. lak.

Pázsit, tót falu, Bars vmegyében, Nyitra vmegye szélén, 121 kath., két evangelicus lak. F. u. többen. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Pcsolina, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil. 4 romai, 1152 g. kath., 33 zsidó lak. Gör. anya sz. egyház. Nagy erdő. 1509 h. szántóföld. Vizimalom. F. u. Rholl. Ut. p. Szobráncz.

Pécs, németül Fünfkirchen, latinul Quinque Ecclesiae, igen régi nevezetes királyi város, Baranya vmegyében, a szőlőtőkékkel gesztenyés, bikkes és tölgyes erdőkkel koszoruzott Mecsekhegy déli oldalában, feletto szép és regényes vidéken, Budához délre 30, Eszékhez 10 mfd. távolságra, saját postahivatallal. Elosztatik belvárosra, és 3, ugymint budai, siklósi, és szigetvári külvárosokra. A belvárosi házak általában csinos, egészséges és kényelmes lakást nyujtanak. Csaknem mindnyájának van udvara és kertje, mi az egészség állapotára jótékony befolyást gyakorol. A külvárosi házak azonban még többnyire zsuppal födvék, alacsonyok, és több helyütt nedvesek. A házak összes száma 2113. Az utczák többnyire kövezettek. Az utczavilágitás szépen halad. Nevezetesebb épületei: a székesegyház, melly bazánk legjelesebb templomainak egyike, akár régiségét, vagy nagyságát, akár művészeti alkotmányait s gazdagságát tekintjük. Már a romaiak alatt erősitvény (castellum) volt. Külső diszesitése a folyó század elején kezdetett, és csak 1831-ben végeztetett-be. Az egész templom 136 lábnyi magas tornyaival együtt faragott kőből épült. Déli és nyugoti oldalát nagy oszlopzatok ékositik, s külső hossza 216, széle 130 láb a kápolnákkal együtt. Szobrászati alkotmányai a honi szobrászatnak koronkénti állapotát tüntetik előnkbe, valamint az egész roppant épületen a történetnek szelleme leng. A városi és polgári kórház, melletti templomok hajdan török mecsetek voltak. A lyceum szentegyháza egyszerü stilben épült, nagy és szép, két magas toronynyal ékeskedő épület. Ezenkivül van még a Mindszentek temploma, az irgalmasok és rabok egyháza. A szentegyházakon kivül említést érdemelnek még a püspöki palota, növendékpapház, a gyönyörü fekvésü vármegye-s a szép városház, s a káptalani és több csinos polgári házak. Népessége Pécsnek 15,318 lélek, kik kevés izraelitát és protestanst kivéve, mindnyájan romai katholikusok. Nyelvet illetőleg a belvárost németek és magyarok, a szigeti külvárost magyarok, a budai külvárost bosnyákok lakják; azonban kevés egyén van, ki mind a magyar, mind a német nyelvet együtt nem beszélné. Lakosai főleg kézmüvekből, kereskedésből, aztán szőlő és földmivelésből élnek. Czéhes mesterember 790 számláltatik, s a pécsi timárok, takácsok, asztalosok, és czipészek igen dicsértetnek. Gyárak közül van egy jó hirben álló papiros, továbbá rosoglio-

Digitized by Google

eczet- liqueur, különösen pedig egy nagyszerű vasgyár (csetnek-pécsi névvel 200,000 pft. részvényeket alapitva) Répaczukor gyára megszünt. Fő kereskedő helye Baranyának Pécs, melly a Duna jobb partjától 5, a Dráva bal partjától pedig 4 órányi távolságra fekszik, és nem csak Somogy és Tolna, hanem még Verőcze és Bács megyékkel is nagy összeköttetésben áll. Csak maga a Mohács és Pécs közti áruszállitás hiteles adatok szerint 300,500 mázsára tétetik. Nevezetes ezenkivül a Zágráb, Kanizsa, Sopron és Bécs, továbbá Szeged és Pécs közti áruszállitás. Előmozditják ez élénk közlekedést a hajózható Duna és Dráva, az igen jó baranyai országutak, a posta és szorgalomkocsik, a 4 országosvásár, és szerdán és szombaton tartott igen népes hetivásárai; s a bőséggel levő jó fuvarosok, miután a baranyai magyar nagy hajlammal bir a fuvarozásra, s ezek Bécsben, Grăczben, Zágrábban, Pesten otthonosok; s végre a takarékpénztár. Tudományos intézetei közül első helyen kell emlitenem a püspöki lyceumot, mellyben ezelőtt a philosophiai és jogtani tanulmányok szinte ugy tanittattak, mint akármellyik királyi akadémiában. Az uj rendezés szerint miként fog átalakittatni, jövendőben látandjuk meg. E jeles intézet felállitását a korán elhunyt nagy hazafi b. Szepessy Ignácz pécsi püspöknek köszönhetjük, ki csupán készpénzben 100,500 p. forintot tett le a lyceum álladó alapjául, mellyhez még 16,000 pf. könyvnyomdát is állitott. E lyceum tulajdonához tartozik egy jeles 16,000 kötetnyi nyilvános könyvtár, mellynek első alapitója a feledhetlen Klimo pécsi püspök, ujjá teremtője pedig ismét b. Szepessy Ignácz vala, hozzá kapcsolt ásvány és természettani gyüjteménynyel. A lyceumon s több elemi iskolákon kivül van itt még egy kath. püspöki papnövelde; gymnasium, mellyber a cistercita atyák magyarul és németül tanitanak; tanitóképző-intézet, katonanövendék ház az 52 számu magyar gyalog ezred számára, és végre kisdedóvó. Jótékony intézetei számosok; s ezek közül a polgári kórház, és az irgalmasok kórháza különösen emlitendők. A lakosok egészségére felügyel 10 orvostanár, 2 orvossebész tanár és 10 sebész. Gyógyszertár van 3, s fördője is ennyi; de ezekből csak a vasfördő bir gyógyerővel. De mulató helyekben sem szükölködik Pécs; mert van egy 1839-ben épült szinháza, sétatére, több nyilvános kertje és vendégfogadója; s ezenkivül ritka város bir olly bájoló környékkel, mint Pécs. E város fővárosa levén Baranyának, ez okból székhelye a megyei főnöknek, és a megyei törvényszéknek; azonban mind a mult, mind a jelen időben virágzását, gyarapodását az itt székelő gazdag kath. püspöknek és káptalannak köszönheti. A pécsi püspökséget már Szent István állitotta; s mostan kiterjed megyéje egész Baranya, Tolna; továbbá Somogy és Verőcze vgyék egy részére. Számlál egy székes káptalant 10 valóságos kanonokkal, 2 jövedelmes apátságot; 2 jövedelmes prépostságot, 22 alesperestségben 156 plebániát, s 8 szerzetes házat. — Pécs kiterjedése $1^1/_5$ □ mfd, vagy is 12128 hold, holdját 1600 □ ölével számitván: Ebből beltelek 257 hold, szántóföld 2480 hold, rét 1805 hold, szőlő 1745 hold, legelő 788 h., tavak 3 h., erdő 5020 h., adómentes telek 30 hold. A határ egy részről csupán apró domboktól átmetszett rónaság, más részről pedig hegyes. A Tetye vize, melly a város felett fakad, sebes eséssel lehömpölygvén, miután a budai külvárost a belvárostól elkülönzi, a város egész határát keresztülfutja, s folyásában 4 pokróczkallót, 1 fürész, 1 olaj, 1 pa-

Digitized by Google

piros, és 16 lisztörlő malmot hajt. Az egész határban főkép szép hegyei és regényes termékeny völgyeiben 100 forrásnál több találtatik; s ezek közül több vascsöveken a város nyilvános szökő és magánkutjaiba vezettetik. Szántóföldjei; valamint rétjei igen termékenyek, s a rónán haszonvehetlen darab alig van, kivált mióta a város a réteket árkokkal keresztülhuzatván, a posványságokat kellemes kaszálókká változtatta. A lakosok jövedelmének fő kutfeje a bortermesztés, melly szép fekvésü szőlőhegyén igen becses fejér és vörös borral fizet. Ezenkivül gesztenyés erdeje is szép, s gyümölcsei édességük s jó izük miatt híresek. Nemesebb almafaj eddigelé 61 találtatik, jóllehet a meszes föld nem igen kedvez neki; körte 66, baraczk 35 (az itteni őszi baraczkok különösen szépek), szilva 26, cseresznye és megy 13 faj. Zöldség a számos kertekben annyi termesztetik, hogy az talán sehol sem olcsóbb mint a pécsi piaczon. Virágkedvelő is igen sok van Pécsett. Erdeje főleg tölgy, bikk, aztán szil, köris, hárs, tatárihar, feketegyürü és somfákból áll, s a városi pénztár jövedelmének legfőbb ágát teszi. A Mecsek hegynek itt is fő alkotó része a kemény közönséges mészkő, melly helyenként veres és fekete, a legtisztább simázatra alkalmas márvány halmozatokon nyugszik. Némelly ágyazatjaiban a szappanföldnek, és a tiszta agyagnak területei láthatók; aljain pedig délkelet felé kagyló vagy csigaméz osztályok szemlélhetők. Az itt találtató kőszénnek különféle nemei közt legtöbb a fekete fényes kőszén; ennek ágyazatjai változólag homokkővel össze vannak keverve, mellyek mindenféle kőmüvekre és malomkövekre fordittatnak.— Pécsnek első eredete homályban van; de a romaiak alatt már nevezetes város volt, s Sopiánána név alatt az egész Pannonia Valeria kormányszéke s fő hadikormánya itt vala. Ez okból Olaszországot kivéve, kevés város létezik, mellyben annyi romai emlék találtatnék, mint Pécsett. A városnak akármellyik része ásatik, mindenütt épületromok, pénzek, sirboltok, hamvvedrek, stb. találtatnak. Sopiánát a hunnok, s avarok sem törölhették el egészen, mert a magyarok bejövetele után azonnal megjelennek a jelesebb városok közt. Azonban a középkorban városunk már nem Sopiana, hanem Quinque-Ecclesiae vagy Quinque-Basilicae név alatt jön elő; s innen vette német nevét is Fünfkirchen, valamint magyar nevét is Pécs, e tót szótul p e t, melly ötöt jelent, kölcsönözhette. — Szent István már itt püspökséget alapitott. 1046—1055 között Pécsett temettetett el Péter király. Az 1064-ki husvétkor az itteni székesegyházban koronáztatott meg Geyzától harmadszor Salamon király. 1367. I. Lajos hires academiát állit, mivel honi városaink közt jelesebb és e czélra alkalmasabb nem vala. A nagy Mátyás többször fordult meg városunkban, és hős fia János herczeg, a reá nézve szerencsétlen sárvízi ütközet után, a megmentett szent koronával Pécsett keresett menedéket tántoríthatlan hive, Zsigmond pécsi püspöknél. 1495. martius elején Pécsre jött Ulászló király, s a fellázadt, de már megtört Ujlakyt szabad menetről biztositván, magához bocsátotta s kegyelmébe visszafogadta. Martius 3-kán hushagyón a király nagy vendégséget adott, mellyhez 8 forinton kések és néhány vég gyolcs vétettek abroszok és asztalkendőkre. Mart. 24-kén török követ jött a még városunkban tartózkodó királyhoz, és 27-kén megkötetett vele a béke. A mohácsi ütközet után azonnal felgyujtatott Pécs a vad Török által, s az egész város, a váron, s a benne levő székestemplomon ki-

Digitized by Google

vül hamuvá tétetett; lakosai pedig összekonczoltattak. Kitakarodván a Török, Pécs Zápolyának volt kénytelen hódolni, ki azonnal Sulyok Györgyöt nevezé ki pécsi püspöknek; de ez nem sokára áttért Ferdinand részére. 1528 febr. 19-kén Esztergomban városunknak uj szabadalom levelet adott Ferdinand. Pécs azonban e szabadalommal alig élt, mert 1529-ben, midőn Solimán ismét tömérdek haddal jöve honunkba Zápolyát segitendő, Zápolya a pécsi püspökséget a nem pap Szerecsen János tolnai főispánnak adományozta, ki azt hatalmas karral meg is tartá urának. Szerecsen halála után is Zápolya hatalmában maradt Pécs, ámbár Ferdinand, miután Sulyok György tőle Zápolyához visszatért, a hires történetirót Bradaricsot nevezte pécsi püspökké. Miután 1541-ben Szolimán császár Budát elfoglalta, hazamenet Pécs városát kezdé ostromolni, de Athinay Simon várnagy győzelmesen védte azt a roppant török had ellen, ugy hogy a leghatalmasabb szultánnak szégyennel kellett az ostrommal felhagyni. 1543. jul. 20-kán Soliman Pécset elfoglalja, miután az örsereg gyalázatosan megfutott, s a püspök Veszprémbe vonult, a szegény lakosok pedig elszéledtek volna. Igy jutott török kézre a szép virágzó város, mellynek akkori jelességét cléggé bizonyitja az ismert közmondás; „Németnek Bécs, Magyarnak Pécs“ Solimán az elfoglalt várost sandzsákság székhelyévé tette, és a budai beglerbég hatósága alá vetette. Régi fénye helyébe törökös rondaság lépett, és hajdani szabadságát vad, sőt baromi önkény váltá föl. Először Derwis-Aly nevü elökelő török család, ennek kihaltával pedig Zlaistán basa tulajdonává lett, és nem csak török földesurának tartozott nagy adót fizetni, hanem azonkivül a szultánnak is, kinek egyszermind minduntalan számos katonát volt kénytelen adni, és ingyen munkával is szolgálni. 1629-ben Sennyei István váczi püspök igy irt Pécsről: Pécs városa olly nagy mint Bécs; van benne 40 kath., és körülbelől török és eretneklakta 1000 ház. A főtemplom mecsetnek használtatik. 1664. jan. 28-kán Zrinyi, vezértársával. Hohenlohé-val 16,000 magyar és 9000 német katonával a várost roham által elfoglalta; innen az eszéki hidak felégetésére sietett, mialatt Hohenlohe a várat ostromlá, de be nem veheté; mellynél fogva febr. 7-kén a vezérek felgyujtatták a várost, és magokkal vivén keresztény lakóit 10 óra felé elhagyták azt, előbb minden házat kiprédálván. A tömérdek zsákmányból látható, hogy Pécs a Török alatt is derék és gazdag város volt. Mi a vallást illeti már az első reformatoroknak iskolájuk volt Pécsett; 1588-ban pedig a pécsi polgárság nagyobb része arianus volt. 1629-ben csak egy külvárosi templomocskájuk volt Pécsett a katholikusoknak, hol három egyházi, és két jesuita világi ruhában szolgáltak, hogy biztosabbak legyenek a törököktől. Lotharingiai Károly megvevén Budát, badeni Lajos herczeget 13 ezreddel Pécs felé küldé, ki october közepén meg is érkezett. Sok török vonult akkor Pécsre, mint legbiztosabb erősségükbe, ezt utolsó lehelletig védelmezendők; mindazáltal nem sokára Lajos véres rohammal ura lett Pécsnek. A rohamnál első volt Makár János huszárezredes, bátor legényeivel nem messze a székesegyházhoz törvén át a falakon. E hös tetteért Makár egy török házat nyert a városban, aztán az ugynevezett pasamalmot, és az egész szőlőhegyet, melly most is róla neveztetik Makárnak. Az adománylevél a város levéltárában találtatik. A város bevétele után csakhamar a vár is keményen ostromoltat-

Digitized by Google

ván, a török várőrség feladá ezt, szabad költözést nyervén Szigetvárba. Az uj atyai kormány pártfogása alatt mindjárt idülni kezdett Pécs. Az itt maradt és keresztény hitre tért számos török és bosnyák lakókhoz igen sok uj szálló jött, nem csak honunk, hanem, ugyszolva, Europának minden részéből, mint Pécsnek azon korszaki németül irt polgárjegyzéke bizonyitja. A német birodalom sváb kerületéből egész szállitvány jött és 1691-ben Vechy főparancsnok által azon joggal ruháztatott föl, hogy különös birót választhasson magának, ki a város tanácsosai közt szék és szavazattal birjon; oszolván egyébkint is a polgárság három részre, n. m. magyar, német és illir nemzetre. 1687-ben aug. 8. a hires Rodanay vagy Rodanovich Mátyás már pécsi püspöknek neveztetett; mire megnyiltak ismét a templomok, helyreállittattak több kolostorok és hely méretett ki nehány ujnak épitésére: mecset is több változtaték át ker. szentegyházzá. 1688-ban még kevés katholikus találtatott Pécsett, többség reformatusokból, s óhitüekből állo't; de későbben a n. e. óhitüek egyesitettek, s a pécsi tanács 1692-ben ünnepélyesen megfogadta, hogy határaiban nem kath. embert nem tűrend, sem házasságot, kiörökités büntetése alatt, ollyannal nem köttetend. 1704-ben Rákóczinak egyik alvezére Sándor László 300 kuruczczal Pécset megtámadván, a városban iszonyu öldökléseket és pusztitásokat vittek végbe, dühös bosszujok áldozatjai főkép a németek és ráczok levén. Azonban 6 hét után Herberstein cs. k. tábornok 12,000 rácz katonával Pécs segitségére sietvén, a kuruczok elhagyák Pécset; de a szegény város oltalom helyett még pusztulásnak néze elébe, mert a ráczok nem felejtvén hitsorsosaik üldöztetését s kiüzetését a városból: a katholikusokat, különösen a papokat legyilkolák, a templomokat lerombolák vagy megfertőzteték, szóval a tatárokat kegyetlenségben jóval felülmulták. 1720-ban a n. e. óhitüek végképen kiüzettek, s templomuk elvétetvén bőrgyárrá alakittatott, melly jelenleg Kreth timár birtokában van. 1780-ban jan. 21-kén kelt oklevélben Maria Thercsia Pécset királyi várossá teszi, váltságul 62,888 f. 80 8/9 denárt fizetvén a püspöknek és káptalannak. 1802-ben Pécsről Győrbe vitetett a királyi academia, de e hiányt bőven kipótolá később b. Szepessy Ignácz pécsi püspök lyceumával, mint ezt a város leirásánál bővebben említénk.

Pécs (Uj), lásd Uj-pécs, Torontál vmegyében.

Pecsarócz, vindus falu, Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban: 183 kath., 71 evang. lak. Kath. paroch. szentegyház. Itt szoktak össze tódulni Husvét után második vasárnapon nagy számmal az egész tótságból leginkább a nők bucsura, mellyet meleg-bucsúnak hivnak, hogy szemeik fájdalmát elvesztenék, marháik egészségét különféle vizzeli mosogatások által, vagy len, kender, s tojásnak az oltárra való tevésével kinyerhetnék.

Pecsenicz, tót falu, Honth v.-megyében, ut. p. Báthoz 1/4 mfd. 351 kath., 1 evang. lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Hires bor. F. u. a beszterczei káptalan.

Pecsenéd, tót falu, Nyitra v.-gyében, N.-Kosztolánhoz 1/2 órányira: 228 kath. lak. Nem nagy, de termékeny határral. Ut. p. Galgócz.

Pecsenéd, tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vgyében: 228 kath., 8 zsidó lak. Nagy uraságí majorság. A báni uradalom birja.

Pecsenyéd, németül Pötsching, német falu, Sopron vgyében, Sopronhoz 3 mfd., a német-ujhelyi postautban, Austria határ szé-

Digitized by Google

lén, 188 házzal, 1300 kath. lak., s paroch. templommal. Van 1969 3/8 hold szántóföldje, 579 5/8 h. rétje, 3226 3/8 kapa szőlője, és 825 hold erdeje. Földe igen középszerű; bora savanyu; gyümölcse kevés; erdeje tölgy és fenyő, kevés bikk Savanyuvizéből Bécsbe is hordanak. F. u. h. Eszterházy.

Magyar-Pécska, magyar m. város, Arad vgyében, a Maros jobb partján, rónaságon, Aradhoz nyugotra 2 mfd. Lakja 6379 rom. kath., 36 n. e. óhitű, 12 ref., 125 izraelita; egy kis kath. templommal, emletes vendégfogadóval, városházzal és jeles kamarai épületekkel. Határa 12,574 hold, mellyből legelő 2556 h., szőlőskert, melly bőtermést ad 125 hold, szántóföld 9093 hold, erdő 800 hold. És ez mind urbériség, az erdőt kivéve. A föld magas és ritka minőségű, fekete homokos, jó mivelés mellett mindent gazdagon terem. Szarvasmarhát sokat és szépet tart a környékbeli haszonbérlett pusztákon. A Maros vizén kötelenjáró komp van. Az erdőt hasitó legelő vonalán látszanak a régi romai sánczok; ezeken ismét két templom omladéka, s az erdőben egy török mecset romjai szemlélhetők. Országos vásárt kettőt tart, u. m. maj. 9., és sept. 14-dik napját megelőző hétfőn. Vasárnap kezdődik a baromvásár, melly igen hires az alföldön, s a belsővásár hétfőn reggeli 10 órakor indul meg. Ezeken kivül minden szerdán és szombaton hetivásár. Végre sz. György napján nevezetes cselédvásár tartatik itt, mellyre 20 mfdről is eljönnek a földbirtokosok, haszonbérlők, férfi és nő cselédek felfogadására. A város birtokosa a kir. kincstár.

Rácz-Pécska, oláh-rácz m. város, Arad vgyében, Magyar-Pécskától csak egy utcza választja el, de külön határa és tanácsa van. — Lakja 6587 n. e. óhitü, 43 romai kath., 40 zsidó, óhitü anyatemplommal. Mivel a lakosság nagyobb része oláh ajku, jelenleg nem Rácz hanem Oláh-Pécskának iratik inkább. Gazdag róna határa 21,803 hold, mellyből szántóföld (338 1/8 urb. telek után) 9478 hold, kaszáló 4062 h., szőlő 173 h., legelő 5000 h., erdő 3090 hold és 1182 □ öl, miután az erdő 1600, a rétek 1200, a földek 1100 □ ölével számittattak. A határnak harmada gazdag buzaföld, harmada inkább szereti a rozsot, harmada lapályos és vizenyős. Legelője szikes, s részint a viz járja, nyárban pedig hamar kiszárad. Majorság itt az erdőn kivül semmi sincs. — Hajdan 4 országos vásárai voltak, most már egy sincs. F. u. a kir. kincstár.

Pecsnarócz, vindus falu, Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban, 42 kath., 71 evang. lak.

Nagy-Pécsöl, magyar f., Zala vgyében, Nagy-Vásonyhoz 1/2 óra, ut. p. Veszprém: 103 kath., 8 evang., 450 ref., 10 zsidó lak. Nemes-Pécsöltől csak egy kies mezőség választja el, mellynek közepén egy halmon áll a reformatusok különös alkotású régi temploma. F. u. a pesti közönséges papnövelde.

Nemes-Pécsöl, magyar falu, Zala vármegyében: 108 kath., 390 ref, 5 evang. lak. Nemeseké, de a veszprémi káptalan is bir benne. Mind a két helység határa nem nagy, de termékeny; különösen a szőlők majd csaknem az egész Balaton mellékén legtartósabb s legszebb szinü borokat termik. A határ nyugoti részén, meredek hegy ormán valami puszta vár látható.

Pécsvárad, csinos magyar-német m. város, Baranya vmegyében, a Mecsekhegy déli tövében, Pécshez 2 órányira: 1950 kath., 820 ref., 42 g., 13 ágostai, 27 zsidó lak., kath. és ref. plebániákkal. — A Mecsek oldalából csergedező patakok, szőlőhegyek, erdők, szilvás, gesztenyés és gyümöl-

Digitized by Google

csős kertek, s a szelid éghajlat e várost a legregényesebb lakhelylyé varázsolják. Épületei csinosak, köztük első helyen az igen szép és nagy kath. templom áll szép kálváriával, melly a mostani t. plebanus buzgósága által jött létre. Az uradalmi kastély kőfallal körülvéve, a város legmagasabb részén áll. A megyében tanyázó lovas czred stabja itt szokott fekünni. Szent István apostoli királyunk 1000-dik évben itt a benedeki szerzeteseknek gazdag apátságot alapitott, mit Damaslaus herczeg, Szent László, II. Béla és II. Geyza kegyessége is nevelt, ez a törökök bejöveteléig csak az esztergomi érsektől függvén, virágjában vala. E kolostorban, mint legbiztosabb menedék helyen vala vak Béla elrejtve, mig 1129-ben gróf Ottmár és Pál püspökök bizodalmas beszélgetés közt hollétét föl nem fedezték a királynak, ki Bélát tüstint udvarába hozatta és kormánytárssá emelte. II. Geyza idejében égés dult e monostoron, megemésztvén többek közt arany és drágakövekkel ékes feszületeket és kelyheket. — A törökök idejében csak csekély haszonbért huzott némellykor az illető apát, miglen Mária Therézia az egész apátságot, melly roppant uradalomból áll, s mellynek feje Pécsvárad, a magyar kir. egyetemnek ajándékozá, s melly jelenleg is birtokában van. Nem rég saját postahivalt nyert.

Fel-Pécz, magyar falu, Győr vgyében, a Sokoró hegye alatt: 1200 evang., 350 kath., 200 zsidó lakossal, evang. anyatemplommal, synagógával. Határa homokos. Fő gazdasága tágas szőlőhegyében áll. F. u. többen. Ut. postája Tét.

Kis-Pécz, magyar falu, Győr vgyében, ut. p. Tét. Lakja 813 evang., 62 kath., 54 zsidó. Evang. anyagyülekezete egyesitve van a kajárival. Ennek is szép szőlőhegye van. F. u. többen.

Péczel, magyar falu, Pest-Pilis vgyében, egy kies vidéken, Pesthez keletre 2 mfd., 363 kath., 170 evang., 1116 ref., 230 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, synagógával, gr. Ráday Gedeonnak jeles kastélyjával, és szép könyvtárával, több csinos uri lakházakkal, s gazdasági épületekkel, mellyek összesen a helységnek, kivált messziről szép tekintetet adnak. Dombos, völgyes határa az ugynevezett isaszegi háton sok trágyát kiván, de keletre fekete homok földdel bir, s minden gabonát jól meg terem; szőlője elég; legelője, rétje a népességhez szük. A Rákosvize határán keresztül folyik, s malmokat hajt. F. u. gróf Ráday Gedeon, Fáy, Szemere, Jakabfalvy, Kovács, Darvas, Eckstein, Stettner és még más Fáy nemzetségbeliek. Van 43 és $^{8}/_{32}$ urbéri telke és sok urasági majorsága.

Peczendorf, magyar f., Abauj vgyében, Jászóval összefüggésben: 278 kath. lak.

Pecze-Sz.-Márton, lásd Sz.-Márton.

Peczno, telep, Bars vmegyében, F.-Hámor fil., 162 kath. lak.

Pécz61, magyar falu, Vas vmegyében, a Gyöngyös mellett: 550 kath. lak. Ut. p. Szombathely. Kath. paroch. templom. Van itt egy apátság, melly 1532 előtt a jákival egyesitve volt, de most mint különös apátságot az Erdődy grófi nemzetség szokta elajándékozni. Lakosai jó lovakat nevelnek. F. u. gr. Erdődy Kajetán.

Péder, magyar-német falu, Abauj-Torna vmegyében, a Kanyapta mocsár mellett: 282 kath., 20 evang., 465 ref., 32 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Rétje, legelője, nádja bőséggel. F. u. többen. Ut. p. Meczenzéf.

Pekelnik, tót falu, Árva vmegyében: 1396 kath., 9 zsidó lakossal.

Digitized by Google

Kath. paroch. templom. Harminczad hivatal. Kereskedés gabonával és gyolcscsal. 51 2/3 sessió. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Polyana-Pekelnik, puszta, Árva vármegyében, Zubricza fil., 16 kath. lak.

Peklin (Gombos-Usz), tót falu, Sáros vgyében, Nyárs-Ardóhoz 1 1/2 órányira: 383 kath., 33 zsidó lak. Derék erdő. F. u. Úsz és Gombos nemzetségek. Ut. p. Berthót.

Peklin (Keczer), tót falu, Sáros vmegyében, Ránkhoz 2 1/2 mfdnyire: 339 romai kath., 21 g. kath., 102 ev., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Erdőhivatal. Vizimalom. F. u. a kamara, de bir benne a Keczer nemz. is. Ut. p. Eperjes.

Peklin (Orosz), orosz f., Sáros vmegyében, Radács fil., 117 romai, 154 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Pekline, tót falu, Trencsén v.-megyében, Hricsó filial, 126 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Kis-Pél, puszta, Békés vgyében, Arad vmegye szélén, Elekhez egy órányira.

Nagy-Pél, lás Pil, Arad v.ben.

Pél, puszta, Tolna vmegyében, Szárazd mellett.

Alsó-Pél, (Dolni-Pial), magyartót falu, Bars vmegyében, 818 kath., 47 ref. lak. Kath. anyatemplom. Buzája, bora, fája, szénája, legelője elég. A birka- és lótenyésztés szépen divatozik. F. u. gr. Hunyady, stb. Ut. p. Verebély.

Felső-Pél, magyar falu, Bars vmegyében: 133 kath., 270 ref. lak. Reform. filial templom és oskola. F. u. többen.

Pelbárthida, magyar f., Bihar vmegyében, lapályos rónaságon, a Berettyó mellett, Váradhoz 3 mfd., 653 lak., kik közt 21 rom. kath., 34 g. kath., 293 ref., 12 zsidó, a többi n. e. óhitü, kik azonban magyarul tisztán beszélnek. Ref. és óhitü egyház. Határa 3760 hold, mellyből urb. szántó 910, rét 500, majorsági szántó 800, rót 690, közlegelő 860 hold. Lapályos fekete földe mindent gazdagon teremne, de az árvizektől sokat szenved, s nedves években a szarvasmarhák könnyen mételyt kapnak. A Berettyóban, melly egy malmot hajt, sok hal és rák fogatik. Birják: Juricskay Eduard, Miskolczy Clementina, Ónody Lajos, Buday Imre, Papszász Lajos, Kis-Marja város, özv. Szacsvay Györgynő, Sulyok József, Dobozy Lajos tömege, Széles Sándor, Bihary Zsigmond, Antalóczy Sándor, Komáromy Károly, Csupor Józsefnő, Posta Rozália és Boross Mihály.

Pelejthe, tót falu, Zemplén v.-gyében, ut. p. Vécséhez 1 mfdnyire: 324 romai, 56 görög kath., 55 ref., 69 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Szántóföldje 2680 hold. Erdő. F. u. Ocskay, Szepesy, Kolosy s m.

Pellenne, puszta, Somogy v.-gyében, a ládi uradalomban.

Pelérd, lásd Pollérd.

Peleske (Kis), magyar f., Szathmár vmegyében, ut. p. Szathmárhoz 2 kis órányira: 10 romai kath., 241 reform. lak., s ref. anyatemplommal, melly igen régi épület, kerekded formára. Határa mind őszit, mind tavaszit bőven terem; erdeje és jó rétje van. F. u. a Becsky nemzetség fiága.

Peleske (Nagy), magyar falu, Szathmár vmegyében: 150 r., 375 g. kath., 24 ref., 12 zsidó lak., g. kath. s r. kath. fil. templommal, kevés elmagyarosodó tóttal és orosszal. Határa igen termékeny, rétjei száraz természetüek; három szakasz erdeje van. F. u. a Becsky nemzetség fiágon, mellynek itt szép és nagy lakháza van; egyébiránt nevezetes részt bir itt a b. Sennyei nemzetség is, és Buday. Ut. p. Szathmár.

Digitized by Google

Péliföld vagy **Sz.-Kereszt**, népes érseki puszta, Esztergom vmegyében, Bajóttól délre ½ órányira: 15 kath., lak. Hajdan itt a Johanniták-nak monostoruk volt. A mult században ennek düledékeiben holmi remeték laktak, s magoknak kápolnát is épittettek; de később Barkóczy Ferencz esztergomi érsek ugyan ide monostort, s templomot épittetett, s azt a nazarénus szerzeteseknek által adta. Ezek eltöröltetése után, jelenleg egy áldozó pap lakik ott, s kétszer évenkint népes bucsujárások történnek.

Pellérd, magyar falu, Baranya vmegyében, szép rónaságon, Szent-Jakab hegy irányában, felette kies vidéken fekszik, ut. p. Pécshez ¾ órányira. Nyugotnak a hegyekre, keletészaknak Pécs városára, ugy az egész környékre regényes kilátás györködteti a szemet. Határa 4605 hold, mellyből szántóföld 2868 h., rét 845, legelő 340, szőlő 132, erdő 400 hold. Ebből ismét urbéri szántó 1668, rét 245, legelő 280, szőlő 116, majorsági szántó 1200, rét 600, legelő 60, szőlő 36, erdő 400 hold. Földe fekete, néhol sárga agyag, s bőtermékenységü, bora jó; gyümölcse sok, s a cseresznyének egy neme, melly török cseresznyének neveztetik, e vidéken legkorábban érő. Lakja 1167 kath., 6 zsidó. Ékesíti e helységet az uraság csinos kastélya, és jó izléssel készült angolkertje, honnan a vidékre ritka szép kilátás esik, egy mesterséges barlanggal, nyaralóval, üvegházzal. Van itt továbbá derék kath. paroch. templom, s egy uradalmi nagyszerü épület, melly gőzmalomnak van szánva, de most szeszgyárul szolgál. F. u. m. Czindery László ur.

Pély, puszta, Borsod vgyében, J.-Dorogmához tartozik, s 5646 holdra terjed. Ennek több külön nevezetü helyei vannak, u. m. Hordozó füzes erdő, a Tisza mellett, mintegy 60 h. füzes erdővel. Itt van a fél hold forma Teremtő, melly mintegy 16 holdat foglal, Kárászos, Keszegestó, különféle halakkal, s sulyommal bővelkednek. A lapos róna helyeken nád, gyékény, néhol pedig a gerinczeken jófele széna terem, s helyenkint meglehetős szántóföldek is vannak. — A Ponyhás lapos, sásos szénát termő hely, de valami 12 köblös szántóföld is van benne, mellyben dohány szokott termesztetni. Az ároktói határszél felé, nem messze a falutól van az ugynevezett Pengyom, egy korcsmával. Itt kezdődik az ugynevezett Pélyi tó, melly 60 holdat foglal, s sok nádat, sulymot s gyékényt szolgáltat, s halakat táplál. Dorogmából árviz idején az itteni határrészen lehet legkevesebb vizzel kimenni.

1663. Pély, mint népes falu fordul elő, melly iránt folytatott perét Baratnaky Zsigmondnak T.-Darocznál is emlitjük.

1698. E pusztába Bükk László uj adománnyal igtattatik.

1700. A Baratnaky leányág osztályt kér.

1701. A Szepesy család, s mind két ágon levő ivadéka, Pély, Geszt, Nagy-Mihály, Dorogma, Bükk, Eszlár és Sály helységekben, ugyszinte Darócz, Fejéregyháza, Leányfalva, Kács, Varilla és Kelemenháza helyekben Zekfarnosi Bodó családtól szerzett örökbevallására királyi jóváhagyást, s ugyan e mellett beigtatást nyer.

1714. Négyesi Szepesy János perét l. T.-Darócznál.

1733-ban folyt ellenmondó pert Oszlárnál emlitjük.

1769. A Daróczyak itteni részbirtokukat elzálogositják.

Pély, magyar falu, Heves vgyében, Heveshez délre 1¾ mfd., 1234 kath. lak., paroch. templommal. Szántóföldje szikes és mocsáros, de szénája

Digitized by Google

bőven van. F. u. b. Orczy László és György; gr. Szapáry, gr. Esterházy, Bernáth, Radics, Dobóczky, Farkas, Frajzajzen. E helység határa nagyon lapályos levén, megjegyzendő, hogy a kertek lábánál csaknem minden gazdának van egy kikötött csónakja, s árvíz idején innen Szolnokra is lehajózhatni.

Pelsőcz (Pleisnicz, Pleschivecz), magyar m.-város, Gömör vmegyében, egy termékeny térségen, a csetneki és rosnyói Sajó összefolyásánál; Rosnyóhoz délre $1\frac{1}{2}$ mfdnyire. — Azon magasságra nézve 2-dik osztálybeli hegyláncz, melly pelsőczinek nevezetik, itt ér véget. — Van 931 ref., 25 evang., 184 kath. lakosa, s ref. szentegyháza. A vármegye közgyüléseit itt tartotta. Szántóföldei s rétjei bőtermékenységüek; a lakosok szép szabadságokkal (a többi között vérhatalmi s vásári joggal.) élnek, s különféle mesterségeket folytatnak. — Hajdani várát 1567-ben Svendi Lázár hányatta széljel, mint fentebb láttuk a Bebek György hütlensége miatt, melly nemzetségnek IV. Béla király ajándékozta több helységekkel együtt 1242-ben. Az 1849-ki magyar forradalomban leégett.

Tót-Pelsőcz (Plesovicze), tót m.-város, Zólyom vgyében: 65 kath., 1596 evang. lak., kik némely kiváltságokkal most is élnek, ámbár ezekből már tetemest vesztének. Evang. anyatemplom. Határa nagy, de nehéz müvelésü, rajta több szállások látszanak. F. u. a kamara. Ut. p. N.-Szalatna.

Felső-Pencz, tót-magyar f., Nógrád vgyében, Pest vmegye szélén: 515 kath., 460 evang., 9 ref., 200 zsidó lak. Kath. és evang. szentegyházak. Synagóga. Főgazdagsága szőlőhegyében áll, melly igen hires fejér bort terem. F. u. b. Prónay, b. Podmaniczky, és felette számos nemesek. Ut. p. Vácz.

Puszta-Pencz, puszta, Pest-Pilis vgyében, Pencz mellett.

Penészlek, orosz falu, Szathmár vgyében, ut. p. Károlyhoz nyugotra 3 órányira: 13 romai, 1024 g. kath., 15 ref., 44 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. — Nagy kiterjedésü határa csupa sivatag homok, melly főképen rozsot, tengerit, dinnyét terem; rétje kevés; erdeje igen szép, és vadakkal bővelkedik. F. u. Rhédey, Bernáth, Irinyi, pócsi basiliták stb.

Penyige, magyar falu, Szathmár vgyében, közel F.-Gyarmathoz, 38 romai kath., 440 ref., 26 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Földe, ha az árviz nem bántja, igen termékeny; a falu alatt szép erdeje, jó rétje és halászható vize van. F. u. Isák, Patay, Lövey, Törös s m t. Ut. p. Szathmár.

Pentefalva, puszta, Nyitra v.-megyében, F.-Zéle mellett.

Péntekfalu, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába mellett, a sárvári uradalomban, 305 kath. lakossal.

Péntekfalu, magyar falu, Zala vgyében, az alsó-lendvai uradalomban, 58 kath. lak.

Péntekfölde, puszta, Zala v.-gyében, Szécsi-Szigethez tartozik.

Sür-Péntek, lásd Sür.

Duna-Pentele, magyar mv., Fejér vgyében, a Duna jobb partján, Budához délre 4 postaállomásra, saját postahivatallal és váltással, Adony és Földvár közt. Lakja 2340 kath., 130 n. e. óhitü, 40 ref., 90 zsidó. Kath. és óhitü anyatemplomok. Nagy vendéfogadó. Sok duna-malom. Tágas határa igen termékeny; rétjei kétszer kaszálhatók; szőlőhegye jó vörös bort ad; juhtenyésztése és halászata figyelmet érdemel. F. u. b. Montbach, Mérey s más nemes családok. Némellyek azt tartják, hogy Anamaria romai város itt lett légyen; annyi bizonyos, hogy sok romai régiséget gyürüket, pénzeket, függőket találtak itt; s hi-

Digitized by Google

hető, hogy a város egy részét a Duna hullámai nyelték el.

Sár-Pentele, igen szép puszta, Fejér vgyében, Fejérvárral határos, termékeny szántóföldekkel, s különös kövér rétekkel, uraságí kastélylyal, paroch. templommal. Lakja 80 kath., 60 ref. F. u. gr. Széchenyi Lajos, s a köröshegyi uradalomhoz tartozik.

Pénzeskut, puszta, Veszprém vgyében, Bakonybéllel határos.

Pér, magyar falu, Győr vgyében, a fejérvári postautban, ut. p. Mező-Örs. Lakja 883 kath., 58 evang., 250 ref. Kath. paroch. templom. Reform. leánygyülekezete Pázmánd anyához tartczik. Határa tágas, de homokos. Vendégfogadó. F. u. a győri püspök.

Pér, puszta, Honth vgyében, Sipek fil., 4 kath., 7 evang. lak.

Perbál, német-tót f., Pest-Pilis vgyében, 1410 kath. lak. Kath. paroch. templommal. Fekszik Budához nyugotra $3^1/_2$ mfd. Földei sikeres buzát teremnek; szőlője, erdeje, nádja elég. F. u. a kamara s m t. Van $58^{16}/_{32}$ egész urbéri telke.

Perbenyik, magyar f., Zemplén vmegyében, N. Tárkány fil., 110 romai, 186 g. kath. 185 ref., 5 zsidó lak., 581 hold szántóföldel s jó rétekkel. F. u. gr. Klobusiczky. Ut. p. Ujhely.

Perbeshäza, puszta, Gömör vmegyében, Sankfalva mellett.

Perbete, magyar falu, Komárom vmegyében, az Esztergomtól Érsekujvárra menő országutban; Esztergomhoz $3^1/_2$ mfdnyire, 1718 kath., 817 ref,, 15 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal, postahivatallal. Ennek határa, melly csak délről dombos, mint a többi érseki helységé, szabályzatlan, s van 56 régi telke; a szántóföldek és rétek itt első osztálybeliek (hires a perbetei buza). F. u. az eszt. érsek.

Pércs, Mike-Pércs, vagy **Kis-Pércs**, magyar falu, Bihar v.-megyében, Debreczenhez 1 mfdnyire homokos térségen, 1453 lak., kik 47 zsidót kivéve reformatusok, s anyatemplomot birnak. Határa $7995^6/_8$ h., mellyből belsőtelek 170, szántó 3204 $^7/_8$, kaszálló $1510^7/_8$, legelő $2031^2/_8$ külső csárda nyomása $22^3/_8$, salétrom szérük 9, szőlőkert $126^6/_8$, utak 179 $^4/_8$, erdő $741^2/_8$ hold. Urbéri föld, összesen 2897 h., (2015 szántó, 755 kaszáló, de ez is nagyobb részben feltöretett, $126^6/_8$ h. dézmás szőlő; majorsági földek $2708^7/_8$ hold. A határnak hasonfele homokföld, másik fekete és szikes. A homokföldön terem rozs, a feketeföldön tavasz buza, árpa, zab, tengeri. Folyóere 3 van, u. m. Tekeres, Kondoros és Veker, mellyek azonban csak nem minden évben kiszáradnak. — Van itt 17 salétromfőző kazán, mellyekben a salétrom nemcsak nyersen, hanem tisztán eresztve is terményelletik. F. u. a váradi deák káptalan; de curialisták is vannak, u. m. Sinay Károly, Szilágyi Mihály és János.

Vámos-Pércs, ez előtt hajdúváros volt, ut. post. Debreczenhez 2 mfdnyire, kies erdők közt: 3150 ref., 10 romai kath., 30 zsidó lak., derék reform. templommal. Határa homokos; erdejé és sok szőlőskertje van.

Pere, magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, a Hernád mellett: 362 r. kath., 353 gör. kath., 5 evang., 184 ref., 14 zsidó lak. Görög kath. és ref. egyház. Hegyes, völgyes határ, szép kastély. F. u. többen. Ut. p. Forró.

Pere, puszta, Veszprém vgyében, Nána mellett.

Perecse, orosz falu, Abauj v.-megyében: 23 kath., 262 g. kath., 7 ref., 7 zsidó lak. F. u. a jászói prépost. Ut. p. Meczenzéf.

Perecseny, orosz f., Ungh vgyében, ut.p. Ungvárhoz északra $2^1/_2$ mfdnyire, az Ungh mellett: 70 r., 754 g.

Digitized by Google

kath., 76 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Márvány és mészkőbánya. Udvarbirói hivatal. F. u. a kam.

Pered, nagy magyar falu, Poson vgyében, a holt Vágh vizénél, Sellyétől 1 órányira: 1961 kath., 4 óhitü, 1 evang. lak. Kath. paroch. templommal. Tágas határa gazdag termékenységü; rétje, legelője, erdeje bőven; marhatartása nevezetes; mezején ez előtt izacs termesztetett. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Szered.

Kis-Pereg, puszta és f., Arad vgyében, Pécskához 1 mfdnyire. Maga a puszta 5600 holdat foglal el, mellyből 5300 h. szántóföld, 300 hold kaszálló. Földe fekete homokos, ritka, magas, sok esőt kiván, róna s mindent gazdagon terem. Semmi lapos, vagy mocsár nincs rajta. A k. kincstár birja. E pusztának egy részét magyar reformatusok ülték meg 1778-ban Szabolcs vgyéből Egyekről, s jelenleg 1400-an vannak, anyatemplommal együtt. Birnak ugyancsak a kis-peregi határból 1080 hold szántóföldet és 406 hold legelőt urbérileg, de e föld a fennevezett 5600 holdba nincs befoglalva, s igy Kis-Pereg egész kiterjedése 7086 hold. Maga a helység Kis-Pereg alatt, a puszta pedig csak Pereg név alatt ismeretes. Ezenkivül van még az alább következő Nagy-Pereg puszta.

Nagy-Pereg, puszta, Arad v.-megyében, de a mezőhegyesi katonai ménesintézethez tartozik, s együtt használtatik. Kiterjedése 9417 hold $^{650}/_{1100}$. Róna legjobb minőségü föld; ebből 4343 h. rét; 550 szántóföld; a többi kaszálló, legelő és erdő.

Peregh, magyar falu, Pest-Pilis vgyében, Pesthez délre 5 mfd, a Dunához $^1/_4$ mfd., 1257 kath., 2 evang., 12 ref., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa nem nagy, de termékeny. Juhtenyésztése nevezetes. F. u. a Vattay nemzetség. Ut. p. Laczháza. Van $18^{1}/_{32}$ urbéri telke.

Peregyila, orosz ujtelep, Máramaros vmegyében, lásd Ökörmező.

Pereked, magyar falu, Baranya vgyében, a pécsváradi uradalomban, 450 katholikus lakossal, jó bort termő szőlőhegygyel.

Perekreszna, orosz falu, Beregh vmegyében, Bukócz fil., 5 rom. kath, 131 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Peremarton, magyar falu, Veszprém vmegyében, Fejér vmegye szélén, a Séd vize mellett, 900 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa részint igen termékeny, részint kövcs. Erdeje szép; rétje kevés, de jó; vizimalmai vannak. F. u. a veszprémi káptalan.

Ó-Perént és **Sz.-Márton**, két magyar falu, Vas vgyében, Szombathely mellett, 1100 kath., 107 zsidó lak. F. u. a szombathelyi püspök.

Uj-Perént, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Szombathelyhez $^1/_4$ óra, 213 kath. lak., róna és termékeny határral. F. u. a szombathelyi püspök.

Perény, magyar falu, Abauj v.-megyében, Kassához 5 órányira egy kies felemelkedett helyen: 908 kath., 6 evang., 97 ref., 45 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földei néhol soványak, de általjában termékenyek. — Ezen helységet II. András ajándékozta Dobos Jánosnak, a fényes Perényi nemzets. ősatyjának. Mostani birtokosa a b. Meskó nemzets. Ut. p. Hidas-Németi.

Perenye, Premendorf, magyar falu, Vas vmegyében, 483 kath. lak., jó buzatermő földdel, a rohonczi uradalomban. Ut. p. Kőszeg.

Peres, puszta, Békés vgyében, a Kállay nemzetség tulajdona. Kiterjedése 6000 hold s többnyire kaszálókból áll, de az árvizektől gyakran szenved. Ut. p. Tót-Komlós.

Pereszlova, orosz falu, Beregh vmegyében, A.-Vereczkéhez $^1/_4$

Digitized by Google

órányira, 159 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pereszlény, (Prezirany), tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra vize mellett, 887 kath., 50 evang., 58 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa tágas és termékeny; rétje sok és kétszer kaszálható; bora, fája elég; malma a Nyitra vizén igen jövedelmes. Hires gyümölcs-termesztés. F. u. a budai prépost, s a Batthyány nemes család. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Pereszlény, magyar f., Honth vmegyében, ut.p.Ipolysághoz ½ mfd., 496 kath. lak., kik igen kapós dohányt termesztenek, melly füstölni legtöbbre becsültetik. Kath. paroch. templom. Sok gabona, bor, gyümölcs, dinnye. F. u. h. Coburg.

Peresznye, (Pressing), hörvát f., Sopron vgyében, Kőszeghez 1¼ mfd., 600 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Van jeles urasági kastélya és kertje. Határa 2820 hold, mellyből 868 h. szántó, 236 h. rét, 616 hold erdő, 100 h. szőlő. Földe nagy részben kövecses. F. u. gr. Eszterházy Ferencz.

Pereszteg, (Peresztagen), magyar falu, Sopron vgyében, N.-Czenkhez ¼ mfd., 900 kath. lak., paroch. egyházzal, szép kastélylyal és kerttel. Határa róna és sikeres buzát terem. A majorsági föld mennyisége nem közöltetett; a lakosok birnak 1022 hold szántóföldet, 140 hold rétet, 370 hold legelőt. 50 h. szőlőt, és 150 h. erdőt. F. u. gr. Széchenyi János.

Hosszú-Pereszteg, magyar m.város, Vas vgyében, gr. Erdődy Kajetán jánosházi uradalmában, 1300 kath., 10 zsidó lak., paroch. templommal. Határa tágas és termékeny; erdeje szép. Az uradalom itt nevezetes répa-czukor-gyárt alapitott. Ut. post. Kis-Czel.

Pergelin, (Pilgersdorf), német falu, Vas vgyében, h. Eszterházy uradalmában, 750 kath. lak., paroch. templommal. Földe agyagos és nehéz mivelésü. Erdő.

Pergwerk, német falu, Vas v.-gyében, ut. p. Kőszeg, 180 kath. lak., a szalónaki uradalomhoz tartozik.

Perjámos, német m.város, Torontál vmegyében, szép rónaságon, ut. p. Csatádhoz északra 3, a Maros folyótól ¼ óra távolságra. — Határa 9649 hold, és 196 □ öl, holdját 1600 □ ölével számitva. Ebből beltelek 288 hold, legelő 751 h., 360 □ öl, gödrök, árkok stb. 40 h., urb. szántóföld 5868 hold, s ezekhez némelly homokos részekért javitás 56 hold, 320 □ öl, kaszáló 1540 h., káposztás és konyhakertek 72 hold és 1590 □ öl, utak, vizes erek 215 hold és 1526 □ öl, uradalmi erdő 708 hold 1200 □ öl, urad. kaszáló 108 hold. A föld minősége nagyobb részben homokkal elegyes fekete föld, a többi része egészen fekete; átaljában gazdag termékenységü, s lakosai által kitünően miveltetik. — Szarvasmarhát ugyan keveset tartanak, csupán teheneket, s nevendék üszőket; durva gyapjas birkából is csak annyit, mellyekről lenyirt gyapju harisnya szükségeiket pótolhassa; ellenben a lótartás és tenyésztés virágzó, ugy hogy a város folyvást 4—5 csődört tart, mellyeket Mezőhegyesen szokott vásárolni. Népessége 3662 lélek, kik közt 3606 romai kath., 5 ágostai, 2 ref., 43 n. e. óhitü, 6 zsidó. Telkes gazda 269, házas zsellér 225, kézmüves 113, kereskedő boltos 5. A határát metsző Maroson 11 malom hires lánglisztet gyárt; a halászat is nem megvetendő; kivált pedig partján 6 fakereskedőnek nevezetes üzlete van. Van itt római katholikus templom, emeletes plebania és iskolaház, szinte emeletes vendégfogadó. — Országos vásárt tart april. 24-kén, jul. 15-kén, és sept. 29-kén; s hetivásárt minden

Digitized by Google

hétfőn. Birja a várost a zágrábi püspök, s a billjeti uradalomhoz tartozik.

Perjes, magyar falu, Gömör v.-gyében, ut. post. Rimaszombathoz 1 mfdnyire, 6 kath., 561 evang. lak. Van szőlőhegye, sok gyümölcse, cseresznyéje, tölgyes erdeje. F. u. h. Coburg.

Perk (Nemes), Pdrkowcze, tót falu, Nyitra vgyében, Nyitrához 1½ óra, 119 kath., 10 evang., 9 zsidó lak. F. u. többen.

Kis-Perkáta, puszta, Fejér vgyében, Perkáta mellett, igen szépen elrendelt és jövedelmes puszta ez, nagy gazdasággal, s kitünő birkatenyésztéssel. Az ide vezető ut fasorokkal van beültetve. F. u. gr. Győry László.

Nagy-Perkáta, magyar falu, Fejérv.ben, ut. p. Adonytól délre 1mfd., 2400 kath., 20 zsidó lak., kik dalmát eredetüek ugyan, de elmagyarosodtak. Kath. paroch. templom. Van 143 egész urbéri telke, szőlője, szép szarvasmarha-, s az uraságnak jeles birkatenyésztése. — Ékességére szolgál az uraságnak dombra épült izletes kastélya, egy gyönyörü kerttel. Birja a falut gr. Győry László, s feje egy uradalomnak, mellyhez még Kis-Perkáta, Barátlakás s Tolna vgyében Tápé, termékeny és terjedelmes puszták tartoznak.

Perked, puszta, Szabolcs vmegyében, Acsádhoz északra, 18 romai, 16 g. kath. lak., nyires erdővel. F. u. Pálfy, Finta, Gencsy stb.

Perkoszova, oláh-német falu, Temes vgyében, ut. p. Detta, 608 n. e. óhitü, 286 r. kath. lak., óhitü anyatemplommal. Van 77⅞ egész urbéri telke. F. u. b. Hiller család.

Perkupa, magyar falu, Abauj-Torna vgyében, Varbóczhoz ¼ mfdnyire: 325 kath., 601 ref., 4 zsidó lak. Ref. anya-, kath. fil. szentegyház. Tágas szőlőhegy. Erdő. F. u. h. Eszterházy, gr. Gyulay, Ragályi, Gedeon, Csiszár. Ut. p. Rosnyó.

Perlacz, tót falu, Gömör vmegyében, Jolsvához délre 1 órányira: 10 kath., 241 evang. lak., kik többnyire fazekasok és pipacsinálók. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Perlep (Prilepe), tót falu, Bars vmegyében, Ar.-Maróthoz ¾ mfd., 221 kath. lak. Van jó szántófölde és rétje: vizimalma, erdeje, gyümölcsös kertjei; papiros-malma. — A dolinai puszta ide tartozik. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Permise, vindus falu, Vas v.-gyében, a szentgothárdi uradalomban, sovány, köves vidéken, 148 kath. lak.

Pernek, tót falu, Poson vgyében, erdők közt, a Kárpát hegye alatt, Posontól 4 mfd. Számlál 1079 kath, 17 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Határában van egy piskolcz-bánya. sőt ezelőtt aranyra és czüstre is dolgoztak, de már most ez el mult. F. u. h. Pálffy. Ut. p. Malaczka.

Pernesz, puszta, Somogy vmegyében, Miklósi mellett. A régi nevezetes Perneszy nemzetség innen vette származását.

Pernyest, oláh falu, Arad vmegyében, erdős, hegyes vidéken, Tótváradhoz 3 órányira, 332 n. e. óhitü lak., kis fatemplommal, 3 patakmalommal. Határa 1000 hold, mellyből 140 hold szántó, a többi erdőség. Szilvások. F. u. özv. Kaszonyi Aloysia assz.

Perőcsény, magyar f., Honth vgyében, az Ipoly vidékén: 51 kath., 739 ref. lak. Ref. anyatemplom. Gazdag határ. Jó vörös bor. Tölgyes erdő. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Esztergom.

Perse, magyar falu, Nógrád v.-gyében, 241 kath. lak. Földe jó; rétje, nádja elég. F. u. h. Coburg. Ut. p. Zelene.

Pertócsa, vindus f., Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban, 484 kath. lak., paroch. templommal.

Digitized by Google

Perul, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugoshoz ½ óra, 503 n. e. óhitü lak., és anyatemplommal. Határa 3008 hold 300 □ öl, mellyből urbéri beltelek 101 hold szántóföld 303 h., rét 145 h,, legelő 60 h., szorgalmi föld 8¾ hold; uradalmi erdő 1841 hold, szántó 32, rét 120½, legelő 190½ hold. Földe első osztálybeli, s igen szép tiszta buzát terem. Birja a kamara.

Pervány, ném. Klein-Mutschen, horvát falu, Soprón vgyében, Kőszeghez 1 órányira, 34 házzal, 170 kath. lak. Van 157⅝ hold sovány szántóföldje, 18 hold rétje, egy kis dombos legelője, s kertecskéje, 84 hold erdeje. Birja gr. Niczky Emánuel.

Pervat, puszta, Veszprém vmegyében, Mező-Örshez ¾ óra.

Pest, németül Pest, latinul Pestinum, királyiváros, Pest-Pilis v.-megyében, s egyszersmind legnagyobb, leggazdagabb, s legnevezetesebb városa Magyarországnak. Fekszik egy homokos térségen, a Duna bal partján, Budával átellenben, mellyel Európának egyik legelső remekműve, egy pompás lánczhid által kötetik össze, Bécshez 36, Debreczenhez 24, Kassához 32 mfdnyi távolságra. Első eredete bizonytalan, de több történetiróink állitják, hogy a romaiaknak már itt gyarmatuk volt Transacincum név alatt. Béla névtelen jegyzője szerint pedig Toxus idejében vár vagy erősség volt, s mint illyent az emlitett fejedelem Billa és Baks testvéreknek ajándékozta. IGeyza alatt 1074—1077 a pesti vizivám, az ó-budai templom jövedelméül rendeltetett. 1233-ban a domokos szerzetesek Pesten szentegyházat épittettek. 1241-ben már mint gazdag virágzó várost a tatárok elpusztitották. Azonban IV. Béla ujra külföldieket leginkább németeket hiván be: csakhamar lábrakapott, ugy hogy 1255-ben a pesti posztósok a fejérváriakkal vetélkedhettek. 1395-ben Zsigmond vásárok tarthatására kiváltságot adott. 1458-ban a 14 éves Corvin Mátyás, főkép a Duna jegére állitott 20000 főre menő fegyveres sereg kiáltására, az ország Rendeitől királynak választatik. 1500.—1505. országgyülések a Rákos mezején. a 1514. várost Dósa György vezérsége alatt fellázadt parasztok égetik, rabolják. 1526. a mohácsi ütközet után Soliman Pestre is általjött, ugyan itt hidat veretvén a Dunán. 1530. először épittetik török mecset. 1551. a törökök visszafoglalván Pestet I. Ferdinand seregeitől: ezt 60 évig szakadatlanul birják. 1602. elvetve ugyan kis időig Roszwurm császári vezér; de 1605-ben ujra török kézbe esett; s ekkor a legnagyobb nyomoruságra jutott. Igy nem volt egyetlenegy ház, melly egész vagy ép lett volna; torony vagy szentegyház nem ékesitette a várost; a város közepét büzhödt árok vágta ketté; a keritések sövényből és sárból valának; kevés és rosz emberek lakták; kereskedésnek hire sem volt. Mellyre nézve Bocacius, ki Bocskay Istvánnak Mehemed vezérrel való összejövetelében kisérője volt, Pestet: „valóságos pestises tanyának nevezé.“ 1686. jun. 18-kán Budára költözvén át a Török, Pestet végképen és örökre elhagyá. Ez emlitett esztendő után uj lakosok, nevezetesen magyarok, de számos ráczok és németek is telepedtek le, mint ez látható a polgárok névjegyzékéből, melly 1686. óta a város levéltárában épségben őriztetik. 1703. oct. 23-kán, azaz egyidőben Budával ujra királyi városi rangot nyer. 1724. a királyi tábla és hétszemélyes főtörvényszék, 1784. pedig a magyar királyi egyetem Pestre tétetik. 1741. 1775. 1789. 1795. 1797. 1811

Digitized by Google

években a megáradt Duna a várost elboritván, tetemes károkat okoza; de mind ezeket felülmulta az 1838-ki borzasztó árviz, melly 2000 háznál többet döntött le, s alig maradt ház, melly kisebb nagyobb részben meg nem rongáltatott volna; holott 1775-ben, melly azelőtt legnagyobb árviz vala, csak 561 épület dült össze. III. Károly, Maria Therezia, de főleg II. József alatt szépülni, s nevekedni kezdvén: azóta naprul napra sebes léptekkel halad előre, annyira, hogy a népesség 70 év lefolyása alatt hétszer többre nevekedett, mint alább meglátandjuk. Az 184⁸/₉ magyar forradalomban, Pestnek története az országéval csaknem egy levén, ezt pedig még most minden részrehajlás nélkül megirni a lehetlenségek közé sorozván: ennek higgadt, igaz adatokra épült rajza, jövőre tartatik fel.

Pest jelenleg elosztatik a belső városra, és Lipót, Terézia, József, Ferencz, s az ujan létesitendő Ferdinand külvárosokra. Utszáinak száma 269, ezekből 116 egészen kövezett, nehánya négyszegü gránitkövekkel; 112 éjjeli világitásban részesül. Házak száma a város külső telkein (városliget, kertek), levőkkel együtt 5157. Piaczai közt első helyet érdemel az Ujpiacz a Leopold városban. Ez mind szépségére, mind nagyságára az elsőbbekkel vetélkedik Europában; 12 szentegyházai közül azonban egy sincs, melly épitészeti tekintetben figyelmet érdemelne. Ellenben a dunai lánczhid, mint illyen egész világon első helyen áll, s valódi remeke az épitészetnek. Épittette ezt egy részvényes társaság, melly főleg gr. Széchenyi István fáradhatlan munkássága által jöhetett létre, s épitője Clark Ádám angol épitész. Az összes költséget a kisajátitás s más nemü kérdések miatt még most meghatározni nem lehet, de körül belől 7 azaz hét milliom pengő forintra rughat. Középületei közt többen vannak jelesek: Illyenek a rokkantak vagy Károly kaszárnya olasz izlésre; a tüzérek roppant kaszárnyája vagy az ugynevezett Uj épület, 9 udvarral, mellyek közül a középső 180 □ öllel még nagyobb mint a fentebb emlitett uj piacz. Az ujan kiigazitatott városháza magas szép tornyával. A vármegyeháza. A nagy városi német szinház 1847 febr. 2-kán leégett, s az 1849-ki Budavár ostroma alkalmával még jobban megrongáltatott; de még is annyira kijavitva van, hogy benne játszhatnak. A magyar szinház szép és csinos izlésü épület. A magyar nemzeti muzeum roppant épülete; a Ludoviceum, a kereskedőház a dunaparti rakpiaczon. Általában pedig a Dunapart s a Lipót város annyi és olly csinos izlésü magánlakházakat s palotákat mutathat, hogy e része Pestnek akármellyik europai székesváros szebb részeivel méltán versenyezhet. — Népessége sebesen növekedik. Igy 1780-ban még csak 13,550 ember lakta; 1799-ben már 29870 lelket számlált; 1819-ben 47188 számra növekedett; 1835-ben pedig 66788 rendes lakosa volt. A mostani katonai összeirás eredménye még közölve nincs; de annyi bizonyos, hogy 1848-ban a népesség, mindent összeszámitván 120,000 lélekre felment; ámbár ugyanekkor a hivatalos összeirás 88,618 lakost talált, de kihagyván az összeirásból az ideiglenes lakókat, idegeneket, tanulókat, korházi népességet, katonaságot, stb. Ez összeirás után vallást illetőleg volt 66985 romai katholikus, 2027 ágostai, 1694 reformatus, 799 n. e. óhitü, 10,029 izraelita, 4972 különféle hitü, de nem romai katholikus, 112 papi személy. A különféle hitü de nem kath. lakosokból hihetőleg legnagyobb rész az ágostaiakra

Digitized by Google

és izraelitákra esheteti, mert ezek a hivatalos összeirásban csekély számmal tétetnek ki, sőt reformatusok is jóval többen vannak a kitett számnál. Az összes népességből esett a belvárosra 17,146, Lipót városra 11,800 Theréz városra 34,815, József városra 16,874, Ferencz városra 7983, összesen 88,618. Nyelvileg nem levén összeirva, ezt majd a mostani katonai összeirásból tudhatjuk meg: azonban bizonyos, hogy e tekintetben legszámosabbak a németek, aztán a magyarok: jóval kevesebb tót és szerb; ámbár kevés lakosa van Pestnek, ki a magyar és német nyelvet együtt nem beszéllené, vagy legalább értené. Tótok főleg a József külvárosban laknak. Nem lesz érdektelen ez összeirásból a különböző foglalatosságu egyéneket is közölni. Volt tudniillik Pesten lelkész 112; táblai ügyvéd 556, s ezek közt 186 egyszersmind váltó ügyvéd; 144 orvostanár; 10 sebész; 22 arczkép és történet festő; 6 kőmetsző; 32 hangász; 3 könyvnyomó, most 5, 10 könyvkereskedő, 332 czipész; 305 német, 19 magyar szabó; 109 asztalos, 61 lakatos, 25 kovács, 25 órás, 28 aranyműves, 14 ezüsművés, 94 halász, 52 mészáros, 69 hentes, 34 molnár, 31 szücs, 45 pék, 19 kárpitos, 12 böröndös (Taschner), 11 rézműves; 15 bádogos, 18 nyerges, 12 német, 6 magyar szíjgyártó, 12 magyar, 12 német timár, 15 épitőmester, 94 bérkocsis, 34 kávés, 18 czukrász stb. A kézművesek száma összesen 7694, mestereket, legényeket, inasokat, s az izraelita kézműveseket is egybevéve. A kereskedők száma pedig a 2000 meghaladta, s ezek közt vala keresztény nagykereskedő 114, izraelita nagy kereskedő 126. A számos gyárak közül emlitendők egy nagyszerű czukorfinomitó, a pesti József hengermalom nagyszerű vasöntödéjével együtt, melly a mult összel leégett ugyan, de helyreállitásán erélyesen működnek; 1 nagyobb és 5 kisebb selyemgyár; 8 nevezetesebb gyapjugyapot- és fél selyem szövetgyár, a keletkezőben levő kincstári roppant szivar- és dohánygyár; 10 szivar, 2 vegykémi, 3 bőr, 3 kocsi, 1 viasz, 1 stearingyertya, 2 poszló, 2 pakfong, 6 gépgyár; a számos szesz, olaj, eczetgyárakat nem is emlitvén. De Pest sebes növekedését s mind inkább gyarapodó virágzását főkép kereskedésének köszönheti, melly hazai nyers termékekre nézve, bizonyosan legfontosabb egész osztrák birodalomban. S e virágzó kereskedést hatalmasan előmozditja a hajózható Duna, a mind inkább szélesebb kört foglaló gőzhajók és vasutak, melly utóbbiak közül a délkeleti egész Bécsig megnyittatott, a kereskedelmi bank, takarék-pénztár, s több váltóházak és biztositó-intézetek; s az évenkint tartatni szokott 4 országosvásár, mellyek különösen gyapjura nézve annyira fontosak, hogy e tekintetben Pest Boroszlót, Lipcsét, és Berlint is felülhaladta, miután itt évenkint középszámmal 120,000 mázsa gyapju adatik el. Tudományos intézetek közül megemlitendők a magyar királyi egyetem, a magyar tudós társaság, a magyar nemzeti muzeum, mind a három igen számos több ezerekre menő könyvtárral, s más természet és ipari gyüjteménynyel; a kath. királyi nagy gymnasium 8 osztálylyal, mellyben a kegyes szerzetbeli atyák magyarul adják elő a tudományokat; az agostaiak gymnasiuma; kir. tanitóképző-intézet; kir. ipariskola, mellyben oktatási nyelv a német; kereskedési iskola, 9 romai kath., 1 ref., 3 n. e. óhitü, 2 izraelita elemi tanoda; a példányintézeten kivül 8 kisdedóvó, s végre számos nyilvános és magános fi és nőnevelő intézetek és iskolák.

Digitized by Google

Általában Pest középpontja a magyarhoni tudományosságnak és literaturának; mert azonkivül, hogy a Magyarországban megjelent könyvek $^9/_{10}$ része Pesten adatik ki: még most is az ostromállapot idejében 4 politikai (2 magyar, 2 német, egy megszünvén), 2 szakbeli (1 magyar, 1 német nyelven), 3 divatlap (2 magyar 1 német nyelven) jelenik meg. A jótékony intézetek közt különös említést érdemelnek a kir. zálogház, a nőegyesület, szegények-intézete, a kereskedők nyugdij-intézete claggott kereskedők számára; a polgári kórház, mellyben egyszerre 650 beteg ápoltathatik, egyetemi kóroda, 2 izraelita kórház, gyermekkóroda, vakek-intézete, stb. Ellenben érezhető fogyatkozása Pestnek: a fával beültetett nyilt, szabad térek, kertek és közmulató helyek hiánya, mellyet a távolfekvő város erdeje, s Ludoviceum kertje (Orczy kert), s a legujabban állitott Széchenyi sétatér is ki nem pótolnak. Végre nagy diszt és élénkséget adnak Pestnek, az itt központosuló országos és megyei közigazgatási, továbbá katonai és kincstári hivatalok. Igy székhelye Magyarország polg. helytartójának s fő hadparancsnokának, cs. k. posta,- harminczad, só, s más több ujan állitott kincstári és rendőrségi hivatalóknak. Az uj polgári rendezés szerint pedig Magyarország 5 kerületre osztatván, ezek közül egy Pestről veszi nevezetét. E pesti kerület magában foglalja Pest-Pilis, Pest-Solt, Esztergom, Fejér, Külső-Szolnok, Heves, Borsod, Csongrád, Jászkún megyéket; s a kerületet kormányzó főispánnak, továbbá a kerületi főtörvényszéknek székhelye szinte Pest; a főispán oldala mellett egy kerületi főparancsnok állván. Mint fővárosa Pest-Pilis megyének, ennek főnöke, s törvényszéke is Pesten székel. — Határa Pestnek összesen 19,061 hold, holdját 1200 □ ölével számitván. E mennyiségből a város fekvése tesz 2068 holdat, szántóföld van 941 hold, rét 4885 h., szőlőhegy és kert 1268 $^1/_2$ h., erdőnek kiosztott térség 415 h., városerdeje tesz 308 h., dunasziget 200 hold, legelő, utak, mocsárok, stb. 8975 h. A föld általában homokos, de helylyel helylyel kövér szántóföldek is láthatók, azonban a jó müvelés s a trágyabőség miatt itt a homokföldek is többet teremnek mint másutt a fekete televényes telkek. Szőlőhegye Kőbányának neveztetik, s ez igen becses, tartós fejér bort terem, melly mindenesetre az első rangú magyar borok közé sorozható. Legelője, melly a történetileg nevezetes Rákos mezején terül el, még most is kelleténél nagyobb tért foglal el; azonban részletes eladás által idővel még pénzbányája leend az eladósodott városi pénztárnak.

Uj-Pest, ujonnan telepitett magyar helység, Pest-Pilis vmegyében, Pest határának tőszomszédságában északra 1 órányira, a Duna bal partján. Van itt 24 urbéri telek, sok mesterember, 490 r. kath., 183 izraelita lakos. A pestiek itt több földeket vásárolván, szép szőlős és gyümölcs kertek s nyári mulatóházak láthatók. Birja gr. Károlyi István.

Pestere, lásd Eskülló.

Pestes, oláhul Pestyis, oláh falu, Bihar vmegyében, a Rézhegy déli tövében, 3 dombon, mellyek a sólyomkői, Közép és Lukucza patakok által választatnak-el. Ut. postája Élesd, $^1/_2$ mfd. Lakja 864 n. e. óhitü oláh, anyatemplommal. Egész urb. telek 24, de ennek nagyobb része erdőn feküvén, csak mint kaszállóhasználtatik. Határa soványsárga agyag. A pestesi erdőn van a sólyomkői üveggyár letelepitve. Birja gr. Batthyáni József.

Digitized by Google

Pestere, puszta, Bihar vmegyében, Ugra mellett, s az idevaló birtokosok birják, hatalmas buzatermő határral.

Pestyere, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Temes mellett, Karánsebeshez 1 órányira: 747 óhitü lakossal, s anyatemplommal. Birja Theodory család.

Pészak, oláh-német falu, Torontál vmegyében, részint róna, részint kissé dombos vidéken, ut. p. Csatádhoz északra 2 mfdnyire. Határa 4665 1/4 hold, mellyből szántóföld 3587 hold, legelő 702 hold, szőlő 58 2/4 hold, beltelek 317 3/4 hold. Ebből urbériség 2884 2/4 h., uradalmi szántó 675 hold, kaszálló 80 hold, erdő 106 hold. Földe fekete homok, melly mindent megtermi, de különösen szereti a kukoriczát. Nevezetes a helységben, hogy itt akárminő hosszas esőzés után nincs sár, hanem az eső után mindjárt a legtisztábban lehet járni. Népessége 2210 lélek, kik közt 1718 n. e. óhitü oláh, 492 r. kath. német, 92 egész, 50 fél, 3 fertály telkesgazda, 172 zsellér, 157 lakó, 27 kézmüves, 3 kereskedő. Óhitü anyatemplom. Birja a helységet Bajzáth József kir. tanácsos.

Kis-Peszek, magyar falu, Honth vmegyében, Bars vmegye szélén a Szikincze vizénél. 63 kath., 2 ev., 12 ref. lak. Szőlőhegy. F. u. többen. Ut. p. Zeliz.

Nagy-Peszek, magyar f., Honth vmegyében, Bars vmegye szélén; 82 kath., 15 evang., 410 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Nagy juhtenyésztés. F. u. gr. Eszterházy Jánosné. Ut. p. Zeliz.

Alsó és Felső-Peszér, roppant nagy puszta, Pest-Pilis vmegyében, 17,700 holdból áll; Gyónhoz délre: 309 kath., 5 evang., 6 ref. lak. F. u. a cs. k. nemzetség.

Peszerin, tót falu, Bars vmegyében, Vichnye mellett; 539 kath., 9 evang. lak., kik bányászságból táplálják magokat; Sok gyümölcs. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Peszkócz, vindus falu, Vas v.-megyében. Ut. p. Radkersburg. 184 evang. lak.

Pét, lásd Péth.

Petancz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, közel a Murához, 416 kath. lak., kath. fiókegyházzal, népes bucsukkal.

Petao, puszta, Bács vmegyében, Lality és Torzsa közt, 6723 hold gazdag termékenységü határral, holdját 1100 □ ölével szántván. F. u. a kamara.

Petárda, horvát falu, Baranya vmegyében, a dárdai uradalomban, 950 kath. lak., fiók templommal, nagy marhatenyésztéssel. Ut. p. Lapáncsa.

Pete, kis magy.-oláh falu, Szathmár vmegyében, P. Daróczhoz közel: 224 g. kath. lak. s anyatemplommal. Határa szük, de jó termő, egy kis erdeje is van. F. u. gr. Károlyi. Ut. p. Szathmár.

Petegd, oláhul Petyigd, oláh falu, Bihar vmegyében, egyenes földön, ut. postája Várad 4 mfd. Lakja 859 n. e. óhitü anyatemplommal. Van 1821 hold szántóföldje és rétje, mellyek össze-vissza használtatnak, s laposon feküvén termékenyek; továbbá 120 hold dombos sovány szántóföldje, 140 hold legelője, és 600 h. erdeje, melly legelőnek is használtatik. Vize az ugy nevezett Kristyor, melly a Fekete-Körös árját veszi fel. Birja a váradi deák káptalan, kinek itt az erdőn kivül csak 30 hold majorsága van.

Peteháza, puszta, Zala vmegyében, Bucsuta és Oltárcz közt.

Petend, szép puszta, Fejér vármegyében, a buda-fejérvári országut mellett, Sárközy Kázmér ur csinos lakházával. Róna határa igen szép

Digitized by Google

tiszta buzát terem. Birják a nyéki Kutas ágon levő közbirtokosok. Ut. p. Mártonvásár.

Petend, puszta, Veszprém vmegyében, Nyárád mellett.

Petend, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Szigetvár, 300 ref. lak., anyatemplommal. Birja gr. Batthyáni.

Petend, magyar falu, Zala vmegyében, az Eger vize mellett, a budai országutban, ut. p. Veszprém, 368 kath. lak., paroch. templommal. Fekete földje termékeny; tölgyes erdeje igen szép; rétjei jók; vizimalmai vannak. A devecseri urad. tartozik.

Petend, puszta, Zala vmegyében, Csatár és Bak közt.

Petend, puszta, Zala vmegyében, Nagy-Récse és Sz. Jakab közt.

Petény, puszta, Poson vmegyében, Alistál filial. 6 kath. lak.

Alsó-Peteny, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 535 kath., 31 evang., 1 ref., 112 zsidó lak. Két csinos uri lakház. Synagóga. Határa dombos, völgyes és jó termékenységű. Szőlőt is mivel. F. u. Gyurcsányi, Somogyi, s m. t. Nevezetes ezen helység arról, hogy Verbőczi István itt találá fel pihenő helyét, melynek emlékezetére egy márvány táblára illy felirás tétetett.

Leges hic Patriae scripsit Verbőcius olim
Lex manet, at cecidit scriptor, et ipsa Domus.
Rudera nunc areis rursus tolluntur in altum.
Paci non Liti, Saxa datura locum.
Hic ponam Curis finem, hic cum Stirpe quiescam.
Spes vana hic solvat, Spes mihi sola Deus.
Therésia BLaskoVICs VIDVa IgnatII GyVrCsányI.
PIIs gentIs sVae ManIbus posVIt.

Ut. p. Vácz.

Felső-Petény, tótul Horne-Petyani, tót falu, Nógrád vármegyében, hegyektől környezett völgyben, ut. p. Váczhoz északra 1¾ órányira, 450 ágostai, 120 r. kath., 28 héber lakossal, kik közt 28 telkesgazda, 58 zsellér, 3 kézműves. Urbéri telek 28, s ezután birnak a lakosok 720 hold földet; a többi majorság. Vörös agyagos földe a zabot leginkább szereti; rétje sok helyt sásas szénával szolgál; erdeje kevés, s legelője is nagy részben kopár, szőlőt szinte művel. A helységen keresztül folyik a Lókos vize. Van itt evang. anyatemplom, a helységen kivül egy omladozott régi szentegyház, és egy Sz. Kut nevű forrás, mellyet a nép szemgyógyitásra használ. Birják b. Podmaniczky János, Osztroluczky Miklós, Prónay János örökösök, Somogyi Ferencz, Kamánházy Ferencz, Bory Mané, Bory Lajosné, Lieszkovszky József, Boka Francisca, Podluzsányi, Ujfalusy örökösök, Angyal János, Horváth Jánosné, stb.

Péterd, német falu, Veszprém vmegyében, Győr vmegye szélén, ut. p. Mező-Örs, 554 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa dombos és termékeny; jó bort termeszt. Birja a szentmártoni főapát.

Peterd, puszta, Veszprém vmegyében, Nyárád mellett.

Kis-Peterd, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 907⅝ hold, mellyből urbéri szántó 382⅝, rét 155⅞, közös legelő 146⅝, szőlő 222⅝ hold. Földje jó, s mindent sikerrel terem. Lakja 181 ref., kik közt 25 telkesgazda, 10 zsellér, 1 lakó. Van egy csinos reform. temploma. F. u. h. Eszterházy.

Nagy-Peterd, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 1575⅝ hold, mellyből urbéri szántó 754, rét 314, szőlő 206, közös legelő 294 hold.

Digitized by Google

Földe fekete és igen jó termékenységü; szarvasmarhát, lovat is jócskán tart; bora bőséggel. Lakja 432 református, kik közt 70 telkes gazda, 7 házas zsellér, 3 lakó. Ref. anyatemplom. F. u. h. Eszterházy Pál.

Magyar-Peterd, magyar f., Baranya vmegyében, szőlőhegy alján fekszik, ut. p. Pécs. Van itt 32⅛ urb. telek. Földe jó, terem buzát, rozsot, kétszerest, kukoriczát. Van itt egy góth modoru régi torony, mellyhez az imaház hozzáfüggesztve áll, egy két kerekü malom, melly vizét a sz.-kuti forrásból veszi. Lakja 403 református, 85 r. kath. Ref. anyaekklézsia. F. u. gr. Batthyáni Iván.

Kis-Peterd, puszta, Bihar v.-gyében, Harsány és Ugra közt. Határa felette jó, de a Sebes-Körös árjai látogatják, s ezek 1529 hold nádas rétet csinálnak. F. u. Ferdényi Antal örökösei.

Mező-Peterd, magyar falu, Bihar vgyében, szép síkságon, Váradhoz 3 mfd., a pesti országutban, 50 rom. kath., 428 n. e. óhitü, 18 ref. lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal, két csinos nemesi udvarházzal. Határa 5080 holdra terjed, mellyből urbériség 735 hold szántó és rét, 122 h. legelő; majorság 4222 hold, beleértvén egy kis erdöt is; szőlője nincsen. Földe fekete s gazdag termékenységü; terem buzát, zabot; de jelesebben tengerit, burgonyát, babot, tököt. A földes uraság sok birkát tenyészt. F. u. özv. Gázsy Antalné és Gázsy Imre ur.

Péterfa, puszta, Poson vgyében Várkony filial, 28 kath. lak.

Péterfa, magyar falu, Vas v., a vasvári uradalomban, 350 kath. lak.

Péterfa, magyar falu, Vas v., az ikervári uradalomban, 150 kath. lakossal.

Péterfa, puszta, Baranya vgyében, Dencsházához tartozik.

Alsó-Péterfa, Unter-Petersdorf, német falu, Sopron vgyében, Sopronhoz délre 1½ mfd., egy dombon, 413 kath. lak. A majorsági birtok nem közöltetett; a lakosok birnak 230 h. szántóföldet, 51 h. rétet, 40 h. szőlőt, 116 h. irtást. Erdőt csak az uraság bir. Patakja 2 malmot forgat. Birja h. Eszterházy.

Felső-Péterfa, Ober-Petersdorf, német falu, Sopron vgyében, Sopronhoz keletre 3 mfd., Ausztria szélén, hegyes vidéken, 365 kath. lak. A majorsági föld mennyisége nem közöltetett; a lakosok birnak 289 h. sovány szántóföldet, 57 hold rétet, 120 h. erdőt. Schwarzbach nevü patakján egy deszkametszö malom van. Birja h. Eszterházy.

Péterfalva, Gömör v., magyar falu, ut. p, Rimaszombathoz délre 2½ mfdnyire: 528 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen.

Péterfalva, Bereg-Ugocsa v., magyar nemes helység; 12 romai, 98 gör. kath., 427 ref., 14 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa, mellyet északról a Tisza zár, fekete porhany föld, s igen buja, csak hogy a népességhez képest szük, s fában is szükséget szenved. Ut. p. Halmi.

Péterfalva, lásd Petrovilla, Nyitra v.

Péterháza, puszta, Bihar v., a váradi deák püspök váradi uradalmában.

Péterhida, magyar falu, Somogy vgyében, közel a Drávához, ut. p. Babócsa ½ óra, 400 kath., 93 ref. lak., nagy erdővel. Birja gr. Széchenyi Pál, s dráva-melléki urad. tartozik.

Péteri, tót falu, Pest-Pilis vmegyében, Pesthez keletre 2¾ mfd., 13 kath., 596 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Határának fele homokos, a többi termékeny; bora jó; legelője

Digitized by Google

szük; erdeje nincs. F. u. Földváry Miklós.

Péteri, puszta, Pest-Pilis vgyében, Gubacs, Szent-Lőrincz puszták, és Soroksár mellett, 3416 hold határral. A gödöllői uradalomhoz tartozik.

Péteri, magyar falu, Vas vgyében, a Gyöngyös mellett, 98 kath. lak. F. u. a Jelencsics család. Ut. p. Szombathely.

Puszta-Péteri, népes puszta, Pest-Solt vgyében, a szegedi országutban, Félegyházához délre 2 mfd., 1830-ban megnépesitetett, s számlál 1898 lakost, kik dohánykertészek. — Postahivatal és váltás Kis-Telek és Félegyháza közt.

Peterman, tót falu, Gömör v.-megyében, a Zdjárhegye öblében: 5 kath., 297 evang. lak. Határa hegyes, sovány; rétje semmi sincs. F. u. csetneki uradalom. Ut. p. Rosnyó.

Petermező (Petrovjenecz), tót falu, Sáros vmegyében, Dobó fil., 170 kath., 4 evang., 12 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Peternye, puszta, Zala vgyében, Barabás mellett.

Péterszeg, magyar falu, Bihar vmegyében, s Szent-Péterszegnek is iratik; a Berettyó vize mellett, szép síkságon, Debreczenhez 4 mfdnyire, s ez utolsó postája. Lakja 1455 reform., 28 romai kath., 19 zsidó. Ref. anyatemplom. — Határa 5010 holdat tesz, mellyből szántóföld 2656 h., 3 vékás kaszáló-rét 1568 h., legelő 796 h., ezenkivül van egy kis fiatal erdő; mintegy 80 holdnyi. Ezekből urbéri szántóföld 1729 h., majorsági 927 h., urb. kaszáló 817 h., major. és nyomás 752 h., urb. legelő 711 hold. — Szántóföldei alkalmas partos helyen levén, fekete agyagosak, s ha trágyáztatnak buzát, kétszerest, tengerit, zabot gazdagon teremnek, de árpának nem kedvezők. Állattenyésztése a hamar kisülő legelő miatt nem igen jó karban áll, ámbár lakosai Pestre is erősen fuvaroznak. A Berettyóban gazdag halászat történik, ezenkivül van 2 tó, mellynek vizét sem ember sem állat nem ihatja. — Ezekbe az uraság minden évben egy mázsa halat vitet a Berettyóból. — A két tó neve: Gáptó és Horgas. F. u. a váradi deák káptalan.

Pétertelek, puszta, Szabolcs vmegyében: 12 ref. lak. F. u. Ibrányi.

Péter-Vágás, lásd Vágás.

Pétervására, magyar m.-v., Heves vgyében, Egerhez észak-nyugotra 1 mfd., 1469 kath., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Derék uraságí kastély és kert. Erdő. Határa részint hegyes, dombos, részint róna; földe agyagos és homokos, de elég termékeny. F. u. gr. Keglevich Gábor.

Petesháza, magyar falu, Zala vgyében, az alsó-lendvai uradalomban, 521 kath. lak.

Péth, puszta, Veszprém vgyében, Palotához délre ½ óra, kövér rétekkel.

Pethő, lásd Pető.

Peticse, tót falu, Zeplén vgyében, ut. p. Homonnához 1 órányira: 565 romai kath., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Hegyes határ. Erdő. 263 hold szántóföld. F. u. özv. gr. Szapárynő.

Petirs, oláh falu, Temes vgyében, Lippához 4 órányira, egy magas dombon, erdős, hegyes vidéken, 368 n. e. óhitü lak., kik közt 13 fél, 21 negyed, 15 nyolczad telkes, 15 zsellér, 11 lakó. Anyatemplom. Urbéri szántóföld 327 h., legelő 62 h., kaszáló 145 h., belsőség 60 h., szilvás 32 hold 800 □ öl. Majorsági szilvás 40 h. 180 □ öl, korcsma, mészárszék 16 h., szántóföld 180 hold, erdő 1930 hold és 165 □ öl, templom, tancda 39 h. 800 □ öl, utak s haszonvehetlenek 84 h. 200 □ öl. Földe hegyes, köves és sovány; fő gaz-

Digitized by Google

dasága erdejében és szilvásaiban van. F. u. a kir. kincstár.

Petkócz, orosz falu, Zemplén vgyében, Mogyoróska fil., 4 romai, 200 görög kath., 10 evang., 6 zsidó lak. 488 hold szántóföldel. Ut. post. Eperjes.

Petlend, puszta, Bihar vgyében, lásd Homorog.

Petneháza, magyar falu, Szabolcs vgyében, Madához nyugotra 1 órányira: 88 romai, 455 g. kath., 345 ref., 15 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $2^{7}/_{8}$ első osztálybeli egész telekkel. Dohányt bőven termeszt. F. u. Borbély, Barkó, Böszörményi, Drevenyák, Sz.-Miklósy, Vitéz s m. Ut. p. Berkesz.

Pető, népes puszta, Nógrád v.-gyében, Varbó fil., az Ipoly parton: 123 kath., 37 evang., 5 ref., 6 zsidó lak., és több ékes uri lakházakkal. F. u. Darvas, Szilassy, Pongrácz, Horváth s m. t. Ut. p. Szakál.

Petőfalva, népes puszta, Zemplén vgyében, Turány fil., 18 romai, 106 g. kath., 12 zsidó lak. Görög templommal, 245 h. szántóföldel.

Petőfalva (Petyov), tót falu, Nyitra vmegyében, Pecsenéd mellett: 191 kath. lak. F. u. az Uzovich család. Ut. p. Galgócz.

Petőfalva, (Petyova), tót falu, Zólyom vgyében, a Garan bal partján: 42 kath., 153 evang. lak., s igen jó határral. F. u. többen. Ut. p. Beszterczebánya.

Petőfalva, vagy Koldusfalva, németül Bettelsdorf, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugot-északra 2 mfd., 130 kath., 500 evang. lak., s anyaekklézsiával. Határa részint hegyes, részint róna, s elég termékeny. Van $1073^{1}/_{8}$ hold szántóföldje, s rétje, 12 h. legelője, $12^{5}/_{8}$ h. szilvása, 97 hold szőlőhegye, és 200 hold erdeje. Körte, alma, dió és szilva bőven termesztetik. Vörös bort is szűr, melly igen kapós és kelendő. F. u. h. Eszterházy.

Petőháza, magyar falu, Sopron vgyében, ut. p. Fertő-Sz.-Miklós és Endréd közt az Ikva mellett, 340 kath. lak., csinos lakházzal. Van 397 hold szántóföldje, $186^{5}/_{8}$ h. rétje, $44^{5}/_{8}$ hold belső telke és utjai. Földe jó minőségű. Telkes gazda 28. F. u. Murayné assz., szül. Tibolth Constantia.

Petőhenye, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. Egerszeg, 153 kath. lak. F. u. gr. Festetics.

Petrahó, magyar falu, Zemplén vgyében, rónaságon, Sárospatakhoz $^{1}/_{4}$ órányira a Bodrog mellett: 387 ref. lak., kik közt $17^{3}/_{4}$ telkes, 28 zsellér, 6 lakó. — Határa 1871 hold, mellyből beltelek 39 h., szántóföld 670 h., rét 474 h., közös legelő 226 h., utak 7 h., földesuri erdő 457 hold, urbériség 709, majorsági szántó 25 hold. — Földe minden gabona nemet bőven terem. Van egy Kengyel nevű tava 72 hold területü. Szőlőt a pataki hegyen birnak. Ref. anyatemplom. F. u. h. Breczenheim Ferdinand.

Petrány, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyes, völgyes vidéken, Belényeshez 1 mfdnyi távolságra: 486 g. kath. lak., anyatemplommal. Urb. szántó 276, rét 90, legelő 64, majorsági erdő 550 hold. Földe meglehetős. Vizei: egy patak, s a Fekete-Körös. F. u. a váradi görög püspök. Nyugoti oldalán egy meredek sziklahegy Pontosknek neveztetik.

Petrász-Sólymos, oláh f., Bihar vgyében, Belényeshez $^{1}/_{2}$ mfd., lapályos helyen: 433 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urb. szántó 360, rét 210, urasági erdő 1200 hold. — Van egy patakja. F. u. a váradi görög püspök.

Petri, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, Jósvafőhöz keletre $^{1}/_{2}$ mfd., a kassai országutban: 22 kath., 597 ref., 23 zsidó lak. Ref. anyaekk-

Digitized by Google

lézsia. Földe, rétje jó; legelője, szőlője elég. F. u. Bárczay. Ut. p. Rosnyó.

Petri, horvát falu, Zala vgyében, ut. p. Nagy-Kanisához nyugotra 1 óra, 160 kath. lak. F. u. Inkey.

Petri, lásd Gálos-Petri.

Petri (Lövő), magyar falu, Szabolcs vmegyében: 47 romai, 51 gör. kath., 276 ref., 34 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $1\frac{1}{8}$ 2-dik osztályb. egész telekkel. F. u. Balogh, Barla, Dicső, Dobos, Királyfalvi, Ladár, Nagy, Pelsőczy, Szalay, Szalóczy, Szegedy, Szentmiklósy, Szesztay, Tokaji, Úray, Várady. Ut. p. Berkesz

Petri (Pócs), magyar-német-tót falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Kállóhoz keletre 1 mfdnyire: 1052 rom., 86 g. kath., 18 ref., 8 evang., 45 zsidó lak., romai kath. paroch. templommal, $14\frac{2}{8}$ 2-ik osztálybeli egész telekkel. Dohányt sokat termeszt. F. u. b. O-Naghten, b. Horváth, Oláh, Kállay, Olasz.

Petri (Mező), német falu, Szathmár vmegyében, ut. p. N.-Károlyhoz 2 mfdnyire a debreczeni postautban: 996 romai, 35 gör. kath., 21 ref., 5 zsidó lak., rom. kath. anyatemplommal, nevezetes lótenyésztéssel. Róna fekete földe gazdagon termő; szőlője s erdeje mind az uraságnak, mind a lakosoknak van. F. u. gr. Károlyi, gr. Teleki László örökösei, Bagossy, Menszáros.

Mónos-Petri, lásd Mónos-petri.

Alsó- és Felső-Petri, két puszta, Nógrád vmegyében, 12 kath., 26 evang. lak. Garáb mellett.

Hernád-Petri, magyar falu, Abauj vmegyében, 298 kath., 5 ev., 91 ref., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ref. szentegyház. Több gazdasági épületek. Nagy erdő és bortermesztés. F. u. a szepesi püspök és káptalan. Ut. p. Hidas-Németi.

Sajó-Petri, orosz-magyar f., Borsod vmegyében, igen lapos vizenyős helyen, Miskolcztól $12/16$ állomásnyira. Határának területe teszen 1,808,076 □ öl, mellyből belső telek 25 h. 188 □ öl, szántóföld 323 h. 1061 □ öl, legelő 51 h. 370 □ öl; erdő 283 h. 627 □ öl, rét s mocsáros vízállás 822 h. 1030 □ öl, összesen 1056 hold 876 □ öl. Urbéri egész telek van $13\frac{3}{4}$, minden telket réttel együtt (a rét is hol csak lehet feltöretik s szántóföldnek használtatik); 48 holdra számitván tészen 660 holdat; allodialis szántóföld nincsen. A helység határának tagositása most van foganatban. — A föld minősége sok féle, van jó fekete agyag, homokkal vegyes föld, terem tisztabuzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, mindenféle hüvelyes - veteményt, mezei gazdasága jó állapotban van, mivel a lakosok szorgalmasok; az állattenyésztés csak a helybeli szükségre üzetik. A lakosok legnagyobb része földmivelésből, és napszámból él, ezenkivül foglalatosságuk szekerezés mesteremberekkel vásárokra és kereskedői árukkal Pestre, Kassára, Debreczenbe; a nőnemnél a mezei munkán kivül fonás, szövés. Lakosok száma 896, u. m. rom. kath. 366, óhitü 521, zsidó 9; ezek közül r. katholikus férfi 150, nő 196; óhitü férfi 250, nő 271, uj magyar férfi 8, nő 12; zsidó férfi 4, nő 5. Telketbiró gazda van 77, házas zsellér 52, házatlan 12, kontár kovács 2. — A helység határát keresztül folyja a Sajó vize, mellynek szabályoztatása ohajtandó volna, mivel rendkivüli áradásaival a szántóföldeket, sőt a helységet is kevés házakat kivéve, elönti s összedönti, mellynek szomoru példája csak most harmad éve is megtörtént. — Van egy óhitü temploma paplakkal, normalis oskolája, egy korcsmája. — Fele részét birja a királyi kincstár, felét pedig a helytartó tanács, vagy

Digitized by Google

a vallásos alapítvány, melly most haszonbérben van.

Petrik, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Málcza fil., 390 rom., 216 gör. kath., 19 ref., 31 zsidó lak. Gör. kath. templom. 572 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. N.-Mihály.

Petrikény-Zavojén, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, 418 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal, $8^1/_8$ urbéri telekkel.

Petrilova, oláh falu, Krassó vmegyében, Szászkához $1^1/_2$ órányira: 1104 n. e. óhitü lak., anyatemplommal.

Petris, oláh mező-város, Arad vmegyében, Erdély szélén, közel a Maroshoz, hegyek között, rónaságon fekszik, Aradhoz 10 mfd., ut. postája Soborsinhoz 2 órányira: 10 kath., 11 reform., 512 n. e. óhitü lak., fatemplommal. — Hegyes, völgyes határa 4914 hold, mellyből szántóföld a régi ábrosz szerint 660 hold, de ebből mintegy 154 holdat a Maros elhordott, kaszáló 256 hold, legelő 800 hold, szőlő 1 hold, erdő 3197 hold. Ebből majorság az erdőn kívül 42 h. szántó, 50 h. rét, 400 h. legelő, 1 hold szőlő. Földe jó; van 3 patakmalma, és 4 országos vására, u. m. jan. 1., mart. 8., jun. 23., és aug. 1. F. u. Szalbek György.

Petrócz, tót-orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Ungvárhoz északra $1^1/_4$ mfdnyire: 176 romai, 90 gör. kath., 10 zsidó lak. Derék bikkes erdő. Sok és bires cseresznye. F. u. Petróczy.

Petrócz, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Hrubó fil., 128 romai, 60 görög kath., 10 zsidó lak., 315 hold szántófölddel. F. u. gróf Barkóczy és b. Vécsey. Ut. p. Nagy-Mihály.

Petrócz, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Nagy-Mihály filiál, 222 romai, 1215 görög kath., 15 zsidó lak., 313 hold szántófölddel. F. u. gr. Sztáray. Ut. p. Nagy-Mihály.

Petróczy, tót falu, Szepes vmegyében, Zsegra fil., 118 kath. lak. F. u. a Petróczy nemzetség. Ut. post. Lőcse.

Petróczy, puszta, Zala vgyében, Szécsi-Sziget mellett.

Felső-Petróczy, vindus falu, Vas vmegyében, 27 kath., 269 evang. lak., kath., és evang. parochiákkal, kopár, köves határral. F. u. többen. Ut. p. Rába-Sz.-Mihály.

Mura-Petróczy, vindus f., Vas vgyében, a muraszombati uradalomban, 86 kath. lak.

Petromány, oláh falu, Temes vmegyében, ut. p. Zsebely, 2816 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Mind földje mind rétje feletle termékeny; van $109^6/_8$ urbéri telke. Birja az alapítványi kincstár.

Petrósza, vagy **Kőfalva**, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez $2^1/_8$ mfd., egy nagy havas tövében, 43 r. kath., 17 g. kath., 426 n. e. óhitü, 6 agostai, 3 ref. lak., óhitü anyatemplommal. Urb. szántó 150, rét 100, legelő 100, majorsági erdő 2250 hold. Birja a váradi görög püspök. Van e határban egy nevezetes vasgyár, mellynek tulajdonosa Kisztler Ferdinánd ur. Alapés üzletőke 60,000 pft. Gyártatik évenkint 5—6000 mázsa nyers vas, s ebből készíttetnek 4000 mázsa nyujtott vas. Egy szeg és különböző durva szerárok gyára keletkezőben van. A nyujtott vas mázsája 8 pft. volt 1848-ban. A gyár maga termeli magának a vasérczeket, a szükséges fanyagot pedig a váradi görög egyesült püspök erdőiből szedi, mellyek azonban e vidéken rémitőleg el vannak pusztítva az oláhság által.

Petrova, orosz falu, Sáros vmegyében, Gáboltóhoz $^1/_8$ órányira:

Digitized by Google

15 romat, 510 gör. kath., 13 zsidó lak. Gör. paroch. templom. Savanyuviz források. Erdő. F. u. gr. Erdődy

Petrova, oláh falu, Máramaros vmegyében, a Vissó mellett: 1187 g. kath., 70 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Petrovácz, tót-szerb falu, Bács vmegyében, Futaktól északra 3 mfd. 17 kath. 1514 n. e. óhitü, 3562 ev. lak. Evang. és óhitü anyatemplomok. Róna határja gazdag termékenységü. Sok hnza, burgonya, és széna. F. u. gr. Brunszvik család. Első osztálybeli határa 14826 hold, 1100 □ ölével. Ebből 213⅞ urbéri, 4⅝ szabad telek után van 6976 hold szántóföld, 6014 hold rét és beltelek, 1600 hold legelő, 72 hold mocsár, 164 hold utak.

Petrovaszella, szerb vagy inkább montenegrinus falu, Temes v.-megyében, ut. p. Rékas ½ óra, 762 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa bő termékenységü, s van 44 egész urbéri telke. Birják Andreovics János árvái.

Petrovicz, tót falu, Trencsén vmegyében, a hegyek közt: 896 kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Van fürészmalma és tágas fenyves, és bikkes erdeje. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Petrovicz, oláh falu, Krassó vmegyében, 2 kath., 1266 óhitü lak., óhitü templommal, szilvásokkal, erdővel.

Petrovilla vagy **Péterfalva**, tót falu, Nyitra vmegyében, Egbell mellett: Lakja 1101 kath., 75 zsidó. Urasági nemesitett jutanyészlés és tehenészet. Határán sok kender terem. Vizimalmok; kath. paroch. templom. F. u. ő cs. k. felsége. Ut. p. Holics.

Petrovoszello, magyar-szerb falu, Bács vmegyében, a Csik-ér mellett, közel a Tiszához: 3080 magyar kath., — 2180 n. e. óhitü, 180 zsidó lak. Kath., óhitü, anyatemplomok. Synagóga. Legelőjét a Tisza gyakran elönti. Buzát, zabot, kölest, bort termeszt; egy kis erdeje is van. A koronai szabadalmas tiszamelléki kerülethez tartozik. Határa 2200 □ ölével számitva tesz: 12553 holdat, mellyből 2943 hold szántóföld, 3906 hold rét és beltelek, 3080 hold legelő, 100 hold szőlő, 2020 hold nádló rét, 304 hold mocsár, 200 hold utak.

Petróza, oláh falu, Krassó vmegyében, Erdély határszélén, magas, hegyes vidéken, ut. p. Facsettől 2 órányira, Kossovához 1¼ órányira: 5 kath, 357 óhitü lak., anyatemplommal; szép erdeje s tartós malomkövei vannak. E falu I Ferencz király által néhai könyvnyomtató Trattner Mátyásnak adatott kir. adományképen, s innen irja melléknevét a petrózai-Trattner nemzetség. Most birja Gyika család.

Petruska, puszta, Szepes vmegyében, Mindszent fil., 5 kath. lak.

Petrusovicza, orosz falu, Bereg vmegyében, épen a gallicziai határszélen; 171 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pettyin, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett, ut. p. Szathmárhoz keletre ¾ órányira: 6 romai, 18 g. kath., 241 ref., 9 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa szük de feletta hnja. F. u. Virágh, b. Apor, Böszörményi s. m. l.

Petyóvka, tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, Matesicz filiálisa, 109 kath., 5 zsidó lak. Ut. p. Zsámbokrót.

Pczsér, tót falu, Bars vmegyében, Sz. Benedek mellett: 251 kath. lak. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Léva.

Pichnyó, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 8 romai, 730 g. kath., 9 zsidó lak, gör. templommal, 1163 hold szántóföldd el. F. u. Berhelyi. Ut. p. Szobráncz.

Digitized by Google

Pikócz, tót falu, Szepes vmegyében, Ábrahámfalva fil., 90 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Lőcse.

Nagy-Pil, oláh falu, Arad vmegyében, Gyulához 1 mfd., 10 kath., 1422 n. e. óhitü lak., kötemplommal, derék kasznári lakkal, 4 kerekü malommal, s emeletes épülettel a fejérkörösi malomcsatornán, nagy birkaólakkal 5000 darabra. Határa 12,959 h., mellyből szántóföld 2081 3/4 hold, rét 5001 hold, de nádas belőle 4000 h., legelő 3000 hold, kaszáló 1676 1/2 h., tavas, melly örökkó vizes, s haszonvehetlen, és a vize alatt csupa tiszta szik s kemény 900 h., mocsár s apró zsombikos 300 h., de ollykor tűzre valónak kaszálható. Ezekből majorsági szántóföld 400 hold, kaszáló 1000 hold és rét 5001 hold, mellyből 4000 hold nádas, nagy zsombikos 400 hold, sásas, kákás s foltonként síma is, mit ha a viz az évben nem járja és szárazság van, kaszálni is lehet 601 hold. Földje szikes és gyenge termésü; leginkább termi a zabot és kukoriczát; buzát középszerüen. A határ szélén folyik a Fejér-Körös, a falu alatt pedig a malomcsatorna. A kutak a határban salétromosok, még ételt főzni sem valók, hanem a csatornavizből főznek. Van itt továbbá a határban 5 nagy halom, ugy egy Trojján nevü folyadék; melly a nádas réten vág keresztül, másik része a Maros felé tart. Birtokosa b. Névery Károly.

Pila (Polich), német-tót falu Bars vmegyében, Velkapolához 1 mföld. 1460 kath. lak. Kath. paroch. templom; Nagy kiterjedésü határa sovány, de erdeje, legelője sok. F. u. nagy részt a kamara, azután a religioi kincstár. Ut. p. Selmecz.

Pila, (Sägmühl) Poson vmegyében, a vöröskői várhegy mellett lévő völgyben: 363 kath., 4 evang. lak., 2 fürész-, 1 papiros,- 1 kalló és több lisztmalmokkal a Gidra patakján, mellyben jó izü pisztrángokat is fognak. Erdeje igen nagy. F. u. gr. Pálffy Rudolf örökösei. Ut. p. Poson.

Pila vagy **Fürész**, tót falu, Gömör-Kis-Hont vmegyében, a Rima mellett, Tiszolczhoz délre 1/2 órányira: 27 kath., 712 evang. lak. Evang. anya sz. egyházzal. Földei hegyoldalban feküsznek; juhot igen sokat tartanak. F. u. a kamara. Ut. p. Rimaszombat. Pilin? dialect.

Pilény, magyar falu, Nógrád vmegyében, 668 kath., 41 evang., 3 ref. lak. -- Van itt egy hegyen fekvő kath. fil. templom, s két szép úri lakház. A helység mély völgyben fekszik; földje javitást kiván; rétje, erdeje jó; szőlője sok és kapós bort terem. F. u. Kubinyi, Vattay maradéki. Meszet is éget. Ut. p. Szakál.

Pilgersdorf, német falu, Vas vmegyében, h. Eszterházy lékai uradalmában, 580 kath. lak., paroch. templommal. Ut. p. Kőszeg.

Pilhó, tót falu, Szepes vmegyében, a sandeczi országutban, igen közel a gallicziai határszélhez, ut. p. Lublyó. Házai hegyekben szétszórvák, s lakja 538 rom. katholikus, de temploma nincs, hanem a mnisseki anyaegyház fiókja. Földe kopár, sovány, terem árpát, zabot, burgonyát. Van 7 egész urbéri telke, de majorsági földe erdőn kivül más nincs. Birja Répássy József.

Pilinger, puszta, Győr vmegyében, Öttevény mellett, nagy juhtenyésztéssel, a gr. Viczay családé.

Pilipecz, orosz falu, Máramaros vmegyében, Berzsava havas alatt: 1038 g. kath., 38 zsidó lak., egy anya- s egy leánytemplommal. F. u. gr. Teleki, báró Sztojka, Uray, Darvay, Várady, Szathmáry, Szentpály, s m. t. Ut. p. Huszt.

Pilis, magyar falu, Nógrád vmegyében, 541 kath., 6 evang. lak. Kath.

Digitized by Google

paroch. templom. Határa hegyes, meredek, s nem igen termékeny. F. u. Vattay, Battik, Básthy s m. t. Ut. p. Losoncz.

Pilis, tót-magyar m. v. Pest-Pilis vmegyében, ugyancsak a szolnoki ország- és vasutban, Pesthez 4 mfd. 80 kath., 1640 evang, 17 ref. lak. Evang. anyatemplom. Nagy urasági kastély, és kert. Vendégfogadó. Sikon fekvő földei nagyobb részt fekete homokosok, s igen szép buzát, rozsot, árpát, zabot teremnek; szőlőskerteket is mivel, mellyek jó borral fizetnek. Nagy juhtenyésztés. Van 100 egész urbéri telke. Birják: Ilkey Sándor és báró Nyáry Antal.

Pilis, magyar falu, Tolna vmegyében, az ugynevezett Sárközben, ut. p. Báttaszék, 583 reform. lak., s anyatemplommal. Szántóföldjei, rétjei, és legelője lapályban fekszenek, s elég termékenyek. Birja a báttaszéki uradalom.

Pilis, magyar falu, Szabolcs vármegyében, ut. p. Bátorhoz délre ½ mfdnyire: 12 romai, 515 g. kath., 240 ref., 5 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Határa homok-dombos; rétje kevés; erdeje van. 11⅞ 3-ik oszt. egész telket számlál. F. u. Erős, gr. Péchy, b. Horváth, Irinyi. stb.

Pille, puszta, Veszprém vmegyében.

Pincz, magyar falu, Nógrád v.-megyében, egy szép térségen az Ipoly mellett: 549 kath., 15 evang. lak. Rétje sok, és jó; halászata hasznos; földje termékeny. F. u. Károly Ferencz, kinek uri lakhelye is van itten. Ut. p. Zelene.

Pincze, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó lendvai uradalomban, 228 kath. lak.

Pinczehely, magyar m. v. Tolna vmegyében, a Kapos mellett, kies vidéken, ut. p. Nagy-Dorog. Lakja 2200 rom. katholikus, kik első osztálybeli határukon 105 egész urbéri telket birnak. A föld fekete és jó buza termő, de dohány is termesztetik; rétjei kövérek; szőlőket mind helyben, mind a görbői és gyanti pusztákon birnak; az uraság pedig nemesitett birkákat tenyésztet. Kath. paroch. temploma nagy és kellemes csengésű harangjairól nevezetes. Birja a város. h. Eszterházy.

Pinkafő, Pinkafeld, német m. v., Vas vmegyében, Stájerország szélén, 1723 kath., 618 ágostai, 50 ref., 80 zsidó lak. Kath. és ágostai paroch. templomok. Szép kalvária. Gyönyörü fenyves erdő. Lakosai erős csontos lovakat nevelnek, zsindelyt és más faeszközöket csinálnak, posztót, gyolcsot szőnek, s élénk kereskedést folytatnak. Van savanyu vize is. Birja gr. Batthyáni Miklós, s feje egy uradalomnak. Ut. p. Kőszeg.

Pinkócz, magyar-orosz falu, Ungh vmegyében, az Ungh mellett, ut. p, Ungvárhoz nyugotra 1¼ mfdnyire: 68 romai, 152 g. kath., 174 ref., 8 zsidó lak. Kastély. Termékeny határ. F. u. Horváth.

Pinkócz, Gindenbach, horvát falu, Vas vmegyében, erdős hegyes vidéken, a németujvári uradalomban, 438 kath. lak.

Doba-Pinkócz, puszta, Veszprém vmegyében, Doba mellett.

Torna-Pinkócz, puszta, Veszprém vmegyében, Tornához délre, Zala vmegye szélén.

Pinkócz (Puszta), puszta, Veszprém vmegyében, Pápa vidékén.

Pinnye, németül Pinier, magyar falu, Sopron vmegyében, az Ikva vize mellett, Sopronhoz keletre 2 ¼ mfd. 600 kath., 15 evang., 20 zsidó lak. Van itt Rohonczy Ignácz urnak jeles kastélya, ki itt egyszersmind kitünő szép gazdaságot folytat, nemes vérü lovakat s selyembogarakat tenyésztet. Szántóföldje 1500 hold, rétje

Digitized by Google

238 hold, legelője 51 hold, kertje 20 hold, szőlője 45 hold, erdeje nincs. Földjének 1/3 első, 1/3 második, 1/3 harmadik osztálybeli. Urbéri földesgazda 38. Birják Rohonczy Ignácz, Horváth József, Simon János és Tibolth Károly urak.

Pinnyéd, Fischersdorf, magyar falu, Győr vmegyében, a Rábcza mellett, ut. p. Győrhez 1/2 órányira, 320 kath. lak. F. u. a győri püspök.

Pircs, lásd Pércs.

Piricse, magyar falu, Szabolcs vmegyében, 116 romai, 330 g. kath., 378 ref., 22 zsidó lak., g. kath. és ref. anyatemplommal, r. kath. fil. egyházzal, 13 2/8 2-ik oszt. egész telekkel. F. u. Erős, Gencsy, b. Horváth. Irinyi, Kállay, Olasz. Ut. p. Nyir. Báthor.

Kis-Piricse, puszta, Szabolcs vmegyében, Bogáth mellett.

Kis-Pirit, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Pápához délnyugotnak 2 órányira, 300 ref., 40 kath., 35 evang. lak., ref. fiók gyülekezettel és oskolával. Többen birják. Határa róna, és minden gabonát jól terem.

Nagy-Pirit, magyar falu, Veszprém vmegyében, az elébbeni faluval határos, 612 ref., 20 kath., 43 evang., 14 zsidó lakossal, ref. anyatemplommal. Földei termékenyek; rétjei jók. Többen birják.

Piros, magyar-szerb falu, Bács vmegyében, Ujvidékhez 1 mfd., 19 kath., 746 óhitü, 873 ref. lak. Óhitü és uj ref. anyatemplomok. Sik határa igen áldott; szép buzát, kukoriczát, sok szénát terem. F. u. Brunszvik család. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével tesz 7413 holdat, mellyből 97 urbéri, 4 3/8 szabad telek után van 3264 hold szántóföld, 2349 hold rét és beltelek, 690 hold legelő, 300 hold urad. nádas, 191 hold mocsár, 349 hold utak.

Pirtő, puszta, Vötöny pusztával határos.

Pisana, (Alsó és Felső), 2 orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal., Dublin fil. 5 romai, 511 gör. kath., 4 zsidó lak. Alsó-Pisanán gör. kath. plebánia van.

Piskáros, oláh falu, Szathmár vmegyében, Erdődhöz nyugotra 1 mfdnyire: 822 g. kath., 9 ref., 14 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Agyagos határa sovány; szép tilalmas erdeje van. F. u. gr. Károlyi. Ut. p. Szathmár.

Piski, magyar falu, Baranya v.-megyében, a vaiszlói uradalomban, 235 ref. lak., s fiók szentegyházzal. Ut. p. Siklós,

Piskó, magyar falu, Baranya v.-megyében, a Dráva mellett: 305 ref., 30 kath. lak., ref. anyatemplommal. Lápályos határa igen termékeny; szilvája sok; erdeje derék; sok sertést tenyészt. F. u. a pécsi káptulan. Ut. p. Pécs.

Piskólt, magyar falu, Bihar v.-megyében, rónaságon, posta helyben, N.-Károly és Er-Semlyén közti váltással. Lakja 1777 lélek, kik reformatusok és görög katholikusok, s 8 zsidó. A g. kath. oláh eredetüek ugyan, de magyarul jól beszélnek. Van ref. és g. kath. anyatemplom, szeszgyár. Határa, melly fele részben feketeföld, fele részben homokos, 10,000 holdra terjed. Ebből urbériség 1056 hold szántó, 684 h. rét, 800 hold legelő, majorsági szántó 5720 h., 1000 hold rét, 740 h. erdő, szőlő nincs. Földe részint gazdag fekete föld, melly igen szép buzát, tengerit; részint homokos, melly rozsot, tengerit, burgonyát terem. F. u. gr. Rhédey Ádám, gr. Mikó Imre és Rhédey László. Itt született 1765-ben Sárvári Pál tudós debreczeni tanár, ki még a nehezebb időkben hü bajnoka volt a magyar literaturának philosophiai magyar nyel-

Digitized by Google

ven kiadott munkájával többeket serkentett e nembeli munkálkodásra.

Piszke, magy.-német nemes telki hely, Komárom, most Esztergom vármegyében, Komáromhoz $2^3/_{16}$, Lábatlanhoz $^2/_{16}$, ut. p. Nyerges ujfaluhoz $^5/_{16}$, Esztergomhoz $1^3/_{16}$ állomásra, a buda- bécsi- főposta-utban a dunaparton. Határa Lábatlanéval együtt lévén; ugyancsak az ott kitett helyek által környeztetik. Maga a helység a Dunára dülő egyenetlen helyen fekszik. Lakosai száma 620 kath., 2 ev., 23 zsidó. A dunai gőzösöknek itt megállásuk van; lakosai szőlőmivelléssel, fuvarozással, márványkő simitással foglalkoznak. Van vendégfogadója. F. u. a Lábatlannál is említett számos családból álló közbirtokosság s ugyanennek régi eseményei is Lábatlanéval nagyobb részt megegyeznek, mennyiben 1733-ról b. Gyulay Ferencz és Nedeczky család közt a kir. személynök előtt kötött peralkuban Piszke is befoglaltatott.

Piszkorócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Rafajócz fil. 254 g. kath., 7 zsidó lak., 475 hold szántófölddel, vizimalommal. Ut. p. N. Mihály.

Pisztraháza, Pisztralyovó, orosz falu, Beregh vmegyében, ut. p. Munkácshoz délre $1^1/_2$ mfdnyire: 4 rom. kath., 364 g. kath., 9 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Soványka határa zabot és kukoriczát terem főképen. Erdeje szép. F. u. gr. Schönborn.

Pisztrina, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal. 185 görög kath. lak.

Pitvaros, népes puszta, Csanád vmegyében, Mezőhegyestől nyugotra: 1310 evang. tót lakossal s anyaeklézsiával. A lakosok igen szorgalmasok, s az uraságtól haszonbérben tartott földeken dohányt s mindennemü gabonát termesztenek. F. u. a kamara Ut. p. Tót-Komlós.

Pityelova, tót falu, Bars vmegyében, közel a Garanhoz; 423 katholikus lak. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Selmecz.

Pivnicza, szerb-német falu, Bács vmegyében, Kulához délre $2^1/_2$ mértföld, 31 kath., 2256 n. e. óhitü, 1619 evang., 32 zsidó lak. Evang. és óhitü anyatemplomok. Határa 1-sö osztálybeli. Sok kender, len és buza. F. u. a kamara. Kiterjedése 1100 □ ölével 13908 hold, mellyből $158^5/_8$ urbéri, és $5^6/_8$ szabad telek után van 5672 hold szántóföld, 4135 hold rét és beltelek, 3793 hold legelő, 98 h. szőlő, 20 hold uradalmi föld, 190 hold utak.

Pjechó, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján: 525 kath., 69 zsidó lak., termékeny jó határral. Bolessó faluval egybefüggesztve. F. u. többen. Ut. p. Trencsén

Plamau, vagy Blumau, német falu, Sopron vmegyében, a h. Eszterházy lánzséri uradalmában, 188 lakossal. Ut. p. N. Barom.

Plány puszta, Zemplén vmegyében, Örmező fil. 50 kath. lak.

Plavia, orosz falu, Beregh vmegyében, Dusinához $^1/_2$ órányira: 174 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Plavna, Morgos, dalmát falu, Bács vmegyében, a Vajas mocsárja mellett. Bácshoz $^1/_2$, a Dunához $^1/_2$ órányira; 1308 kath., 7 óhitü, 15 zsidó lak. Kath. plébánia. Szántóföldje nem sok, de sertése, erdeje, nádja böséggel; bora elég; halászatja pedig leggazdagabb az egész megyében, s ezt mind a Vajas mocsárjában, mind a Dunában nagy haszonnal üzi. A Dunában különösen viza is sok fogatik. F. u. a kamara. Kiterjedése 1100 □ ölével 17854 hold, mellyből 62 urbéri, 1 szabad telek után van 2434 hold szántóföld, 1510 hold rét és beltelek, 200 hold jó s 851 hold mocsá-

Digitized by Google

ros legelő, 93 h. szőlő; uradalmi tölgyes erdő 2788, lágyfa erdő 1018 h., nádlórét 7242 h., mocsár 1465 h., utak 253 hold.

Plavnicza, tót falu, Sáros v.-gyében, a Poprád mellett, Palocsához nyugotra ½ mfd., 916 r., 54 g. kath., 177 evang., 47 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Éghajlata hideg, de földe jó lent terem; jó rétje, fenyvese, fürészmalma van. F. u. b. Palocsai-Horváth. Ut. p. Lublyó.

Pleigram, lásd Bleigraben Sopron vmegyében.

Plevnik, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh bal partján: 440 kath., 20 zsidó lak., termékeny határral. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Plostin, (Illanova), tót f., Liptó vgyében, 15 kath., 510 evang. lak., kik juhtartásból és fuvarozásból élnek. F. u. a kamara. Ut. p. Okolicsna.

Ploszkánfalva, orosz falu, Beregh vmegyében, N.-Beresztó fil., 115 gör. kath., 5 zsidó lak. F. u. gróf Schönborn. Ut. p. Munkács.

Ploszkó, orosz falu, Beregh v.-gyében, ut. p. Munkácshoz északra 4 mfdnyire, közel az ungi határszélhez: 148 gör. kath., 5 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Savanyuvize nagyon dicsértetik; erdeje sok, de földe sovány. F. u. gr. Schönborn.

Pó (Nagy és Kis), népes puszták, Külső-Szolnok vmegyében, Túrhoz északra: 19 kath., 350 ref. lak. F. u. Vörösmarthy Istvánné, Papszász György örökösei, Papszász Ignácz és testvére örökösei, Dapsy Dánielné, Barkassy József, Szücs Dániel, Szána Döme stb.

Podebim, tót falu, Nyitra v.-megyében, Csejthétől délre 1½ órányira. — Lakja 1030 kath., 10 zsidó. Kath. paroch. templom. Határa részint dombos, részint róna és termékeny. Erdeje, malma, rétjei igen jók. F. u. a vágh-ujhelyi prépost. Ut. postája Galgócz.

Pochabán, tót falu, Nyitra v.-gyében: 227 kath., 5 zsidó lak. Sok erdő. Sovány határ. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. N.-Tapolcsány.

Pócs, szerb-német falu, Baranya vgyében, a dárdai uradalomban, 235 n. e. óhitü, 90 r. kath. lak., bőséges rétekkel. Ut. p. Szederkény.

Pócs (Mária), magyar m.-város, Szabolcs vmegyében, ut. p. Kállóhoz keletre 1¼ mfdnyire: 216 r., 930 g. kath., 56 ref., 2 evang., 223 zsidó lak., rom. kath. fil. és g. kath. anyatemplommal, s görög kath. basiliták monostorával, 22⅛ 2-dik osztálybeli egész telekkel. Határa homokos, de rozsot, dohányt, tengerit bőven terem. Az idevaló bucsujárások nagy élénkséget adnak ezen városnak. F. u. a basiliták, Gergelyfy, Némethy, Mándy; Urbán, Tisza stb.

Pocsaj, puszta, Abauj vgyében, Léh fiókja.

Pocsaj, magyar falu, Bihar v.-megyében, igen lapályos, rétes vidéken, a Debreczenből Váradra vivő postautban, saját postahivatallal, vendégfogadóval, vámhiddal, ref. és g. kath. anyatemplomokkal. Lakja 2300 lélek, kik kevés r. kath. kivéve, mindnyájan reformatusok és oláh eredetü gör. katholikusok. Határa 6000 hold, mellyben szántóföld 3326 hold (2142 urb. 866 major.), kaszáló 1274 (808 hold urb. 466 major.), közös legelő 1000 h., majors. erdő 200 h., nádas rétség 200 hold. Földe fekete és szikes, a buzát és tengerit leginkább megtermi. Sok szarvasmarhát és sertést tenyészt. Folyó vizei a Berettyó, mellybe itt az Ér szakad. Szikes tavát fördésre is használják. Régi vár van 4, u. m. Leányvár, Hosszuzugi vár, Hidköziár és az ugynevezett Rákóczy vára, melly jelenleg is 2 emeletre van, s vámház-

Digitized by Google

nak és vendégfogadónak használtatik. E vár 1811-ben rontatott le cs. tábornok Löwenburg által. Birja ½ gr. Zichy Ferencz, ½ a váradi deák püspök.

Pócsfalu (Potschendorf), német falu, Vas vmegyében, a szentgothárdi uradalomban, a Lapincs völgyben, 123 kath. lak.

Pocsovolesd, oláh f., Bihar vmegyében, Belényeshez 1¼ mfld., 809 n. e. óhitű lak., anyatemplommal, egy patakkal. Urb. szántó 200, rét 100, legelő 150, majorsági erdő 550 hold. F. u. a varadi görög püspök.

Pocsuvaldo, tót falu, Honth vmegyében, ut. p. Selmecztől délre 1½ mfd., 7 kath., 236 evang. lak., kik tűzifát hordanak Selmeczre, s főleg abból élnek. Evang. templom. Határa sovány. F. u. a k. mara.

Podafa, magyar falu, Poson v.-gyében, Szerdahelyhez 3 fertálynyira: 74 kath., 56 ref., 3 zsidó lak. F. u. számos nemesek. Ut. p. Somorja.

Podár, puszta, Veszprém vmegyében, Nagy-Aláson mellett.

Podbiel, tót falu, Árva vgyében, az Árva bal partján: 936 kath., 1 evang., 5 zsidó lak. 51⅝ sessio. Termékeny föld, sok sör- és pálinkafőzés. Bieli nevü halmán, egy régi várnak nyomait láthatni. F. u. az árvai urad. Ut. p. Rosenberg.

Podbrancs, tót falu, Nyitra vgyében, Szobotisthoz 1½ óra: 63 kath., 1004 evang. lak. F. u. a berencsi uradalom. Ut. p. N.-Szombat.

Poddubje, puszta, Szepes vmegyében, Wellbach filial., 36 kath., 4 zsidó lak.

Alsó- és **Felső-Podgorje**, két egyesitett horvát falu, Vas vmegyében, a vörösvári uradalomban, 128 kath. lak.

Pódharasztya, népes puszta, Pest-Pilis vgyében, Monorhoz délre 1 mfd., 390 kath., 18 evang., 216 ref. lak. F. u, N.-Körös városa.

Podhering, orosz falu, Beregh vgyében, ut. p. Munkácshoz ½ mfdnyire, a gallicziai országutban: 37 romai kath., 1 evang. lak. Van itt görög kath. parohia; timsó-gyár, sörfőző-ház, nagy falerakóhely, vámhid a Latorczán. F. u. gr. Schönborn.

Podholszky, népes puszta, Zólyom vgyében, Benyus mellett: 72 kath. lak.

Podhor, tót falu, Trencsén vmegyében, Bolcsó fil.; 169 kath. lak. F. u. többen.

Podhorje, tót falu, Trencsén vmegyében, Bellushoz ½ óra: 269 kath., 9 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Podhorje, (Lietava), tót falu, Trencsén vmegyében, 312 kath., 8 zsidó lak. A lietavai uradalom birja. Ut. p. Zsolna.

Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, a rosenbergi országutban: 33 kath., 334 evang. lak. Van egy régi omladozott vára, savanyuvize; több almás és szilvás kertjei. F. u. gr. Nyáry család. Ut. p. Nolcsó.

Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, Beszterczéhez ½ óra, a beszterczei meredek kőszálon álló régi várnak tövében, a Vágh jobb partján. Lakja 486 kath., 8 zsidó. — Ékesíti a gr. Szapáry, hegyoldalban épült csinos rézzel fedett vár-kastélya. Ebben lakik a podhrágyi plebánus is, és az isteni szolgálatot az udvari kápolnában szokta végbevinni. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, Hricsó mellett, a Vágh bal partján. Számlál 251 kath., 4 ev. lak. Urasági majorság. Szép gyümölcsös kert. A helység felett egy hegyen láthatni a régi Hricsó várának omladékát. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Digitized by Google

Podhrágy vagy **Oroszlánkő**, tót falu, Trencsén vmegyében, Pruszkához $1\frac{1}{2}$ óra: 390 kath., 6 zsidó lak. — Nevezetessé teszi ezen helységet régi vára, melly egy meredek hegyen épülvén, feje volt egy szép uradalomnak. Lásd Pruszka leirását. F. u. gr. Königsegg. Ut. post. Trencsén.

Kis-Podhrágy, tót f., Trencsén vgyében, Kossa fil. Lakja 552 kath. Határában láthatni a régi Petrócz várnak düledékeit. F. u. többen. Ut. post. Trencsén.

Nagy-Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, Kossa fil., 698 kath., 3 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Podhrágy, (Nemcs), tót falu, Trencsén vgyében, Beczkóhoz nyugotra $1\frac{1}{2}$ óra: 240 kath., 572 evang., 58 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Ékesíti a Prileszky család szép kastélya. Határa nagy, de nem igen termékeny; erdeje, legelője bőven. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Podhrágy, (Ugrócz), tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vgyében, a zai-ugróczi uradalomban: 20 kath., 82 evang. lak. A helység felett egy meredek kősziklán még most is láthatni egy meglehetős épségü régi várat, melly a gr. Zayak tulajdona. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Podhrágy, (Kőváralja), tót f., Nyitra vmegyében, Bajnához északra $1\frac{1}{2}$ órányira: 343 kath., 6 zsidó lak., s egy hegyen lévő omladozott várral. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. N.-Tapolcsán.

Podhrágy (Keseleőkő), tót f., Nyitra vmegyében, Bars vgye szélén; erdős hegyek közt. Számlál 355 kath lak. Van benne kath. paroch. templom, kastély. — Határában láthatni a régi omladozott Keseleőkő várát, a Majthényi család törzsök helyét. — Ezt a várat a Bethlen és Bocskay seregek elfoglalták; a törökök is több izben bekeritették; de birtokába nem juthattak. F. u. a Majthényi család. Ut. p. Privigye.

Podjaczkova, máskép **Massa**, népes puszta, Liptó vmegyében, Hradekhez 1 óra: 144 kath., 24 evang. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Okolicsna.

Podkanova, (Ratzengrund), tót falu, Zólyom vmegyében, 32 kath. lak., kik az itt levő ércz-zuzó műhelyben dolgoznak. Ut. p. Beszterczebánya.

Podkilova, tót falu, Nyitra vmegyében, hegyek közt: 40 kath., 798 evang. lak. Nagy erdő, tehénés juhtartás. F. u. többen. Ut. post. Galgócz.

Podkonicz, tót falu, Zólyom vmegyében, Lipcsétől északra 1 órányira: 972 kath., 7 evang. lak. Kath. paroch. templom. Sovány föld. Nagy erdő. F. u. a kamara. Ut. p. Beszterczebánya.

Podkostovacz, népes puszta, Liptó vgyében, Hradekhez $1\frac{1}{2}$ óra: 93 kath., 13 evang. lak. Van vashámora. F. u. a kamara.

Podlavicz, tót falu, Zólyom vármegyében, rónaságon, a tajovai völgyben, ut. post. Beszterczebánya: 443 evang., 188 kath. lak., kik közt 46 telkes gazda, 33 zsellér, 11 lakó, 2 mesterember. A gazdák fuvaroznak is. Urbéri telek 22; majorság nincs. Földe agyagos, de jó, különösen zöldségre, mellyel a megye nagy részét kitartja. A Tajova patak elválasztja a mellette fekvő Szkubin falutól F. u. a kamara és Beszterczebánya városa.

Podlizsán, tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vmegyében, Bánhoz északra $1\frac{1}{2}$ órányira: 214 kath., 270 ev., 5 zsidó lak. Evang. anya-, kath. fil. templom. Földe jó, rétje kevés, de hasznos, legelő, fa elég. F. u. az ugróczi uradalom. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Digitized by Google

Podlokány, népes magyar puszta, Torontál vmegyében, a bébai uradalomban: 12 házzal, 96 kath. lak., s dohány termesztéssel. F. u. gr. Batthyáni család.

Podluzsán, népes puszta, Hont vmegyében, Zsély fil., 191 kath., 6 evang. magyar lak.

Podluzsány, (Garan), tót f., Bars vmegyében, ut. post. Lévától északra 1 mfd., 468 kath. lak., kik bort és hires káposztát termesztenek. Erdeje s vizimalma van. F. u. h. Eszterházy.

Podluzsány, puszta, Nógrád vgyében, Borosznok mellett.

Podmanin, tót falu, Trencsén vmegyében, Beszterczéhez 1 fertálynyira: 173 kath., 7 zsidó lak. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Podniczerava, tót f., Trencsén vmegyében, Uj-Besztercze fil., 169 kath. lak. F. u. b. Sina. Ut. p. Zsolna.

Podobovecz, orosz falu, Máramaros vmegyében, Beregh vmegye szélén: 412 gör. kath, 17 zsidó lak., leánytemplommal. F. u. gr. Telekí, Kőszegi, s m t. Ut. p. Huszt.

Podola, tót falu, Nyitra vmegyében, Csejtéhez délre 1 órányira: 1074 kath., 30 evang., 48 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földei termékenyek, rétjei kétszer kaszálhatók. Vizimalma van a Dudvágh vizén. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. postája Galgócz.

Podolin, (Pudlein), csinos város, a XVI szepesi városok közt, Szepes vmegyében, a Poprád mellett, Késmárkhoz északra 2 mfdnyire: 2148 kath. német lak. Kath. paroch. templom. Gymnasium, mellyben a kegyes oskolabeli atyák tanitanak, kiknek itt szép két tornyu templomuk van. Derék hid a Poprádon. Határa elég nagy, és termékeny; mesterembere kevés; hegyében 12 ölnyi hosszu barlangja van, s benne fejór csikos márvány töretik. A lengyel korona alatt husvásárok (Wolnicza) keletkeztek itt minden szombaton, mellyek Sz.-Mihálytól egész nagy hétig tartottak, s jelenleg is szokásban vannak. Hajdan királyi város volt, s kőfallal erösitetett meg, de ezek régi várával együtt romlásnak indultak.

Podprócs, tót falu, Szepes v.-megyében, Brutocz fil., 76 kath. lak. F. u. Gundelfinger. Ut. p. Lőcse.

Podrecsány, tót falu, Nógrád vmegyében, a pest-nagybányavárosi országut mellett, egy kies, meglehetős szük, de hosszan terjedő völgyben, mellynek közepén folyik a Podrék, máskép Krivány patak, ut. post. Losonczhoz északra $1\frac{1}{2}$ órányira. — Határának észak-nyugoti része hegyes, hol a legszebb gubacsot és makkot termő tölgyerdők, s ezek közepén egészséges forrásokkal bővelkedő hegyi rétek láthatók; a határ többi részei lassan emelkedő dombokon, rétjei völgyekben feküsznek, mellyek csatornák által bármikor megöntözhetők. — Határkiterjedése 1975 hold, mellyből 66 hold belsőség, $630\frac{1}{2}$ szántóföld, 160 rét, 1078 erdő, $40\frac{1}{2}$ hold legelő. Urbéri szántó és beltelek 335 hold, rét 74 hold. Majorsági beltelek $61\frac{1}{2}$, szántó $300\frac{1}{2}$, rét 86, erdő 1078, közös legelő $40\frac{1}{2}$ hold. Földe részint agyagos, részint barna porhanyós; terem tisztabuzát, rozsot, árpát, zabot, burgonyát, azalékot és lóherét. — Népessége 459 lélek, kik közt 370 ágostai, 82 romai kath., 4 héber; a r. katholikusok a divényi, az ágostaiak a tamási anyaegyházhoz tartozván. — Lakosai közül némellyek marhával kereskednek; de főélelemforrás nyáron át a juhtartás. A juhokat t. i. tavaszszal Erdélyben s a Bánságban összevásárolván, nyáron az itteni jó hegyi legelőn tartják, igen izletes turót készitenek, télre pedig a juhokat

Digitized by Google

Pata, puszta, Bihar vmegyében, Tulka és Szalonta közt, a váradi deák püspöké. — Erdeje kövér lapályban fekszik, és mind tölgy, makkolásra, és fájára nézve nevezetes és a Kölcsér által öntetik. Tiszta földei szinte kövérek.

Pata, magyar m.-város, Heves vmegyében, Gyöngyöshöz nyugotra 1¼ mfdnyire: 2256 kath., 6 evang., 20 zsidó lak. Kath. anyaegyház. Határa sok javakkal bővelkedik, van sok és termékeny szántóföldje, szőlője, erdeje, legelője, rétje elég. F. u. gr. Forgács Alajosnő, b. Podmaniczky Lajos csődtömege, Németh, Elek, Dobóczky, Tarródy, b. Révay, Frajzajzen, Sné László örökösei.

Pata, magyar falu, Somogy v.-gyében, ut. p. Szigetvárhoz ¼ mfd., 1200 ref., 10 kath. lak., ref. anyatemplommal. Határa első osztálybeli; szőlőhegye is van. Feje Kubinyi László uradalmának.

Pata, puszta, Veszprém vgyében. Öcs mellett.

Pata, puszta, Bihar vmegyében, Madarász mellett.

Patacs, magyar falu, Baranya vármegyében, egy nyilt völgyben, a Szent Jakab hegye alatt, honnét pompás kilátás történik, ut. p. Pécs. Határa 2441⅝ hold, mellyből urbéri beltelek 19, szántóföld 581⅝, rét 298⅞, szőlő 180, legelő 325⅜ hold. Majorsági szántó 6⅜, rét 177⅜, szőlő 47, legelő 26⅛, erdő 779⅞ hold. Földe veres agyag, kövecses, de rozsot, kukoriczát jól terem. Lakja 620 romai kath., fióktemplommal. Nevezetes itt Szent Jakab hegye, mellynek tetején zárda romjai láthatók. — E kolostor Magyarországban első vala, melly sz. Pál szerzetesek számára alapittatott, jelesül 1275-ben. Egy jámbor életű remete hajdani tartózkodása e hegyen most is mutattatik; a zárdát kert környezi, mellyben gyümölcsfák s egy tó van, az udvaron egy kut igen jó vizzel. — E hegy alatt a földesurnak, a pécsi káptalannak terjedelmes, s egy részről fallal kerített szőlője van, melly Szent-Miklósnak nevezteték, mindennemü nemes szőlővesszőkkel beültetve, s országszerte híres, somlyóival vetélkedő bort terem, nagy borházzal, honnan valóban csuda szép kilátás történik, s a vendégszerető káptalan fényes lakomával szüretel itt.

Patacskó, tót falu, Sáros vmegyében, közel Patakhoz: 49 kath., 103 evang., 3 zsidó lak. Derék erdő. F. u. Keczer. Ut. p. Böki.

Pataháza, magyar falu, Győr vgyében, a Kis-Duna mellett, ut. p. Győr: 80 kath., 40 evang., 23 ref., 138 zsidó lak., róna termékeny fekete szántóföldekkel.

Duna-Pataj, derék magyar m.-város, Pest-Solt vmegyében, lapályos rónaságon, a Duna bal partján, mellytől sokat szenved; mert töltések védik ugyan, de ezeket az árviz nem ritkán áttörvén, a város is borittatik, Pesthez délre 14 mfdnyi távolságra, saját postával. Határa 15,900 hold, mellyből szántóföld 2812 hold, rét 1025 h., legelő 5423 h., szőlő 500 h., erdő 550 h., kertek 200 hold, tó 196 h., vizállás, mocsárok 2000 h., szikes terület 1000 hold. Ez mind urbériség, kivévén 59 hold majorsági erdőt. — Földe igen termékeny volna, ha árvizek által nem rongáltatnék; termesztenek főkép kétszerest, árpát és zabot, de a tiszta buza is jól megterem. — A város körüli veteményes kertek kukoriczát, hagymát és más gyökér nemüeket igen gazdagon termik. Szarvasmarhát sokat és szépet tenyészt. — Népessége 5590 lélek, u. m. 4870 reformatus, 615 romai kath., 1 óhitü, 32 ágostai, 72 zsidó. Foglalatosságot tekintve van 4 lelkész, 5 tanitó, 2 orvos, 2 jegyző, 324 telkes-

Digitized by Google

gazda, 812 zsellér, 150 lakó, 120 mesterember, 9 kereskedő. Országos vásárt 5 tart, u. m. febr. 19., apr. 15., jun. 29., oct. 4. és dec. 13-kán, mindenkor hétfőn a barom-, és kedden a kirakóvásár. Hetivásárokat nem tartott meg eddig. — Van romai kath és reform. anyatemploma, s az itteni ref. ekklézsia a dunamelléki egyházkerületben a legjövedelmesebbek közé számittatik. — A várost $^1/_3$-ad részben birja a b. Rudnyánszky család, mint Paksy örökös, $^2/_3$-ad részben pedig a város magát közösen örökbevallás u'ját örökösen megvette az illető földesuraktól.

Patak (Sáros), lásd Sárospatak.

Patak (Potok), tót falu, Liptó vmegyében, Tepla fil., 52 kath., 40 evang. lak. Savanyuviz-forrás. F. u. Potoczky család. Ut. p. Berthelenfalva.

Patak, magyar falu, Nógrád v.-megyében, N.-Oroszihoz 1 órányira: 1077 kath., 2 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határuk mindennel megáldatott; szőlőjök is van a hegy alatt, s annak egyik oldalán, de reá a közel lövő posványságot némellyek ártalmasnak tartják. F. u. az esztergomi érsek. Ut. p. Rétság.

Patak (Aranyos), orosz falu, Zemplén vmegyében, Hanusfalva fil., 17 romai, 118 gör. kath., 19 evang. lak. 246 hold szántóföld. Hajdan bányákat mivelt, s 1325-ben augustin szerzetesek kolostora volt. F. u. gróf Barkóczy. Ut. p. Vecse.

Patak (Fekete), orosz falu, Beregh vmegyeben, Munkácshoz keletre $2^3/_4$ mfdnyire: 251 g. kath., 5 zsidó lak. Gör. kath. paroch. F. u. gr. Schönborn.

Fejér-Patak, lásd Bieli potok.

Patak (Fekete), tót falu, Zemplén vmegyében, Mogyoróska fil., 70 kath., 460 evang., 20 zsidó lak., 779 hold szántóföldde l, vastartalmu ásványos-forrással. F. u. Péchy, gr. Barkóczy. Ut. p. Eperjes.

Patak (Fekete), magyar falu, Bereg-Ugocsa vmegyében: 419 ref., 6 g. kath. lak., ref. anyatemplommal. Határa kemény agyagos ugyan, de termékeny, közös erdeje igen nagy, s makkot bőven ad. F. u. Buday, Pogány, Gabányi gr. Károlyi s m.

Patak (Fekete), lásd Fekete-Patak, Bihar vmegyében.

Patak (Lapis), tót falu, Sáros v.-megyében, a Tarcza mellett, Abauj vmegye szélén: 392 r. kath, 104 g. kath., 31 evang., 81 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Két kastély. Rétje kétszer kaszálható; földe termékeny. F. u. a Keczer nemzetség. Ut. p. Böki.

Patak (Orosz), orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 390 gör. kath., 9 zsidó lak., hegyes határral, 427 hold szántóföldde l. F. u. Mokcsay. Ut. p. Szobráncz.

Patak (Brusztó), orosz falu, Beregh vmegyében, Sztrojna fil., 32 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Patak (Lázár), orosz falu, Beregh vmegyében, F. Vereczkéhez $^1/_4$ órányira: 139 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Patak (Róna), tót falu, Gömör vmegyében, közel Dobra-Patakhoz a Balogh vize két partján: 16 kath., 376 evang. lak. F. u. többen. Itt ásványos-források találtatnak. Ut. posta Rimaszombat.

Patak (Dobra), tót falu, Gömör vgyében, egy mély völgyben, a Balogh vize mellett, Ratkóhoz 1 órányira: 22 kath., 401 evang. lak., kik sok faedényt csinálnak. Hegyen fekvő földeit a záporok rongálják, s igen soványak. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Kis-Patak, puszta, Nógrád v.-megyében, Óvár fil., 15 kath., 16 ev., lak. Ut. p. Szakál.

Digitized by Google

Nagy-Patak, oláh falu, Bihar vgyében, a bárodsági nemes kerületben: 190 n. c. óhitü lak., anyatemplommal. Lásd N.-Báród.

Patak (Hideg), lásd Hideg-Patak.

Patak (Kabalás), lásd Kabalás-Patak.

Patak (Száraz), lásd Száraz-Patak.

Patak (Arany), lásd Arany-Patak.

Pataka (Hluboki), orosz falu, Beregh vgyében, Verbiashoz ¼ órányira: 62 görög kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pataka (Teresely), orosz falu, Máramaros vmegyében: 233 g. kath. lak., s fil. szentegyházzal. F. u. a kir. kincstár, s m. többen. Ut. p. Sziget.

Pataka (Oláh), lásd Oláh-Pataka.

Pataka (Osztró), lásd Osztró-Pataka.

Pataka (Sár), lásd Sár-Pataka, Sáros vgyében.

Pataka (Zala), lásd Zala-Patak, v. Szala-Patak.

Patalom, magyar falu, Somogy vgyében, ut. p. Kaposvárhoz keletészakra: 200 ref., 80 kath. lak. Ref. fiókgyülekezete a magyar-atádi anyához tartozik. Birják a Bosnyák nemzetségbéliek.

Patas, magyar falu, Győr vgyében, tul az öreg Dunán, a Csilizközben: 989 ref., 53 kath. lak., ref anyatemplommal. Szénája sok; hires burgonyát terneszt. Ut. p. Győr.

Pátfalu, Podersdorf, német falu, Moson vgyében, a Fertő tavának keleti partján: 710 kath. lak., paroch. templommal, 1 szélmalommal. A lakosok birnak 36% urbéri telek után 168 hold első, 506 h. második, 522 h. harmadik, 5½ hold negyedik osztálybeli szántóföldet, 84 hold rétet, 433 kapa szőlőt. Sok juhot tartanak, s sok káposztát termesztenek. F. u. a szent-kereszti cistercita apátság. Ut. p. Moson.

Path, puszta, Komárom vgyében, Izsához ½ órányira, a Duna mellett: 237 kath. lak., kik többnyire haszonbérlők, s igen erős dohányt termesztenek. Van itt 38 ház, s mindenikhez 1½ mérő belsőtelek adatott, kültelkök nincs. Az uraságí szántóföld 309½ hold, a 2000 holdnyi rétség vizenyős, s nem minden évben kaszálható, azonban közép számitással 5000 mázsa szénát megterem. Van itt 300 holdnyi fáczános erdő is. F. u. h. Pálffy Antal.

Path, magyar falu, Somogy v.-gyében, a kanisai postautban, ut. p. Nemes-Vid: 193 ágostai, 184 kath. lak., ágostai iskolatanitóval. Erdeje, legelője elég. F. u. gr. Zichy Károly.

Páth (Puszta), tót falu, Poson, most F.-Nyitra vármegyében, Cziffer mellett, a Gidra patakjánál. Számlál 208 kath. lak. F. u. többen.

Pathóháza, magyar-oláh falu, Szathmár vmegyében, Szathmárhoz keletre 2¼ mfd., a Szamos melletti lapályon: 1200 lak., kik közt 800 magyarul is beszélő görög kath., 400 magyar ref., s mind a két felekezetnek helyben van temploma. — Határa 4000 hold, mellynek nagyobb része szántóföld és rét, továbbá gyümölcsös (lanka), legelő a tarló, erdeje nagy részben elpusztult. Ebből urbériség 32 hold, legelővel együtt 640 hold; a többi majorság. Iszapos földe valóban gazdag, melly trágya nélkül minden évbe tengerit terem és pedig sokat, s ebben buzát a kövérség miatt nem lehet vetni. A mezei földeken is legjobban diszlik a tengeri-vetés; rétjei kövérek és igen hizékony szénát adnak; a lakosok csaknem mindnyájan marhakupeczek levén, gyönyörü csontos válogatott szarvasmarhát, a földesurak nemesvérü lovakat, s mind a

Digitized by Google

gazdák, mind az urak sok sertést tartanak. Folyóvize a Szamos, melly gyakran kiárad, s mellyen az uraság hidast tart Krassó felé, a Szinyér patak, s ezenkivül holt Szamosok és számtalan apró erek, mellyekből a lakosok sok halat fognak ki. Birtokosok: Tóth Mihály, Selyebi István, Fülep Mihály, Hajnal György, gróf Bethlen Ferencz, Csabay Antal, Pap Endre, gr. Rhédei Ádám, gr. Teleki, b. Wesselényi családok, Tóth János, Chernel József, Darvay Ferencz és a Szőke család. E helység nevét a Pathó családtól vette, melly család 1260-ban kir. adomány utján kapta. Régibb neve Magosmart vala.

Pati, puszta, Somogy vgyében, a kaposfői prépostsághoz tartozik: 26 hold majorsági szántóföldde és réttel, 179 hold bozóttal, 73⅜ hold vizmosásos földekkel, 513 h. erdővel.

Pátka, puszta, Győr vgyében, Kajár mellett, főleg szőlőhegyből áll, s 580 kath., 20 evang. lak. F. u. a kegyes alapitvány. Ut. p. Tét.

Pátka, magyar falu, Fejér vmegyében, ut. p. Fejérvárhoz északra 1½ mfd., egy tó mellett, mellynek kifolyása több malmokat forgat. Lakja 650 r. kath., 1250 ref., 60 evang., 23 héber. Kath. és ref. anyatemplomok. Határa első osztálybeli; van sikeres szép buzája, bora, erdeje, kövér rétje, nádja, s tavában csuka-halászata. F. u. a gr. Lamberg család.

Patkanócz, orosz falu, Beregh vmegyében, K.-Mogyoróshoz északra ¾ mfd., 854 gör. kath., 8 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Határa hegyes, völgyes, sovány; erdeje nagy. F. u. többen. Ut. p. Szerednye.

Patkós (Teszér), puszta, Honth vgyében, Udvarnok határában.

Pató, puszta, Zala vgyében, Petri-Keresztur és Bollahida közt.

Patóháza, lásd Pathóháza.

Rába-Patona, magyar falu, Győr vgyében, a Rába mellett, a Tóközben: 934 kath. lak., paroch. templommal. Van sok szénája, nádja, legelője. Határa lapályos s főleg rozsot terem. Vizimalom. F. u. a győri káptalan. Ut. p. Győr.

Lovász-Patona, magyar mv., Veszprém vmegyében, Győr vmegye szélén, ut. p. Pápához északkeletnek 1¾ órányira: 734 kath., 913 evang. lak., kath. és evang. anyatemplomokkal. Ékesíti az uraság pompás kastélya és angolkertje. Jó baromvásárok. Nevezetes birkatenyésztés. Határa főleg homokos; legelője sok; szőlőhegye; szép nagy ordeje, vizimalmai vannak. F. u. gr. Somogyi család, s a város feje egy uradalomnak.

Patony (Elő), magyar falu, Poson vgyében, N.-Légh mellett: 197 kath., 14 ref., 7 zsidó lak. Petcőcz Antalnő csinos lakházával, termékeny szántóföldekkel. F. u. Petcőcz, Benyovszky, Bacsák nemzetségek. Ut. p. Somorja.

Patony (Benke), magyar falu, Poson vgyében: 235 kath., 120 ref., 1 zsidó lak., ref. filial szentegyházzal.

Patony (Bögöly), magyar falu, Poson vgyében: 230 kath., 130 ref. lak.

Patony (Csécsény), magyar falu, Poson vgyében: 228 kath., 65 ref., 1 zsidó lak.

Patony (Diós), magyar f., Poson vmegyében: 253 kath., 110 ref., 5 zsidó lak.

Patony (Förge), magyar f., Poson vgyében: 127 kath., 22 ref., 27 zsidó lak., nemesi curiákkal.

Patony (Löger), magyar falu, Poson vmegyében: 343 kath., 25 ref. lak. Mind a hat Patony N.-Légh és Szerdahely között fekszik a Pestre vivő országutban. Határjuk egész a Kis-Dunáig kiterjed. Legelőjök, rétjök bőven, de száraz természetűek, azért kevés de igen jó szénát adnak.

Digitized by Google

Lakosai vagyonosok, szép szarvasmarhákat tenyésztenek; és hizlalnak; csikókat nevelnek. Förge és Elő-Patonyt N. Léghi földesurak birják, a többi Patony pedig a Pálffy senioratushoz, vagy a posoni várkapitánysághoz tartozik.

Patony, horvát falu, Somogy vgyében, ut. p. Szigetvár, közel a Drávához, lapályos vidéken, 301 kath. lak. Birja a szentjakabi apátság.

Patosfa, magyar falu, Somogy vmegyében, szép egyenes helyen, ut. p. Szigetvárhoz északra 1 ¼ órányira, 350 kath., 142 ref. lakossal. Határa 3540 hold. Földje mindenféle gabonatermésre alkalmas; bikkes erdeje szép; rétjei laposak és jók. Urbéri telek 34. Birja gr. Somsich Adolf.

Patró, (Nemes,) curialis nemes helység, Somogy vmegyében, ut. p. Kanisához délre 1 ½ mfd., 556 ágostai, 195 kath. lakossal, ágostai anyaekklézsiával, jó földekkel.

Patroha, magyar falu, Szabolcs vmegyében, K. Várdához délre 1 mfdnyire: 26 romai, 6 g. kath., 699 ref., 11 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa nagy és igen termékeny, szénája, nádja bőséggel; sok és hires fejes káposztát termeszt; van 4 ⅜ első osztálybeli telke. F. u. h. Eszterházy, gr. Vay, Kölcséry, Krucsay, Ajtay, Balogh, Böszörményi, Barkóczy, Czomba, Dankó, Demjén s m. t. Ut. p. Berkesz.

Patta, tót falu Nyitra vmegyében, Semptéhez egy órányira, a nyitrai országutban. Számlál 969 kath., 9 zsidó lak. — Földe termékeny; réte jó; van szőlőskerte; s gyümölcse. F. u. gr. Eszterházy Károly. Ut. p. Szered.

Kis és Nagy-Paty, 2 magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Kőszeghez 1 óra, 263 kath. lak. Birja h. Eszterházy.

Alsó-Paty, magyar falu, Vas vmegyében, Sárvárhoz ½ óra, 410 kath. lak. Kastély és kert. Szép birkatenyésztés, és jeles gazdaság. F. u. gr. Festetics Imre családja.

Felső-Paty, magyar falu, Vas vmegyében, közel az előbbeni helységhez, 350 kath., 120 evang., 20 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Birja a felsőbüki Nagy nemzetség.

Páty, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Budához nyugotra 2 mfd. 117 kath., 2 evang., 1844 ref., 15 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Határa első osztálybeli s gazdag termékenységű. Van hires sikéres buzája, szőlőhegye, erdeje, kevés de jó rétje. F. u. ½ a telki apát, ½ gr. Sirmay, gr. Berthold, s m. t. Van 47 egész urbéri telke.

Pátyod, tót-oláh falu, Szathmár vmegyében közel Csengerhez: 214 romai, 296 g. kath., 4 ref., 18 zsidó lak., termékeny róna határral. Rétjei sok szénát adnak. F. u. többen. Ut. p. Szathmár.

Patvarez, tót falu, Nógrád v.-megyében, 178 kath., 307 evang. lak., Ut. p. Balassa Gyarmathoz 1 órányira. Földje homokos. F. u. Szentiványi Anselm, kinek itt ékes lakhelye, s malma van.

Patvarócz (Potvoricza), tót f., Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján, Vágh-Ujhelyhez egy órányira. Lakja 382 kath., 6 zsidó. F. u. többen.

O-Paulis, oláh m. v. Arad vármegyében, magas hegyek alatt rónaságon, Aradhoz 2 ¾ mfdnyire, 381 magyar és német kath., 11 ágostai, 1625 n. e. óhitü, 5 zsidó lak., óhitü anyatemplommal. Határa 5264 hold, mellyből 2124 hold szántóföld, 968 hold rét, 1082 hold közlegelő, 1090 hold szőlőhegy. Ebből majorsági szántóföld van 460 hold, rét 200 hold. Földjei részint fekete agyagosak, részint sárga homokosak, mellyekben buza, zab, kukoricza és árpa jól terem. A határ déli részén folyik el a

Digitized by Google

Maros vize, mellyen 7 malma van. Szőlőhegye a ménesihez mindenben egyenlő aszu és közönséges vörösbort terem; sőt némelly helyeken, a ménesit is felülhaladja jóságával. A szőlőhegyek közt keskeny mély völgyek vonulnak el, mellyek telvék friss patakokkal és forrásvizekkel. Hetivásárt minden hétfőn tart; de 3 országos vásárra nyert szabadalma mindeddig nem jöhetett gyakorlatba. Régi hagyományok szerint e határban feküdtek valaha Ternova és Almaszeg nevű helységek, valamint egy pauli-nus kolostor is; de ezeknek jelenleg csak nehány kőfalakban találjuk nyomait. Birja a várost a királyi kincstár.

Uj-Paulis, német falu, Arad vmegyében, Ó-Paulis mellett, az ó-paulisi határra van telepitve, 452 kath. szorgalmas lakosokkal, kik jeles bortermesztők, s homokos földjeikben jó dinnyét és nevezetes dohányt termesztenek. Urbéri szántóföld van 468 hold, rét 216 hold, de ezek is feltörettek. Majorság itt nincs. Birtokos a kir. kincstár.

Paulis, szerb-oláh falu, Temes vmegyében, ut. p. Verseczhez fél óra, egy nagy mocsár szomszédságában, melly már nagy részben kiszárittatott. Van 1641 n. e. óhitü, 5 ref. lakosa, óhitü anyatemploma. Határa gazdag s első osztálybeli; rétje sok; szép marhát nevel; van $83^2/_8$ egész urbéri telke. Birja gr. Bethlen János.

Paulova, orosz falu, Beregh vmegyében, Ploszkó fil. 101 g. kath., 3 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Paulovecz, orosz uj-telep, Máramaros vármegyében, lásd Bukócz.

Pavlián, tót falu, Szepes vmegyében, F. Répás fil. 368 kath. lak. F. u. a szepesi püspök. Ut. p. Lőcse.

Pázdány, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Sz. Lőrincz. Határa $2220^5/_8$ hold, mellyből urbéri szántó 377, rét 104, közös legelő $66^5/_8$, beltelek $16^2/_8$, uradalmi rét 14, erdő $1505^6/_8$, berek 137 hold. Földe mindent nagy sikerrel terem; sertést szarvasmarhát sokat tart. Lakja 200 kath., kik közt 24 telkes gazda, 8 zsellér, 6 lakó, 1 kézmüves. Birja gr. Batthyáni Iván.

Pázmánd, magyar falu, Fejér vármegyében, ut. p. Martonvásár és Lovasberény közt, 1600 kath., 10 ref., 18 evang. lakossal, kath. paroch. templommal. Határa első osztálybeli s mindennel bővelkedik. Fekete szántóföldei szép buzát teremnek; legelője, rétje igen jó; szőlőhegye, erdeje van. Urasági kastély és kert. E helységet a Kempelen család birta, de most h. Szász Coburg gothai fejedelem jószágaihoz tartozik.

Pázmánd, puszta, Heves vmegyében, Kerecsendhez $^1/_4$ órányira, 29 kath. lak. F. u. az egri érsek.

Pázmánd, magyar falu, Győr vmegyében, Szentmártonhoz $^1/_2$ óra, ut. p. Mezö-Örs. Lakja a szőlőhegyekkel együtt 1100 r. kath., 500 ref., 10 zsidó. Kath. és ref. anyatemplomok. Fő gazdagsága a szőlőhegy. Birja a pápóczi prépost.

Pázmánd, puszta, Fejér vmegyében, Tolna vmegye szélén.

Pázmány, puszta, Békés vmegyében, Füzes-Gyarmat közelében fekszik, s határa nagyobb részt lapályos, nádas rétség.

Pazony, magyar falu, Szaholcs vmegyében, ut. p. Nyiregyházához $^1/_2$ órányira, 939 lakossal, kik közt 625 reformatus, 88 romai, 140 görög katholikus, 86 héber. Reform. és g. kath. anyatemplomok. Van itt 36 telkes gazda, 16 zsellér. Ezek használnak összesen 648 hold szántó és kaszálló földet; az egész határ kiterjedése pedig 6375 $^1/_2$ hold. Földe homokos, trágya után terem buzát, ro-

Digitized by Google

zsot, árpát, zabot, kukoriczát, lent, kendert, és igen sok dohányt. Határát a Tisza árja nem bántja, hanem a Beretty ó vize keresztül folja, de kárt nem tesz, mivel a földesurak csatornákba vették. Szabolcs megyében az erdők nagyon elpusztíttatván, annál nagyobb dicséretére szolgál a pazonyi földesuraságnak, hogy ez még szép terjedelmü erdőt tartott meg. Ben lakó földesurak: Elek Salamon, Gábor, Mihály és János; Mezőssy Antal, Balogh József, Vályi László árvái. Künn lakók: Horváth Simon, Kazinczy József, Korda Ágoston és több Korda örökösök.

Pázsit, puszta, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, Gradnához 3 fertály: 27 kath. lak.

Pázsit, tót falu, Bars vmegyében, Nyitra vmegye szélén, 121 kath., két evangelicus lak. F. u. többen. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Pcsolina, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil. 4 romai, 1152 g. kath., 33 zsidó lak. Gör. anya sz. egyház. Nagy erdő. 1509 h. szántóföld. Vizimalom. F. u. Rholl. Ut. p. Szobráncz.

Pécs, németül Fünfkirchen, latinul Quinque Ecclesiae, igen régi nevezetes királyi város, Baranya vmegyében, a szőlőtőkékkel gesztenyés, bikkes és tölgyes erdőkkel koszoruzott Mecsekhegy déli oldalában, feletto szép és regényes vidéken, Budához délre 30, Eszékhez 10 mfd. távolságra, saját postahivatallal. Elosztatik belvárosra, és 3, ugymint budai, siklósi, és szigetvári külvárosokra. A belvárosi házak átalában csinos, egészséges és kényelmes lakást nyujtanak. Csaknem mindnyájának van udvara és kertje, mi az egészség állapotára jótékony befolyást gyakorol. A külvárosi házak azonban még többnyire zsuppal födvék, alacsonyok, és több helyütt nedvesek. A házak összes száma 2113. Az utczák többnyire kövezettek. Az utczavilágitás szépen halad. Nevezetesebb épületei: a székesegyház, melly hazánk legjelesebb templomainak egyike, akár régiségét, vagy nagyságát, akár művészeti alkotmányait s gazdagságát tekintjük. Már a romaink alatt erősitvény (castellum) volt. Külső diszesitése a folyó század elején kezdetett, és csak 1831-ben végeztetett-be. Az egész templom 136 lábnyi magas tornyaival együtt faragott kőből épült. Déli és nyugoti oldalát nagy oszlopzatok ékositik, s külső hossza 216, széle 130 láb a kápolnákkal együtt. Szobrászati alkotmányai a honi szobrászatnak koronkénti állapotát tüntetik elönkbe, valamint az egész roppant épületen a történetnek szelleme leng. A városi és polgári kórház, melletti templomok hajdan török mecsetek voltak. A lyceum szentegyháza egyszerü stilben épült, nagy és szép, két magas toronynyal ékeskedő épület. Ezenkivül van még a Mindszentek temploma, az irgalmasok és rabok egyháza. A szentegyházakon kivül említést érdemelnek még a püspöki palota, növendékpapház, a gyönyörü fekvésü vármegye-s a szép városház, s a káptalani és több csinos polgári házak. Népessége Pécsnek 15,318 lélek, kik kevés izraelitát és protestanst kivéve, mindnyájan romai katholikusok. Nyelvet illetőleg a belvárost németek és magyarok, a szigeti külvárost magyarok, a budai külvárost bosnyákok lakják; azonban kevés egyén van, ki mind a magyar, mind a német nyelvet együtt nem beszélené. Lakosai főleg kézmüvekből, kereskedésből, aztán szőlő és földmivelésből élnek. Czéhes mestercmber 790 számláltatik, s a pécsi timárok, takácsok, asztalosok, és czipészek igen dicsértetnek. Gyárak közül van egy jó hirben álló papiros, továbbá rosoglio-

Digitized by Google

eczet- liqueur, különösen pedig egy nagyszerű vasgyár (csetnek-pécsi névvel 200,000 pft. részvényeket alapitva) Répaczukor gyára megszünt. Fő kereskedő helye Baranyának Pécs, melly a Duna jobb partjától 5, a Dráva bal partjától pedig 4 órányi távolságra fekszik, és nem csak Somogy és Tolna, hanem még Verőcze és Bács megyékkel is nagy összeköttetésben áll. Csak maga a Mohács és Pécs közti áruszállitás hiteles adatok szerint 300,500 mássára tétetik. Nevezetes ezenkivül a Zágráb, Kanizsa, Sopron és Bécs, továbbá Szeged és Pécs közti áruszállitás. Előmozditják ez élénk közlekedést a hajózható Duna és Dráva, az igen jó baranyai országutak, a posta és szorgalomkocsik, a 4 országosvásár, és szerdán és szombaton tartott igen népes hetivásárai; s a bőséggel levő jó fuvarosok, miután a baranyai magyar nagy hajlammal bir a fuvarozásra, s ezek Bécsben, Grăczben, Zágrábban, Pesten otthonosok; s végre a takarékpénztár. Tudományos intézetei közül első helyen kell emlitenem a püspöki lyceumot, mellyben ezelőtt a philosophiai és jogtani tanulmányok szinte ugy tanittattak, mint akármellyik királyi akadémiában. Az uj rendezés szerint mikép fog átalakittatni, jövendőben látandjuk meg. E jeles intézet felállitását a korán elhunyt nagy hazafi b. Szepessy Ignácz pécsi püspöknek köszönhetjük, ki csupán készpénzben 100,500 p. forintot tett le a lyceum álladó alapjául, mellyhez még 16,000 pf. könyvnyomdát is állitott. E lyceum tulajdonához tartozik egy jeles 16,000 kötetnyi nyilvános könyvtár, mellynek első alapitója a feledhetlen Klimo pécsi püspök, ujjá teremtője pedig ismét b. Szepessy Ignácz vala, hozzá kapcsolt ásvány és természettani gyüjteménynyel. A lyceumon s több elemi iskolákon kivül van itt még egy kath. püspöki papnövelde; gymnasium, mellyber a cistercita atyák magyarul és németül tanitanak; tanitóképző-intézet, katonanövendék ház az 52 számu magyar gyalog ezred számára, és végre kisdedóvó. Jótékony intézetei számosok; s ezek közül a polgári kórház, és az irgalmasok kórháza különösen emlitendők. A lakosok egészségére felügyel 10 orvostanár, 2 orvossebész tanár és 10 sebész. Gyógyszertár van 3, s fördője is ennyi; de ezekből csak a vasfördő bir gyógyerővel. De mulató helyekben sem szükölködik Pécs; mert van egy 1839-ben épült szinháza, sétatére, több nyilvános kertje és vendégfogadója; s ezenkivül ritka város bir olly bájoló környékkel, mint Pécs. E város fővárosa levén Baranyának, ez okból székhelye a megyei főnöknek, és a megyei törvényszéknek; azonban mind a mult, mind a jelen időben virágzását, gyarapodását az itt székelő gazdag kath. püspöknek és káptalannak köszönheti. A pécsi püspökséget már Szent István állitotta; s mostan kiterjed megyéje egész Baranya, Tolna; továbbá Somogy és Verőcze vgyék egy részére. Számlál egy székes káptalant 10 valóságos kanonokkal, 2 jövedelmes apátságot; 2 jövedelmes prépostságot, 22 alesperestségben 156 plebániát, s 8 szerzetes házat. — Pécs kiterjedése $1\frac{1}{5}$ □ mfd, vagy is 12128 hold, holdját 1600 □ ölével számitván: Ebből beltelek 257 hold, szántóföld 2480 hold, rét 1805 hold, szőlő 1745 hold, legelő 788 h., tavak 3 h., erdő 5020 h., adómentes telek 30 hold. A határ egy részről csupán apró domboktól átmetszett rónaság, más részről pedig hegyes. A Tetye vize, melly a város felett fakad, sebes eséssel lehömpölygvén, miután a budai külvárost a belvárostól elkülönzi, a város egész határát keresztülfutja, s folyásában 4 pokróczkallót, 1 fürész, 1 olaj, 1 pa-

Digitized by Google

piros, és 16 lisztörlő malmot hajt. Az egész határban főkép szép hegyei és regényes termékeny völgyeiben 100 forrásnál több találtatik; s ezek közül több vascsöveken a város nyilvános szökő és magánkutjaiba vezettetik. Szántóföldjei; valamint rétjei igen termékenyek, s a rónán haszonvehetlen darab alig van, kivált mióta a város a réteket árkokkal keresztülhuzatván, a posványságokat kellemes kaszálókká változtatta. A lakosok jövedelmének fő kutfeje a bortermesztés, melly szép fekvésü szőlőhegyén igen becses fejér és vörös borral fizet. Ezenkivül gesztenyés erdeje is szép, s gyümölcsei édességük s jó izük miatt hiresek. Nemesebb almafaj eddigelé 61 találtatik, jóllehet a meszes föld nem igen kedvez neki; körte 66, baraczk 35 (az itteni őszi baraczkok különösen szépek), szilva 26, cseresznye és megy 13 faj. Zöldség a számos kertekben annyi termesztetik, hogy az talán sehol sem olcsóbb mint a pécsi piaczon. Virágkedvelő is igen sok van Pécsett. Erdeje főleg tölgy, bikk, aztán szil, köris, hárs, talár ihar, feketegyürü és somfákból áll, s a városi pénztár jövedelmének legfőbb ágát teszi. A Mecsek hegynek itt is fő alkotó része a kemény közönséges mészkő, melly helyenként veres és fekete, a legtisztább simázatra alkalmas márvány halmozatokon nyugszik. Némelly ágyazatjaiban a szappanföldnek, és a tiszta agyagnak területei láthatók; aljain pedig délkelet felé kagyló vagy csigaméz osztályok szemlélhetők. Az itt találtató kőszénnek különféle nemei közt legtöbb a fekete fényes kőszén; ennek ágyazatjai változólag homokkővel össze vannak keverve, mellyek mindenféle kőmüvekre és malomkövekre fordittatnak.— Pécsnek első eredete homályban van; de a romaiak alatt már nevezetes város volt, s Sopiánána név alatt az egész Pannonia Valeria kormányszéke s fő hadikormánya itt vala. Ez okból Olaszországot kivéve, kevés város létezik, mellyben annyi romai emlék találtatnék, mint Pécsett. A városnak akármellyik része ásatik, mindenütt épületromok, pénzek, sirboltok, hamvvedrek, stb. találtatnak. Sopiánát a hunnok, s avarok sem törölhették el egészen, mert a magyarok bejövetele után azonnal megjelenik a jelesebb városok közt. Azonban a középkorban városunk már nem Sopiana, hanem Quinque-Ecclesiae vagy Quinque-Basilicae név alatt jön elő; s innen vette német nevét is Fünfkirchen, valamint magyar nevét is Pécs, e tót szótul p e t, melly ötöt jelent, kölcsönözhette. — Szent István már itt püspökséget alapitott. 1046—1055 között Pécsett temettetett el Péter király. Az 1064-ki husvétkor az itteni székesegyházban koronáztatott meg Geyzától harmadszor Salamon király. 1367. I. Lajos hires academiát állit, mivel honi városaink közt jelesebb és e czélra alkalmasabb nem vala. A nagy Mátyás többször fordult meg városunkban, és hős fia János herczeg, a reá nézve szerencsétlen sárvízi ütközet után, a megmentett szent koronával Pécsett keresett menedéket tántorithatlan hive, Zsigmond pécsi püspöknél. 1495. martius elején Pécsre jött Ulászló király, s a fellázadt, de már megtörtt Ujlakyt szabad menetről biztositván, magához bocsátotta s kegyelmébe visszafogadta. Martius 3-kán hushagyón a király nagy vendégséget adott, mellyhez 8 forinton kések és néhány vég gyolcs vétettek abroszok és asztalkendőkre. Mart. 24-kén török követ jött a még városunkban tartózkodó királyhoz, és 27-kén megkötetett vele a béke. A mohácsi ütközet után azonnal felgyujtatott Pécs a vad Török által, s az egész város, a váron, s a benne levő székestemplomon ki-

Digitized by Google

vül hamuvá tétetett; lakosai pedig összekonczoltattak. Kitakarodván a Török, Pécs Zápolyának volt kénytelen bódolni, ki azonnal Sulyok Györgyöt nevezé ki pécsi püspöknek; de ez nem sokára áttért Ferdinand részére. 1528 febr. 19-kén Esztergomban városunknak uj szabadalom levelet adott Ferdinand. Pécs azonban e szabadalommal alig élt, mert 1529-ben, midőn Solimán ismét tömérdek haddal jöve honunkba Zápolyát segitendő, Zápolya a pécsi püspökséget a nem pap Szerecsen János tolnai főispánnak adományozta, ki azt hatalmas karral meg is tartá urának. Szerecsen halála után is Zápolya hatalmában maradt Pécs, ámbár Ferdinand, miután Sulyok György tőle Zápolyához visszatért, a hires történetirót Bradaricsot nevezte pécsi püspökké. Miután 1541-ben Szolimán császár Budát elfoglalta, hazamenet Pécs városát kezdé ostromolni, de Athinay Simon várnagy győzelmesen védte azt a roppant török had ellen, ugy hogy a leghatalmasabb szultánnak szégyennel kellett az ostrommal felhagyni. 1543. jul. 20-kán Soliman Pécset elfoglalja, miután az örsereg gyalázatosan megfutott, s a püspök Veszprémbe vonult, a szegény lakosok pedig elszéledtek volna. Igy jutott török kézre a szép virágzó város, mellynek akkori jelességét cléggé bizonyitja az ismert közmondás; „Németnek Bécs, Magyarnak Pécs“ Solimán az elfoglalt várost sandzsákság székhelyévé tette, és a budai beglerbég hatósága alá vetette. Régi fénye helyébe törökös rondaság lépett, és hajdani szabadságát vad, sőt baromi önkény váltá föl. Először Derwis-Aly nevü elökelő török család, ennek kihaltával pedig Zlaistán basa tulajdonává lett, és nem csak török földesurának tartozott nagy adót fizetni, hanem azonkivül a szultánnak is, kinek egyszermind minduntalan számos katonát volt kénytelen adni, és ingyen munkával is szolgálni. 1629-ben Sennyei István váczi püspök igy irt Pécsről: Pécs városa olly nagy mint Bécs; van benne 40 kath., és körülbelől török és eretneklakta 1000 ház. A főtemplomot mecsetnek használtatik. 1664. jan. 28-kán Zrinyi, vezértársával. Hohenlohé-val 16,000 magyar és 9000 német katonával a várost roham által elfoglalta; innen az eszéki hidak felégetésére sietett, mialatt Hohenlohe a várat ostromlá, de be nem veheté; mellynél fogva febr. 7-kén a vezérek felgyujtatták a várost, és magokkal vivén keresztény lakóit 10 óra felé elhagyták azt, előbb minden házat kiprédálván. A tömérdek zsákmányból látható, hogy Pécs a Török alatt is derék és gazdag város volt. Mi a vallást illeti már az első reformatoroknak iskolájuk volt Pécsett; 1588-ban pedig a pécsi polgárság nagyobb része arianus volt. 1629-ben csak egy külvárosi templomocskájuk volt Pécsett a katholikusoknak, hol három egyházi, és két jesuita világi ruhában szolgáltak, hogy biztosabbak legyenek a törököktől. Lotharingiai Károly megvevén Budát, badeni Lajos herczeget 13 ezreddel Pécs felé küldé, ki october közepén meg is érkezett. Sok török vonult akkor Pécsre, mint legbiztosabb erősségükbe, ezt utolsó lehelletig védelmezendők; mindazáltal nem sokára Lajos véres rohammal ura lett Pécsnek. A rohamnál első volt Makár János huszárezredes, bátor legényeivel nem messze a székesegyházhoz törvén át a falakon. E hös tetteért Makár egy török házat nyert a városban, aztán az ugynevezett pasamalmot, és az egész szőlőhegyet, melly most is róla neveztetik Makárnak. Az adománylevél a város levéltárában találtatik. A város bevétele után csakhamar a vár is keményen ostromoltat-

Digitized by Google

ván, a török várőrség feladá ezt, szabad költözést nyervén Szigetvárba. Az uj atyai kormány pártfogása alatt mindjárt idülni kezdett Pécs. Az itt maradt és keresztény hitre tért számos török és bosnyák lakókhoz igen sok uj szálló jött, nem csak honunk, hanem, ugyszolva, Europának minden részéből, mint Pécsnek azon korszaki németül irt polgárjegyzéke bizonyitja. A német birodalom sváb kerületéből egész szállitvány jött és 1691-ben Vechy főparancsnok által azon joggal ruháztatott föl, hogy különös birót választhasson magának, ki a város tanácsosai közt szék és szavazattal birjon; oszolván egyébkint is a polgárság három részre, n. m. magyar, német és illir nemzetre. 1687-ben aug. 8. a hires Rodanay vagy Rodanovich Mátyás már pécsi püspöknek neveztetett; mire megnyiltak ismét a templomok, helyreállittattak több kolostorok és hely méretett ki néhány ujnak épitésére: mecset is több változtaték át ker. szentegyházzá. 1688-ban még kevés katholikus találtatott Pécsett, többség reformatusokból, s óhitüekből állott; de későbben a n. e. óhitüek egyesitettek, s a pécsi tanács 1692-ben ünnepélyesen megfogadta, hogy határaiban nem kath. embert nem tűrend, sem házasságot, kiörökités büntetése alatt, ollyannal nem köttetend. 1704-ben Rákóczinak egyik alvezére Sándor László 300 kuruczczal Pécset megtámadván, a városban iszonyu öldökléseket és püsztitásokat vittek végbe, dühös bosszujok áldozatjai főkép a németek és ráczok levén. Azonban 6 hét után Herberstein cs. k. tábornok 12,000 rácz katonával Pécs segitségére sietvén, a kuruczok elhagyák Pécset; de a szegény város oltalom helyett még pusztulásnak néze elébe, mert a ráczok nem felejtvén hitsorsosaik üldöztetését s kiüzetését a városból: a katholholikusokat, különösen a papokat legyilkolák, a templomokat lerombolák vagy mégfertőzteték, szóval a tatárokat kegyetlenségben jóval felülmulták. 1720-ban a n. e. óhitüek végképen kiüzettek, s templomuk elvétetvén börgyárrá alakiltatott, melly jelenleg Ereth timár birtokában van. 1780-ban jan. 21-kén kelt oklevélben Maria Theresia Pécset királyi várossá teszi, váltságul 62,888 f. 80 8/9 denárt fizetvén a püspöknek és káptalannak. 1802-ben Pécsről Győrbe vitetett a királyi academia, de e hiányt bőven kipótolá később b. Szepessy Ignácz pécsi püspök lyceumával, mint ezt a város leirásánál bővebben emliténk,

Pécs (Uj), lásd Uj-pécs, Torontál vmegyében.

Pecsarócz, vindus falu, Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban: 183 kath., 71 evang. lak. Kath. paroch. szentegyház. Itt szoktak össze tódulni Husvét után második vasárnapon nagy számmal az egész tótságból leginkább a nők bucsura, mellyet meleg-bucsúnak hivnak, hogy szemeik fájdalmát elvesztenék, marháik egészségét különféle vizzeli mosogatások által, vagy len, kender, s tojásnak az oltárra való tevésével kinyerhetnék.

Pecsenicz, tót falu, Honth v.-megyében, ut. p. Báthoz 1/4 mfd. 351 kath., 1 evang. lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Hires bor. F. u. a beszterczei káptalan.

Pecsenéd, tót falu, Nyitra v.-gyében, N.-Kosztolánhoz 1/2 órányira: 228 kath. lak. Nem nagy, de termékeny határral. Ut. p. Galgócz.

Pecsenéd, tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vgyében: 228 kath., 8 zsidó lak. Nagy urasági majorság. A báni uradalom birja.

Pecsenyéd, németül Pötsching, német falu, Sopron vgyében, Sopronhoz 3 mfd., a német-ujhelyi postautban, Austria határ szé-

Digitized by Google

lén, 188 házzal, 1300 kath. lak., s paroch. templommal. Van 1969 3/8 hold szántóföldje, 579 5/8 h. rétje, 3226 3/8 kapa szőlője, és 825 hold erdeje. Földe igen középszerü; bora savanyu; gyümölcse kevés; erdeje tölgy és fenyő, kevés bikk Savanyuvizéből Bécsbe is hordanak. F. u. h. Eszterházy.

Magyar-Pécska, magyar m. város, Arad vgyében, a Maros jobb partján, rónaságon, Aradhoz nyugotra 2 mfd. Lakja 6379 rom. kath., 36 n. e. óhitü, 12 ref., 125 izraelita; egy kis kath. templommal, emletes vendégfogadóval, városházzal és jeles kamarai épületekkel. Határa 12,574 hold, mellyből legelő 2556 h., szőlőskert, melly bőtermést ad 125 hold, szántóföld 9093 hold, erdő 800 hold. És ez mind urbériség, az erdőt kivéve. A föld magas és ritka minőségü, fekete homokos, jó mivelés mellett mindent gazdagon terem. Szarvasmarhát sokat és szépet tart a környékbeli haszonbérlett pusztákon. A Maros vizén kötelenjáró komp van. Az erdőt hasitó legelő vonalán látszanak a régi romai sánczok; ezeken ismét két templom omladéka, s az erdőben egy török mecset romjai szemlélhetők. Országos vásárt kettőt tart, u. m. maj. 9., és sept. 14-dik napját megelőző hétfőn. Vasárnap kezdődik a baromvásár, melly igen hires az alföldön, s a belsővásár hétfőn reggeli 10 órakor indul meg. Ezeken kivül minden szerdán és szombaton hetivásár. Végre sz. György napján nevezetes cselédvásár tartatik itt, mellyre 20 mfdről is eljönnek a földbirtokosok, haszonbérlők, férfi és nő cselédek felfogadására. A város birtokosa a kir. kincstár.

Rácz-Pécska, oláh-rácz m. város, Arad vgyében, Magyar-Pécskától csak egy utcza választja el, de külön határa és tanácsa van. — Lakja 6587 n. e. óhitü, 43 romai kath., 40 zsidó, óhitü anyatemplommal. Mivel a lakosság nagyobb része oláh ajku, jelenleg nem Rácz hanem Oláh-Pécskának iratik inkább. Gazdag róna határa 21,803 hold, mellyből szántóföld (338 5/8 urb. telek után) 9478 hold, kaszáló 4062 h., szőlő 173 h., legelő 5000 h., erdő 3090 hold és 1182 □ öl, miután az erdő 1600, a rétek 1200, a földek 1100 □ ölével számittattak. A határnak harmada gazdag buzaföld, harmada inkább szereti a rozsot, harmada lapályos és vizenyős. Legelője szikes, s részint a viz járja, nyárban pedig hamar kiszárad. Majorság itt az erdőn kivül semmi sincs. — Hajdan 4 országos vásárai voltak, most már egy sincs. F. u. a kir. kincstár.

Pecsnarócz, vindus falu, Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban, 42 kath., 71 evang. lak.

Nagy-Pécsöl, magyar f., Zala vgyében, Nagy-Vásonyhoz 1/2 óra, ut. p. Veszprém: 103 kath., 8 evang., 450 ref., 10 zsidó lak. Nemes-Pécsöltől csak egy kies mezőség választja el, mellynek közepén egy halmon áll a reformatusok különös alkotásu régi temploma. F. u. a pesti közönséges papnövelde.

Nemes-Pécsöl, magyar falu, Zala vármegyében: 108 kath., 390 ref, 5 evang. lak. Nemeseké, de a veszprémi káptalan is bir benne. Mind a két helység határa nem nagy, de termékeny; különösen a szőlők majd csaknem az egész Balaton mellékén legtartósabb s legszebb szinü borokat termik. A határ nyugoti részén, meredek hegy ormán valami puszta vár látható.

Pécsvárad, csinos magyar-német m. város, Baranya vmegyében, a Mecsekhegy déli tövében, Pécshez 2 órányira: 1950 kath., 820 ref., 42 g., 13 ágostai, 27 zsidó lak., kath. és ref. plebániákkal. — A Mecsek oldalából csergedező patakok, szőlőhegyek, erdők, szilvás, gesztenyés és gyümöl-

Digitized by Google

csős kertek, s a szelid éghajlat e várost a legregényesebb lakhelylyé varázsolják. Épületei csinosak, köztük első helyen az igen szép és nagy kath. templom áll szép kálváriával, melly a mostani t. plebanus buzgósága által jött létre. Az uradalmi kastély kőfallal körülvéve, a város legmagasabb részén áll. A megyében tanyázó lovas czred stabja itt szokott fekünni. Szent István apostoli királyunk 1000-dik évben itt a benedeki szerzeteseknek gazdag apátságot alapitott, mit Damaslaus herczeg, Szent László, II. Béla és II. Geyza kegyessége is nevelt, ez a törökök bejöveteléig csak az esztergomi érsektől függvén, virágjában vala. E kolostorban, mint legbiztosabb menedék helyen vala vak Béla elrejtve, mig 1129-ben gróf Ottmár és Pál püspökök bizodalmas beszélgetés közt hollétét föl nem fedezték a királynak, ki Bélát tüstint udvarába hozatta és kormánytárssá emelte. II. Geyza idejében égés dult e monostoron, megemésztvén többek közt arany és drágakövekkel ékes feszületeket és kelyheket. — A törökök idejében csak csekély haszonbért huzott némellykor az illető apát, miglen Mária Therézia az egész apátságot, melly roppant uradalomból áll, s mellynek feje Pécsvárad, a magyar kir. egyetemnek ajándékozá, s melly jelenleg is birtokában van. Nem rég saját postahivalt nyert.

Fel-Pécz, magyar falu, Győr vgyében, a Sokoró hegye alatt: 1200 evang., 350 kath., 200 zsidó lakossal, evang. anyatemplommal, synagógával. Határa homokos. Fő gazdasága tágas szőlőhegyében áll. F. u. többen. Ut. postája Tét.

Kis-Pécz, magyar falu, Győr vgyében, ut. p. Tét. Lakja 813 evang., 62 kath., 54 zsidó. Evang. anyagyülekezete egyesitve van a kajárival. Ennek is szép szőlőhegye van. F. u. többen.

Péczel, magyar falu, Pest-Pilis vgyében, egy kies vidéken, Pesthez keletre 2 mfd., 363 kath., 170 evang., 1116 ref., 230 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, synagógával, gr. Ráday Gedeonnak jeles kastélyjával, és szép könyvtárával, több csinos uri lakházakkal, s gazdasági épületekkel, mellyek összesen a helységnek, kivált messziről szép tekintetet adnak. Dombos, völgyes határa az ugynevezett isaszegi háton sok trágyát kiván, de keletre fekete homok földdel bir, s minden gabonát jól meg terem; szőlője elég; legelője, rétje a népességhez szük. A Rákosvize határán keresztül folyik, s malmokat hajt. F. u. gróf Ráday Gedeon, Fáy, Szemere, Jakabfalvy, Kovács, Darvas, Eckstein, Stettner és még más Fáy nemzetségbeliek. Van 43 és $^{8}/_{32}$ urbéri telke és sok uraságí majorsága.

Peczendorf, magyar f., Abauj vgyében, Jászóval összefüggésben: 278 kath. lak.

Pecze-Sz.-Márton, lásd Sz.-Márton.

Peczno, telep, Bars vmegyében, F.-Hámor fil., 162 kath. lak.

Péczöl, magyar falu, Vas vmegyében, a Gyöngyös mellett: 550 kath. lak. Ut. p. Szombathely. Kath. paroch. templom. Van itt egy apátság, melly 1532 előtt a jákival egyesitve volt, de most mint különös apátságot az Erdődy grófi nemzetség szokta elajándékozni. Lakosai jó lovakat nevelnek. F. u. gr. Erdődy Kajetán.

Péder, magyar-német falu, Abauj-Torna vmegyében, a Kanyapta mocsár mellett: 282 kath., 20 evang., 465 ref., 32 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Rétje, legelője, nádja bőséggel. F. u. többen. Ut. p. Meczenzéf.

Pekelnik, tót falu, Árva vmegyében: 1396 kath., 9 zsidó lakossal.

Digitized by Google

Kath. paroch. templom. Harminczad hivatal. Kereskedés gabonával és gyolcscsal. $51^2/_3$ sessió. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Polyana-Pekelnik, puszta, Árva vármegyében, Zubricza fil., 16 kath. lak.

Peklin (Gombos-Usz), tót falu, Sáros vgyében, Nyárs-Ardóhoz $1^1/_2$ órányira: 383 kath., 33 zsidó lak. Derék erdő. F. u. Úsz és Gombos nemzetségek. Ut. p. Berthót.

Peklin (Keczer), tót falu, Sáros vmegyében, Ránkhoz $2^1/_2$ mfdnyire: 339 romai kath., 21 g. kath., 102 ev., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Erdőhivatal. Vizimalom. F. u. a kamara, de bir benne a Keczer nemz. is. Ut. p. Eperjes.

Peklin (Orosz), orosz f., Sáros vmegyében, Radács fil., 117 romai, 154 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Pekline, tót falu, Trencsén v.-megyében, Hricsó filial, 126 kath. lak. F. u. b. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Kis-Pél, puszta, Békés vgyében, Arad vmegye szélén, Elekhez egy órányira.

Nagy-Pél, lás Pil, Arad v.ben.

Pél, puszta, Tolna vmegyében, Szárazd mellett.

Alsó-Pél, (Dolni-Pial), magyartót falu, Bars vmegyében, 818 kath., 47 ref. lak. Kath. anyatemplom. Buzája, bora, fája, szénája, legelője elég. A birka- és lótenyésztés szépen divatozik. F. u. gr. Hunyady, stb. Ut. p. Verebély.

Felső-Pél, magyar falu, Bars vmegyében: 133 kath., 270 ref. lak. Reform. filial templom és oskola. F. u. többen.

Pelbárthida, magyar f., Bihar vmegyében, lapályos rónaságon, a Berettyó mellett, Váradhoz 3 mfd., 653 lak., kik közt 21 rom. kath., 34 g. kath., 293 ref., 12 zsidó, a többi n. e. óhitü, kik azonban magyarul tisztán beszélnek. Ref. és óhitü egyház. Határa 3760 hold, mellyből urb. szántó 910, rét 500, majorsági szántó 800, rét 690; közlegelő 860 hold. Lapályos fekete földe mindent gazdagon teremne, de az árvizektől sokat szenved, s nedves években a szarvasmarhák könnyen mételyt kapnak. A Berettyóban, melly egy malmot hajt, sok hal és rák fogatik. Birják: Juricskay Eduard, Miskolczy Clementina, Ónody Lajos, Buday Imre, Papszász Lajos, Kis-Marja város, özv. Szacsvay Györgynő, Sulyok József, Dobozy Lajos tömege, Széles Sándor, Bihary Zsigmond, Antalóczy Sándor, Komáromy Károly, Csupor Józsefnő, Posta Rozália és Boross Mihály.

Pelejthe, tót falu, Zemplén v.-gyében, ut. p. Vécséhez 1 mfdnyire: 324 romai, 56 görög kath., 55 ref., 69 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Szántóföld 2680 hold. Erdő. F. u. Ocskay, Szepesy, Kolosy s m.

Pellenne, puszta, Somogy v.-gyében, a ládi uradalomban.

Pelérd, lásd Pellérd.

Peleske (Kis), magyar f., Szathmár vmegyében, ut. p. Szathmárhoz 2 kis órányira: 10 romai kath., 241 reform. lak., s ref. anyatemplommal, melly igen régi épület, kerekded formára. Határa mind őszit, mind tavaszit bőven terem; erdeje és jó rétje van. F. u. a Becsky nemzetség fiága.

Peleske (Nagy), magyar falu, Szathmár vmegyében: 150 r., 375 g. kath., 24 ref., 12 zsidó lak., g. kath. s r. kath. fil. templommal, kevés elmagyarosodó tóltal és orosszal. Határa igen termékeny, rétjei száraz természetüek; három szakasz erdeje van. F. u. a Becsky nemzetség fiágon, mellynek itt szép és nagy lakháza van; egyébiránt nevezetes részt bir itt a b. Sennyei nemzetség is, és Buday. Ut. p. Szathmár.

Digitized by Google

Pélifölde vagy **Sz.-Kereszt**, népes érseki puszta, Esztergom vmegyében, Bajóttól délre $^1/_2$ órányira: 15 kath., lak. Hajdan itt a Johanniták monostoruk volt. A mult században ennek düledékeiben holmi remeték laktak, s magoknak kápolnát is épittettek; de később Barkóczy Ferencz esztergomi érsek ugyan ide monostort, s templomot épittetett, s azt a nazarénus szerzeteseknek által adta. Ezek eltöröltetése után, jelenleg egy áldozó pap lakik ott, s kétszer évenkint népes bucsujárások történnek.

Pellérd, magyar falu, Baranya vmegyében, szép rónaságon, Szent-Jakab hegy irányában, felette kies vidéken fekszik, ut. p. Pécshez $^3/_4$ órányira. Nyugotnak a hegyekre, keletészaknak Pécs városára, ugy az egész környékre regényes kilátás györködteti a szemet. Határa 4605 hold, mellyből szántóföld 2868 h., rét 845, legelő 340, szőlő 132, erdő 400 hold. Ebből ismét urbéri szántó 1668, rét 245, legelő 280, szőlő 116, majorsági szántó 1200, rét 600, legelő 60, szőlő 36, erdő 400 hold. Földe fekete, néhol sárga agyag, s bőtermékenységű, bora jó; gyümölcse sok, s a cseresznyének egy neme, melly török cseresznyének neveztetik, e vidéken legkorábban érő. Lakja 1167 kath., 6 zsidó. Ékesíti e helységet az uraság csinos kastélya, és jó izléssel készült angolkertje, honnan a vidékre ritka szép kilátás esik, egy mesterséges barlanggal, nyaralóval, üvegházzal. Van itt továbbá derék kath. paroch. templom, s egy uradalmi nagyszerű épület, melly gőzmalomnak van szánva, de most szeszgyárul szolgál. F. u. m. Czindery László ur.

Pély, puszta, Borsod vgyében, J.-Dorogmához tartozik, s 5646 holdra terjed. Ennek több külön nevezetü helyei vannak, u. m. Hordozó füzes erdő, a Tisza mellett, mintegy 60 h. füzes erdővel. Itt van a fél hold forma Teremtő, melly mintegy 16 holdat foglal, Kárászos, Keszegestó, különféle halakkal, s sulyommal bővelkednek. A lapos róna helyeken nád, gyékény, néhol pedig a gerinczeken jóféle széna terem, s helyenkint meglehetős szántóföldek is vannak. — A Ponyhás lapos, sásos szénát termő hely, de valami 12 köblös szántóföld is van benne, mellyben dohány szokott termesztetni. Az ároktói határszél felé, nem messze a falutól van az ugynevezett Pengyom, egy korcsmával. Itt kezdődik az ugynevezett Pélyi tó, melly 60 holdat foglal, s sok nádat, sulymot s gyékényt szolgáltat, s halakat táplál. Dorogmából árviz idején az itteni határrészen lehet legkevesebb vizzel kimenni.

1663. Pély, mint népes falu fordul elő, melly iránt folytatott perét Baratnaky Zsigmondnak T.-Daroczná! is emlitjük.

1698. E pusztába Bükk László uj adománnyal igtattatik.

1700. A Baratnaky leányág osztályt kér.

1701. A Szepesy család, s mind két ágon levő ivadéka, Pély, Geszt, Nagy-Mihály, Dorogma, Bükk, Eszlár és Sály helységekben, ugyszinte Daróczi, Fejéregyháza, Leányfalva, Kács, Vorilla és Kelemenháza helyekben Zekfarnosi Bodó családtól szerzett örökbevallására királyi jóváhagyást, s ugyan e mellett beigtatást nyer.

1714. Négyesi Szepesy János perét l. T.-Daróczná!.

1733-ban folyt ellenmondó pert Oszlárnál emlitjük.

1769. A Daróczyak itteni részbirtokukat elzálogositják.

Pély, magyar falu, Heves vgyében, Heveshez délre $1^3/_4$ mfd., 1234 katb. lak., paroch. templommal. Szántóföldje szikes és mocsáros, de szénája

Digitized by Google

bőven van. F. u. b. Orczy László és György; gr. Szapáry, gr. Eszterházy, Bernáth, Radics, Dobóczky, Farkas, Frajzajzen. E helység határa nagyon lapályos levén, megjegyzendő, hogy a kertek lábánál csaknem minden gazdának van egy kikötött csónakja, s árvíz idején innen Szolnokra is lehajózhatni.

Pelsőcz (Pleisnicz, Pleschivecz), magyar m.-város, Gömör vmegyében, egy termékeny térségen, a csetneki és rosnyói Sajó összefolyásánál; Rosnyóhoz délre 1½ mfdnyire. — Azon magasságra nézve 2-dik osztálybeli hegyláncz, melly pelsőczinek neveztetik, itt ér véget. — Van 931 ref., 25 evang., 184 kath. lakosa, s ref. szentegyháza. A vármegye közgyüléseit itt tartotta. Szántóföldei s rétjei bőtermékenységüek; a lakosok szép szabadságokkal (a többi között vérhatalmi s vásári joggal.) élnek, s különféle mesterségeket folytatnak. — Hajdani várát 1567-ben Svendi Lázár hányatta széljel, mint fentebb láttuk a Bebek György hűtlensége miatt, melly nemzetségnek IV. Béla király ajándékozta több helységekkel együtt 1242-ben. Az 1849-ki magyar forradalomban leégett.

Tót-Pelsőcz (Plesovicze), tót m.-város, Zólyom vgyében: 65 kath., 1596 evang. lak., kik némely kiváltságokkal most is élnek, ámbár ezekből már tetemest vesztének. Evang. anyatemplom. Határa nagy, de nehéz művelésü, rajta több szállások látszanak. F. u. a kamara. Ut. p. N.-Szalatna.

Felső-Pencz, tót-magyar f., Nógrád vgyében, Pest vmegye szélén: 515 kath., 460 evang., 9 ref., 200 zsidó lak. Kath. és evang. szentegyházak. Synagóga. Főgazdasága szőlőhegyében áll, melly igen hires fejér bort terem. F. u. b. Prónay, b. Podmaniczky, és felette számos nemesek. Ut. p. Vácz.

Puszta-Pencz, puszta, Pest-Pilis vgyében, Pencz mellett.

Penészlek, orosz falu, Szathmár vgyében, ut. p. Károlyhoz nyugotra 3 órányira: 13 romai, 1024 g. kath., 15 ref., 44 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. — Nagy kiterjedésü határa csupa sivatag homok, melly főképen rozsot, tengerit, dinnyét terem; rétje kevés; erdeje igen szép, és vadakkal bővelkedik. F. u. Rhédey, Bernáth, Irinyi, pócsi basiliták stb.

Penyige, magyar falu, Szathmár vgyében, közel F.-Gyarmathoz, 38 romai kath., 440 ref., 26 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Földe, ha az árviz nem bántja, igen termékeny; a falu alatt szép erdeje, jó rétje és halászható vize van. F. u. Isák, Patay, Lövey, Török s m t. Ut. p. Szathmár.

Pentefalva, puszta, Nyitra v.-megyében, F.-Zéle mellett.

Péntekfalu, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába mellett, a sárvári uradalomban, 305 kath. lakossal.

Péntekfalu, magyar falu, Zala vgyében, az alsó-lendvai uradalomban, 58 kath. lak.

Péntekfölde, puszta, Zala v.-gyében, Szécsi-Szigethez tartozik.

Sár-Péntek, lásd Sár.

Duna-Pentele, magyar mv., Fejér vgyében, a Duna jobb partján, Budához délre 4 postaállomásra, saját postahivatallal és váltással, Adony és Földvár közt. Lakja 2340 kath., 130 n. e. óhitü, 40 ref., 90 zsidó. Kath. és óhitü anyatemplomok. Nagy vendéfogadó. Sok duna-malom. Tágas határa igen termékeny; rétjei kétszer kaszálhatók; szőlőhegye jó vörös bort ad; juhtenyésztése és halászata figyelmet érdemel. F. u. b. Montbach, Mérey s más nemes családok. Némellyek azt tartják, hogy Anamaria romai város itt lett légyen; annyi bizonyos, hogy sok romai régiséget gyürüket, pénzeket, függőket találtak itt; s hi-

Digitized by Google

hető, hogy a város egy részét a Duna hullámai nyelték el.

Sár-Pentele, igen szép puszta, Fejér vgyében, Fejérvárral határos, termékeny szántóföldekkel, s különös kövér rétekkel, uraságí kastélylyal, paroch. templommal. Lakja 80 kath., 60 ref. F. u. gr. Széchenyi Lajos, s a köröshegyi uradalomhoz tartozik.

Pénzeskut, puszta, Veszprém vgyében, Bikonyéllel határos.

Pér, magyar falu, Győr vgyében, a fejérvári postautban, ut. p. Mező-Örs. Lakja 883 kath., 58 evang., 250 ref. Kath. paroch. templom. Reform. leánygyülekezete Pázmánd anyához tartozik. Határa tágas, de homokos. Vendégfogadó. F. u. a győri püspök.

Pér, puszta, Honth vgyében, Sipek fil., 4 kath., 7 evang. lak.

Perbál, német-tót f., Pest-Pilis vgyében, 1410 kath. lak. Kath. paroch. templommal. Fekszik Budához nyugotra $3\frac{1}{2}$ mfd. Földei sikeres buzát teremnek; szőlője, erdeje, nádja elég. F. u. a kamara s m t. Van $58\frac{16}{32}$ egész urbéri telke.

Perbenyik, magyar f., Zemplén vmegyében, N. Tárkány fil., 110 romai, 186g. kath. 185 ref., 5 zsidó lak., 581 hold szántóföldel s jó rétekkel. F. u. gr. Klobusiczky. Ut. p. Ujhely.

Perbesháza, puszta, Gömör vmegyében, Sankfalva mellett.

Perbete, magyar falu, Komárom vmegyében, az Esztergomtól Érsekujvárra menő országutban; Esztergomhoz $3\frac{1}{2}$ mfdnyire, 1718 kath., 817 ref,, 15 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal, postahivatallal. Ennek határa, melly csak délről dombos, mint a többi érseki helységé, szabályzatlan, s van 56 régi telke; a szántóföldek és rétek itt első osztálybeliek (hires a perbetei buza). F. u. az eszt. érsek.

Pércs, Mike-Pércs, vagy **Kis-Pércs**, magyar falu, Bihar v.-megyében, Debreczenhez 1 mfdnyire homokos térségen, 1453 lak., kik 47 zsidót kivéve reformatusok, s anyatemplomot birnak. Határa $7995\frac{6}{8}$ h., mellyből belsőtelek 170, szántó $3204\frac{7}{8}$, kaszálló $1510\frac{7}{8}$, legelő $2031\frac{2}{8}$ külső csárda nyomása $22\frac{3}{8}$, salétrom szérük 9, szőlőkert $126\frac{6}{8}$, utak $179\frac{4}{8}$, erdő $741\frac{2}{8}$ hold. Urbéri föld, összesen 2897 h., (2015 szántó, 755 kaszáló, de ez is nagyobb részben feltöretett, $126\frac{6}{8}$ h. dézmás szőlő; majorsági földek $2708\frac{7}{8}$ hold. A határnak hasonfele homokföld, másik fekete és szikes. A homokföldön terem rozs, a feketeföldön tavasz buza, árpa, zab, tengeri. Folyóere 3 van, u. m. Tekeres, Kondoros és Veker, mellyek azonban csak nem minden évben kiszáradnak. — Van itt 17 salétromfőző kazán, mellyekben a salétrom nemcsak nyersen, hanem tisztán eresztve is terményeltetik. F. u. a váradi deák káptalan; de curialisták is vannak, u. m. Sinay Károly, Szilágyi Mihály és János.

Vámos-Pércs, ez előtt hajdúváros volt, ut. post. Debreczenhez 2 mfdnyire, kies erdők közt: 3150 ref., 10 romai kath., 30 zsidó lak., derék reform. templommal. Határa homokos; erdeje és sok szőlőskertje van.

Pere, magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, a Hernád mellett: 362 r. kath., 353 gör. kath., 5 evang., 184 ref., 14 zsidó lak. Görög kath. és ref. egyház. Hegyes, völgyes határ, szép kastély. F. u. többen. Ut. p. Forró.

Pere, puszta, Veszprém vgyében, Nána mellett.

Perecse, orosz falu, Abauj v.-megyében: 23 kath., 262 g. kath., 7 ref., 7 zsidó lak. F. u. a jászói prépost. Ut. p. Meczenzéf.

Perecseny, orosz f., Ungh vgyében, ut.p. Ungvárhoz északra $2\frac{1}{2}$ mfdnyire, az Ungh mellett: 70 r., 754 g.

Digitized by Google

kath., 76 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Márvány és mészkőbánya. Udvarbirói hivatal. F. u. a kam.

Pered, nagy magyar falu, Poson vgyében, a holt Vágh vizénél, Sellyétől 1 órányira: 1961 kath., 4 óhitü, 1 evang. lak. Kath. paroch. templommal. Tágas határa gazdag termékenységü; rétje, legelője, erdeje bőven; marhatartása nevezetes; mezején ez előtt izacs termesztetett. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Szered.

Kis-Pereg, puszta és f., Arad vgyében, Pécskához 1 mfdnyire. Maga a puszta 5600 holdat foglal el, mellyből 5300 h. szántóföld, 300 hold kaszálló. Földe fekete homokos, ritka, magas, sok esőt kiván, róna s mindent gazdagon terem. Semmi lapos, vagy mocsár nincs rajta. A k. kincstár birja. E pusztának egy részét magyar reformatusok ülték meg 1778-ban Szabolcs vgyéből Egyekről, s jelenleg 1400-an vannak, anyatemplommal együtt. Birnak ugyancsak a kis-peregi határból 1080 hold szántóföldet és 406 hold legelőt urbérileg, de e föld a fennevezett 5600 holdba nincs befoglalva, s igy Kis-Pereg egész kiterjedése 7086 hold. Maga a helység Kis-Pereg alatt, a puszta pedig csak Pereg név alatt ismeretes. Ezenkivül van még az alább következő Nagy-Pereg puszta.

Nagy-Pereg, puszta, Arad v.-megyében, de a mezőhegyesi katonai ménesintézethez tartozik, s együtt használtatik. Kiterjedése 9417 hold $^{650}/_{1100}$. Róna legjobb minőségü föld; ebből 4343 h. rét; 550 szántóföld; a többi kaszálló, legelő és erdő.

Peregh, magyar falu, Pest-Pilis vgyében, Pesthez délre 5 mfd, a Dunához $^1/_4$ mfd., 1257 kath., 2 evang., 12 ref., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa nem nagy, de termékeny. Juhtenyésztése nevezetes. F. u. a Vattay nemzetség. Ut. p. Laczháza. Van $18^8/_{32}$ urbéri telke.

Peregyila, orosz ujtelep, Máramaros vmegyében, lásd Ökörmező.

Pereked, magyar falu, Baranya vgyében, a pécsváradi uradalomban, 450 katholikus lakossal, jó bort termő szőlőhegygyel.

Perekreszna, orosz falu, Beregh vmegyében, Bukócz fil., 5 rom. kath, 131 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Peremarton, magyar falu, Veszprém vmegyében, Fejér vmegye szélén, a Séd vize mellett, 900 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa részint igen termékeny, részint kövos. Erdeje szép; rétje kevés, de jó; vizimalmai vannak. F. u. a veszprémi káptalan.

Ó-Perént és **Sz.-Márton**, két magyar falu, Vas vgyében, Szombathely mellett, 1100 kath., 107 zsidó lak. F. u. a szombathelyi püspök.

Uj-Perént, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Szombathelyhez $^1/_4$ óra, 213 kath. lak., róna és termékeny határral. F. u. a szombathelyi püspök.

Perény, magyar falu, Abauj v.-megyében, Kassához 5 órányira egy kies felemelkedett helyen: 908 kath., 6 evang., 97 ref., 45 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földei néhol soványak, de általjában termékenyek. — Ezen helységet II. András ajándékozta Dobos Jánosnak, a fényes Perényi nemzets. ősatyjának. Mostani birtokosa a b. Meskó nemzets. Ut. p. Hidas-Németi.

Perenye, Premendorf, magyar falu, Vas vmegyében, 483 kath. lak., jó buzatermő földdel, a rohonczi uradalomban. Ut. p. Kőszeg.

Peres, puszta, Békés vgyében, a Kállay nemzetség tulajdona. Kiterjedése 6000 hold s többnyire kaszálókból áll, de az árvizektől gyakran szenved. Ut. p. Tót-Komlós.

Pereszirova, orosz falu, Beregh vmegyében, A.-Vereczkéhez $^1/_4$

Digitized by Google

Pélifőld vagy **Sz.-Kereszt**, népes érseki puszta, Esztergom vmegyében, Bajóttól délre ½ órányira: 15 kath., lak. Hajdan itt a Johanniták-nak monostoruk volt. A mult században ennek düledékeiben holmi remeték laktak, s magoknak kápolnát is épittettek; de később Barkóczy Ferencz esztergomi érsek ugyan ide monostort, s templomot épittetett, s azt a nazarénus szerzeteseknek által adta. Ezek eltörölttetése után, jelenleg egy áldozó pap lakik ott, s kétszer évenkint népes bucsujárások történnek.

Pellérd, magyar falu, Baranya vmegyében, szép rónaságon, Szent-Jakab hegy irányában, felette kies vidéken fekszik, ut. p. Pécshez ¾ órányira. Nyugotnak a hegyekre, keletészaknak Pécs városára, ugy az egész környékre regényes kilátás györködteti a szemet. Határa 4605 hold, mellyből szántóföld 2868 h., rét 845, legelő 340, szőlő 132, erdő 400 hold. Ebből ismét urbéri szántó 1668, rét 245, legelő 280, szőlő 116, majorsági szántó 1200, rét 600, legelő 60, szőlő 36, erdő 400 hold. Földe fekete, néhol sárga agyag, s bőtermékenységü, bora jó; gyümölcse sok, s a cseresznyének egy neme, melly török cseresznyének neveztetik, e vidéken legkorábban érő. Lakja 1167 kath., 6 zsidó. Ékesíti e helységet az uraság csinos kastélya, és jó izléssel készült angolkertje, honnan a vidékre ritka szép kilátás esik, egy mesterséges barlanggal, nyaralóval, üvegházzal. Van itt továbbá derék kath. paroch. templom, s egy uradalmi nagyszerü épület, melly gőzmalomnak van szánva, de most szeszgyárul szolgál. F. u. m. Czindery László ur.

Pély, puszta, Borsod vgyében, J.-Dorogmához tartozik, s 5646 holdra terjed. Ennek több külön nevezetü helyei vannak, u. m. Hordozó füzes erdő, a Tisza mellett, mintegy 60 h. füzes erdővel. Itt van a fél hold forma Teremtő, melly mintegy 16 holdat foglal, Kárászos, Keszegestó, különféle halakkal, s sulyommal bővelkednek. A lapos róna helyeken nád, gyékény, néhol pedig a gerinczeken jófele széna terem, s helyenkint meglehetős szántóföldek is vannak. — A Ponyhás lapos, sásos szénát termő hely, de valami 12 köblös szántóföld is van benne, mellyben dohány szokott termeszteini. Az ároktói határszél felé, nem messze a falutól van az ugynevezett Pengyom, egy korcsmával. Itt kezdődik az ugynevezett Pélyi tó, melly 60 holdat foglal, s sok nádat, sulymot s gyékényt szolgáltat, s halakat táplál. Dorogmából árviz idején az itteni határrészen lehet legkevesebb vizzel kimenni.

1663. Pély, mint népes falu fordul elő, melly iránt folytatott perét Baratnaky Zsigmondnak T.-Darocznál is emlitjük.

1698. E pusztába Bükk László uj adománnyal igtattatik.

1700. A Baratnaky leányág osztályt kér.

1701. A Szepesy család, s mind két ágon levő ivadéka, Pély, Geszt, Nagy-Mihály, Dorogma, Bükk, Eszlár és Sály helységekben, ugyszinte Darócz, Fejéregyháza, Leányfalva, Kács, Varilla és Kelemenháza helyekben Zekfarnosi Bodó családtól szerzett örökbevallására királyi jóváhagyást, s ugyan e mellett beigtatást nyer.

1714. Négyesi Szepesy János perét l. T.-Darócznál.

1733-ban folyt ellenmondó pert Oszlárnál emlitjük.

1769. A Daróczyak itteni részbirtokukat elzálogositják.

Pély, magyar falu, Heves vgyében, Heveshez délre 1¾ mfd., 1234 kath. lak., paroch. templommal. Szántóföldje szikes és mocsáros, de szénája

Digitized by Google

bőven van. F. u. b. Orczy László és György; gr. Szapáry, gr. Eszterházy, Bernáth, Radics, Dobóczky, Farkas, Frajzajzen. E helység határa nagyon lapályos levén, megjegyzendő, hogy a kertek lábánál csaknem minden gazdának van egy kikötött csónakja, s árvíz idején innen Szolnokra is lehajózhatni.

Pelsőcz (Pleisnicz, Pleschivecz), magyar m.-város, Gömör vmegyében, egy termékeny térségen, a csetneki és rosnyói Sajó összefolyásánál; Rosnyóhoz délre $1^1/_2$ mfdnyire. — Azon magasságra nézve 2-dik osztálybeli hegyláncz, melly pelsőczinek neveztetik, itt ér véget. — Van 931 ref., 25 evang., 184 kath. lakosa, s ref. szentegyháza. A vármegye közgyüléseit itt tartotta. Szántóföldei s rétjei bőtermékenységűek; a lakosok szép szabadságokkal (a többi között vérhatalmi s vásári joggal.) élnek, s különféle mesterségeket folytatnak. — Hajdani várát 1567-ben Svendi Lázár hányatta széljel, mint fentebb láttuk a Bebek György hűtlensége miatt, melly nemzetségnek IV. Béla király ajándékozta több helységekkel együtt 1242-ben. Az 1849-ki magyar forradalomban leégett.

Tót-Pelsőcz (Plesovicze), tót m.-város, Zólyom vgyében: 65 kath., 1596 evang. lak., kik némely kiváltságokkal most is élnek, ámbár ezekből már tetemest vesztének. Evang. anyatemplom. Határa nagy, de nehéz művelésű, rajta több szállások látszanak. F. u. a kamara. Ut. p. N.-Szalatna.

Felső-Pencz, tót-magyar f., Nógrád vgyében, Pest vmegye szélén: 515 kath., 460 evang., 9 ref., 200 zsidó lak. Kath. és evang. szentegyházak. Synagóga. Főgazdagsága szőlőhegyében áll, melly igen hires fejér bort terem. F. u. b. Prónay, b. Podmaniczky, és felette számos nemesek. Ut. p. Vácz.

Puszta-Pencz, puszta, Pest-Pilis vgyében, Pencz mellett.

Penészlek, orosz falu, Szathmár vgyében, ut. p. Károlyhoz nyugotra 3 órányira: 13 romai, 1024 g. kath., 15 ref., 44 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. — Nagy kiterjedésü határa csupa sivatag homok, melly főképen rozsot, tengerit, dinnyét terem; rétje kevés; erdeje igen szép, és vadakkal bővelkedik. F. u. Rhédey, Bernáth, Irinyi, pócsi basiliták stb.

Penyige, magyar falu, Szathmár vgyében, közel F.-Gyarmathoz, 38 romai kath., 440 ref., 26 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Földe, ha az árviz nem bántja, igen termékeny; a falu alatt szép erdeje, jó rétje és halászható vize van. F. u. Isák, Patay, Lövey, Törös s m t. Ut. p. Szathmár.

Pentefalva, puszta, Nyitra v.-megyében, F.-Zéle mellett.

Péntekfalu, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába mellett, a sárvári uradalomban, 305 kath. lakossal.

Péntekfalu, magyar falu, Zala vgyében, az alsó-lendvai uradalomban, 58 kath. lak.

Péntekföldе, puszta, Zala v.-gyében, Szécsi-Szigethez tartozik.

Súr-Péntek, lásd Súr.

Duna-Pentele, magyar mv., Fejér vgyében, a Duna jobb partján, Budához délre 4 postaállomásra, saját postahivatallal és váltással, Adony és Földvár közt. Lakja 2340 kath., 130 n. e. óhitü, 40 ref., 90 zsidó. Kath. és óhitü anyatemplomok. Nagy vendéfogadó. Sok duna-malom. Tágas határa igen termékeny; rétjei kétszer kaszálhatók; szőlőhegye jó vörös bort ad; juhtenyésztése és halászata figyelmet érdemel. F. u. b. Montbach, Mérey s más nemes családok. Némellyek azt tartják, hogy Anamaria romai város itt lett légyen; annyi bizonyos, hogy sok romai régiséget gyürüket, pénzeket, függőket találtak itt; s hi-

Digitized by Google

hető, hogy a város egy részét a Duna hullámai nyelték el.

Sár-Pentele, igen szép puszta, Fejér vgyében, Fejérvárral határos, termékeny szántóföldekkel, s különös kövér rétekkel, uraságí kastélylyal, paroch. templommal. Lakja 80 kath., 60 ref. F. u. gr. Széchenyi Lajos, s a köröshegyi uradalomhoz tartozik.

Pénzeskut, puszta, Veszprém vgyében, Bakonybéllel határos.

Pér, magyar falu, Győr vgyében, a fejérvári postautban, ut. p. Mezőörs. Lakja 883 kath., 58 evang., 250 ref. Kath. paroch. templom. Reform. leánygyülekezete Pázmánd anyához tartozik. Határa tágas, de homokos. Vendégfogadó. F. u. a győri püspök.

Pér, puszta, Honth vgyében, Sipek fil., 4 kath., 7 evang. lak.

Perbál, német-tót f., Pest-Pilis vgyében, 1410 kath. lak. Kath. paroch. templommal. Fekszik Budához nyugotra $3\frac{1}{2}$ mfd. Földei sikeres buzát teremnek; szőlője, erdeje, nádja elég. F. u. a kamara s m t. Van $58\frac{16}{32}$ egész urbéri telke.

Perbenyik, magyar f., Zemplén vmegyében, N. Tárkány fil., 110 romai, 186 g. kath. 185 ref., 5 zsidó lak., 581 hold szántóföldel s jó rétekkel. F. u. gr. Klobusiczky. Ut. p. Ujhely.

Perbesháza, puszta, Gömör vmegyében, Sankfalva mellett.

Perbete, magyar falu, Komárom vmegyében, az Esztergomtól Érsekujvárra menő országutban; Esztergomhoz $3\frac{1}{2}$ mfdnyire, 1718 kath., 817 ref,, 15 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal, postahivatallal. Ennek határa, melly csak délről dombos, mint a többi érseki helységé, szabályzatlan, s van 56 régi telke; a szántóföldek és rétek itt első osztálybeliek (hires a perbetei buza). F. u. az eszt. érsek.

Pércs, Mike-Pércs, vagy **Kis-Pércs**, magyar falu, Bihar v.-megyében, Debreczenhez 1 mfdnyire homokos térségen, 1453 lak., kik 47 zsidót kivéve reformatusok, s anyatemplomot birnak. Határa $7995\frac{6}{8}$ h., mellyből belsőtelek 170, szántó $3204\frac{7}{8}$, kaszálló $1510\frac{7}{8}$, legelő $2031\frac{2}{8}$ külső csárda nyomása $22\frac{3}{8}$, salétrom szérük 9, szőlőkert $126\frac{6}{8}$, utak $179\frac{4}{8}$, erdő $741\frac{2}{8}$ hold. Urbéri föld, összesen 2897 h., (2015 szántó, 755 kaszáló, de ez is nagyobb részben feltöretett, $126\frac{6}{8}$ h. dézmás szőlő; majorsági földek $2708\frac{7}{8}$ hold. A határnak hasonfele homokföld, másik fekete és szikes. A homokföldön terem rozs, a feketeföldön tavasz buza, árpa, zab, tengeri. Folyóere 3 van, u. m. Tekeres, Kondoros és Veker, mellyek azonban csak nem minden évben kiszáradnak. — Van itt 17 salétromfőző kazán, mellyekben a salétrom nemcsak nyersen, hanem tisztán eresztve is terményeltetik. F. u. a váradi deák káptalan; de curialisták is vannak, u. m. Sinay Károly, Szilágyi Mihály és János.

Vámos-Pércs, ez előtt hajdúváros volt, ut. post. Debreczenhez 2 mfdnyire, kies erdők közt: 3150 ref., 10 romai kath., 30 zsidó lak., derék reform. templommal. Határa homokos; erdeje és sok szőlőskertje van.

Pere, magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, a Hernád mellett: 362 r. kath., 353 gör. kath., 5 evang., 184 ref., 14 zsidó lak. Görög kath. és ref. egyház. Hegyes, völgyes határ, szép kastély. F. u. többen. Ut. p. Forró.

Pere, puszta, Veszprém vgyében, Nána mellett.

Perecse, orosz falu, Abauj v.-megyében: 23 kath., 262 g. kath., 7 ref., 7 zsidó lak. F. u. a jászói prépost. Ut. p. Meczenzéf.

Perecseny, orosz f., Ungh vgyében, ut.p. Ungvárhoz északra $2\frac{1}{2}$ mfdnyire, az Ungh mellett: 70 r., 754 g.

Digitized by Google

kath., 76 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Márvány és mészkőbánya. Udvarbirói hivatal. F. u. a kam.

Pered, nagy magyar falu, Poson vgyében, a holt Vágh vizénél, Sellyétől 1 órányira: 1961 kath., 4 óhitü, 1 evang. lak. Kath. paroch. templommal. Tágas határa gazdag termékenységü; rétje, legelője, erdeje bőven; marhatartása nevezetes; mezején ez előtt izacs termesztetett. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Szered.

Kis-Pereg, puszta és f., Arad vgyében, Pécskához 1 mfdnyire. Maga a puszta 5600 holdat foglal el, mellyből 5300 h. szántóföld, 300 hold kaszálló. Földe fekete homokos, ritka, magas, sok esőt kiván, róna s mindent gazdagon terem. Semmi lapos, vagy mocsár nincs rajta. A k. kincstár birja. E pusztának egy részét magyar reformatusok ülték meg 1778-ban Szabolcs vgyéből Egyekről, s jelenleg 1400-an vannak, anyatemplommal együtt. Birnak ugyancsak a kis-peregi határból 1080 hold szántóföldet és 406 hold legelőt urbérileg, de e föld a fennevezett 5600 holdba nincs befoglalva, s igy Kis-Pereg egész kiterjedése 7086 hold. Maga a helység Kis-Pereg alatt, a puszta pedig csak Pereg név alatt ismeretes. Ezenkivül van még az alább következő Nagy-Pereg puszta.

Nagy-Pereg, puszta, Arad v.-megyében, de a mezőhegyesi katonai ménesintézethez tartozik, s együtt használtatik. Kiterjedése 9417 hold $^{650}/_{1100}$. Róna legjobb minőségü föld; ebből 4343 h. rét; 550 szántóföld; a többi kaszálló, legelő és erdő.

Peregh, magyar falu, Pest-Pilis vgyében, Pesthez délre 5 mfd, a Dunához $^1/_4$ mfd., 1257 kath., 2 evang., 12 ref., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa nem nagy, de termékeny. Juhtenyésztése nevezetes. F. u. a Vattay nemzetség. Ut. p. Laczháza. Van $18^{1}/_{32}$ urbéri telke.

Peregyila, orosz ujtelep, Máramaros vmegyében, lásd Ökörmező.

Pereked, magyar falu, Baranya vgyében, a pécsváradi uradalomban, 450 katholikus lakossal, jó bort termő szőlőhegygyel.

Perekreszna, orosz falu, Beregh vmegyében, Bukócz fil., 5 rom. kath, 131 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Peremarton, magyar falu, Veszprém vmegyében, Fejér vmegye szélén, a Séd vize mellett, 900 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa részint igen termékeny, részint kövcs. Erdeje szép; rétje kevés, de jó; vizimalmai vannak. F. u. a veszprémi káptalan.

Ó-Perént és **Sz.-Márton**, két magyar falu, Vas vgyében, Szombathely mellett, 1100 kath., 107 zsidó lak. F. u. a szombathelyi püspök.

Uj-Perént, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Szombathelyhez $^1/_4$ óra, 213 kath. lak., róna és termékeny határral. F. u. a szombathelyi püspök.

Perény, magyar falu, Abauj v.-megyében, Kassához 5 órányira egy kies felemelkedett helyen: 908 kath., 6 evang., 97 ref., 45 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földei néhol soványak, de általjában termékenyek. — Ezen helységet II. András ajándékozta Dobos Jánosnak, a fényes Perényi nemzets. ősatyjának. Mostani birtokosa a b. Meskó nemzets. Ut. p. Hidas-Németi.

Perenye, Premendorf, magyar falu, Vas vmegyében, 483 kath. lak., jó buzatermő földdel, a rohonczi uradalomban. Ut. p. Kőszeg.

Peres, puszta, Békés vgyében, a Kállay nemzetség tulajdona. Kiterjedése 6000 hold s többnyire kaszálókból áll, de az árvizektől gyakran szenved. Ut. p. Tót-Komlós.

Pereszirova, orosz falu, Beregh vmegyében, A.-Vereczkéhez $^1/_4$

Digitized by Google

ányira, 159 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pereszlény, (Prezirany), tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra vize mellett, 887 kath., 50 evang., 58 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa tágas és termékeny; rétje sok és kétszer kaszálható; bora, fája elég; malma a Nyitra vizén igen jövedelmes. Hires gyümölcs-termesztés. F. u. a budai prépost, s a Batthyány nemes család. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Pereszlény, magyar f., Honth vmegyében, ut.p.Ipolysághoz ½ mfd., 496 kath. lak., kik igen kapós dohányt termesztenek, melly füstölni legtöbbre becsültetik. Kath. paroch. templom. Sok gabona, bor, gyümölcs, dinnye. F. u. h. Coburg.

Peresznye, (Pressing), hörvát f., Sopron vgyében, Kőszeghez 1¼ mfd., 600 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Van jeles uraságí kastélya és kertje. Határa 2820 hold, mellyből 868 h. szántó, 236 h. rét, 616 hold erdő, 100 h. szőlő. Földe nagy részben kövecses. F. u. gr. Eszterházy Ferencz.

Pereszteg, (Peresztegen), magyar falu, Sopron vgyében, N.-Czenkhez ¼ mfd., 900 kath. lak., paroch. egyházzal, szép kastélylyal és kerttel. Határa róna és sikeres buzát terem. A majorsági föld mennyisége nem közöltetett; a lakosok birnak 1022 hold szántóföldet, 140 hold rétet, 370 hold legelőt. 50 h. szőlőt, és 150 h. erdőt. F. u. gr. Széchenyi János.

Hosszú-Pereszteg, magyar m.város, Vas vgyében, gr. Erdődy Kajetán jánosházi uradalmában, 1300 kath., 10 zsidó lak., paroch. templommal. Határa tágas és termékeny; erdeje szép. Az uradalom itt nevezetes répa-czukor-gyárt alapitott. Ut. post. Kis-Czel.

Pergelin, (Pilgersdorf), német falu, Vas vgyében, h. Eszterházy uradalmában, 750 kath. lak., paroch. templommal. Földe agyagos és nehéz mivelésü. Erdő.

Pergwerk, német falu, Vas v.-gyében, ut. p. Kőszeg, 180 kath. lak., a szalónaki uradalomhoz tartozik.

Perjámos, német m.város, Torontál vmegyében, szép rónaságon, ut. p. Csatádhoz északra 3, a Maros folyótól ¼ óra távolságra. — Határa 9649 hold, és 196 □ öl, holdját 1600 □ ölével számitva. Ebből beltelek 288 hold, legelő 751 h., 360 □ öl, gödrök, árkok stb. 40 h., urb. szántóföld 5868 hold, s ezekhez némelly homokos részekért javitás 56 hold, 320 □ öl, kaszáló 1540 h., káposztás és konyhakertek 72 hold és 1590 □ öl, utak, vizes erek 215 hold és 1526 □ öl, uradalmi erdő 708 hold 1200 □ öl, urad. kaszáló 108 hold. A föld minősége nagyobb részben homokkal elegyes fekete föld, a többi része egészen fekete; átaljában gazdag termékenységü, s lakosai által kitünően miveltetik. — Szarvasmarhát ugyan keveset tartanak, csupán teheneket, s nevendék üszőket; durva gyapjas birkából is csak annyit, mellyekről lenyirt gyapju harisnya szükségeiket pótolhassa; ellenben a lótartás és tenyésztés virágzó, ugy hogy a város folyvást 4—5 csődört tart, mellyeket Mezőhegyesen szokott vásárolni. Népessége 3662 lélek, kik közt 3606 romai kath., 5 ágostai, 2 ref,, 43 n. e. óhitü, 6 zsidó. Telkes gazda 269, házas zsellér 225, kézmüves 113, kereskedő boltos 5. A határát metsző Maroson 11 malom hires lánglisztet gyárt; a halászat is nem megvetendő; kivált pedig partján 6 fakereskedőnek nevezetes üzlete van. Van itt római katholikus templom, emeletes plebania és iskolaház, szinte emeletes vendégfogadó. — Országos vásárt tart april. 24-kén, jul. 15-kén, és sept. 29-kén; s hetivásárt minden

Digitized by Google

hétfőn. Birja a várost a zágrábi püspök, s a billjeti uradalomhoz tartozik.

Perjes, magyar falu, Gömör v.-gyében, ut. post. Rimaszombathoz 1 mfdnyire, 6 kath., 561 evang. lak. Van szőlőhegye, sok gyümölcse, cseresznyéje, tölgyes erdeje. F. u. h. Coburg.

Perk (Nemes), Pdrkowcze, tót falu, Nyitra vgyében, Nyitrához 1½ óra, 119 kath., 10 evang., 9 zsidó lak. F. u. többen.

Kis-Perkáta, puszta, Fejér vgyében, Perkáta mellett, igen szépen elrendelt és jövedelmes puszta ez, nagy gazdasággal, s kitünő birkatenyésztéssel. Az ide vezető ut fasorokkal van beültetve. F. u. gr. Győry László.

Nagy-Perkáta, magyar falu, Fejérv.ben, ut.p. Adonytól délre 1mfd., 2400 kath., 20 zsidó lak., kik dalmát eredetüek ugyan, de elmagyarosodtak. Kath. paroch. templom. Van 143 egész urbéri telke, szőlője, szép szarvasmarha-, s az uraságnak jeles birkatenyésztése. — Ékességére szolgál az uraságnak dombra épült izletes kastélya, egy gyönyörü kerttel. Birja a falut gr. Győry László, s feje egy uradalomnak, mellyhez még Kis-Perkáta, Barátlakás s Tolna vgyében Tápé, termékeny és terjedelmes puszták tartoznak.

Perked, puszta, Szabolcs vmegyében, Acsádhoz északra, 18 romai, 16 g. kath. lak., nyires erdővel. F. u. Pálfy, Finta, Gencsy stb.

Perkoszova, oláh-német falu, Temes vgyében, ut. p. Detta, 608 n. e. óhitü, 286 r. kath. lak., óhitü anyatemplommal. Van 77⅞ egész urbéri telke. F. u. b. Hiller család.

Perkupa, magyar falu, Abauj-Torna vgyében, Varbóczhoz ¼ mfdnyire: 325 kath., 601 ref., 4 zsidó lak. Ref. anya-, kath. fil. szentegyház. Tágas szőlőhegy. Erdő. F. u. h. Eszterházy, gr. Gyulay, Ragályi, Gedeon, Csiszár. Ut. p. Rosnyó.

Perlacz, tót falu, Gömör vmegyében, Jolsvához délre 1 órányira: 10 kath., 241 evang. lak., kik többnyire fazekasok és pipacsinálók. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Perlep (Prilepe), tót falu, Bars vmegyében, Ar.-Maróthoz ¾ mfd., 221 kath. lak. Van jó szántóföldje és rétje: vizimalma, erdeje, gyümölcsös kertjei; papiros-malma. — A dolinai puszta ide tartozik. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Permise, vindus falu, Vas v.-gyében, a szentgothárdi uradalomban, sovány, köves vidéken, 148 kath. lak.

Pernek, tót falu, Poson vgyében, erdők közt, a Kárpát hegye alatt, Posontól 4 mfd. Számlál 1079 kath, 17 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Határában van egy piskolcz-bánya. sőt ezelőtt aranyra és czüstre is dolgoztak, de már most ez el mult. F. u. h. Pálffy. Ut. p. Malaczka.

Pernesz, puszta, Somogy vmegyében, Miklósi mellett. A régi nevezetes Perneszy nemzetség innen vette származását.

Pernyest, oláh falu, Arad vmegyében, erdős, hegyes vidéken, Tótváradhoz 3 órányira, 332 n. e. óhitü lak., kis fatemplommal, 3 patakmalommal. Határa 1000 hold, mellyből 140 hold szántó, a többi erdőség. Szilvások. F. u. özv. Kaszonyi Aloysia assz.

Perőcsény, magyar f., Honth vgyében, az Ipoly vidékén: 51 kath., 739 ref. lak. Ref. anyatemplom. Gazdag határ. Jó vörös bor. Tölgyes erdő. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Esztergom.

Perse, magyar falu, Nógrád v.-gyében, 241 kath. lak. Földe jó; rétje, nádja elég. F. u. h. Coburg. Ut. p. Zelene.

Pertócsa, vindus f., Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban, 484 kath. lak., paroch. templommal.

Digitized by Google

Perul, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugoshoz ½ óra, 503 n. e. óhitü lak., és anyatemplommal. Határa 3008 hold 300 □ öl, mellyből urbéri beltelek 101 hold szántóföld 303 h., rét 145 h,, legelő 60 h., szorgalmi föld 8³/ hold; uradalmi erdő 1841 hold, szántó 32, rét 120¹/, legelő 190¹/ hold. Földe első osztálybeli, s igen szép tiszta buzát terem. Birja a kamara.

Pervány, ném. Klein-Mutschen, horvát falu, Soprón vgyében, Kőszeghez 1 óranyira, 34 házzal, 170 kath. lak. Van 157⅛ hold sovány szántóföldje, 18 hold rétje, egy kis dombos legelője, s kertecskéje, 84 hold erdeje. Birja gr. Niczky Emánuel.

Pervat, puszta, Veszprém vmegyében, Mező-Örshez ¾ óra.

Pest, németül Pest, latinul Pestinum, királyiváros, Pest-Pilis v.-megyében, s egyszersmind legnagyobb, leggazdagabb, s legnevezetesebb városa Magyarországnak. Fekszik egy homokos térségen, a Duna bal partján, Budával átellenben, mellyel Európának egyik legelső remekműve, egy pompás lánchid által köttetik össze, Bécshez 36, Debreczenhez 24, Kassához 32 mfdnyi távolságra. Első eredete bizonytalan, de több történetiróink állitják, hogy a romaiaknak már itt gyarmatuk volt Transacincum név alatt. Béla névtelen jegyzője szerint pedig Toxus idejében vár vagy erősség volt, s mint illyent az emlitett fejedelem Billa és Baks testvéreknek ajándékozta. IGeyza alatt 1074—1077 a pesti vizivám, az ó-budai templom jövedelméül rendeltetett. 1233-ban a domokos szerzetesek Pesten szentegyházat épittettek. 1241-ben már mint gazdag virágzó várost a tatárok elpusztitották. Azonban IV. Béla ujra külföldieket leginkább németeket hiván be: csakhamar lábrakapott, ugy hogy 1255-ben a pesti posztósok a fejérváriakkal vetélkedhettek. 1395-ben Zsigmond vásárok tarthatására kiváltságot adott. 1458-ban a 14 éves Corvin Mátyás, főkép a Duna jegére állitott 20000 főre menő fegyveres sereg kiáltására, az ország Rendeitől királynak választatik. 1500.—1505. országgyülések a Rákos mezején. a 1514. várost Dósa György vezérsége alatt fellázadt parasztok égetik, rabolják. 1526. a mohácsi ütközet után Soliman Pestre is általjött, ugyan itt hidat veretvén a Dunán. 1530. először épittetik török mecset. 1551. a törökök visszafoglalván Pestet I. Ferdinand seregeitől: ezt 60 évig szakadatlanul birják. 1602. elvette ugyan kis időig Roszwurm császári vezér; de 1605-ben ujra török kézbe esett; s ekkor a legnagyobb nyomoruságra jutott. Igy nem volt egyetlenegy ház, melly egész vagy ép lett volna; torony vagy szentegyház nem ékesitette a várost; a város közepét büzhödt árok vágta ketté; a keritések sövényből és sárból valának; kevés és rosz emberek lakták; kereskedésnek hire sem volt. Mellyre nézve Bocacius, ki Bocskay Istvánnak Mehemed vezérrel való összejövetelében kisérője volt, Pestet: „valóságos pestises tanyának nevezé.“ 1686. jun. 18-kán Budára költözvén át a Török, Pestet végképen és örökre elhagyá. Ez emlitett esztendő után uj lakosok, nevezetesen magyarok, de számos ráczok és németek is telepedtek le, mint ez látható a polgárok névjegyzékéből, melly 1686. óta a város levéltárában épségben őriztetik. 1703. oct. 23-kán, azaz egyidőben Budával ujra királyi városi rangot nyer. 1724. a királyi tábla és hétszemélyes főtörvényszék, 1784. pedig a magyar királyi egyetem Pestre tétetik. 1741. 1775. 1789. 1795. 1797. 1811

Digitized by Google

években a megáradt Duna a várost elboritván, telemes károkat okoza; de mind ezeket felülmulta az 1838-ki borzasztó árviz, melly 2000 háznál többet döntött le, s alig maradt ház, melly kisebb nagyobb részben meg nem rongáltatott volna; holott 1775-ben, melly azelőtt legnagyobb árviz vala, csak 561 épület dült össze. III. Károly, Maria Therezia, de főleg II. József alatt szépülni, s nevekedni kezdvén: azóta naprul napra sebes léptekkel halad előre, annyira, hogy a népesség 70 év lefolyása alatt hétszer többre nevekedett, mint alább meglátandjuk. Az 184⁸/₉ magyar forradalomban, Pestnek története az országéval csaknem egy levén, ezt pedig még most minden részrehajlás nélkül megirni a lehetlenségek közé sorozván: ennek higgadt, igaz adatokra épült rajza, jövőre tartatik fel.

Pest jelenleg elosztatik a belső városra, és Lipót, Terézia, József, Ferencz, s az ujan létesitendő Ferdinand külvárosokra. Utszáinak száma 269, ezekből 116 egészen követett, nehánya négyszegü gránitkövekkel; 112 éjjeli világitásban részesül. Házak száma a város külső telkein (városliget, kertek), levőkkel együtt 5157. Piaczai közt első helyet érdemel az Ujpiacz a Leopold városban. Ez mind szépségére, mind nagyságára az elsőbbekkel vetélkedik Europában; 12 szentegyházai közül azonban egy sincs, melly épitészeti tekintetben figyelmet érdemelne. Ellenben a dunai lánczhid, mint illyen egész világon első helyen áll, s valódi remeke az épitészetnek. Épittette ezt egy részvényes társaság, melly főleg gr. Széchenyi István fáradhatlan munkássága által jöhetett létre, s épitője Clark Ádám angol épitész. Az összes költséget a kisajátitás s más nemü kérdések miatt még most meghatározni nem lehet, de körül belől 7 azaz hét milliom pengő forintra rughat. Középületei közt többen vannak jelesek: Illyenek a rokkantak vagy Károly kaszárnya olasz izlésre; a tüzérek roppant kaszárnyája vagy az ugynevezett Uj épület, 9 udvarral, mellyek közül a középső 180 □ öllel még nagyobb mint a fentebb emlitett uj piacz. Az ujan kiigazitatott városháza magas szép tornyával. A vármegyeháza. A nagy városi német szinház 1847 febr. 2-kán leégett, s az 1849-ki Budavár ostroma alkalmával még jobban megrongáltatott; de még is annyira kijavitva van, hogy benne játszhatnak. A magyar szinház szép és csinos izlésü épület. A magyar nemzeti muzeum roppant épülete; a Ludoviceum, a kereskedőház a dunaparti rakpiaczon. Általában pedig a Dunapart s a Lipót város annyi és olly csinos izlésü magánlakházakat s palotákat mutathat, hogy e része Pestnek akármellyik europai székesváros szebb részeivel méltán versenyezhet. — Népessége sebesen növekedik. Igy 1780-ban még csak 13,550 ember lakta; 1799-ben már 29870 lelket számlált; 1819-ben 47188 számra növekedett; 1835-ben pedig 66788 rendes lakosa volt. A mostani katonai összeirás eredménye még közölve nincs; de annyi bizonyos, hogy 1848-ban a népesség, mindent összeszámitván 120,000 lélekre felment; ámbár ugyanekkor a hivatalos összeirás 88,618 lakost talált, de kihagyván az összeirásból az ideiglenes lakókat, idegeneket, tanulókat, korházi népességet, katonaságot, stb. Ez összeirás után vallást illetőleg volt 65985 romai katholikus, 2027 ágostai, 1694 reformatus, 799 n. e. óhitü, 10,029 izraelita, 4972 különféle hitü, de nem romai katholikus, 112 papi személy. A különféle hitü de nem kath. lakosokból hihetőleg legnagyobb rész az ágostaiakra

Digitized by Google

és izraelitákra esheteti, mert ezek a hivatalos összeirásban csekély számmal tétetnek ki, sőt reformatusok is jóval többen vannak a kitett számnál. Az összes népességből esett a belvárosra 17,146, Lipót városra 11,800 Theréz városra 34,815, József városra 16,874, Ferencz városra 7983, összesen 88,618. Nyelvileg nem levén összeirva, ezt majd a mostani katonai összeirásból tudhatjuk meg: azonban bizonyos, hogy e tekintetben legszámosabbak a németek, aztán a magyarok: jóval kevesebb tót és szerb; ámbár kevés lakosa van Pestnek, ki a magyar és német nyelvet együtt nem beszéllené, vagy legalább értené. Tótok főleg a József külvárosban laknak. Nem lesz érdektelen ez összeirásból a különböző foglalatosságu egyéneket is közölni. Volt tudniillik Pesten lelkész 112; táblai ügyvéd 556, s ezek közt 186 egyszersmind váltó ügyvéd; 144 orvostanár; 10 sebész; 22 arczkép és történet festő; 6 kőmetsző; 32 hangász; 3 könyvnyomó, most 5, 10 könyvkereskedő, 332 czipész; 305 német, 19 magyar szabó; 109 asztalos, 61 lakatos, 25 kovács, 25 órás, 28 aranyműves, 14 ezüsműves, 94 halász, 52 mészáros, 69 hentes, 34 molnár, 31 szücs, 45 pék, 19 kárpitos, 12 bőröndös (Taschner), 11 rézműves; 15 bádogos, 18 nyerges, 12 német, 6 magyar szíjgyártó, 12 magyar, 12 német timár, 15 épitőmester, 94 bérkocsis, 34 kávés, 18 czukrász stb. A kézművesek száma összesen 7694, mestereket, legényeket, inasokat, s az izraelita kézműveseket is egybevéve. A kereskedők száma pedig a 2000 meghaladta, s ezek közt vala keresztény nagykereskedő 114, izraelita nagy kereskedő 126. A számos gyárak közül emlitendők egy nagyszerű czukorfinomító, a pesti József hengermalom nagyszerű vasöntödéjével együtt, melly a mult öszszel leégett ugyan, de helyreállitásán erélyesen működnek; 1 nagyobb és 5 kisebb selyemgyár; 8 nevezetesebb gyapjugyapot- és fél selyem szövetgyár, a keletkezőben levő kincstári roppant szivar- és dohánygyár; 10 szivar, 2 vegykémi, 3 bőr, 3 kocsi, 1 viasz, 1 stearingyertya, 2 posztó, 2 pakfong, 6 gépgyár; a számos szesz, olaj, eczetgyárakat nem is emlitvén. De Pest sebes növekedését s mind inkább gyarapodó virágzását főkép kereskedésének köszönheti, melly hazai nyers termékekre nézve, bizonyosan legfontosabb egész osztrák birodalomban. S e virágzó kereskedést hatalmasan előmozditja a hajózható Duna, a mind inkább szélesebb kört foglaló gőzhajók és vasutak, melly utóbbiak közül a délkeleti egész Bécsig megnyittatott, a kereskedelmi bank, takarék-pénztár, s több váltóházak és biztositó-intézetek; s az évenkint tartatni szokott 4 országosvásár, mellyek különösen gyapjura nézve annyira fontosak, hogy e tekintetben Pest Boroszlót, Lipcsét, és Berlint is felülhaladta, miután itt évenkint középszámmal 120,000 mázsa gyapju adatik el. Tudományos intézetek közül megemlitendők a magyar királyi egyetem, a magyar tudós társaság, a magyar nemzeti muzeum, mind a három igen számos több ezerekre menő könyvtárral, s más természet és ipari gyüjteménynyel; a kath. királyi nagy gymnasium 8 osztálylyal, mellyben a kegyes szerzetbeli atyák magyarul adják elő a tudományokat; az agostaiak gymnasiuma; kir. tanitóképző-intézet; kir. ipariskola, mellyben oktatási nyelv a német; kereskedési iskola, 9 romai kath., 1 ref., 3 n. e. óhitü, 2 izraelita elemi tanoda; a példányintézeten kivül 8 kisdedóvó, s végre számos nyilvános és magános fi és nönevelő intézetek és iskolák.

Digitized by Google

Általában Pest középpontja a magyarhoni tudományosságnak és literaturának; mert azonkivül, hogy a Magyarországban megjelent könyvek $^9/_{10}$ része Pesten adatik ki: még most is az ostromállapot idejében 4 politikai (2 magyar, 2 német, egy megszünvén), 2 szakbeli (1 magyar, 1 német nyelven), 3 divatlap (2 magyar 1 német nyelven) jelenik meg. A jótékony intézetek közt különös említést érdemelnek a kir. zálogház, a nőegyesület, szegények-intézete, a kereskedők nyugdij-intézete claggott kereskedők számára; a polgári kórház, mellyben egyszerre 650 beteg ápoltathatik, egyetemi kóroda, 2 izraelita kórház, gyermekkóroda, vakok intézete, stb. Ellenben érezhető fogyatkozása Pestnek: a fával beültetett nyilt, szabad térek, kertek és közmulató helyek hiánya, mellyet a távolfekvő város erdeje, s Ludoviceum kertje (Orczy kert), s a legujabban állitott Széchenyi sétatér is ki nempótolnak. Végre nagy diszt és élénkséget adnak Pestnek, az itt központosuló országos és megyei közigazgatási, továbbá katonai és kincstári hivatalok. Igy székhelye Magyarország polg. helytartójának s fő hadparancsnokának, cs. k. posta,- harminczad, só, s más több ujan állitott kincstári és rendőrségi hivataloknak. Az uj polgári rendezés szerint pedig Magyarország 5 kerületre osztatván, ezek közül egy Pestről veszi nevezetét. E pesti kerület magában foglalja Pest-Pilis, Pest-Solt, Esztergom, Fejér, Külső-Szolnok, Heves, Borsod, Csongrád, Jászkún megyéket; s a kerületet kormányzó főispánnak, továbbá a kerületi főtörvényszéknek székhelye szinte Pest; a főispán oldala mellett egy kerületi főparancsnok állván. Mint fővárosa Pest-Pilis megyének, ennek főnöke, s törvényszéke is Pesten székel. — Határa Pestnek összesen 19,061 hold, holdját 1200 □ ölével számitván. E mennyiségből a város fekvése tesz 2068 holdat, szántóföld van 941 hold, rét 4885 h., szőlőhegy és kert 1268 $^1/_2$ h., erdőnek kiosztott térség 415 h., városerdeje tesz 308 h., dunasziget 200 hold, legelő, utak, mocsárok, stb. 8975 h. A föld általában homokos, de helylyel helylyel kövér szántóföldek is láthatók, azonban a jó művelés s a trágyabőség miatt itt a homokföldek is többet teremnek mint másutt a fekete televényes telkek. Szőlőhegye Kőbányának neveztetik, s ez igen becses, tartós fejér bort terem, melly mindenestre az első rangú magyar borok közé sorozható. Legelője, melly a történetileg nevezetes Rákos mezején terül el, még most is kelletőnél nagyobb tért foglal el; azonban részletes eladás által idővel még pénzbányája leend az eladósodott városi pénztárnak.

Uj-Pest, ujonnan telepitett magyar helység, Pest-Pilis vmegyében, Pest határának tőszomszédságában északra 1 órányira, a Duna bal partján. Van itt 24 urbéri telek, sok mesterember, 490 r. kath., 183 izraelita lakos. A pestiek itt több földeket vásárolván, szép szőlős és gyümölcs kertek s nyári mulatóházak láthatók. Birja gr. Károlyi István.

Pestere, lásd Esküllő.

Pestes, oláhul Pestyis, oláh falu, Bihar vmegyében, a Rézhegy déli tövében, 3 dombon, mellyek a sólyomkői, Közép és Lukucza patakok által választatnak-el. Ut. postája Élesd, $^1/_2$ mfd. Lakja 864 n. e. óhitű oláh, anyatemplommal. Egész urb. telek 24, de ennek nagyobb része erdőn feküvén, csak mint kaszállóhasználtatik. Határa sovány sárga agyag. A pestesi erdőn van a sólyomkői üveggyár letelepitve. Birja gr. Batthyáni József.

Digitized by Google

Pestere, puszta, Bihar vmegyében, Ugra mellett, s az idevaló birtokosok birják, hatalmas buzatermő határral.

Pestyere, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Temes mellett, Karánsebeshez 1 órányira: 747 óhitü lakossal, s anyatemplommal. Birja Theodory család.

Pészak, oláh-német falu, Torontál vmegyében, részint róna, részint kissé dombos vidéken, ut. p. Csatádhoz északra 2 mfdnyire. Határa 4665 1/4 hold, mellyből szántóföld 3587 hold, legelő 702 hold, szőlő 58 2/4 hold, beltelek 317 3/4 hold. Ebből urbériség 2884 2/4 h., uradalmi szántó 675 hold, kaszálló 80 hold, erdő 106 hold. Földe fekete homok, melly mindent megterem, de különösen szereti a kukoriczát. Nevezetes a helységben, hogy itt akárminő hosszas esőzés után nincs sár, hanem az eső után mindjárt a legtisztábban lehet járni. Népessége 2210 lélek, kik közt 1718 n. e. óhitü oláh, 492 r. kath. német, 92 egész, 50 fél, 3 fertály telkesgazda, 172 zsellér, 157 lakó, 27 kézmüves, 3 kereskedő. Óhitü anyatemplom. Birja a helységet Bajzáth József kir. tanácsos.

Kis-Peszek, magyar falu, Honth vmegyében, Bars vmegye szélén a Szikincze vizénél. 63 kath., 2 ev., 12 ref. lak. Szőlőhegy. F. u. többen. Ut. p. Zeliz.

Nagy-Peszek, magyar f., Honth vmegyében, Bars vmegye szélén; 82 kath., 15 evang., 410 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Nagy juhtenyésztés. F. u. gr. Eszterházy Jánosné. Ut. p. Zeliz.

Alsó és Felső-Peszér, roppant nagy puszta, Pest-Pilis vmegyében, 17,700 holdból áll; Gyónhoz délre: 309 kath., 5 evang., 6 ref. lak. F. u. a cs. k. nemzetség.

Peszerin, tót falu, Bars vmegyében, Vichnye mellett; 539 kath., 9 evang. lak., kik bányászságból táplálják magokat; Sok gyümölcs. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Peszkócz, vindus falu, Vas v.-megyében. Ut. p. Radkersburg. 184 evang. lak.

Pét, lásd Péth.

Petancz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, közel a Murához, 416 kath. lak., kath. fiókegyházzal, népes bucsukkal.

Petao, puszta, Bács vmegyében, Lality és Torzsa közt, 6723 hold gazdag termékenységü határral, holdját 1100 □ ölével szántván. F. u. a kamara.

Petárda, horvát falu, Baranya vmegyében, a dárdai uradalomban, 950 kath. lak., fiók templommal, nagy marhatenyésztéssel. Ut. p. Lapáncsa.

Pete, kis magy.-oláh falu, Szathmár vmegyében, P. Daróczhoz közel: 224 g. kath. lak. s anyatemplommal. Határa szük, de jó termő, egy kis erdeje is van. F. u. gr. Károlyi. Ut. p. Szathmár.

Petegd, oláhul Petyigd, oláh falu, Bihar vmegyében, egyenes földön, ut. postája Várad 4 mfd. Lakja 859 n. e. óhitü anyatemplommal. Van 1821 hold szántóföldje és rétje, melylyek össze-vissza használtatnak, s laposon feküvén termékenyek; továbbá 120 hold dombos sovány szántóföldje, 140 hold legelője, és 600 h. erdeje, melly legelőnek is használtatik. Vize az ugy nevezett Kristyor, melly a Fekete-Körös árját veszi fel. Birja a váradi deák káptalan, kinek itt az erdőn kivül csak 30 hold majorsága van.

Peteháza, puszta, Zala vmegyében, Bucsuta és Oltárcz közt.

Petend, szép puszta, Fejér vármegyében, a buda-fejérvári országut mellett, Sárközy Kázmér ur csinos lakházával. Róna határa igen szép

Digitized by Google

tiszta buzát terem. Birják a nyéki Kutas ágon levő közbirtokosok. Ut. p. Mártonvásár.

Petend, puszta, Veszprém vmegyében, Nyárád mellett.

Petend, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Szigetvár, 300 ref. lak., anyatemplommal. Birja gr. Batthyáni.

Petend, magyar falu, Zala vmegyében, az Eger vize mellett, a budai országutban, ut. p. Veszprém, 368 kath. lak., paroch. templommal. Fekete földje termékeny; tölgyes erdeje igen szép; rétjei jók; vizimalmai vannak. A devecseri urad. tartozik.

Petend, puszta, Zala vmegyében, Csatár és Bak közt.

Petend, puszta, Zala vmegyében, Nagy-Récse és Sz. Jakab közt.

Petény, puszta, Poson vmegyében, Alistál filial. 6 kath. lak.

Alsó-Peteny, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 535 kath., 31 evang., 1 ref., 112 zsidó lak. Két csinos uri lakház. Synagóga. Határa dombos, völgyes és jó termékenységű. Szőlőt is mivel. F. u. Gyurcsányi, Somogyi, s m. t. Nevezetes ezen helység arról, hogy Verbőczi István itt találá fel pihenő helyét, melynek emlékezetére egy márvány táblára illy felirás tétetett.

Leges hic Patriae scripsit Verbőcius olim
Lex manet, at cecidit scriptor, et ipsa Domus.
Rudera nunc areis rursus tolluntur in altum.
Paci non Liti, Saxa datura locum.
Hic ponam Curis finem, hic cum Stirpe quiescam.
Spes vana hic solvat, Spes mihi sola Deus.
Therésia BLaskoVICs VIDVa IgnatII GyVrCsányI.
PIIs gentIs sVae ManIbus posVIt.

Ut. p. Vácz.

Felső-Petény, tótul Horne-Petyani, tót falu, Nógrád vármegyében, hegyektől környezett völgyben, ut. p. Vácz hoz északra 1¾ órányira, 450 ágostai, 120 r. kath., 28 héber lakossal, kik közt 28 telkesgazda, 58 zsellér, 3 kézműves. Urbéri telek 28, s ezután birnak a lakosok 720 hold földet; a többi majorság. Vörös agyagos földe a zabot leginkább szereti; rétje sok helyt sásas szénával szolgál; erdeje kevés, s legelője is nagy részben kopár, szőlőt szinte művel. A helységen keresztül folyik a Lókos vize. Van itt evang. anyatemplom, a helységen kivül egy omladozott régi szentegyház, és egy Sz. Kut nevű forrás, mellyet a nép szemgyógyitásra használ. Birják b. Podmaniczky János, Osztroluczky Miklós, Prónay János örökösök, Somogyi Ferencz, Kamánházy Ferencz, Bory Mané, Bory Lajosnő, Lieszkovszky József, Boka Francisca, Podluzsányi, Ujfalusy örökösök, Angyal János, Horváth Jánosnő, stb.

Péterd, német falu, Veszprém vmegyében, Győr vmegye szélén, ut. p. Mező-Örs, 554 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa dombos és termékeny; jó bort termeszt. Birja a szentmártoni főapát.

Peterd, puszta, Veszprém vmegyében, Nyárád mellett.

Kis-Peterd, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 907 5/8 hold, mellyből urbéri szántó 382 5/8, rét 155 7/8, közös legelő 146 4/8, szőlő 222 5/8 hold. Földje jó, s mindent sikerrel terem. Lakja 181 ref., kik közt 25 telkesgazda, 10 zsellér, 1 lakó. Van egy csinos reform. temploma. F. u. h. Eszterházy.

Nagy-Peterd, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 1575 4/8 hold, mellyből urbéri szántó 754, rét 314, szőlő 206, közös legelő 294 hold.

Digitized by Google

Pestere, puszta, Bihar vmegyében, Ugra mellett, s az idevaló birtokosok birják, hatalmas buzatermő határral.

Pestyere, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Temes mellett, Karánsebeshez 1 órányira: 747 óhitü lakossal, s anyatemplommal. Birja Theodory család.

Pészak, oláh-német falu, Torontál vmegyében, részint róna, részint kissé dombos vidéken, ut. p. Csatádhoz északra 2 mfdnyire. Határa 4665 1/4 hold, mellyből szántóföld 3587 hold, legelő 702 hold, szőlő 58 2/4 hold, beltelek 317 3/4 hold. Ebből urbériség 2884 2/4 h., uradalmi szántó 675 hold, kaszálló 80 hold, erdő 106 hold. Földe fekete homok, melly mindent megterem, de különösen szereti a kukoriczát. Nevezetes a helységben, hogy itt akárminő hosszas csőzés után nincs sár, hanem az eső után mindjárt a legtisztábban lehet járni. Népessége 2210 lélek, kik közt 1718 n. e. óhitü oláh, 492 r. kath. német, 92 egész, 50 fél, 3 fertály telkesgazda, 172 zsellér, 157 lakó, 27 kézmüves, 3 kereskedő. Óhitü anyatemplom. Birja a helységet Bajzáth József kir. tanácsos.

Kis-Peszek, magyar falu, Honth vmegyében, Bars vmegye szélén a Szikincze vizénél. 63 kath., 2 ev., 12 ref. lak. Szőlőhegy. F. u. többen. Ut. p. Zeliz.

Nagy-Peszek, magyar f., Honth vmegyében, Bars vmegye szélén; 82 kath., 15 evang., 410 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Nagy juhtenyésztés. F. u. gr. Eszterházy Jánosné. Ut. p. Zeliz.

Alsó és Felső-Peszér, roppant nagy puszta, Pest-Pilis vmegyében, 17,700 holdból áll; Gyónhoz délre: 309 kath., 5 evang., 6 ref. lak. F. u. a cs. k. nemzetség.

Peszerin, tót falu, Bars vmegyében, Vichnye mellett; 539 kath., 9 evang. lak., kik bányászságból táplálják magokat; Sok gyümölcs. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Peszkócz, vindus falu, Vas v.-megyében. Ut. p. Radkersburg. 184 evang. lak.

Pét, lásd Péth.

Petancz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, közel a Murához, 416 kath. lak., kath. fiókegyházzal, népes bucsukkal.

Petao, puszta, Bács vmegyében, Lality és Torzsa közt, 6723 hold gazdag termékenységü határral, holdját 1100 □ ölével szántván. F. u. a kamara.

Petárda, horvát falu, Baranya vmegyében, a dárdai uradalomban, 950 kath. lak., fiók templommal, nagy marhatenyésztéssel. Ut. p. Lapáncsa.

Pete, kis magy.-oláh falu, Szathmár vmegyében, P. Daróczhoz közel: 224 g. kath. lak. s anyatemplommal. Határa szük, de jó termő, egy kis erdeje is van. F. u. gr. Károlyi. Ut. p. Szathmár.

Petegd, oláhul Petyigd, oláh falu, Bihar vmegyében, egyenes földön, ut. postája Várad 4 mfd. Lakja 859 n. e. óhitü anyatemplommal. Van 1821 hold szántóföldje és rétje, melyek össze-vissza használtatnak, s laposon feküvén termékenyek; továbbá 120 hold dombos sovány szántóföldje, 140 hold legelője, és 600 h. erdeje, melly legelőnek is használtatik. Vize az ugy nevezett Kristyor, melly a Fekete-Körös árját veszi fel. Birja a váradi deák káptalan, kinek itt az erdőn kivül csak 30 hold majorsága van.

Petehása, puszta, Zala vmegyében, Bucsuta és Oltárcz közt.

Petend, szép puszta, Fejér vármegyében, a buda-fejérvári országut mellett, Sárközy Kázmér ur csinos lakházával. Róna határa igen szép

Digitized by Google

tiszta buzát terem. Birják a nyéki Kutas ágon levő közbirtokosok. Ut. p. Mártonvásár.

Petend, puszta, Veszprém vmegyében, Nyárád mellett.

Petend, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Szigetvár, 300 ref. lak., anyatemplommal. Birja gr. Batthyáni.

Petend, magyar falu, Zala vmegyében, az Eger vize mellett, a budai országutban, ut. p. Veszprém, 368 kath. lak., paroch. templommal. Fekete földje termékeny; tölgyes erdeje igen szép; rétjei jók; vizimalmai vannak. A devecseri urad. tartozik.

Petend, puszta, Zala vmegyében, Csatár és Bak közt.

Petend, puszta, Zala vmegyében, Nagy-Récse és Sz. Jakab közt.

Petény, puszta, Poson vmegyében, Alistál filial. 6 kath. lak.

Alsó-Petény, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 535 kath., 31 evang., 1 ref., 112 zsidó lak. Két csinos uri lakház. Synagóga. Határa dombos, völgyes és jó termékenységü. Szőlőt is mivel. F. u. Gyurcsányi, Somogyi, s m. t. Nevezetes ezen helység arról, hogy Verbőczi István itt találá fel pihenő helyét, melynek emlékezetére egy márvány táblára illy felirás tétetett.

Leges hic Patriae scripsit Verbőcius olim
Lex manet, at cecidit scriptor, et ipsa Domus.
Rudera nunc areis rursus tolluntur in altum.
Paci non Liti, Saxa datura locum.
Hic ponam Curis finem, hic cum Stirpe quiescam.
Spes vana hic solvat, Spes mihi sola Deus.
Therésia BLaskoVICs VIDVa IgnatII GyVrCsányI.
PIIs gentIs sVae ManIbus posVIt.

Ut. p. Vácz.

Felső-Petény, tótul Horne-Petyani, tót falu, Nógrád vármegyében, hegyektől környezett völgyben, ut. p. Váczhoz északra $1\frac{3}{4}$ órányira, 450 ágostai, 120 r. kath., 28 héber lakossal, kik közt 28 telkesgazda, 58 zsellér, 3 kézmüves. Urbéri telek 28, s ezután birnak a lakosok 720 hold földet; a többi major-ság. Vörös agyagos földe a zabot leginkább szereti; rétje sok helyt sásas szénával szolgál; erdeje kevés, s legelője is nagy részben kopár, szőlőt szinte müvel. A helységen keresztül folyik a Lókos vize. Van itt evang. anyatemplom, a helységen kivül egy omladozott régi szentegyház, és egy Sz. Kut nevü forrás, mellyet a nép szemgyógyitásra használ. Birják b. Podmaniczky János, Osztroluczky Miklós, Prónay János örökösök, Somogyi Ferencz, Kamánházy Ferencz, Bory Mané, Bory Lajosnő, Lieszkovszky József, Boka Francisca, Podluzsányi, Ujfalusy örökösök, Angyal János, Horváth Jánosnő, stb.

Péterd, német falu, Veszprém vmegyében, Győr vmegye szélén, ut. p. Mező-Örs, 554 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határa dombos és termékeny; jó bort termeszt. Birja a szentmártoni főapát.

Peterd, puszta, Veszprém vmegyében, Nyárád mellett.

Kis-Peterd, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa $907\frac{5}{8}$ hold, mellyből urbéri szántó $382\frac{5}{8}$, rét $155\frac{7}{8}$, közös legelő $146\frac{4}{8}$, szőlő $222\frac{5}{8}$ hold. Földje jó, s mindent sikerrel terem. Lakja 181 ref., kik közt 25 telkesgazda, 10 zsellér, 1 lakó. Van egy csinos reform. temploma. F. u. h. Eszterházy.

Nagy-Peterd, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 1575 $\frac{4}{8}$ hold, mellyből urbéri szántó 754, rét 314, szőlő 206, közös legelő 294 hold.

Digitized by Google

Földe fekete és igen jó termékenységü; szarvasmarhát, lovat is jócskán tart; bora bőséggel. Lakja 432 reformatus, kik közt 70 telkes gazda, 7 házas zsellér, 3 lakó. Ref. anyatemplom. F. u. h. Eszterházy Pál.

Magyar-Peterd, magyar f., Baranya vmegyében, szőlőhegy alján fekszik, ut. p. Pécs. Van itt 32⅛ urb. telek. Földe jó, terem buzát, rozsot, kétszerest, kukoriczát. Van itt egy góth modoru régi torony, mellyhez az imaház hozzáfüggesztve áll, egy két kerekü malom, melly vizét a sz.-kuti forrásból veszi. Lakja 403 reformatus, 85 r. kath. Ref. anyaekklézsia. F. u. gr. Batthyáni Iván.

Kis-Peterd, puszta, Bihar v.-gyében, Harsány és Ugra közt. Határa felette jó, de a Sebes-Körös árjai látogatják, s ezek 1529 hold nádas rétet csinálnak. F. u. Ferdényi Antal örökösei.

Mező-Peterd, magyar falu, Bihar vgyében, szép síkságon, Váradhoz 3 mfd., a pesti országutban, 50 rom. kath., 428 n. e. óhitü, 18 ref. lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal, két csinos nemesi udvarházzal. Határa 5080 holdra terjed, mellyből urbériség 735 hold szántó és rét, 122 h. legelő; majorság 4222 hold, beleértvén egy kis erdőt is; szőlője nincsen. Földe fekete s gazdag termékenységü; terem buzát, zabot; de jelesebben tengerit, burgonyát, babot, tököt. A földes uraság sok birkát tenyészt. F. u. özv. Gázsy Antalné és Gázsy Imre ur.

Péterfa, puszta, Poson vgyében Várkony filial, 28 kath. lak.

Péterfa, magyar falu, Vas v., a vasvári uradalomban, 350 kath. lak.

Péterfa, magyar falu, Vas v., az ikervári uradalomban, 150 kath. lakossal.

Péterfa, puszta, Baranya vgyében, Dencsházához tartozik.

Alsó-Péterfa, Unter-Petersdorf, német falu, Sopron vgyében, Sopronhoz délre 1½ mfd., egy dombon, 413 kath. lak. A majorsági birtok nem közöltetett; a lakosok birnak 230 h. szántóföldet, 51 h. rétet, 40 h. szőlőt, 116 h. irtást. Erdőt csak az uraság bir. Patakja 2 malmot forgat. Birja h. Eszterházy.

Felső-Péterfa, Ober-Petersdorf, német falu, Sopron vgyében, Sopronhoz keletre 3 mfd., Ausztria szélén, hegyes vidéken, 365 kath. lak. A majorsági föld mennyisége nem közöltetett; a lakosok birnak 289 h. sovány szántóföldet, 57 hold rétet, 120 h. erdőt. Schwarzbach nevü patakján egy deszkametszö malom van. Birja h. Eszterházy.

Péterfalva, Gömör v., magyar falu, ut. p, Rimaszombathoz délre 2½ mfdnyire: 528 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen.

Péterfalva, Bereg-Ugocsa v., magyar nemes helység; 12 romai, 98 gör. kath., 427 ref., 14 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa, mellyet északról a Tisza zár, fekete porhany föld, s igen buja, csak hogy a népességhez képest szük, s fában is szükséget szenved. Ut. p. Halmi.

Péterfalva, lásd Petrovilla, Nyitra v.

Péterháza, puszta, Bihar v., a váradi deák püspök váradi uradalmában.

Péterhida, magyar falu, Somogy vgyében, közel a Drávához, ut. p. Babócsa ½ óra, 400 kath., 93 ref. lak., nagy erdővel. Birja gr. Széchenyi Pál, s dráva-melléki urad. tartozik.

Péteri, tót falu, Pest-Pilis vmegyében, Pesthez keletre 2¾ mfd., 13 kath., 596 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Határának fele homokos, a többi termékeny; bora jó; legelője

Digitized by Google

szük; erdeje nincs. F. u. Földváry Miklós.

Péteri, puszta, Pest-Pilis vgyében, Gubacs, Szent-Lőrincz puszták, és Soroksár mellett, 3416 hold határral. A gödöllői uradalomhoz tartozik.

Péteri, magyar falu, Vas vgyében, a Gyöngyös mellett, 98 kath. lak. F. u. a Jelencsics család. Ut. p. Szombathely.

Puszta-Péteri, népes puszta, Pest-Solt vgyében, a szegedi országutban, Félegyházához délre 2 mfd., 1830-ban megnépesitetett, s számlál 1898 lakost, kik dohánykertészek. — Postahivatal és váltás Kis-Telek és Félegyháza közt.

Peterman, tót falu, Gömör v.-megyében, a Zdjárhegye öblében: 5 kath., 297 evang. lak. Határa hegyes, sovány; rétje semmi sincs. F. u. csetneki uradalom. Ut. p. Rosnyó.

Petermező (Petrovjenecz), tót falu, Sáros vmegyében, Dobó fil., 170 kath., 4 evang., 12 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Peternye, puszta, Zala vgyében, Barabás mellett.

Péterszeg, magyar falu, Bihar vmegyében, s Szent-Péterszegnek is iratik; a Berettyó vize mellett, szép síkságon, Debreczenhez 4 mfdnyire, s ez utolsó postája. Lakja 1455 reform., 28 romai kath., 19 zsidó. Ref. anyatemplom. — Határa 5010 holdat tesz, mellyből szántóföld 2656 h., 3 vékás kaszáló-rét 1568 h., legelő 796 h., ezenkivül van egy kis fiatal erdő; mintegy 80 holdnyi. Ezekből urbéri szántóföld 1729 h., majorsági 927 h., urb. kaszáló 817 h., major. és nyomás 752 h., urb. legelő 711 hold. — Szántóföldei alkalmas partos helyen levén, fekete agyagosak, s ha trágyáztatnak buzát, kétszerest, tengerit, zabot gazdagon teremnek, de árpának nem kedvezők. Állattenyésztése a hamar kisülő legelő miatt nem igen jó karban áll, ámbár lakosai Pestre is erősen fuvaroznak. A Berettyóban gazdag halászat történik, ezenkivül van 2 tó, mellynek vizét sem ember sem állat nem ihatja. — Ezekbe az uraság minden évben egy mázsa halat vitet a Berettyóból. — A két tó neve: Gáptó és Horgas. F. u. a váradi deák káptalan.

Pétertelek, puszta, Szabolcs vmegyében: 12 ref. lak. F. u. Ibrányi.

Péter-Vágás, lásd Vágás.

Pétervására, magyar m.-v., Heves vgyében, Egerhez észak-nyugotra 1 mfd., 1469 kath., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Derék uraságí kastély és kert. Erdő. Határa részint hegyes, dombos, részint róna; földe agyagos és homokos, de elég termékeny. F. u. gr. Keglevich Gábor.

Petesháza, magyar falu, Zala vgyében, az alsó-lendvai uradalomban, 521 kath. lak.

Péth, puszta, Veszprém vgyében, Palotához délre ½ óra, kövér rétekkel.

Pethő, lásd Pető.

Peticse, tót falu, Zeplén vgyében, ut. p. Homonnához 1 órányira: 565 romai kath., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Hegyes határ. Erdő. 263 hold szántóföld. F. u. özv. gr. Szapárynő.

Petirs, oláh falu, Temes vgyében, Lippához 4 órányira, egy magas dombon, erdős, hegyes vidéken, 368 n. e. óhitü lak., kik közt 13 fel, 21 negyed, 15 nyolczad telkes, 15 zsellér, 11 lakó. Anyatemplom. Urbéri szántóföld 327 h., legelő 62 h., kaszáló 145 h., belsőség 60 h., szilvás 32 hold 800 □ öl. Majorsági szilvás 40 h. 180 □ öl, korcsma, mészárszék 16 h., szántóföld 180 hold, erdő 1930 hold és 165 □ öl, templom, tanoda 39 h. 800 □ öl, utak s haszonvehetlenek 84 h. 200 □ öl. Földe hegyes, köves és sovány; fő gaz-

Digitized by Google

dasága erdejében és szilvásaiban van. F. u. a kir. kincstár.

Petkócz, orosz falu, Zemplén vgyében, Mogyoróska fil., 4 romai, 200 görög kath., 10 evang., 6 zsidó lak. 488 hold szántóföldel. Ut. post. Eperjes.

Petlend, puszta, Bihar vgyében, lásd Homorog.

Petneháza, magyar falu, Szabolcs vgyében, Madához nyugotra 1 órányira: 88 romai, 455 g. kath., 345 ref., 15 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $2^{7}/_{8}$ első osztálybeli egész telekkel. Dohányt bőven termeszt. F. u. Borbély, Barkó, Böszörményi, Drevenyák, Sz.-Miklósy, Vitéz s m. Ut. p. Berkesz.

Pető, népes puszta, Nógrád v.-gyében, Varbó fil., az Ipoly parton: 123 kath., 37 evang., 5 ref., 6 zsidó lak., és több ékes uri lakházakkal. F. u. Darvas, Szilassy, Pongrácz, Horváth s m. t. Ut. p. Szakál.

Petőfalva, népes puszta, Zemplén vgyében, Turány fil., 18 romai, 106 g. kath., 12 zsidó lak. Görög templommal, 245 h. szántóföldel.

Petőfalva (Petyov), tót falu, Nyitra vmegyében, Pecsenéd mellett: 191 kath. lak. F. u. az Uzovich család. Ut. p. Galgócz.

Petőfalva, (Petyova), tót falu, Zólyom vgyében, a Garan bal partján: 42 kath., 153 evang. lak., s igen jó határral. F. u. többen. Ut. p. Beszterczebánya.

Petőfalva, vagy Koldusfalva, németül Bettelsdorf, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugot-északra 2 mfd., 130 kath., 500 evang. lak., s anyaekklézsiával. Határa részint hegyes, részint róna, s elég termékeny. Van $1073^{1}/_{8}$ hold szántóföldje, s rétje, 12 h. legelője, $12^{4}/_{8}$ h. szilvása, 97 hold szőlőhegye, és 200 hold erdeje. Körte, alma, dió és szilva bőven termesztetik. Vörös bort is szűr, melly igen kapós és kelendő. F. u. h. Eszterházy.

Petőháza, magyar falu, Sopron vgyében, ut. p. Fertő-Sz.-Miklós és Endréd közt az Ikva mellett, 340 kath. lak., csinos lakházzal. Van 397 hold szántóföldje, $186^{4}/_{8}$ h. rétje, $44^{4}/_{8}$ hold belső telke és utjai. Földe jó minőségű. Telkes gazda 28. F. u. Murayné assz., szül. Tibolth Constantia.

Petőhenye, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. Egerszeg, 153 kath. lak. F. u. gr. Festetics.

Petrahó, magyar falu, Zemplén vgyében, rónaságon, Sárospatakhoz $^{1}/_{4}$ órányira a Bodrog mellett: 387 ref. lak., kik közt $17^{2}/_{4}$ telkes, 28 zsellér, 6 lakó. — Határa 1871 hold, mellyből beltelek 39 h., szántóföld 670 h., rét 474 h., közös legelő 226 h., utak 7 h., földesuri erdő 457 hold, urbériség 709, majorsági szántó 25 hold. — Földe minden gabona nemet bőven terem. Van egy Kengyel nevű tava 72 hold területű. Szőlőt a pataki hegyen birnak. Ref. anyatemplom. F. u. h. Breczenheim Ferdinand.

Petrány, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyes, völgyes vidéken, Belényeshez 1 mfdnyi távolságra: 486 g. kath. lak., anyatemplommal. Urb. szántó 276, rét 90, legelő 64, majorsági erdő 550 hold. Földe meglehetős. Vízei: egy patak, s a Fekete-Körös. F. u. a váradi görög püspök. Nyugoti oldalán egy meredek sziklahegy Pontoskőnek neveztetik.

Petrász-Sólymos, oláh f., Bihar vgyében, Belényeshez $^{1}/_{2}$ mfd., lapályos helyen: 433 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urb. szántó 360, rét 210, urasági erdő 1200 hold. — Van egy patakja. F. u. a váradi görög püspök.

Petri, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, Jósvafőhöz keletre $^{1}/_{2}$ mfd., a kassai országutban: 22 kath., 597 ref., 23 zsidó lak. Ref. anyaekk-

Digitized by Google

lézsia. Földe, rétje jó; legelője, szőlője elég. F. u. Bárczay. Ut. p. Rosnyó.

Petri, horvát falu, Zala vgyében, ut. p. Nagy-Kanisához nyugotra 1 óra, 160 kath. lak. F. u. Inkey.

Petri, lásd Gálos-Petri.

Petri (Lövő), magyar falu, Szabolcs vmegyében: 47 romai, 51 gör. kath., 276 ref., 34 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $1\frac{1}{8}$ 2-dik osztályb. egész telekkel. F. u. Balogh, Barla, Dicső, Dobos, Királyfalvi, Ladár, Nagy, Pelsőczy, Szalay, Szalóczy, Szegedy, Szentmiklósy, Szesztay, Tokaji, Úray, Várady. Ut. p. Berkesz

Petri (Pócs), magyar-német-tót falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Kállóhoz keletre 1 mfdnyire: 1052 rom., 86 g. kath., 18 ref., 8 evang., 45 zsidó lak., romai kath. paroch. templommal, $14\frac{2}{8}$ 2-ik osztálybeli egész telekkel. Dohányt sokat termeszt. F. u. b. O-Naghten, b. Horváth, Oláh, Kállay, Olasz.

Petri (Mező), német falu, Szathmár vmegyében, ut. p. N.-Károlyhoz 2 mfdnyire a debreczeni postautban: 996 romai, 35 gör. kath., 21 ref., 5 zsidó lak., rom. kath. anyatemplommal, nevezetes lótenyésztéssel. Róna fekete földe gazdagon termő; szőlője s erdeje mind az uraságnak, mind a lakosoknak van. F. u. gr. Károlyi, gr. Teleki László örökösei, Bagossy, Menszáros.

Mónos-Petri, lásd Mónos-petri.

Alsó- és **Felső-Petri**, két puszta, Nógrád vmegyében, 12 kath., 26 evang. lak. Garáb mellett.

Hernád-Petri, magyar falu, Abauj vmegyében, 298 kath., 5 ev., 91 ref., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Ref. szentegyház. Több gazdasági épületek. Nagy erdő és bortermesztés. F. u. a szepesi püspök és káptalan. Ut. p. Hidas-Németi.

Sajó-Petri, orosz-magyar f., Borsod vmegyében, igen lapos vizenyős helyen, Miskolcztól $^{12}/_{16}$ állomásnyira. Határának területe teszen 1,808,076 □ ölet, mellyből belső telek 25 h. 188 □ öl, szántóföld 323 h. 1061 □ öl, legelő 51 h. 370 □ öl; erdő 283 h. 627 □ öl, rét s mocsáros vizállás 822 h. 1030 □ öl, összesen 1056 hold 876 □ öl. Urbéri egész telek van $13\frac{3}{4}$, minden telket réttel együtt (a rét is hol csak lehet feltöretik s szántóföldnek használtatik); 48 holdra számitván tészen 660 holdat; allodialis szántóföld nincsen. A helység határának tagositása most van foganatban. — A föld minősége sok féle, van jó fekete agyag, homokkal vegyes föld, terem tisztabuzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, mindenféle hüvelyes - veteményt, mezei gazdasága jó állapotban van, mivel a lakosok szorgalmasok; az állattenyésztés csak a helybeli szükségre üzetik. A lakosok legnagyobb része földmivelésből, és napszámból él, ezenkivül foglalatosságuk szekerezés mesteremberekkel vásárokra és kereskedői árukkal Pestre, Kassára, Debreczenbe; a nőnemnél a mezei munkán kivül fonás, szövés. Lakosok száma 896, u. m. rom. kath. 366, óhitü 521, zsidó 9; ezek közül r. katholikus férfi 150, nő 196; óhitü férfi 250, nő 271, uj magyar férfi 8, nő 12; zsidó férfi 4, nő 5. Telketbiró gazda van 77, házas zsellér 52, házatlan 12, kontár kovács 2. — A helység határát keresztül folyja a Sajó vize, mellynek szabályoztatása ohajtandó volna, mivel rendkivüli áradásaival a szántóföldeket, sőt a helységet is kevés házakat kivéve, elönti s összedönti, mellynek szomoru példája csak most harmad éve is megtörtént. — Van egy óhitü temploma paplakkal, normalis oskolája, egy korcsmája. — Fele részét birja a királyi kincstár, felét pedig a helytartó tanács, vagy

Digitized by Google

a vallásos alapítvány, melly most haszonbérben van.

Petrik, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Málcza fil., 390 rom., 216 gör. kath., 10 ref., 31 zsidó lak. Gör. kath. templom. 572 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. N.-Mihály.

Petrikény-Zavojém, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, 418 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal, $8^1/_8$ urbéri telekkel.

Petrilova, oláh falu, Krassó vmegyében, Szászkához $1^1/_2$ órányira: 1104 n. e. óhitü lak., anyatemplommal.

Petris, oláh mező-város, Arad vmegyében, Erdély szélén, közel a Maroshoz, hegyek között, rónaságon fekszik, Aradhoz 10 mfd., ut. postája Soborsinhoz 2 órányira: 10 kath., 11 reform., 512 n. e. óhitü lak., fatemplommal. — Hegyes, völgyes határa 4914 hold, mellyből szántóföld a régi ábrosz szerint 660 hold, de ebből mintegy 154 holdat a Maros elhordott, kaszáló 256 hold, legelő 800 hold, szőlő 1 hold, erdő 3197 hold. Ebből majorság az erdőn kívül 42 h. szántó, 50 h. rét, 400 h. legelő, 1 hold szőlő. Földe jó; van 3 patakmalma, és 4 országos vására, u. m. jan. 1., mart. 8., jun. 23., és aug. 1. F. u. Szalbek György.

Petrócz, tót-orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Ungvárhoz északra $1^1/_8$ mfdnyire: 176 romai, 90 gör. kath., 10 zsidó lak. Derék bikkes erdő. Sok és bires cseresznye. F. u. Petróczy.

Petrócz, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Hrubó fil., 128 romai, 60 görög kath., 10 zsidó lak., 315 hold szántóföldel. F. u. gróf Barkóczy és b. Vécsey. Ut. p. Nagy-Mihály.

Petrócz, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Nagy-Mihály filial, 222 romai, 1215 görög kath., 15 zsidó lak., 313 hold szántóföldel. F. u. gr. Sztáray. Ut. p. Nagy-Mihály.

Petrócz, tót falu, Szepes vmegyében, Zsegra fil., 118 kath. lak. F. u. a Petróczy nemzetség. Ut. post. Lőcse.

Petrócz, puszta, Zala vgyében, Szécai-Sziget mellett.

Felső-Petrócz, vindus falu, Vas vmegyében, 27 kath., 269 evang. lak., kath., és evang. parochiákkal, kopár, köves határral. F. u. többen. Ut. p. Rába-Sz.-Mihály.

Mura-Petrócz, vindus f., Vas vgyében, a muraszombati uradalomban, 86 kath. lak.

Petromány, oláh falu, Temes vmegyében, ut. p. Zsebely, 2816 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Mind földje mind rétje felette termékeny; van $109^6/_8$ urbéri telke. Birja az alapítványi kincstár.

Petrósza, vagy **Kőfalva**, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez $2^1/_8$ mfd., egy nagy havas tövében, 43 r. kath., 17 g. kath., 426 n. e. óhitü, 6 ágostai, 3 ref. lak., óhitü anyatemplommal. Urb. szántó 150, rét 100, legelő 100, majorsági erdő 2250 hold. Birja a váradi görög püspök. Van e határban egy nevezetes vasgyár, mellynek tulajdonosa Kiszler Ferencz ur. Alapítása üzletőke 60,000 pft. Gyártatik évenkint 5—6000 mázsa nyers vas, s ebből körülbelől 4000 mázsa nyujtott vas. Egy szeg és különböző durva szerárok gyára keletkezőben van. A nyujtott vas mázsája 8 pft. volt 1848-ban. A gyár maga termeli magának a vasszenet, a szükséges faanyagot pedig a váradi görög egyesült püspök erdőiből szedi, mellyek azonban e vidéken rémülőleg el vannak pusztítva az oláh-ság által.

Petrova, orosz falu, Sáros v.-megyében, Gáboltóhoz $^1/_8$ órányira:

Digitized by Google

15 romai, 510 gör. kath., 13 zsidó lak. Gör. paroch. templom. Savanyuviz források. Erdő. F. u. gr. Erdődy

Petrova, oláh falu, Máramaros vmegyében, a Vissó mellett: 1187 g. kath., 70 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Petrovácz, tót-szerb falu, Bács vmegyében, Futaktól északra 3 mfd. 17 kath. 1514 n. e. óhitü, 3562 ev. lak. Evang. és óhitü anyatemplomok. Róna határja gazdag termékenységü. Sok hnza, burgonya, és széna. F. u. gr. Brunszvik család. Első osztálybeli határa 14826 hold, 1100 □ ölével. Ebből 213⅜ urbéri., 4⅝ szabad telek után van 6976 hold szántóföld, 6014 hold rét és beltelek, 1600 hold legelő, 72 hold mocsár, 164 hold utak.

Petrovaszella, szerb vagy inkább montenegrinus falu, Temes v.-megyében, ut. p. Békas ½ óra, 762 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa bő termékenységü, s van 44 egész urbéri telke. Birják Andreovics János árvái.

Petrovicz, tót falu, Trencsén vmegyében, a hegyek közt: 896 kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Van fürészmalma és tágas fenyves, és bikkes erdeje. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Petrovicz, oláh falu, Krassó vmegyében, 2 kath., 1266 óhitü lak., óhitü templommal, szilvásokkal, erdővel.

Petrovilla vagy Péterfalva, tót falu, Nyitra vmegyében, Egbell mellett: Lakja 1101 kath., 75 zsidó. Uraságí nemesitett jutanyészlés és tehenészet. Határán sok kender terem. Vizimalmok; kath. paroch. templom. F. u. ő cs. k. felsége. Ut. p. Holics.

Petrovoszello, magyar-szerb falu, Bács vmegyében, a Csik-ér mellett, közel a Tiszához: 3080 magyar kath., — 2180 n. e. óhitü, 180 zsidó lak. Kath., óhitü, anyatemplomok. Synagóga. Legelőjét a Tisza gyakran elönti. Buzát, zabot, kölest, bort termeszt; egy kis erdeje is van. A koronai szabadalmas tiszamelléki kerülethez tartozik. Határa 2200 □ ölével számitva tesz: 12553 holdat, mellyből 2943 hold szántóföld, 3906 hold rét és beltelek, 3080 hold legelő, 100 hold szőlő, 2020 hold nádló rét, 304 hold mocsár, 200 hold utak.

Petróza, oláh falu, Krassó vmegyében, Erdély határszélén, magas, hegyes vidéken, ut. p. Facsettől 2 órányira, Kossováboz 1¼ órányira: 5 kath, 357 óhitü lak., anyatemplommal; szép erdeje s tartós malomkövei vannak. E falu I Ferencz király által néhai könyvnyomtató Trattner Mátyásnak adatott kir. adományképen, s innen irja melléknevét a petrózai-Trattner nemzetség. Most birja Gyika család.

Petruska, puszta, Szepes vmegyében, Mindszent fil., 5 kath. lak.

Petrusovicza, orosz falu, Bereg vmegyében, épen a gallicziai határszélen; 171 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pettyin, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett, ut. p. Szathmárhoz keletre ¾ órányira: 6 romai, 18 g. kath., 241 ref., 9 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa szük de feleita buja. F. u. Virágh, b. Apor, Böszörményi s m. t.

Petyóvka, tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, Matesicz filialisa, 109 kath., 5 zsidó lak. Ut. p. Zsámbokrét.

Pczsér, tót falu, Bars vmegyében, Sz. Benedek mellett, 251 kath. lak. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Léva.

Pichnyó, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 8 romai, 730 g. kath., 9 zsidó lak, gör. templommal, 1163 hold szántóföldel. F. u. Berhelyi. Ut. p. Szobráncz.

Digitized by Google

Pikócz, tót falu, Szepes vmegyében, Ábrahámfalva fil., 90 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Lőcse.

Nagy-Pil, oláh falu, Arad vmegyében, Gyulához 1 mfd., 10 kath., 1422 n. e. óhitü lak., kőtemplommal, derék kasznári lakkal, 4 kerekü malommal, s emeletes épülettel a fejérkörösi malomcsatornán, nagy birkaólakkal 5000 darabra. Határa 12,959 h., mellyből szántóföld 2081¾ hold, rét 5001 hold, de nádas belőle 4000 h., legelő 3000 hold, kaszáló 1676½ h., tavas, melly örökkó vizes, s haszonvehetlen, és a vize alatt csupa tiszta szik s kemény 900 h., mocsár s apró zsombikos 300 h., de ollykor tüzre valónak kaszálható. Ezekből majorsági szántóföld 400 hold, kaszáló 1000 hold és rét 5001 hold, mellyből 4000 hold nádas, nagy zsombikos 400 hold, sásas, kákás s foltonként síma is, mit ha a viz az évben nem járja és szárazság van, kaszálni is lehet 601 hold. Földje szikes és gyenge termésü; leginkább termi a zabot és kukoriczát; buzát középszerüen. A határ szélén folyik a Fejér-Körös, a falu alatt pedig a malomcsatorna. A kutak a határban salétromosok, még ételt főzni sem valók, hanem a csatornavizből főznek. Van itt továbbá a határban 5 nagy halom, ugy egy Trojján nevü folyadék; melly a nádas réten vág keresztül, másik része a Maros felé tart. Birtokosa b. Névery Károly.

Pila (Polich), német-tót falu Bars vmegyében, Velkapolához 1 mföld. 1460 kath. lak. Kath. paroch. templom; Nagy kiterjedésü határa sovány, de erdeje, legelője sok. F. u. nagy részt a kamara, azután a religioi kincstár. Ut. p. Selmecz.

Pila, (Sägmühl) Poson vmegyében, a vöröskői várhegy mellett lévő völgyben: 363 kath., 4 evang. lak., 2 fürész-, 1 papiros,- 1 kalló és több lisztmalmokkal a Gidra patakján, mellyben jó izü pisztrángokat is fognak. Erdeje igen nagy. F. u. gr. Pálffy Rudolf örökösei. Ut. p. Poson.

Pila vagy **Fürész**, tót falu, Gömör-Kis-Hont vmegyében, a Rima mellett, Tiszolczhoz délre ½ órányira: 27 kath., 712 evang. lak. Evang. anya sz. egyházzal. Földei hegyoldalban feküsznek; juhot igen sokat tartanak. F. u. a kamara. Ut. p. Rimaszombat. Pilin? ár. Pilsch

Pilény, magyar falu, Nógrád vmegyében, 668 kath., 41 evang., 3 ref. lak. -- Van itt egy hegyen fekvő kath. fil. templom, s két szép úri lakház. A helység mély völgyben fekszik; földje javitást kiván; rétje, erdeje jó; szőlője sok és kapós bort terem. F. u. Kubinyi, Vattay maradéki. Meszet is éget. Ut. p. Szakál.

Pilgersdorf, német falu, Vas vmegyében, h. Eszterházy lékai uradalmában, 580 kath. lak., paroch. templommal. Ut. p. Kőszeg.

Pilhó, tót falu, Szepes vmegyében, a sandeczi országutban, igen közel a gallicziai határszélhez, ut. p. Lublyó. Házai hegyekben szétszórvák, s lakja 538 rom. katholikus, de temploma nincs, hanem a mnisseki anyaegyház fiókja. Földe kopár, sovány, terem árpát, zabot, burgonyát. Van 7 egész urbéri telke, de majorsági földe erdőn kivül más nincs. Birja Répássy József.

Pilinger, puszta, Győr vmegyében, Öttevény mellett, nagy juhtenyésztéssel, a gr. Viczay családé.

Pilipecz, orosz falu, Máramaros vmegyében, Berzsava havas alatt: 1038 g. kath., 38 zsidó lak., egy anya- s egy leánytemplommal. F. u. gr. Teleki, báró Sztojka, Uray, Darvay, Várady, Szathmáry, Szentpály, s m. t. Ut. p. Huszt.

Pilis, magyar falu, Nógrád vmegyében, 541 kath., 6 evang. lak. Kath.

Digitized by Google

paroch. templom. Határa hegyes, meredek, s nem igen termékeny. F. u. Vattay, Battik, Básthy s m. t. Ut. p. Losoncz.

Pilis, tót-magyar m. v. Pest-Pilis vmegyében, ugyancsak a szolnoki ország- és vasutban, Pesthez 4 mfd. 80 kath., 1640 evang, 17 ref. lak. Evang. anyatemplom. Nagy uraságí kastély, és kert. Vendégfogadó. Sikon fekvő földei nagyobb részt fekete homokosok, s igen szép buzát, rozsot, árpát, zabot teremnek; szőlőskerteket is mivel, mellyek jó borral fizetnek. Nagy juhtenyésztés. Van 100 egész urbéri telke. Birják: Ilkey Sándor és báró Nyáry Antal.

Pilis, magyar falu, Tolna vmegyében, az ugynevezett Sárközben, ut. p. Báttaszék, 583 reform. lak., s anyatemplommal. Szántóföldjei, rétjei, és legelője lapályban fekszenek, s elég termékenyek. Birja a báttaszéki uradalom.

Pilis, magyar falu, Szabolcs vármegyében, ut. p. Bátorhoz délre ½ mfdnyire: 12 romai, 515 g. kath., 240 ref., 5 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Határa homok-dombos; rétje kevés; erdeje van. 11⅞ 3-ik oszt. egész telket számlál. F. u. Erős, gr. Péchy, b. Horváth, Irinyi. stb.

Pille, puszta, Veszprém vmegyében.

Pincz, magyar falu, Nógrád v.-megyében, egy szép térségen az Ipoly mellett: 549 kath., 15 evang. lak. Rétje sok, és jó; halászata hasznos; földje termékeny. F. u. Károly Ferencz, kinek uri lakhelye is van itten. Ut. p. Zelene.

Pincze, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó lendvai uradalomban, 228 kath. lak.

Pinczehely, magyar m. v. Tolna vmegyében, a Kapos mellett, kies vidéken, ut. p. Nagy-Dorog. Lakja 2200 rom. katholikus, kik első osztálybeli határukon 105 egész urbéri telket birnak. A föld fekete és jó buza termő, de dohány is termesztetik; rétjei kövérek; szőlőket mind helyben, mind a görbői és gyanti pusztákon birnak; az uraság pedig nemesitett birkákat tenyésztet. Kath. paroch. temploma nagy és kellemes csengésű harangjairól nevezetes. Birja a vá-ost. h. Eszterházy.

Pinkafő, Pinkafeld, német m. v., Vas vmegyében, Stájerország szélén, 1723 kath., 618 ágostai, 50 ref., 80 zsidó lak. Kath. és ágostai paroch. templomok. Szép kalvária. Gyönyörü fenyves erdő. Lakosai erős csontos lovakat nevelnek, zsindelyt és más faeszközöket csinálnak, posztót, gyolcsot szőnek, s élénk kereskedést folytatnak. Van savanyu vize is. Birja gr. Batthyáni Miklós, s feje egy uradalomnak. Ut. p. Kőszeg.

Pinkócz, magyar-orosz falu, Ungh vmegyében, az Ungh mellett, ut. p, Ungvárhoz nyugotra 1¼ mfdnyire: 68 romai, 152 g. kath., 174 ref., 8 zsidó lak. Kastély. Termékeny határ. F. u. Horváth.

Pinkócz, Gindenbach, horvát falu, Vas vmegyében, erdős hegyes vidéken, a németujvári uradalomban, 438 kath. lak.

Doba-Pinkócz, puszta, Veszprém vmegyében, Doba mellett.

Torna-Pinkócz, puszta, Veszprém vmegyében, Tornához délre, Zala vmegye szélén.

Pinkócz (Puszta), puszta, Veszprém vmegyében, Pápa vidékén.

Pinnye, németül Pinier, magyar falu, Sopron vmegyében, az Ikva vize mellett, Sopronhoz keletre 2 ¼ mfd. 600 kath., 15 evang., 70 zsidó lak. Van itt Rohonczy Ignácz urnak jeles kastélya, ki itt egyszersmind kitünő szép gazdaságot folytat, nemes vérü lovakat s selyembogarakat tenyésztet. Szántóföldje 1500 hold, rétje

Digitized by Google

238 hold, legelője 51 hold, kertje 20 hold, szőlője 45 hold, erdeje nincs. Földjének $^1/_3$ első, $^1/_3$ második, $^1/_3$ harmadik osztálybeli. Urbéri földesgazda 38. Birják Rohonczy Ignácz, Horváth József, Simon János és Tibolth Károly urak.

Pinnyéd, Fischersdorf, magyar falu, Győr vmegyében, a Rábcza mellett, ut. p. Győrhez $^1/_2$ órányira, 320 kath. lak. F. u. a győri püspök.

Pircs, lásd Pércs.

Piricse, magyar falu, Szabolcs vmegyében, 116 romai, 330 g. kath., 378 ref., 22 zsidó lak., g. kath. és ref. anyatemplommal, r. kath. fil. egyházzal, $13^2/_8$ 2-ik oszt. egész telekkel. F. u. Erős, Gencsy, b. Horváth. Irinyi, Kállay, Olasz. Ut. p. Nyir. Báthor.

Kis-Piricse, puszta, Szabolcs vmegyében, Bogáth mellett.

Kis-Pirit, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Pápához délnyugotnak 2 órányira, 300 ref., 40 kath., 35 evang. lak., ref. fiók gyülekezettel és oskolával. Többen birják. Határa róna, és minden gabonát jól terem.

Nagy-Pirit, magyar falu, Veszprém vmegyében, az elébbeni faluval határos, 612 ref., 20 kath., 43 evang., 14 zsidó lakossal, ref. anyatemplommal. Földei termékenyek; rétjei jók. Többen birják.

Piros, magyar-szerb falu, Bács vmegyében, Ujvidékhez 1 mfd., 19 kath., 746 óhitü, 873 ref. lak. Óhitü és uj ref. anyatemplomok. Sik határa igen áldott; szép buzát, kukoriczát, sok szénát terem. F. u. Brunszvik család. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével tesz 7413 holdat, mellyből 97 urhéri, 4 $^5/_8$ szabad telek után van 3264 hold szántóföld, 2349 hold rét és beltelek, 690 hold legelő, 300 hold urad. nádas, 191 hold mocsár, 349 hold utak.

Pirtó, puszta, Vötöny pusztával határos.

Pisana, (Alsó és Felső), 2 orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal., Dublin fil. 5 romai, 511 gör. kath., 4 zsidó lak. Alsó-Pisanán gör. kath. plebánia van.

Piskáros, oláh falu, Szathmár vmegyében, Erdődhöz nyugotra 1 mfdnyire: 822 g. kath., 9 ref., 14 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Agyagos határa sovány; szép tilalmas erdeje van. F. u. gr. Károlyi. Ut. p. Szathmár.

Piski, magyar falu, Baranya v.-megyében, a vaiszlói uradalomban, 235 ref. lak., s fiók szentegyházzal. Ut. p. Siklós,

Piskó, magyar falu, Baranya v.-megyében, a Dráva mellett: 305 ref., 30 kath. lak., ref. anyatemplommal. Lápályos határa igen termékeny; szilvája sok; erdeje derék; sok sertést tenyészt. F. u. a pécsi káptalan. Ut. p. Pécs.

Piskólt, magyar falu, Bihar v.-megyében, rónaságon, posta helyben, N.-Károly és Er-Semlyén közti váltással. Lakja 1777 lélek, kik reformatusok és görög katholikusok, s 8 zsidó. A g. kath. oláh eredetüek ugyan, de magyarul jól beszélnek. Van ref. és g. kath. anyatemplom, szeszgyár. Határa, melly fele részben feketeföld, fele részben homokos, 10,000 holdra terjed. Ebből urbériség 1056 hold szántó, 684 h. rét, 800 hold legelő, majorsági szántó 5720 h., 1000 hold rét, 740 h. erdő, szőlő nincs. Földe részint gazdag fekete föld, melly igen szép buzát, tengerit; részint homokos, melly rozsot, tengerit, bugonyát terem. F. u. gr. Rhédey Ádám, gr. Mikó Imre és Rhédey László. Itt született 1765-ben Sárváry Pál tudós debreczeni tanár, ki még a nehezebb időkben hű bajnoka volt a magyar literaturának, philosophiai magyar nyel-

Digitized by Google

ven kiadott munkájával többeket serkentett e nembeli munkálkodásra.

Piszke, magy.-német nemes telki hely, Komárom, most Esztergom vármegyében, Komáromhoz $2^3/_{16}$, Lábatlanhoz $^2/_{16}$, ut. p. Nyerges ujfaluhoz $^5/_{16}$, Esztergomhoz $1^3/_{16}$ állomásra, a buda- bécsi- főposta-utban a dunaparton. Határa Lábatlanéval együtt lévén; ugyancsak az ott kitett helyek által környeztetik. Maga a helység a Dunára dülő egyenetlen helyen fekszik. Lakosai száma 620 kath., 2 ev., 23 zsidó. A dunai gőzösöknek itt megállásuk van; lakosai szőlőmiveléssel, fuvarozással, márványkő simitással foglalkoznak. Van vendégfogadója. F. u. a Lábatlannál is emlitett számos családból álló közbirtokosság s ugyanennek régi eseményei is Lábatlanéval nagyobb részt megegyeznek, mennyiben 1733-ról b. Gyulay Ferencz és Nedeczky család közt a kir. személynök előtt kötött peralkuban Piszke is befoglaltatott.

Piszkorócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Rafajócz fil. 254 g. kath., 7 zsidó lak., 475 hold szántófölddel, vizimalommal. Ut. p. N. Mihály.

Pisztraháza, Pisztralyovó, orosz falu, Beregh vmegyében, ut. p. Munkácshoz délre $1^1/_2$ mfdnyire: 4 rom. kath., 364 g. kath., 9 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Soványkа határa zabot és kukoriczát terem főképen. Erdeje szép. F. u. gr. Schönborn.

Pisztrina, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal. 185 görög kath. lak.

Pitvaros, népes puszta, Csanád vmegyében, Mezőhegyestől nyugotra: 1310 evang. tót lakossal s anyaekklézsiával. A lakosok igen szorgalmasok, s az uraságtól haszonbérben tartott földeken dohányt s mindennemü gabonát termesztenek. F. u. a kamara Ut. p. Tót-Komlós.

Pityelova, tót falu, Bars vmegyében, közel a Garanhoz; 423 katholikus lak. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Selmecz.

Pivnicza, szerb-német falu, Bács vmegyében, Kulához délre $2^1/_2$ mértföld, 31 kath., 2256 n. e. óhitü, 1619 evang., 32 zsidó lak. Evang. és óhitü anyatemplomok. Határa 1-sö osztálybeli. Sok kender, len és buza. F. u. a kamara. Kiterjedése 1100 □ ölével 13908 hold, mellyből $158^5/_8$ urbéri, és $5^6/_8$ szabad telek után van 5672 hold szántóföld, 4135 hold rét és beltelek, 3793 hold legelő, 98 h. szőlő, 20 hold uradalmi föld, 190 hold utak.

Pjechó, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján: 525 kath., 69 zsidó lak., termékeny jó határral. Bolessó faluval egybefüggesztve. F. u. többen. Ut. p. Trencsén

Plamau, vagy Blumau, német falu, Sopron vmegyében, a h. Eszterházy lánzséri uradalmában, 188 lakossal. Ut. p. N. Barom.

Plány puszta, Zemplén vmegyében, Örmező fil. 50 kath. lak.

Plavia, orosz falu, Beregh vmegyében, Dusinához $^1/_2$ órányira: 174 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Plavna, Morgos, dalmát falu, Bács vmegyében, a Vajas mocsárja mellett. Bácshoz $^1/_2$, a Dunához $^1/_2$ órányira; 1308 kath., 7 óhitü, 15 zsidó lak. Kath. plébánia. Szántóföldje nem sok, de sertése, erdeje, nádja böséggel; bora elég; halászatja pedig leggazdagabb az egész megyében, s ezt mind a Vajas mocsárjában, mind a Dunában nagy haszonnal üzi. A Dunában különösen viza is sok fogatik. F. u. a kamara. Kiterjedése 1100 □ ölével 17854 hold, mellyből 62 urbéri, 1 szabad telek után van 2434 hold szántóföld, 1510 hold rét és beltelek, 200 hold jó s 851 hold mocsá-

Digitized by Google

ros legelő, 93 h. szőlő; uradalmi tölgyes erdő 2788, lágyfa erdő 1018 h., nádlórét 7242 h., mocsár 1465 h., utak 253 hold.

Plavnicza, tót falu, Sáros v.-gyében, a Poprád mellett, Palocsához nyugotra ½ mfd., 916 r., 54 g. kath., 177 evang., 47 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Éghajlata hideg, de földe jó lent terem; jó rétje, fenyvese, fürészmalma van. F. u. b. Palocsai-Horváth. Ut. p. Lublyó.

Pleigram, lásd Bleigraben Sopron vmegyében.

Plevnik, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh bal partján: 440 kath., 20 zsidó lak., termékeny határral. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Plostin, (Illanova), tót f., Liptó vgyében, 15 kath., 510 evang. lak., kik juhtartásból és fuvarozásból élnek. F. u. a kamara. Ut. p. Okolicsna.

Ploszkánfalva, orosz falu, Beregh vmegyében, N.-Beresztó fil., 115 gör. kath., 5 zsidó lak. F. u. gróf Schönborn. Ut. p. Munkács.

Ploszkó, orosz falu, Beregh v.-gyében, ut. p. Munkácshoz északra 4 mfdnyire, közel az ungi határszélhez: 148 gör. kath., 5 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Savanyuvize nagyon dicsértetik; erdeje sok, de földe sovány. F. u. gr. Schönborn.

Pó (Nagy és Kis), népes puszták, Külső-Szolnok vmegyében, Túrhoz északra: 19 kath., 350 ref. lak. F. u. Vörösmarthy Istvánnő, Papszász György örökösei, Papszász Ignácz és testvére örökösei, Dapsy Dánielnő, Barkassy József, Szücs Dániel, Szána Döme stb.

Podebim, tót falu, Nyitra v.-megyében, Csejthétől délre 1½ órányira. — Lakja 1030 kath., 10 zsidó. Kath. paroch. templom. Határa részint dombos, részint róna és termékeny. Erdeje, malma, rétjei igen jók. F. u. a vágh-ujhelyi prépost. Ut. postája Galgócz.

Pochabán, tót falu, Nyitra v.-gyében: 227 kath., 5 zsidó lak. Sok erdő. Sovány határ. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. N.-Tapolcsány.

Pócs, szerb-német falu, Baranya vgyében, a dárdai uradalomban, 235 n. e. óhitü, 90 r. kath. lak., bőséges rétekkel. Ut. p. Szederkény.

Pócs (Mária), magyar m.-város, Szabolcs vmegyében, ut. p. Kállóhoz keletre 1¼ mfdnyire: 216 r., 930 g. kath., 56 ref., 2 evang., 223 zsidó lak., rom. kath. fil. és g. kath. anyatemplommal, s görög kath. basiliták monostorával, 22⅝ 2-dik osztálybeli egész telekkel. Határa homokos, de rozsot, dohányt, tengerit bőven terem. Az idevaló bucsujárások nagy élénkséget adnak ezen városnak. F. u. a basiliták, Gergelyfy, Némethy, Mándy; Urbán, Tisza stb.

Pocsaj, puszta, Abauj vgyében, Léh fiókja.

Pocsaj, magyar falu, Bihar v.-megyében, igen lapályos, rétes vidéken, a Debreczenből Váradra vivő postautban, saját postahivatallal, vendégfogadóval, vámhiddal, ref. és g. kath. anyatemplomokkal. Lakja 2300 lélek, kik kevés r. kath. kivéve, mindnyájan reformatusok és oláh eredetü gör. katholikusok. Határa 6000 hold, mellyben szántóföld 3326 hold (2142 urb. 866 major.), kaszáló 1274 (808 hold urb. 466 major.), közös legelő 1000 h., majors. erdő 200 h., nádas rétség 200 hold. Földe fekete és szikes, a buzát és tengerit leginkább megtermi. Sok szarvasmarhát és sertést tenyészt. Folyó vizei a Berettyó, mellybe itt az Ér szakad. Szikes tavát fördésre is használják. Régi vár van 4, u. m. Leányvár, Hosszuzugi vár, Hidközivár és az ugynevezett Rákóczy vára, melly jelenleg is 2 emeletre van, s vámház-

Digitized by Google

nak és vendégfogadónak használtatik. E vár 1811-ben rontatott le cs. tábornok Löwenburg által. Birja ½ gr. Zichy Ferencz, ½ a váradi deák püspök.

Pócsfalu (Potschendorf), német falu, Vas vmegyében, a szentgothárdi uradalomban, a Lapincs völgyben, 123 kath lak.

Pocsovolesd, oláh f., Bihar vmegyében, Belényeshez 1¼ mfld., 809 n. e. óhitű lak., anyatemplommal, egy patakkal. Urb. szántó 200, rét 100, legelő 150, majorsági erdő 550 hold. F. u. a varadi görög püspök.

Pocsuvaldo, tót falu, Honth vmegyében, ut. p. Selmecztől délre 1½ mfd., 7 kath., 236 evang. lak., kik tűzifát hordanak Selmeczre, s főleg abból élnek. Evang. templom. Határa sovány. F. u. a k. mara.

Podafa, magyar falu, Poson v.-gyében, Szerdahelyhez 3 fertálynyira: 74 kath., 56 ref., 3 zsidó lak. F. u. számos nemesek. Ut. p. Somorja.

Podár, puszta, Veszprém vmegyében, Nagy-Aláson mellett.

Podbiel, tót falu, Árva vgyében, az Árva bal partján: 936 kath., 1 evang., 5 zsidó lak. 51⅝ sessio. Termékeny föld, sok sör- és pálinkafőzés. Bieli nevü halmán, egy régi várnak nyomait láthatni. F. u. az árvai urad. Ut. p. Rosenberg.

Podbrancs, tót falu, Nyitra vgyében, Szobotisthoz 1½ óra: 63 kath., 1004 evang. lak. F. u. a berencsi uradalom. Ut. p. N.-Szombat.

Poddubje, puszta, Szepes vmegyében, Wellbach filial., 36 kath., 4 zsidó lak.

Alsó- és Felső-Podgorje, két egyesitett horvát falu, Vas vmegyében, a vörösvári uradalomban, 128 kath. lak.

Pódharasztya, népes puszta, Pest-Pilis vgyében, Monorhoz délre 1 mfd., 390 kath., 18 evang., 216 ref. lak. F. u, N.-Kőrös városa.

Podhering, orosz falu, Beregh vgyében, ut. p. Munkácshoz ½ mfdnyire, a gallicziai országutban: 37 romai kath., 1 evang. lak. Van itt görög kath. parohia; timsó-gyár, sörfőző-ház, nagy falerakóhely, vámhid a Latorczán. F. u. gr. Schönborn.

Podholszky, népes puszta, Zólyom vgyében, Benyus mellett: 72 kath. lak.

Podhor, tót falu, Trencsén vmegyében, Bolcsó fil., 169 kath. lak. F. u. többen.

Podhorje, tót falu, Trencsén vmegyében, Bellushoz ½ óra: 269 kath., 9 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Podhorje, (Lietava), tót falu, Trencsén vmegyében, 312 kath., 8 zsidó lak. A lietavai uradalom birja. Ut. p. Zsolna.

Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, a rosenbergi országutban: 33 kath., 334 evang. lak. Van egy régi omladozott vára, savanyuvize; több almás és szilvás kertjei. F. u. gr. Nyáry család. Ut. p. Nolcsó.

Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, Beszterczéhez ½ óra, a beszterczei meredek kőszálon álló régi várnak tövében, a Vágh jobb partján. Lakja 486 kath., 8 zsidó. — Ékesiti a gr. Szapáry, hegyoldalban épült csinos rézzel fedett vár-kastélya. Ebben lakik a podhrágyi plebánus is, és az isteni szolgálatot az udvari kápolnában szokta végbevinni. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, Hricsó mellett, a Vágh bal partján. Számlál 251 kath., 4 ev. lak. Urasági majorság. Szép gyümölcsös kert. A helység felett egy hegyen láthatni a régi Hricsó várának omladékát. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Digitized by Google

Podhrágy vagy **Oroszlánkő**, tót falu, Trencsén vmegyében, Pruszkához 1½ óra: 390 kath., 6 zsidó lak. — Nevezetessé teszi ezen helységet régi vára, melly egy meredek hegyen épülvén, feje volt egy szép uradalomnak. Lásd Pruszka leirását. F. u. gr. Königsegg. Ut. post. Trencsén.

Kis-Podhrágy, tót f., Trencsén vgyében, Kossa fil. Lakja 552 kath. Határában láthatni a régi Petrócz várnak düledékeit. F. u. többen. Ut. post. Trencsén.

Nagy-Podhrágy, tót falu, Trencsén vmegyében, Kossa fil., 698 kath., 3 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Podhrágy, (Nemcs), tót falu, Trencsén vgyében, Beczkóhoz nyugotra 1½ óra: 240 kath., 572 evang., 58 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Ékesíti a Prileszky család szép kastélya. Határa nagy, de nem igen termékeny; erdeje, legelője bőven. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Podhrágy, (Ugrócz), tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vgyében, a zai-ugróczi uradalomban: 20 kath., 82 evang. lak. A helység felett egy meredek kősziklán még most is láthatni egy meglehetős épségü régi várat, melly a gr. Zayak tulajdona. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Podhrágy, (Kőváralja), tót f., Nyitra vmegyében, Bajnához északra 1½ órányira: 343 kath., 6 zsidó lak., s egy hegyen lévő omladozott várral. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. N.-Tapolcsán.

Podhrágy (Keseleőkő), tót f., Nyitra vmegyében, Bars vgye szélén; erdős hegyek közt. Számlál 355 kath lak. Van benne kath. paroch. templom, kastély. — Határában láthatni a régi omladozott Keseleőkő várát, a Majthényi család törzsök helyét. — Ezt a várat a Bethlen és Bocskay seregek elfoglalták; a törökök is több izben bekeritették; de birtokába nem juthattak. F. u. a Majthényi család. Ut. p. Privigye.

Podjaczkova, máskép **Massa**, népes puszta, Liptó vmegyében, Hradekhez 1 óra: 144 kath., 24 evang. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Okolicsna.

Podkanova, (Ratzengrund), tót falu, Zólyom vmegyében, 32 kath. lak., kik az itt levő ércz-zuzó műhelyben dolgoznak. Ut. p. Beszterczebánya.

Podkilova, tót falu, Nyitra vmegyében, hegyek közt: 40 kath., 798 evang. lak. Nagy erdő, tehénés juhtartás. F. u. többen. Ut. post. Galgócz.

Podkonicz, tót falu, Zólyom vmegyében, Lipcsétől északra 1 órányira: 972 kath., 7 evang. lak. Kath. paroch. templom. Sovány föld. Nagy erdő. F. u. a kamara. Ut. p. Beszterczebánya.

Podkostovacz, népes puszta, Liptó vgyében, Hradekhez 1½ óra: 93 kath., 13 evang. lak. Van vashámora. F. u. a kamara.

Podlavicz, tót falu, Zólyom vármegyében, rónaságon, a tajovai völgyben, ut. post. Beszterczebánya: 443 evang., 188 kath. lak., kik közt 46 telkes gazda, 33 zsellér, 11 lakó, 2 mesterember. A gazdák fuvaroznak is. Urbéri telek 22; majorság nincs. Földe agyagos, de jó, különösen zöldségre, mellyel a megye nagy részét kitartja. A Tajova patak elválasztja a mellette fekvő Szkubin falutól F. u. a kamara és Beszterczebánya városa.

Podlizsán, tót falu; Trencsén, most A.-Nyitra vmegyében, Bánhoz északra 1½ órányira: 214 kath., 270 ev., 5 zsidó lak. Evang. anya-, kath. fil. templom. Földe jó, rétje kevés, de hasznos, legelő, fa elég. F. u. az ugróczi uradalom. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Digitized by Google

Podlokány, népes magyar puszta, Torontál vmegyében, a bébai uradalomban: 12 házzal, 96 kath. lak., s dohány termesztéssel. F. u. gr. Batthyáni család.

Podluzsán, népes puszta, Hont vmegyében, Zsély fil., 191 kath., 6 evang. magyar lak.

Podluzsány, (Garan), tót f., Bars vmegyében, ut. post. Lévától északra 1 mfd., 468 kath. lak., kik bort és hires káposztát termesztenek. Erdeje s vizimalma van. F. u. h. Eszterházy.

Podluzsány, puszta, Nógrád vgyében, Boroznok mellett.

Podmanin, tót falu, Trencsén vmegyében, Beszterczéhez 1 fertálynyira: 173 kath., 7 zsidó lak. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Podniczerava, tót f., Trencsén vmegyében, Uj-Besztercze fil., 169 kath. lak. F. u. b. Sina. Ut. p. Zsolna.

Podobovecz, orosz falu, Máramaros vmegyében, Beregh vmegye szélén: 412 gör. kath, 17 zsidó lak., leánytemplommal. F. u. gr. Telekí, Kőszegi, s m t. Ut. p. Huszt.

Podola, tót falu, Nyitra vmegyében, Csejtéhez délre 1 órányira: 1074 kath., 30 evang., 48 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földei termékenyek, rétjei kétszer kaszálhatók. Vizimalma van a Dudvágh vizén. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. postája Galgócz.

Podolin, (Pudlein), csinos város, a XVI szepesi városok közt, Szepes vmegyében, a Poprád mellett, Késmárkhoz északra 2 mfdnyire: 2148 kath. német lak. Kath. paroch. templom. Gymnasium, mellyben a kegyes oskolabeli atyák tanitanak, kiknek itt szép két tornyu templomuk van. Derék hid a Poprádon. Határa elég nagy, és termékeny; mesterembere kevés; hegyében 12 ölnyi hosszu barlangja van, s benne fejér csikos márvány töretik. A lengyel korona alatt husvásárok (Wolnicza) keletkeztek itt minden szombaton, mellyek Sz.-Mihálytól egész nagy hétig tartottak, s jelenleg is szokásban vannak. Hajdan királyi város volt, s kőfallal erösittetett meg, de ezek régi várával együtt romlásnak indultak.

Podprócz, tót falu, Szepes v.-megyében, Brutocz fil., 76 kath. lak. F. u. Gundelfinger. Ut. p. Lőcse.

Podrecsány, tót falu, Nógrád vmegyében, a pest-nagybányavárosi országut mellett, egy kies, meglehetős szük, de hosszan terjedő völgyben, mellynek közepén folyik a Podrék, máskép Krivány patak, ut. post. Losonczhoz északra $1\frac{1}{2}$ órányira. — Határának észak-nyugoti része hegyes, hol a legszebb gubacsot és makkot termő tölgyerdők, s ezek közepén egészséges forrásokkal bővelkedő hegyi rétek láthatók; a határ többi részei lassan emelkedő dombokon, rétjei völgyekben feküsznek, mellyek csatornák által bármikor megöntözhetők. — Határkiterjedése 1975 hold, mellyből 66 hold belsőség, $630\frac{1}{2}$ szántóföld, 160 rét, 1078 erdő, $40\frac{1}{2}$ hold legelő. Urbéri szántó és beltelek 335 hold, rét 74 hold. Majorsági beltelek $61\frac{1}{2}$, szántó $300\frac{1}{2}$, rét 86, erdő 1078, közös legelő $40\frac{1}{2}$ hold. Földe részint agyagos, részint barna porhanyós; terem tisztabuzát, rozsot, árpát, zabot, burgonyát, ázalékot és lóherét. — Népessége 459 lélek, kik közt 370 ágostai, 82 romai kath., 4 héber; a r. katholikusok a divényi, az ágostaiak a tamási anyaegyházhoz tartozván. — Lakosai közül némellyek marhával kereskednek; de főélelemforrás nyáron át a juhtartás. A juhokat t. i. tavaszszal Erdélyben s a Bánságban összevásárolván, nyáron az itteni jó hegyi legelőn tartják, igen izletes turót készitenek, télre pedig a juhokat

Digitized by Google

ismét eladják, mivel szük a takarmány. A falu nyugoti oldalán levő nagy hegyek egyik legmagasabb csucsán hét helység határai pontosulnak, igen regényes és meglepő kilátással. A podrecsányi hegyekben látható üregek bizonyitják, hogy itt hajdan érczbányák müveltettek. Nevezetesek e helységben a szendrői Török János úr alsó és felső kastélya, és r. kath. templom. A felső emeletes kastély egyszersmind laka Török János urnak, áll egy dombon, a falu nyugoti oldalán. E domb belseje basaltkő, tetején jó feketés föld; a kastély messzeről szemlélhető, s 20 holdnyi kiterjedésü kertekkel van körülövezve. A kertbe nyiló egyik főajtótul kezdve a falu felé igen magas két sor ös fenyőfa, jobb és baloldalon pedig számos fejér veres fenyő, s más egyéb bel és külhoni facsoportozatok léteznek. A kilátás a dombról felette pompás, és messzeható. Megjegyzendők továbbá az itteni gyümölcskertek, hol a tulajdonos által mindenféle s legjobb faju gyümölcsfák tenyésztetnek. Összve van itt kötve a hasznos a kellemessel és széppel; mennyiben a gyümölcsfák, a lóherések, vetemények kertek, szőlők nem kis hasznot hajtanak; kellemessé, sőt mondhatni paradicsommá teszik az itteni lételt a kerti és erdei fák között nagy költségekkel és jó izléssel elrendezett tekervényes sétautak, lugosok, és pihenő helyek, nem különben a mesterileg elrendezett, csoportozatokban látható különféle virágfajok, mellyek tavasz kezdetétől fogva, az ősz bevégeztéig balzsamos illattal árasztják el a levegőt. Az alsó kastély 4 bástyával van körülvéve; hajdan II. Rákóczy Ferencznek is szolgált vendéglakul, s ezelőtt 300 évvel igazittatott ki; mint egyik falon levő felirásból látszik. Végre itt van az országszerte hires cseréppipa gyár, szinte Török János úr tulajdona, ki az 1845-ki bécsi iparmükiállitásben dicsérő oklevelet nyert pipáiért. Évenkint 8—10,000 pforint. áru szállittatik magába Bécsbe. Az agyag helyben találtatik. Van még itt 2 vizimalom, sör és pálinkaház, korcsma, mészárszék. A falu birtokosa Török János, és még báró Balassa Sándor.

Podsip, népes puszta, Liptó v.-megyében, a Siphegy alatt: 35 kath. lak.

Podszkál, tót falu, Trencsén vmegyében, kösziklás hegyek közt: 420 kat., 22 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 2 kastély. Egy meredek kőszálon valami régi várnak nyomait is szemlélhetni. F. u. Ordódy, Trsztyánszky. Ut. p. Trencsén.

Podszkle, népes puszta, Árva vmegyében, Bobrócshoz egy óra: 569 kath., 8 zsidó lak.

Podvász. tót falu, Trencsén vmegyében, Jeszenicz filialisa, a Vágh mellett: 284 kath., 5 zsidó lak. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Podvász, (Illava), tót falu, Trencsén vmegyében, az illavai uradalomban, 238 kath. lak.

Podvilk, tót falu, Árva vmegyében, 1640 k., 50 zsidó lak., kik gabonával, sajttal, gyolcscsal eleven kereskedést üznek. Van kath. paroch. temploma, harminczad hivatala, és $86^2/_8$ sessioje. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Podviszoka, tót falu, Trencsén vmegyében, hegyes, völgyes vidéken, a Kiszucza vize mellett, egy kis völgyben, ut. p. Csácza. Van 560 kath. lakosa, terméketlen határa, melly csak zabot és burgonyát terem. b. Eszterházy bicsei uradalmához tartozik.

Alsó-Poény, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 2 mfd., 384 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 250, rét 150, legelő 200,

Digitized by Google

majorsági erdő 250 hold. F. u. a váradi görög püspök.

Felső-Poény, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 2 mfd., 769 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 300, rét 200, legelő 300, majorsági erdő 1500 hold. Van egy pataka. F. u. a váradi görög püspök.

Poerul, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz $^1/_2$ órányira: 499 óhitü lak, s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Poga és Szakáld, egymás mellett két magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolctól $1^4/_{16}$ állomásra Sajó folyam mellett, azon a magyar nemzetre nézve gyászos emlékü Muhi nevü pusztán, mellyen 1241-ik évben IV-ik Béla király ideje alatt az akkori magyar nemzet szine a tatárok fegyvereitől felkonczoltatott, a Karpátok végszélei alatt a legszebb rónaságon, különösen Poga csaknem a Sajó partján. Az egész pusztának t. i. Muhinak kiterjedése tesz $6051^{737}/_{1200}$ holdat, ezekből 3480 hold szántóföld, 1645 hold rét, 53 hold nádas, 464 hold legelő, 25 hold belsőtelek, a többi $384^{737}/_{1200}$ hold utakból és sovány homokos, mocsáros részekből áll; erdő nincs. Muhi szabad puszta lévén, sem Szakáldon, sem Pogában urbéri földek nincsenek, hanem ezen két kis helységben lakó 30 vonó marhás gazdák szerződés szerint az uradalmi allodialis 800 hold szántóföldnek mindennemü munkálásáért, ugyan ezen pusztán használnak magok részére együtt 720 hold szántóföldet, 180 hold rétet és 260 hold legelőt. A föld minősége, kivévén vagy 380 holdnyi homokos és mocsáros helyeket, az egész pusztában igen jó, s megtermi mindennemü gabona fajokat; van itt az uradalomnak egy nevezetes juhászata is, a többi állattenyésztés nem érdemel említést; a mezei gazdaság türhető állapotban van. A lakosok száma Szakáldon 160 fő, ezek közt: 85 férfi, 75 nő, 18 rom. katholikus, 140 orosz és 2 zsidó, foglalatosság szerint kamarai tiszt 1, biró 1, jegyző 1, a többi földmivelő gazda és zsellér. — Poga helységben lakosok száma 142 fő, 68 férfi, 74 nő; 78 rom. katholikus, 62 orosz és 2 zsidó; foglalatosság szerint mind földmives gazdák. Az egész Muhi pusztának határát napkeletről vagy 500 ölnyi hosszuságban a Sajó vize mossa, ezenkivül keresztülfolyik azon egy kis részben a Hejő nevü patak is, e pusztában nevezetesek még a régi Mohi nevü város templomának látható alapfalai, és a Laposhalom nevü, vagy 30 ölnyi hosszú csinált nagy halom, mellyen igen sok vastag edénycserepeket, kardmarkolatokat s apróbb vasdarabokat hány ki földből az eke; lehet hogy sok száz dicsőült magyarok nyugosznak alatta. Az egész Muhi puszta s az abban alig 30 évek óta keletkezett Szakáld és Poga két kis telepitett helység a diósgyöri kir. koronai uradalomhoz tartozik.

Pogány, horvát falu, Baranya v.-megyében, völgyben, szétszórva, ut. p. Pécs. Határa 2708 $^6/_8$ hold, mellyből urbéri beltelek $220^3/_8$ szántóföld 1738, rét $105^3/_8$, szőlő $77^4/_8$, legelő 366 hold. Majorsági beltelek $3^1/_8$, szántó $48^3/_8$, legelő 150 hold. Fekete agyag földe terem buzát, rozsot, kukoriczát, stb. Lakja 730 katholikus, kik nem épen szorgalmasok, hanem káposztából sok pénzt bevesznek. F. u. a pécsi székes egyház.

Pogány, magyar falu, Nógrád vmegyében, 552 kath. lak. Határa Heves, Gömör, és Borsod vmegyével határos. F. u. gr. Kemény. Ut. p. Rimaszombat.

Poganyest, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz $1^1/_2$ órányira: 410 óhitü lak., anyatemplommal. F. u. Joanovics család.

Digitized by Google

Pogány-Szentpéter, magy falu, Somogy vmegyében, az iharosberényi uradalomban, 268 ágostai, 134 kath. lak.

Pogányvár, puszta, Nógrád vmegyében, 13 kath., 14 evang. lak. Luczin mellett, egy régi vár omladékával.

Pogányvár, puszta, Tolna v.-megyében, Pári falu mellett, régi várral.

Pogányvár, puszta, Zala vmegyében, Kál és Horváthi közt.

Pogony, puszta, Gömör vgyében, Putnokhoz tartozik: 12 kath. lak.

Pográny, magyar falu, Nyitra vmegyében, Nyitrához észak-keletre 1¼ mérföldnyire. 786 kath., 7 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Van szép erdeje; szőlőhegye; jó rétjei, vizimalma. F. u. a primás, az esztergomi és nyitrai káptalanok.

Póhalom, puszta, Békés vmegyében, Gyoma közelében fekszik.

Poharí, orosz uj-telep, Máramaros vmegyében, Ó-Holyatin fil.

Pohorella, tót falu, Gömör v.-megyében, a Garan völgyében, Murányhoz északra 3 órányira: 2343 kath. lak. — Paroch. templommal. Az éghajlat itt zordon, hideg; a föld kevés, sovány; hanem a havasokon sok legelő van, s azért juhot, szarvasmarhát szépet nevelnek; fenyőszálakat, deszkát stb. csinálnak; az itt levő két vashámorban, hol öntött vas is készül, szinte pénzt kereshetnek. F. u. hg Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Pojána, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, magas hegyek közt, 320 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Erdős, kősziklás, és sovány határa 5888 hold, mellyből szántó 450, rét 450; legelő 447, erdő 4541 hold. E határban esik a magas Bihar havas is. Majorsági földek itt nincsenek.

Pojen, oláh falu, Krassó vmegyében, Erdélyhez közel, magas, hegyes vidéken, 4 kath., 376 óhitü lak., anyatemplommal, szép erdővel. A Béga vizének egyik ága itt veszi eredetét. Ut. p. Kossova. Birják Draskovics és Bogdanovics családok.

Pojén lásd Poén Bihar vgyében.

Pojnik, tót m. v. Zólyom vmegyében, ut. p. Beszterczétől keletre 1½ órányira erdős hegyek közt: 85 kath., 976 evang. lak. Kath. és evang. anyaszentegyház. Határa hegyes, sovány, de jó lent terem. Főnevezetessége vasbányáiban, hutáiban s olvasztó hámoraiban áll. F. u. a kamara.

Pókafa, magyar falu, Zala vmegyében, Egerszeg és Szalabér közt a postautban, mindegyiktől egyenlő távolságra, 202 kath., 90 zsidó lak.

Pókatelek, magyar falu, Posony vmegyében, Szerdahely mellett: 44 kath. lak. F. u. a Kondé család.

Poklosi, magyar falu, Somogy vmegyében, a patai uradalomhoz tartozik, ut. p. Szigetvár. 305 ref., 20 kath. lak., első osztálybeli határral.

Poklostelek, oláhul Poklusa, magyar falu, Bihar vmegyében, Micskéhez ½ mfd., rónaságon, de különben szőlőhegyekkel megrakott vidéken. Lakja 509 ref., 20 rom. kath., 6 óhitü, ref. anyatemplommal. Határa 935 hold, mellyből 439 hold szántó, 299 hold rét, 120 hold legelő, 77 h. szőlő, erdeje nincsen. Ebből majorság 355 hold szántó, 214 hold rét, 55 hold szőlő. Földe vörös agyagos, nehéz mivelésü; de rétjei igen jók. Határát keresztülfutja a Berettyó, a falut egy patak. Az elsön van Kalotay Istvánnőnek két kerekü vizimalma. Birtokosok: Koss László, Szártóry Károly, Jeney István, Némethy Gábor, Sárosy Tamás, Fráter Pál, Fekete György, Vásárhelyi József, Dévay Károly, özv. Kalotay Istvánnő, Aron Teréz, Kalotay Vincze, Koss Gá-

Digitized by Google

bor és Imre, Német Ferenczné, Miskolczy István, Borsos István, Simay Antal, Nagy László, és Sándor, Mile Ferencz, Fazekas Lajos, Ágoston Antalné, Kobula Zsigmond, Nagy örökös, Pap János.

Poklusa, nyomorult oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök béli uradalmában, 65 n. e. óhitü lak. Földje elég, de felette sovány; juhot eleget tarthatna; erdeje nagy.

Pokola, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez ½ mfd., 340 g. kath., 133 u. e. óhitü lak., két anyatemplommal. Urb. szántó 568, rét 100. legelő 50, szölő 6, majorsági erdő 140 hold. Van egy pataka. Birja a váradi görög püspök.

Pokolfalu, Hölle, német f., Vas vmegyében, a pornói uradalomban, ut. p. Szombathely, 144 kath. lak.

Pokorágy, (Alsó), magyar falu, Gömör- Kis- Hont vmegyében, Rimaszombat szomszédságában: 22 kath., 240 ref. lak., termékeny gazdag határral, s szölömiveléssel. Az osgyáni uradal. tartozik.

Pokorágy, (Felső), tót falu, Gömör- Kis- Hont vmegyében, Rimaszombathoz egy órányira: 11 kath., 439 evang. lak., evang. anya sz. egyházzal; jó kőbányával; erdővel s termékeny szántóföldekkel. F. u. az osgyáni uradal.

Pokrivács, tót falu, Árva v.-gyében, 65 kath., 237 evang. lak. 29 ⅛ sessió. Földje felette sovány, s csak zabot terem, ós még is erdeje különös magosságú fenyőfákból áll. Lakosai a gyalog fenyőből sok borovicskát készitenek, s messze elhordják. F. u. az árvai uradalom.

Póla, magyar falu, Zala vmegyében, a b csehelyi uradalomban, ut. p. N. Kanisa, 550 kath. lak., paroch. templommal, első osztálybeli határral.

Polána, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 15 romai, 717 gör. kath., 14 zsidó lak. Gör. anyatemplom. Hegyes, sovány határ. 1229 hold szántóföld. Vizimalom. F. u. Révész. Ut. p. Szobráncz.

Poláncz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban, 31 kath. lak.

Polanecz, horvát f., Vas vmegyében, 160 kath. lak., csekély szőlőhegygyel. Birja gr. Batthyáni. Ut. p. Kőszeg.

Polány, tót-magyar-német f., Somogy vmegyében, ut. p. Öreglakhoz 1 órányira, 410 kath., 70 német ágostai lakossal, homokos de termékeny határral. Birja Gludovácz család.

Magyar és Német Polány, 2 egymásmellett fekvő magyar és német falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Város Lődhöz 1 óra: 1122 kath., 53 evang., 48 ref. lak., kath. paroch. szentegyházzal. Határa részint hegyes, részint róna. Erdeje nagy. Vizimalom. Vendégfogadó. A zirczi uradalomhoz tartozik.

Polány, magyar falu, Vas vmegyében, a Sorok mellett, 120 kath. lak., róna igen termékeny határral, Birják gr. Hugonnai, Polányi, Korcsmáros. Ut. p. Szombathely.

Polena, orosz falu, Beregh v.-megyében, a gallicziai országutban, ut. p. Munkácshoz 4½ mfdnyire: 5 romai kath., 222 görög kath., 9 zsidó lak. Szénája jó, erdeje szép, földe hegyes, sovány; malma van. F. u. gr. Schönborn.

Polena, (Tót), orosz falu, Ungh vmegyében, Beregh vmegye szélén, ut. pt Ungvárhoz 5½ mfdnyire: 20 romai, 463 g. kath., 28 zsidó lak. Van egy üveghutája és derék erdeje. F. u. a kamara, gr. Klobusiczky.

Polena, (Sztropkó), orosz falu, Zemplén vmegyében, 293 g. kath., 6 zsidó lak. 417 hold szántóföldel. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Komarnyik.

Digitized by Google

Polereka, tót falu, Thurócz v.-megyében, 134 kath., 8 evang. lak. Szép erdő, jó legelő. F. u. a pesti u-egyetem. Ut. p. Rudnó.

Polgár, népes magyar m. v. Szabolcs vmegyében, a Tisza mellett, Dobhoz délre 2 órányira: 3854 rom. kath. lak. s paroch. templommal, 117 első oszt. egész telekkel. Határa gazdag fekete föld, de árvizektől rongáltatik; szénája, nádja, marhája, sertése igen sok. Hajdan hajdu-város volt. F. u. az egri káptalan. Ut. p. Nádudvar.

Polgárdi, magyar falu, Fejér vmegyében, rónaságon, ut. p. Fejérvárhoz $2\frac{1}{2}$ mfdnyire; 2400 ref., 350 kath., 52 evang., 60 héber lakossal, ref. anya, kath. fiók templommal, synagógával. Díszesiti az uraság kastélya és angolkertje. Határa első osztálybeli; buzája sikeres; bora jó; rétjei kövérek. Birja gr. Batthyáni István.

Polgárdi, puszta, Pest-Solt v.-megyében, határos Keczel, Csala puszta, Kalocsa város határaival. Kiterjedése 7778 hold, mellyből fekete homok szántóföld 2490 hold, kaszáló 345, legelő 2770 hold, erdő 1256 hold, homok 506 hold, szőlő 372 h., mocsár 39 hold. A pusztának nagy része homokos, ~~nolly~~ erdőkkel és szőlőkkel van elfoglalva, de még is $\frac{1}{4}$ első, $\frac{1}{4}$ második $\frac{2}{4}$ a harmadik osztályba sorozható, leginkább kétszerest és rozsot, de különösen kukoriczát jól megtermi. Az egész puszta majorsági birtoka Ullman Móricz urnak, ki itt sok birkát és szarvasmarhát tenyésztet. A puszta keleti oldalán van egy régi major, ehez közel egy uj birkaistálló mintegy 30 öles; a puszta alsó részén szinte hasonló birkaakol.

Polgárváros, magyar m. v. Zala vmegyében, Szentgrót mellett, s ezen uradalomhoz tartozik, 1025 kath. lak. Ut. p. Szalabér.

Polhora, tót falu, Árva vmegyében, közel a gallicziai határszélhez: 1437 kath., 2 evang., 10 zsidó lak., kik elszórva laknak. Van harminczad hivatala, vendégfogadója, fűrészmalma $87\frac{2}{8}$ sessiója, és egy sós forrása, melly a golyva ellen hasznosnak itéltetik. Lakosai lent termesztenek, gyolcsot szőnek, különbféle fa eszközöket csinálnak. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Polhora, tót falu, Zólyom v.-megyében, Breznóbánya birtoka, 280 lakossal.

Polichna, tót falu, Nógrád v.-megyében hegyek és kősziklák közt: 600 evangelikus lak. Evang. anyatemplom. F. u. gr. Forgács család. Ut. p. Losoncz.

Polom, tót falu, Gömör vmegyében, egy magas hegy tetején, Ratkóhoz nyugotra 1 mfd. 11 kath., 240 evang. lak. Határa kicsiny, s ámbár hegyes, még is termékeny. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Polom, tót falu, Sáros vmegyében, Berzeviczéhez északra $\frac{1}{4}$ órányira: 461 kath., 48 evang. lak. Legelője, rétje, erdeje elég; földe sovány. F. u. Berzeviczy. Ut. p. Eperjes.

Poloma vagy **Polomka**, tót falu, Gömör vmegyében, Zólyom v.-megye szélén, a Garan völgyében: 2316 kath. lak. Kath. anyatemplom. Határa igen nagy kiterjedésü, s a Garan mellékén legtermékenyebb, ámbár az alföldön még soványnak tartanák; havasokat a Garanon innen is túl is bir; juhot feles számmal tart, s sajtja nem alább való a liptóinál. Zsindelyt, faeszközöket készit. F. u. hg Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Polona, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban, 152 evang. lak.

Poloszka, tót falu, Gömör v.-megyében, Ratkóhoz északra $\frac{1}{2}$ óra-

Digitized by Google

nyira: 19 kath., 236 evang. lak. Földei hegyoldalban feküsznek, és soványak. Találtatik itt az anyagnak egy neme, mellyel tenta helyett irni is lehet. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Poltár, tót falu, Nógrád vmegyében: 33 kath., 1255 evang. lak. Szép evang. anyatemplom. — Határa nagy; rétje jó és elég; földe javitást kiván: erdeje makkos s benne szép vadászatok esnek; agyagja hires; minélfogva itt sok fazekas és bognár lakik; egy hegytetőn olly agyag neme is van (szappanföld), mellyel a molnárok malom-kerekeik tengelyét kenik. Savanyuviz-forrásokat többet mutathat. Vannak ezen határnak megkülönböztetett osztályai is, mint p. o. 1). Dejelcze rétekkel, földekkel s egy korcsmával a rimaszombati utban. 2). Roven: itt vannak a savanyuviz-források. 3). Alsó- és Felső-Borcsok: itt erdők, földek és jó rétek vannak. F. u. a Géczy nemzetség és Pelargus Ut. post. Zelene.

Poluszt, tót falu, Nyitra vgyében, Brezány fil., 189 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Privigye.

Poluzsie, tót falu, Trencsén vmegyében, Konszkához 3 fertály, 355 kath., 5 zsidó lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Polyakócz, tót falu, Sáros v.-megyében, a Tapoly mellett, Hrabócz fil., 436 kath., 6 zsidó lak. Jó föld, jó rét. Vizimalom. F. u. gr. Szirmay. Ut. post. Bártfa.

Polyána (Kabola), orosz-német falu, Máramaros vmegyében, Szigethez északra 2 mfdnyire, a Sebes-Szapurka pataka mellett: 358 rom., 482 gör. kath., 3 evang., 8 ref. lak. Romai és gör. parochiával. Keskeny mezejét a Szapurka két partján tarkálló vetések, szép kaszáló rétek, gyümölcsfák foglalják el, s mindenkor tilalomban lévén, valóságos kerthez hasonlit az inkább, mint mezei gazdálkodó helyhez. Ezzel majd egészen összeragad a vashámorok és hutások lakóhelye, szép sorral és közönséges házakkal. Van itt egy olvasztó-kemencze, 8 hámor és két szegcsináló mühely. — A vasérczeket több faluk határairól hozzák, de mindeddig jó tulajdonságut nem tudtak felfedezni. A faluhoz egy fertálynyira van egy hires savanyuviz-forrás és fördő, hol nem rég óta mind a vendégfogadóban, mind a fördők és vendéglő szomszédságában alkalmatos csinos szobákat lehet bérelni. A savanyuviz 3 forrásocskában fakad, s mint a kövekre tapadt veres iszap, s a melegitett savanyuvizben leszált sárgás por bizonyitja; vasas részekkel bővelkedik. A fördő körvidéke felette szép és regényes, s a több mfdekre látszó Kabola nevü kerek hegyről elragadó kilátás gyönyörködteti az embert. Neveli a hely természeti szépségét az is, hogy a vendégfogadó s fördő udvaráról mindjárt egy nagy kiterjedésü angol izlésü mulató kertbe léphet a vendég, melly kert egyszersmind fa- vagy erdő-oskolát képez, több igen ritka nemekkel ékeskedve. Végre láthatni itt már nagyra nőtt igen szép vetett fenyvest, s több uj vetéseket. F. u. a királyi kincstár.

Polyána (Kaszó), orosz falu, Máramaros vmegyében, 9 rom., 1028 g. kath. lak., s anyatemplommal. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Polyana (Krajna), orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fil., 13 romai, 135 gör. kath., 14 zsidó lak. Ut. post. A.-Komarnyik.

Polyána (Lelesz), magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Leleszhez ½ órányira: 78 romai, 427 g. kath., 302 ref. lak. Gör. kath. és ref. anyatemplom. 660 hold termékeny szántóföld. F. u. a leleszi prépostság. Ut. p. Ungvár.

Digitized by Google

Polyána (Ruszkó), orosz falu, Máramaros vmegyében, 18 r., 3111 g. kath: 2 ref., 58 zsidó lak., anyatemplommal és synagógával. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Polyána (Sajó), oláh falu, Máramaros vmegyében, 653 g. kath., 65 zsidó lak., anyatemplommal és synagógával. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Polyána (Szinevér), orosz f., Máramaros vmegyében, 439 g. kath. lak., leánytemplommal. — Határa csekély s az is sovány; de van szép erdeje és fenyvese, mellyből levágott fákkal, s azoknak leszállitásával foglalkoznak a lakosok. — Határában van egy álló viz, mellynek mélysége megmérhetetlen, s Tengerszemnek neveztetik. Vize undoritó, ha bele eleven halak vettetnek, azonnal megdöglenek. F. u. Szaplonczay ivadék és Darvay. Ut. p. Huszt.

Polyánka, (Lóza), orosz falu, Beregh vmegyében, Ugocsa vmegye szélén: 505 gör. kath., 28 zsidó lak. Gör. kath. parochia. — Határa dombos; rétjei jók. F. u. Ilosvay nemzets. Ut. post. Nyiresfalva.

Polyánka (Alsó és Felső), két orosz falu, Sáros vmegyében a makoviczi uradalomban, Zboró fil., 30 rom., 665 gör. kath., 13 zsidó lak. Ut. post. Bártfa.

Polyánka (Nehval), orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil., 6 r., 625 g. kath., 14 zsidó lak. Gör. kath. anyaegyház, 919 hold szántóföld. Malom. F. u. gr. Klobusiczky. Ut. p. N.-Mihály.

Polyánka (Tavarna), orosz f., Zemplén vmegyében, Matyassócz fil., 68 romai, 150 g. kath., 16 zsidó lak., 395 hold szántóföldel. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Eperjes.

Polyánka (Sáros), magyar f., Sáros vgyében, ut. p. Szobránczhoz dél-nyugotra 1½ órányira: 31 rom., 16 gör. kath., 253 ref., 35 zsidó lak. Szép erdő. Jó föld és rét. F. u. Viczmándy, Szemere, Pribék, Orosz, Papanek, gr. Barkóczy, Karner, Horváth.

Polyánka (Szécs), tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Parnó fil., 762 romai, 288 g. kath., 11 evang., 8 zsidó lak. Kastély. 1250 hold szántóföld s erdő. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Vecse.

Polyanócz, tót falu, Szepes vgyében, Korotnokhoz ½ órányira: 875 kath. lak. Kath. paroh. templom. F. u. a Jancsó és Balka nemzetség. Ut. post. Lőcse.

Pólyi (Polyow), tót falu, Abauj vmegyében, ut. p. Kassához 1½ órányira: 656 kath., 4 evang., 7 ref., 29 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Sok szántóföld, s nevezetes kendertermesztés. F. u. Fischer, Ócskay, Kazinczy s többek.

Pomáz, rácz-német-magyar f., Pest-Pilis vmegyében, Sz.-Endréhez délre ½ mfd., 1115 kath., 10 evang., 289 ref., 1274 óhitü, 51 zsidó lak. Kath. és óhitü anyatemplomok; ref. ekklézsia. — Szántóföldei szép buzát, kukoriczát, ásalékot teremnek; tágas szőlőhegyén hires bort szür; nagy kiterjedésü erdeje kösziklás hegyeken van, s benne számos források találtatnak. — Van 64 egész urbéri telke. Birják a helységet a Vattay örökösök, kik közt főbirtokos gr. Teleki József, kinek birtokában van a Vattayak régi kastélya is.

Pomogy, (Pamhagen), német falu, Moson vgyében, a Hanság mellett, a Sopron vmegyébe vivő nagy töltés végén, ut. p. Moson. — Lakja 1380 kath., paroch. templommal. A lakosok birnak 51²/ urbéri telek után 125 hold második, 680 h. harmadik, 812 hold negyedik osztálybeli rónán fekvő fekete szántóföldet. Kaszálója nincs, csak a Hanyban kaszál, de nádló rétje, hala, vizimadara bőséggel. —

Digitized by Google

F. u. h. Eszterházy, s a boldogasszonyi uradalomhoz tartozik.

Pongrácz, puszta, Veszprém vmegyében, Nemes-Szalók és Külső-Váth közt.

Pongráczfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Mindszent fil., 184 kath. lak. F. u. Reviczky. Ut. p. Lőcse.

Pongyelok, tót falu, Gömör és Kis-Honth vmegyében, Rimaszombathoz észak-nyugotra 4 órányira: 76 kath., 398 evang. lak. Evang. templom. Kastély. Sok cserépedény-égetés. A masztineczi pusztán savanyuvize van. F. u. többen.

Ponor, Bihar vmegyében, lásd Lóre.

Ponyvád, puszta, Győr vmegyében, Marczaltó és Malomsok szomszédságában.

Popesd oláhul, lásd magyarul Papfalva.

Pophorány, szerb falu, Temes vmegyében, ut. p. Versecz, 583 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Gazdag határa első osztálybeli, s van 48 3/8 urb. telke. F. u. gr. Bethlen János és József.

Poppenporf, német f., Vas vmegyében, a Lapincs völgyében, a gréczi országutban, 472 kath., 70 év. lak. — Határa elsőosztálybeli. Szőlőhegy. A németujvári urad. tartozik, s ut. p. Rába-Keresztur.

Poprád, Deutschendorf, Szepes vgyében, vagyonos szepesi város a Poprád jobb partján, ut. p. Késmárkhoz délre 1 1/2 mfdnyire egy rónaságon: 425 kath., 745 evang. német lak., kik gyolcsot szőnek, pálinkát főznek, s hires rézmüvesek. Kath. és evang. anyatemplom. Kőhid a Poprádon. Vendégfogadó. Liszt- és papiros-malom. Elég erdő. Sok és jó káposzta. — A XVI szepesi városokhoz tartozik.

Poprocs, tót falu, Gömör vmegyében, Ratkóhoz nyugotra 1 1/2 órányira: 301 evang. lak., kik sok fatálat, kanalat faragnak. Határa hegyes és felette sovány. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Popudin, tót falu, Nyitra vmegyében, ut. post. Holicshoz 3 fertály órányira: 311 kath., 131 zsidó lak. F. u. ő cs. k. felsége.

Pórács, orosz falu, Szepes v.-megyében, Wagendrüsselhez keletre 1 órányira: 102 romai, 950 görög kath. lak. Gör. kath. parochia. Vizimalmok. — Ezen helységhez Slovenka felől egy vadregényes völgy vezet. F. u. Marjássy, Vitális nemzetség. Ut. post. Lőcse.

Porba, puszta, Győr vgyében, Táp mellett, gr. Eszterházy Miklósé.

Porcsalma, magyar f., Szathmár vmegyében, Csengerhez 1 órányira: 22 romai, 224 gör. kath., 640 ref., 18 zsidó lak., ref. és gör. kath. anyatemplommal. Nagy és termékeny határa az ecsedi lápig terjed; szénája sok terem; erdeje nincs, de nádja elég. F. u. gr. Károlyi, Szuhányi s m. t. Ut. p. Bagos.

Lajta-Pordány ném. Prodersdorf, német falu, Sopron vmegyében, Ausztria határszélén, Sopronhoz északra 4 mfd., a Lajta mellett. Van 107 háza, 737 kath. lakosa, paroch. egyháza, 1615 6/8 hold szántóföldje, 555 hold rétje, 1220 5/8 kapa szőlője, 19 h. káposztása, 626 h. legelője, 134 h. urbéri erdeje, 111 h. uradalmi ligetje, 30 hold kerte. Földe meglehetős. Bora csekély. Jövedelmes malom a Lajtán. Harminczad. F. u. hg. Eszterházy.

Rába-Pordány, magyar f., Sopron vmegyében, a Rábaközben, ut. p. Csorna 1 mfd., 938 romai kath., 72 evang. lak., r. kath. paroch. templommal. — Róna határa 4500 hold, melly szántóföld, rét, legelő és erdő; szőlő nincsen. Urbériség 30 12/16 egész telek. Földe fekete agyag, s bőtermékenységü; néhol vizenyős és lepályos.

Digitized by Google

Fő termesztménye a buza; lóhert, luczernát a lakosság is termeszt. Lova kevés, de szép; ellenben sok szarvasmarhát, kevés juhot, de az uraság számos birkát tenyészt. F. u. h. Eszterházy Pál.

Vulka-Pordány, horvát f., Sopron vmegyében, a Vulka mellett: 1142 kath. lak., paroch. templommal. Vizimalom. Róna, termékeny határ. F. u. hg. Eszterházy. Ut. post. Nagy-Höflein.

Pordasincz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, 84 evang. lak. Határa köves, de bora jó.

Porgány, népes magyar puszta, Torontál vmegyében, 32 házzal, 202 kath. lak., dohány-termesztéssel. F. u. gr. Nákó Sándor. Ut. p. Komlós.

Porháza, puszta, Szathmár v.-megyében, Csanálos közelében, inkább homokos mint fekete földdel.

Pornó, Pernau, német falu, Vas vmegyében, közel a Pinka vizéhez, ut. post. Szombathelyhez 2 óra, 506 kath. lak., paroch. templommal. Nevezetes e helység régi cistercita monostoráról és apátságáról, mellynek eredete 1235 esztendőre határoztatik; sőt már II. András szabadság-levelében 1221. arról említés van: hogy István, egyetlen fia Istvánnak (Chebánnak) Magyarország nádorának igen istenes ember levén, a sz.-gothárdi apáthoz folyamodott, ki őt atyai módon fogadván, szerzete köntösébe öltöztette; István pedig minden ősi örökségét, melly a pornói és monyorókeréki uradalmakból állott, a sz.-gothárdi monostorhoz kapcsolta. Mikor szakittatott el a pornói apátság s a monyorókeréki uradalom a szent-gothárdi cistercitáktól; az nem bizonyos, de hihető, hogy az 1532-ki kőszegi török-ostrom alkalmával történhetett, midőn az ellenség e megyében mindent tűzzel, vassal pusztitott. Később, azaz 1643-ban a pornói uradalom a soproni jesuitáknak adatott; ezek eltörölletése után majd a kamara, majd hg. Lichtenstein valának birtokában, most azonban főherczeg esztei Ferdinand birja.

Poroszkó, orosz falu, Ungh vmegyében, Nagy-Berezna fil., 16 r., 963 g. kath., 21 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Sok erdő és legelő. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Poroszló, puszta, Szabolcs v.-megyében, Bököny és Hadház közt. F. u. gr. Dessewffy.

Poroszló, magyar m.-város, Heves vmegyében, Füredhez 1 mfdnyire, mellytől a Tisza választja el, a debrenzeni országutban: 719 kath., 2 e. gör., 6 n. e. gör., 3042 ref., 6 zsidó lak. Kath. és ref. anyaszentegyház. Nagy vendégfogadó; cs. királyi sóház. Határa termékeny; hala sok; nádja, fája a füzesekben elég. F. u. 1/3 gr. Károlyi István, 1/3 néhai b. Orczy István tömege, 1/3 az egri káptalan. A. b. Orczy tömeghez tartozik egy tagban 4540 hold szántó és kaszáló föld, 2758 h. tiszai rét és 34 h. belsőtelek.

Porosztó, orosz-tót f., Ungh vmegyében, ut. p. Szobránczhoz délre 1 órányira: 47 romai, 308 g. kath., 54 ref., 45 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Termékeny róna határ. F. u. Szemere, Viczmándy, Gyöngyösy és Pribék örökösök.

Nemes- és Pór-Porpácz, magyar falu, Vas vgyében, 180 kath. lak., igen termékeny határral. Ut. p. Szombathely.

Porrog, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. post. N.-Kanisa. 430 ágostai, 130 kath. lak., szőlőhegygyel, erdővel. F. u. Festetics és Hochreiter családok.

Pór-Szombat, magyar f., Zala vgyében, az A.-lendvai uradalomban, 300 kath. lak.

Digitized by Google

Portelek, oláh falu, Szathmár vmegyében, közel Irinyhez: 10 rom., 560 g. kath., 14 ref., 38 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Róna fekete határa gazdag termékenységű; rétje kevés, de jó szénát ad. F. u. Luby, Zimán, Irinyi s m t. Ut. p. N.-Károly.

Poruba, tót falu, Árva vgyében, 42 kath., 407 evang. lak., $54^{6}/_{8}$ sessió. Sok len. Hires rákászat a patakjában. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Poruba, tót falu, Nyitra vgyében, Lazán filial, 489 kath. lak. F. u. a bajmóczi prépost. Ut. p. Privigye.

Poruba (Kis), orosz falu, Zemplén vmegyében, Szacsur fil., 334 r., 300 g. kath., 8 evang., 31 zsidó lak. Gör. kath. templom. 700 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. N.-Mihály.

Poruba (Orosz), orosz falu, Zemplén vgyében, Sztropkó fil., 231 g. kath., 6 ref., 3 zsidó lak., 636 hold szántóföld, gör. kath. templom. F. u. Jékelfalusy. Ut. p. Komarnyik.

Poruba (Német), orosz falu, Ungh vgyében, Vinnához keletre $2^{1}/_{2}$ órányira; 11 romai, 469 görög kath., 18 zsidó lak. Hegyes határ. Fürész- és más malmok. Rengeteg erdő. F. u. gr. Waldstein, Draveczky. Ut. post. Szobráncz.

Alsó-Poruba, tót falu, Trencsén vmegyében, Nyitra vmegye szélén: 888 kath., 9 zsidó lak. Sovány hegyes határ; nagy erdő; virágzó tehén- és juhtartás. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Felső-Poruba, tót falu, Trencsén vmegyében, Illavához $1^{1}/_{2}$ óra: 601 kath., 1 zsidó lak. Kath. fil. templom. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Kő-Poruba, tót falu, Zemplén vgyében, tótul Kamena-Porube, keskeny völgyben fekszik, ut. postája Eperjes. Határa 1704 hold, mellyből beltelek 59, szántóföld 1084, rét 88, erdő 87, legelő 286 hold. Ebből ismét $8^{3}/_{8}$ telek és 12 zsellér után birnak a lakosok 200 hold szántóföldet, rét helyett 90 holdat és 60 hold legelőt; a többi majorsági birtok, s birják Soós Ágnes, b. Leuch Albert neje nagyobb részben, kis részben Reviczky, Beszterczey és Hlavathy. Földe főleg zabot, de jó művelés mellett más gabona nemet is megterem. Lakja 150 romai, 180 g. kath., 20 zsidó. — Van itt görög kath. fióktemplom, b. Leuchnőnek csinos lakháza és szeszgyára, több gazdasági épületekkel.

Kő-Poruba, tót falu, Trencsén vmegyében, 822 kath., 4 evang., 29 zsidó lak. Filial templom. Hegyes, erdős, sovány határral. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Kis-Poruba, tót falu, Liptó vmegyében, 7 kath., 1267 evang., 11 zsidó lak. Evang. anyatemplom. — A Vágh mellett fekszik, igen közel Hradekhez. Határa nagy, de sovány; erdeje, szép juhai számosak; lakosai hajókáznak, fuvaroznak, vásznat-szőnek, stb. F. u. Szentiványi, s többen. Ut. p. Okolicsna.

Német-Poruba, tót f., Liptó vmegyében, 36 kath., 699 evang., 6 zsidó lak. Kath. fil. szentegyház. F. u. Okolicsányi. Ut. p. Okolicsna.

Széles-Poruba, Veterna Poroba, tót falu, Liptó vmegyében, 15 kath., 341 evang. lak. Erdeje derék, fával kereskednek. F. u. Okolicsányi. Ut. p. Okolicsna.

Porubka, tót falu, Trencsén vmegyében, Bittsicza filial, 240 kath., 2 zsidó lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Porubka, orosz falu, Sáros v.-megyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fil., 7 romai, 130 gör. kath., 8 zsidó lak. Ut. p. Bártfa.

Porubka, orosz falu, Zemplén vmegyében, Peticse fil., 34 romai, 250 görög kath., 11 zsidó lak. paroch.

Digitized by Google

templommal, 244 hold szántófölddel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. N.-Mihály.

Porubka (Ördög), orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Szobránczhoz dél-keletre 1¼ mfdnyire: 42 romai, 148 g. kath., 20 zsidó lak. Hegyes, erdős határ. F. u. gr. Sztáray, Viczmándy s m.

Porubka (Tapoly), tót f., Sáros vgyében, Hankócz fil., 113 kath., 121 evang., 11 zsidó lak. Jó határ.

Porva, német falu, Veszprém vármegyében, ut. postája Zirczhez 3¾ órányira: 548 kath. lak., paroch. templommal. Határa szűk és sovány; erdeje meglehetős. Hajdan a paulinusok birták, de ma már csak szentegyházuk omladékait láthatni. F. u. a k. k. alapitvány.

Pósa, oláh falu, Bihar vgyében, Váradhoz 1¾ mfdnyire, dombos és völgyes helyen: 348 n. e. óhitü, 17 r. kath. lak., óhitü anyatemplommal. Határa 3000 hold, mellyből szántó 1800 h., 600 hold rét és legelő, 600 erdő. Földe kemény sárga agyag, s jó mivelést kiván. — Urbéri föld csak 352 hold. — Van egy paták vize is. Birják a Stépán és Győrffy örökösök, Sántha, Kurányi, Meszner, Körtvélyesi és Aulich családok.

Pósaháza, Montforczorg, Pausin, német falu, Beregh vmegyében, ut. p. Munkácshoz délre ¾ mfdnyire: 314 r. kath., 36 g. kath. lak. Kath. fil. templom. Róna határa két nyomásbeli s igen jól miveltetik. F. u. gr. Schönborn.

Pósalaka, magyar falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös lapályos völgyében, ut. p. Telegd. Lakja 418 ref., anyatemplommal. Urb. szántó 257, rét 327, majorsági szántó 325, rét 30 hold; erdeje nincs. Földe lapályos iszap, vagy kavicsos; tengerit igen jól megtermi; hanem a Sebes-Körös és Medves nevü patak határát gyakran kárositják, s esős években a marhák könnyen elmételyesednek. Birják özv. gr. Haller Lászlóné, Bölönyi Károly, Dessewffy Ignáczné, Lászlóffy János utódai.

Pósfa, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Szombathely: 260 kath., 10 evang. lak., termékeny róna határral. F. u. többen.

Pósfa, vagy Pósfalva, magy. falu, Poson megyében, Egyház-Gelle filial., 156 kath. lak., jó szántóföldekkel, kevés réttel. F. u. gr. Pálffy csal. sennorátusa. Ut. p. Somorja.

Pósfalu, Pusłowcze, tót falu, Sáros vmegyében, ut. p. Eperjeshez kelet-északra 2¼ mfd., 160 kath., 42 evang., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Rétje, legelője, erdeje elég. F. u. a Sztankay nemzetség.

Poson, németül Pressburg, latinul Posonium, egy a legrégibb, legszebb, s legnevezetesebb királyi városaink közül, Poson vmegyében, a Duna bal partján, Bécstől 5, Budától 13⅓ posta állomásra, igen szép és regényes vidéken. — Hajdan kőfallal, sánczokkal és több kapukkal volt megerősitve, de most kivévén a Sz.-Mihály kapuját, melly még fenáll, ezeknek semmi nyoma. — E kapunak van egy 27 öl magas rézzel fedett tornya. Külvárosa Posonnak ezelőtt tulajdonképen csak egy volt, u. m. a Blumenthal, mert a szinte összefüggésben levő Váralja (Schlosberg és Zuckermandl) a Poson várkapitányságí, vagy a vármegyei hatóság alá tartozott, de most az egész egyesittetett. — Piaczai és téreí közül egy sincs, melly akár nagysága, akár rendes alakja miatt a szép nevet megérdemlené. — Utczái elég szélesek, hosszak, tiszták, s általjában kövezettek, sőt a fők gránitjárdákkal ellátvák. — Nevezetesebb épületei: a székes szentegyház, régi góth épület, csupán erős négyszögletü kövekből épülve. A magyar királyok itt szoktak megkoronáztatni.

Digitized by Google

Még régibb szentegyház ennél a sz.-ferenczieké, hol koronázáskor a király által aranysarkantyús vitézek ütetnek fel. — Ezeken kivül van itt még 12 katholikus, és 2 evang. szentegyház, 6 zárda és synagóga. Kitünőbb épületei továbbá az országháza, mellyben tartattak a magyar országgyülések; városháza; az esztergomi érsek két palotája; a hajdani consiliumház; a kath. academiai és gymnasiumi épület; a sétatéren épült csinos német szinház; az uj megyeház; két gyalog kaszárnya; Grasalkovich herczegnő kastélya, s több csinos magán épületek és urasági paloták. A város mellett, épen a Dunára dülve, magas hegyre épült régi vára, honnan pompás kilátás nyilik meg a Duna zöldellő szigeteire, s ezt környező gazdag rónaságokra, más oldalrul az austriai erdős hegyekre; 1811-ben leégvén, most is romokban hever e vár. Poson városa a legujabb népszámitás szerint 1880 házat, és 9728 lakfelet, és 42,238 lakost, s pedig 19,877 férfi és 22,361 nő lakost számit. Ezek közt német 22,518, magyar 3145, szláv 7584, olasz 2, izraelita 4840; idegen belföldiek: német 1768, magyar 25, szláv 1934, olasz 49, izraelita 615; idegen külföldiek: német 229, szláv 3, franczia 7, angol 7, olasz 3; kik közül 29,929 romai kath., 11 gör. kath., 19 n. e. óhitü, 6744 ágostai, 94 helvét hitvallásu, és 5441 izraelita. Poson városa szorgalmas lakosai az ipart és kereskedést nagy előmenetellel üzik. Kézmüvesei közt a sütéményesek, asztalosok, hangszerkészitők, s legközelebb a kesztyüsök is kitünő iparmüveket készitenek. Gyárai szinte számosak: névszerint van 1 posztó, 4 selyem-kelme, 1 selyemszalag, 5 vegyes gyapot- és gyapjukelme, 1 fénybőr, 1 pecsétviasz és czinóber, 1 jeles chemiai festék, 1 répaczukor, 2 rosoglio és liqueur, 6 pezsgőbor, és több eczet s keményitő, 1 szarugomb-gyár, s egy angol-amerikai műmalom, melly a malomvölgyi társulaté. Kereskedése hazai termékekkel nagy fontosságu s ez főleg az izraeliták kezében van. Általában elősegitik a kereskedést az itt elfolyó pompás Duna, mellyen gőzösök is járnak; a különféle vidékekre szétágazó vasutak, ugyhogy Poson vasuti közlekedésben áll Bécscsel, Olmüczczel, Nagy-Szombattal, Pesttel, Szolnokkal, s e városok által igen messzere terjedő vidékekkel. — Takarékpénztára példásan van szabályozva, s a pesti után legtöbb pénzt forgat. — Diszére szolgálnak továbbá Posonnak az itt székelő számos közigazgatási, törvénykezési, hadi, kincstárihivatalok. Igy Magyarország legujabban 5 kerületre osztatván fel, ezek közül egy Poson városáról neveztetik. — Tartoznak pedig a posoni kerülethez Poson Alsó- és Felső-Nyitra, Trencsén, Árva, Liptó, Thurócz, Zólyom, Nógrád, Honth, Bars és Komárom vármegyék. — A város főhelye levén e kerületnek: ennélfogva itt székel a kerületi főispán és kerületi katonai főkormányzó, alájuk rendelt különféle közigazgatási, rendőrségi és katonai személyzettel; és a kerületi főtörvényszék. — Minthogy Poson a megyének fővárosa, hasonlóul itt lakik a megyei főnök, és a megyei törvényszék. Van itt továbbá cs. kir. harminczad, sóház, posta- s más ujon állitott kincstári hivatalok; egy társas káptalan, dolgozóház, siketnémák- és szegények intézete, több beteg- és kórházak, mellyek közt az irgalmasbarátoké, és szent Erzsébet apáczáké különösen emlitést érdemel. — A felvilágosodást elősegitik több apróbb elemi fiu- és leány-oskolán kivül egy állodalmi jogtani academia, egy szinte állodalmi 8 osztályból álló példány gymnasium; egy ágostai lyceum, jeles

Digitized by Google

könyvtárral és táp-intézetekkel, 5 könyv- és 2 műárus bolt, 4 könyvnyomda, 1 német, 1 szláv hirlap. — Az álladalmi academiában és gymnasiumban német nyelven adatnak elő a tudományok; az ágostai lyceumban pedig főleg magyarul. — A Duna jobb partjával a várost hajóhid köti össze, s itt kinálkoznak a Duna gyönyörü ligeteiben a kellemes sétahelyek. — Ben a városban van egy téres és árnyékos sétatér, s általában a város egész kics környéke legkülönnemübb mulatóhelyekkel rakva levén: nem csoda, hogy a várost számos főnemesek, s egyszersmind olcsó élelem tekintetéből még számosabb polgári és katonai nyugdijas tisztek lakhelyökül választák. — Határa egész kiterjedését meghatározni pontosan nehéz volna, miután felmérve nincs; de hiteles adatok nyomán 9000 holdra lehet tenni, holdját 1200 □ ölével számitva, s Váraljat a hozzátartozókkal ide nem értve. — Ebből a summából maga a város 465 holdat, a gyümölcskertek, rétek, stb., 600 h., szántóföldek 1440 h., szőlőhegy 1700 h., közlegelő 600 h., erdő 3899 h., utak, s haszonvehetlen 296 holdat foglalnak el. Földe, minőségét tekintve különböző. A Duna mellett, s a szigetekben finum fejér föveny kertifölddel vegyitve; s a növényzet itt legélénkebb, azért ezen telkek legdrágábbak, s a város a maga részét erdőnek, a polgárok pedig réteknek, s gyümölcsösöknek használják. — A Dunától távolabb eső földekben szinte alkotó rész a fejér-homok, csak hogy itt a fekete agyag felülmulja azt. — Ezeknek nagyobb része termékeny szántóföld, s a polgári házak közt van felosztva, azután közlegelő, mintegy 6—700 darab nagy marhára; a többi rét vagy gyümölcskert. Végre a hegyek szőlőskertnek, gyümölcsösöknek s erdőnek használtatnak. Felső területe ezeknek: elporhanyult gránit agyaggal, darázskővel, csillámmal vagy fövenyes homokkal vegyitve, alul pedig $\frac{1}{2}$ lábnyira kemény gránitra akadni. Bora fejér, de nagyon közönséges asztali ital, miután itt régóta csak a mennyiségre s nem minőségre törekesznek. — Ellenben a sárga s főleg a görög dinnyét kivéve, minden más nemü gyümölcsökben nagy bősége van a posoni piacznak, s ezek elég jutányos áron kaphatók, s jó részben a posoni gyümölcsösökből és szőlőhegyekből kerülnek ki. — A város mikor épittetett bizonytalan, de hogy a Kárpát végső csucsára épült vára, mellynek most csak puszta 4 falai állanak, még a magyarok bejövetele előtt megvolt, onnan gyanitható, mert a város történeteiben sehol rá nem akadhatni, hogy ez később épittetett volna. — Azonban a város Szent-István alatt több idegenekkel gyarapodott, de alig kezdett az uj gyarmat nevekedni, már végső romlás fenyegeté. — Ugyanis Henrik német császár Pétert, Aba vetélkedő társát ujolag a magyar thrónra akarván emelni, 1050-ben egy nagy sereggel és számos fegyveres hajókkal megjelent Poson előtt, s ezt 2 hónapig erősen ostromolta, de ekkor bizonyos Zodtmund nevü magyar katona, kinek ivadéka a Kállay nemzetségben maiglan virágzik, az ellenség hajóit éjjel kifurván, elsülyesztette, s e miatt az egész német sereg nagy félelmek közt visszaszaladt. — 1130-ban Henrik osztrák herczeg, és III. Conrád német császár csellel elfoglalták Posont, de őket a fiatal II. Geyza csak hamar tetemes veszteséggel visszaverte. — 1165-ben III. István 20 ide való lakost, kiknek maradékai a Csalóközben még III. Károly alatt éltek, nemességre emelt. Neveik: Ombud, Colon, Cuzen, Petu, Vokut, Nichw, Numsa, Endre, Scareunpentiki, Juna, Kolud, Guka, Ceke, Gurdas, Scarangunka, Fonsol, Arichdi,

Digitized by Google

mind igaz szittya származásra mutatnak. — 1160-ban békesség köttetett itt Otokár cseh király és Béla közt. 1271-ben Otokár cseh király csapatja a várost elégették, elpusztitották. — 1280-ban IV. László egy posoni városi tisztviselő érdeméért, ki valami külső követségben hűséggel járt el, a városnak Veidricz, Schellendorf, és Blumenau (Lamadi) helységeket ajándékozta. — 1285. Albert osztrák herczeg a várost elfoglalja. 1302. Ujra elfog'alván a várost az osztrákok, ennek egész 1307-ig birtokában maradtak. 1309. a pápa követe elnöksége alatt nevezetes egyházi gyülés tartatott itt. 1323. I. Károly Szőlős (ma Pracsa vagy Weinern) faluval gazdagitá a várost. 1336. szövetségbe állottak I. Károly magyar, Kazimir lengyel, és János cseh királyok: Károly morvai őrgróf, Lajos bajor, és Albert osztrák herczegek ellen; de 1341-ben hatalmas közbenjárók segedelmével megkészült a béke I. Károly és Albert osztrák főherczeg közt. 1362. uj békesség készül I. Lajos és IV. Károly közt, s ezt 58 magyar mágnás irja alá. 1430. szabadságot kap a város pénzveretésre, L. és P. betüjegyekkel, fele az innen bejövő jövedelemnek a kincstárba, fele pedig a város pénztárába folyt. 1439- és 1440-ben az idevaló fegyvergyárban 6 puskamüves által ágyuk és mozsarak öntettek az urvölgyi rézből, és lőpor készittetett. 1491. békekötés Ulászló és Maximilian közt. 1526. a mohácsi ütközet után Mária királynő a templomi kincsekkel, s más ékességekkel ide szaladt; a várost ujra, s nagyon megerősitette. Ugyan ez évben országgyülés tartatván, I. Ferdinand magyar királynak választatik; a zsidók pedig a városból kiüzetnek, s házaikat a Mária udvari-cselédei foglalák el, kik ezeket ujra a posoni polgároknak áruba bocsáták. 1543-ban a törökök-

től félelem miatt mind az esztergomi érsek lakása, mind a királyi kamara Posonba tétetett. Általában I. Ferdinand alatt 12 országgyülés tartatott itt, s ezek közül egyikén, t. i. 1536-ban Poson Magyarország fővárosának kiáltatott ki. 1563. sept. 8-kán Ferdinand Maximiliant jövendő magyar királylyá akarván koronáztatni: a magyar rendek szabad választási jogaikat koczkáztatni vélték, s ez okból heves vetélkedések származtak; végre abban egyezvén meg: miszerint koronázáskor a székesegyházban az alnádor kérdezze meg a rendeket: akarják-e a mostani koronázandó Maximiliant királyuknak vagy nem? s más napra Mária királynő is megkoronáztatott. Egyébiránt ezen koronázási ünnepélyen 2331 magyar nemes ur jelent meg fegyveresen. 1564-ben felmentettek a lakosok azon kötelességtől, hogy könyveiket censura alá bocsássák, mit pedig Oláh Miklós esztergomi érsek nagyon sürgetett. — 1572-ben Rudolf még Maximilian életében magyar királynak koronáztatott. 1605-ben őszszel a posoni polgárok féltvén szőlőhegyüket a Bocskay magyar és török csapatjaitól, az akkor N.-Szombatban lakó Illésházyhoz folyamodtak. Ez 100 Bocskay lovast rendelt Posonba szüret végéig, bizonyos feltételek alatt. Ugyan ez évben Básta cs. kir. tábornok Cseklész és Szencz közt megveretvén: ide be nem eresztetett, hanem Vörösvárba volt kénytelen huzódni. 1608-ban II. Mátyás nagy pompával magyar királynak koronáztatván, rendeltetik: hogy ezentul a korona, melly 58 évig az országon kivül volt, a posoni várban őriztessék. Koronaőröknek Révay Pétert és Pálffy Istvánt, nádorispánnak pedig, melly hivatal 46 éven át üresen állott, Illésházy Istvánt választották a rendek; s ez első példa volt, hogy ez első fényes hivatalra protestans emel-

Digitized by Google

tessék. 1618. Mátyás Ferdinandot a Rendek előtt magyar királynak ajánlván, maj. 15-kén elválasztották, s jun. 1-én megkoronázák. De még ez évben Bethlen Gábor Posont elfoglalá, s bejövetele előtt a székesegyházban mind kath., mind protestans istenitiszteletet tartatott. 1619-ki országgyülésen Bethlen Gábor magyar királynak kiáltatott ki, de ő ezt el nem vállalá, a koronát azonban kezében továbbra is megtartá. 1620. ismét országgyülést tartat Bethlen, mellyen a békekötés pontjai megfontoltatván: ugy köttettek meg később Nicolsburgban Morvaországban; egyszersmind országgyülés végével a magyar, cseh és austriai rendek Ferdinand megegyezése nélkül egymás közt szövetségre léptek. Ugyan ez évben Dampier cs. kir. vezér Posont megszállván, megütközött Bethlen seregeivel, de szerencsétlenül, mert megveretvén, az ütközetben maga is elesett. 1683-ban Bécs ostroma alkalmával Tököly, Posont 30,000 magyarral és 10,000 törökkel megszállván, a külvárosokat felégette, sőt a város is hatalmába jött, de ebből a lotharingiai herczeg által kihajtatott. 1687. I. József 9 éves korában magyar királynak koronáztatik. 1703—1711-ig sokat szenvedett a város Rákóczy katonáitól, kik nem csak a szőlőhegyekben, vetésekben okoztak tetemes károkat, hanem a polgárokat is rabságba vitték, és csak nagy summa váltságdijért eresztették vissza. 1713. döghalál ütötte ki magát, s benne 3860 személy halt el, 1561 meggyógyulván. 1723. a pragmatica sanctio, melly szerint az osztrák uralkodóház örökösödése leányágra is kiterjesztetett, a magyar rendektől elfogadtatott. Ugyan ekkor állittattak fel: a consilium Posonban, a kerületi törvényszékek N.-Szombatban, Eperjesen, Debreczenben, Köszegen; a hétszemélyes és királyi táblák Pesten. 1741. jun. 25-kén Mária Therézia magyar királylyá koronáztatik; s ugyan ez országgyülésen latin beszédében felszólitja a rendeket, hogy ingadozó trónját számos és hatalmas ellenségei ellen oltalmazzák; melly felszólitása olly lelkesedésre buzditá az országgyülési tagokat, miszerint nem csak általános nemesi felkelést határozának, hanem ujonczokat, élelemszert, és pénzt is nagy mennyiségben igértek. 1765. s a következő években igen gyakran volt szencsője a városnak Mária Theréziát állandóul kebelében üdvözölhetni, mit nagy részben az itt lakó Mária Christina herczegasszonynak, s férjének Albert herczegnek, Magyarország akkori helytartójának köszönhetett. Ez említett években sokat szépült és nagyobbodott a város, mellyre a polgárok még most is örömmel hivatkoznak. 1781-ben a türelmi királyi parancs magától az esztergomi érsektől herczeg Batthyánitól olvastatott fel a székesegyházban. 1783-ban mind a kamara, mind a consilium Budára tétettek által. 1790-ben novemberben II. Leopold magyar királylyá koronáztatik. 1796. József főherczeg magyarországi nádornak választatott. 1805. országgyülés a nemesi felkelés rögtöni felállitása végett. De már nov. 15-kén 30 lovas franczia egy tiszttel a Dunán tul elfoglalja a hajóhidat, hanem két nap mulva ismét visszavonulnak. 27-ik novemberben ujra 300 franczia huszár jelenik meg, s a rőpülő hidat birtokába veszi; estve Dévén-Ujfalu felől Davoust franczia tábornagy hadosztályának egy része, mintegy 9000 főből álló Gudin tábornok vezénylete alatt a várost megszállja, de első decemberben Napoleon parancsolatjára visszavonult. — December 27-kén megköttetett az ismeretes posoni békesség; részünkről hg. Lichtenstein és gr. Gyulay, Na-

Digitized by Google

poleon részéről hg. Talleyrand levén a meghatalmazott követek. 1808-iki országgyülésen egy magyar katonai academia állitására több mint 500,000 forintot ajánlottak az egyes hazafiak; s a magyar museum és magyar nyelv gyarapitására hasznos törvények hozattak. 1809. január 29-kén a Duna megáradván, borzasztó árvizzel lepte el a várost. Ugyan ezen évben Davoust franczia tábornagy hadosztálya a hidfőt akarván bevenni, miután ez nem sikerült, jun., 12., 26. és 27-dik napjain magát a várost bombáztatta, s mindössze 123 ház égett le, sokkal több pedig erősen megrongáltatott. Jul. 14-kén Reynier franczia tábornok vezérsége alatt két szép dragonyos ezred, egy huszár osztály, több gyalog zászlóalj, s egy császári testőr granátos osztály költöztek be Posonba. — Ez utolsó megszállás iszonyu költségeket okozott a városnak, mert ide nem számitván a bombázás által történt veszteséget, a franczia seregeknek 4 hónapi ingyen tartását, s az egyes polgárok sarczait: a háboru végével a városi pénztár adóssága 2,104,893 forintra, 50 krajczárra rugott fel. 1811-ben majusban a posoni vár, Posonnak ez ékessége lőgett, s most is pusztán áll. 1815-ben martiusban a szász király, királynő, s Augusta herczegasszony Posonba költöztek, a János piaczi primás palotájában fogván lakást, de májusban már viszszatértek országukba. 1822-ben sept. 8-tól kezdve oct. 18-ig nemzeti zsinat tartatott itt Rudnay Sándor esztergomi érsek elnöksége alatt, mellyre minden magyar kathhol. püspök, s minden káptalanból egy küldött jelent meg. 1825 óta gyakrabban tartattak itt országgyülések, mellyeken ha lassan is, de folyvást haladva, hasznos törvények hozattak, mellyek Magyarország békés átalakulását, s jövendő virágzását bizonyosan megalapitják, ha az 1848-ki februári franczia forradalom az épen együtt békésen tanácskozó magyar országgyülést hirtelen meglepvén, olly határozatokra nem bátoritja, mellyeknek következménye később véres forradalom lőn, mit leirni sem kedvem, sem akaratom.

Possa, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, A. Körtvélyes fil., 141 romai, 292 gör. kath., 6 ref., 25 zsidó lak., gör. kath. anya sz. egyházzal, 525 hold szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Mihály.

Póstelek, puszta, Somogy vármegyében, Kapos- Mérő és Kisasszonyd közt, 640 hold határral. Földe homokos rozsot termő. Birja Somogyi Lajos és Mérey József urak.

Pósvár, puszta, Heves vmegyében, Sirokhoz $1\frac{1}{3}$ órányira: 43 kath. lak. Van itt egy kastély, angolkert, vendégfogadó. F. u. b. Orczynő.

Poszátka, tót falu, Nyitra v.-megyében, a Vágh bal partján, ut. p. Galgóczhoz $1\frac{1}{2}$ órányira: 153 kath. 5 zsidó lak. — Határa dombos; lakosai dohányt termesztenek. F. u. többen.

Poszoba, magyar falu, Gömör vmegyében, Kelemérhez közel egy völgyben fekszik, reformatus templommal s 204 lakossal, kik mindnyájan reformatusok s eredeti magyarok. Van benne 16 urbéri, $1\frac{1}{8}$ majorsági telek, 5 zsellér, 600 hold erdő, 240 kapás dézmás szőlő. Hegyes de könnyü munkáju szántóföldje mindent megterem; rétje nem a legjobb takarmányt ád, mind a mellett a marhatenyésztésnek kedvelői. Birják: Szathmári, Abaffi, Dráskóczi, Hevessi, Hamvai urak. Ut. p. Putnok.

Poszoga, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Maros mellett; 10 kath., 765 óhitü lak., anyatemplommal. F. u. a kamara.

Potkonicz, tót falu, Zólyom vmegyében, ut. p. Beszterczebányához keletre $1\frac{1}{2}$ óra, 905 rom. kath.

Digitized by Google

lak., kik többnyire csípke-kereskedők s földmüvesek, hajdan bányászattal is foglalkodtak. Telkes gazda van 73, zsellér 21, Sovány földében leginkább árpa és zab terem, és jó években rozs is sikerül. Urbéri telek 15 1/8. Uradalmi erdeje 2876 hold. Csak szarvasmarhát és juhot tenyészt, melly utóbbira zsiros legelője igen hasznos, s azért igen jó juhturó készittetik. Kath. paroch. templom. Birja a kamara.

Potocska, orosz falu, Zemplén vmegyében, 133 g. kath. lak. 202 h. szántóföldel. Ut. p. Orlik.

Potok, oláh falu, Krassó vmegyében, Szászkához 1 órányira: 817 óhi ü lak., s anyatemplommal.

Potoka, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal. ut. p. F. Orlichhoz egy órányira: 128 gör. kath. lak.

Potom, puszta, Veszprém vmegyében, Devecser határában.

Potturnya, tót falu, Liptó vmegyében, a Vágh mellett: 48 kath., 299 evang. lak. Derék kastély. F. u. Poturnyay. Ut. p. Okolicsna.

Potyond, magyar falu, Sopron vmegyében, ut. postája Kapuvár 1 3/4 mfd. Lakja 160 rom. kath., 300 evang., 30 zsidó. Kicsiny határa áll 195 hold belső, és 332 hold külső birtokból. Ugarlás itt nincs divatban. Urbériség semmi sincs, mert az egészet nemes közbirtokosok birják.

Potyond, puszta, Somogy vmegyében. Szentkirály mellett.

Poverzsina, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Facsethez 1 1/2 órányira: 2 kath., 346 óhitü lak., anyatemplommal. F. u. a kamara.

Povina, tót falu, Trencsén vmegyében, Kisucza-Ujhelyhez egy fertály. Számlál 863 kath. Földjei meglehetősek; rétjei igen jók. F. u budetini urad. Ut. p. Zsolna.

Povraznik, tót falu, Zólyom vmegyében, 156 evang. lak. F. u. Libetbánya. Ut. p. Beszterczebánya.

Pozba, magyar falu, Bars vmegyében, Baracska mellett: 82 kath., 340 ref. lak. Ref. anyaekklésia. Bővelkedik gabonával, borral, gyümölcscsel. Erdeje is van. F. u. a Balogh nemzetség. Ut. p. Verebély.

Poznanócz, vindus falu, Vas vmegyében, a felsö-lendvai uradalomban, 30 kath., 99 evang. lak.

Pózva, magyar falu, Zala vmegyében, az ollári uradalomban, ut. p. Egerszeghez 1/4 óra, 130 kath. lak.

Pozsehájy, népes puszta, Thuróczvmegyében, Dubovájhoz 1 fertály: 24 kath., 8 evang. lak. Ut. p. Rudnó.

Pölöske, puszta, Somogy vmegyében, a kaposvári uradalomban.

Pölöske, magyar falu, Baranya vmegyében, a Mecsekháton, ut. p. Pécs, 290 kath. lakossal. Határa 1557 2/8 hold, mellyből urbéri beltelek 17 2/8, szántó 620 2/8, rét 180 2/8, legelő 439, szőlőhegy 43 4/8, uradalmi beltelek 1, erdő 256 hold. A helységben áll fenn egy torony, mellynek igen réginek kell lenni; eredete nem tudatik. Birja a pécsi kath. székesegyház.

Pölöske, puszta, Noszlop és Kup közt, Veszprém vmegyében.

Pölöske, magyar falu, Zala v.-megyében, ut. p. Egerszegtől délre 1 1/4 óra, 560 kath. lak. Határában van egy nagy bozótos hely és egy omladozott vár. Erdeje, szőlőhegye szép. Birja gr. Széchenyi István, s feje egy uradalomnak.

Pölöskefej, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Hahóthoz délre 1/2 óra, 438 kath. lak. Birja Inkey.

Pördefölde, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. A. Lendva, 150 kath. lak. Birja h. Eszterházy.

Kis és Nagy Pőse, 2 magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Kőszeg, 250 kath., 40 evang. lak. Nagy Pősén

Digitized by Google

van kath. paroch. szentegyház, s fő birtokosa hg Eszterházy; Kis Pőse közbirtokosoké. Határuk róna és jó buzatermő.

Pőstyén (Pistyani, Teplicza), tót m. v. Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján 9 mfdnyire Posontól. 5 mfdnyire Nyitrától. 3266 kath., 6 ev., 105 zsidó lak., kath. paroch. templommal, s az uraságnak csinos nyári mulató kastélyával. Szántóföldé sok és termékeny; rétei kétszer kaszállhatók. — 1530 és 1599-ben ezen helyet a Törökök egészen elpusztitották. F. u. gr. Erdődy Józsefné, s a galgóczi uradalomhoz tartozik. Ut. p. Galgócz.

Fél órányira Pőstyéntől épen a Vágh partján fakad ama hires meleg ásványos viz, melly fördésre használtatik; természeti melegsége 48 — 50 foknyi Reaumur szerint, s olly nagy, hogy benne a tyukot is meglehet koppasztani. Szine nem egészen tiszta; ize, ha meghül, a közönséges ivó viztől semmit sem különbözik; alkotórészei: csudasó, keserüsó, gypsz, konyhasó, szénsavanyos mész, szénsavanyos keserüföld, kavicsföld, vékony kénköves szesz (spiritus), alkaliföld. Haszna leginkább szembetünő, a szélütött, vagy más szerencsétlenség által elzsibbadt tagok gyógyitásában, továbbá a szakgatásokban (Rheumatismus) reszketésben, régi sebekben, csipő fájdalomban, s mint némellyek állitják, a szemfájásban is, ellenben az igazi köszvényre nem sokat tehet.

Hogy e forrásnak a Vághon tul szemközt lévő hegygyel némi-némi összeköttetése legyen, onnan gyanithatni; mert a forrástól kezdve a Vághon keresztül egy keskeny vonal soha a legkeményebb télben sem fagy be. Az is különös, hogy a viz melegsége a Vágh vizének áradásával nőttön nő ugy hogy e miatt sokszor fördeni is lehetetlen. Ezen vizet főképen csak fördésre, azaz: külsőképen használják, belsőképen csupán az orvosok javaslatára. — A fördőépület el van osztva kád, — és állófördőre (Gehbad). A kádfördőben 28—22 káddal biró fördő szobák találtatnak, s csövek segedelmével a viz melegségét kiki tetszése szerint mérsékelheti. Az állófördő, hol együtt fördenek, ismét 4 osztályból u. m. urak- közönséges- zsidó- és iszapfördőből (Schlammbad) áll. Ez utolsó legmelegebb s tőszomszédságában van a kutba foglalt forrásnak. A fördővendégek befogadására szolgál egy nagy vendégfogadó. — A vendégfogadó mellett találtatik egy más épület, s ebben vannak: a kávéház, a tánczterem, az ebédlőterem, s az árendás lakhelye. Háta megett ezen épületnek pedig van az ujonan elrendelt sétatér. Egyszóval a pőstyéni fördő, mind hasznos tulajdonságáért, mind a környék szépségéért hazánkban egy a legkedvesebb, s látogatottabb fördők közül; de egy árnyékos kertben, s más közel levő regényes sétáló helyekben való fogyatkozása sokat lehuz érdeméből.

Pőstyén, népes puszta, Nógrád vmegyében, F. Ludány fil., az Ipoly mellett: 298 kath., 14 zsidó lak., s kövér rétekkel.

Pőtöle, puszta, Fejér vmegyében, Aba mellett, 92 kath. lak. Többeké.

Pőtréte, magyar falu, Zala v.-megyében. ut. p. Hahóthoz északra ½ mfd., 440 kath.

Pözsön, Padersdorf, német falu, Vas vmegyében, a Pinka mellett, gr. Batthyáni Gusztáv szentmihályi uradalmában, 432 kath. lak. Ut. p. Szombathely.

Pracsa, (Weinern), régen Szőlős, tót falu, Poson vmegyében, Posontól 1½ órányira: 1153 kath. lak. Kath. paroch. templom, egy majorral,

Digitized by Google

tchenészettel. A régi oklevelekben Sőlősnek neveztetik. Szántóföldjei jók; rétjei igen szépek, de főgazdasága még is szőlőhegyében áll, melly alkalmasint az egész megyében a legjobb bort termi. Mikor az időjárása ugy hozza magával, aszuszőlőt csinálnak itt, melly a sz. györgyivel jóságára méltán vetélkedhetik, sőt mennyiségével azt jóval felül haladja. Egyébiránt a posoni polgárok sok szőlőt birnak itt, kiknek csinos mulató présházaik nem kevés díszt adnak ezen szőlőhegynek. F. u. Poson városa.

Prága, magyar falu, Zala vmegyében. Ut. p. Sümeghez 1 óra; 534 kath., 8 zsidó lak., derék erdővel. F. u. a veszprémi püspök.

Prága, tót falu, Nógrád vgyében, egy erdős, hegyes, köves vidéken. 4 kath., 461 evang. lak. Az éghajlat itt olly hideg, hogy gyümölcsük ritkán érik meg tökéletesen, vagy legalább sokkal később. F. u. gr. Forgács család. Ut. p. Losoncz.

Prakendorf, német falu, Szepes vmegyében, Göllniczhez délre 1 órányira: 407 kath. lak. Tölgyes erdő. Vashámorok. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Lőcse.

Prassicz, tót falu, Nyitra vmegyében, Trencsén vmegye szélén 691 kath., 9 zsidó lak. Kath. paroch. templom, synagógával. Határa tágas de sovány; erdeje és legelője bőven. F. u. gr. Erdődy Józsefnő, s ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Prasznicza, tót falu, Zólyom vmegyében, Óvár mellett: 121 kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Beszterczebánya.

Prasznik, tót falu, Nyitra vmegyében, Verbóhoz egy órányira, 88 kath., 767 evang., 8 zsidó lak. — Erdeje nagy; van vizimalma. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Szombat.

Prasznócz, tót falu, Nyitra vmegyében, N. Bossány fil., 256 kath., 11 zsidó lak. F. u. többen.

Praurócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Repejő fil. 6 romai, 263 g. kath.. 4 zsidó lak., 439 hold szántóföldel. F. u. Dessewffy. Ut. p. Nagy-Mihály.

Pravoticz, tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, 211 kath., 4 evang., 8 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Nyitra Zsámbokrét.

Praznov, tót falu, Trencsén v.-megyében, Beszterczéhez 1 fertály. 391 kath., lak. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Prebul, oláh falu, Krassó vmegyében, Karánsebeshez 2½ órányira: 18 kath., 782 óhitü lak., s anyatemplommal.

Precsarova, tót falu, Trencsén vármegyében, 150 kath. lak. F. u. többen.

Precsén, tót falu, Trencsén v.-megyében, Beszterczétől keletre 1 mfdnyire. Van 406 kath., 5 zsidó lak. Kath. paroch. temploma és nagy uraságí majorsága. F. u. b. Balassa és gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Predajna, tót falu, Zólyom v.-megyében, Garan folyó mentiben, völgyben, a lőcsei országutban, ut. p. Beszterczebányától keletre 4 órányira. Hajdan mezőváros volt, s most is illy pecséttel él. Urbéri telek 24, s a kamarának is van egy majorsági épülete, ehez tartozó bizonytalan mennyiségü földbirtokkal. Erdő 3163 h. Földe a legjobbakhoz tartozik e vidéken, s minden divatozó vetemények sikerrel teremnek benne. Lakja 930 kath., kik házaló kereskedők, földmüvesek. Telkes van 67, házas zsellér 26, házatlan 12. Van itt továbbá kath. paroch. templom, iskola, sörfőzőház, malom, a Garanon kivül Jaszena nevü patak, s a kamarának mint földesurnak egy majorsága.

Digitized by Google

Predahócz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban, 150 evang. lak.

Predmir, tót m. v., Trencsén vmegyében, a Vágh bal partján, egy igen szép és termékeny rónaságon. Számlál 751 kath., 30 zsidó lak. Van kath. paroch. temploma, több nemesi curiája és épületje, számos mesteremberekkel együtt; jó sört főz. F. u. Hrabóvszky, és Marsovszky nemes családok. Ut. p. Zsolna.

Prejtha, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh bal partján: 518 kath., 12 zsidó lak. F. u. gr. Königsegg. Ut. p. Trencsén.

Prekája, népes puszta, Bács vmegyében, Bresztovácz fil., 7 kath. német lak. Határa 4759 holdra terjed, holdját 1100 □ ölével számitva. Földje, valamint rétjei is igen termékenyek. Birja a kamara.

Prekopa, orosz falu, Ungh v.-gyében, ut.p.Szobráncznhoz keletre 1½ órányira: 30 romai, 237 gör. kath., 18 zsidó lak. Határa hegyes és sovány, erdeje derék. F. u. Mokcsay, Pongrácz, Szemere, és a Kis-Ráthi plebanos.

Prekopa, lásd Priekopa, Thurócz vmegyében.

Prencsfalu, (Prencsov,) tót falu, Honth vmegyében, Ut. p. Selmecztől délre 2 mfd. 591 kath., 571 evang. lak., kik fuvarozásból, és gabona kereskedésből élnek. Kath. és evang. anyatemplomok. F. u. h. Coburg.

Prépost, magyar falu, Abauj v.-megyében, a Hernád mellett: 80 kath., 4 evang., 13 ref., 7 zsidó lak. Kevés rét és legelő; nehéz mivelésü föld. F. u. a jászói prépostság. Ut. p. Meczenzéf.

Prépost-Ősi, lásd Ősi.

Preszovka, puszta, Zemplén vmegyében, Sókut fil. 7 kath. lak.

Preszáka, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 1½ mfd., dombos helyen, 529 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 360, rét 102, legelő 58, majorsági erdő 564 hold. Birja a váradi görög püspök.

Presztalok, tót falu, Bars v.-megyében, Sz. Kereszttől nyugotra: 361 kath. lak. Roppant erdejében sok vad körte és alma terem. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Selmecz.

Prezesty, oláh falu, Arad vármegyében, Butlyin fil, 10 kath., 313 óhitü lak., s anyatemplommal.

Alsó-Pribel, tót falu, Honth vmegyében, Nógrád vmegye szélén, 14 kath., 440 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Felső-Pribel, tót falu, Honth vmegyében, 37 kath., 275 evang., 4 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Bora meglehetős. Földje sovány; F. u. gr. Zichy és b. Balassa. Ut. p. B. Gyarmat.

Pribilina, tót falu, Liptó vmegyében, a Kárpát hegyei alatt: 65 kath., 1550 evang., 7 zsidó lak. Ev. anya, kath. filial templomok. Határa roppant, de csak zabot terem. Erdeje nagy kiterjedésü, s benne sok medve lappang; van még dészkamelszó malma, és savanyuviz forrása. F. u. Pongrácz nemzetség. Ut. p. Okolicsna.

Pribiss, tót falu, Árva vmegyében, 499 kath., 1 evang., 4 zsidó lak. Földe termékeny, s borsója hires; két vizi malma, és 36⅛ sessioja van. F. u. árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Pribocz, tót falu, Thurócz v.-megyében, a Thurócz jobb partján a sz. mártoni országutban: 126 kath., 318 evang., 8 zsidó lak, Földe termékeny; legelője., rétje, igen jó; van kastélya s egy vizimalma. F. u. többen. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Priboj, tót falu, Gömör- Kis-Honth vmegyében, 2 kath., 128 ev. lak., kik faeszközök készitéséből él-

Digitized by Google

nek. A rahói urak birják. Ut. p. Rimaszombat.

Priboj, kösziklák közt elterjedt tót falu, Nógrád vmegyében, 6 kath., 89 evang. lak. F. u. gr. Zichy, b. Balassa. Ut. p. Losoncz.

Prichod, népes puszta, Liptó v.-megyében, 4 kath., 40 evang. lak.

Prichod, lásd P r i e c h o d.

Pricsd, (Kis) (Pritcska), tót falu, Nyitra vmegyében, Szakolczához 1 fertálynyira: 406 kath., 7 zsidó lak. Van malma s jó szántóföldei. F. u. a szakolczai kórház; mellyet a hatalmas Stibor Vajda alapitott.

Pricsd, (Nagy), tót falu, Nyitra vmegyében, a Miava vize mellett, Szenicztől kelcre egy órányira. Számlál 43 kath., 900 evang., 22 zsidó lak. Ékesitik a helységet a kath. és evang. anyaszentegyházak, a b. Jeszenák kastélya s gyönyörü gyümölcskerte. F. u. b. Jeszenák. Ut. p. Nagy-Szombat.

Priechod, tót falu, Zólyom v.-megyében, egy szük völgyben, közel Tót-Lipcséhez, s ut. p. Beszterczéhez $1\frac{1}{2}$ órányira, 528 kath., 3 evang. lakossal, kik közt telkes gazda 37, házas zsellér 16, lakó 4. Urbéri telek $10\frac{2}{4}$. Erdő 2528 hold. A helység határát Lipcse és Priechod patakok nedvesitik. A falutól északra eső, magánosan emelkedő H r a d e k nevü hegyen monda után hajdan vár volt, és zsiványok tanyája. Látszik még egy kőbe metszett tekehely, s több metszett kövek. Birja a kamara, mellynek itt nagyszerü fürészmalma van.

Priekopa, tót falu, Thurócz vmegyében, a Thurócz vize mellett a Jordan patakja beömlésénél, s a Vágh vizéhez is közel. Táplál 145 kath., 548 evang., 40 zsidó lak. Határa termékeny, fejes káposztája hires, rétje, legelője, erdeje elég. F. u. a Révay nemzetség, s van itt 2 kastély, és 1 fürészmalom. Ut. p. Thurócz Szombokrét.

Priklek, tót falu, Honth vmegyében, Nógrád vmegye szélén: 24 kath., 68 evang. lak. Ut. p. B. Gyarmat.

Prikra, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal. Duplin fil. 4 romai, 140 gör. kath., 7 zsidó lak. Ut. p. Komarnyik.

Prileszt, tót falu, Trencsén v.-megyében, Dubniczhoz délre egy fertály a Vágh mellett, a sziléziai országutban. Táplál 87 kath., 10 zsidó lak. Kastély. Nem nagy de termékeny jó határa, az áradásoktól gyakran szenved. F. u. Prileszky család. Ut. p. Trencsén.

Primócz, tót falu, Szepes vármegyében, Svabócz fil. 70 kath. lak. Van itt Mercz uraságnak egy udvarháza. Ut p. Horka.

Priszaka, oláh falu, Krassó v.-megyében, Karánsebeshez 1 órányira: 4 kath., 866 óhitü lak., anyatemplommal. Birják Mocsonyi és Dániel családok.

Priszlop, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil. 163 gör. kath., 8 zsidó lak., 215 hold sovány szántóföldel, erdővel. Ut. p. Szobráncz.

Priszlop, orosz falu, Máramaros vmegyében, Galliczia határszélén: 381 g. kath., 100 zsidó lak., leánytemplommal. Határa meglehetős; lakosai Gallicziából való gabona fuvarozással, és szálfák leszállitásával keresik élelmöket. F. u. Pogány, Hosvay, Várady, Kornis, Réthy s m. t. Ut. p. Huszt.

Pritulyán, orosz falu, Zemplén vmegyében, Jenkócz fil. 223 g. kath., 7 zsidó lak., 259 hold szántóföldel. F. u. Dessewffy. Ut. p. Nagy-Mihály.

Privigye, (Privicz, Previcza), népes és vagyonos tót m. v., Nyitra vármegyében, Bajmóczhoz $\frac{1}{2}$ órányira: 2469 kath. lakossal, s kath. paroch. templommal. Lakosai közt sok

Digitized by Google

a posztós és varga; Erdeje nagy, gyümölcse sok; legelője a hegyekben jó; vizimalmai is vannak a Nyitra vizén. Van itt egy piarista zárda, egy kath. gymnasiummal együtt: s egy nemzeti főiskola. Hires gabonavásárok. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Postahivatal helyben, miután ez Bajmóczról áttétetett.

Prochot, tót falu, Bars vmegyében, a Klak hegye alatt: 718 kath. lak. és paroch. templommal. Földje felette sovány, de fenyves erdeje derék. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Prochidnya, orosz uj-telep, Máramaros vmegyében, lásd Ökörmező.

Prócs, tót falu, Sáros vmegyében, Posfalu fil. 201 kath., 10 zsidó lak. F, u. Sztankay nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Pród, (Kis- és Nagy), két igen nagy puszta, Szabolcs vmegyében, Böszörményhez észak-nyugotra, s ugyan ezen város birja.

Promontorium, német falu, Pest-Pilis vmegyében, Budához délre egy mfd. a fejérvári országutban; 2690 kath., 3 evang., 9 ref. lak. A helység a Duna, és nyugotra fekvő szőlőhegyek közt fekszik, s házai majd térségen, majd dombon, majd hegyen épültlek. Számos lakhelyek, istálók, szinek pedig hegyoldalban bevágott üregekben vannak. Van itt kath. paroch. templom, egy urasági kastély, melly hajdan emeletes volt, s Eugen herczeg épittette; vendégfogadó, több dunamalom és kőbánya. Legelője szük, s azért a lakosok kevés, de kiválogatott marhatenyésztést üznek, ugy hogy a promontori teheneket, bornyúkat faj nemesitésre szokták megvenni. Kézi mesterségből s a kőbányákból sokan keresik kenyerüket. De fő kincse a helységnek még is szőlőhegyében áll, melly 1467 holdat foglal el, s évenkint mintegy 50—55,000 akó budaihoz hasonló jó bort terem. Ez $^2/_3$ részben vörös, $^1/_3$ fejér, csak hogy az utóbbi mind inkább szaporodik. F. u. a felséges cs. k. nemzetség.

Próna, (Német,) Deutsch Proben, Nemeczka Prauna), német m. v., Nyitra vmegyében, Thurócz vmegye szélén: 2722 kath. lak., kik nagy részint tímárok, vargák és késcsinálók; egyébiránt tehetősek. Kath. paroch. templom; nagy erdő; jó legelő a hegyeken; sok szilva, sovány szántóföldek, 1827-ben 120 házai égtek el a kath. templommal együtt. F. u. gr. Pálffy Ferenczi. Ut. p. Privigye.

Tót-Próna, (Szlovenske Pravno), Thurócz vmegyében, tót m. v., a Posonból Liptóba vezető országutban. Sz. Mártontól délre $2^1/_2$ mfdnyire. Számlál 281 kath., 630 evang. lak. Ékesitik a kath. és evang. anyaszentegyházak, az uraságok jeles lakházai és épületei. Földe középszerű, s hegyes; erdeje bőven; legelője elég és jó; savanyuviz-forrása is van, de nem igen használtatik. — A Prónay nagy érdemü nemzetség innen vette eredetét. Ut. p. Rudnó.

Prosnyákfa, vindus falu, Vas vmegyében, 179 evang., 74 kath. lak. F. u. többen.

Proszácz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Hanusfalva fil., 17 romai, 730 gör. kath. lak., 508 hold szántóföldel. F. u. Szulyovszky. Ut. post. Eperjes.

Prószek (Jób és Kubinyi), két egymás mellett lévő tót falu, Liptó vmegyében, 104 kath., 407 evang., 5 zsidó lak. — Szép erdő; sovány föld. Kath. filial szentegyház. Ut. p. Berthelenfalva.

Proszne, tót falu, Trencsén vmegyében, 447 kath., 11 zsidó lak. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Provenecz, tót falu, Nyitra vmegyében, N.-Bosány fil., 437 kath.

Digitized by Google

lak. F. u. Majthényi. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Prssán, tót falu, Zólyom vgyében, a szkubini partoknak nevezett emelkedett helyen, ut. p. Besztercebánya: 150 evang., 51 kath. lakossal, kik közt 21 telkes gazda, 17 zsellér, 5 lakó. Urbéri telek 12, s ezenkivül a földesuraságnak, u. m. Rakóvszky családnak és Radvánszky Antalnak is van majorsága. — Homokkal vegyes földe jó mivelés mellett meglehetős termést ad. Határában van egy lőportár.

Prsse, népes puszta, Nógrád v.-megyében, Kékkő fili. 59 kath. lak.

Pruck, német falu, Poson v.-megyében, a pesti országutban, a Csalóközben, 753 katholikus 13 evangelikus, 7 zsidó lak. Kis erdő. F. u. az eberhárdi uradalom.

Pruszka, tót m. v., Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján: 1050 kath., 67 zsidó lak. Szép kath. paroch. templom. Synagóga. Kastély. A sz. ferencziek klastromát Jakosich György veszprémi püspök alapitotta, mint az oroszlánkői uradalomnak, mellyhez Pruszka tartozik, akkori birtokosa. A kórházat pedig gr. Jakusich Imre, és felesége gr. Serényi Polexina alapitották 1684. Határa Pruszkának termékeny, első osztálybeli; fája bőven; Lakosi közt sok mesterember van. F. u. gr. Königsegg Ferencz. Ut. p. Trencsén,

Pruzs, tót falu, Trencsén, most A. Nyitra vmegyében, a báni uradalomban: 354 kath. lak.

Pruzsina, tót falu, Trencsén vmegyében, Domanishoz délre egy fertályra, erdős hegyek közt: Számlál az irtásokkal együtt 952 kath., 31 zsidó lak. Van egy katholikus paroch. temploma, melly előtt még egy másik kápolna áll, synagógája, rétje felette kevés, de erdeje szép. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Pstrussa, népes puszta, Zólyom vmegyében, N. Szalatnához egy óra: 94 kath., 2 evang. lak.

Psurnovicz, tót falu, Trencsén vmegyében, Bicsétől nyugotra $^1/_2$ óra. Számlál 522 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Ptruska, magyar-orosz falu, Ungh vgyében, ut. p. Ungvárhoz nyugot-délre $2^1/_2$ mfdnyire: 11 romai, 183 g. kath., 162 ref., 3 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, nagy erdővel, s egy révvel a Latorcza vizén, mellyen a Bodrogközbe járnak által. F. u. Szerencsy István örök., Csathó, Tabódy, Orosz, stb.

Pthrügy, magyar falu, Szabolcs vmegyében, a Taktaközben: 70 romai, 24 g. kath., 1 evang., 581 ref., 20 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $18^3/_8$ első oszt. egész telekkel. Határa gazdag termékenységü; szénája sok levén, szép szarvasmarhát tenyészt. F. u. Patay, Almásy, b. Meskó. Ut. p. Tokaj.

Puchó, tót m. v., Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján egy kies vidéken. Lakja 1098 kath., 204 ev., 472 zsidó; mind a három felekezetnek van tulajdon szentegyháza. Lakosai igen szorgalmatosok, s vannak köztök számos posztósok, kik a város egy részében külön laknak, s posztóikat egész országban széljel hordják. A puchói cserépedények is említést érdemlenek. Továbbá van itt egy Marczibányiakhoz tartozó kastély, 2 ispotály, harminczad, sóház, több urasági épület. Határa nem nagy de hasznos. F. u. egy részének gr. Erdődyné, született Aspermont, más részének pedig Marczibányi család. Országos vásárjai népesek. Ut. p. Trencsén.

Puchschachen, német falu, Vas vmegyében, Stájerország szélén, a borostyánkői uradalomban, nt. p. Kőszeg, 805 kath., 159 evang. lak., ágostai oskolával, derék erdővel.

Digitized by Google

Puczák, orosz falu, Zemplén vmegyében, Sztropkóhoz 1 mfd. 395 g. kath., 13 zsidó lak. Gör. szentegyházzal, 619 hold szántóföddel. F. u. Bernáth. Ut. p. Orlich.

Puczincz, vindus falu, Vas v.-megyében, a muraszombati uradalomban, 229 evang. lak., anyatemplommal és iskolával.

Puczo, tót falu, Árva vmegyében, 549 kath., 2 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 57 1/8 sessio. Kőbánya, 2 vizimalom. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Puczócz, vindus falu, Vas v.-megyében, a muraszombati uradalomban, 109 evang. lak.

Pudmericz, tót falu, egy kies völgyben, Poson vmegyében, Modorhoz 1 1/2 órányira. Számlál 1016 kath., 14 evang., 23 zsidó lak. Van itt kath. paroch. templom, több csinos uraságí tiszti lakás, egy inscriptionalis curia, több vizimalom a Gidra patakján, egy fáczános kert, halastó, tehenészet stb. Szőlőhegye savanyu és kevés bort terem. Határa keletre meglehetős; de nyugotra felette kövecses, többnyire rétnek, legelőnek használják; erdeje derék. F. u. gr. Pálffy Rudolf örökösei. 1705-ben itt ütközet történt Rákóczy és a császáriak közt, az elsőbbnek veszteségével.

Pudplesa, orosz falu, Máramaros vmegyében, Dombó fil. 179 gör. kath., 10 zsidó lak.

Pudpulócz, oroez falu, Beregh vmegyében, A. Vereczkéhez délre 1 mfd. a Latorcza mellett, s a gallicziai országutban: 127 g. kath., 7 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom; hid a Latorczán. Fája, rétje, legelője jó; Földje sovány. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Pudvás, tót falu, Trencsén vmegyében, Illava mellett: 116 kath. lak. F. u. gr. Königsegg.

Puhaháza, puszta, Gömör v.-megyében, Uza-Panyit mellett.

Pula, magyar falu, Somogy vmegyében, a Kapos mellett, ut. p. Kaposvár, 400 kath. lak., kövér rétekkel. Birja hg Eszterházy.

Pula, német falu, Zala vmegyében, Veszprém vmegye szélén, ut. p. Veszprém, 463 kath. lak. Földei jól mivelteinek; tölgyes erdeje tágas. A devecseri urad. tartozik.

Alsó-Pulya, németül Unter-Pullendorf, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3 1/2 mfd. 560 kath. lak., s paroch. egyházzal. Dombos határa középszerű, s van 15 egész és 3/8 urbéri telek után 205 urb., 303 5/8 h. irtás szántóföldje, 229 hold uraságí szántóföldje, 113 hold rétje, 159 hold szőlőhegye, 460 hold tölgyes, fenyves, nyiros erdeje. Birja h. Eszterházy.

Felső-Pulya, németül Ober-Pullendorf, magyar falu, egy hegyláncz tövében, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3 mfd. 520 k. lak. Van 400 hold szántóföldje, 50 h. rétje, 40 hold legelője, 40 hold fenyvese. Birják: Gyurkovics, Kulcsár, Martonfalvay, Bácsmegyei, Dominkovics, stb.

Közép-Pulya, németül Mitler-Pullendorf, magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3 1/4 mfd. 500 kath. lak., s anyatemplommal. Határa dombos és középszerű, van 508 hold szántóföldje, 87 h. rétje, 360 h. erdeje. Birja h. Eszterházy.

Punicz, horvát falu, Vas vmegyében, a németujvári uradalomban, 432 kath. lak., mészégetéssel szőlőhegygyel.

Pusnyákfalva, Pusznyakuviczi, orosz falu, Beregh vmegyében. ut. p. Munkácshoz északra 3 mfdnyire: 165 g. kath. 5 zsidó lak.

Digitized by Google

Gör. kath. parochia. Hegyes, erdős, sovány határ. F. u. gr. Schönborn.

Puszta, népes puszta, Zólyom vmegyében, Balogh oz egy óra: 61 kath. lak.

Nagy-Puszta, puszta, Bars v.-megyében; Zseliz fil., 82 kath. lak., s nagy uraság majorsággal. F. u. gr. Eszterházy Jánosné.

Pusztafalu, német falu, Baranya vmegyében, a pécsváradi uradalomban, 160 kath. lakossal.

Pusztafalu, magyar falu, Abauj vmegyében, Füzérhez 1 órányira: 15 r. kath., 472 ref., 17 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szép és nagy erdő. A helységtől északra Milicz hegyén két tó van, mellyek nagy és kis Izránk neveztetnek. Kifolyásukat a Ronyva vize veszi fel. F. u. gr. Forgács. Ut.-p. Szinnye.

Pusztamező, Wizranka, orosz falu, Sáros vmegyében, Palocsához délre ½ órányira: 63 romai, 357 g. kath., 5 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Sok marhát tenyészt, s azzal kereskedik; erdeje és fürészmalma van, F. u. a Dessewffy nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Puszta-Szer, vagy Puszta-Zeer, népes puszta, Csongrád vmegyében. Ezen igen nevezetes puszta körülvétetik a tömörkényi, anyási, hantházi, péteri, szegedi, mindszenti, és kisteleki határoktól. Térsége 13,000 hnyi. Földe általjában homokos ugyan, de nem igen sivánnyos, és azért számos czímeres szarvasmarhán, s juhon kivül gabonát is olly bőségesen terem, hogy az 1817-ki sovány évben, egyetlen uj törés után a legtisztább tavaszi buzaszemet harminczszorosan megadta. Az egész puszta sik, kivevén nehány dombokat, mellyek egyenlő magasságban és arányos távolságban hihetőleg emberi kezekkel hányattak. Erdeje most semmi. Vize a Tisza kiöntései, és egy nagy tó, mellyben számos és mindenféle vizimadarakon kivül gyakran hattyuk és gödények seregenként tartózkodnak. Épületei; a tó mellett egy vendégfogadó, melly tóhajlati csárdának neveztetik, ehez közel dohánytermesztők lakásai, és azok mellett egy régi elpusztult szentegyház, mellynek magas, góth izlésre épült mohos falai az utasoknak több mértföldnyire megmutatják dicső magyar eleink legelső országgyülése helyét. Ugyan is Árpád, Lehel és Bulsu vezérek által Zalánt a Bolgár fejedelmet tönkre tevén, a Magyarok Körtvély tónál és Gömlső erdőnél összegyülltek, az ország állapotjáról tanakodtak, törvényt alkottak s innen a hely Szernek neveztetik. A puszta ezelőtt gr. Erdődy nemzetség öröksége volt, de ezt született Zychy Leopoldina grófnőnek, néhai general Pallavicini Marchio özvegyének fölvallotta, s igy Pallavicini nemzetség van jelenleg birtokában. E pusztának több részei vannak. Először:

Alsó és Felső Pusztaszer, amaz 240, ez 400 lakossal, kik dohánykertészek. Ezek az uj felosztás szerint a szegedi járáshoz tartoznak. Ellenben Kis és Nagy Pusztaszer puszta a csongrádi járáshoz csatoltatott. Ennek ismét több részei vannak, u. m. Baks dohánykertészet 808, Dongér 630, Sasülés 52, Puszta Sz. György 282 k. magyar lakossal, kik mindnyája dohánykertészek.

Pusztatelek, oláh-magyar f., Szathmár vmegyében, Bájfalu közelében: 200 g. kath. lak. s anyatemplommal. Kevés tengerije terem. — F. u. a kamara. Ut. p. N. Bánya.

Puszta-tercs, népes puszta, Nógrád vármegyében, Karancs-Ságh fili. 144 kath., 11 evang. lak. F. u. Rutkay. Szilassy, s m. t. Ut. p. Szakál.

Pusztavám, lásd Ondód.

Digitized by Google

Putenda, puszta, Somogy vmegyében, 10 kath., és 200 német ágostai lakossal. Ut. p. Öreg-Lak.

Putnok, magyar mező város Gömör vmegyében, Borsod vmegye határához közel, kies helyen, Miskolcz felé vonuló országút két oldalán, rónaságon fekszik. Ékesitik ezen várost több csinos épületeken kivül, a már távolról feltünő historiai nevezetességü, hajdanta török basa által lakott vár romjaiból épült gr. Serényi László laka. Van benne rom. kath. s reform. templom; a lakosok száma 2447 l., ezek közül reform. 1150, evang., 50, rom. kath. 1235, görög egyesült 5, nemegyesült 7-en vannak, mind magyarok. Gróf Serényi birtoka áll 22 urbéri, $12\frac{1}{8}$ majorsági telekből, 60 zsellérből, 210 kapás majorsági és 604 kapás dézmás szőlőből, 1374 hold erdőből; van pálinka és sörháza, s a Sajó folyamán malma. A közbirtokosság bir 120 zsellér, 27 $\frac{4}{8}$ majorsági telket, 1240 hold erdőt, 678 szabad és 465 dézmás szőlőt, — van országos és hetivásár. Közbirtokos: Horváth, Hubay, Dapsy, Pásztor, Putnoki, Bán, Sturman, Varnai, Szüllő, Bodó, Óváry, Vattai, Veresmarti urakon kivül birják: Pongó, Király, Kovács, Bodnár, Geese családok. Országos és hetivásárjai által a város szép jövőnek néz elébe; a gabonakereskedés üzetik jobbadán. Postahivatal és váltás Sajó-Kazincz és Tornalja közt.

Puobis, tót falu, Zólyom vármegyében, a Garan bal partján: 147 kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Beszterczebánya.

Püski, magyar falu, Poson vmegyében, a Szigetközben, Moson v.-megye szélén. — Van 478 kath. lak., kath. paroch. temploma, igen jó határa, rétje, erdeje. F. u. a győri káptalan.

Püspökfalva, (Wiszkupov), tót falu, Nyitra vmegyében, 149 kath. lak. F. u. a nyitrai püspök. Ut. p. Nyitra.

Püspöki, magyar falu, Vas v.-megyében, a Rába mellett, 180 kath., 80 evang. lak., termékeny róna határral. Birja a szombathelyi püspök.

Püspöki, magyar m. v., Poson vmegyében, Posonhoz 1 mfd. a somorjai országút mellett, közel az öreg Dunához. Számlál 1195 kath., 4 evang. lak. Nevezetességei közé tartozik a régi nagy kath. paroch. templom, a primás épülete, Chernelféle kastély, csinos kertével, több urasági, s curialis házakkal, stb. Vásárokat nem tart, határa bőtermékenységü; a Duna mellett, és szigetjeiben igen szép erdeje van, s benne sok őz, szarvas, vaddisznó legel. F. u. a primás, de birnak benne három jövedelmes curiát Chernel, Galgóczy, és Albert családok is. Ezen curiákat a primás szokta donatioval conferalni, de csupán a férfi ágra. Jegyzést érdemel az is hogy a lakosok közt sok golyvás találtatik.

Püspöki, magyar m. v., Bihar vmegyében, Váradhoz igen közel, egy szőlőhegy tövében s domboldalban, 150 rom. kath., 2450 ref. lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa 6100 hold, mellyből szántó 700, rét 1500, legelő 1400, szőlő 2000, erdő 500 hold. Ebből majorsági az erdőn és 52 hold szőlőn kivül semmi sincs; a többi urbériség és irtások. Földe fekete homokos és kövecses; bora jó és sok; a városon keresztülfolyó Kis-Körösön van egy 3 kövü vizimalom. Vásárokat nem tart. Birja a váradi deák püspök.

Szurdok-Püspöki, magyar falu, Heves vmegyében, Pásztóhoz délre $1\frac{1}{2}$ órányira, keletről magas hegyektől keritve, a Zagyva mellett, 800 r. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 4000 hold, mellyből szántó 955 hold, rét 239 hold, legelő 228

Digitized by Google

hold, szőlő 403 h., erdő 2003 hold, belső telek 72 h., haszonvehetlen 100 hold. Ebből majorság csak az erdő, 117 hold szántó, 40 h. rét, 12 hold szőlő, 4 h. belső telek; a többi urbériség. Földe részint homokos, részint fekete agyag, jól megtermi a rozsot, buzát, árpát, tengerit, stb. A Zagyvába itt szakadnak a Diós és Pincze patakok. F. u. az esztergomi káptalan.

Keresztes-Püspöki, magy. falu, Borsod vgyében, sík rónaságon, Miskolcztól 2, Egertől $1^{10}/_{16}$, Kereszteslől $^1/_{16}$ állomásra. Határkiterjedése 2924 hold, mellyből 200 h. szántóföld, 670 h. rét, 250 h. legelő. Urbéri kézen van 1504 h., majorsági föld 500 hold. A határ 4-dik osztálybeli, földe fekete agyagos, néhol szikes, rozsot, árpát, zabot jó sikerrel terem. Azonban legjobb karban van itt a juhtenyésztés. Lakosok száma 1016 lélek, kik 5 zsidót kivéve mind romai katholikusok, s helyben van anyaszentegyházuk, melly 1769-ben ujittatván meg, anyakönyveit csak 1813 óta vezeti, hozzátartoznak a nagy-mihályi leány-, továbbá geleji, m.-keresztesi és fejéregyházi fiókegyházak. Telkes gazda van 47, zsellér 45, lakó 20. Kézmüves: 1 kovács, 1 legény, s 1 inassal, 1 kerekgyártó 1 inassal, 1 szabó 1 cslzmadia, kik közül a szabó s kerekgyártó czéhbeliek, a többiek kontárok. Vizei e helységnek Tardiér, Kácsifolyó, Pörbefertő, Kacsa fertő. F. u. a kassai püspök.

1569-ik év oct. 26-kán Rudolf seregei és a Török közt Keresztesnél történt ütközet a k.-püspöki határra is kiterjedt. Szántás alkalmával még ma is sok fegyvereket és golyóbisokat találnak a földeken. A Csörsz-árka szélén pedig, hol a török-vezér sirhalma van, egy 4 lábnál hosszabb arabs betüjü emlék-lapot találtak.

1622-dik tején e birtok Bethlen Gábor által, az egri káptannak adományoztatott. (l. Ároktő),

1768-ban kezdetett e helység a török pusztitás után ujolag megtelepittetni.

Püspöki (Sajó), magyar falu, Gömör vgyében, 535 kath., 72 ref., lak. Kath. paroch. templom. Gazdag róna határ. F. u. a rosnyói püspök. Ut. p. Tornalja.

Püspöki (Bál), puszta, Heves vgyében, Detkhez $^1/_2$ órányira, 29 kath. lak. F. u. a debrői uradalom.

Fülek-Püspöki, magyar f., Nógrád vmegyében, Fülekhez közel, 759 kath. lak. Kath. paroch. templom. Tiszta buzáját a losonczi piaczon legtöbbre becsülik. F. u. az esztergomi érsek. Ut. p. Losoncz.

Püspöki (Gyöngyös), magyar falu, Gyöngyöshöz északra összefüggésben, 769 kath. lak. F. u. az egri érsek.

Püspöki, magyar falu, Külső-Szolnok vmegyében, Török-Szent-Miklóshoz nyugotra egy mfd., 1019 kath. lak., paroch. templommal. Fontos sertés-tenyésztés és halászat. Sok széna, nád. F. u. szathmári káptalan.

R.

Rabcsa (Ó), tót falu, Árva vmegyében, a Babagura legelővel s fenyvessel bővelkedő hegy alatt: 1530 kath., 12 zsidó lak., kik elszórva laknak. Kath. paroch. templom. $76^1/_8$ sessio. Nagy és zsiros legelő. Lentermesztés. Gyolcs, faeszközök csinálása. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Rabcsicsa, tót falu, Árva vgyében, a Babagura tövében: 1138 kath., 8 zsidó lak. Kath. par. templom, 2 vizimalom. Sessioja $73^1/_8$. F. u. az árvai uradalom, de $12^1/_8$ sessiot a Klinovszky nemes család bir. Ut. p. Rosenberg.

Kis-Rábé, puszta, Bihar vmegyében, Nagy-Rábó mellett, $1271^6/_8$

Digitized by Google

hold róna gazdag határral. F. u. a váradi deák püspök.

Nagy-Rábé, magyar falu, Bihar vmegyében, a Sárréten, Debreczenhez $4\frac{1}{2}$ mfdnyire: 1860 lak., kik mind reformatusok, helybeli pappal. Határa 2950 hold, mellyből szántó 1290 h., kaszáló 480 h., legelő 150 h., szőlő 30 h., nádlórét 1000 hold, erdeje nincs. — Ebből majorság csak 50 h. kaszáló, 50 h. nádas, de Kis-Rábé pusztát a helység földesura a váradi deák püspök egészen birja $1271\frac{6}{8}$ holdnyi határral. Rábé határán keresztül folyik a Berettyó, s azért az árvizeknek igen ki van téve; a földek vizenyősek, szikesek.

Rábé, népes magyar puszta. Torontál vmegyében, a szőregi uradalomban: 34 házzal, 318 kath., 4 zsidó lak., dohány-termesztéssel. F. u. a kamara. Ut. p. Szeged.

Racsics, tót falu, Nyitra vmegyében, Vesztenicz filial, 573 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan. Ut. post. Nyitra-Zsámbokrét.

Ráczkevi, magyar m.-város, Pest-Pilis vmegyében, a róla nevezett duna-szigetben, Budától 5 mfd., 2830 kath., 3 evang., 1497 ref., 133 óhitü, 7 zsidó, ezaz: összesen 4470 lak. Kath., ref., óhitü anyaszentegyházakkal, s derék uradalmi tisztilakkal. Határa a szigetben nem nagy, s leginkább legelőnek és szőlőskertnek használtatik, melly kedves izü bort terem; túl a Dunán azonban a bálványosi pusztán termékeny buza földük van, s itt szép majorságokkal birnak, s marhát is sokat nevelnek, valamint kenyérrel, zöldséggel, kukoriczával Pestre hasznos kereskedést folytatnak. F. u. a cs. k. nemzetség, s feje egy uradalomnak. A török időkben 5 reform. superintendens lakott itt. Ut. p. Laczháza.

Ráczkozár, német-szerb-magyar m.-város, Baranya vmegyében, a Mecsekháton, ut. p. Kaposvár. Lakja 1094 ágostai, 137 n. e. óhitü, 45 kath., 18 héber. Evang. és óhitü anyatemplomok. — Határa $4130\frac{1}{8}$ hold, mellyből urbéri szántóföld 1563, rét 537, erdei legelő 1182, szőlőhegy 160, uradalmi beltelek 67, szántó 54, rét 20, erdő $1727\frac{6}{8}$ hold. — Földe agyagos és homokos, főleg rozsot terem; rétjei kövérek; erdeje szép. Tart 4 országos vásárt, u. m. Gergely hetében, Florián, Iván és Vendel hetében, mindenkor hétfőn egy napon a kirakóvásárral. F. u. h. Eszterházy, s a dombóvári uradalomhoz tartozik.

Ráczpetre, német falu, Baranya vmegyében, dombos vidéken, ut. p. Pécs. Van itt $68\frac{6}{8}$ urbéri telek. A helység csinos lakokkal s gazdászati épületekkel dicsekszik, s minden szorgalomra és jó rendtartásra mutat. Földe termékeny, terem buzát, rozsot, kétszerest, árpát, kendert, kukoriczát, burgonyát. Szőlője a siklósi hegyen van, melly Villánynál kezdve Szent-Mártonig vonul. A környék e szőlőhegyet **gréczi** hegynek nevezi, s igen hires vörös bort terem. A helység alatt elfolyó patak egy malmot hajt. Lakja 972 kath. és 8 zsidó. — A lakosok II. József alatt Alsatiából telepedtek ide, s bár föld- és szőlőmivesek, még is csaknem mindenik tud valami mesterséget. Kath. paroch. templom. F. u. gr. Batthyáni Iván.

Rád, magyar falu, Zala vgyében, N.-Kapornakhoz délre $\frac{1}{2}$, ut. p. Egerszegtől $1\frac{1}{2}$ órányira, 750 kath. lak., paroch. templommal.

Rád, puszta, Somogy vgyében, Szemes és Látrány közt, a postautban, 160 kath., 40 ref. lakossal.

Rád, vagy **Ráád**, magyar falu, Szabolcs vgyében, a Tisza mocsárjai közt, ut. p. Nyiregyházától északra $1\frac{1}{2}$ órányira, 333 lakossal, kik közt reform. 286, héber 43, kath. 4. Ref. anyatemplom. — Határa 3602 hold, mellyből száraz csak 600 hold, a töb-

Digitized by Google

bit a Tisza árja boritja, de ez is használtatik nádvágással és kaszálással. Homokos földe terem buzát, gabonát, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, lent, kendert. Lápjain igen sok éger fa nevekedik. Az urbéri rendbeszedés után negyedrészes telkesgazda van 13, zsellér 7, s birnak összesen 147 hold szántó, kaszáló és legelő földet, a többi lakosok a földesuraktól bérelnek földeket. Belső földesurai: Laskay Péter, György, István, József és Antal, Garay Miklós, Harsányi József, Osváth József; külső földesurak: Rhédey, Mikecz, Fejér örökösök.

Rád, magyar falu, Baranya vmegyében, mocsáros vidéken, a Dráva környékén, 650 ref. lak., anyatemplommal. Sok sertést és szarvasmarhát tenyészt; erdeje derék. A siklósi uradalomhoz tartozik, s ut. p. Siklós.

Rád, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Zemplénhez ½ órányira a Bodroghközben: 272 romai kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 505 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. Ujhely.

Rád, magyar-tót falu, Nógrád vmegyében, 609 kath., 265 evang., 38 ref., 31 zsidó lak. Ékesítik ezen széles völgyben fekvő falut a kath. fil. tornyos templom, a megboldogult Müslay Antal csanádi főispán' ékes lakhelye és kertje, s több más uri lakházak. Határa sok javakkal megáldatott; földe, rétje elég és jó; szőlőhegye nagy, s a kosdihoz hasonló jó bort terem. Az idevaló szőlővesszők hegyaljáról hozattak. F. u. a Müslay család, Mocsáry, s m t.

Kis- és Nagy-Rada, 2 egymáshoz közel fekvő magyar f., Zala vmegyében, a Szala folyó völgyében, ut. p. Nagy-Kanisához északra 2 mfd., 1098 romai kath. lak. Sok rét és legelő. A szalavári apátsági uradalomhoz tartoznak.

Ráda, puszta, Pest-Pilis vgyében, Bugyihoz északra, 4 kath. lak. F. u. a Fáy nemzetség, s Halász Miklós örökösei.

Radács, tót falu, Sáros vgyében, ut. p. Eperjeshez nyugot-délre 1 mfd., 332 romai, 40 g. kath., 36 ev., 19 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Jó rét és legelő, s erdő. F. u. gr. Klobusiczky, kinek itt kastélya van és m. t. A kis-sárosi savanyuviz-forrás és fürdő innen csak ¼ órányira esik.

Radafalva, Rudersdorf, német f., Vas vgyében, a németujvári uradalomban, a Lapincs mellett, 945 kath., 253 evang. lakossal. — Határa első osztálybeli; van buzája, kukoriczája, kendere, dohánya, bora, gyümölcse, fája. Ut. p. Rába-Keresztúr.

Radamos, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban, 379 kath. lak.

Rádfa, puszta, Baranya vgyében, Baksa mellett. Kiterjedése 800 hold, igen termékeny földdel és rétekkel, nagy juhtenyésztéssel. F. u. Mihalovics Imre.

Radics, puszta, Ungh vgyében, Dobó-Ruszka fil., 13 kath. lak.

Radiháza, puszta, Zala vgyében, Kisfalud puszta és Tófej falu közt.

Radima, népes puszta, Krassó vgyében, a moldovai erdőkben, s szénégetők lakják.

Radimo, tót falu, Nyitra vmegyében, Egbellhez északra egy órányira: 429 kath., 18 zsidó lak., juhtartással, s kender-termesztéssel. F. u. ő cs. k. felsége. Ut. p. Holics.

Radissa, tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vmegyében, az ugróczi uradalomban. Lakja 8 kath., 140 evang. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Radistyán, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól 13/16 állomásnyira, a Bikkhegy aljában, dombokkal szakgatott téres völgyi vidéken, Lászlófalva, Parasznya, Tardona, Kondó helységektől körülvéve.

Digitized by Google

Határkiterjedése 1996 hold, mellyből szántóföld 437, kaszálórét 168, legelő 490, szőlőhegy 177, erdő 680, belső telek 44 hold. — A szántóföldek inkább lapos, mint partos helyeken fekszenek, nyirkos, s agyagos vegyületűek, néhol mocsárosak is, könnyü mivelés mellett rozsot, árpát, tenkelyt, kukoriczát, burgonyát illő mennyiségben teremnek. — A szőlőhegy homokos, igen szép fekvésű, szorgalmason mivelteték, s jó borral fizet. — A tölgyes, bikkes erdő bő makkot ad, sok sertéseket táplál. A lakosok közt is a marhatenyésztés jó karban van. — Lakosok száma 730 lélek, kik közül 707 reformatus, kiknek helyben van anyaegyházuk, 8 r. kath., 15 zsidó. — A $3^3/_4$ felszabadult urbéri telket 18 gazda miveli, a majorsági földek $10^3/_4$ telekre osztva 66 gazda által haszonbérelteinek, házas zsellér van 17. Kézmüves: kovács 1, kerekgyártó 3, csizmadia 1. F. u. a királyi korona.

Radmanyest, oláh falu, Krassó vgyében, Lugoshoz nyugot-északra 4 órányira, 6 kath., 715 óhitü lak., anyatemplemmal. F. u. a Halász nemz.

Radna, magyar m.-város, Arad vmegyében, Aradhoz keletre 3 mfd., igen regényes tájékon. Fekszik a Maros jobb partjához nehány száz lépésnyire átellenben a Maros bal partján fekvő Lippa városával, a közlekedést egy rév tartván fel. — Határa 7700 hold, mellyből szántóföld 552 hold, kaszáló 200 h., nádas 21 h., legelő 2650 h., szőlő 500 h., erdő 3727 h. Majorsági föld az erdőn kivül nincs. Földe terem buzát és kukoriczát. — A Maroson több malmai vannak, s a várost egy hegyi patak vágja kettő. Bora közönséges. Vendéfogadója jeles. Lakik itt 634 romai kath., 831 n. e. óhitü, s a kath., magyar-shokacznémet; az óhitüek oláh nyelven beszélnek. — Országos-vására kettő, u. m. maj. 1., és sept. 29-kén ó kalendáriom szerint, vasárnap a barom, hétfőn a kirakóvásár tartatván. Hetivására privilegium szerint pénteken lenne, de szombaton szokott tartatni. Birja a kir. kincstár. — A város felett emelkedő hegyen fekszik a capistranus sz.-ferencziek zárdája, s két tornyu szép temploma, sok drágaságokkal, egészen márványból készült mellékoltárral, s mi legfőbb, a csudatevő Szűz Mária képével, mellyhez felette népes bucsujárások történnek. A város eredetét s növekedését főkép e képnek köszönheti. A lippai klastrom elpusztulása után a törököktől üldözött szerzetesek Radnán, melly akkor csupa erdőség volt, megtelepedtek, Janics András buzgó barát őket összeszedte, 1553. a kápolnát ujra felépittette, miután azt a törökök már egyszer elpusztitták, s Jánicsot kegyetlenül megkinozák. 1707-ben a kuruczok üzték ki a barátokat. 1730-ban klastromot épitettek, s később templomukat is mostani ékességre emelték.

Radnóth, magyar falu, Gömör vmegyében, Rima-Szécshez északra 1 órányira, a Balogh vize mellett, 18 kath., 904 ref. lak., kik többnyire nemesek. Ref. anyaszentegyház. — Első osztálybeli határ. F. u. többen. Ut. p. Rima-Szombat.

Radobicza, tót falu, Bars, most A.-Nyitra vmegyében, ut. post. Oszlánhoz 1 mfdnyire, 401 kath. lak., kik sok gyümölcsöt, káposztát, komlót termesztenek. F. u. többen.

Egyházas-Radócz, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Körmendhez 1 óra, 198 kath., 260 ref., 10 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Róna határa bőtermékenységü. Birják b. Mikos, Karcsay, h. Batthyáni, s m.

Puszta-Radócz, magyar f., Vas vgyében, 350 ref., 60 kath., 12 evang. lak.

Digitized by Google

Radócz, vindus falu, Vas vgyében, a felső-lendvai uradalomban, 130 kath., 103 evang. lak.

Radola, tót falu, Trencsén vmegyében, a Kisucza vize mellett, s Ujhely városához közel. — Táplál 542 kath. lakost. F. u. a budetini uradalom. Ut. p. Zsolna.

Radoma, tót falu, Sáros vmegyében, ut. p. Eperjeshez kelet-északra 4 mfd., 272 romai, 108 gör. kath. lak. Kath. par. templom. Savanyuviz. F. u. Szirmay János.

Radosna (Radoszin), tót m.-v., Nyitra vmegyében, 726 kath,, 9 zsidó lak., kik vagyonos emberek. Kath. paroch. temploma, főképen pedig uraságí kastélya és kerte nagy diszére szolgál. Földei termékenyek; szőlőhegye tágas; erdeje bőven. F. u. a nyitrai püspök. Ut. p. Nagy-Ripény.

Radosócz (Radosov), tót m.-város, Nyitra vmegyében, ut. p. Holicstól keletre 1 mfdnyire: 989 kath., 7 evang., 87 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, vizimalmokkal, s országos vásárokkal. F. u. ő cs. k. felsége.

Radovszka, a hegyek közt elszórt tót falu, Trencsén vmegyében, 675 kath., 7 zsidó lak. Határa csupa hegy és sovány; erdeje bőven. F. u. b. Sina. Ut. p. Zsolna.

Radváncz, orosz-magyar-tót f., Ungh vgyében, ut. p. Ungvárhoz ¼ mfdnyire: 125 romai, 130 g. kath., 83 ref., 138 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Szőlőhegy. Erdő. F. u. a kamara s m t.

Radvány, tót m.-város, Zólyom vmegyében, rónaságon, Beszterczebánya tőszomszédságában, a Garan vize mellett, s Beszterczétől az Udorna vize választja el. — Területe nem tudatik. Urbéri telek 5, a többi irtvány; de vannak a földesuraságnak is szép majorságai. Homokos agyag földe jó mivelés mellett minden gabonanemre alkalmas. Népessége 1010 ágostai, 470 kath., kik közt 5 telkes gazda, 148 zsellér, 75 lakó, 169 mesterember, 2 kereskedő. — Van itt 8 posztósbul alakult társulatnak nevezetes posztógyára, melly 36,000 frt. alaptőkével évenkint 100,000 frt. értékü kelmét állit ki, s jobbára Pesten adja el. — Említett kézmüvesei közt van 16 késcsináló, 27 fésüs, 35 posztós, 12 kalapos, 2 aranymüves, és több gyufagyár. Ezek mind keresett árukat készitenek, s azokat Magyarország távol vidékeire elhordják. — Országos vásárt egyet tart, t. i. sept. 8-án, de ez igen hires kirakóvásár, s több napokig tart, de barom- és hetivásárai nincsenek. Nevezetes épületek: a földesurak 3 kastélya, a kath. és evang. anyatemplomok, és egy Fekete-curia nevü vendégfogadó. Birja a várost a Radvánszky csal.

Radvány, tót falu, Sáros vmegyében, Hanusfalva fil., 85 kath., 72 evang., 7 zsidó lak. F. u. többen. Ut. post. Eperjes.

Radvány (Horbók), orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil., 8 r., 150 g. kath., 14 zsidó lak., 422 hold szántóföldel. F. u. Kazinczy. Ut. post. Nagy-Mihály.

Radvány, orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil., 460 g. kath., 13 zsidó lak., 797 hold szántóföldel. F. u. Kazinczy. Ut. p. Nagy-Mihály.

Radvány, magyar falu, Komárom vmegyében, a Duna bal partján, Komáromhoz 2½ mfdnyire; róna határa homokos és nem igen termékeny; számlál 2700 holdat, mellyből 19⅔ egész telek után 925 h. urbéri; 1500 hold majorsági birtok. 160 kath., 306 ref., 14 zsidó lak. Ref. anyatemplommal. F. u. Nedeczky, Balogh, Pyber, Kruplics, Maurovics, Trsztyánszky, Király stb. Ut. p. Neszmély.

Radvány, magyar falu, Győr vgyében, tul az öreg Dunán, a Csiliz-közben, 523 ref., 180 kath. 20 zsidó

Digitized by Google

lakossal, kik többnyire nemesek. Ref. anyatemplom. Róna határa termékeny, de különösen szénával bővelkedik, s lakosai szép lovakat tenyésztenek. — Kender is sok terem. A szarvai urad tartozik, Posca megyében. Ut. p. Győr.

Radvány, 2 puszta, Bihar v.-megyében, Geszt mellett. Az egyik Tisza-Radványnak neveztetik: 2000 hold földből áll, igen kövér szántóföldekkel, mellyekben jó dohány termesztetik, mellyet füstölni némellyek az ártándinál is többre becsülnek. Van szép kis erdeje és kaszálója is. F. u. Tisza Lajos. Püspök-Radvány pusztát pedig a n.-váradi deák püspök birja, s kiterjedése 1800 hold, szinte jó minőségü földekkel.

Radvány, magyar falu, Abauj vmegyében, ut. p. Sátoralja-Ujhelyhez 2 mfdnyire: 193 romai, 54 gör. kath., 227 ref., 11 zsidó lak. Kath. és ref. szentegyház. Sweiczi tehenészet. Határa hegyes, völgyes, de elég termékeny. Erdeje bőven. F. u. gr. Károlyi István, s feje egy uradalomnak.

Uj-Radvány, magyar-tót falu, Abauj vmegyében, Petrihez 1 órányira: 140 kath., 9 ref., 5 zsidó lak.

Rafajócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Jaukócz fil., 3 rom, 132 gör. kath., 5 zsidó lak., gör. templommal, 336 hold szántófölddel. F. u. Beőthy. Ut. p. Nagy-Mihály.

Raffna, oláh falu, Krassó vmegyében, Bogschánhoz $1\frac{1}{2}$ órányira, erdők között, 9 kath., 2205 óhitü lak., s anyatemplommal.

Raffnik, horvát falu, Krassó vmegyében, Dognácskához $\frac{1}{2}$ órányira, 910 kath, 13 óhitü lak., kath., paroch. templommal. F. u. a kamara.

Ragály, magyar falu, Gömör vmegyében, ut. p. Putnokhoz északra 2 órányira, völgyben. — Határozzák Tris és Zubogy helységek. Ékesitik e falut a Ragályi urak 4 kastélyai s más épületei; a romai kath. és ref. templomok, de csak az utóbbi anyaegyház. Lakja 458 ref., 213 romai kath. A közbirtok áll $9\frac{3}{8}$ urbéri, $32\frac{5}{8}$ majorsági telekből, 896 hold erdőből, 430 hold majorsági és 27 hold dézmás szőlőből. Földe ámbár hegyes, de minden gabonát megterem; rétjei jó szénát adnak; makkos erdeje szép. Birja a helységet jobbára az igen régi és nevezetes Ragályi család; ezenkivül Ivocs, Várady, Isó, Lenkey, Dapsy, Katona, Osváth családok. Ragályi Ferencz urnak szép gyára van itt.

Ragyolcz, magyar falu, Nógrád vmegyében, 663 kath. lak. — Határa hosszas, de keskeny; földe, rétje jó. F.u. a Csoma örökösök, Marjássy smt. Ut. Rimaszombat.

Rahó, tót falu, Gömör és Kis-Honth vmegyében, ut. p. Rimaszombathoz északra $1\frac{1}{4}$ mfdnyire, 149 kath, 517 evang. lak. Kath. és ev. templom. A helység két dombon fekszik, s a számos csinos nemesi lakházak miatt csaknem városi alakot mutat. Az emlitett dombok egyikére Jakoffy Ferencz a 17-dik században nagy várkastélyt épittetett, s árokkal körülvétette. Azonban egyszer, távollétében a zsiványok megtámadták, s nejét szörnyen megkinozván az egész kastélyt kirablák, mellynek következtében bástyákkal erösittette meg; de most részint az idő, részint a Rákóczy zendülése alatt annyira elpusztult, hogy csak északi része látható. Szántóföldei meglehetősek; rétjei igen jók; hajdani szőlője helyett most csupán almás- és zsilvás-kerteket mivel. F. u. a Jakoffy örökösök, u. m. Fejes, Szerdahelyi, s mások.

Rahó (Akna), orosz-német falu, Máramaros vmegyében, a Tisza mellett: 162 romai kathol., 1085 görög kath. lak., görög kath. anyatemplommal; nagy erdőséggel és erdőszi hivatallal. F. u. a kir. kincstár. Ut. p. Sziget.

Digitized by Google

Rahó (Bocskó), orosz-német f., Máramaros vmegyében, Akna-Rahó közelében, szinte a Tisza mellett; 171 romai, 1028 g. kath. lak., romai és görög kath. anyatemplommal. F. u. a kincstár.

Rahoncza, orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Ungvárhoz keletre $1\frac{1}{2}$ mfdnyire: 7 romai, 418 g. kath., 12 zsidó lak. Vizimalom. Hegyes, erdős vidék. F. u. a kamara.

Rajcsán, tót falu, Nyitra vmegyében, a thuróczi postautban, ut. p. N.-Tapolcsányhoz északra 1 órányira: 345 kath., 20 zsidó lak. F. u. a Rajcsányi család.

Reiding, lásd Doborján, horvát falu, Sopron vmegyében. F. r. h. Eszterházy.

Rajecz, csinos tót mező-város, Trencsén vmegyében, egy hegyektől körül-keritett kies vidéken: 2360 kath., 238 evang., 305 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Lakosai földmivelők, kézi-mesteremberek, főképen timárok (mintegy 200), s kereskedők. Ezenkivül a méhtenyésztést, a len- és kender-termesztést is szorgalmatosan üzik. Papiros-malmában jó közönséges papiros készül. Egyébiránt nevezetesiti a várost innen egy órányira fekvő meleg fördője, melly sérültségben, tagok zsibbadásában, szakgatásban, köszvényben jó foganattal használtatik. F. u. a lietavai uradalom. Ut. p. Zsolna.

Alsó- és Felső-Rajk, két egymáshoz közel fekvő magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Hahóthoz $\frac{1}{2}$ órányira, 934 kath. lak.

Rajka, Ragendorf, német m.-város, Moson vmegyében, a Dunának egy ága mellett, Mosonhoz nyugotra egy postaállomásra, igen kies és termékeny vidéken: 1044 kath., 960 evang., 253 héber lak., kath. és ágostai anyatemplomokkal, synagógával. A mostani postaépület hajdan vármegyeháza volt, és 1785-ben, midőn Győr Moson megyével egyesittetett, és a posta Német-Jahrndorfról Rajkára tétetett át, adatott el. Van 7 duna-malma, sok uradalmi és nemes-udvari épülete, révje a Dunán, 72 kézmüvese, 4 kalmárja, gyönyörü erdeje, nagy kiterjedésü káposztása, gyümölcsösei, 49 urb. kertje, szép uradalmi birkatenyésztése. — A terjedelmes urasági majorsági földeken kivül, $166\frac{5}{8}$ urb. egész telek után birnak a lakosok 179 hold első, $528\frac{2}{8}$ h. második, 1726 h. harmadik, 1070 hold negyedik osztálybeli szántóföldet, és $1432\frac{4}{8}$ hold rétet. A város a m.-óvári főherczegi uradalomhoz tartozik, de nemes udvarokat birnak itt Teschenberg, Modrovics, Nozdroviczky, Kömley, Skultéti és Hegyi nemzetségek.

Rakalub, tót falu, Trencsén v.-gyében, Beczkó mellett $\frac{1}{2}$ órányira, egy kastélylyal, 741 kath., 4 evang., 7 zsidó lak. F. u. többen. Ut. post. Trencsén.

Rakacza, magyar-orosz falu, Borsod vgyében, Abauj vgye szélén, Szendrőhöz $1\frac{14}{16}$ állomásra, ut. post. Szikszó, Rakaczapatak völgyében. — Szomszédai: Irota, Rakacza-Szend, Viszló, Szászfa. Határa Kerecsen és Sz.-István pusztákkal együtt 3789 hold, mellyből 67 h. beltelek, 1517 h. szántóföld, 634 h. rét, 1548 h. erdő, 23 h. használatlan. Urbériség $13\frac{3}{4}$ telek. Határa néhol hegyes és köves, de jó mivelés mellett minden gabonanemet jól megterem; rétjei kövérek; erdeje makkal bővelkedik. — A falu alját mossa az Abaujban a szászfői hegyekből eredő Rakacza patak, melly a határban számos patakokkal öregbülvén, egész Szalonnáig, hol a Bódvába szakad, nagy csavarulatokban kövér réteket öntöz. Lakja 95 házban 419 gör. kath. helybeli anyaegyházzal, 57 r. kath., Sz.-Jakabhoz kebelezett fióktemplommal, 1 reform.,

Digitized by Google

46 zsidó. A lakosok közül többen mészégetéssel foglalkoznak. Birtokosok: gr. Gyulay, Melczer, Szentimrey, Putnoky, Páczay, Aszalay, Marsalkó, Ábrahám, s Kőrösi családok.

Rakacza Szend, magyar falu, téres völgyben, Borsod vmegyében, a Rakacza patak jobb partján, Szendrőtől $^{10}/_{16}$ állomásra; szomszédai, Rakacza, Meszes, Martonyi, Debréte. Határkiterjedése 3280 hold, ebből 72 hold belsőség, 1149 hold szántóföld, 365 hold rét, 1655 erdő, 39 használaton kivüli. Urbériség 13 telek. A föld negyedik osztályba soroztatott ugyan, de mind a mellett hogy sok helyt köves és vadvizes nyirok, szorgalmatos mivelés, különösen megkivánt javitás mellett a gazda fáradságát illendően jutalmazza, s a második osztályba sorozott szomszéd rakaczai határnak keveset enged. Lakház van 104, lakos 589, u. m. 227 rom. kath. 145 gör. kath., 158 ref., 59 zsidó. A rom. kath. leányegyház Sz. Jakabhoz tartozik, a gör. kath. és reformátusok helyben birnak templomot, melly utóbbihoz a debrétei és Sz. Jakabi leányegyházak is csatoltattak. Birtokosok több nemesek.

Rakamaz, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Tokajhoz $^1/_4$ mfdnyire: 1907 romai, 191 gör. kath., 35 evang., 24 ref. lak., rom. kath. paroch. templommal, 42 első osztálybeli egész telekkel. Dohányt szerfelett sokat termeszt. F. u. a kamara. A lakosok német, s kis részben tót eredetüek, de elmagyarasodtak.

Rakasdia, oláh falu, Krassó vármegyében, Oraviczához 1 órányira: 10 katholikus, 1319 óhitü lakossal, anyatemplommal. F. u. a kamara.

Rakasz, orosz falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, közel Máramaroshoz: 794 gör. kath. lak., anyatemplommal. Határa a Tiszáig terjed s közép termékenységü. F. u. legnagyobb részt Ujhelyi s m. Ut. p. Nagy-Szőlős.

Rakicsán, vindus m. v., Vas vmegyében, 414 kath. lak., nagy várkastélylyal. Róna termékeny határát az árvizek járják. Birja gr. Batthyáni család. Ut. p. Radkersburg.

Rakita, oláh falu, Krassó vmegyében, a Béga mellett, ut. p. Lugos. Határa 4422 hold 464 □ öl, mellyből urbéri beltelek 135 hold, szántóföld 567, rét 290 hold, legelő 121 hold, szorgalmi föld 29 hold; uradalmi erdő 2564 hold, szántó 56, legelő 510 hold. Földe középszerü, de erdeje igen szép. Lakja 1063 n. e. óhitü, anyatemplommal. Birja a kamara.

Rakitócz, (Alsó és Felső), 2 tót falu, Zólyom vmegyében, 62 kath., 56 ev. lak. Szép erdő, meglehetős határ. F. u. többen. Ut. p. Besztercebánya 1 óra.

Rakitova, oláh falu, Krassó vmegyében, Oraviczához $^3/_8$ órányira: 4 kath., 1028 óhitü lak., anyatemplommal.

Ráknyi, puszta, Somogy vmegyében, Fiad mellett.

Rákó, (Nagy és Kis), két egymásmellett levő tót falu, Thurócz v.-megyében, a Thurócz vize mellett, az első 68 kath., 136 evang. lak., a második (alias Lehotka) 23 kath., 24 evang. lak. termékeny földdel F. u. többen. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Rakó, magyar-tót falu, Abauj-Torna vármegyében, Borsod v.-megye szélén, Szent András filial. 366 kath., 84 ref., 3 zsidó lak. Erdeje derék; rétje, földe termékeny; meszet, szenet éget. Az Osztromos hegye alatt fekszik. F. u. gr. Keglevich. Ut. p. Rosnyó.

Rakó, orosz falu, Ungh vmegyében, Pászika fil., 4 romai, 421 g. kath., 10 zsidó lak. Fürészmalom. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Digitized by Google

Rakó, lásd Hugomér.

Rákócz, tót falu, Honth vmegyében, Némethi mellett: 115 kath., 2 evangelikus lak. F. u. többen. Ut. p. Selmecz.

Rakócz, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradal., Radoma fil., 4 romai, 190 gör. kath., 8 zsidó lak. Ut. p. Orlich.

Rákócz, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, A. Körtvélyes fil. 163 romai, 648 g. kath., 18 evang., 4 ref., 38 zsidó lak. Gör. par. templom, 1319 hold szántóföld. Három kastély. F. u. Boronkay, Szulovszky, Szirmay. Ut. p. Vecse.

Rákócz, (Nagy- és Kis), 2 orosz falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, 10 romai, 1621 g. kath., 24 ref., 35 zsidó lak., 3 g. kath. templommal de csak egy plebaniával. Határa nagyobb részt hegyes; bikkes erdeje szép; patakjain számos malmokat bir. F. u. Ilosvay, Hankus örökös, s m. t. Ut. p. Nagy-Szőlős.

Rakolub, lásd Rakalub, Trencsén vmegyében.

Alsó-Rakoncza, Rekinicze, tót falu, Honth vmegyében, a Korpona mellett: 519 kath., 4 evang. lak. Kath. paroch. templom. Vendégfogadó, Vizimalom. Bortermesztés. F. u. a bozóki uradalom. Ut. p. Selmecz.

Felső-Rakoncza, tót falu, Honth vmegyében, 22 kath., 338 ev. lak. Evang. templom. F. u. h. Coburg.

Rákos, puszta, Poson vmegyében, B. Sz. Miklós filial., 22 kath. lak.

Rákos, puszta, Borsod vmegyében, a sajóládi közalapitványi uradalomhoz tartozik, 200 hold igen termékeny szántó, 187 h. kaszáló földdel, és 41 hold nádlóréttel.

Rákos, puszta, Komárom, most Esztergom vmegyében, Környo határában.

Rákos, tót falu, Gömör vmegyében, Ratkóhoz ½ órányira, két hegyoldalban: 73 kath., 618 evang. lak. Kath. és evang. anyatemplommal. Határa sovány, rétje kevés; a Zselezsnik hegynek nagy része ide esik, s belőle a lakosok sok vasat ásnak ki. Ugyanezen hegyben egy forrást is mondanak, melly a dragobertfai dagadó forráshoz hasonló volna, az az a viz csak időről-időre folynék ki belőle. Ut. p. Rimaszombat.

Rákos, magyar-német falu, Baranya vmegyében, a Mecsekháton, ut. p. Pécs, 226 kath. lak., kik közt 125 magyar, 101 német ajkú. Határa 810⅘ hold, mellyből urbéri beltelek 27⅘, szántó 240, rét 109⅘, legelő 146, szőlő 57, uradalmi beltelek 1⅘, erdő 228 h. Birja a pécsi káptalan. A helység déli határában kősziklák közt van egy forrás, melly bizonyos időkben előre bocsátott, és messze hallatszó moraj után emberderék vastagságu vizet mintegy lökdösve buktat ki. Nehány percz után a buktatás eláll, és ismét visszajön.

Rákos, népes orosz-magyar f., Beregh vmegyében, az ungvári országutban, ut. p. Munkácshoz 1½ mfdnyire: 3 rom. kath., 619 g. kath., 654 ref., 12 zsidó lak. Gör. kath. és ref. anya sz. egyházak. Határa róna s bőtermékenységü; legelője sok, erdeje nincs. Itt lovas katonaság szokott tanyázni. F. u. gr. Schönborn.

Rákos, Kroisbach, német m. v. Sopron vmegyében, a Fertő mellett, kies vidéken, Sopronhoz 4½ órányira, 1350 katholikus lak., paroch. szentegyházzal. Ékesiti az uraság diszes nyári kastélya, egy nem nagy de szép kerttel, mellyben gesztenye, s más fasorok közt kellemes sétahelyek vannak. Földei termékenyek; kőbányája igen jó; szőlőhegye pedig hires fejér bort terem. F. u. a győri püspök.

Kis és Nagy Rákos, 2 magyar falu, Vas vmegyében, 613 ref.,

Digitized by Google

61 kath., 7 evang. lakossal, Nagy-Rákoson ref. anyagyülekezettel. Birják gr. Batthyáni s más nemesek.

Rákos, tót-magyar falu, Abauj vmegyében, Regete-Ruszkához 3 fertálynyira: 120 kath., 91 ref., 4 zsidó lak. F. u. gr. Forgács.

Rákos, puszta, Borsod vmegyében, Ládháza és Sajó-Petri közt, a Hejő viz hasitja.

Rakotyás, magyar falu, Gömör vmegyében, Rimaszombathoz keletre 1 mfd., 43 kath., 112 ref. lak. Földe, rétje jó, erdeje is van. F. u. hg Coburg.

Rakova, tót falu, Trencsén v.-megyében, ut. p. Csácsához északra 1 órányira. Számlál 2123 kath., 18 zsidó lak. Fája, legelője bőven van; de földje igen sovány: levegője hideg és egészséges. Kath. paroch. templom F. u. hg Eszterházy.

Rakovicz, tót falu, Nyitra vármegyében, a vágh-ujhelyi országútban. Táplál 350 kath., lak. F. u. gr. Erdődy Józsefné. Ut. p. Galgócz.

Rakovicza, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz keletre 3½ mfd., a Temes vize partján, 1529 n. e. óhitü lak, s anyatemplommal. Határa 3782 hold, mellyből majorsági legelő 300 hold, rét 248 hold, szántó 48 hold, kivágási föld 73 hold, és igen szép 621 holdnyi erdő; urbéri szántó 1425, rét 522 hold, legelő 254 hold, szorgalomföld 56 hold, belsőtelek 235 hold. Második osztálybeli földe mindent jól megterem; lakosai fa villákat és keréktalpakat csinálnak s azokkal kereskednek. Birja a k. alapitvány, s a kövéresi urad. tartozik.

Alsó és Felső Ráks, két német falu, Vas vmegyében, a Rába mellett, a szentgothárdi uradalomban, 884 kath. lak. Tágas legelő és rét. Szőlőhegy. Ut. p. Raba-Keresztúr.

Raksa, tót falu, Thurócz vmegyében, Mosóczhoz egy fertálynyira: 67 kath., 182 evang. lak., a beszterczebányai országutban. Erdeje, legelője, bőven; gyümölcse is sok. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Ráksa, szétszórva dombokra és völgyekre épült oláh falu, Szathmár vmegyében, az Avasságon: 1268 g. kath. lak., s anyatemplommal. Makktermő bikkes bérczei, szép szőlőhegyei, gyümölcsösei nevezetesek. A Tana vizén malma van. F. u. Teleki, Kornis és Károlyi grófok, Vesselén i Vécsey bárók s m. t. Ut. p. Aranyosmegyes.

Ráksi, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Kaposvár. 350 kath., 30 ref. lak. Birja a veszprémi püspök.

Rám, magyar falu, Zala vármegyében, Ut. p. Egerszeghez délre ¾ óra, 79 kath. lak.

Ramocsa, magyar falu, Zala vmegyében, az a. lendvai uradalomban, 39 kath., 103 ref. lak.

Ramocsaháza, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Baktához 1 mfdnyire: 98 romai, 99 g. kath., 498 ref., 8 evang., 22 zsidó lak., ref. anyatemplommal, 4⅜ első oszt. egész telekkel. Dohányt bőven termeszt. F. u. Árvay, Erdélyi, Erdődy, Fejér, Gálfy, Győri, Nyárady stb. Ut. p. Nyir-Báthor.

Ramocsaháza, lásd Romocsaháza.

Alsó-Rámócz, németül Unter Rabnicz, német falu, Sopron Sopron vmegyében, Sopronhoz délnyugotra 4 mfd., 550 kath. lak., paroch. egyházzal. Határa soványy, hegyes. Van 15 egész telke. F. u. hg Eszterházy.

Felső-Rámócz, németül Ober-Rabnicz, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délnyugotra 3½ mfd., 350 kath. lak., paroch. egyházzal. Határa hegyes völgyes, s van 8⅜ telek után 428 ⅝ hold szántóföldje, 86 hold rétje, 20 hold legelője,

Digitized by Google

17 6/8 hold kertje, 813 hold uradalmi erdeje. Birja hg Eszterházy.

Ránk, Rankovce, tót falu, Abauj vmegyében, Sáros vmegye szélén, ut. p. Kassához kelet-északra 2 mfdnyire: 39 kath., 242 evang., 25 zsidó lak. Evang. anyaszentegyház. A ránki név alatt ismeretes savanyuvizforrás nem itt, hanem Herrlein határában van, innen délre 15 percznyi távolságra. Fekszik e fördő gyönyörű völgyben, s a vendégek befogadására nem csak a kamarának, hanem magánosoknak is vannak épületei. Mint ásványvíz használ leginkább gyomorgyengeségben, s az innen származott nyavalyákban. u. m. komorkórságban, sárgaságban, hideglázban, rendetlen hószámban, stb. Ránk helységet több közbirtokosok birják.

Ranódfa, puszta, Baranya v.-megyében, Szent-Dienéshez 1 óránnyira. Kiterjedése 990 hold; ebből szántó 700 hold, rét 240 hold, erdő 50 hold, melly legelőül is használtatik. Birka tenyésztésre igen alkalmas puszta. F. u. gr. Batthányi Gusztáv.

Rap, magyar falu, Nógrád vmegyében, az Ipoly mellett: 574 kath., 17 evang. lak. Van kath. paroch. temploma, csinos urasági kastélya, gyönyörű angol kertje, elég és jó földje, de különösen sok, és kövér rétje, vizimalma. Renyik nevezetü hegyén közel a tetőhöz egy elhagyatott kőbányában több kővé vált tengeri csigák, sőt egy halforma állat feje is találtatott. F. u. hg Coburg. Ut. p. Losoncz.

Rápolth, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos partján, közel Porcsalmához: 28 romai kath., 340 ref., 20 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa buzát, kukoriczát, zabot dúsan terem. F. u. a rápolthi Nagy család. Ut. p. Szathmár.

Raposka, magyar falu, Zala vmegyében, Tapolczához óranegyedre, 200 kath. lak., kevés, de jó szántóföldel. A csabánczi uradal. tartozik.

Ráró, magyar falu, Győr vmegyében, Hédervárhoz és az öreg Dunához közel, 530 kath. lakossal. Ékesiti gr. Sándor Móricz földesurának diszes kastélya és kertje. Zsiros legelője és erdő a szigetekben. Termékeny szántóföld. Hires káposzta. Sok dunamalom, és sok gyümölcs. Jövedelmes halászat a Dunában. Ut. p. Győr.

Rárós, puszta, Nógrád vmegyében, az Ipoly völgyében, Tőrincs, Rárós Mulyad, Kis-Libercse közt. Határa 134 hold, u. m. 3 hold belsőség, 80 hold szántó, 51 hold rét. A föld nagyobb részt hegyes, de az aljakban igen jó fekete; a többi agyagos, homokkal vegyes, néhol kavicsos; legjobban termi a rozsot, zabot, buzát, lóherét, burgonyát, árpát, kukoriczát és dohányt. Az uraság igen finom birkát tenyésztet. Ott-hol az Ipoly keskeny völgye szélesebbé terül, van e folyamon híd épitve, melly 109 öl hosszú, s egészen tőrincsi faragott kőből épült. Nyugoti része felett van egy korcsma, két kőfaragó ház, feljebb egy juhakol. E puszta a vilkei uradalomhoz tartozik.

Rárós-Mulyad, falu, Nógrád vmegyében, lásd Mulyad.

Rás, (Alsó), puszta, Gömör v.-gyében, 10 k., 29 ref. lak. F. u. többen.

Felső-Rás, magyar falu, Gömör vmegyében, alulról Lőkösháza helységgel határos, völgyben fekszik. Van a reform. templomjuk; lelkek száma 235, czek közül férfi 115, aszszony 120, mindnyájan magyarok. Van benne 6 6/8 urbéri, 7 1/8 majorsági, 12 urbéri zsellér, 460 holdnyi erdője, a lakosok hajdan a gyümölcs tenyésztésnek nagy kedvelői voltak; most már nem annyira, szántóföldje búza, gabona termesztésre alkalmas, rétje nem a legjobb takarmányt termi. Földesura 2/3 részben a Draskóczi Sá-

Digitized by Google

muel, $^1/_3$-ban Hevesi testvérek. Az egész helységet adófizető nép lakja. Ut. p. Tornalja.

Rás, Rassowig, tót falu, Abauj vmegyében, ut. p. Kassához 1 órányira a Tarcza völgyében, 55 k., 66 evang., 101 ref. lak. F. u. a Sz. István seminariuma.

Ráska, (Kis), magyar-tót falu, Zemplén vmegyében, Hegyi fil. 122 romai, 31 g. kath., 8 evang., 128 ref., 10 zsidó lak. Ref. anyatemplom, 565 hold termékeny szántófölddel, vizimalommal a Laborcza vizén. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Mihály.

Ráska, (Nagy), magyar-tót falu, Zemplén vmegyében, 198 g. kath, 48 evang., 134 ref., 12 zsidó lak., ref. szentegyházzal, 654 hold szántóföldel, vizimalommal. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Mihály.

Ráska, puszta, Zala vmegyében, Sáska és Dörögd közt.

Rásony, magyar falu, Abauj vmegyében, 48 romai kath., 12 gör. kath., 257 ref., 18 zsidó lak. Ref. szentegyháza s a Csoma urság lakháza ékesiti. Ut. p. Forró.

Rassov, tót falu, Trencsén várcsén vmegyében, Predmir mellett: 355 kath., 7 zsidó lak. és termékeny kis határral. F. u. b. Balassa gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Raszlavicza, (Magyar), tót falu, Sáros vmegyében, ut. p. Bártfához délre $2^1/_2$ mfd. 328 kath., 38 evang., 9 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa jobbak közül való a megyében; rétjei kétszer kaszálhatók. F. u. Raszlaviczy örökösök.

Raszlavicza. (Tót), tót falu, Sáros vmegyében, 284 kath., 83 g. kath., 66 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Bártfa.

Rasztdesnó, tót falu, Nyitra vmegyében, Chrenocz fil., 503 kath. lak. F. u. többen.

Rasztina, igen szép puszta, Bács vármegyében, ut. p. Gákova $^1/_2$ óra. Kiterjed 5293 holdra, holdját 1200 □ ölével számitván. Ebből 180 hold nádas, 38 hold tó, 78 hold utak; a több majorsági szántóföldje és rétje a báró Redl családnak. A föld fekete és sárga homokos, melly mindent jól megterem. Nagy birkatenyésztés és szép gazdaság.

Rasztóka, tót falu, Zólyom vmegyében, dombos völgyben, ut. p. Beszterczebányához keletre 3 óra, 521 kath. lakossal, kik közt 29 telkes gazda, 16 zsellér, 7 lakó, s ezek többnyire házaló kereskedők. Urbéri telek 7. Sovány földe egyedül zabot, néha árpát, s leginkább burgonyát terem. Erdeje van. 1142 hold. Lakosai szarvasmarhát, juhot és kecskét tartanak, Hradiszkó nevü hegyén hajdan vára volt, mellynek alapja most is látható. Birja a kamara.

Rásztóka, tót falu, Liptó vmegyében, Hutty filial. 30 kath. lak.

Alsó-Rásztóka, (Nizne Rasztoky), tót falu, Liptó vmegyében, 18 kath., 85 evang., 4 zsidó lak. Ut. p. Berthelenfalva.

Felső-Rásztóka, (Viszne Rásztoky, tót falu, Liptó vmegyében, 8 kath, 84 evang. lak. Mind a két Rásztókán több nemesi lakházak vannak. Termesztenek lent, kendert, káposztát; vásznat szőnek. F. u. Rasztokay, Lehoczky, stb.

Ráth, (Kis- és Nagy), két egymás mellett fekvő helység, Ungh vármegyében, ut. p. Ungvárhoz délre $4^3/_4$ mfd., az első 114 romai, 40 g. kath., 535 ref., 32 zsidó; r. kath. és ref. anyatemplommal; a 2-ik 261 romai. 284 g. kath., 20 ref., 44 zsidó lak. Gabonájuk, szénájuk, fájuk elég. F. u. a Ráthy Gergely örökösei, és Berzeviczy s m.

Ráth, puszta, Zala vmegyében, a Mura mellett, Szomenyéhez közel 141 kath. lak.

Digitized by Google

Rátka, falu, Zemplén vmegyében, ut. p. Tályához ¼ órányire, két hegyláncz végén, rónaságon. Határa 1710 hold, mellyből urbéri szántóföld 800 hold, rét 240 hold, legelő 150, szölő 280 hold. Majorsági szántóföld 120, rét 50, legelő 70 hold. Határa első osztálybeli, s tisztabuzát, gabonát, árpát, zabot, kukoriczát burgonyát bőven terem. Az itt termesztett dohány füstölni szinte nagy becsben van; bora a hegyaljaihoz számittatik. Lakja 620 kath, kik eredetileg németek, s Trautsohn hg telepitette őket ide 1754-ben, ma már azonban magyarul is jól beszélnek. Van köztök 92 telkesgazda, 6 házas zsellér, 12 lakó. Birja hg Breczenheim Ferdinand.

Alsó és Felső Rátka, puszta, Nógrád vmegyében, 17 kath. lak., Fülek fiókja.

Ratkó, tót falu, Thurócz vmegyében, a Vágh jobb partján: 92 ev. lak. Nagy erdő; sok legelő és juh. F. u. Révai család. Ut. p. Nolcsó.

Ratkó, Radkova, tót m. v., Gömör vmegyében, ut. p. Rosnyóhoz nyugot-délre 4½ mfdnyire: 6 kath., 1609 evang. lak. A város egy fő- és több mellék utezákból áll. A fő utczát díszesiti az evang. két tornyú igen régi templom. Van itt evang. parochia; több liszt- és kallómalom a Thurócz vizén; 104 timár és cserző varga, kik hires bőröket készitnek; közel 150 durva posztó- és gubacsináló; és sok más kézmüves, kik kézműveiket messze földre elhordják. Határa kicsiny és közép termékenységü. F. u. több közbirtokosok.

Ratkócz, tót falu, Nyitra vmegyében, Ujvároskához ½ órányira: 320 kath., 9 zsidó lak. F. u. a nagyszombati káptalan, ezelőtt a plébánia birta. Ut. p. Galgócz.

Ratkócz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső lendvai uradalomban, 152 evang. lak.

Ratnócz, tót falu, Nyitra vmegyében, a Vágh bal partján, Pöstyénhez 1 órányira: 108 kath., 8 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p Galgócz.

Rátóth, tót falu, Pest-Pilis v.-megyében, Váczhoz dél-keletre 1 mfd. 490 kath., 48 evang., 4 ref. lak. Három nyomásu határa homokos, s rozsot, árpát, zabot, bort terem; rét, legelő elég; erdeje nincs. F. u. legnagyobb részt Géczy család. Van 14 egész urbéri telke, és igen jó vizimalma.

Rátót, magyar-német falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Veszprémhez északra 1 óra, 1100 kath., 528 ref., 15 zsidó lak. itt a kath. és reform. szentegyházak tetői egy épületben összeragasztva, külön tető alatt békésen állanak egymás mellett. Szép prépositi kastély. Omladékai a gr. Gyulaffy várának, s egy veres barátok kolostorának. Vannak fürész és őrlőmalmai, és hires mészégetése, tágas határa, nagy erdeje. Birja a veszprémi káptalan, s a helybeli prépost. E prépostságot gr. Gyulaffy nemzetség alapitotta 1255-ben a praemonstrati szerzetesek számára, s egész a mohácsi veszedelemig virágzott, később világi papok nyerték el, s 1644-ben a Gyulaffy nemzetség kezdé joga szerint elajándékozni; azonban 1670 óta az Eszterházy herczegi család által adományoztatik.

Rátót, magyar falu, Vas vármegyében, a gréczi országutban, ut. p. Rába Sz. Mihály; 184 kath. lak., termékeny róna határral. Diszesiti a Csch uraság lakháza.

Ratvas, tót falu, Sáros vmegyében, Sz. György fil. 129 kath., 12 zsidó lak. Ut. p. Bártfa.

Rauchwart, német falu, Vas vmegyében, a németujvári uradalomban, 618 kath. lak. Földe nehéz mi-

Digitized by Google

velésü; szőlője és gyümölcs kertei vannak.

Raurigl, német falu, Vas vmegyében, u. p. Kőszeg, 140 kath. lak. Birja gr. Batthyáni.

Ravaszd, magyar falu, Győr vmegyében, Szentmártonhoz délre ½ mfd., ut. p. Győr. 1213 kath., 15 zsidó lakosa, paroch. temploma, derék erdeje, szőlőhegye. Birja a szenmártoni fő apát.

Ravaszhát, puszta, Heves v.-megyében, T. Halász mellett, 1000 hold többnyire árviz járta réttel és legelővel. Birja a szathmári püspök.

Ravaszmező, orosz falu, Máramaros vmegyében, közel Beregh vgyéhez: 556 gör. kath., 16 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. gr. Teleki. Ut. p. Huszt.

Ravna, oláh falu, Arad vmegyében, Deznához 1 órányira: 8 kath., 297 óhitü, 10 ref. lak., óhitü anyatemplommal, hegyes határral. Ut. p. Arad.

Rázon, puszta, Szabolcs vmegyében, Lök, Dada és Büd közt: 7 katholikus, 8 ref. lak. F. u. Kállay.

Rebecz, puszta, Somogy vmegyében, Hidvég mellett.

Rebrin, orosz-tót-magyar falu, Ungh vmegyében, Kráska szomszédságában: 168 romai, 266 gör. kath., 174 ref., 10 zsidó lak., s termékeny sik határral. F. u. gr. Török, b. Vécsey, Kelez, s m. Ut. p. Nagy-Mihály.

Kis-Récse, magyar falu, Zala vmegyében, N. Récse mellett, 159 kath. lak.

Nagy-Récse, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. Nagy Kanisához ½ órányira, a kaposvári országutban, 612 kath. lak., paroch. templommal. Földe termékeny; szőlője, erdeje van. Határában 2 templom omladékait láthatni, egyiket mindjárt a helység mellett, másikat az erdők között; azon kivül a szántóföldeken sok régi fegyvereket és hadikészületeket ásnak ki. Birja az Inkey család,

Récse, (Ratzersdorf, Rathsdorf), népes tót-német m. v., Poson vmegyében, Posonhoz északra 1 órányira, a szőlőtőkékkel, erdőkkel boritott Kárpáthegy tövében. Kath. paroch. templom. Lakosai kik 1528 k., 413 evang., 96 zsidókra mennek, többnyire szőlőmivelésből, gyümölcs termesztésből, mesterségekből, részben való aratásból táplálják magokat. Szántóföldje jó ugyan, de felette kevés. Legelője a népességhez igen szük; ellenben szőlőhegye tágas s igen nevezetes jóságu bort terem. Szine ennek fejér, ize kellemetes, erős, zamatja sok. Sajnálni lehet azonban, hogy egy időtől fogva ez igen jó bornak arány szerént nem lévén becse, a récseiek is mint posoniak, kevés bort termő, de jó fajáju tőkéiket kivágják; s helyette sok de csekély bort adó tőkéket választanak. A szőlőmivelés után fő helyt foglal el a gyümölcs termesztés, mert gyümölcsével, melly édességéért, jó izéért nagyon kerestetik, Posonban eleven kereskedést üznek; kiváltképen cseresnyéjük, baraczkjok, spanyolmegyjök, téli almájok, gesztenyéjök kicsin szemü ugyan, de édes izeik miatt nagyon kapós. F. u. hg Pálffy és számos curialisták.

Récsény, (Alsó és Felső) (Riznovcze), két egymás mellet lévő tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitrától Galgóczba vivő országútban. Az elsőnek van 490 kath., 35 zsidó lak., kath. paroch. temploma; a másodiknak 345 kath., 37 zsidó lak., synagógája. Van erdeje, szőlőhegye; földe középszerü. F. u. többen. Ut. p. Nyitra.

Recsk, magyar falu, Heves v.-megyében, Parádhoz keletre 1 mfd: 1192 kath., 24 zsidó lak. Kath. parochiai templom. Fekszik egy kies

Digitized by Google

völgyben nagy kopasz hegyek alatt. A völgyben mind szántóföldc, mind rétje termékeny; erdeje derék. F. u. Fehér, Kubinyi, Recsky, Szabó, Liptay, Boronkay, Bereczky, Andrekovics, Borsos, Gomba, Liszkay, Sipos, Tahy. Ut. p. Gyöngyös.

Recske, magyar falu, Gömör vmegyében, felűről Kövecses, alulról Szentkirály helységek közt a Tornaljától Putnok s Miskolczfelé vivő országut mentiben, két oldalról rónaságon fekszik. Van benne a reformatusoknak templomjok; a lakosok száma 320-ra megy; mindnyájan ref. magyarok. A közbirtok áll 16⅛ részmajorsági telekből, 8 állodial. zsellérből; 105 hold erdőből. Van a helység nyugoti oldalán folyó Sajó vizén Jankovics Antal urnak malma; szántóföldc mindent megterem, rétje jó, s elegendő takarmányt ad. Birják Jankovics és Hubai urakon kivül a ns Biró, Hethi, Csiszár, Czakó és Nagy nemzetségek. Ut. p. Tornalja.

Réde, magyar falu, Veszprém vmegyében, volt Komárom vgyéhez közel, 1123 ref., 200 kath., 25 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Homokos, agyagos földeit a záporok rongálják; van igen szép urasági kastélya, ménese, derék bikkes, tölgyes erdeje. F. u. gr. Eszterházy Pál és testvérei.

Réde (Kis), igen szép és termékeny puszta, Heves vmegyében, Nagy-Réde mellett: 13 kath., 8 ref. lak. F. u. Ilkey Sándor, b. Eötvös Anna Stössel Kristófné, Darvas Menyhértné örökösei.

Réde (Nagy), magyar f., Heves vmegyében, ut. p. Gyöngyöshöz egy kis órányira: 1421 kath., 12 ref., 18 evang., 24 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa részint róna, részint dombos, de általjában igen termékeny. F. u. Eötvös Anna Stössel Kristófné, Almásy, Izsák, Darvas, Prónay stb. örökösök.

Tót-Réde, puszta, Veszprém vmegyében, Réde mellett.

Alsó- és Felső-Rédek, két tót falu, Nyitra vmegyében, az első 79 kath., 2 zsidó; a második 63 kath., 7 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Redics, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban, 610 kath. lakossal, paroch. templommal.

Redowa (Neuhaus), tót f., Gömör vmegyében, Dopsehinához egy órányira: 35 kath., 1396 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Földe hegyes, hideg, köves; legelője, rétje a hegyeken sok; erdeje elpusztult. F. u. a csetneki uradalom. Ut. p. Rosnyó.

Regéczke, magyar f., Abauj vmegyében, Gönczhöz délre 2 mfdnyire, magas hegyek és sürü erdők közt: 211 r. kath., 86 ref., 7 zsidó lak. A helységtől délre láthatni romokban heverni sziklavárát, mellyet hajdan a hatalmas Rákóczy nemzetség épittetett, s melly mind vidékére, mind különös viszontagságaira nézve legnevezetesebb minden megyebeli régi várak között. F. u. h. Breczenheim. Ut. p. Visoly.

Régeny, puszta, Bihar vgyében, Bihar város szomszédságában, 2500 holdnyi róna gazdag határral. Ezelőtt postahivatal is volt itt Pocsaj és Várad közt, dé a posta Biharra tétetett át. F. u. a váradi deák püspök.

Regenye, magyar falu, Baranya vgyében, gödörben fekszik, ut. post. Pécs. Határa 1657 hold, mellyből beltelek 60, szántóföld 739⅛, rét 287, legelő 350, szőlő 120, erdő 100 hold. Ebből urbéri szántó 632⅛, rét 287⅛. majorsági föld 107 hold. — Agyagos földe terem buzát, leginkább rozsot, hajdinát, kukoriczát; zabot ritkán.

Digitized by Google

Lakja 334 kath., 3 zsidó. F. u. m. Czindery László ur.

Regető, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Zboró fil., 16 r., 340 kath. lak. Ut. p. Bártfa.

Regmecz (Alsó és Felső), két egymáshoz közel fekvő magyar f., Abauj vmegyében, egészen Zemplén vmegye szélén. Alsó 89 rom. kath., 47 g. kath., 29 ref., 23 zsidó. Felső 124 r. kath., 7 gör. kath., 10 evang., 294 ref., 57 zsidó lak. Ref. szentegyházzal. — Határuk jó mivelés után bő termékenységű; réljök, legelőjük jó. F. u. többen. Ut. post. Sátoraljа-Ujhely.

Regöly, régi magyar város, Tolna vmegyében, a Kapos és Koppány vizei közt, regényes vidéken, 1938 kath., 25 héber lakossal, paroch. szentegyházzal, melly a város keleti részével együtt a Kapos és Koppány vizektől képezett félszigetben fekszik. Határát a természet gazdagon megajándékozta. Van kövér szántóföldje, szép erdeje, hasznos legelője, nádasa, a közel lévő hegyeken pedig jó bort termeszt. A lakosok 107 egész urbéri telket birnak. A hozzátartozó Somolyi pusztán egy régi góth szentegyháznak a völgyből csak tornya látszik ki. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Nagy-Dorog 3 mfd.

Rehgraben, horvát falu, Vas vmegyében, a németujvári uradalomban, 214 kath. lak.

Réka, tót falu, Abauj vgyében, Arany-Idkához 3 fertálynyira: 468 kath. lak. F. u. a kamara.

Rékas, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, rónaságon, a Zagyva vize mellett, ut. p. Szolnokhoz északra 1¼ mfdnyire. Határa — 4140 hold, mellyből szántóföld 2065 hold, kaszáló 975 hold, legelő és a helység fekvése 1000 hold, füzfás erdő 10 h., káposztás- és kenderföldek 100 hold, szőlő nincs. És ez mind urbériség 51 egész telek után. Uradalmi birtok ezenkivül 215¾ hold, de ezt is a község haszonbérben tartja az uraságtól. Gazdag fekete földe szép buzát, árpát, kukoriczát terem s még eddig trágya nélkül; rétjei kövérek, kár hogy a Zagyva árjai rongálják. Sok lovat, s mivel másutt bérelnek pusztákat, sok és szép szarvasmarhát tenyészt; erősen fuvarozik. Lakja 3296 r. kath., 1 ágostai, 11 zsidó. Derék kath. paroch. templom. Telkes gazda 223, zsellér 201, lakó 90, kézmüves 47, kereskedő 2. Birja ½ a váczi püspök, ½ a váczi káptalan, de osztatlanul birják.

Rékas, német-horvát falu, Temes vmegyében, a lugosi postautban, saját postahivatallal, Temesvárhoz 3 óra, 2500 kath., 230 n. e. óhitü lak., kath. paroch. templommal. Határa részint róna, részint dombos, s bőtermékenységü, van 98⅜ urbéri telke, igen sok szőlőhegye. F. u. a kamara, s a tisztartóság székhelye.

Rekenye (Ujfalu), Rekenje, tót falu, Gömör vgyében, Rosnyóhoz 1 órányira: 109 kath., 339 evang. lak., kik vasat ásnak, s azt hámorokba hordják. — Határa hegyes, sziklás és sovány. A csetneki uradalomhoz tartozik. Ut. p. Rosnyó.

Rekita, orosz falu, Máramaros vmegyében, 315 g. kath. lak., leánytemplommal. Határa sovány; tüzifája kevés. F. u. Buday, Dobay, Ujhelyi. Ut. p. Huszt.

Relyó, tót falu, Szepes vgyében, a Kárpátok közt: 354 kath., 6 zsidó lak. Kath. parochia. Sok erdő; igen sovány határ. Ut. p. Lőcse.

Rém, népes puszta, Bács vgyében, Sz.-Iványfil., 163 lak. Határa 8053 hold, holdját 1200 □ ölével számitva. Ebből 74 hold mocsár, 79 hold közutak. Földe nagy részben ho-

Digitized by Google

mokos; sok legelő. A bajai uradalomhoz tartozik.

Remecz, lásd Lóre, Bihar v.-megyében.

Remenye, orosz falu, Zemp'én vmegyében, Mogyoróska fil., 13 r., 327 g. kath., 14 zsidó lak. Gör. anyaszentegyház. 909 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Remete, magyar falu, Poson vármegyében, a Szigetközben. — Hédervártól 1¼ mfdnyire. Számlál 365 kath., 4 zsidó lak. Duna szigetjében szép rétekkel, legelőkkel, ligetekkel bir. F. u. gr. Viczay.

Remete (Sáros), orosz f., Ungh vmegyében, ut. p. Szobránczhoz délnyugotra 1½ órányira: 15 r., 88 g. kath., 14 zsidó lak., vizimalommal, jó határral. F. u. Kazinczy András.

Remete (Turja), orosz-tót falu, Ungh vmegyében, Ungvárhoz északkeletre 3¼ mfdnyire: 230 r., 715 g. kath., 14 evang., 45 zsidó lak. Gör. kath. parocb. templom. Említést érdemel itt a Turja vizén állitott vashámor, melly egy a legjelesebbek, legvirágzóbbak közül honunkban. — Öntenek itt kályhák, gyertyatartók, s efféle más vasművek. Itt öntetett Csokonai-Vitéz Mihálynak is Debreczenben álló siremléke. F. u. a kamara.

Remete (Felső), orosz f., Ungh vgyében, ut. p. Szobránczhoz északra 2½ órányira: 52 romai, 207 gör. kath., 50 zsidó lak. — Hegyes határ. Rengeteg erdőség. A faluhoz északra 2 kis órányira a Szninszki-Kamen hegynek legfelső tetején van egy tengerszem, vagy egy hegyi tó. Az ebből kiszakadó patak jó izü rákjairól és pisztrangjairól nevezetes, valamint arról is, hogy folyásában egy papiros-, 4 fürész-, számos liszt-malomra és vashámorra szolgáltat vizet. A vashámor a falun felül északra fekszik, s 257 r., 85 g. kath., 42 ev., 10 ref., 12 zsidó lakja. F. u. Sztáray, s m.

Remete, puszta, Vámos és Polány közt, Somogy vármegyében.

Remete, magyar falu, Bihar v.-gyében, Belényeshez 1 mfd., rónás helyen, 3 romai, 42 g. kath., 183 n. e. óhitü, 455 ref., 5 zsidó lak., ref. anyatemplommal, melly alakját tekintve felette régi épület lehet. Urb. szántó 432, rét 237, majorsági erdő 1200 hold. Földe trágya után jól terem; pataka és sok gyümölcse van. F. u. a váradi görög püspök.

Remete, puszta, Bihar vgyében, postahivatallal és váltással, Sarkad és N.-Zerind közt. Lásd Remeteház.

Remete (Alsó és Felső), két oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz 2½ órányira, az első 8 kath., 563 óhitü; a második 2 kath., 762 óhitü lakossal, s anyatemplomokkal. F. u. a Sebastiani család.

Remete, oláh falu, Temes v.-megyében, a Béga csatorna partján, Temesvárhoz 1½ mfd., 1389 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa 3828 hold 498 □ öl, mellyből urb. házhely 123 h., szántóföld 1524 hold, legelő 466 h., kaszáló 222 hold. Majorsági szerződéses házhely 36 hold, szántóföld 1000 h., 300 h. kaszáló, 224 h. 498 □ öl legelő. Földe termékeny ugyan, de urbérileg második rendü, sok káposztát és buzát terem; juhot is tenyészt. Határán a romai-sánczok keresztül vonulnak, s két domb is látható mint török maradvány. F. u. báró Ambrózy Lajos, kinek itt diszes emeletes kastélya van.

Remete, Einsidl, Mnissek, német bánya-város, Szepes vmegyében, Szomolnokhoz északra 1½ mfdnyire a Göllnicz vize mellett: 781 kath., 1381 evang. lak. Kath. és evang. anyatemplommal, gazdag vasbányákkal. F. u. gr. Csáky örökösök. Ut. p. Lőcse.

Remete, orosz falu, Beregh v.-gyében, a Borsova mellett, Bereghez ¾ mfdnyire: 5 romai kath., 283 g.

Digitized by Google

kath., 4 zsidó lak. Gör. kath. parochia. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Nyiresfalva.

Remete, orosz falu, Máramaros vmegyében, az ut. p. Husztról és Técsőről Szigetre vezető országutban a Tisza bal partján: 17 romai, 298 gör. kath. anyatemplommal, termékeny szántóföldekkel, rétekkel és erdővel. F. u. többen.

Remete (Kőszeg), magyar falu, Szathmár vmegyében, az Avasságon: 400 ref., 21 zsidó lak., ref. anyatemplommal. — Nagy dombon rendesen épült, s a lakosok iparkodó gazdák, szántásból, szőlőmivelésből élnek; erdejök mind a hegyeken, mind a laposon elég. A Túr, Fejér, Terep, Mogyorós, Lekencze patakjai itt szakadnak egybe, és ezen tul Túr neven neveztetnek. F. u. gr. Teleki, Ormós, b. Vesselényi és Vécsey s m. t. Ut. post. Aranyosmegyes.

Remetelház, puszta, Bihar v.-gyében, Sarkad alatt, gazdag feketc földekkel, szép erdővel, mellyet a Gyepes el szokott önteni. F. u. gr. Almásy Alajos. Postahivatal és váltás Sarkad és N.-Zerind közt.

Remetelháza, puszta, Békés vmegyében, Gyula mellett.

Remetemező, oláh f., Szathmár vmegyében, közel a Szamoshoz és Borhidához: 15 romai, 1203 gör. kath., 10 ref., 31 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. — Lapályos határa elég termékeny; erdeje is van. F. u. a Toldy örökösök, Horváth, Mándy, Éles s m. t. Ut. p. Iloba.

Rencsisső, orosz falu, Sáros vgyében, Szinnye-Lipóczhoz északra 1 órányira: 38 romai, 322 g. kath. lak. Gör anyaszentegyház. Vizi-malom. F. u. többen. Ut. p. Berthót.

Csáb-Rendek, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Sümeghez 1 óra, 2400 kath., 14 evang., 534 zsidó lak., kath. paroch. templommal, synagógával. — Határa, mellyhez Csáb puszta is tartozik, nagy kiterjedésű, s bár itt ott homokos, de termékeny; legelője elég. Bora kevés. Erdeje roppant, s benne meszet égetnek. Vizimalmai vannak. Közbirtokosoké.

Ajka-Rendek, magyar-német falu, Veszprém vgyében, a Bakonyban, ut. p. Város-Lődhöz 1 óra, 664 kath., 8 evang., 41 ref. lak., kath. paroch. szentegyházzal, sovány földekkel, lentermesztéssel, faeszközök csinálásával. F. u. a veszprémi püspök.

Rendes, magyar falu, Zala v.-megyében, a Balaton mellett, ut. post. Veszprém, 208 kath. lak. Savanyuvizforrással, melly a Balatonban 2 ölnyire van. F. u. többen.

Rendve (Kis), puszta, Bars v.-megyében, Ohaj fil., 5 kath. lak.

Rendve, tót falu, Bars vgyében, Füss fil., 529 kath. lak. Bora meglehetős; erdeje, szántóföldje elég. F. u. Mocsiczky, stb. Ut. p. Verebély.

Renkócz, vindus falu, Zala v.-megyében, a bellatinczi uradalomban, 386 kath. lak.

Rény, puszta, Poson vgyében, Szerdahely fil., 5 kath. lak.

Répás, puszta, Veszprém vgyében, Pápa vidékén.

Répás, tót falu, Gömör vgyében, Ratkó szomszédságában: 12 kath., 439 evang. lak., kik közt egy néhány posztós is találtatik. F. u. többen. Ut. post. Rimaszombat.

Répás (Alsó és Felső), két egymáshoz közel fekvő tót falu, Szepes vmegyében, ut. p. Lőcséhez északra 1½ mfd., az elsőben lakik: 50 rom., 806 gör. kath., a másodikban 449 r., 82 g. kath., 5 evang. A-Répáson gör., Felsőn rom. kath. parochia van. F. u. a Görgei nemzetség.

Répás, puszta, Somogy vgyében, ut. p. Öreg-Lak.

Répás-Huta, lásd Hámor, Borsod vmegyében.

Digitized by Google

Répczefő, németül Schwendgraben, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz dél-nyugotra 3¾ mfd. Ausztria szélén, 220 kath. lak., 79⅝ hold szántóföldel, 43 h. réttel. F. u. h. Eszterházy.

Répcze-Szemere, lásd Szemere.

Repede, orosz falu, Beregh v.-gyében, ut. p. Munkácshoz 1½ mfdnyire, a Latorcza mellett: 11 romai, 116 g. kath., 7 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Vizimalom. F. u. gr. Schönborn.

Repejő, orosz falu, Zemplén v.-megyében, Sztropkó fil., 320 görög kath., 4 zsidó lak. Gör. szentegyháza, 370 hold szántóföld. F. u. Szirmay. Ut. p. Orlich.

Repiszkó, tót falu, Szepes v.-gyében, Jurgó fil., 641 kath. lak. F. u. b. Palocsai-Horváth. Ut. p. Lőcse.

Repistye, tót falu, Bars vgyében, a Szklenói fördők mellett: 276 kath., 4 evang. lak. F. u. a kamara.

Repszeg, oláh falu, Arad vmegyében, Boros-Sebeshez nyugotra 1½ órányira: 5 kath., 618 óhitü lakossal, anyatemplommal. Lapályos határa a Fejér-Köröstől és Tőz vizétől sokat szenved. Ut. p. Arad.

Resicza (Oláh), oláh f., Krassó vmegyében, 27 kath., 978 óhitü lak., s anyatemplommal.

Resicza (Német), német-oláh kamarai bánya m.-város, Krassó v.-gyében, Dognácskához keletre 2 mfdnyire: 646 kath., 441 óhitü, 11 evang. lak., kath. és óhitü anyatemplommal, vashámorokkal, bányákkal, olvasztóházzal.

Ressó, orosz falu, Sáros vgyében, F.-Volya fil., 31 romai, 348 g. kath., 12 zsidó lak. Gör. szentegyház. F. u. Bártfa városa, melly ut. postája.

Reste, magyar falu, Abauj vmegyében, a Kanyapta mellett: 231 rom., 108 g. kath., 195 ref., 23 zsidó l. Ref. sz. egyház. Vizimalom. Jó rét. F. u. többen. Ut. p. Hidas-Németi.

Restir Roschtjár, tót falu, Gömör vmegyében, Csetnekhez északra 1 órányira: 27 kath., 251 evang. lak., evang. anyaszentegyházzal. Hegyes, köves határában foszló agyag (argilla schisti) ásatik, melly minden érczkemenczében szükséges. Rét felette kevés van. A csetneki uradalomhoz tartozik. Ut. p. Rosnyó.

Restyirata, oláh falu, Arad vmegyében, Dezna fil., 10 kath., 102 óhitü lak. Ut. p. Arad.

Reszege, oláh falu, Szathmár vgyében, N.-Károlyhoz nyugot-délre 2 mfdnyire, Bihar vmegye szélén: 17 romai, 544 gör. kath., 6 ref., 7 zsidó lak., gör. kath. anyatemplommal. Határa részint homok, részint fekete nyirok és termékeny; rétjei jó szénát adnak; szőlője is van. F. u. a Jasztrabszky nemzetség.

Reszege, puszta, Bihar vgyében, lásd Vértes.

Reszke, puszta, Csongrád v.-gyében, Szegedhez tartozik.

Resznek, lásd Reznek.

Rét (Nagy), Velka Luka, tót falu, Zólyom vmegyében, közel a Garanhoz: 69 kath., 418 evang. lak. F. u. a kamara.

Rétfalu, németül Wiesen német falu, Sopron vgyében, Fraknóhoz északra ¼ mfd., 1200 kath. lak., s paroch. templommal. Erdős, hegyes határa csak kevés rozsot, burgonyát terem. Van 599⅛ hold szántóföldje, 205½ h. rétje, 403 kapa szőlőhegye, 11 hold kertje, és 1500 hold erdeje, melly lombos és fenyőfákból áll. — Fő gazdasága gyümölcstermesztésben van; gesztenyéje hires; almája, körtéje, cseresznyéje sok. F. u. h. Eszterházy Pál.

Réthe, népes magyar helység, Poson vmegyében, Szenczhez keletre 1 órányira: Lakja 491 kath., 49 ev.,

Digitized by Google

337 ref., 149 zsidó. Ref. anyatemplom, s[illegible]lekklésia, synagóga. Róna határa szép kiterjedésü és termékeny; rétje, legelője elég; szarvasmarhával nevezetes kereskedést üz; sok juhot tart. F. u. számos közbirtokosok és nemesek. Ut. p. Cseklész.

Réthy, puszta, Fejér vmegyében, Csór és Inota közt, a palotai urad. tartozik.

Réthi, magyar falu, Győr vmegyében, a Tóközben, 320 evang., 10 kath. l., ev. anyatemplommal. Sok rét és legelő. Közbirtokosoké. Ut.p. Győr.

Rétság h., tót és magyar falu, Nógrád vmegyében, a vácz-losonczi postautban, dombon, kies vidéken, saját postahivatallal és váltással Vácz és Balassa-Gyarmat közt. Urbéri telek 19¼. Sárga agyagos földe főleg rozsot terem; rétjei igen jó szénát adnak, ámbár ezt a hegyekről leomló viz nem ritkán beiszapolja. Lakja 330 rom. kath., 125 evang., 34 héber, kik közt 31 telkesgazda, 22 zsellér. Határát egy a diós-jenői hegyekről jövő árok hasitja. Van itt kath. paroch. templom, 2 vendégfogadó. Birja a váczi káptalan és még Subszkynó született Kovács Anna asszonyság.

Rét-Szilas, puszta, Fejér vmegyében, Czecze és Szentmiklós közt 130 ref., 60 kath., 23 evang. lakossal, szép szántóföldekkel, nagy juhtenyésztéssel. Birják Pázmándy, Mészöly, Sigray, Huszár, s más családok. Ut. p. Sár-Bogárd.

Rét Sz. Miklós, lásd Szent-Miklós Bihar vmegyében.

Nagy-Rév, oláh-magyar falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös mellett, ut. postája N. Báród ½ óra., 758 g. kath., 413 ref. lak., s két anyatemplommal. Határa hegyes és lapályos, terem rozsot, kukoriczát, burgonyát; gyümölcse sok; fazekas agyaga igen használható. Urb. telek Maria Therezia idejében 11⅛/ 1798-ban 5% egész telekre szállittatott le. Közös birtokáról lásd Szászfalva. Birja gr. Batthyáni Arthur, s feje egy uradalomnak, mellyhez tartoznak: az Orosztelek puszta, A. Lugos, Czigány-Tomkafalva, Kövesd, Feketető, Bánlaka, Lóre, Ponor, Remecz, Lokk helységek.

Nagy-Rév, magyar falu, Külső-Szolnok vmegyében, Szolnokhoz délre 3½ mfdnyire: 858 lak., kik csaknem mindnyájan reformatusok, anyatemplommal. Határa 5000 hold, mellyből 2922 hold szántó, rét 600 hold, legelő 1382 h, szőlő 56 h., erdő 40 h. Urb. szántóföld 501 hold, majorság 2320 h. Földe fekete s kivált ha trágyáztatik mindent gazdagon terem. A Tisza két felől mossa a helység határát, s van itt még egy magas Zsidóhalom, és egy nagy árok, mellyet a pórnép szerint a régiek egyik Tiszától a másikig olly végből ástak, hogy ez által az ellenségtől magukat, mint elszigetelt helyen jobban védhessék. Birtokosai: Kubinyi Lászlónő, Szödényi Nagy Soma, Rásó János, Beretvás Pálnő, Ecsedy János, Nagy Györgynő, Szarka Józsefnő, Sárközy Pál, Szödényi Nagy Ferenczné.

Révbér, puszta, Pest-Solt vármegyében, Solt szomszédságában, a Duna mellett, mellynek árjaitól gyakran szenved. Kiterjedése 3600 hold, melly jobbára ⅔ gazdag kaszálló rétekből áll. Földesura gr. Teleki Adám tábornok, de régóta testvére gr. Teleki Sámuel haszonbérli.

Revetis, oláh falu, Arad vmegyében, 7 kath., 423 óhitü lak., anyatemplommal. Ut. p. Arad.

Révfalu, magyar falu, Győr v.-megyében, a kis Duna mellett, melly elválasztja Győr várostól. Itt ömlik a Rábcza a Dunába. Van 1500 kath., 86 ref., 70 ev. lakosa, kik többnyire mesteremberek, kertészek és halászok. Birja a győri püspök.

Digitized by Google

Révfalu, horvát falu, Somogy vmegyében, a Dráva mellett, a kincstáré, 120 kath. lak., igen lapos árvizes határral. Ut. p. Szigetvár.

Révfalu, lásd Mjeszicz, Trencsén vmegyében,

Révfő, vagy Fő Rév (Oberufer), német falu, Poson vármegyében, Posontól ½ órányira, a Mühlau dunaszigetjében: 75 kath., 500 evang. lak., egy derék kastéllyal, s vendégfogadóval, mellyet a posoniak gyakran megkeresnek mulatság kedvéért. Lakosai kik között több golyvás találtatik, a Duna szigetjében szép gyümölcsösöket tartanak; azonkivül a városba sok tejet, galyfákat és zöldséget kordanak eladni. F. u. gr Pálffy család senioratusa.

Reviscse, (Alsó vagy Sáros) orosz-tót-magyar falu, Ungh vármegyében, ut. p. Szobráncznhoz nyugotra 1½ órányira: 100 romai, 186 gör. kath., 87 ref,, 30 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. — Sok nád és széna. Gazdag határ. F. u. gr. Waldstein s mások.

Reviscse, (Felső), magyar-tót falu, Ungh vmegyében, 60 romai, 54 g. kath., 2 evang., 193 ref., 25 zsidó lak. Ref. szentegyház. Termékeny, róna határ. F. u. gr. Sztáray Kristóf örökösei, gr. Waldstein, Pribék, Szemere, Draveczky, Olcsváry, Viczmándy nemzetségek.

Revisnye, tót falu, Árva vármegyében, Velicsnához nyugotra egy ½ órányira: 82 kath. 111 evang. 6 zsidó lak. Fekszik egy patak mellett, igen kies vidéken. Földje a buzát is megtermi. Eredeti helye a virágzó Reviczky családnak. Ut. p. Rosenberg.

Revistye, tót falu, Bars vmegyében, a Garan mellett, a régi revistyei várhegy tövében: 250 kath. lak. Feje egy kamarai uradalomnak. Ut. p. Selmecz.

Alsó-Revucza, tót falu, Liptó vmegyében, 447 kath. lak.

Felső-Revucza, tót falu, Liptó vmegyében, 546 kath. lak.

Közép-Revucza, tót falu, Liptó vmegyében, 486 kath., 2 evang. lak. Kath. paroch. templom. Mind a három falu a Rozenbergről Besztercze bányára vivő postaútban fekszik. Határuk nagy de hegyes, s sziklás, erdős és igen sovány; leginkább juhtartásból élnek. F. u. a kamara. Ut. p. Oszada.

Rézbánya, oláh-német bányaváros, Bihar vmegyében, közel a Bihar havasához, felette hegyes, kősziklás vidéken, Váradhoz délre 10 mfdnyire, 380 r. kath., 750 n. e. óhitü, 10 ref. lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal. E város nevezetes bányáiról, mellyekben arany, ezüst, réz és ólom ásatik, 10 évi átlagos számítás szerint évenkint 33,949 pengő forint értékben. Rendes bányadolgos 239, falusi 60, s ezek számára évenkint 2500 köből gabona igényeltetik. A bányák tulajdonosa a kincstár és még 8 magán egyén; felügyelő a királyi bányász hivatal, egy hegymester elnöksége alatt. Az ezüst Károly Fejérvárra, a réz Bécsbe szállittatik; az ólomból készült máz pedig a kerületbeli fazekasoknak adatik-el. E bányászatnál legfőbb akadály az, hogy a város határát nem a kincstár, hanem a váradi deák püspök birja; s ennek az erdők használásért évenkint 400 pforint fizetendő; ezenkivül sem malmot, sem korcsmát a bányásztársaság nem állithat.

Rezi, magy. f., Zala vgyében, ut. p. Szalabér, 1093 k., 12 zsidó lak., paroch. templommal. Szép szőlőhegye jó bort terem. Van egy régi puszta vára, mellyet Kisfaludy Sándor megénekelt, Birja gr. Festetics Tasziló.

Reznek, magyar falu, Zala v.-megyében, ut. p. Baksához ½ óra,

Digitized by Google

538 kath. lak. Van egy régi elpusztult vára. Birják a Bernáth nemzetségbeliek.

Réztelek, puszta, Pest-Solt v.-megyében, 232 kath. lak., Kalocsához tartozik.

Réztelek, oláhul Tetersty, oláh falu, Szathmár vgyében, Szathmárhoz délre 3 mfd., 700 g. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 4949 hold, mellyből szántó 2615 hold, rét 1334 hold, erdő 1000 hold. Majorság, erdő 1000 hold, szántó 700 hold, rét 133 hold, a többi urbériség s 102 telkes gazda birja. Földei fejér agyagosok, sóványak, zabot és kevés buzát és tengerit teremnek. Medes nevü pataka gyakran károkat okoz. Birja Szathmár város, és gr. Károlyi Lajos.

Rhóna, (A'só), oláh falu, Máramaros vmegyében, 638 g. kath., 202 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal, synagógával. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Rhóna, (Felső), orosz falu, Máramaros vmegyében, 52 romai, 997 g. kath., 2 ref. lak., g. kath anyatemplommal. F. u. a k. kincstár.

Rhónaszék, orosz-magyar-német-oláh falu, Máramaros vmegyében, ut. p. Szigethez keletre 1½ mfdnyire: 660 romai, 652 g. kath. lak., romai és g. kath. anyatemplommal, nevezetes és gazdag sóbányákkal.

Rhonecz, szép tót falu, Zólyom vmegyében, a Feketeviznek a Garanba való ömlésénél, ut. p. Beszterczéhez keletre 6 mfd. 1168 kath. 25 evang. lak. Kath. paroch. templom. Van itt több vasbánya, egy vas edényeket öntő műhely, aczélgyár, egy vasból öntött bolthajtásos hid, egy mesterséges viz-rekesz, melyel a polhorai s más erdőkben vágatott, s a Fekete viz segedelmével leusztatott törzsök fa fogatik fel, s itt olasz mód szerint szénné égettetik. Esztendőnkint mintegy 100 ezer köb ölet uszlatnak le illy formán. A hronecziek a szálhajózást is erősen üzik, s több száz hajó rakodik meg évenkint zsidellyel, deszkával, léczczel Pest és Esztergom felé. F. u. a kamara.

Riba, tót falu, Nógrád vmegyében, 75 kath., 243 evang. lak. Földe soványacska, rétje, erdeje meglehetős; dohánya hires. F. u. Majthényi család. Ut. p. B. Gyarmat.

Ribár, tót falu, Zólyom vármegyében, Zólyomhoz északra ½ mfdnyi távolságra a Garan mellett: 315 evang., 84 kath. lak. Határa bőtermékenységü, s vidéke felette kies. A hires szliácsi fördő ide 15 perczny távolságra esik. F. u. a kamara. Ut. p. Bucsa.

Ribari, tót falu, Trencsén vármegyében, Orechó mellett, 191 kath. lak., savanyuviz forrással. F. u. gr. Serényi. Ut. p. Trencsén.

Ribény, tót falu, Trencsén, most Nyitra vmegyében, a Trencsénbe vivő országútban, Nyitra Zsámbokréthez egy órányira: 818 kath. lak. Van egy kath. paroch. temploma, derék vendégfogadója. Határa meglehetős termékenységü; rétjei patakja mentében jók. F. u. az esztergomi érsek.

Ribke, tót falu, Nyitra vmegyében, 279 kath., 103 evang. lak. F. u. a berencsi uradalom. Ut. p. Holics.

Ribnicze, (Alsó), orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Szobránczhoz nyugotra ¾ órányira: 20 romai, 326 g. kath., 8 ref., 16 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Termékeny, róna határ. Ekesiti ezen helységet a földes uraság jeles angol kertje, melly egy egész körülkeritett tölgyes és nyires erdőt foglal magában, s a közepén folydogáló pisztrangos patak egy fürész- és liszt malmot hajt. F. Draveczky József.

Ribnicze, (Felső), orosz falu, Ungh vmegyében, 79 romai, 316 g. kath., 36 zsidó lak., gör. kath. paroch.

Digitized by Google

templommal, szép erdővel, fürész malmokkal. F. u. gr. Waldstein, és gr. Sztáray örök.

Ribó, tót falu, Zólyom vmegyében, 75 kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Óvár.

Richnó, tót falu, Szepes vmegyében, a Hernád mellett, Kluknóhoz közel: 528 kath. lak. Hid a Hernádon. Vendégfogadó. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Lőcse.

Richvald, tót falu, Szepes v.-megyében, 873 kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vizi malmok. A Magura hegyén fája, legelője elég. F. u. a Matyasovszky és Almásy nemzetségek. Ut. p. Lőcse.

Richvald, tót falu, Sáros vármegyében, Bártfához dél-nyugotra 1 órányira: 503 kath., 428 evang., 36 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. Bártfa városa.

Ricse, magyar falu, Szathmár vmegyében, rónaságon, erdők között, Szathmárhoz északnyugotra 4 mfd., 305 reform., 90 görög kath., 3 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa 3800 hold, mellynek nagyobb része majorsági birtok. Erdeje s igen kövér fekete földje és kétszer kaszálható rétje van. Birja gr. Barkóczy János, s a jánki urad. tartozik.

Ricse, magyar falu, Zemplén vmegyében, N. Tárkány fil. 6 romai, 16 gör. kath., 202 ref., 6 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, 185 hold szántófölddel. F. u. a leleszi prépostság. Ut. p. Ujhely.

Ricska, orosz falu, Máramaros vmegyében, 485 g. kath., 37 zsidó lak., leánytemplommal, jó nagy és termékeny határral. Itt van Kirvavecz nevü telep 70 görög katholikus lakossal. Van ásványos vize, és hegyi kristálykövе. F. u. Jármy, Benkő, Kölcsey s m. t. Ut. p. Huszt.

Ricska, népes p., Ungh v., Jyba fil. 27 k., 3 ref., 11 zsidó lak. Ut. p. Ungvár.

Riczing, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz 1½ mfd., dombon, 848 kath. paroch. templommal. Határa hegyes völgyes és soványy. Majorsági birtoka nem tudatik; a lakosság bir 791 hold szántóföldet, és 182 hold rétet. Van két patakja. Tulajdonos h. Eszterházy Pál.

Riecska, tót falu, Zólyom v.-gyében, magas hegyek lábánál keskeny völgyben s partoldalban szétszórva, 604 kath., 51 evang. lak., kik közt 27 telkes, 45 zsellér. Ut. p. Beszterczebánya. Urbéri telek 9, allodium nincsen. Kavicsos földe buzának nem való; de gyümölcse jó terem. Van kath. paroch. temploma, s egy patakja. F. u. a kamara.

Riecsnicza, tót falu, Trencsén vmegyében, nagy kősziklás hegyek közt egy szük völgyben, közel Árva vmegye széléhez; paroch. temploma van s a filiakkal együtt 1922 kath., 16 zsidó lak. Fenyves erdeje nagy és szép. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Riedlschlag, német falu, Vas vmegyében, Ausztria szélén, a borostyánkői uradalomban, 360 ágostai 100 kath. lak., ágostai iskolával, hegyes határral. Ut. p. Kőszeg.

Rigács, magyar falu, Zala vármegyében, Vas vmegye szélén, ut. p. Sümeg, 314 kath., 123 evang. lak., evang. fiók szentegyházzal és iskolával, derék erdővel. Közbirtokosoké.

Riganócz, puszta, Zala vmegyében, Radamas mellett.

Rigyácz, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Nagy-Kanisa 1 óra, 580 katholikus lakossal. Az Inkey családé.

Rigyicza, német-szerb-magyar falu, Bács vmegyében, a Kigyós-ér mellett, Bajához délkeletre 4 órányira: 2242 kath., 963 óhitü, 11 zsidó lak. Kath. és óh. anyatemplomok. Földe minden gabonát bőven terem. Juhot nem csak az uraság, hanem a lakosság

Digitized by Google

is sokat tart. F. u. a Kovács nemzetség. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével tesz 15,428 holdat; melyből 162⅛ urbéri, 3⅛ szabad telek után van 5731 hold szántó, 3634 hold rét és beltelek; 2614 hold legelő, 235 hold szőlő. Uradalmi föld és rét 2930 hold, mocsár 230 hold, utak 54 hold.

Rikita, orosz falu, Máramaros vmegyében, 560 g. kath. lak. s templommal. Ut. p. Huszt.

Rikosd, oláh falu, Bihar vmegyében, Élesdhez ½ mfd., hegyes vidéken, 6 rom. kath., 162 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van egy pompás forrásvize, csekély saját határa, de közös birtokáról lásd Szászfalvát. Birják Servánszky Sándor, János és Erzsébet.

Rima-Bánya, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Rima-Szombat és Tiszólcz közt, a Rima mellett, a Szinecshegy tövében: 11 kath., 475 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Határa meglehetős, s még a tisztabuzát is megtermi; hegyei vassal s más ásványokkal bővelkednek; vizeiben sok halat, s különösen hires jó izü rákot fog. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Rima-Szécs, magy. m. v. Gömör és Kis Hont egyesült vmegyékben, Rosnyóhoz délre 5 mfdnyire, a Rima mellett: 735 kath., 423 ref., 18 evang. lak. Kath. és ref. anyatemplom. Földei, rétjei sikon feküsznek s igen terméknyek; szarvasmarha, kivált pedig lóvására nevezetes; lúdtollal, s pehellyel is kereskedik. Hajdani birtokosa a Szécsy nemzetség várat épittetett ide. Ezt a hussiták sokáig tarták elfoglalva, de 1460-ban tőlök visszavétetett s lerontatott. A Szécsiek után Vesselényit, a II. Rákóczi Ferencz háborujа alatt gr. Eszterházy Pált, az elmulván, előbbeni birtokosát gr. Kohárыt uralta, s most is hg Kohárы Antal veje, h. Coburg birja. Ut. p. Rimaszombat.

Rima-Szombat, Grosz Steffelsdorf, Rimawszka Sabota, nevezetes szabadalmas mezőváros, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyében, Rosnyóhoz 6 mfdnyire: 688 kath., 5925 ref., 854 evang. lak., kik nagyobb részint magyarok, tótokkal és kevés németekkel keverve. Van itt kath., reform., evang. anyaszentegyház, ref. kis gymnasium; postahivatal; gyógyszertár; vmegye és városháza; számos kereskedő bolt, s egy derék kőhid a Rima vizén. Határa nagyobb részint róna, s mindennemü gabonát, különösen szép tiszta buzát terem; gyümölcsös és szőlőkertjei vannak; rétje kevés; legelője még kevesebb; erdeje nincs. Lakosai nagyon szorgalmatosak, s mind a kereskedés, mind a mesterségek folytatása által magukat jelesen megkülömböztetik; s valóban Rimaszombat a Hazának eddig is több derék kézmüveseket és müvészeket adott. Vannak itt jó nyereggyártók, guba és pokróczcsinálók, ötvösök, gombkötők, csutorások, hires buza kenyeret sütő aszszonyok stb. Kereskednek gabonával, szalonnával, borral, dohánnyal, viasszal, mézzel, szarvasmarhával, lóval. Szombaton tartott hetivásárja gabonára nézve nagy fontosságú; országos vásárjai pedig jó lovak tekintetéből nevezetesek. Egyébiránt a város rendesen épült; utczái egyenesek, és kövel kirakottak; négyszegletü piacza tágas; szabadságai jelesek voltak. Ugyanis polgárjai vámot nem fizettek; pereikben első biró a városbéli tanács; vérhatalmi joggal birt, a magvaszakadtak vagyonaiban örökösödött.

Rimócz, magyar falu, Nógrád vmegyében, 1286 kath., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Erdeje szép; Földje a térségen Szécsény felé jó. Nagy részt gr. Forgács örökség. Ut. p. Szakál.

Digitized by Google

Rimócza, tót falu. Gömör-Kis-Hont vmegyében, 5 katholikus, 164 evangelikus lakossal. A rahói urak birják.

Ripinye, orosz falu, Máramaros vmegyében, 441 gör. kath., 50 zsidó lak., anyatemplommal. Ezen határban van Gyilok nevü telep, egy szép dombon, 290 görög katholikus, 10 zsidóval, nem különben Szucha, 225 görög katholikus, 19 zsidóval, leánytemplommal. Erdőjök kevés. F. u. a kamara, gr. Teleki, Pogány, Vasady, Csabay, Korda. s m. t. Ut. p. Huszt.

Rippa, oláh falu, Bihar vmegyében, dombon és völgyben, 330 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 2000 hold, mellyből 247 hold szántó, 157 hold rét, 1596 hold erdő, melly egyszersmind legelőül szolgál. Majorság csak az erdő. Dombos földjei nagy javitást kivánnak; rétjei kövérek, de a Fekete-Körös rongálja. F. u. a váradi deák püspök.

Kis-Rippény, (Male Ripnyán), tót falu, Nyitra vármegyében, 194 katholikus, 2 evang. 34 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Rippény.

Nagy-Rippény, (Welke Ripnyán), tót falu, Nyitra vmegyében, a thuróczi-posta és országutban: 404 katholikus, 3 evang., 42 zsidó lak. Katholikus paroch. templom, postaház és váltás Tapolcsán és Galgócz közt. F. u. több közbirtokosok.

Ritkarócz, vindus falu, Vas vmegyében, a f. lendvai uradalomban, 162 kath. lak.

Rittberg, magyar falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz keletdélre Krassó vmegye felé, dombos rónaságon. Lakja 22 romai katholikus, 30 evang., 1834 reformatus, 31 zsidó, 12 óhitü. Ref. anyaegyház, 82 egész, 101 fél, 17 negyedtelkes, 77 zsellér. Határa 8701 hold 540 □ öl, mellyből szántó 4000 hold 1420 □ öl, rét 1261 hold 360 □ öl, legelő 582 hold, szorgalom föld 164 hold 800 □ öl, erdő 1000 hold, irtás alá való cserjés 819 hold 1550 □ öl, belső telkek 324 hold 1340 □ öl, három malomkert 12 hold, temető 4 hold, kutaknál marhalegelő 78 hold, 1320 □ öl, ország s más utak 419 hold, haszonvehetlen 34 hold 150 □ öl. Urbériség 4971 hold. Majorság: szántó 635 hold, legelő 112, cserjés legelő 250, kivágások 124 hold, kaszálló 180 hold, erdő 1000 hold, irtani való cserjés 569 hold 1550 □ öl. A föld sürü agyag, melly a vizet nehezen veszi be, s ezért a viznek szüke van. Buzát, zabot és kukoriczát terem. Szokásból hetivásárt minden szerdán tart. Birja b. Sina György.

Rjadek, tót falu, Thurócz vmegyében, Sz. Mártonnal összefügg. Számlál 59 kath., 25 ev., 5 zsidó lak.

Robogány-lazúr, oláh falu. Bihar vmegyében, Belényeshez északnak ½ mfd., dombos, völgyes helyen, 439 lak., kik kevés kath. és ref. kivéve, n. e. óhitüek, anyatemplommal. Urb. szántó 567, rét 189, legelő 100; majorsági szántó 438, rét 148, szőlő 9, erdő 100 h. Földe meglehetős termékeny; szilvája sok, rétjei kövérek. Birják özv. Miskolczy Istvánné, és özv. Beliczay Miksané asszonyságok.

Rochfalva, Rochowcze, tót falu, Gömör vmegyében, Csetnekhez északra 1½ órányira: 39 h., 557 ev. lak. Határa szük és sovány; juhot meglehetősen tart; papiros-malma is van. F. u. gr. Andrásy s többen. Ut. p. Rosnyó.

Róczháza, az érsekéli pap nemesi székhez tartozó puszta, Komárom vmegyében, fekszik az ekeli és aranyosi nagy határok közt a posoni országuttól 30—40 ölre. Határa 196 holdnyi, melly mind szántóföld s jól

Digitized by Google

miveltetik, de termékeny is. Birtokosa $^3/_4$ részben (miután az egész puszta 4 curiából áll) Külkey Henrik. Egy negyedrészét pedig Milkovics Antal és Zsigmond birják.

Rodnok, puszta, Nógrád vmegyében, Lásd Vilke.

Roff, magyar falu, Külső-Szolnok vgyében, a Tisza mellett, rónaságon, ut. postája Bánhalma. Népessége 1880 lélek, kik keveset kivéve mind reformátusok, anyatemplommal, s több urilakkal. Határa 15,000 hold, mellyből 6000 h. szántóföld, 200 h. szőlőskert, 500 h. dohánytermő föld; a többi rét, legelő vagy vizállás. Urbéri föld 756 h. szántó, 324 h. kaszálló, 904 h. legelő. A majorságiból 6700 h. szántó és rét, 6316 h. legelő vagy vizállás. Földe részint gazdag feketo agyag, részint fekete homok, melly hires, de kissé erős dohányt, szép búzát, sok rozsot, kukoriczát terem; marha és juhtenyésztése virágzó. A Tisza mellette folyván, rajta Buránál átjáró rév van, melly Roffhoz tartozik. Birja özv. Borbély Gáborné, Borbély Sámuel, Miklós, Horty István, Dolinay Imre, Borbély Józsefné, b. Majtényi Lászlóné, b. Seebergné, özv. Magyari Istvánné, özv. Bartry Györgyné asszonyságok.

Rogasócz, vindus falu, Vas v.-gyében, a felső-lendvai uradalomban, 200 lak.

Roglatiza. puszta, Bács vmegyében., Bajsa fil. 92 magyar kath. lak. Domboktól általhasitott határja különösen a marhatartásra kedvező. Roppant határa 17525 hold, holdját 1200 □ ölével számitva. Birja $^1/_2$ Vojnics, $^1/_2$ Pilaszanovics család.

Rogoz, oláh falu, Bihar vgyében, Belényeshez északra 3 mfd., 437 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urb. szántó 250, rét 108, legelő 50, majorsági erdő 1150 hold. Van egy pataka. Birja a váradi görög püspök.

Bél-Rogoz, oláh falu, Bihar vgyében, a váradi deák püspök béli uradalmában, hegyes vidéken, 183 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Földe kemény agyag, de meglehetős; patakja van; lakosai a béli üveghutából üvegeket hitelezvén, azokat széthordják.

Bohó, tót falu, Nyitra vmegyében, 256 kath., 15 evang., 31 zsidó lak. Kath. paroch. templom; vizimalom; F. u. a berencsi uradalom. Ut. p. Holics.

Rohod, puszta, R. Keresztur mellett, Fejér vmegyében.

Rohod, magyar falu, Szabolcs vmegyében, N. Madához fél órányira: 33 romai, 25 g. kath., 798 ref., 28 zsidó lak., ref. anyatemplommal, melly kics homok dombon fekszik, valamint a helységnek egy része is, más része alacsonyabb levén, mellyet a tövében fekvő tó mindig nedvesit s kertjeiket néha elönti. Ezen tóban nevezetes nagyságu csikokat, czigányhalakat, kárászokat lehet fogni, s vizi madarakat lőni. Határa homok dombokból s völgyekből áll, de mindenféle gabonát bőven terem; szőlője, rétje, erdeje kevés; van $6^3/_8$ 2-ik osztályu egész telke és sok majorsági földe. Dohány bőséggel termesztetik. F. u. Baksay, Budaházy, Győry Eördögh, Helmeczy Pápay, Uray, Vay s m. t. Ut. p. Nyir-Bátor.

Rohocz, Rechnicz, német m. v., Vas vmegyében, magas kősziklás hegy alatt, ut. p. Kőszegtől délre 1 mfd., a szombathelyi országutban. Lakja 2400 katholikus, 1233 ágostai, 1038 héber, s mind a három vallásfelekezetnek helyben van temploma, papja és iskolája. Ékekesiti a várost az uraság roppant kastélya mintegy 220 szobával. E kastélyt 3 oldalrul kert övezi, mellyben szép tiszafa csoportok, és árnyékos sétahelyek vannak. Van itt továbbá papirosszelenczegyár, nagy vendégfogadó,

Digitized by Google

több boltok, roppant gazdasági pinczék. Lakosai közt sok izraelita kézműves és kereskedő találtatik. Határa közép termékenységű; rétjei jók; erdeje derék; szőlőhegye jó bort terem. A város feje gr. Batthyáni Gusztáv egyik uradalmának, de most gr. Károlyi Lajos által haszonbérben biratik, ki itt hires szépségű birkákat tenyészt.

Rohosnicza, tót falu, Bars vmegyében, 184 kath. lak. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Selmecz.

Rohosnyik, orosz falu, Zemplén vgyében, Jankócz fil. 112 g. k., 7 zsidó lak. 174 hold szántóföldd el. F. u. Dessewffy. Ut. p. Orlich.

Rohr, német falu, Vas vmegyében, a németujvári uradalomban, 418 kath. lak.

Rohrbach, magyarul Nádasd, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugot-északra 1½ mfd., 1125 kath. lak., s paroch. templommal. Határa hegyes, s részint egyagos, részint kövecses és sovány. Van 313½ h. szántóföldje, 107½ h. rétje, 15 h. legelője, 284 ½ kapa szőlője, 60½ kézikertje, s 300 h. községi erdeje. Cseresznyéje hires, almája is jó fajta. Birja hg Eszterházy Pál.

Rohrbach, tót falu, Poson v.-megyében, a Bur erdejében, ut. p. Malaczkához keletre 2 órányira: 1154 kath. lak. és 32 zsidóval. Kath. parochia és templom. Van olajgyára melly kender és lenmagból dolgozik, három vizimalma, igen szép erdeje, mellyben nagy vadak, mint őzek, szarvasok, dámvadak is találtatnak. F. u. hg Pálffy, több inscriptionalis curiákkal.

Roikov, népes puszta, Liptó vmegyében, Sztankonvánhoz ¼ órányira, 95 kath. lak.

Rojt, oláh falu, Bihar vgyében, a mezőségen, Váradhoz 3 órányira, ut. postája Gyapju. Lakja 918 n. e. óhitü, 8 kath., 7 ref., óhitü anyatemplom. Fekete termékeny határából urbéri szántó van 1014 h., kaszálló 468 h., az uraság majorsága három fordulóban 500 h., a legelő közös, de menynyiségét nem tudom. Lakosai szép szarvasmarhát tenyésztenek, s bár folyója nincs, de mocsárai bőséggel. Birja a váradi deák káptalan.

Rokfalva, lásd Rochfalva.

Rokitó, tót falu, Sáros vmegyében, Sárpataka fil., 265 kath., 257 evang., 7 zsidó lak. F. u. Bártfa, melly ut. postája.

Rokitó, (Homonna), orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil., 350 g. kath. lak. Ut. p. Homonna.

Rokitó, (Izbugya), orosz falu, Zemplén vmegyében, 15 romai, 823 g. kath., 34 zsidó lak., 1795 h. szántóföld. Erdő. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Mihály.

Rokitócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, 320 g. kath., 5 zsidó lak., 581 h. szántóföldd el. Ut. p. Komarnyik.

Rokolán, puszta, Zala vmegyében, Szent Péterúr mellett.

Roksz, vagy Rokusz, német falu, Szepes vmegyében, a Kárpátok tövében, ut. p. Késmárkhoz nyugotra 1 mfdnyire: 165 kath., 316 evang lak. Kath. és evang. templom. Van igen jó meszes ásványvize és fördője, melly erősen látogattatik. F. u. ½ Késmárk, ½ többen.

Románd, német falu, Veszprém vmegyében, Győr vármegye szélén, ut. p. Mező-Örs, 520 kath. lak., paroch. templommal, homokos határral, csekély erdővel. F. u. a győri püspök.

Románfalva, (Romenova), tót falu, Nyitra vmegyében, Kis-Báb fil. 326 kath., 8 zsidó lak. F. u. gr. Eszterházy, gr. Sándor, s a. t. Ut. p. Nyitra.

Romanócz, orosz falu, Beregh vmegyében, 41 g. kath., 6 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Digitized by Google

Romhány, népes magyar falu, Nógrád vmegyében, B.-Gyarmattól délre 2 mfd., 1276 kath., 80 evang., 4 ref., 9 zsidó lak. — Kath. paroch. templom. Számos ékes uri lakházak. Határa nagy kiterjedésű és hasznos; földe, rétje kövér; erdeje tágas és sok makkot termő. A hegyek tetején van egy kőbányája is, mellynek köve sokat hasonlit a vörös márványhoz. Nevezetesiti az 1710-ben történt ütközet, mellyben Rákóczy Ferencz a császári hadi seregtől tetemesen megveveretett. F. u. Prónay, Géczy és más számos közbirtokosok. Ut. post. Rétság.

Romhány (Kis és Nagy), népes puszta, Nógrád vmegyében, 133 kath. lak. Pilis és Karancskeszi közt.

Romocsaháza, orosz f., Beregh vmegyében, Kis-Almással egybefüggésben: 2 romai, 194 g. kath., 8 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Romogy, puszta, Bihar vgyében, Sarkad-Kereszturhoz tartozik.

Romonya, magyar falu, Baranya vmegyében, egy völgyben, ut. p. Pécs. — Van itt 33 urbéri telek, 576 kath. lakos, kik közt 79 telkes, 2 zsellér, 4 lakó. Földe jó, terem buzát, rozsot, kukoriczát, s némellyek dohányt is termesztenek. F. u. a királyi pesti egyetem.

Rónádfa, magyar falu, Baranya vmegyében, lapályos helyen, ut. post. Szent-Lőrincz. — Határa 1390 hold, mellyből majorsági rét 4, erdő, melly azonban legelőnek közösen használtatik 892 h., urbéri szántó 324, rét 168, közös legelő 2 hold. Vagyonos lakosai termékeny lapály földeiken buzát, árpát, kukoriczát, zabot termesztenek, sok sertést tartanak. — Lakja 184 reformatus, kik közt 32 telkes gazda; 1 házas zsellér, 3 lakó. Ref. anyatemplom. F. u. h. Eszterházy.

Ronka, puszta, Komárom vmegyében, fekszik Kolos-Néma szomszédságában rónaságon. Határa 358 holdnyi, mellyből 168 hold szántóföld, 40 h. kaszáló, 150 h. nyár- és jegenyefás erdő, s innen vásárol Csalóköz egy része tüzifát. Földe, s réte igen jó, mind a földmivelés, mind az állattenyészés virágzó állapotban van, mivel itt szép majorságot tart a szentmártoni főapátság, mellynek birtokához tartozik az egész puszta, s ezt a Füssön lakó tiszt. administrator kezeli.

Rontó, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 1 mfd., dombos helyen, 330 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határán van 200 hold szántóföldje, 50 h. rétje, 40 h. legelője, 610 h majorsági erdeje. Földe vöröses agyag. Itt folyik a Pecze vize, mellyen a földesuraságnak, a váradi deák káptalanak 2 jövedelmes malma van.

Rónya (Rovnyani), tót f., Nógrád vmegyében, az Ipolynak meglehetős széles völgyében: 49 kath., 152 evang. lak, — Határában egy vas részecskékkel bővelkedő forrása van, mellyet különösen a rimaszombatiak fördésre nagyon használnak. Van itt az uraságnak egy hegyoldalban ültetett kis szőlőskertje is, ámbár itt szőlőt a hideg éghajlat miatt nem láthatni. F.u. Szentiványi Ferencz örökösei. Ut. p. Zelenc.

Ropoly, puszta, Somogy vmegyében, a kaposvári uradalomban.

Roprecsa, vindus falu, a felsőlendvai uradalomban, Vas vemgyében, 303 kath. lak.

Rosály, magyar falu, Szathmár vgyében, ut. p. Szathmárhoz északra 2½ órányira: 58 romai-, 172 gör. kath., 242 ref., 27 zsidó lak., reform. anyatemplommal. Kelet felől hosszu apró homokos dombok, dél felől sik mező és szép rétek kiesitik. — A Sár vize a falut kettéhasitja; földe termékeny; rétje elégséges; erdeje derék, A Sár vize nagy mocsárt csinál, melly a Szamos áradásakor halakban

Digitized by Google

és csikokban dús. A helységnek szinte derakán épült volt hajdan az azt biró uraságnak ékes lakhelye várformára, két emeletre s négyszögre, távolról szállított termés-kövekből. — Az udvara, mint most is látszik, nem nagy volt, nagyobbára elfoglalván azt az épület, mellynek most csak romjait láthatni. A kastély erős sánczaiban a Sár vize folydogált, észak és kelet felé egy egy kert volt, mellyek közül az elsőt a sánczok, a másodikat a Sár keritették. Az udvar négy szögletein 4 bástyáik voltak. — Ezen várkastély feje volt 49 faluból álló nagy uradalomnak, mellyet a rosályi Kun nemzetség birt, azonban 1445-ben felét Kusali Jakch Mihály kérte fel. 1524-ben pedig ugyancsak felét bélteki Drágfy János kapta kir. adományban, hanem később a Kunok ismét vissza helyeztettek. — Mostani földesurai e helységnek a Kun nemzetség leány ágon lévő ivadékai: Maróthy Pálnő, gr. Majláth, Eötvös, Lónyay, Pogány, s m. t.

Rosály, puszta, Szabolcs vgyében, 14 romai, 65 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. a Kis-várdai birtokosok.

Rosenberg, tót m.-város, Liptó vmegyében, a Vágh vize mellett. — Számlál 2451 kath., 76 evang., 5 zsidó lak. — A Revucza vize itt folyik a Vághba; továbbá a szepesi, thuróczi, zólyomi, árvai országutak itt jönnek össze. Van egy piaristák temploma collegiummal együtt; kath. kisebb gymnasium a piaristák felügyelése alatt; cs. kir. só-, posta-, és gazdasági tisztségi-hivatal; polgári oskola; réz és vas lerakóhely; nagy vendégfogadó; papiros- és több liszt-malmok; lakosai sok cserép-edényt égetnek, márványt törnek; savanyuvize is van; tart népes heti- és országos-vásárokat.— Pálma, nevezetes történetirónk itt született. F. u. a kamara.

Rosindol (Rosenthal), tót falu, Poson, most F.-Nyitra vmegyében, N. Szombathoz nyugotra 1¼ órányira a modori utban. Sikon fekvő szántóföldje minden nemü rozsot jól megterem; erdeje, s a Ronova partján malma van: 733 kath., 1 evang. lak. Kath. paroch. templom. F. u. N.-Szombat városa.

Roskovány, orosz falu, Sáros vmegyében, Szebenhez nyugotra egy mfd., a Tarcza mellett: 693 kath., 10 evang., 62 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa jó rozsot és szénát terem; erdeje tágas. F. u. a Róskoványi nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Roskócz, tót falu, Szepes vmegyében, Görgő fil., 91 kath. lak. F. u. a szepesi káptalan. Ut. p. Lőcse.

Roskócz, orosz falu, Zemplén vmegyében: 8 romai, 260 g. kath., 4 zsidó lak. Görög anyaszentegyház. — 1106 hold szántóförlddel. F. u. Kéry; Szirmay. Ut. p. N.-Mihály.

Rosnyó vagy Rosnyóbánya, (Rosenau, Roznava), csinos és élénk püspöki-város, Gömör- és Kis-Honth vmegyékben, Pesthez 27, Kassához 8, Lőcséhez 6, mfdnyi távolságra, szép, egészséges rónaságon, mellyet távolról hegyek öveznek. A Wolowecz hegyről lezuhanó patak keleti részén folyik el a városnak, a Sajó ellenben nyugoti határát mossa. Házai inkább alacsonyak, de rendesek; négyszögü tágas piacza szép épületeket mutat, mellyek közt különösen a kanonokok házai tünnek ki. A négy szentegyházon kivül nevezetesebb épületek: a püspöki kastély, melly hajdan jesuiták háza volt; a kath. nevendék papság; az evang. gymnasium; a kőedény gyár épületei; a szent-ferenczieck kolostora. Van itt rom. kath. gymnasium a praemonstratensisek felügyelete alatt; püspöki lyceum, nevendék-papház, evluth. gymnasium, nagy polg. kórház, postahivatal, papiros- és több liszt-malom, ásványos viz és fördő-intézet. Népessége 6110 lélekre megy, kik

Digitized by Google

közt 2886 rom. kath., 3524 evang.-luth. Nyelvökre nézve a sokkal nagyobb rész magyar, a német már kevesebb, s még kevesebb a tót. A város önálló tanácsa ez előtt régi szokás szerint a magyar és német nemzetbeliekből, s a kath. és evang. hitsorsosuakból egy arányban választatott. Szántóföldje, rétje a városnak kevés; a hegyek aljait gyönyörü veteményes és gyümölcsös kertek lepik el; a hegyekben pedig gazdag piskolcz-bányák léteznek; ugyanitt czinóber, kénesö, réz, barnakö is ásatik; sőt hajdan nevezetes arany-ezüst bányákkal dicsekedhetett. — Ezekből láthatni, hogy a lakosok nagyobb része kézmüvességből, s kereskedésből táplálkozik, s ezek szépen is virágoznak. A 6 század felülhaladó kézmüvesek közt a timárok, vászonfehérítők és festők leginkább figyelmet érdemelnek, valamint a kö-edénygyár is becses és kapós iparczikkeket készit. Egész hazánkban egy város sem gyüjt annyi mézet, mint Rosnyó; bejárván ezért nagyobb részét országunknak; s innen a mézzel, viaszszal, viaszgyertyával, méhserrel való kereskedés valóban fontos. Ezen kivül kereskednek vassal, piskolczczal, borral, szalonnával, vászonnal és gyümölcscsel. Szombaton tartatni szokott heti-vásárai nagyok, s gabonára és sertésre nézve felette nevezetesek.

A rosnyói romai kath. püspökség 1776-ban állittatott, s kiterjed egész Gömör, Torna megyékre, s Szepes, Nógrád, Abauj, Zólyom megyéknek némely részeire. Van benne két jövedelmes prépostság, 6 valóságos kanonokság, 5 fő-, 14 alesperestség, 97 plebánia, 4 szerzetes ház.

Rosnyót 1291-ben III. András király Lodoméri esztergomi érseknek ajándékozta, s innen egész 1776-ig érsek-városi czímmel élt. — Zsigmond király 1418-ban nevezetes szabdságokkal ruházta fel, mellyeket Ulászló 1496-ban megerősitvén, többekkel tetézett. — A 15-dik században csehek tarták foglalva a várost; majd 1556-ban, 1573-ban, 1581-ben a törököktől, majd a belső zenebonáskodóktól, 1710-ben a döghaláltól, 1776-ban a tüztől sokat szenvedett.

Rossia, oláh falu, Bihar vgyében, Belényeshez 2 mfd., magas hegyek közt, 989 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 481, rét 300, legelő 274, majorsági szántó 18, erdő 2270 hold. Földe sovány, köves, de juhot sokat tart. F. u. a váradi görög püspök.

Rossia, oláh falu, Arad vmegyében, Erdélyország szélén, ut. post. Soborsintól 3 órányira, hegyek közt, s azok oldalain, 758 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Hegyes, völgyes határa 4500 hold, mellyből szántóföld 390 h., rét 330 h., legelő 300 h., erdő 3280 h., haszonvehetlen 200 hold. Ebből majorság az erdő, továbbá 200 hold rét, 150 h. legelő, és 200 hold haszonvehetlen. — Főleg kukoricza és tavaszbuza termesztetik. Szilvása sok. Van itt a kösziklák közt egy barlang, továbbá 2 urasági liszt- és 4 deszkametszö malom, s végre egy rézbánya, mellyből évenkint 800 mázsa ércz ásatik ki, és vitetetik el Rézbányára feldolgozás végett. F. u. Szálbek György ur.

Roszina, tót falu, Trencsén v.-megyében, Zsolnához délre 1½ órányira: 662 kath., 3 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. F. u. a lictavai uradalom. Ut. p. Zsolna.

Roszkos, puszta, Bars vgyében, Velcsics fil., 52 kath. lak.

Roszos, orosz falu, Beregh v.-megyében, Duzsina fil., 245 g. kath. lak. Nagy erdő. Fekszik Máramaros szélén. F. u. gr. Schönborn.

Rosztóka, orosz falu, Máramaros vmegyében, Beregh vmegye szé-

Digitized by Google

lén: 9 romai, 567 g. kath., 30 zsidó lak., anyatemplommal, nem nagy, de elég termékeny határral. Tüzi fája felette kevés. F. u. gr. Teleki, b. Perényi, Pogány, Uray, Várady, Szathmáry. Ut. p. Huszt.

Rosztóka, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fil., 9 romai, 543 görög kath., 8 zsidó lak. Ut. p. F. Orlich.

Rosztóka (Hrabova), orosz f., Zemplén vmegyében, Bereznához 2 órányira: 181 g. kath., 5 zsidó lak., 226 hold szántóföldel, sziklás határral. F. u. gr. Klobusiczky. Ut. post. Szobráncz.

Rosztóka (Kálna), orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil., 5 r., 232 g. kath., 8 zsidó lak. Görög kath. templom, 955 hold szántóföld. F. u. gr. Vandernath. Ut. p. Szobráncz.

Rosztóka (Sztakcsin), orosz f., Zemplén vmegyében, Szinna fil., 6 r., 443 g. kath., 10 zsidó lak., 562 hold szántóföldel. F. u. Szirmay. Ut. post. Szobráncz.

Rosztóka (Nagy és Kis), 2 orosz falu, Beregh vmegyében, azon csucsban, melly Ungh vmegye és Galliczia között fekszik. Az első 163, a második 137 g. kath. lak. és paroch. templommal. Erdő elég volna, de földük felette sovány, hideg. F. u. gróf Schönborn. Ut. p. Munkács.

Rosztóka (Uj), orosz falu, Beregh vmegyében, Verbiashoz ½ óra: 233 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Rosztok-Dolina-Zinna, három népes telep, Szepes vgyében, Hnilcsek fil. Lakosai többnyire bányamunkások, részint szénégetők.

Roszuska, orosz falu, Máramaros vgyében, Bocskóhoz ½ órányira: 315 gör. kath. lak., leánytemplommal. Ut. p. Sziget.

Rotarest, oláh falu, Bihar vmegyében, M.-Csekéhez 1 mfd., hegyes, erdős vidéken: 218 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal; mellynek belseje a legbotrányosabb s pajkosabb modorban van kifestve. Van itt urb. szántó 260, rét 95, legelő 120, majorsági szántó 100, rét 80, erdő 100 hold. Földe a dombokon sárga agyag, a völgyekben termékeny fekete agyag. Szarvasmarhát tart, de lovat, juhot nem. Patakja a Hollód. F. u. Dobsa Sámuel.

Rotgacsócs, vindus falu, Vas vgyében, a f.-lendvai uradalomban, 256 kath. lak.

Rovenszko, tót falu, Nyitra vgyében: 376 kath., 200 evang., 34 zsidó lak. F. u. a berencsi uradalom. Ut. p. Holics.

Roveny, puszta, Honth vgyében, Bozók fil., 13 kath. lak.

Rovna (Alsó), puszta, Honth v.-gyében, 15 kath. lak.

Rovna (Felső), népes puszta, Honth vgyében, Sziglisberg fil., 306 kath. tót lak. Ut. p. Selmecz.

Rovna, tót falu, Zemplén vmegyében, Körtvélyes fil., 405 r. kath., 5 zsidó lak. Szántóföldje 649 hold. Erdeje van. F. u. gr. Csáky. Ut. p. N.-Mihály.

Rovne, puszta, Sáros vgyében, A.-Sebes fil., 27 kath., 9 zsidó lak.

Rowne, tót falu, Trencsén v.-gyében, hegyeken és gödrökben szétszórva, ut. post. Zsolnától 2 órányira. Határa igen sovány, főleg zabot, burgonyát, káposztát terem. Az uradalomnak is van itt egy kis erdeje és földe. Lakja 600 romai kath., paroch. templommal. Dlubopole és Rowne fő fészkei a magyarországi drótos hornyákoknak; s ezért a lakosok ⅞ része a világ minden részeibe kiszokott vándorolni, s némellyik közülök 4—5 év után tér vissza, még pedig épen nem ritkán 100—200 vft. kész pénzzel; ugyhogy Trencsén megyében egy faluban sem kering annyi

Digitized by Google

készpénz, mint itt; és sehol annyi féle nyelven nem beszélnek. Más tájakon a rowneieket tolvajoknak és zsiványoknak tartják; azonban lakhelyökön a lopás és gyilkosság hallatlan dolgok. A férfiak mind sovány alkatu, de magas szál emberek. Birja a falut hg. Eszterházy, s a bicsei uradalomhoz tartozik.

Rovne, tót falu, Trencsén vmegyében, Nyitra vgye szélén, erdők és hegyek közt. Lakja 632 kath., 6 zsidó; szép fenyves, bikkes erdő; sovány föld. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Rovnye, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh bal partján, 357 kath. lak. Ékesiti ezen helységet a kath. paroch. templom, különösen pedig az uraság szép várkastélya egy gyönyörüséges angol kerttel, mellynek ritka természeti szépségét még a mesterség sokban nevelte. Közepén a helységnek láthatni a Sz.-János szobrát egy ugró-kuttal egyetemben. F. u. gr. Erdődy György. Ut. p. Trencsén.

Rovnó, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Orlichoz 2 órányira: 492 kath., 10 zsidó lak. Ut. p. Orlich.

Rozavlya, vagy Rozalia, oláh falu, Máramaros vgyében, 1149 g. kath., 120 zsidó lak., anyatemplommal és synagógával. F. u. többen. Ut. post. Sziget.

Rozbéhi, tót falu, Nyitra vmegyében, Sándorfhoz ½ óra. Számlál 314 kath., 9 zsidó lak. Határa hegyes; erdeje van. F. u. a korlátkői uradalom. Ut. p. N.-Szombat.

Rozgony, (Roschanovec), tót falu, Abauj vgyében, a Tarcza völgyében, ut. p. Kassához 1¼ órányira: 1027 r. kath., 66 evang., 50 ref., 230 zsidó lak. Kath. fil. templom. Synagóga. — Szántóföldje sok, s trágya után jól fizet; rétjei kétszer kaszálhatók; erdeje elég; vizimalma van. Itt verte meg tökéletesen I. Károly az elhatalmasodott Trencsényi Mátét 1312-ben junius 15-én, sokat tevén e győzelemre az itteni bátran viaskodó szepesi nemesség, s a 16 szepesi városok serege. A réteken maig is látszanak sánczok nyomai, s a szántóföldeken fegyvereket, régi hadi készületeket gyakran találnak. F. u. Van Dernath, István, gr. Keresztesy, Csányi, Kenessey, Vouvermans, Desseöffy, Klestinszky, Kelcz, Melczer, Lánczy, Zombory, Hreblay.

Rozlozna, tót falu, Gömör v.-megyében, Csetnekhez délre 1 órányira: 31 kath., 348 evang. lak., ev. anyaszentegyházzal. Határa mészkövés szirtekből áll, mellyekben számos üveg találtatik. F. u. Gömöry nemzetség. Ut. p. Rosnyó.

Rozvadz, tót falu, Trencsén vgyében, a dubniczai uradalomban: 186 kath., 16 evang. lak. Ut. p. Trencsén.

Rozvágy (Kis), magyar f., Zemplén vmegyében, Helmecz fil., 71 r., 50 gör. kath., 188 ref., 21 zsidó lak., ref. templommal, 325 hold szántóföldel. F. u. Szirmay s m. Ut. p. Ujhely.

Rozvágy (Nagy), magyar falu, Zemplén vmegyében, 48 romai, 14 g. kath., 281 ref., 5 zsidó lak., ref. templommal, 583 hold szántóföldel, sok réttel, s egy tóval, mellyben hal és vad szárnyas böven találtatik. F. u. b. Perényi, Klobusiczky, s m. t. Ut. p. Sátoralja-Ujhely.

Rózsafalva, oláhul Fonó, oláh falu, Bihar vmegyében, dombos vidéken, Váradhoz 2½ mfdnyire, 350 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. — Határa 1294 hold, mellyből 194 hold szántó, 100 h. rét, 1000 hold erdő, melly legelőül használtatik, egyébiránt az egész határban csak ez majorsági birtok. Földe sárga agyagos és csak közép termékenységü. F. u. a váradi deák püspök.

Digitized by Google

Rózsa-Lehota, tótul Ruzsina, tót falu, Nógrád vmegyében, Divényhez ¼ órányira: ut. post. Losoncz. — Határa 2109 hold, mellyből belsőség 39 h., szántóföld 617 h., rét 253 h., erdő 1200 hold. Ebből ismét urbéri beltelek 28, szántó 552, rét 138 hold; majorsági belsőség 11, szántó 65, rét 115, erdő 1200 hold. Földe dombokon s hegyeken, rétjei völgyben, bikkes és tölgyes erdeje kősziklás hegyeken fekszik. A föld agyagos és köves; művelés mellett terem kevés tiszta buzát, több rozsot, árpát, zabot, és burgonyát. A lakosok nyáron át sok juhot tartanak, és erősen fuvaroznak mindenfelé, s azért vagyonosok. — Lakja 501 lélek, kik közt 498 kath., 3 evang., a kath. a divényi anyaegyházhoz tartozván. Van itt 4 hegyi patak, s a helység nyugoti oldalán egy hegyláncz, mellyben nevezetes mészbányák találtatnak, honnan legjobb igen fejér, erős és tiszta mész nagy mennyiségben égettetik. Mostani földesura a helységnek gróf Zichy József.

Rózsaparlag, oláh f., Szathmár vmegyében, az Avasságon, kies magas helyen, honnan az avassági falukat beláthatni: 563 g. kath. lak., kik erdejöket csaknem egészen kiirtották. F. u. Teleki, Károlyi, Kornis, gr. Vesselényi, Vécsey, Huszár bárók stb. Ut. p. Aranyosmegyes.

Rózsás, puszta, Szabolcs vmegyében, Venczellő mellett, 900 holdnyi határral, vendégfogadóval, gazdasági épületekkel, 1500 darab nemesitett birkával. Földe homokdombos, de minden gabonát jól megterem. F.u. gr. Dessewffy Sámuel.

Rózsaszeg, magyar falu, Zala vgyében, ut. p. Egerszeghez délre 2 órányira: 296 kath. lak. F. u. többen.

Rozsnak, puszta, Heves vmegyében, Sirokhoz tartozik. Sok erdő és legelő.

Rőcze (Kis), tót falu, Gömör v.-gyében, N.-Rőczéhez északra: 394 kath., 50 evang. lak. — Határa felette hegyes, sziklás és sovány; juhot tart. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Rőcze (Nagy), Rauschenbach, Welka Rewucza, tót mv., Gömör v.-megyében, ut. p. Rosnyóhoz nyugotra 4 mfdnyire, a Rewucza és Jolsva vizek összefolyásánál: 524 kathol., 1342 evang. lak. Evang. anyaszentegyházzal. A kath. templom 2 tornyu, s benne egy 13-ik századbeli harang függ. Határa hegyes; lakosai földmivelésből, kézmüvességből, vasbányászatból, vászon- és gyolcsszövésből tápláljják magukat. F. u. h. Coburg.

Rödön, Riedlschlag, német falu, Vas vmegyében, Pinkafőhöz ½ óra: 1080 ágostai, 255 kath. lak., ágostai oskolával, derék fenyves erdővel. A pinkafői uradalomhoz tartozik.

Röjtök, magyar falu, Sopron v.-megyében, Sopronhoz 3 mfd., ut. p. Fertő-Sz.-Miklós. Lakja 500 kathol., paroch. templommal, s Ürményi József urnak kastélyával és kertjével. Határa 977 hold, mellyből szántóföld 773 h., rét 104 h., a többi utak, s belső telkek; szőlője és erdeje nincsen. Földe általában jó, s minden gabonanemet megterem. Erdő a határban nincs, de Ürményi József urnak van a Nagyerdőn 320 hold erdeje. Urbéri telek 16. F. u. Ürményi József, Hertelendy család, Bene Imre, Somogyi Ferecz és többen.

Alsó-Rőnök, Unter-Radling, magyar-német falu, Vas vmegyében, a gréczi postautban, ut. p. Rába-Sz.-Mihály 1 óra: 587 kath., 16 evang. lak. Határa jó buza termő; bora, gyümölcse, erdeje van. F. u. gr. Zichy Herman.

Felső-Rőnök, német falu, Vas vmegyében, az előbbeni falu mellett, 618 kath. lak., paroch. templommal. A németujvári uradalomhoz tartozik.

Digitized by Google

Röth, német falu, Vas vgyében, közel Kőszeghez, h. Eszterházy uradalmában, 562 kath. lak., paroch. szentegyházzal, hova népes bucsújárások történnek.

Röthentbach, német falu, Vas vgyében, a borostyánkői uradalomban, 450 ágostai, 45 kath. lak., ágostai oskolával. Ut. p. Kőszeg.

Rövid-Szer, falu, lásd Apáthi, Abauj vmegyében.

Rudabányácska, lásd Bányácska, Zemplén vmegyében.

Rudavecz, orosz uj telep, Máramaros vgyében, lásd Majdanka.

Kis-Rudina, tót f., Trencsén vmegyében, a Kisucza mellett: 238 kath. lak. F. u. gr. Csáky Istvánné. Ut. p. Zsolna.

Nagy-Rudina, tót falu, Trencsén vmegyében, Zsolnához északra 1½ órányira: 627 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. gr. Csáky és Erdődy.

Rudinszka, tót falu, Trencsén vmegyében, Kisucza-Ujhelytől északnyugotra 1 mfd., Számlál 939 kath. Fenyves erdeje derék. F. u. a budetini uradalom. Ut. p. Zsolna.

Rudlova, tót falu, Zólyom v.-megyében, Beszterczebánya szomszédságában, egy dombon, 130 ev., 24 kath. lak., kik közt 19 telkes gazda, 14 zsellér, 4 lakó. Urb. telek 10; allodium nincs. Homokos agyag földe mindent megterem. F. u. Beszterczebánya város.

Rudlyó, tót falu, Zemplén vmegyében, a Szimonka hegy alatt, a Tapoly völgyében, ut. p. Eperjes. Határa 2700 holdat tehet, mellyből 1700 hold erdő, 1000 szántó és kevés rét. Ebből 15⅜ urbéri telek után birnak a lakosok 470 holdat, a többi majors. birtoka gr. Forgách Máriának, gr. Forgách Zsigmond nejének. — Földei lassan emelkedő dombokon terülnek el, a zabot legjobban szeretik, de más gabonanemet is megteremnek. Lakja 50 romai, 350 g. kath., 5 evang., 10 zsidó lak., kik a vidékbeli lakosoknál szorgalmasabb és vagyonosabb emberek. Van g. kath. paroch. temploma, szeszgyára, s egy csekély patakmalma.

Rudna, szerb-oláh f., Torontál vmegyében, egy felette regényes vidéken, a Temes vize mellett, kies erdők és ligetek szomszédságában, Uj-Pécshez délre 1½ mfdnyire: 22 kath., 2 evang., 998 n. e. óhitü lak., óhitü anyatemplommal, 48⅝ egész telekkel. F. u. a Nikolics család. Ut. post. Temesvár.

Rudná, Rudnik, magyar falu, Gömör vmegyében, ut. p. Rosnyóhoz ½ órányira: 161 kath., 354 ref. lak., kik bányákban dolgoznak, szenetégetnek, fuvarozaak. F. u. a Márjássy nemzetség.

Rudno, tót falu, Trencsén vmegyében, a Zsárje hegye alatt, igen erdős, hegyes és sovány vidéken, a posoni országutban: 97 kath., 153 evang. lak. Postahivatal. F. u. többen.

Rudno, tót falu, Bars vgyében, a Garan bal partján, egy szük völgyben: 461 kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Rudnó, tót falu, Nyitra vgyében, 152 kath., 4 evang. lak., kath. paroch. templommal és kastélylyal. F. u. a Rudnay és Divéky család. Ut. p. Privigye.

Rudóbánya, magyar f., Borsod vgyében, Gömör vmegye szélén, hegyes, erdős vidéken, regényes völgyben, Szendrőtől 9/16, Putnoktól 1⅝16 állomásra. Szomszédai, Felső-, Alsó-Telekes, Szuhogy, Felső-Kelecseny borsodi, Zubogy gömör megyei helységek. — Határkiterjedése 3340 hold, ebből 69 belsőség, 1027 hold szántóföld, 416 h. rét, 85 h. szőlő, 1701 h. erdő, 42 h. használatlan. Urbériség 15½ telek. A szántóföldek többnyire hegyoldalokon, s partokon

Digitized by Google

fekszenek, néhol kövesek, mind e mellett jómivelés s illendő javitás mellett a különféle gabonanemeket bőven termik, s azért átalában második osztályba soroztattak, rétek jók, az erdő gazdag. Lakház van 131, lakos 753, köztök 309 rom. kath. Szuhogyhoz tartozó leányegyházzal, 421 ref., anyaegyházzal, mellyhez a szuhogyi leányegyház is tartozik, 13 zsidó. Hogy hajdan itt valamelly nagyszerű basilica és szerzetház lehetett, még most is meglevő rom-maradványok bizonyitják; a ref. templom épen a szerzeti imaház maradványain épült, s még most is látható itt azon időből két márvány sirkő, a templom vasajtaján pedig különös góth irás olvasható. Hajdan a falu bányahelység volt, mint neve mutatja, sőt mint azt régi pecsétjéből, a sok elhagyott bányaüregekből, s hámor helyekből kivehetni; hegyeiben réz most is találtatik, de rézbányák mivelése itt már több évekkel ezelőtt megszünt. Ezen bányahegyekből ered a Rudó patak, melly a helységen át hegyek és dombok közt kövér rétek völgyein csergedezvén, Kállónál a kelecsényi érrel s Szuha patakkal egyesül. Birtokosa a helységnek gr. Csáky Istvánnő, hajdan Gvadányi örökség volt.

Rudnok, tót falu, Abauj vmegyében, Jászóhoz ½ órányira: 1146 kath. lak. Kath. paroch. templom. Vasas ásványos viz és fördő-intézet, derék erdő. F. u. a jászói prépost.

Rugasd, magyar falu, Baranya vgyében, rónaságon, ut. p. Sz.-Lőrincz. Határa 780 hold, mellyből urb. szántó 400 h., rét 256, közös legelő 124 hold. Földe termékeny volna, de legelője kopár. F. u. gr. Batthyáni Gusztáv. Lakja 199 kath., kik közt 28 telkes, 3 zsellér, 2 lakó.

Rum, magyar m.-város, Vas v.-gyében, a Rába mellett, ut. p. Szombathely 2½ óra, 520 kath. lak., par. templommal, kövér rétekkel. F. u. a Rumy nemzetség.

Rumpód, Rumpelsdorf, horvát falu, Vas vgyében, a vörösvári uradalomban, 180 kath. lak.

Rumunyest, oláh falu, Krassó vgyében, Kossovához 1 órányira: 3 kath, 649 óhitü lak., anyatemplommal. F. u. a Fábry család.

Runofalva, Zsbiruwczi, orosz f., Beregh vgyében, F.-Vizniczéhez ¾ óra: 85 g. kath. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Runya, magyar falu, Gömör v.-gyében, Oldalfala és Hanva helységek közt rónaságon, nem messze a Sajó vizéhez fekszik, ref. templommal. A lakosok száma 703-ra megy mindnyájan magyarok. A közbirtok áll 7⅝ urbéri, 38 majorsági telekből; van 6 majorsági jobbágy, 10 zsellér és 11 lakó; 700 hold elpusztult erdő s legelő, 250 kapás majorsági, és 50 kapás dézmás szőlő; szántóföldje bőven termi a jó tisztabuzát, s egyebet, rétje jó és bő takarmányt ad. A lakosok a szarvasmarha-, úgy a lótenyésztésnek is kedvelői. Birják és lakják ezen helységet Zsoldos, Hevessi urakon kivül a Nagy, Pongó, Szemes, Csabai, Dávid, Csiszár ns családok. Ut. post. Tornalja.

Russova (Ó), oláh falu, Krassó vgyében, Oraviczához 2½ órányira, egy térségen: 1 kath., 291 óhitü lak.

Russova (Uj), oláh falu, Krassó vmegyében, 3 kath., 367 óhitü lak., s anyatemplommal.

Rusz, oláh f., Krassó vgyében, Karánsebeshez 1 órányira: 1 kath., 543 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a Petrovics család.

Alsó-Ruszbach, Unter-Rauschendorf, tót falu, Szepes vgyében, rónaságon, közel a Poprádhoz, a galliczisi országutban, ut. p. Késmárkhoz északra 2 órányira. Középszerű földe terem árpát, zabot, burgonyát, lent,

Digitized by Google

káposztát, répát. Van 780 rom. kath. lakosa, tornyos templommal, és szépen épült lelkészlakkal. Urbéri egész telek 25, zsellér 24, de majorsági föld az erdőn kivül más nincs. Találtatik itt 1 papirgyár, 2 malom, 1 vendégfogadó. A helységet egy patak futja keresztül, melly télen be nem fagy. Lakosai marhával kereskednek. A helység földesura volt Mayer Ignácz bécsi nagykereskedő, de tőle megvették Probstner és Pribradny szepesi urak.

Felső-Ruszbach, Ober-Rauschenbach, tót falu, Szepes vgyében, nyugoti része rónán, a többi kisebb rész dombon fekszik, ut. p. Késmárkhoz északra 2¼ órányira. Középszerű földe terem árpát, zabot, burgonyát, lent, káposztát és répát. Egész urbéri telek 30, s ugyanannyi zsellér. A földesuraságnak van itt 300 posoni mérős földe, mellytől a lelkésznek tartozik dézmát fizetni. Lakja 925 rom. kath., tornyos templommal, melly az alsóruszbachi anyaegyházhoz tartozik. Van papirgyár, 2 malom, 1 fördő, melly még 20 év előtt a lengyelektől erősen látogattatott. A helységet egy patak futja keresztül, s lakosai ennek is marhával kereskednek. F. u. Jóny Tivadar, kinek itt szép laka és pálinkaháza van.

Ruszinócz, oláh f., Krassó v.-gyében, Karánsebeshez 1½ órányira: 280 óhitü lak. anyatemplommal. F. u. Potrovics család.

Ruszka (Orosz), orosz f., Zemplén vgyében a gallicziai határszélen: 720 g. kath., 13 zsidó lak. G. paroch. templom. 994 hold szántófölddel, nagy erdővel. Ut. p. N.-Mihály.

Ruszka (Kis), magyar-orosz f., Zemplén vgyében, Pelejthe fil., 18 r., 194 gör. kath., 64 ref., 16 zsidó lak., 572 hold szántóföld. F. u. Fekete, Szcpesy, Bárczay, Csapó s m. U. p. Vecse.

Ruszka (Nagy), orosz f., Zemplén vgyében, 19 r., 625 g. kath., 6 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. 820 hold szántóföld. F. u. gr. Csáky, Péchy. Ut. p. Vecse.

Göncz-Ruszka, magyar falu, Abauj vgyében, közel a Hernádhoz, a hegyaljai országutban: 845 r., 61 g. kath., 91 evang., 351 ref., 239 zsidó lak. Kath. és ref. szentegyház. Synagóga. Határa első osztálybeli, s igen termékeny; van jó hora, rétje, legelője, malma. F. u. a religyioi kincsár, Krajnik, Zombory, Bárczay s m. Ut. p. Visoly.

Regete-Ruszka, Ruszkow, tót-magyar falu, Abauj vgyében, ut. p. Kassához keletre 2 mfdnyire: 375 kath., 150 ref., 4 zsidó lak. Kath. par. templom. Földei nem igen termékenyek, de erdeje sok. F.u. gr. Forgács.

Ruszkova, orosz f., Máramaros vgyében, 9 r., 774 g. kath., 96 zsidó lak., anyatemplommal és synagógával. F. u. a kincstár s m t. Ut. p. Sziget.

Ruszkócz, tót falu, Trencsén, most A.-Nyitra vgyében, Gradna fil., 122 kath., 8 evang., 2 zsidó lak.

Ruszkócz, Ruszkoge, orosz f., Beregh vgyében, Rákoshoz ¼ órányira: 538 g. kath., 10 zsidó lak. G. kath. parochia. Földe, rétje termékeny. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Ruszkócz, crosz f., Ungh v.-gyében, 16 r., 205 g. kath., 21 zsidó lak. Vizimalmokkal. F. u. gr. Török.

Ruszquinócz, Rissdorf, német falu, Szepes vgyében, a 16 szepesi városok közül, ut. p. Késmárkhoz keletre 2 mfdnyire: 213 kath., 480 evang. német lak. Kath. és ev. anyatemplommal. Hajdan hires kereskedő város volt. Lakosai most földet mivelnek, gyolcsot szőnek, fával kereskednek.

Ruszt, szabad kir.v., Sopron v.-gyében, Sopronhoz északra 2 mfdnyire. Fekvése igen szép; mert nyugotról hires borttermő szőlőhegye egészen körülkeriti, keletről pedig a Fer-

Digitized by Google

tő tava majd a házak falait mossa. Kir. városnak 1681-ben a soproni országgyülésen vétetett fel, s jelenleg legkisebb testvérei közt, mert csak 1200 lakost számlál, kiknek fele kath., fele evang., nyelvre nézve mindnyájan németek. Nevezetesebb épületei: a kath. par. egyház, egy Mária királynő által épitett kápolnával; a szentháromság egyháza, melly hajdan az evangelikusoké volt, s azok által épittetett 1651-ben; a toronytalan evang. egyház; egy kis kaszárnya a Fertő partján. Ruszt határa kicsiny; szántóföldje csak 800 h., de termékeny; rétje 100 h., legelője 50 h., kertje 13 h., erdeje 240 hold. Ellenben szőlőhegye 6565 kapás, (20 kapa tesz 1 holdat), s az itt termett bor a tokaji és ménesi után legnemesebb magyar-bornak tartatik; mire sokat tesz a szőlőhegy fekvése, melly egészen a Fertő tavára dül; s az uralkodó szőlőfaj, melly itt is mint Sopronban a Fagyos,ném. Zapfner; a szorgalmas mivelés és a késői szüret, melly Ruszton is mint a Hegyalján igen későn, és nagy ovatossággal tartatik. A szőlőtőkék nem állnak ugyan látszó rendben, hanem még is három szögben, mert itt a szőlő nem metszetik csapra mint Balaton mellékén, hanem egy szál vesszö meghagyatván ez végével a földbe bujtatik, és igy mind a töke, mind a meghajtott vesszö, mind pedig a földből kiálló vége terem. Ezen porbujtás szüret után kidobatik. Az illy müvelés sok napszámba kerülvén, igen költséges. Gyümölcse sok és igen édes; hires cseresznye, baraczk, megy és dió terem.

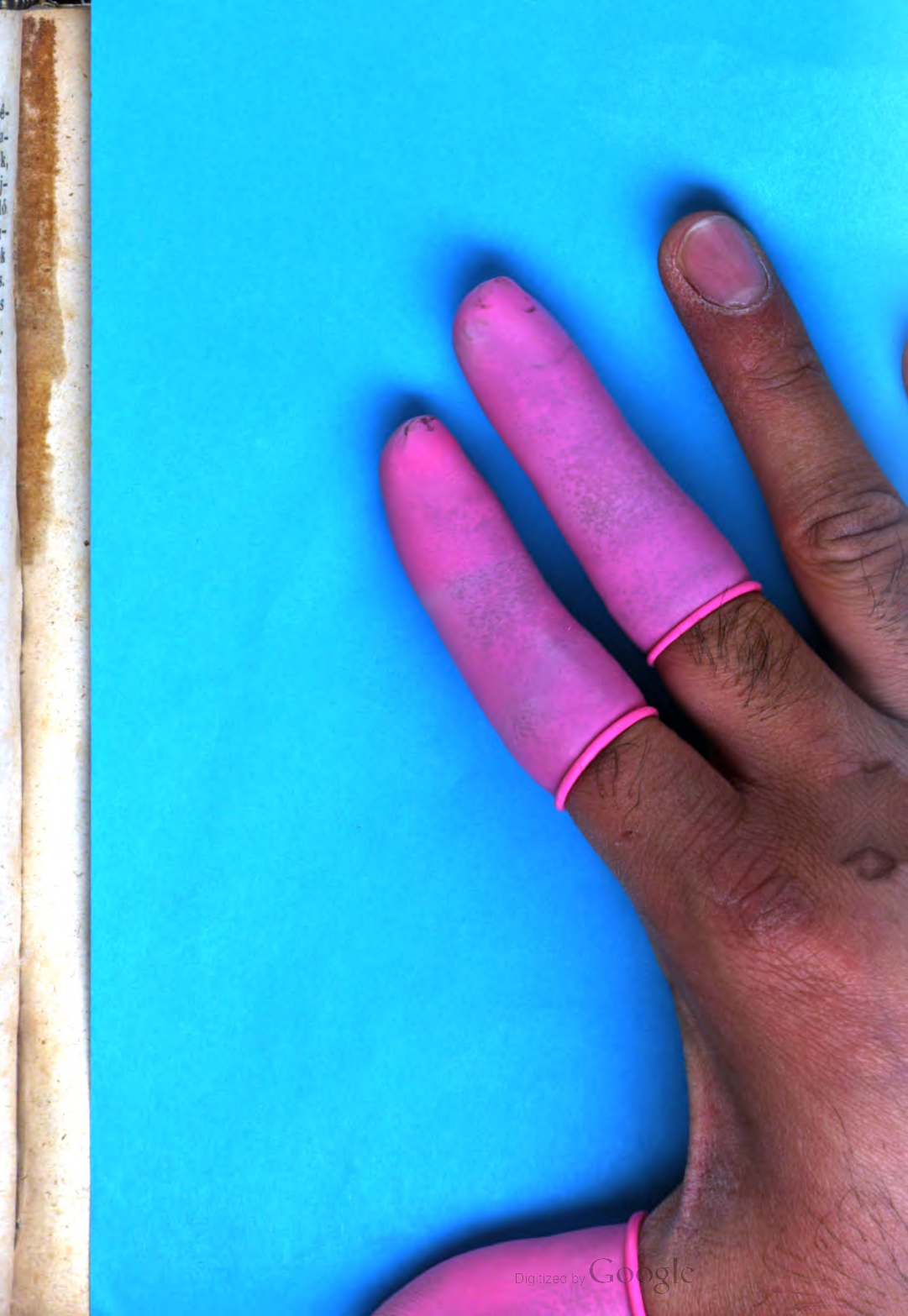
Rusztavesz, nép. puszta, Nyitra vgyében, Lancsár fil, 3 kath., 110 evang. lak. Ut. p. Privigye.

Rutka (Alsó), Vruki, tót f., Thurócz vgyében, a Vágh vize bal partján, ott hol a Thurócz vize bele szakad: 106 kath., 246 evang., 14 zsidó lak. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Rutka (Felső), tót falu, Thurócz vgyében, az elébbeni helység mellett: 64 kath., 316 evang., 18 zsidó lak. Mind a két helység a trencséni főországutban fekszik. Határjaik termékenyek; legelőjök, s erdejök bőven; a trencséni határszélen fekvő hegyeiben két barlang találtatik. F. u. többen. Ut. p. Th.-Zsámbokrét.

Ruzsin, (Ó), tót falu, Sáros vgyében, a Hernád mellett: 448 kath. lak. Nagy erdővel, fürészmalommal.

Digitized by Google

Digitized by Google

tő tava majd a házak falait mossa. Kir. városnak 1681-ben a soproni országgyülésen vétetett fel, s jelenleg legkisebb testvérei közt, mert csak 1200 lakost számlál, kiknek fele kath., fele evang., nyelvre nézve mindnyájan németek. Nevezetesebb épületei: a kath. par. egyház, egy Mária királynő által épitett kápolnával; a szentháromság egyháza, melly hajdan az evangelikusoké volt, s azok által épittetett 1651-ben; a toronytalan evang. egyház; egy kis kaszárnya a Fertő partján. Ruszt határa kicsiny; szántóföldje csak 800 h., de termékeny; rétje 100 h., legelője 50 h., kertje 13 h., erdeje 240 hold. Ellenben szőlőhegye 6565 kapás, (20 kapa tesz 1 holdat), s az itt termett bor a tokaji és ménesi után legnemesebb magyar-bornak tartatik; mire sokat tesz a szőlőhegy fekvése, melly egészen a Fertő tavára dül; s az uralkodó szőlőfaj, melly itt is mint Sopronban a Fagyos, ném. Zapfner; a szorgalmas mivelés és a késői szüret, melly Ruszton is mint a Hegyalján igen későn, és nagy ovatossággal tartatik. A szőlőtőkék nem állnak ugyan látszó rendben, hanem még is három szögben, mert itt a szőlő nem metszetik csapra mint Balaton mellékén, hanem egy szál vessző meghagyatván ez végével a földbe bujtatik, és igy mind a tőke, mind a meghajtott vessző, mind pedig a földből kiálló vége terem. Ezen porbujtás szüret után kidobatik. Az illy müvelés sok napszámba kerülvén, igen költséges. Gyümölcse sok és igen édes; hires cseresznye, baraczk, megy és dió terem.

Rusztavesz, nép. puszta, Nyitra vgyében, Lancsár fil, 3 kath., 110 evang. lak. Ut. p. Privigye.

Rutka (Alsó), Vruki, tót f., Thurócz vgyében, a Vágh vize bal partján, ott hol a Thurócz vize bele szakad: 106 kath., 246 evang., 14 zsidó lak. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Rutka (Felső), tót falu, Thurócz vgyében, az elébbeni helység mellett: 64 kath., 316 evang., 18 zsidó lak. Mind a két helység a trencséni főországutban fekszik. Határjaik termékenyek; legelőjök, s erdejök bőven; a trencséni határszélen fekvő hegyeiben két barlang találtatik. F. u. többen. Ut. p. Th.-Zsámbokrét.

Ruzsin, (Ó), tót falu, Sáros vgyében, a Hernád mellett: 448 kath. lak. Nagy erdővel, fürészmalommal.

Digitized by Google

Digitized by Google

tő tava majd a házak falait mossa. Kir. városnak 1681-ben a soproni országgyülésen vétetett fel, s jelenleg legkisebb testvérei közt, mert csak 1200 lakost számlál, kiknek fele kath., fele evang., nyelvre nézve mindnyájan németek. Nevezetesebb épületei: a kath. par. egyház, egy Mária királynő által épitett kápolnával; a szentháromság egyháza, melly hajdan az evangelikusoké volt, s azok által épittetett 1651-ben; a toronytalan evang. egyház; egy kis kaszárnya a Fertő partján. Ruszt határa kicsiny; szántóföldje csak 800 h., de termékeny; rétje 100 h., legelője 50 h., kertje 13 h., erdeje 240 hold. Ellenben szőlőhegye 6565 kapás, (20 kapa tesz 1 holdat), s az itt termett bor a tokaji és ménesi után legnemesebb magyar-bornak tartatik; mire sokat tesz a szőlőhegy fekvése, melly egészen a Fertő tavára dül; s az uralkodó szőlőfaj, melly itt is mint Sopronban a Fagyos, ném. Zapfner; a szorgalmas mivelés és a késői szüret, melly Ruszton is mint a Hegyalján igen későn, és nagy ovatossággal tartatik. A szőlőtőkék nem állnak ugyan látszó rendben, hanem még is három szögben, mert itt a szőlő nem metszetik csapra mint Balaton mellékén, hanem egy szál vessző meghagyatván ez végével a földbe bujtatik, és igy mind a tőke, mind a meghajtott vessző, mind pedig a földből kiálló vége terem. Ezen porbujtás szüret után kidobatik. Az illy müvelés sok napszámba kerülvén, igen költséges. Gyümölcse sok és igen édes; hires cseresznye, baraczk, megy és dió terem.

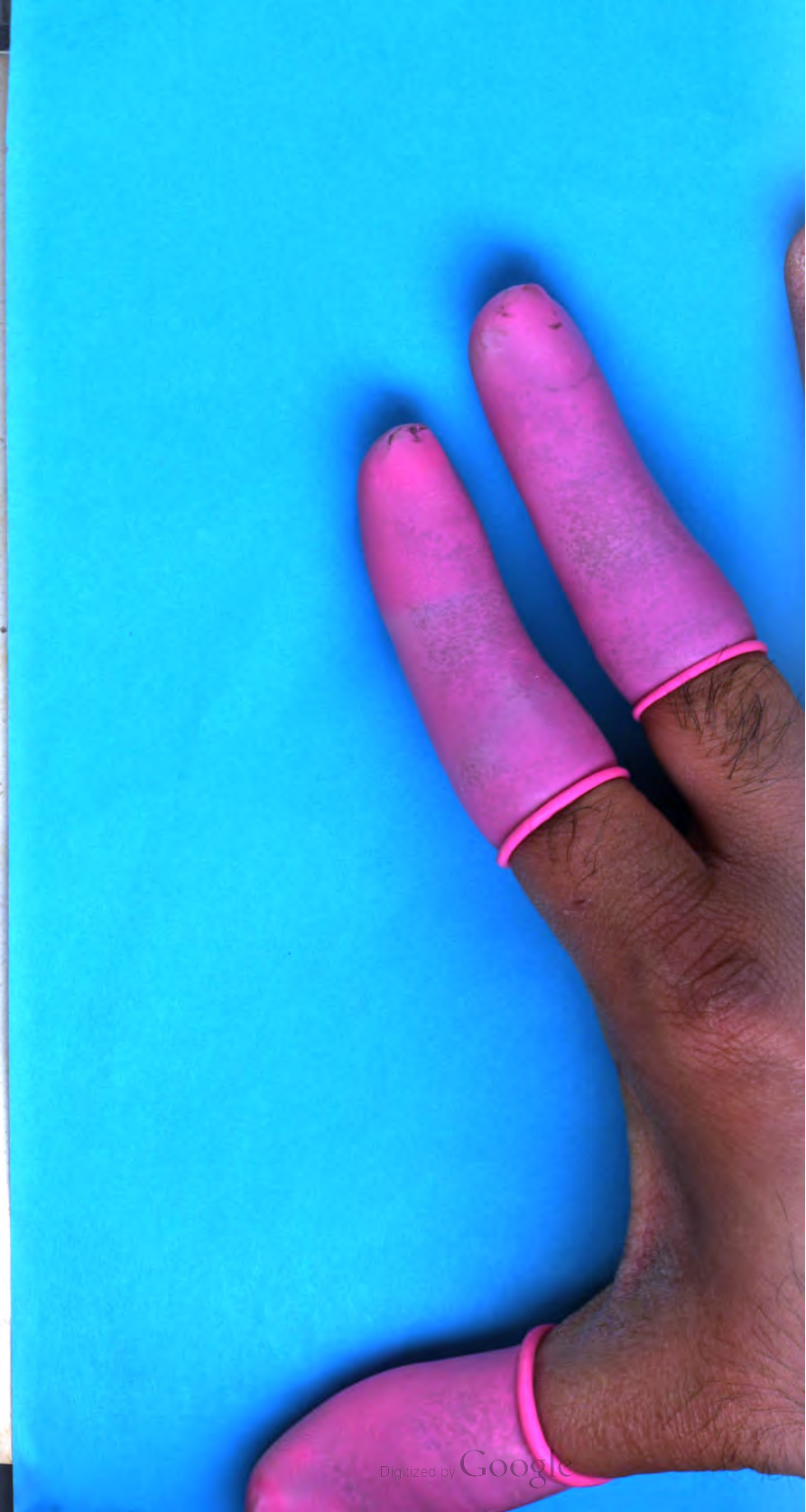
Rusztavesz, nép puszta, Nyitra vgyében, Lancsár fil, 3 kath., 110 evang. lak. Ut. p. Privigye.

Rutka (Alsó), Vruki, tót f., Thurócz vgyében, a Vágh vize bal partján, ott hol a Thurócz vize bele szakad: 106 kath., 246 evang., 14 zsidó lak. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Rutka (Felső), tót falu, Thurócz vgyében, az elébbeni helység mellett: 64 kath., 316 evang., 18 zsidó lak. Mind a két helység a trencséni főországutban fekszik. Határjaik termékenyek; legelőjök, s erdejök bőven; a trencséni határszélen fekvő hegyeiben két barlang találtatik. F. u. többen. Ut. p. Th.-Zsámbokrét.

Ruzsin, (Ó), tót falu, Sáros vgyében, a Hernád mellett: 448 kath. lak. Nagy erdővel, fürészmalommal.

Digitized by Google

Digitized by Google

tő tava majd a házak falait mossa. Kir. városnak 1681-ben a soproni országgyülésen vétetett fel, s jelenleg legkisebb testvérei közt, mert csak 1200 lakost számlál, kiknek fele kath., fele evang., nyelvre nézve mindnyájan németek. Nevezetesebb épületei: a kath. par. egyház, egy Mária királynő által épitett kápolnával; a szentháromság egyháza, melly hajdan az evangelikusoké volt, s azok által épittetett 1651-ben; a toronytalan evang. egyház; egy kis kaszárnya a Fertő partján. Rusztt határa kicsiny; szántóföldje csak 800 h., de termékeny; rétje 100 h., legelője 50 h., kertje 13 h., erdeje 240 hold. Ellenben szőlőhegye 6565 kapás, (20 kapa tesz 1 holdat), s az itt termett bor a tokaji és ménesi után legnemesebb magyar-bornak tartatik; mire sokat tesz a szőlőhegy fekvése, melly egészen a Fertő tavára dül; s az uralkodó szőlőfaj, melly itt is mint Sopronban a Fagyos, ném. Zapfner; a szorgalmas mivelés és a késői szüret, melly Ruszton is mint a Hegyalján igen későn, és nagy ovatossággal tartatik. A szőlőtőkék nem állnak ugyan látszó rendben, hanem még is három szögben, mert itt a szőlő nem metszetik csapra mint Balaton mellékén, hanem egy szál vessző meghagyatván ez végével a földbe bujtatik, és igy mind a tőke, mind a meghajtott vessző, mind pedig a földből kiálló vége terem. Ezen porbujtás szüret után kidobatik. Az illy müvelés sok napszámba kerülvén, igen költséges. Gyümölcse sok és igen édes; hires cseresznye, baraczk, megy és dió terem.

Rusztavesz, nép puszta, Nyitra vgyében, Lancsár fil, 3 kath., 110 evang. lak. Ut. p. Privigye.

Rutka (Alsó), Vruki, tót f., Thurócz vgyében, a Vágh vize bal partján, ott hol a Thurócz vize bele szakad: 106 kath., 246 evang., 14 zsidó lak. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Rutka (Felső), tót falu, Thurócz vgyében, az előbbeni helység mellett: 64 kath., 316 evang., 18 zsidó lak. Mind a két helység a trencséni főországutban fekszik. Határjaik termékenyek; legelőjök, s erdejök bőven; a trencséni határszélen fekvő hegyeiben két barlang találtatik. F. u. többen. Ut. p. Th.-Zsámbokrét.

Ruzsin, (Ó), tót falu, Sáros vgyében, a Hernád mellett: 448 kath. lak. Nagy erdővel, fürészmalommal.

Digitized by Google